



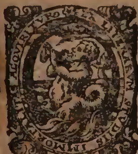
D. PETRI DORLANDI DIESTENSIS OLIM CARTVSIAE PRIORIS DOCTISSIMI CHRONICON CARTVSIENSE:

IN QVO DE VIRIS SVI ORDINIS ILLVSTRIbus, rebusq; in eodem præclarè gestis, nec non & admirandâ plurimarum CARTVSIARVM *constructione scitè pertractatur.*

ANTE ANNOS QVIDEM CENTVM AB AVctore conscriptum, nunc autem primò è latebris erutum, ac selectarum quarundã adiectione NOTARVM illustratum, publicoq; bono promulgatum.

STVDIO F. THEODORI PETRAEI, CARTVsiæ Coloniensis Alumni.





COLONIAE AGRIPPINAE
Apud Petrum Cholinum.
ANNO M.DC.VIII.
Cum gratiâ & priuileg. Cæs. Maiest.

VENERABILIBVS SVSPICIENDISQVE IN CHRISTO PATRIBVS, D. HERCVLI VVINCKELIO, peruigili Teuthonicæ Prouinciæ VISITATORI, Domusq; Louaniensis PRIORI benè merito: necnon & D. THEODORO STVMPVVICKIO, Cartusiæ Diestensis PRIMATI integerrimo.

QVantum laboris ac operæ pretium fecerint, Venerandi suspiciendique Patres, eximiæ aliquot pietatis doctrinæque Viri, qui in eo iam olim studium insumpserunt, vt res à suis præclarè gestas literarũ monumentis ad omnem posteritatis memoriam consignarent, hinc liquido cuiuis constare posse existimo, quod etiamnum apud eruditos, prudentiæque opinione præstãtes, magno in pretio eorum scripta habeantur, legantur, commendentur.

Equidem vix vlla reperitur tam vel vetustate incanescens, vel nouitate recens in Christiano orbe religio-

gioſorum hominum (quãtum quidem reputanti ſubit) familia, quæ non ſuos aliquando habuerit, aut etiamnum habeat Viros omni literarum genere excultos, qui quidquid priuatim publicèq; in eorum religione geſtum eſt, ſtylo excoluerint, bonaq; cum fide ad Ordinis ſui decorem, proximorumq; ædificationem in literas retulerint.

Ita nimirum BENEDICTINI à Trithemio celebrantur; AVGVSTINIANI à Ioſepho Pamphilo, Signinæ vrbis antiſtite commendantur: qui ab ipſo D. Auguſtini ortu vſq; ad annum Domini 1575. elegans conſcribens [a] opus, illos qui aut vitæ ſanctimonia, aut literarum gloria inſignes iſto in ordine floruêre, percenſet. Quin & DOMINICANI hac in parte ſuos habent Leandros, Garzonios, Senenſes [b] Anthonios: qui quidquid laude dignum à multis retro annis geſtum eſt, publici iuris effecerunt. Inſuper & Petrus Lucius, Bruxellenſis, Bibliothecam edidit [c] CARMELITANAM. Similiter & Hen-

[a] Prodijt Romæ 1581.

[b] Pariſijs apud Niuelliũ, anno 1582.

[c] Florentiæ apud Georg. Marreſchottum an. 1593.

Henricus VVillotius FRANCISCANORVM Athenas non ita dudum Leodij in lucem protulit: nec non & Petrus Rodulphus, Tossinianus, Senogalliæ Episcopus, d Seraphicam texuit historiam. Quibus fastigium inde satis magnificum imposuit egregius hoc in genere architectus, Franciscus Gonzaga, Mātuanæ Vrbis celeberrimus Antistes: qui intelligens ijs qui præessent rem fore perutilem, si tale quoddam in lucem prodiret virtutum ac rerum preclarè gestarum exemplar, in quo quasi in speculo vnico obtutu tanti Ordinis status conspici posset, ingenti labore prægrande confecit volumē, æneis etiam pulcherrimis iconibus illustratum, in quo eleganti sanè methodo tractat, de origine Seraphicæ religionis FRANCISCANAE, eiusq; progressibus, legibus, forma administrationis, cœnobiorū frequentia, personarum abundantia, &c. Hæc quidem illi.

d *Venetijs an.* 1586.

Romæ apud Dominicum Basam in fol. an. 1587.

At verò soli BRVNONIADES (quod dolenter refero) etsi iam annos vl-

tra quingentos celebre per Orbem vniuersum, ob insignem vitæ sanctimoniam, quotidianumque edomandæ carnis studium, sibi compararerint nomen, neminem tamen à tam longo temporis interuallo adhuc habuere, qui illustres sui Ordinis Viros in aliorum conspectum produceret. Vel si quid hac super re aliquando desudatum est, id cellarum angulis protinus abditum, blattarum tinearumque morsibus fuit obnoxium. Quod cùm non nostrũ duntaxat plerique, sed & alij quàm plurimi bonæ æstimationis viri ferrent ægerrimè, cohortati me sunt, vt quæ PETRVS DORLANDVS, vestræ olim Prouinciæ vir doctissimus, ac Diestensis Cartusiæ Prior integerrimus, de viris nostri Ordinis illustribus ante annos plus centum conscripserat, ea vel nunc tandem à situ ac tenebris vindicando, in medium proferrem. Quorum æquissimæ sanè petitioni cùm reluctari diutius non possem, cœpi illud quod penes nos erat peruetustum

manu-

manuſcriptum exemplar ſub incudem reuocare, ac Notis quibuſdã, ad rerum geſtarum hiſtoriam illuſtrandam comparatis auctam, Typographo euulgandum porrigere.

Cæterum opere iam ad finẽ perducto, cùm de Patrono illi adſciſcẽdo cogitandum foret, occurrit confeſtim Hadriani Imperatoris edictum, qui vti Aelius teſtatur Spartianus, lege quondam cauerat, vt *ſi quis ſuo in fundo theſaurum quempiam reperiſſet, ipſe potiretur; ſi in aliena, dimidium Domino daret.* Itaque poſcebat hoc meritiſſimo ſuo iure præſens hic à me erutus theſaurus, ac Dorlandi veſtri fœtus, integerrimi colendiſſimiq; Patres, intra Dominij veſtri conſeptũ natus ac educatus, iamque olim inſigni Louanienſis Cartuſiæ Priori P. Ioanni Delpho ab ipſo auctore correctionis ergo oblatus, vt non alio deflectens, ſed ad vos poſtliminio rediens, priſtinæ habitationis domicilium libens volenſque repeteret. Præſertim cùm ſi quis hanc genuino ereptam patri prolem, ad aliorũ

transferre iurisdictionem conetur, insignem profecto iniuriam vobis, vtpote legitimis possessoribus irrogasse censeri queat.

Quod ipsum pro suo erga Superiores reuerentiæ obseruantiæq; studio identidem mihi inculcauit fidelis ille Prouinciæ vestræ filius, ac singularis industriæ pietatisq; Vir, F.Ioannes Cammotius, rationi æquitatiq; id nimirum quàm maximè consentaneum arbitratus. Præcipuè cùm toti isti Prouinciæ iam dudum constet, quantum solatij emolumentique à V.Patre suo Visitatore, D. HERCVLE VVINCKELIO perceperit, non solùm cùm ante annos aliquot vniuersæ cœpit præesse Prouinciæ, verum etiã quãdo in Cartusia Brugensi ac Bruxellensi singulari cum industria Prioris officium horrendis istis Belgicorum tumultuum detonantibus vndequaque procellis, prudentissimè administrauit. In qua quidem communis patriæ tempestate singulariter quoq, emicuit virtus ac cõstãtia

V. Pa-

V, Patris D. Theodori STVMPVVIſCKII qui vti olim Brugenſi in domo Procuratoris officium nauiter exercẽs, in modico fidelis eſt repertus, ſic poſtmodum dignus eſt habitus, qui ſupra maiora conſtitutus, Dieſtẽſi Cartuſiæ, in qua olim Dorlandus noſter quà ſcriptis, quà vitæ ſanctimonia floruit, meritò præficeretur. Inter cuius equidem ſcripta, præſens hoc quod nunc damus Chronicon, primas facilè obtinet. In quo non ſolum diuerſas variarũ miraculosè conſtructarum Cartuſiarum origines pertexit, verum etiã *præcipuos* quoſque totius Ordinis GENERALES, qui vel inſigni pietatis ſtudio, vel prudẽtiæ eruditioniſque laude perpetuũ ſibi apud omnẽ poſteritatis memoriam nomen peperêre, enumerat. Quorum tamen res geſtę ita hactenus ſub modio delituêre, vt plurimos non dico homines vita ac conuerſatione ſeculares, verum etiam religioſos ac profeſſione Cartuſianos, qui eorum vel nomina ſaltem nunquam auditu perceperint

ceperint, facilè sit reperire.

Conqueritur super hoc magnopere eiusdem mecū & nominis & professionis vir Loërius noster, qui in fine vitæ admirandi istius Extatici Doctoris Dionysij Cartusiani, ordinem vniuersum seriò contestatus, quod talium scilicet tantorumque insignium virorum præclara atque in omne æuum prædicanda facinora intermori patiatur, ita inter cætera ait. *Taceo nunc* GVIGONEM, BASILIVM, *aliosq; maioris Cartusiæ Priores, qui hactenus magna te sanctitatis opinione gubernarunt. Quorum plurimi etiam tam claruere miraculis, quàm fulsere doctrinis. Quos tamen præter te, licet innumeros, nouit nemo. Prætereo D. Bernardum*, c *Priorem Cartusiæ Portarum, quem ad vitam redeuntes mortui, tacente te prædicant.* Et paulo post, *deficeret me*, inquit, *tempus, si recensere vellem aliquot reliquorum illustrium Virorum legiones*, SANCTITATE *non minus quàm eruditione præstantium. Quos cùm alieni magnis efferunt laudū præconijs, tu quasi in gremio absconsos tuos filios hactenus siluisti.* Hæc ille, nec immeritò. Si namque solos hîc enumerare vellem, quos vestra duntaxat Belgica illa bellissima Prouincia

c De hoc vide Dorlandum lib. 4. cap.

uincia in omni virtutum genere celeberrimos nostri Ordinis protulit viros, & maximè Louaniẽsis ac Diestensis Conuentus, quis quæso orationis meæ tandem finis existeret? Quin imò, vel vnica illa quæ propè Angiam Hannoniæ oppidum CAPELLAE cõspicitur Cartusia, tam admirandæ pietatis eruditionisq; alumnos suo olim cõplexa est sinu, vt f DORLANDO nostro vberrimam commentandi materiam præbuerit.

f Lib. 7. Chronici Cartus. c. 25. & seq.

Verum enimuero, quandoquidem hæc ex ipso potius Auctore, quàm ex mea hac prælocutione expiscanda hauriendaque censeo, idcirco quantum quantum possum Vos quæsoque oro, Ornatissimi Colendissimiq; Patres, vt præsens hoc vestri instituti CHRONICON in paternam vestram tutelam suscipientes, meam qualemcunque opellam cõmunis Ordinis caussa bono publico desudatam (vt vel hæc exempla inertiam fulciant huius æui, quod loquentiæ multum, sapientiæ autem

tem veræque pietatis parum effundit) æqui bonique consulatis, meq; sanctis vestris precibus, alijsque pijs exercitationibus sacrificijsque supremo Agonothetę commendetis. Ex Cartusia Agrippinensi, D. BARBARAE Virgini iuxta ac Martyri sacratâ. Anno Dominici Natalis octauo supra millesimum sexcentesimum, ipsa Dominica Palmarum.

VV. Paternitatum Vestrarum humillimus Filius

Fr. THEODORVS PETRAEVS, *Campensis.*

LICENTIA REVERENDISS. PATRIS GENERALIS D. BRVNONIS Daffringues, concessa F. Theodoro Petræo sua in lucem scripta edendi.

PLacet nobis, dilecte fili, pium vestrum & assiduum in scribendo studium. Quod & laudamus, vosq; studiosè ad pergendum in illa propensa de re Christiana benè merendi voluntate hortamur. Cartusiæ 12. Iunij. anno. M. DC. IV.

EX LITERIS EIVSDEM REuerendiss. Patris, anno 1603. 4. Iun. exaratis.

PErstate igitur alacriter in hoc gloriosæ iuuandæ Ecclesiæ studio. Quod vt faciatis, GENERALEM *vobis* LICENTIAM *damus edendi in lucem cætera quæ* EXCVDETIS *opuscula.*

APPROBATIO CENSORIS.

PRæsens hoc CARTVSIENSE CHRONICON ante annos quidem centum ab Auctore PETRO DORLANDO conscriptum, nunc verò primò in lucem prolatum, ac NOTARVM quarundam adiectione à F. THEODORO PETRAEO, Cartusiæ Coloniensis Alumno illustratum, nihil omninò continet, quod vel Orthodoxæ fidei, vel bonis moribus sit contrarium. Actum in Conuentu nostro, an. 1608. 15. Martij.

Ita ego attestor F. Gysbertus Specbtius, Prior Dominicanorum Coloniensium, SS. Theolog. DOCTOR, *& hæreticæ prauitatis* INQVISITOR.

SYL-

SYLLABVS COMPLECTENS ARGVMENTA SINGVLORVM CAPITVM CHRONICI Cartusiensis Petri Dorlandi.

CAP. I. De S. Brunone Ordinis Cartusiensis principali institutore. fol. 8
II. Quomodo B. Bruno mundum contempserit & Archiepiscopatum. 21
III. Iuuentum Brunonem canes honorauerunt suosque sodales. 23
Miraculum de S. Brunone. 28

SECVNDI LIBRI CAPITA.

CAP. I. De sancto Hugone Gratianopolitano Episcopo. 29
II. De aduentu B. Brunonis ad sanctum Huponem & de septem stellis. 37
III. De corporali eius ægrotatione. 40
IV. Quomodo & alios frenarit sensus suos. 47
V. De charitate eius ad inimicos. 48
VI. De æquitate eius in iudicio & de contemptu munerum. 52
VII. De efficacia prædicationis eius. 54
VIII. De Zelo iustitiæ eius & de morte illius. 59

TERTII LIBRI CAPITA.

CAP. I. Vita B. Patris Hugonis, Pontificis Lincolniensis. 70
II. De laudabili eius adolescentia. 72
III. Quomodo sanctum ingressus est Ordinem Cartusiensium. 76
IV. Quomodo factus est Procurator Cartusiæ. 81
V. Quomodo à Rege Angliæ Henrico ascitus, Prior VVithamiensis efficitur. 83
VI. Quàm solenniter & gloriosè Episcopus electus sit. 87
VII. Quàm benignus fuerit in pauperes & leprosos. 94
VIII. Quàm deuotus fuerit erga S. Eucharistiam & omnium sepulturam. 95
IX. De miraculis S. Patris Hugonis in vita. 98

Quo-

X. Quomodo VVithamiam suam solitus sit reuisere. 103
XI. De prudentissimis responsis eius & quænam eius opera mirifica. 105
XII. De decessu B.Patris. 117
XIII. De sepultura B.Patris & miraculis eius atq; prodigijs. 123
XIV. De translatione S.P.Hugonis Episcopi. 131

QVARTI LIBRI CAPITA.

Cap. I. De B.Lauduino secundi Ordinis Generali. 133
II. Quomodo Lauduinus in Calabriam, ad D.Brunonem inuisendum properans, in itinere interceptus carceri mancipatus sit in quo & obijt. 140
III. De magno Patre Guigone quinto Ordinis Generali. 142
† Quomodo summi Pontificis Ordinem Cartus. priuilegijs roborauerint. 154
IV. De S. Anthelmo Episcopo. 157
V. De zelo iustitiæ B.Anthelmi. 164
VI. De eius insigni charitate erga salutem proximorum. 170
VII. De miraculis B.Anthelmi, post obitum eius. 174
VIII. De Hugone altero Gratianopolitano Episcopo, ac postmodum Archiepisc. Viennens. 180
IX. De Bernardo, Priore Cartusiæ Portarum 181
X. De S.Stephano Diensi Episcopo Ordinis Cartusiensium. 184
XI. Ex hoc Priore Cartusia Portarum eligitur in Episcopum Diensem. 188
XII. Miracula, quibus hic sanctissimus Præsul claruit. 193
XIII. Miracula, quæ post obitum edidit. 196
XIV. De Patre Basilio, octauo Generali, qui vixit anno 1150. 201
XV. De B. Iancelino, decimo Cartusianorum Generali. 206
XVI. De Patre Martino I. vndecimo Generali. 211
XVII. De Patre Bosone, decimo sexto Generali. 215
XVIII. De Patre Haymone, decimo septimo Generali. 218
XIX. De Petro Fauerii, primo quidem Priore S.Crucis Romæ, deinde vero Generali totius Ordinis Procuratore. 219
XX. De Venerabili Patre Claro, Generali decimo nono. 22[illegible]

D

XXI. De P. Iacobo de Viuiaco. 228

XXII. De V. Patre Ioanne Birellio, vigesimo secundo Generali. 230

XXIII. De Patre Helisario. 241

XXIV. De V. Patre Guilielmo Rainaldi, vigesimo quarto Ordinis Generali. 247

XXV. De V. Patre Bonifacio, vigesimo quinto Generali. 254

XXVI. De aliis quibusdam Maioris Cartusiæ Patribus. 260

LIBRI QVINTI CAPITA.

CAP. I. De B. Petro Petronio Senensi. 267

II. De Guilielmo Laico seu conuerso Cartusiæ Casularum prope Genuam. 268

III. De B. Margarita Lugdunensi, Ordinis nostri Moniali. 269

IV. De S. Virgine Beatrice. 270

V. De Fratre quem B. Virgo Maria confortauit. 271

VI. De Fratre Stephano, Magdalenam diligente. 273

VII. De Mirabili virtute & efficacia vulgaris istius dicti, Requiescat in pace. 278

VIII. De participatione Ordinis, & quid valeat. 280

IX. Cur Ordo Cartusiensis quotidie Missam de Domina publicè priuatimq; persoluat. 281

X. De quodam Fratre Henrico, Coloniensis Cartusiæ Monacho. 282

XI. De quodam conuerso simplici, perperam recitante primum versiculum Psalmi quinquagesimi. 284

XII. De alio quodam Eximij candoris ac columbinæ simplicitatis conuerso. 285

XIII. De felici morte Patris Alberti Arnhemiensis. 286

XIV. De Clerico quodam, cui à Deo reuelatum erat, quando moriturus foret. 287

XV. Prior quidam sacris operans in altum diuinæ virtutis ope subleuatur. 288

XVI. De Monacho quodam admodum consolatorio & in diuinarum laude peruigili. 289

XVII. De conuerso simplici ac recto cuius anima Angelicorum ministerio spirituum in cœlum ferri visa est. 290

XVIII. Vt Religiosi non differant tempestiuè suas persoluere horas,

ras, debitoq; tempore cubitum concedere. 291

XIX. De sacerdote quodam seculari, qui cœlesti vocatione admonitus, Ordinem ingressus est Cartusiensium. 292

XX. Quàm seuerè à Deo puniti sint prædones aliquot, qui Cartusiensium diripuerant bona. 293

XXI. De quodam custode templi admodum strenuo & exemplari. 296

XXII. Benignus quidam ad Laicalem redditorum admissus statum ac laudabiliter in Ordine perseuerans, post obitum gloriosus apparet. 297

XXIII. De fratre quodam circa Dominica passionis exercitium se exercente, cui Christus in cruce apparuit. 298

XXIV. De Priore Prouinciæ Teutonicæ circa Ordinis disciplinam strenuo, è cuius tumulo pulcherrimi prodiêre flores. 299

XXV. De felici ex hoc seculo emigratione sacristani cuiusdam: qui infirmorum existens Præfectus, cùm erga peste correptos valde esset obsequiosus, tandem etiam ipse eâdem infectus lue, leui suauiq; morte, piè in Domino obdormiuit. 300

XXVI. De iuuene qui plurimos vidit Cartusienses in cœlo. 302

XXVII. De quodam Hieronymiano qui Dauentriæ moriens, fassus est, se vidisse innumeram Cartusianorum multitudinē in cœlis. 304

XXVIII. De Monachi sanctissimi & humillimi beatissimo exitu cuius cella tota comburi visa est. 305

XXIX. De quodam probatissimæ vitæ Procuratore, cuius precibus mater, iuxta ac matertera ex purgatorijs ereptæ pœnis, in cœlum lætæ conscenderunt. 307

XXX. Quo pacto idem Procurater ab Apostolorum Principe visitatus, consolatusq; fuerit. 309

XXXI. Claruit quoque idem prophetiæ spiritu, vti duobus comminus probatur exemplis. 310

XXXII. De quodam religioso Montis Dei, Dominicæ Crucis zelatore ac amatore feruentissimo. 311

XXXIII. De fratre moriente, quem auicula cœlestis suauissimo cantu ante obitum demulcebat. 312

XXXIV. Quædam eximiæ sanctitatis nostri Ordinis Monialis, post

tum exhumata diem, integra ac suauiter fragrans est reperta. 314

XXXV. Coloniensis quaedam matrona filium suum ab Ordinis Cartus. ingressu auocare modis omnibus studens, nulla tamen id ratione efficere valet. 315

XXXVI. Pastori cuidam seculari à quodam Franciscanae familiae Monacho praedictum fuit, quod Religiosus aliquando esset futurus. 316

XXXVII. Quo pacto idem ille Pastor suam differens conuersionem verberibus à Deo adactus sit, Religionem ingredi atque à Prioratus officio, quod aliquamdiu exercuerat, postmodum amoueri. 317

XXXVIII. Perdices pro infirmo quodam ad ignem, de medicorum consilio assae, in pisces commutantur. 320

XXXIX. Nouitius quidam de carnium esu à Diabolo, qui eas attulerat tentatus, ad suum se superiorem consilij causa recipiens, daemonis euasit technas. 322

XL. Alius quidam ab eodem maligno tentatus spiritu, vt gulae satisfaciens, pisorum vesceretur iusculo, consimili conseruatus est modo. 324

XLI. Respondetur Calumniatoribus, reprehendentibus Cartusianorum institutum, quod perpetuus temporibus carnium esui renuntiauerint. 325

LIBRI SEXTI CAPITA.

CAP. I. Nouitius quidam fugam adornans, ac muro insidens, Magistri sui iam pridē defuncti monitu reuocatur, ad seculū ne redeat, sed potius laudabiliter in Ordine perseueret. 329

II. Alius quidam nouitiis consimilem volens ludum ludere, voce defuncti reuocatur. 330

III. Nouitius cappam nigram, quam Nouitiatus tempore nouellis Tyrones apud Cartusianos gestant, cum taedio portans, à Christo arguitur. 331

IV. Orationibus liberatus nouitius, rei Musicae peritissimus, cui Diabolo procurante & vox, & cantandi peritia subtracta fuerat. 332

V. Nouitius quidā dum sororis irretitus blanditijs, vocationē suā deserit, habitūq; abijcit in propioqui nemore vna cū sorore

sorore, ab ignotis bestijs miserè discerpitur. 334

VI. Nouitius quidam insolita vermium diuexatione afflictus, cū de abitu cogitationē instituerat, facta professione iuxta Prioris promissum, quam ocissimè liberatur. 335

VII. Nouitius Diaboli arte decem potitus aureis, intelligens tartarei hostis insidias, abiecta animi instabilitate laudabiliter in Ordine perseuerat. 336

VIII. In Cartusia vltraiectina Nouitius quidam, pristinarum memor diuitiarum deliciarumque cum abitum tacitus secum meditaretur, ab auicula perseuerantiam est edoctus. 337

IX. Nouitius per scalam sibi à dæmone ad descendendum in profundam malorum præparatam, in bonum conuertit omen, stabilisq; permansit. 339

X. Duo Nouitij parentum Lenocinijs ad secularem reuocati vitam, ocissimè cum illis pestifera infecti contagine, infeliciter hinc emigrarunt. 340

XI. Nouitius postquam monasticum deseruisset habitum, ingerens se lasciuys puellarum choreis, tegula è tecto in cerebrū decidente, misere exspirauit. 341

XII. Nouitius non imperitus artis Musicæ, post ternam instabilitatem, in gutture à Deo horribiliter punitus, vita infeliciter priuatur. 342

XIII. Nouitius quidam Coloniæ ad Ordinem admissus, cum semel discessisset, ac postmodum denuò admitti postulasset, nequaquam voto quiuit potiri suo. 343

XIV. Nouitius opibus ac eruditione pollens Diaboli technis amicorumq; molestijs, toto Nouitiatus tempore mirabiliter exercitatus, tandem pridie quàm professionem editurus esset, tentationibus omnibus miraculosè eripitur. 345

XV. Musicus quidam de sua gloriatus insigni animi constantia, leui momento à suo quondam collega euertitur. 346

XVI. Cur nonnulli religiosi instabiles fiant minusque proficiant, nempe ob humilitatis defectum. 347

XVII. Nouitius Institutoris sui monita despiciens, irridensque ac seculum repetens, miserabili est morte præreptus. 3..

):(((2 No-

XVIII. *Nouitius timidior hominum, quam Dei, causam redeundi ad saeculum fingit.* 349

XIX. *Adolescens quidam bonae indolis, religionis ingressum procrastinans, ense ex inopinato transfoditur.* 350

XX. *De miraculosa Cartusiarum quarundam constructione, ac primo quidem de cella B Virginis Mariae, iuxta Nurebergam diuinitus olim erecta.* 351

XXI. *De constructione Cartusiae Coloniensis, quam Archiepiscopus VValramus in honorem B. Barbarae caelesti edoctus monitu, ibidem, aedificauit.* 353

XXII. *De Arnhemiensi Cartusia, quae vulgo Monachorum domus nuncupata est, quam Dux Geldriae propè Arenauim, magnificè olim construxit, idq; ideo, quod Angelicae illic aliquamdiu melodiae essent inauditae.* 354

XXIII. *Cartusia Ruremundana, vbi olim meretricum contubernium fuerat, postmodum Bethleehemitica coepit esse domus, ac castissimae Dei Genitrici dedicari.* 355

XXIV. *De Monte S. Beati, prope Confluentiam, quando, & à quo quaue occasione in Cartusiam sit erectus dedicatusque.* 356

XXV. *Cartusia Argentinensis quo pacto à quadam solitaria diuinitus praeuisa, pari ciuium alacritate ac subuentione aedificari coepta sit.* 358

XXVI. *Fundatio Domus portae Mariae, iuxta Danubium fluuium, in Axpach Austriacae Prouinciae pago.* 360

XXVII. *Fundatio Domus Ordinis nostri iuxta Tornacum.* 362

XXVIII. *Quàm admirabili euentu constructa sit Cartusia B. Mariae de Pratis prope Monasteriolum in Morinis seu Picardia.* 363

XXIX. *Quibus de causis inductus sit Odo, Abbas S Remigij, vt celebrem illam ac peruetustã Montis Dei, Cartusiam, Ordini aedificaret.* 365

XXX. *De Institutione Domus Leodiensis.* 370

XXXI. *De Fundatione Domus S. Catharinae iuxta Antuerpiam.* 372

XXXII. *Quo pacto Rex Galliarum cum consorte sua Parisiensem construxerit Cartusiam, quae vtispectris antea erat infesta,*

festa, ex vallis dæmoniorum, sic vallis Dei vocitata est. 374

XXXIII. *De fundatione domus S. Annæ, prope Brugas, in Flandria, in qua eximiæ pietatis Moniales etiamnum degunt.* 376

SEPTIMI LIBRI CAPITA.

CAP. I. *De D. Nicolao Albergato S.R.E. Cardinali.* 380

II. *De V. Patre Dominico, Cartusiæ Treuerensis professo.* 384

III. *De carmine Hymnoq; quod idem P. Dominicus in laudem B. Mariæ Virginis composuit.* 387

IV. *De diutina huius eiusdem Patris ægritudine, ac singulari animi robore.* 388

V. *De insigni Viro P. Bartholomæo, Visitatore Prouinciæ Rheni, ac domus Ruræmundanæ olim Priore.* 390

VI. D. P. *Dionysio Ryckelio eiusdem Cartusiæ alumno, eiusq; scriptis ac reuelationi.* 69.392

VII. *Prima reuelatio facta P. Dionysio.* 393

VIII. *Alia Reuelatio facta eidem.* 399

IX. *Alia eiusdem Reuelatio.* 403

X. *Introducitur iam ipsa S. Mater Ecclesia suam exponens cum fletu querimoniam.* 407

XI. *Dionysius audita superiori S. Ecclesiæ querimonia, scriptus hortatur Prælatos ac Principes quatenus opem afflictæ matri ferant.* 410

XII. *Apologia seu excusatio, cur Dionysius reuelationem hanc sibi soli factam ad aliorum notitiam venire voluerit,* 412

XIII. *Alia quædam reuelatio, eidem P. Dionysio cælitus facta, ne scilicet Arnoldus Geldriæ Dux, bellum suo facesseret filio, eumq; prælio lacesseret.* 414

XIV. *Quo pacto malignorum infestatione spirituum inquietatus fuerit.* 417

XV. *Cur Dionysius Diabolo tantopere fuerit exosus.* 418

XVI. *Videt animam Episcopi Leodiensis æternis adiudicatam gehennæ supplicijs.* 420

XVII. *Nouitius quidam iam vita functus, secundum quietem monet Dionysium, vt promisso precum suffragio sibi subueniat.* 422

XVIII. *Donatus defunctus conqueritur Dionysio.* 423

XIX. *Reuelationem accipit de statu Patris sui defuncti.* ibid.

XX. *Frequenter in Ecstasin mentis rapitur, adeo vt non sine causa Doctoris extatici præ se ferat nomen.* 424

XXI. *Cartusianus quidam Ruræmundanæ domus à malignis inquietatus spiritibus summa potitur pace.* 425

XXII. *Reuelatur ei status animæ M. Ioannis Louaniensis, insignis S. Theologiæ Doctoris ob pluralitatem beneficiorum purgatorijs flammis excruciati.* 426

XXIII. *Enarrat iam hic* Dionysius *executoribus Testamenti, quo pacto viderit cruciari animam M. Ioannis Louaniensis Sanctensis olim Ecclesiæ Præpositi.* 428

XXIV. *Insignis Dionysij Cartusiani commendatio, & quam piè hinc ad* Dominum *emigrauerit.* 432

XXV. *Quo pacto P. Laurentius cõtempto seculo Cartusiense arripuerit propositum, ac quàm sanctam in eo vitam duxerit, piè in domino obierit.* 436

XXVI. De *admirandæ pietatis patre* D. *Bosone singulari Beatiss. Virginis amatore: quæ & morienti adfuisse creditur.* 443

XXVII. De P. *Gerardo Bredano statura quidem pusillo, literarum vero cognitione sacrarum & librorum scriptione insigni.* 444

XXVIII. De P. Guilermo *Priore domus Capellæ prope Angiam.* 445

XXIX. *Quantæ patientiæ ac paupertatis fuerit P. Hugo Boletus, patria* Delphus, *officio* Prior 446

XXX. *Admirandæ virtutes* P. Theodorici Delphensis, *professi domus Capellæ.* 447

XXXI. *De insigni viro Henrico Loenio diuersarũ Cartusiarũ Priore, quem patrem patrum nonnulli nominare consueuerant.* 449

XXXII. D. *P. Arnoldo Carmano Priore eiusdem istius domus Capellæ, ac Theutonicæ Prouinciæ Visitatore.* 453

XXXIII. *De P. Arnoldo Gertrudamontano Vicario ac Procuratore domus Capellæ.* 455

XXXIV. *De Ioanne Aldenardo.* ibid.

De

XXXV. De Stephano Senensi Priore in Svvyst, qui ante Ordinis ingressum B. Virg. Catharinæ Senens. amanuensis extitit. 460

XXXVI. Eximiæ virtutis P. Oswini de Beka, Cartusiæ Gandensis vii professi, sic ante Ordinis ingressum vtriusque iuris Doctoris celeberrimi. 463

XXXVII. Mores ac conuersatio Anthonij Sariani ex Monacho Cartusiano Venetorum Patriarchæ electi, admirandæ pietatis viri. 464

XXXVIII. De quibusdam reprobis nostri Ordinis Monachis & proprietarijs. 467

XXXIX. Proprietarius quidam pecunias sibi accepturus, ac resipiscere nolens se ipsum tandem laqueo strangulauit. 469

XL. Alius quidam eodem contaminatus scelere & nequaquam ritè confitens, à maligno spiritu malè hinc eripitur. 470

XLI. Laicus quidam ex illorum genere, quos conuersos vocamus, in vitio proprietatis peruersè moriens, exhumatur atq; in sterquilinio proijcitur. 471

XLII. Quam horrendæ diuinæ vltionis vindicta desæuierit in Monachum quendam instabilem, impostorem, ac varijs sese sacrilegijs contaminantem 472

XLIII. Frater quidam tertio ab ordine fugiens, post sedulam inquisitionem nusquam terrarum repertus, funesto exitu vitam finisse putatur. 475

XLIV. Alius quidam Dordracensis aliquoties quoque fugam adornans & luxuriosè viuens, sine vlla tandem cordis contritione pessimè obijt. 476

XLV. Duo officiales externis immersis officijs, eaq; improbe administrantes, in curru vna profecti fulmine percussi exanimantur, maleq; intereunt. 478

XLVI. Duo ambitiosi fratres malitiosè inter se contra Priorem cõspirantes, cùm voto essent potiti suo, infælici exitu diem clausere extremum. 479

XLVII. Donatus quidam ab Ordine fugiens, & mulierculam sibi sacrilegè adsciscens, inuisibili correptus morbo, infæliciter expirat. 480

Prim

XLVIII. *Prior quidam Cruciferorum, Monachis suis suppeditans occasionem statuta Ordinis infringendi, pecuniasq; possidendi, terra hiatu cum suis horrendum in modum absorbetur.* 481

XLIX. *Dominicanus quidam prædicando, confeßionesq; excipiendo plurimas acquirens pecuinas, easq; Superiori suo resignare recusans, infelicißimè moritur.* 483

L. *Terribile quodam exemplum cuiusdam Conuersi, qui in Cartusia Mantuana post obitum pecunias possedisse deprehensus, in sterquilinium est proiectus; cuius tamen cadauer reperiri postea non potuit. Adijcimus autem hoc Coronidis loco sicuti propria V. Patris Surij exaratum manu, inuenimus, An. domini* 1550. *Cartusianus, &c.* 484



AVCTORIS D. PETRI DORLANDI, AD V. PATREM D. IOANNEM DELphum, Louaniensis Carthusiæ bene meritum PRIOREM.

OPERE hoc nostro Cartusianæ Coronæ (adhibita Dei manu) in finem iam vsque deducto, cœpi circum attollere oculos, cui id potissimum visendum, castigandumque committerem. Statim mihi (vt sæpe, ita & nunc quoque) tu occurristi, mi suauissime Parens, quem, pro tua singulari sapientia, atque eruditione, dignum sum arbitratus, qui hunc laborem meum & inspiceres, corrigeresque, & ad iustam scitè limam deduceres: deductum quoque, vt tua eum auctoritate cōtra insultantium linguas defenderes, obijceresq; te robustum propugnatorem pro his Illustribus Viris nostri Ordinis, quos hîc statui commemorandos. Constat enim hos

fuiſſe Apoſtolica gloria claros, & inter primas ſublimium Sanctorum cohortes digniſſimè numerãdos. Habent Ciſtercienſes, habent Cluniacenſes, habent & Diui Dominici & Franciſci Ordines viros magna ſanctitate conſpicuos, & magnorum operũ patratores. Sed nos (vt cum pia fiducia loquar) hac in parte pauperiores non ſumus, quod tu, mi Pater, & quiſquis hæc legerit, facilè comprobabit. Si de internis Sanctorum virtutibus aliquid inquiris, inuenies hîc, qui ſublimi humilitate, qui ardentiſſima charitate, qui & patientia & paupertate altiſſima ſplenduerunt. Nec puto (ſi non videor temerarius) vllos facilè viros in alijs Ordinibus inueniri, qui hos noſtros virtutibus ac gratijs ſuperârint. Porrò ſi prodigia ac ſigna requiris, quæ Sanctum neminem faciunt, ſed oſtendunt; inuenies hîc complures, qui cæcis viſum, qui paralyticis motum, qui claudis greſſum, qui infœcũdis donauerunt fœtum, & qui inter ſuſci-

tandos

tandos mortuos animas ab inferis reuocarint; quāquam omnem semper impenderint operam, non vt foris signis clarescerent, sed bonis virtutibus refulgerent. Horum Patrum nostrorū illustria facta, cùm apud plurimos Scriptores annotata vidissem, vt sunt apud Henricum Kalkar, apud doctissimum Ioānem Trithemium, apud facundissimum Bostium Carmelitā, & apud vnum huius nostrę Prouincię pium deuotumq; Carthusianum sacerdotem annotata sparsim cùm reperissem, dignum putaui ea in summam redigere: quam octo libris comprehendi: pedestrem sic sermonem tēperans, ne nimium inflatus turgesceret, neue etiam submissus nimium laxusq; diffueret. Nam quemadmodum alta ac tumida legentis stomachū mouent, ita quæ abiectè ac sordidè dicuntur, lectorem citò ad nauseam traducunt. Esto igitur, doctissime Pater, huius operis pius primùm & mansuetus inspector, tum demum (vbi opus videris) se-

dulus emendator: poſtremò etiam contra mordaces petulantium linguas firmus ſtabiliſque defenſor. Erunt fortaſse qui dicent, me aut minus vera, aut nimis multa dixiſſe. Hos rogatos velim, ne me arguant temeritatis, qui hîc nihil de meo poſui, ſed quæ ab alijs, (quos veraces ſum arbitratus) amica pietate contraxi. Quòd ſi omnino caninos horum latratus vitare non poſſum, nihil curo, dummodò me mihi meiſque canere ac ludere permittant; quem amor ad hoc opus adegit, amor inquam, qui meritò à bono homine carpi non poteſt. Amore igitur amoris ſi videor homini deliquiſſe, apud amoris tamen retributorem Deum, & gratiam me ſpero, & cum his Patribus, quos memini, gloriam meruiſſe.

Vale.

ALIA

ALIA AVCTORIS AD ADRIANVM EIVSDEM CARTVSIANAE Familiæ Monachum Epistola.



Olent, vt nosti, Adriane mi suauissime, illustrium fortia facta Maiorum humanos animos accendere, & ad virtutes capessendas mirum in modum inflammare. Hinc reor (vt a Valerius Maximus asserit) apud Romanos morem inoleuisse, vt cantores in conuiuijs præclara præcedentium Patrum facta, poëtarum carminibus comprehensa, concinerent. Et non solùm gentiles homines hanc sunt consuetudinem prosecuti, sed & apud Iudæos b Iesus Sirach viros meminit gloriosos, quorum sublimia facta magnis & admirādis præconijs attollit. Apud Christianos verò hic mos etiam vbiq; celebris est. Nam Euangelia vt omisero, quæ Dei nostri per carnem patrata miracula narrant, sanctus Lucas Apostolorum actus, & Pauli virtutes ac prodigia memorat, quibus ad imitationem prouocet audientes. Incredibile est, quàm vehementi igne exempla conspecta vel audita Maiorum, animum soleant permouere. Nam dum hærent memoriæ, solent & intellectum sua luce percellere, & affectum mira suauitate mulcere. Hinc sequitur is pietatis fructus, vt in ipsas animi medullas exempla transfusa,

a lib. 2. c. 1. §. 7.

b à capite 44. vsq; ad cap. 51. Ecclesiast.

ſa, vitam inſtituant, mores informent, & ſomniculoſum tædium à corde retundant. Hæc ita cùm ſint, non tibi debet mirum videri, ô dilectiſsime, ſi veteres nouoſq; imitatus autores, hanc Coronam Patrum noſtrorum intexuerim: cùm certum ſit & te primum ac tum plurimos, qui hæc legerint, ſanctioris propoſiti inſtituta capturos. Impoſsibile eſt enim, qui pietatis exempla introrſum hauriunt, aut ad meliora non dirigi, aut certè vel tenuiter non compungi. Sanctorum etenim egregia facta, quaſi quædam ſpecula, noſtris obtutibus offeruntur: in quibus quicquid in nobis ſordidum eſt, patenter aſpicimus, aſpicientes gemimus, gementes, vt poſſumus, caſtigamus. Si igitur, mi Moſeliane, non tibi eſt operimentum in frigore, ſi te, vt Iob
Iob. 24. verſ. 8. *ait,* imbres montium rigant, *ſi deniq; iuſtitiæ velamento non amiciris, hos lapides tenacibus vlnis amplectere, lapides quadros, lapides viuos, lapides pretioſos, in fundamẽto fundatos. Nimirum ipſi Sancti, quibus ſacri Ordinis noſtri ſtructura omnis incumbit, ipſi ſunt lapides Sanctuarij*
Exod. 28. verſ. 29. *noſtri: quos iuſſus eſt Aaron, mõs fortitudinis, geſtare in pectore: quando ingreſſurus eſt in Sancta ſanctorum. Ita & tu quoq; ſi ingredi cupis in ſancta, æterna redemptione inuenta, neceſſe tibi eſt, hos lapides pretioſos in ratione deferre: vt horum tibi & labor placeat, & mores ſacros imiteris. Hoc opus noſtrũ, Coronã Cartuſianam cenſui nominandum: coronam vtiq; anni benignitatis Dei; coronam, cui ſemper copioſo munere Chriſti*
gratia

gratia benedixit. Benedices, *ait Psalmista,* coronæ anni benignitatis tuæ. *Faueat dexter Deus, vt tu atq; ego in hac misericordiæ corona feliciter numeremur. Tibi itaq;, dilectissime, hanc lucubrationem nostrã, vtpote amico mihi omnium amicissimo, dedicare curaui: vt quem inter mortales plus cæteris diligo, hoc nostro labore, præ alijs aut onerem, aut honorem.*



CARTVSIENSIS LIBER PRIMVS.

CAPVT I.

DE S. BRVNONE, ORDINIS *nostri principali Institutore.*



IROR, mi Dionysi charissime, cur tam manè hodie ad meos postes pulsare volueris. Grande aliquid in causa est. Neque enim sine mira ratione huc ante lucanum aduenisti. DIONYSIVS: Vtique, mi Basili, causa me vehemens huc appulit: quæ tota me nocte penè insomnem egit; nec quiescere potui, donec tibi animi mei æstus oppanderem. BASILIVS: Sed qui obsecro sunt hi æstus tui? DIONYSIVS: Dicam tibi; cœpi mecũ cogitare viros illustres Ordinis nostri, qui reuera magnum virtutis & gloriæ lumen vsquequaq; sparsére, hos tamen quasi neglectos haberi, nec fuisse quempiam ex nostris qui clarissima horum gesta ad liquidum prosecutus sit, aut quandam in summam collegerit. Fuére olim Scriptores, qui facta illustrium Ordinis Diui Benedicti, Bernardi, Dominici, Francisci, reliquorumque sublimium Patrum egregio sermone palam effecerint, sed, heu, (proh dolor)

dolor) nemo apud nostros inuetus est, (sic enim nostra viuerunt nobis) qui serenissima gesta nostrorum efferret in lucem. Hac socordia nostrorum nō mediocriter vulneratus, & medelā summopere desiderans, huc hodie tam mane me contuli, vt abs te possem lætus integerq; reuerti. BASILIVS: Quid igitur tibi faciā? Hoc vulnus tuum, quo pacto vis sanem? DIONYSIVS: Facilè, mi Basili, id poteris, si quod tantopere abs te fieri desidero, fueris dignatus efficere. BASIL. Et quid vis, vt faciam, quæso? DIONYS. Vt collectis quasi in vno fasciculo Patrum nostrorum magnificis operibus, (dum hæc nos conclauia iunctos retinent) ea qua te præditum scimus industria, libens enunties cuncta quæ aut lectu retines, vel auditu. Adfuturi sunt forsan aliqui, qui hanc nostram confabulationem mandent scriptis, posteris relegendam. BASILIVS: Verè rem grandissimam petis, & quæ non vno, sed ne decem quidem diebus, possit expleri. Verùm quia amicus es, & talis quidem, vt habeam præter te chariorem neminem, dabo operam votis inseruire tuis, DIONYS. Habeo gratias humanitati tuæ Oro igitur vt primùm dicas, Ordo hic noster Cartusiensis, quonam modo exordium sumpserit. BAS. Probè admones. Enim-

non ſine formidato ingentique miraculo Ordo noſter erupit in lucem. Vniuerſitas Pariſienſis vbiq; terrarũ famoſiſsima eſt. In hac contigit res memoria digna, quam ſubijcimus. Anno Chriſtianæ ſalutis M. LXXXII. inuentus eſt in ea Doctor celeberrimus, qui & vita cæteris & ſciẽtia præcellebat. Hũc mores optimi adornare videbantur, &, vt apparebat, erat vir magna virtute cõſpicuus. Hic cùm ex infirmitate veniſſet ad mortem, vt mos expoſtulat, feretro impoſitus eſt, atq; in templum lõgo Magiſtrorũ ordine reuerenter illatus, vt animã defuncti commendarẽt Deo. Confluit cum Clero ignobile vulgus. Interea dum celebres agerentur Vigiliæ, repente defunctus ſeſe erexit è feretro, & lachrymabili ac terribili voce clamauit, dicens: *Iuſto Dei iudicio accuſatus ſum.* Hoc dicto, caput depoſuit, & vt ante, mortis eſt ſomno cõſopitus. Terruit hæc vox cunctos qui aderant, & ingenti formidine tabefecit. Fuit igitur ſapientum conſilium funus in craſtinum reſeruari. Sequenti die magnus vndiq; accurrit populorũ numerus, vt videret quid rei futurum eſſet. Tum ille, vt ante fecerat, ſe erigens è funere, terribili magna voce inclamauit dicens, *Iuſto Dei iudicio iudicatus ſum.* Audita hac voce omnes trepidi, vnuſquiſq; in iniquitate ſua rem

Hæc accuratè in vita S. Brunon. Tom. 5. Surij.

terri

terribilem supra quam credi potest, mirabantur. DION. Non mirum certe, si illi trepidi, si pauidi reddebantur, dum hæc viderent; quando ego quoque, qui hæc audio, totus paueo ac tremo. Sed quod cœpisti prosequere. BASI. Dimissus est ergo etiam hac die inhumatus. Dum illucesceret tertia dies, tota penè ciuitas, audito rumore, ocyus occurrit, pallidi omnes, trepidi, gemebundi orabant Dominum, & pro defuncto deprecabantur, & ad inuicem silenter mussitabant, rei exitum præstolantes. Tum ille iterum se patentem attollens è funere, cum ingenti mugitu & desperabili voce clamabat, dicēs: *Iusto Dei iudicio condemnatus sum.* Hoc dicto, caput reposuit, sempiterno absorptus interitu. Incredibile est, quātum mentes omnium sunt ad pauorem concussę, stupentes hunc virū, quem omnes pro singulari sapientia & vita olim mirabantur, æternis incendijs deputatum, & exigente reatu, mortis perpetuæ subisse sententiam. DION. Formidabile est quod dicis. *O quàm terribilis Deus in consilijs super filios hominum.* Psal. 65. 5. Sed quæso te mi Basili, nemo horum hominum, qui hæc prodigia viderunt, ad melioris se vitæ tramitem conuertit? BASIL. Immò plurimi hoc miraculo mentem pariter & vitam mutauere priorem. Altur pæ cæte-

ris

ris inter illos, vir ſummæ excellentiæ, Bruno nomine, qui tum magnis virtutum ac ſcientiarum titulis admirabilis dicebatur. Hic Coloniæ Agrippinæ generoſus municeps, nobilitatis lampade clarus, & pectoris gloria lōgè clariſsimus, quaſi refulgens Lucifer inter aſtra promicabat. Huius à cunabulis Mater Sapientia lactauerat infantiam, & ſemper edocuit ad meliora proficere. Hic etiam, dum puer eſſet, nihil puerile gerebat in opere, ſed quaſi futuræ religionis ſpeciē oſtentans, plurium Monachorum Inſtitutor à Domino parabatur. O verè perfectiſsimum ſecularem, cuius imitatorem fieri cupiebāt viri etiam ſpirituales. Huic nihil aliud fuit viuere, quàm Chriſtum cum dilectione timere, & cum timore diligere. Cuius qui veſtigia ſequebatur, tendebat ad gloriam; diuertens autem, mergebatur ad flammā. Accreuit huic viro egregio tantum in Gymnaſijs Pariſienſibus lumen, vt inter primos Philoſophos præcipuus haberetur, & inter Theologos ac Canoniſtas opinatiſsimus. Hic igitur Bruno cùm huic portento intereſſet, formidatiſsimo ſtupefactus exēplo, totus in lachrymas reſolutus, ſecum plangere cœpit humanæ calamitatis anguſtias, vitæ miſeriam, & dubiū extremæ conditionis finem. Cogitabat quo-

quoq; secum districtum iudicium magni Dei: & quàm terribile sit incidere in manus Dei viuentis. Tunc Bruno cõpunctionis spiritu afflatus, ocyus aduocat amicos, & infusus lachrymis sic exorsus est: Videtis charissimi quàm incertæ sint res mortaliũ, & quàm terribili censura actus humani ante Christi tribunalia ventilentur. Ecce hic homo vitam ducebat per cũcta laudabilem, & actus eius omnes vix sub reprehensione cadebãt,& tamen(proh dolor) æterna est morte mulctatus. Hinc nobis summopere formidandum est; Nam si huic Deus non pepercit, vtiq; nec parcet nobis, qui longè illo & vita & morib' inferiores sumus. Quid igitur nobis faciẽdum est? Certè fugiamus à facie formidinis Dei, à facie iræ indignationis eius. Insustentabilis furor eius super peccatores, & intolerabilis ira columbę: sed inexhausibilis misericordię Deus est his, qui faciẽ eius in confessione requirunt,& abdicant à se vias tenebrosas. Nunc igitur, fratres mei, faciant nos hæc pericula cautos, & in perditione pestilentis, insensatus recipiat disciplinam. Si igitur mihi creditis, mundum hunc,& quæ in ipso sunt omnia,põpas,delicias,diuitias relinquamus: ne cum mundo & ipsi mergamur in barathrum,& arctioris vitæ tramitem consequamur, &
tales

tales mores ocyus instauremus, quibus veram posſimus apprehédere vitam. DIONYS. Sancta admodum hæc & salubris exhortatio. Sed quęso te, quid tum postea est subsecutum? BASIL. Magnum certè & admirabile opus pietatis. Nā viri illi, qui hæc ab ore Brunonis audierunt, vnà cum ipso, totos ad Deum cordibus conuersi, vitam cœlibem agere aggreſsi sunt. Tum suasit Bruno talem esse expetendum locum, qui remotus esset ab hominum accessibus, & vbi soli Deo tutò vacare posset. Est in Sabaudia solum inacceſsis rupibus vastum atq; terribile, iuxta ciuitatem * Gratianopolim, quod Cartusiam vocāt. Hic locus semper niue candet, & rigenti frigore horret. Solo aspectu cunctis est formidabilis. Huc se magnus Bruno contulit, pœnitentiā acturus, huc ducem egregium comites subsequuntur. Montium difficultates superant, & Cartusiam, non armis, sed animi viribus potenter inuadunt. Habitationis loca cùm illic nōdum haberēt, pro cellulis in abruptis petrarum faucibus morabantur. Nouos hîc Paulos, nouos hîc vidisses Antonios, nisi quòd horum loca multo Sanctis asperiora, quā solitudines aut Aegypti sint, aut Palestinæ. Quippe vbi rarò, ob montium altitudines, sol poſsit suos radios immittere. At nunc

*Distat fortè ad septem leucas Gallicas.

nunc quis dignè referat, quanta fuerit his viris inter has niues rerum omnium penuria, quàm vrgens necessitas, quanta calamitas? Sed aderat illis profectò qui sua gratia has temperabat angustias, & agrestes coloquintidas sua farinula pius dulcorabat Helisæus. Erant igitur hi patres nostri pauperes seculo, sed diuites Deo; contemptibiles mundo, sed Christo Domino honorabiles: & quibus plena mortificatio carnis, sed vita spiritus inerat. Iuge illis (cultus iustitiæ) silentium, iugis contemplatio supernorum: parum corpori, sed plurimum spiritui tribuebant. Nemo de crastino erat solicitus, immò præsentia vix cogitabant. Tanta illis charitas inerat, vt quisque socium præueniret obsequio. Tanta paupertatis cõmunitas, vt nemo suum aliquid æstimaret. Tanta humilitas, vt alter alterum laudi & gloriæ exponere cuperet. Sed dũ quisq; sub vmbra alterius obscurari vellet, tanquam repercussa claritas, omnes irradiabat. Ingens quoque cunctis inerat grauitas morum, & senilis maturitas. & inter tot virtutes totius fuga vanitatis. Angelica ab eis vita in terris ducebatur, in multa patientia, in vigilijs, in ieiunijs, in castitate, in scientia, in longanimitate, in suauitate, in Spiritu sancto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, in virtute

4. Reg. 4. vers. 41.

Dei,

Dei. Verum hos mores, & hæc instituta virtutum à sua duce & principe Brunone didicerunt. Ille enim quasi inter sydera sol serenissimus promicabat; huius pectus quasi præcelsam arcem & splendidissimam Christus insederat. Illic enim Spiritus sanctus vigebat. Illic castitas, sapientia, fides, & virtus omnis inhabitabat. Ibi iustitia præfulgebat, & veritas. Hinc factum est, vt patentibus vlnis, & brachijs oppansis in suum amplexum plurimos, hoc est, in amorem Christi, Bruno sanctissimus inuitaret. Non poterat abscondi ciuitas super montem posita, nec effusi balsami odor inter suos se potuit fines cohibere, sed vndique ad illum certatim docti & indocti pariter confluebant. DIONYS. Facilè tu mihi ista persuaseris. Nam vsque in hodiernum diem, nulla penè sub cœlo natio est Christiana, quæ non Brunonis se gaudeat filios possidere. Sed age consequenter. BASIL. Hic Bruno tanta erat gratia decoratus, vt immitissimos sæpe animos mansuescere faceret, & de immanissimis beluis mites redderet columbas. Pellebatur per orationes eius varia pestis animorum, amaritudoque: asperitas & rabies locum dabant, & fautore Deo in libertatem respirabant filiorum Dei. Omnium ille passiones suas credidit, & tanquam

quàm suas benignè defleuit. Impiger Bruno, festinus, infatigabilis perseuerabat. Hunc secretò, hunc palàm, hunc seuerus, hunc blandus aggreditur, prout cuiusque naturam moresque prospexerat. Hinc facilè ab omnibus pro reuerẽtia timebatur, & pro sua dulcedine amabatur. Magna illi cura fuit, ne quem tristitia affligeret, ne cogitatio sæcularis vrgeret, ne quem nimij labores grauarent, ne quis nimia quiete torpesceret. Valentes corpore ad exercitia, feruentes spiritu cogebat ad requiem. Omnium vires, omnium animos, omniũ stomachos instinctu quodam diuino cognouerat, verè seruus omnium factus propter Iesum Christum. Iugis opera, iugis intentio illi inerat, omnibus mitigare iugum Christi, & pectus cuiusque, tanquam suum excolere, & ad Christi desiderium inflammare. Huius igitur Brunonis beatissimi tanta gratiarũ omnium copia refulgebat, vt, sicut præmisimus, instar serenissimi solis præ cæteris fratribus reluceret. Huius itaq; meritis factum est, vt Spiritus sancti gratia non solum in Cartusiæ loco, sed per cuncta huius Ordinis nostri Monasteria varijs charismatum donis firmata sit: humilitate scilicet, mansuetudine, charitate, iustitia, sanctitate, & vna capitis gloria in diuersitate membrorum

inueniatur effuſa. DION. Magnus reuera & ſublimes huius eminentiſsimi patris virtutes enumeraſti. Dignus profecto, qui huic Ordini noſtro tanquam lapis pretioſus in fundaméto ponatur, ſupra quem tam celſa faſtigia conſtructa cernuntur. Sed quæſo ad narrationis Ordinem regredere. BASIL. Igitur Brunone patre ſolitudinem cum ſuis fratribus incolente, incidit ei ſancta cogitatio, vt beatiſsimum Hugonem Gratianopolitanum Epiſcopum inuiſeret, quippe cuius ipſe in ſcolis olim comes extiterat. Die vno antequam Bruno adueniret, vidit Epiſcopus ſpiritu reuelante, Chriſtum ſtantem ſupra montem Cartuſiæ, & certa habitacula fratribus conſtruentem, cellas ædificantem, & oratoria fundantem. Vidit quoq; ſeptem ſereniſsimas ſtellas eidem loco præminentes, & in præſagium rei futuræ longè lateq; ſuos radios iaculantes. Hæc vt vidit Epiſcopus, ſtupidus mirabatur, & quid hæc vellent portendere, tacitus cogitabat. Et ecce adeſt beatiſsimus Bruno, cum ſex ſuis chariſsimis amicis, oſtium pulſans Epiſcopi, cui & cum magna humilitate loqui precabatur. Introducti & pedibus ſancti Pontificis prouoluti, petierunt in ſua Diœceſi, vt illis habitandi locum tribuere dignaretur, quo poſſent ſpreto ſęculo Deo

ſeruitu-

seruitutibus inhærere. Tum ille hos septem vt vidit, (edocente se spiritu sancto) cognouit illos ipsos esse, quos in septem stellarum fulgoribus præuidisset. Hos igitur multum benignè recipiens, & humanissimè tractans, hospitio suo dignos effecit. Brunonem verò, in quo amplior Dei gratia refulgebat, animo complexans, in fratrem & amicum perpetuum ad se recepit. Tum Bruno locum quem ante elegerat Cartusium, petijt sibi ab Episcopo scripto consignari, vt illic & fratrum habitacula, & orationis locum posset exstruere. Annuit beatissimus Hugo; & sese illis cōmitem iunxit, valenter adiuuit, impensas dedit, operarios conduxit, loca idonea inquisiuit, & comiter inter illos victitauit. Nunquam illos deserens, nisi quando necessarium illi erat oues suas reuisere. Tantæ siquidem humilitatis hic Hugo sanctissimus inter fratres erat, & tantæ dulcedinis, vt singulis, quasi famulus ministraret, & omne pietatis opus exhiberet. Tam ardenti quoque desiderio ipsam complexabatur solitudinem, vt nunquam inde recederet, nisi quādo pater Bruno ire illū compelleret; pascere oues, & ad ciuitatis publicum remeare. DION. Si non fallor, videor mihi intelligere hoc sacramentum septem stellarū. Nam septem hi viri, sep-

tem ſtellæ ſunt. Horum mihi velim nomina ſignifices. BASIL. Primus horũ Bruno ſpiritalis militiæ dux erat. Secundus Landvvinus, & duo Stephani, Canonici regulares, & Hugo ſacerdos, quem Capellanum ſuum nuncupabant. Duo quoque laici, Andræas & Guarinus. Hi ſeptẽ ſunt ſplendidiſsima cœli luminaria: quorum decoro lumine totus adhuc noſter ordo reſulget. Qui ideo ſeptenario numero cõſignantur: vt plenos eos ſeptiformi ſpiritus munere fuiſſe cognoueris. Sed proſequamur incœptum. Brunone itaque in rebus ſpiritualibus proſperè agente: contigit ſummũ Pontificem Vrbanũ (eò quod ante ſuus fuerat pædagogus) vt ad ſe veniret præcipere, volens tanti viri contubernio perfrui, & ſanctis eius conſilijs adiuuari. Hic autem cum non poſſet ſummi præſulis mandatis obſiſtere, licet inuitiſsimus perrexit ad curiam, regimen ouilis ſui ſub cura beatiſsimi Hugonis derelinquens. Venit igitur ad Papam optatiſsimus Bruno & lætiſsimis vlnis excipitur, & magno honore effertur ab omnibus. Putabat ſanctiſsimus pater Vrbanus, hunc apud ſe virum mirabilem precibus & blãdicijs poſſe retinere, ſed ille ſolitudinem cogitans, & ſtrepitum curiæ indignè ferens, nulla potuit ratione induci vt illic diutius

diutius permaneret. Egit tamē apud summum Pontificem, vt incæpto suo ordini fauorem adderet, & licentiam daret verbo & scripto, posse suos sub disciplinæ regulis collocare.

Hæc fusè [redacted] distinctè [redacted] vita S. B[redacted] nonis. To[redacted] Surij.

CAP. II.

QVOMODO BRVNO MVNDVM contempserit & Archiepiscopatum.

VNum dicam quod prętetire non licet. Dum hic memorabilis Bruno adhuc apud Papam cōmoraretur: contigit Rhemensem Ecclesiā cuius ipse aliquando canonicus fuerat, Archiepiscopi per mortem præsentia priuari. Illi ergo Canonici vnanimi voce Brunonem, cuius & mores, & scientiam, & probitatem nouerant, in Præsulem elegerunt: & supplicatione facta apud Pontificem, hunc sibi virum sua authoritate postulant confirmari. Ostendit Vrbanus literas supplicatorias Brunoni, orans atque etiam vim faciens, vt fratrum suorum precibus dignetur annuere. At, ille sciens se iam sæculo mortuum, & pauculas illas oues in deserto reliquisse, nullatenus acquieuit. DION. O virum verè dignissimum, & quem paucissimi nostri temporis homines cupiant imitari. Quis non hunc dignè commendet, qui magis elegit affligi, cum populo Dei, quam temporalis gloriæ habere iucunditatem?

BASIL. Verè, vt dicis, vir omnino dignissimus, qui tantam eminentię celsitudinem sapienter aspernatus sit, & maluerit humiliari cum mitibus, quam cum sublimibus eleuari. Hinc factum est, vt accepta licentia, à summo Præsule repedarit ad suos vir omnium benignissimus. Quem omnes obuijs brachijs exceperunt, lachrymas præ deuotione fundentes. Gaudebant nempe illi se patrem recipere: hic verò se suos filios inuenisse. Mansit apud illos Bruno annis aliquot, sed in votis habens Ordinis sui terminos dilatare, & priuatum bonum in commune deducere, acceptis secum paucissimis fratribus, & Lauduino viro Reuerendissimo, & multo virtutis fulgore conspicuo eis in Priorem instituto, Calabrię partes sua statuit præsentia illustrare. Illi quidem & si à tanto Patre & tam amabili inuitissimè separarentur, ob fructum tamen amplioris iustitiæ, amarum fieri diuortium acquiescunt. Venit igitur Bruno, & pauci cum eo comites, & Calabriæ eremum, cui nomen Turris est, cœpit incolere. Et erectis è luto paucissimis domunculis, assiduis in excubijs virtutum, & in Dei laudibus perseuerat. Ingens quidem illis paupertas in sæculo, sed magnę erant diuitiæ in Deo. Relicti ab hominibus, sed ab angelis assiduè visitati. DIONIS.

Paulò hæc aliter in vita S. Brunonis. To. 5. Surij.

In diœcesi Squillacensi.

NYS. Compunctionem mihi ista tua narratio peperit. Fluunt enim per os lachrymæ, dum video hunc virum omnium benignissimum noua rursum prælia intentantem, noua contra dæmones castra erigentem, noua bella concientem, & tanquam prçteriti laboris immemorem, rursum agones acerrimos suscitantem. Incredibile puto quanta illic paupertas omnium, quanta calamitas, quanta rerum omnium penuria habebatur. BASIL. Verè incredibile, mi Diouysi, sed adfuit miserétis Dei benigna suauitas, qui seruorum suorum labores ocius studuit mitigare.

CAP. III.

INVENTVM BRVNONEM CANES honorauerunt suosq; sodales.

Contigit nempe vno dierũ, vt dux Calabriæ Rogerius venatum isset in syluam, vbi Bruno cum socijs tunc morabatur. At canes hinc inde quasi ad prædam discurrentes, venerunt ad habitacula seruorum Dei, & tacti reuerentia diuini numinis, nusquam vltrà processerunt, sed flexis in terram poplitibus, & submisso capite, latratus quidem dabant, non terroris sed admirationis. Hos dux cum esset subsequutus, inuenit prædam optatissimam, non aptam esui, sed spiritui commodissimam. Inuenit nempe inter vepres

& ſpinas, inter fauces petrarum, & terras rupium ſpeluncas, luminaria cœli, amicos Dei, cohæredes Chriſti. Inuenit illic admirabilem Brunonem, & ſuos milites errātes in ſolitudinibus, quibus dignus non erat mundus. DION. O felicem, principem qui dum feras immites ſylueſtreſque venatur, viros meruit manſuetiſsimos captiuare: immo vero ab illis capi promeruit. BASIL. Planè ſic fuit. Videns nempe canes cauda blandiri, humique procumbere; & quaſi reuerentia tactos, viros illos ſubmiſsis capitibus adorare, repentè equo dux ipſe deſilijt & flexis in terram genibus vna cum proceribus ſumma eos cum reuerentia ſalutauit, & quinam eſſent & vnde veniſsét humiliter inquiſiuit. Tum Bruno venerabilis aduentus ſui cauſam, & quod ob cultum Dei longè lateq; promulgandum veniſſent, expoſuit. Hoc cognito, dux lætus efficit, & adhibita manu largiſsima, monaſteriū illis inſtituit, Eccleſiam fabricauit, annuos redditus complurimos in munere tribuit, & quia prothomartyrē Stephanum dux plurimum diligebat, locum ipſum ad ſanctum Stephanum de buſto voluit appellari. Hoc nomē illi loco in hodiernum vſq; diem perſeuerat. Incredibile eſt quo affectu, qua veneratione, quo pietatis ſtudio viros illos dux

Hodie appellatur domus SS. Stephani & Brunonis.

dux amplexabatur, plus gaudens hos tales inueniſſe patronos, quam ſi ampliſsimos auri theſauros reperiſſet. Hinc factum eſt, vt eos ſæpius viſitaret, emolumentis & ſolatijs refoueret, eorum quoque orationes ſedulus ambiret, credens nihil ſiniſtrum ſibi poſſe contingere, vbi horum eſſet meritis præmunitus. Nec ſua eum ſpes aliquando fefellit: quia diui Brunonis ſuffragantibus meritis, à maximo, eſt, quod ſibi imminebat, liberatus periculo. Dicam id breuiter. Erat inter ducem hũc Calabriæ, & Capuæ principem implacabile bellum. Hinc factum eſt, vt dux ipſe fortiſsima militum manu Capuam obſideret. At princeps Capuæ videns tradendam eſſe ciuitatem in manus ducis, ad callida otius ſtratagemata confugit, & dato magno auri pondere, nonnullos tribunos ac milites ducis corrupit, vt Dominum ſuum in ſuam traderent poteſtatem. Spondent illi ſeſe id eſſe facturos, & tempus proditionis inquirunt. Ipſam nocte qua debuit funeſta traditio celebrari cum dux ſe ſopori dediſſet, venit ad illum Bruno, oſtijs obſeratis, quadraginta miliaria ſub momento permetiens, & dormienti propius aſsiſtens, illum ſic affatus eſt. Quid dormis, ô Princeps, quid ſegniter agis? Surge ocyus, vigila, circumſpice, intende tibi,

D. Bruno [illegible] [illegible] riten [illegible] [illegible] [illegible] Cal[illegible].

alioquin iam pecunia venditus, hostibus præda fies. En præualuerunt aduersum te viri fœderis tui, & qui tecum vna prandent ad mensam, contra te calcaneum leuauerunt. Hoc dicto disparuit. Statim dux è somno expergefactus, è strato membra corripuit, & nobiles suos torturæ subijciens, proditionis fraudem reperit quam quæsiuit. Quos omnes iussit, implicitos vinculis in ergastulo custodiri, morte plectendos, die postera, quam meruissent. Sed sequenti nocte rursum ei per visum se Bruno sanctus exhibuit: caue, inquiens, caue ne quid mali his tuis militibus facias, ne sanguinem fundens reus diuino iudicio tenearis. Non enim cœpisti eos gladio tuo, sed dum te diuina pietas benignè protexit. Horum tibi perfidiam demonstrauit: non vt eos proderes, sed vt liberatus Deo gratias haberes. Tunc dux hoc oraculo permotus, veniam proditoribus dedit, eos tamen seruituti Cartusiensium suorum perpetuò subiecit. Quãdoquidem, inquit, per visum me meus pater Bruno hortatus est, ne de vobis capiam vltioné, hac tamen vos pœna iubeo mulctandos, vt & vos, & omnis vestra posteritas, monasterij mei, quod ipse construxi perpetuę subijciamini seruituti. Illi agnoscentes secum factam clementiam, gratias magnifices

ficas agunt Principi, & publicis confectis instrumentis seruitores sacro se dedunt monasterio. Multæ quoque possesſiones, castrorum, agrorum, domorumq; (ijs tribuentibus) dicto monasterio accreuerunt, quas vsq; in hodiernum diem retinere noscuntur. Sunt præterea multæ huius viri signorum virtutes, quas si velimus ad liquidú prosequi, tempus nobis deficeret. Obijt autem vir iste plenus dierú, plenus & virtutum, cum ingenti suorum omnium dolore, & non parua totius ordinis strage. Sepultus est autem in oratorio sacri prothomartyris Stephani, post summum altare, vbi magnificis claret virtutibus, signis, prodigijsque: fons etenim argenteæ puritatis & lucidisſimæ venæ à capite sepulchri eius magno erumpit profluuio, & in varia sese loca diffundit. Et quicunque hunc fontem fide integra delibarit, continuò conualescit, quocunque etiam teneatur incommodo. Est enim videre mirabile, cæcos illic illuminari, surdis auditum restitui, mancos mutilatosq; sanari, leprosos mundari, & à dæmone possessos, ocyus repurgari. Hæc itaque, mi Dionysi, de diui Brunonis virtutibus dicta sufficiant. Et quia iam Campanæ sonitus nos ad missarum solemnia celebranda inuitat, necesse est nos hic sermonem ponere,

nere, & ſumpto prandio, ſi tunc quid vltra à me quæſieris reſpondebo.

MIRACVLVM FIDE DIGNVM DE S. Brunone Cartuſianorum Patriarcha.

à V. P. Laurentio Surio inſertum.

ANno Domini 1544. Pridie illius diei, qui diuo Brunoni ſacer eſt, vir quidã nobilis & clarus genere, ſed à calidiſsimo hæretico Martino Bucero miſerè ſeductus, in Cartuſia Agrippinenſi ſub illud tempus, quo preces veſpertinæ aguntur, ſedebat in hypocauſto, vbi hoſpites excipi ſolent: parum aliquid edens & bibens cum religioſo Domino Petro Boechem, tum procuratore eiuſdem Cartuſiæ, poſtea Priore Confluentino. A quo cum audiſſet die ſequenti fore, D. Brunonis feſtum ſolenne, non ſine ſtomacho reſpondet. *Putatis vos illum in Diuorũ numerum relatum? Certè ſi ille ſanctus eſt, nunquam poſt hauſtum hoc poculum proſpera me contingat vti valetudine.* Dixit, bibit, moxque tanquam aliud agens, cœpit ſedere cogitabundus, vt ſolent phantaſtici. Paulo poſt equum cõſcendens ad caſtrum ſuum abijt. Nec mora in lectum decidens, paucis poſt diebus, ita vt ipſe ſibi erat imprecatus, ex morbo perijt: vel inuitus approbans S. Brunonis ſanctitatem: alijſque ſuo exemplo conſu-

lens

lens, vt non ponant in cœlum os suum, nec petulantem linguam in sanctos laxēt, qui iam vnus cum Deo spiritus sunt, & eius filij charissimi.

LIBER SECVNDVS CHRONICI CARTVSIENSIS.

CAPVT I.

DE SANCTO HVGONE Gratianopolitano Episcopo.

DIONYSIVS. Ecce adsum mi suauissime Basili, & sumpto prandio corporali, spiritalem abs te cibum requiro. Peto itaque: vt sicuti de magno Patre Brunone, ita & de sanctissimo Hugone Gratianopolitano Præsule, me quoque sagines, reficiasque. BASIL. Prandium sumptuosum petis, & quod vires meas satis exuperet. Apponam tamen quod præstiterit Deus, tu his rogo, (vt frugi hominē decet) cōtentus esto. DIONYS. Probè admones. BASIL. HVGO Gratianopolitanus Pontifex, illustri satis ortus progenie, parētes habuit secundum sæculi dignitatem præcellentes. Est enim natione Valentinensis. Odilone patre, & matre admodum proba & venerāda progenitus.

[illegible]ius Hugo- [illegible] vitam ele- [illegible]r con- [illegible]riptam per [illegible]ugonem. [illegible]re apud [illegible]rium [illegible]pr.

genitus. Ambo iusti & incedentes in mandatis Domini sine querela, habētes etiam testimoniū bonum ab his qui foris sunt. Hunc filium cùm mater prægnans gestaret in vtero; visum est sibi in spiritu, elegantem se paruulum genuisse, quem sistendum Dei conspectibus, sanctissimus Apostolorum princeps Petrus cum nonnullis cœlicolis deferebant in cęlum. Hac visione mulier edocta, cognouit ex se filium generandum, qui & in hac vita clareret virtutibus, & post gloriosus exaltaretur in cælis. Tradidit igitur eum literis imbuendum, sciens illum singularis fore apud Deum & meriti & gratiarum. Erat itaque ingenio docilis, animo mitis, & in teneris annis venerādam senum canitiem imitans, innocentisq́; vitæ simplicem indolem, doctrinæ eruditione componens. Non enim poterat aut segnis studio, aut tardus ingenio inueniri, cui Spiritus sanctus magister accesserat. Creuit ætate, scientia, sanctitate, vt & suis eruditoribus admirandus haberetur, & tam Deo placeret qam hominibus. Puer quidem erat ætate, sed nihil puerile gessit in opere, quippe qui teneros annos, morū maturitate vincebat. Non ille paribus colludebat, non spectaculis, non segni ocio, aut lasciuijs tempus insumebat, sed Christum

puerum

puerum imitatus, inter sapientes & doctores in templo se inueniri lætabatur. DIONYS. Magna de hoc puero enarrasti. Non dubium, quin post hæc mirabilem se virum præbuerit, qui pueritiam tam laudabili decorauit exordio. BASIL. Equidem id verum est. Nam regressus à studijs in Valentia ciuitate maioris Ecclesiæ Canonicus electus est. Illic inter seculares & lubricos iuuenes cum pudibundus moraretur, & sobrius, statuerat tamen ab omni se contaminatione immunem integrumque seruare. Erat itaq; sæpe pernox in vigilijs, potens in ieiunijs, & acerrimus iuuenilis corporis sui castigator. Ora illi pallebant, & membra iam marcebant arida, mens autem ad cœlestia semper suspirabat. Erat quoque sedulus in oratione, in lectione sacra studiosus, in Sancta Meditatione assiduus, in fraterna dilectione feruidus, in charitatis beneuolentia profusus, & in Dei amore flagrantissimus. Erat quoque hilaris in vultu, amabilis & decorus aspectu, blandus affatu, prudens consilio, facundus eloquio, habitu & incessu admodum reuerendus. Mores eius humanissimi erant, & multam redolentes bonitatem. Animo in pauperes clementissimo, quibus, quicquid præter tenuissimum victum, quem sibi ipsi impendebat, habere poterat,

rat, erogabat. In charitate etiam radicatus,
1. Cor. 9. v. 19 vt iubet Apostolus, studebat, *Omnibus omnia fieri: vt omnes lucrifaceret.* In humilitate quoque fundatus, sibi etiam infimos quosque præferebat. Hæc fuerunt huius viri dum Canonicum se gessit sancta principia. Enimuerò dum ijs floreret Hugo virtutibus, à Gratianopolitano populo annuente summi Pontificis legato Hugone Archiepiscopo Lugdunensi, in Episcopum requisitus, electus, & traditus est. Vbi autem hic vir Dei agnouit, se tradi in Episcopum, totus inhorruit (ita erat omni humilitate submissus, & repentino terrore concussus,) ab imis visceribus suspiria duxit. Dehinc cœpit toto annisu renuere, reluctari, & magnis reclamare vocibus, se ætate, scientia, postremò moribus & vita, tãtis mysterijs imparem affirmare: nec vllatenus pati in suæ salutis periculum sua vilitate officia veneranda fœdari. Hanc sententiam profundissima humilitate conceptam vsq; in finem vitæ sanctus pater non exuit. Semper enim quantumlibet sanctitate aut bonorum operum profectu floreret, inutilem tamen se seruum & indignũ Pontificem non erubuit confiteri. Et vt ab officio amoueretur, obnixissimè precabatur. Verũ quia contra imperium Domini Legati calcitrare non potuit, oneri imposito,

posito, licet inuictissimos humeros adaptauit. Dehinc cum Legato Apostolico Romam expetijt, eum enim a summo Pontifice in Episcopum consecrari. In vrbe Roma tunc continuatur, & diem suæ consecrationis operiens, in qua quodammodo diuinæ [illegible] grauissimam hostis antiqui impugnationē [illegible] incurrit. Hæc tentatio sanctam ipsius animã vsq; ad vltimum vitæ terminũ die noctuq; nunc acrius, nunc mitius non destitit excruciare. Quia enim sanctæ cōuersationis, & illustrium operum insignibus merito magnam in populo Dei famam fuerat habiturus, & gloriam, ne forsitan [illegible] angelum Sathanæ, qui eum colaphizaret, accepit; sicuti sacerdos ille magnus Iosedech, cui Sathan stabat à dextris, vt aduersaretur ei. DISC. Velle summopere nosse, quænam hæc tentatio fuerit. BASIL. Tentatio res est admodum mitis, funesta, execrabilis; tentatio blasphemiæ, vt de Deo, vel de iis, quæ ad Deum pertinent, aliquid cogitares indignum. Hanc tentationem incurrens, cœpit vir mitissimus [illegible] suspiria emittere, lachrymas fundere, pectus tundere: quasi qui iam à Domino esset derelictus, & reputans ne forsitan [illegible] se indignatus sit Deus, quod à gentibus se celle-

2. Cor. 12.

Zach. 3. v. 1

De hac tentatione l. de Gestis & vita, c. 4.

rat vel inuitus electioni in se factæ abrenuntiare modis omnibus deliberauit, & sacras administrationes, quibus se tunc indignissimum reputabat, nullo modo velle contingere. Et aggressus beatissimum Papam Gregorium septimum, qui eum erat consecraturus, humiliter deuoteq; coram illo prostratus, cum multo lachrymarum imbre exposuit illi amarissimam mentis suæ amaritudinem, &, quæ illum vastabat in animo, tentationem, dicens se nullo pacto posse assentiri, vt in Præsulem consecraretur. Tum Papa (vt erat vir omnium benignissimus) Hugonem humi prostratum ad se sustulit in amplexus, & tantam illi consolationis impendit industriam, tantumque erga illum dilectionis ostendit affectum, vt de hac ipsa, quæ in desperationem eum pene compulerat, tentatione, gaudere, & felicioris insuper spei materiã sumere cogeretur. Et quia Papa doctus in huiusmodi tentationũ materia expertissimus erat, ijs verbis benigne eum allocutus est: *Non oportet, fili dilectissime, in ijs cladibus tuis nimium te contristari, sed sapienter agnoscere, eos Dominum arguere solere, quos diligit, & castigare omnem filium, quem recipit. Et ideo, quanto durius cordi tuo flagellum impressit, tanto euidentius paternæ in te dedit dilectionis indicium. P enimuerò diabolus tam*

Verba Gregorij Papæ ad Hugonem.

resensit iam

tamquam, quamuis per te ipse sit dignus p[illegible]. [illegible] per te [illegible] Dei populus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] malignantium [illegible] [illegible] est, vt à [illegible] te quoque modo [illegible], permittente Deo, ad ipsum quidem [illegible] [illegible], ad tuam vero serenam & gloriam. His [illegible] sermonibus non quidem [illegible] [illegible], sed tamen cõsolatione accepta [illegible] H V G O sanctus [illegible] effectus, consecrationem ab eodem postmodum suscepit Episcopalem. [illegible] autẽ [illegible] [illegible], & toto illo, quo ibidem demoratus est tempore, summi Pontificis amor in Hugonem efferbuit, vt pa[illegible] [illegible] divinæ in eo gratiæ magnum [illegible] præsensisse præsagium. Comitissa Mathildis, mulier prudentissima, [illegible] suo famulo Dominum venerata, [illegible] [illegible] suæ necessaria cuncta contribuit, [illegible] [illegible] [illegible], quem [illegible] postmodum [illegible] baculum dedit, [illegible] [illegible] secundum Augustinum, expositionibus, & beati Ambrosij voluminibus de officijs: [illegible], quo deinceps tempore Hugo vixit in terris, hæc Mathildis, vt virum Dei [illegible] syncera deuotione specialiter honorauit, & coluit, [illegible] [illegible] [illegible] & consilijs [illegible], & oratione defendi.

[illegible]

rat vel inuitus electioni in se factæ abrenuntiare modis omnibus deliberauit, & sacras administrationes, quibus se tunc indignissimum reputabat, nullo modo velle contingere. Et aggressus beatissimum Papam Gregorium septimum, qui eum erat consecraturus, humiliter deuoteq; coram illo prostratus, cum multo lachrymarum imbre exposuit illi amarissimam mentis suæ amaritudinem, &, quæ illum vastabat in animo, tentationem, dicens se nullo pacto posse assentiri, vt in Præsulem consecraretur. Tum Papa (vt erat vir omnium benignissimus) Hugonem humi prostratum ad se sustulit in amplexus, & tantam illi consolationis impendit industriam, tantumq; erga illum dilectionis ostendit affectum, vt de hac ipsa, quæ in desperationem eum pene compulerat, tentatione, gaudere, & felicioris insuper spei materiã sumere cogeretur. Et quia Papa beatus in huiusmodi tentationũ materia expertissimus erat, ijs verbis benignè eum allocutus est: *Non oportet, fili dulcissime, in ijs cladibus tuis nimium te contristari, sed sapienter agnoscere, eos Dominum arguere solere, quos diligit, & castigare omnem filium, quem recipit. Et ideo, quanto durius cordi tuo flagellum imposuit, tanto euidentius paternæ in te dedit dilectionis indicium. P[...] enimuerò diabolus iam-*

Verba Gregorij Papæ ad Hugonem.

tamque, quanta per te ipse sit damna passurus, quanta per te sancti Dei populus virtutis incrementa sumpturus. Et idcirco omnes contra te malignitatis suæ artes [illegible] conatus est, vt à sancto te quoquo modo deterreret officiis, permittente Deo, ad ipsius quidem ignominiam & pœnam, ad tuam vero coronam & gloriam. His sacris sermonibus non quidem tentatione penitus extincta, sed tamen cōsolatione accepta, animo æquior Hugo sanctus effectus, consecrationem ab eodem postmodū suscepit Episcopalem. Tantus autē in ipsa consecratione, & toto illo, quo ibidem demoratus est tempore, summi Pontificis amor in Hugonem effulsit, vt patenter ostenderet diuinæ in eo gratiæ magnum aliquid præsensisse præsagium. Comitissa Mathildis, mulier prudentissima, in suo [illegible] Dominum [illegible], diui consecrationi eius necessaria cuncta contribuit, pastoralem etiam (quo diu postmodum vsus est) baculum dedit, adiecit [illegible] secundum Augustinum explanationibus, & beati Ambrosij volumine de officiis, [illegible] eoque, quo deinceps tempore Hugo vixit in terris, hæc Mathildis, vti verum Dei seruum syncera deuotione specialiter honorauit, & coluit, [illegible] eius instanter & consilijs iuuit, & [illegible] defendit.

A[illegible] consecrationé.

His ita & proſperè & religioſè peractis, ad ſuſceptam venit Hugo Eccleſiam. Sed eheu inuenit illic clerum & populum in diuinis rebus nimis rudem, & incompoſitum: in ſanctis etiam obſeruationibus adeò ignarum, vt non ſolùm Subdiaconi, vel Diaconi, ſed etiam Sacerdotes, vxores ducerent, nuptias publicè celebrarent, emere ac vendere ſancta non pertimeſcerent, Eccleſias, oblationes, decimas, & cœmiteria laici poſsiderent, & ſuæ ditioni Sacerdotes ſubijcerent; vſurarij ſine vlla contradictione ex alienis damnis lucra impia coaceruarent, nec ob id tamen minus Eccleſias intrarent, vel myſteria ſacroſancta perciperent: adeo illic emigrarat in exilium omnis iuſtitia, omnis pudor, omnis ſanctitas, omnis timor, omnis reuerentia. Porrò ſubſtantia domus Epiſcopalis ab ipſis Epiſcopis prædeceſſoribus; tanquam à tyrannis diſsipata erat, & penè tota conſumpta. Hinc factum eſt, vt multas illic neceſſarij victus inopias, perplures pertulerit Hugo ſanctiſsimus annos: eo quòd illicitis contractibus (vt pleriq; faciunt) ſuas indigentias ſupplere nollet, nec etiã mũtuare præſumeret, cùm ſciret ſe non habere, vnde poſſet reſtituere. Incredibile quoque eſt, quomodo tot tantaq; ſuſcepti populi vitia & peccata, quanta violentia, qui-

Nota deprauatos temporis eius mores.

quibusque prædicationis & disciplinæ flagellis perseuerans sit. Quos ibidem labores, quos discursus, quasue solicitudines insumpserit: quæ ieiunia, quas vigilias tulerit: quos gemitus, quas preces, quosque lachrymarum imbres ad propitiandum Dominum paterna pro eis compaſsione profuderit, non est nostræ facultatis euoluere. DIONYS. Non breuem, credo fructum hoc pietatis opus induxit. BASIL. Non breuem vtique. Nam repente tota illa tenebrosa Ecclesiæ facies, in tantã splendoris gloriam, & in tam sublime religionis decus euasit, vt, si mihi lingua oraque centum essent, non id tibi possem, vt dignum est, enarrare. Ipse autem cum omnes proficerent in melius, se quoque meliorem semper exhibuit, & instar pennatorum animalium, quæ Ezechiel vidit, coram sua semper facie sedulus gradiebatur, sese ante se ponere, & sua vel pericula, vel profectus subtili examinatione discutere non cessabat. Intra biennium totam hanc Ecclesiæ summum erexit in sublimia, & se cœlestibus quoque dignum exhibuit. Ezech. 1.

CAPVT II.

DE ADVENTV BRVNONIS AD *sanctum Hugonem, & de septem stellis.*

CVm hæc agerentur, vix tribus in Episcopatu

copatu exp'etis annis, adest Magister Bruno, vir religione, sciĕtiaq; famosus, quem supra memorauimus, honestatis ac totius maturitatis quasi quoddā simulachrum. Habebat autem socios Magistrum Landuinum, qui post eum Cartusiæ Prior extitit, duos Stephanos Burgensem, & Diensem: qui ad sanctum Rufum Canonici fuerant, sed desiderio solitariæ vitæ, suo Abbate fauente, sese coniunxerant; Hugonem etiam, quem cognominabant Capellanum: eò quòd solus ex eis Sacerdotis fungeretur officio, & duos laicos, quos appellamus conuersos, Andream & Guarinum. Hi autem locum heremiticæ vitæ congruum requirebant. Vt suaui sanctæ conuersationis odore, trahente, ad virum beatissimum Hugonem peruenerint, quos ille & gratāter, & reuerenter excepit, tractauit, & voti compotes effecit. Ipso namque consulente, iuuante, comitante, Cartusiæ solitudinem intrauerunt & extruxerunt. Viderat enimuerò circa id tempus, reuelatione diuina in eadem solitudine Deum sua dignatione habitacula fratribus construentem, stellas etiam septem duces sibi præstantes itineris. Hæ stellæ, septem isti fratres extiterunt. Quapropter non istorum tantum, sed & omnium, qui post successerunt, fratrum consilia libenter

hentes amplexus est, & usque ad mortem [illegible] ut semper humilis & benedictus. Licet vero [illegible] primo [illegible] totus [illegible] aliter tamen ad disciplinam [illegible] exemplis & [illegible] quorum [illegible] quis [illegible] ad [illegible]re. Vidimus in [illegible] sub [illegible] missimum virum cum suis fratribus conuersari, non ut dominum aut Episcopum, sed ut socium & fratrem [illegible], & ad cunctorum obsequia [illegible]. Erat [illegible] venerabilis Guilhelmus [illegible] Laurentij [illegible] Theodre-[illegible] [illegible] Hugonis [illegible] (bini quippe per singulas [illegible] cellulas) hic cum lachrymis apud [illegible] conquerebantur, quòd omni [illegible] ad humilitatem spectantia [illegible] sibi [illegible] & Episcopus [illegible] ut [illegible], sed potius [illegible] non sibi [illegible] seruilibus operibus quicquam [illegible] sibi [illegible] competebant, illo [illegible] praecipiente. DIOS. Magnam [illegible] optimi viri humilitatem [illegible] qui non segni aure vocem audiuit eius, qui dicit: *Quanto maior es, humilia te in omnibus.* Eccles. 3, 20. BASIL. Cum [illegible]

humilitate heremum adeo deuotus & sedulus incolebat, vt eum sanctus Bruno nonnunqnam exire compelleret: *Vade*, inquiens, *ad oues tuas, eisque, quod debes, exoluere, curato*. Eo tempore tam ingēti est humilitatis & paupertatis ardore succensus, vt voluerit equitaturas suas vendere, & diuiso pauperibus pretio, proprijs pedibus in prædicationem discurrere. Sed homo profundi cordis Magister Bruno (cuius consilijs non aliter, quàm præceptis obtemperabat Abbatis,) non consensit; timens ne à cæteris de singularitate iudicaretur Episcopus: aut (quod dubium nō erat) ipsam prædicationem propter asperitatem, & inæqualitatem consummare non posset itineris.

CAP. III.

DE CORPORALI EIVS AEGROtatione.

BASIL. Vnum flagellum diuinæ visitationis prius audiuimus, sub quo hic vir Domini amantissimus desudauit, & id spiritale: nunc aliud corporale flagellum superest, vt audiamus. Factum est, vt dum contemptis carnalibus spiritualia zelo feruētiore sectaretur, præ nimijs vigilijs, ieiunijs, lectionibus, reliquisq; sacræ Religionis exercitijs, in capitis & stomachi deciderit in ægritudinem: cuius cruciatibus

Capitis & stomachi doloribus affligitur.

vltra

vltra quam credi potest feruentioribus & acrioribus per quadraginta ad minus annos, quod vixit nequaquam caruit. Itaque ad illum [illegible], quo multiplicius [illegible], hic alter est additus. Quantum autem in duobus afflictionibus, tentatione videlicet, & mala valetudine tanquam aurum in fornace decoctus, & purgatus in spiritualem erga Dominum deuotionem, & in omnia afflictorum veram compassionem excreuerit, nec ipse adhuc viuens ad plenum, si vellet, posset exponere. Quò enim plus affligebatur, eò vehementius in Domini refugium totus ferebatur. Voluptate quoque tanto pleniore hauriens inde atque non suauiorem, quanto fuerat angustiam passus acerbiorem: iuxta illud Psalmistæ: *Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ lætificauerunt animam meam.* Huiusmodi alternatim in eo vsq; ad mortem nō cessauere vicissitudines. Nunc enim in supernæ lucis viribus erectus, gustabat & videbat quoniam suauis est Dominus, & gaudijs ineffabilibus replebatur; nunc infirmitatis humanæ pondere relapsus ad solita, prioribus non carebat angustijs. Vtrobiq; lachrymæ: ibi, præ gaudio, hic præ tædio. Ibi præ multa dulcedine, hic præ multa amaritudine. Ibi præ deli-

cijs ſpiritus, hic præ miſerijs carnis. Inter hæc igitur & proſpera & aduerſa; proſpera, inquam, ſpiritus, & aduerſa carnis, factæ ſibi fuerant lachrymæ ſuæ panes die ac nocte. Non has illi proſpera, non illas ſiccabant aduerſa. Vix legere, vix pſallere, vix ſine ijs vir mitiſsimus potuit diuina meditari. Adeo namque lachrymarum in eo excreuerat gratia, vt frequenter inter edendum illi ab oculis promanarent. Multoties enim propter decurrentes lachrymas ſibi & ſocijs, qui aſsidebant, vel impediebatur, vel triſtabatur. Habebat ſemper ad menſam diuinorum librorum lectiones, vt duplicatis delicijs ſeſe ſuoſq; ſaginaret. Tuq; inter legendum inſigne aliquid de diuina miſeratione vel ſeueritate occurriſſet, id ipſum bis aut ter dicere compellebatur. Et ecce ſcripturarum voluptate guſtata, concuſsis ab imo viſceribus, tanta lachrymarum infundebatur irriguis, vt voluptatem ventris & gutturis ſibi funditus tolleret, & in ſocios [illegible]raret. Edocti itaque per experientiam comites, cùm tales pluuiarum & imbrium nubes cernerent imminere, innuebant lectori cedere, & aliquantiſper à legendo ceſſare, vt taliter moleſtiam hanc poſſent ad tempus declinare. DIO. O verè beatiſsimas lachrymas. O ſalutares plu

[illegible] oculorum, [illegible] dicit, &
[illegible]
[illegible] Non [illegible]
[illegible] super [illegible] vertūt
[illegible] lachrymas [illegible] super [illegible]
[illegible] populum
[illegible], & qui [illegible]
[illegible] humi-
[illegible] confitentes [illegible]
[illegible] cum [illegible]
[illegible] & [illegible] quoque [illegible]
dit [illegible] Quod [illegible]
[illegible] exemplo. [illegible]
cognomento [illegible], qui [illegible]
[illegible]
[illegible]
cum [illegible] pontus, [illegible] huic pa-
[illegible] confitens [illegible] in
Ecclesia [illegible] & anno-
[illegible] ipse super caput
eius, [illegible] lachrymarum
[illegible] rigatis
[illegible] per [illegible]
destuebant. [illegible] Quomodo [illegible] his
lachrymas [illegible], quae [illegible]
propriam, [illegible] & aliorum [illegible]
peccata [illegible] Vbi sunt nunc [illegible]
[illegible] Consiliarii, qui [illegible] in alio-
[illegible] calamitatibus [illegible]? [illegible], heu, du-
[illegible] omnes terrae [illegible], & [illegible]

Ase,

ſtris, ſic nec aliorum cladibus miſeremur. BASIL. Hic ſedulus animarum fotor, mulierum confeſsiones non minus cautè, quàm benignè audiebat. Non enim in angulis, aut obſcuris, ſecretiſque locis eas audire ſolitus erat, ſed potius vbi à pluribus conſpici poterat. Et aurem quidem ſatis familiariter loquentibus applicabat, oculorum autem in partem alteram vertebat aſpectum: auditum ſolùm, propter inſidias Diaboli, ijs negotijs aſſerens admouendum. Quam videlicet oculorum cuſtodiam incredibili ſemper & vbiq; circũſpectione ſeruabat, ita vt, cùm potentes ac nobiles mulieres ad colloquium honorificè hilariterque ſuſciperet, multa coram ſe diuque tractantium facies penitus non videret. Dicebat enim, cogitationes illicitas difficillimè poſſe vitari, niſi quis corporis ſenſus vigilantia magna cõpreſſerit. Intrare autem, ſecundum Prophetã, mortem quaſi per has feneſtras, & ingredi domos noſtras. Non ſolùm autem à mulierũ
Ierem. 9. v. 21. verùm etiam à virorum vultibus religioſè mentis auertendum docebat intuitum: aſſerens per communionem humanę mutabilitatis compaſsiuè fieri, vt affectiones conſpecti frequenter ad conſpicientem inæſtimabili velocitate pertranſeant: vt, verbi gratia, de irato iratus, de triſti tri-

ſtis

s, ac de lasciuiente fiat lasciuiens. Dicebat enim, cuique satis sibi passiones sufficere, & non insuper illicitum aspectum ascribere taliter alienas. DION. O documentum saluberrimum, & totis animi viribus amplectendum. EVSEB. Huic sanctissimo Dei famulo tam cauta fuit oculorum custodia, vt nullius diceret se in toto Episcopatu suo mulieris, præterquam vnius, faciem ita conspexisse, vt ex consideratione vultus, si occurreret, quænam esset, posset agnoscere. Quid hac cautela circumspectius? Quid hac vera Philosophia refertius? Quid hac castitate syncerius? Talem se Hugo mulieribus noscitur exhibuisse castissimum, talem in humanis affectionibus sapientissimum præstitisse. Hinc fuit illud quòd cùm venerabilis Guigo, Carthusiæ Pater ab illo quæreret de matre sua, quæ cum illo, quamdiu voluit, locuta fuit, vtrum eam valde senectam fregisset, paululum secum præmeditãs, nescio reuera, inquit, vtrum vetus, an recens sit. Hinc fuit & illud, quod muliere quadam potentia & nobilitate præclara, in eius conspectu, quam morosè placuit, multa loquuta, cumque ipse quod libuit, respondisset, illaque recessisset, dicerentque socij eius, viri religiosi, cur non eam corripuisset, quòd se tamque faciem tam superbè

perbè tamque lasciue poliret, respondit ille, non sine horrore quodam & execratione, faciem eius se penitus non vidisse. Neque id mirum quòd faciem huius vnius non videret, qui nullam nouerat. DION. Vbi nunc sunt, qui tam libenter petulanti oculo, non solùm mulieres aspicere, verũ & adiocari, & tangere delectantur? Sed considerent nunc rogo, qui miracula pro magno habent, vtrum mirabilius ab homine mortali carne circumdato, quicquã deberet exigi, & vtrum cuiquam posſit non impoſsibile videri, per quinquaginta & amplius annos grandem Episcopatum à quolibet homine regi, & præterquam vnius omnino faciem fæminæ nesciri. BASIL. Rectè tu quidem, ô Dionysi. Et certè hæc ipsa vna parum quidem formosa erat, sed cõsilij eius satis indiga. Nemo tamen arbitretur, Hugonem ideo se suosq; sensus ab intuitu fæminarum tam disciplinatè frænasse, quod circa libidinis vitium se sentiret infirmum: quippe in quem omnium gratiarum charismata à patre luminum desuper influxerant: sed vt sui habitus & officij qualẽ decebat maturitatem, seueritatemq; seruaret, & inferioribus, se sequentibus exempla statueret, docẽs non debere quemquam de sua puritate vel firmitate præsumere, cùm & homo in eodem

dum [illegible] perseueret, & aduersarius [illegible], quem deuorat. Dauidem & Salomonem dicebat semper prae oculis ponendos: quorum alter, quia se dedit mulieris [illegible] licentiae, ex summa innocentia in adulterium decidit & homicidium; alter de sapientia qua mortales cunctos excelleret, in seruitutem vsque decidit idolorum.

Cap. IV.

QVOMODO ET ALIOS FRAENAVIT *sensus suos.*

BASIL. Non autem hunc solum sufficit oculorum sensum, sed & ceteros omnes simili diligentia cohibebat. Aures namque & linguam, cum a ceteris illicitis, tum quam maxime a detractionibus frenabat, dicens: *sufficere vnicuique peccata propria, nec esse necesse, vt aliena, aut vel audiendo conscientiam vel loquendo suam onerat linguam.* Rumoribus nec interrogabat, nec libenter referebat. De gustu vero, vel odoratu, superfluum ducimus facere mentionem: quorum alterum, id est, odoratum, ad hoc solum [illegible], vt odores propter passiones cerebri non admitteret: alteri vero, scilicet gustui, [illegible] valesceret. Desideria porro veneris & gutturis vir beatus [illegible] quantum [illegible], res ipsa, tacentibus nobis, certiori-

Detractio[illegible] conscientia.

tioribus probatur indicijs. Capitis namque dolores & stomachi, ijs maximè creati studijs, eum ab huiusmodi monstrant abstinuisse delicijs.

CAPVT V.

DE CHARITATE EIVS AD inimicos.

Veritatis studiosissimus.

BASIL. Quàm verax, quàm integer in verbis fuerit, quo certius quàm inimici testimonio probare poterimus? Guigo illustris Comes Gratianopoleos, homo satis idoneus secundum seculum, circa eundem Dei famulum tranquillitatis tépore satis deuotus, inuictissimè pro iustitia resistenti Præsuli molestias non paruas intulit. Hic Comes ab eo pro suis excommunicatus excessibus, bis Episcopalibus expulit domibus. Itaque cum grande placitum inter eos haberetur, in præsentia Guidonis Viennensis Archiepiscopi, & vir Dei, vt Leo confidens, iustitiam aduersus Comitem aperta contradictione defenderet, indignatus ille, atque iracundiæ facibus inflammatus, paratusque, sicut apparuit, quicquid posset obijcere, quasi pro graui crimine intulit, dicens: Audiui aliquando abs te dici, quòd vtique verum non erat. Ad hæc sacer ille Episcopus, coram cunctis, qui aderant, diuersis ordinis viris, interrogauit, vtrum se scienter audisset

Hic postea Papa Calixtus effectus est.

Prov. 28.

[illegible] mentitum. Tunc ille, quamquam i-
[illegible] quanquam omni furore repletus,
[illegible] tamen pondere pressus, eum se
[illegible] scienter nullatenus audisse men-
[illegible]. Et hęc quidem de eius veritate ser-
[illegible]. Nunc de charitate ad inimicos su-
[illegible] est vt differamus. Infestissimus, vt di-
[illegible] est, erat hic Comes huic patri, adeo
[illegible] in suis dominus, sed aut apud Car-
[illegible], aut Lugduni demorabatur. In his
[illegible] tribulationibus magnam illi seueran-
[illegible] magnumque subsidium sui semper
[illegible] habebat. Cùm igitur die qui-
[illegible] esset Carmiliæ, & Pater Guigo &
[illegible] loquerentur de hoc Comi-
[illegible], *bonam de hono [illegible]*,
[illegible] Dei misericordiam [illegible]:
[illegible] delectabilius, aut feruentius, quam
[illegible] pro eo [illegible] Deum depre[illegible]. Audiui
[illegible] ad inimicos, nunc superest vt
[illegible], quæro ad propinquos & parentes
[illegible] omnis affectum. & hunc [illegible]
[illegible]. Hic enim [illegible] Gluberrima ca-
[illegible] grauem, &
[illegible] fecit feruore
[illegible], in senectutis immi-
[illegible] & delicat [illegible], quas, quis
[illegible] propter verbo [illegible] Dei cu-
[illegible], aggredi [illegible] dubitauit. Illic
[illegible] Monachus effectus, annis fere decem &

De charitate ipsius etiam erga persecutores & calumniatores.

octo, in tanta vixit humilitate, vt cunctis ibidem Deo famulantibus charus haberetur, & veneratione dignissimus. Hic autem cum ferè centenarius esset, & mori inciperet, venerabilis affuit filius Hugo, eumque proprijs & vnxit, & sacra Cómunione repleuit manibus: Expletoque, condigna veneratione, tã sancto funere, obitus diem, sicut & suæ matris, eleemosynis, quoad vixit, celebrem duxit & sacrificijs. Non solùm ipse patrem ad sacrum habitum suscipiendum instituit, sed ipse quoque à Patre Brunone Cartusiensis factus, habitum sumpsit: quem vsque in vitæ terminum, sanctis moribus decorauit. Nunc de charitate eius ad pauperes pauca dicamus.

Eleemosynarum studium. Eleemosynæ sanè fuit & per se diligens executor, & in alijs etiã feruidus adhortator. Exceptis enim domus suæ duntaxat necessitatibus cuncta penè, quæ consequi poterat, non in thesauris congerebat posterorum, vel dissipanda vsibus, vel consumenda luxibus, sed sciens illud Apostoli *hilarem datorem diligit Deus*. Distribuebat latis egentibus. Deniq; annulos aureos & gẽmatos, calicem etiã aureum, tempore magnæ famis, vẽdidit, & alẽdis dedit pauperibus. Adiuuabant eũ quoq; ad eleemosynas faciẽdas plurimi potẽtes, & nobiles, qui sanctæ conuersationis eius longe late-

2. Cor. 9.

que

salubriter suauiterq; fragrantis odore
... de remotis etiam regionibus, quã-
uis non vidissent, ob diuinam tamen
... beneficia multa mittebant.
... aberant non a mensa tantam eius,
... vasa perditio-
... & organa ..., procul militares
... tanquam rapinarum & cædium,
... instrumenta crudelitatis, procul
... equites, ... & ipsi raro, respe-
... maxime + spiritualis vtilita- + *al. specialis*
... Ec-
... bona, quæ patrimonia sunt
... expendi, præser-
... hominum: immò
... ex pauperibus vnum gra-
... quod sibi ac socijs de re-
... competentem sumeret
... & nõ posset cũ pauperibus sustine-
... & ipse pauper inopiã. Eleemosynam
... faciebant, sedulò suadebat, &
... pœnitentibus in-
... dicens *Orationes, ieiunia, & elee-*
mosynæ ... Deum
... Magnam
... & in hostes,
... parentes ... ostendisse. V-
... Præla-
... & præsertim eum,
... circa pauperes ... Abundant

 enim

enim & plena sunt solaria, cellaria, promptuaria, sed nullorum hęc vsibus prosunt, nisi mimis histrionibus, canibus, aut bu... meretricibus. Sed comprimo me, ne iniurias videar: tute sequere.

CAPVT VI.

DE AEQVITATE EIVS IN IVDICIO, & de contemptu munerum.

BASIL. Illud sanè quo pacto præterire poterimus, quin vel breuiter attingamus, quod cùm frequentissimè suorum & aliorum causas, tum mundanas, tum Ecclesiasticas audiret, ventilaret, terminaret, cumque in subditis sibi Clericis per quinquaginta annos, toties consecrationes, degradationes, reconciliationes, prout causæ videbantur exigere, celebraret, *manus* tamen *suas ab omni*, secundùm propheticum præconium, *excussit munere*. Eo
Isa. 33. iudice, nulli vnquam personæ dignitas, nulli pecuniæ profuit quantitas. Nullum paupertas à sacris officijs, nullum officiorum seu natalium seclusit extremitas. Non de argentatam conuictis vel confitentibus imposuit pœnitentiam, non lucrosam in placitis defendit, ediditue sententiam. Non mitiorem amicus, non duriorem
Leuit. 19. eum expertus est inimicus. Non considerabat personam pauperis: non honorabat vultum potentis. Quod æquitatis genus beatū

[illegible], eò præclarius illustrauit mentem, quo rarius vel in præsentibus, vel in præteritis habet exemplum. DIONYS. Quanta nobis hic offertur (Deus bone) materia, in præsentium temporum fæces [illegible]. In quibus, cum decore & ener- [illegible] honestatis. Pecunia, templa penetrat, altaria maculat, sacerdotia venundat, innocentiam exterminat, & omnia diuina humanaque contaminat. *Excæcant* nunc, *[illegible] munera oculos sapientum, & subuertunt verba iustorum.* Omnes, enim, vt Propheta [illegible], *diligunt munera, sequuntur retributiones. A minimo vsq; ad maximum, omnes auaritiæ student: à Propheta vsq; ad sacerdotem cuncti faciunt dolum.* Postremò in capite omnium malorum, & pecuniæ obediunt omnia. BASIL. Sed est; non enim ista tractanda suscepimus. Ad Dei igitur hominem verba vertamus. Hic enim temporalium negotiorum litigiosas causas, æternorum amore, non diligere, sed tolerare magistram pietatis didicerat. Dicebat enim omni febre molestiores esse sibi placita, modisq; omnibus [illegible] renuntiaturum, si non in [illegible] offensurum. Intererat autem [illegible], tantummodò pacis obtentu, maximè pauperum atque Ecclesiarum: his enim moueret grauius motus nocere* guerrarum. Sed quis nunc

Deut. 36.
Isa. 1.

* [illegible]

dignè in hoc opere eius commendet humilitatem? Si enim vbi inexorabiliora in aliquibus odia, & inexplicabiles repperit iras, tunc demum fortißimè de Dei fisus auxilio, totusque in charitatis, atq; humilitatis affectum transiens, instantiſs me [illegible] deuotißimè, offensus, pro ijs, offenderant, supplicabat. O quoties salutis humanæ quasi cæcatus desiderio, in cœnosa se pro talibus causis loca proiecit? O quoties ad pedes contemptibilem etiam personam diu prostratus iacuit? Nec facilè, imo nunquam frustrabatur optatis. Nam & si qui negassent, non solum gratis, sed & cum satisfactione petentes offerebant postea non roganti, quod negauerant supplicanti. Tantam quippe omne hominum genus & reuerentiam deferebat, vt Deum grauiter offendisse se crederet, quisquis ei postulata negasset. DIONYS. Non me capio præ suauitate sermonum horum, dum tantam, tam suauem, tam humilem bonitatem huius viri, te referente, cognosco. Vbi nunc sunt Præsules nostri temporis qui hanc talem pietatis industriam, nedum agere, sed vel cogitare dignantur?

CAPVT VII.

DE EFFICACIA PRAEDICATIONIS EIUS.

BASIL.

Fuit præterea Hugo noster Præ- *Prædicator e-*
dicator egregius. Erat quippe non *mirificus.*
mediocriter litteratus, sed & ingenio, &
memoria bene præditus erat, in quantum
libelli a capitis non [illegible]. Prædi-
cans autem populo, facillime cuncta sua
bat, quia quod verbis docebat, operibus
ostendebat. Instruebat igitur ad Confes-
sionem, excitabat ad pœnitentiam, & pro-
vocabat ad commiserandum divinam cle-
mentiam demonstrabat. Nec quærebat in
sua litteratis, quasi sapiens laudaretur,
sed quod auditoribus se melius intellige-
re [illegible] Denique [illegible]
audientes eius interdum prædicationem ipsius
[illegible] si capitulis [illegible]
[illegible] quam homines, [illegible]
[illegible] Quod sequens declarabit
exemplum. Apud * [illegible] dum * *al. Vimonk-*
populo multo ad dedicationem Ecclesiæ *cum.*
congregato, Sanctus Dei sermonem fe-
cisset, quem multas lacrymas audientium
[illegible] Ubi mulieres duæ cum
eius verba profundius [illegible] cordis hau- *Nota confes-*
sissent, [illegible] populis scelera sua *sionem.*
confessæ sunt, quæ commiserant. Ea-
rum quidem una dixit, non satis [illegible]
[illegible] compertum, [illegible] suum
prodidit occidisse maritum. Cumque vir
Dei necis exquireret modum, respondit in

 [illegible]

escam illi se dedisse venenum. Post hæc iussit præsentes recedere, vt ei cæteri, quod volebant, liberius possent ostendere. Fecit igitur illic fructum maximum, & erraticos homines ad viam restituit veritatis. DIONYS. Ex ijs patet quàm abundanter illi inerat ad Dei populum charitas syncera, & fraterna dilectio; qui & verbis, & operibus populum instruebat ad vitam: quem nostri Antistites peruersis moribus præcipitant in gehennam. BASIL. Multa in laudem huius beatissimi Patris hac tenus explicuimus, & id breuiter, & multo inferius quàm tanta sanctitas promeretur. Congesserat namq; in illum, vnum, diuina gratia ornamenta complurium: quæ dispertita per singulos, plurimos illustres facere possent, & conspicuos. Si enim laudetur castitas, quis illo mundior? Si sermonis veritas, quis illo cautior? Si Dei charitas, quis feruentior? Si dilectio proximi, quis benignior? Si humilitas, quis deiectior? Si eleemosyna, quis largior? Si oratio, quis deuotior? Si lachrymarum gratia, quis profusior? Si contemplatio, in quo sublimior? Si tolerantia, quis in tribulatione fortior? Si iustitia, quis districtior? Si prudentia, quis circumspectior? Si temperantia, quis moderatior? Et reuera cùm talis esset ac tantus,

Virtutum eius catalogus.

[illegible], ipse tamen quasi seruus inutilis semetipsum semper accusare solebat, qui Episcopi locum occuparet, Episcopi honorificentiam [illegible], Episcopalia bona consumeret, [illegible] vero nec dignitatem, nec meritum haberet. Et cum posset abunde gloriari, propter immortales bonorum operum fructus, quibus coruscabat, maluit tamen humiliter stare infra se, quam inaniter extolli super se. Vt enim [illegible] quæ Clero pariter & plebi per eum bona prouenerant, heremus Cartusiæ [illegible] Abbatia, Lacubrarum domus, Regularium Canonicorum apud Miserere, & apud sanctum Georgium domus, [illegible] ceperunt ipso spiritaliter & corporaliter fouente, profecerant. Cum igitur suam semper in oculis imperfectionem cerneret, Episcopalem sarcinam, tanquam qui idoneus non esset, modis omnibus exuere desiderabat. Hinc factum est, vt [illegible] & literas in hoc ipsum ad venerandæ memoriæ Papam mitteret Honorium. Sed legati nihil impetrare potuerunt, cum Summo Præsuli de Hugonis profectibus, & vtilitate optime constaret. Accessit & ipse, quamuis multum senex, & multum debilis esset, ad Pontificem pro hac ipsa causa, sed nec quicquam valuit obtinere quamuis multis, vt putabat,

Petit onus abijci a se Episcopatus.

bat, iustas & . nunæ, & corporis allegaret occasiones. DION. Nostri temporis Præsuli longissimè ab hac nostri Hugonis sententia d [illegible] e noscuntur, qui cathedras suas dum habent, pertinacissimè tenent, & non habent, per indefessos labores ambitiosissimè extorquent. BASIL. Sanctissimus Abbas Claræuallensis Bernardus, cũ à remotis sensisset dulcissimam bonæ opinionis huius Patris fragrantiam, subijt animum eius, vt Gratianopolim veniret, & Hugonem inuiseret. Quem aduentantem noster Præsul tam gratant & reuerenter excepit (intellexit nimirum diuinam in eiusdem hospitis sui visitatione præsentiam) vt prostratus solotenus adoraret. Tanta semper inerat huic Dei viro submissa humilitas, vt vix se Præsulem cogitaret. Videns autem seruus Christi Bernardus Episcopum ętate grandęuum, celebrem opinione, sanctitate conspicuum, coram se procidentem, vehementer expauit: & ipse quoque pariter corruens ante eum, ita demum susceptus est in osculo pacis, humilitatem suam tanti viri veneratione confusam, non sine graui gemitu causabatur. In cuius pectore singularem obtinuit ex eo tempore locum, vt fierent deinceps duo illi filij splendoris, cor vnum & anima vna, & sese inuicem fruc-

Vide lib. 3. vita S. Bernard. cap. 1. Tom. 4. Sur.

erentur in CHRISTO. Sicut enim te-
as Salomone testatur, vterque
alterno bono, amplius quàm suo vale-
ſſet, mutuo allegrabantur.

CAPVT VIII.

DE ZELO IVSTITIÆ EIVS, ET de morte illius.

BEATUS. Defuncto Honorio, cùm per tyrannicam & schismaticam subitam non sub mentis, sed vigentium saltus (Petri Leonis), adorsus Papam intrusus Romanam Ecclesiam occupasset, atque hoc vir Dei certissimè comperisset, non morbo, non metu tardatus, sed zelo domus Dei, cuius ipse illi ... pergit Anicium, vt tandem cum sancto Bernardo & aliis Episcopis excommunicaret Schismaticum. Quæ prouida excommunicatio, propter authoritatem tanti viri, consolata multum & ... Catholicos, & destruxit schismaticos. Et certè eum idem Petrus, qui Patertam, successiuo multis olim veneratione & obsequiis prosequebatur. Sed beatus homo in eiusmodi negotio, id est, vbi periclitabatur iustitia, nec amicitiæ secularis, nec potentiæ ... Nam & ante aliquot annos, cùm Henricus Imperator Papam Paschalem cum clericis & parte ... in Ecclesia beati Petri nefanda pro-

Schisma Petri Leonis.

prodatione cepisset, & ad illicita pacta coegisset. Hugo præ cunctis, vt apud Viennam excommunicaretur, effecit. Qua excommunicatione Ecclesiæ suæ Domino roborante sententiam, tyranni illius in contrarium est mutata prosperitas, & Imperiali dignitate priuata Maiestas. Dion. Zelum huius, de illius pectore video pro-
Psal. 68. v. 10 manare, qui dixit: *Zelus domus tuæ comedit me.* Multa hic dici possent de zelo Prælatorum, qui reuera iam totus intepuit, sed quod reliquum est, id abs te audire desiderans, obiurgationibus modum facio. Basil. Nunc superest, vt quem finem vir sanctissimus habuerit, explicemus. Veniente tempore, quo Deus voluit pro innumeris laboribus, Hugoni mercedem reddere, cœpit in dies magis magisq; deficere, & morti, molestijs crebrescentibus, propinquare. E duobus itaque Sathanæ angelis, quos ad se colaphizandum acceperat, tentatione scilicet, & infirmitatem, alter angelus, id est, tentatio; ita extinctus est, vt ne vestigium eius saltem vllum relinqueretur: alter verò, id est, infirmitas excrescere quotidianis non cessabat augmentis, donec illo obeunte, ipsa quoq; finiretur. Sed cùm & antea semper verbis & operibus in eius anima beata Deum habitare claruerit, tum præcipuè in hac vltima in-

furioi-

mitate, quis, vel quanti fuerit meriti, & iam synceri. Deum veneraretur affectu, & quam vera dilectione semper iustitiam veritatemque defenderit, latere non potuit. Tam violenta fuit haec eius infirmitas, ut omnem illi naturalem deleret memoriam, nec quicquam temporalium aut corporalium rerum posset ullatenus recordari; nunquam tamen Veritatis, Iustitiae, cultusque diuini potuit obliuisci. Sed multo amplius quam prius, hae Virtutes, & constantiores & feruentiores innotuere; adeo ut Letanijs, & Psalmis, & [illegible] [illegible] die ac nocte benignas Dei aures interpellaret. Seruitoribus suis, qui [illegible] erant fratres Cartusienses, & [illegible] inseruiebant, multa se submittens humilitate, humilitate inquam, qua & plurimum abundabat, quanquam etiam [illegible] recessibus tamdudum impresserat. Nam quando ab aliquo opus habebat, non iubendo, sed per diuinam humilitatis commemorationem supplicando petebat. Et quoties quispiam eum vel monitione reprehendisset, vel aliquam molestiam in [illegible] se passum fuisse diceret: protinus [illegible] grauiter [illegible] verbera, [illegible] clamabat, virgarumque disciplinam imponi sibi [illegible] flagitabat. Quod quia tamen propter multam circa

cum reuerentiam recusabant, flebat vbertim, lachrymis & suspirijs indulgebat. Confessiones, Psalmos Scripturarum sententias, Letanias, & orationes Ecclesiasticas diebus ac noctibus incredibili instantia frequentabat, ita vt nocte vna, sicut nobis veraci narratione relatum est, Dominicas orationes trecentas expleuerit. Cumq; à seruientibus corriperetur, quod hæc agendo, augmenta suæ præberet infirmitati, ille non solùm nullam hinc sui incrementa miserijs, sed semper magna sibi prouenire remedia prædicabat. Accurrentibus ad visitandum eum Clericis & laicis compluribus, venerabiliter & deuote pro personarum qualitate, monita saluberrima infundebat. Inter quos Guigonem desiderij, vnum è maioribus post Comitem, erga se permultis deuotũ, cum flexis genibus (ita quippe omnes faciebant) ante lectum eius benedictionem flagitaret, seuera increpatione corripuit; obiurgans quòd iniustas in subditos exactiones faceret, quodque animæ suæ perpetua tormenta pararet. Ille stupefactus, agnouit per diuinum spiritum hæc sibi ab Hugone dici, asserens grauem reuera terræ suæ rec... multam imposuisse, sed nondum eam suscepisse, nec post eius monita accepturum esse. Quadam autem vice, quidã ex locis

Trecentas Dominicas orationes vna nocte, egrotans recitat.

[illegible]tis eius fletibus & suspirijs motus, quasi consolaturus: Quid, inquit, Pater mi, fili-ne tantum plangis, cum nec homicidium, [illegible] periurium, nec aliud quid criminale [illegible] miseris? Promius ille ait: *quid hoc*, inquit, *[illegible] , cum sola cupiditas, & vanitas (si diuina [illegible] clementia) humanum possint genus perditum facere.* [illegible], O responsionem dignissimam, [illegible] prudentiae: qui sic compendiose [illegible] & robusta potest memoria [illegible]? Omnia nempe quae vel boni [illegible] asperantur, vel mali pernici[illegible] consectantur, duobus verbis, [illegible] scilicet, & vanitatis [illegible]. [illegible] Dicimus etiam Episcopus Domi[illegible], [illegible] eius alumnis, cum [illegible] habitum pro reueren[illegible] [illegible] senis desideraret ac[illegible], [illegible] Episcopum [illegible] ipso iam [illegible] debilitate [illegible]. [illegible] causam cum au[illegible] [illegible] in gau[illegible] [illegible] repletur, ut infir[illegible] [illegible] occurrere ge[illegible], [illegible] sese praecipita[illegible]. Accedente autem Odolrico, exos[illegible] est eum, & prae gaudio lachry[illegible] fundens, cum illi habitum impo[illegible] dixit: *Exuat te Deus veterem homi[illegible] cum actibus suis, & induat te nouum homi-*

Cupiditas & vanitas quid faciant.

hominem, qui secundum Deum creatus est, in iustitia, & sanctitate veritatis. Ecce mi Dionysi, huius viri ad res communes iam deficiente memoria, vides quomodo ad res diuinas & spiritales solito amplius exuberauerit. Hoc actu celebrato, iuuantibus ministris in planum descendit solum, & prostratus in faciẽ, magnas Deo (pro eo quod factum fuerat) lachrymans gratias obtulit, satis insinuans, quantum salutem desideraret humanam, etiam cùm iam penè esset extinctus. DIONYS. Vbi nunc sunt, quæso, qui non nisi insolita mirari nouerunt? Videant an vnquam vel in Scripturis, vel in humanis relationibus tale aliquid nosse potuerint? Videant, vtrum nõ omnino impossibile, & contra naturam, & ideo incredibile videatur, potuisse hominem crebris passionibus corporalibus & à puero consueta de memoria perdere, & diuina ac spiritualia non potuisse? Cum id potius vel naturæ, vel consuetudinis exegat ratio, vt spiritualia & diuina tanquã subtiliora & minus consueta & captu difficiliora prius abscedant: illa verò, vt pote familiaria & humanæ infirmitati ad cogitandum faciliora, diutius maneant. Quod ea, quæ circa sanctos contingere solent, quò rariora, eò sunt & mirabiliora, quid isto mirabilius, cuius pro sui raritate nec-

Scripturis vllum, nec in humanis rebus
[illegible]tat exemplum. Sentiat quisque quod
[illegible]lt, mihi autẽ videtur (credo & idipsum
[illegible]nes mecum Physicos Medicosque di-
[illegible]uros) non minus singulare, immo longè
[illegible]isse mirabilius, inter tormentaque diutur-
[illegible]as & [illegible] cerebri passiones, diuinam
[illegible]ognitionem & inuocationem, & religio-
[illegible]m non perdidisse deuotionem, quàm
[illegible]ter eculeos, ardentesque laminas, & suc-
[illegible]ensas craticulis insuperabili constantia
[illegible] non negasse fidem. Ibi enim
[illegible], exterius totum [illegible],
[illegible] rationis instrumenta, ipsa
[illegible] & humanorum sensu-
[illegible] cellarium, intrinsecus
[illegible]. Horum alterum in reue-
[illegible]endis Martyribus, alterum verò in bea-
[illegible]issimo admiramur Hugone. BASIL. E-
[illegible]idem [illegible], vt tu asseris. Verum ta-
[illegible] illi [illegible] nouum, nec [illegible]
[illegible] mentis excessibus, quos v-
[illegible]que crebros & sublimes habebat, relictis
[illegible]n solum [illegible], sed seipsum quoque sub
[illegible]e prosternens, supernam dulcedinem de-
[illegible]ectabiliter gustare [illegible] fuerat. Vide
[illegible] ad id [illegible], quod in-
[illegible] fuerat dulcius. Apparet igitur, be-
[illegible] Hugonem (sicut & sanctũ Iob)
[illegible]eo tantis tribulationum procellis exa-

Crebros patitur mentis excessus.

E gita-

gitatum, tantisq; dolorum fornacibus in-
star auri decoctum, vt & ad societatem
Sanctorum purior & clarior hinc exiret,
& quòd non in cortice, sed ex totis me-
dullis Deum dilexerit, mundus cognosce-
ret: dum ab eius inuocatione, nec dolor
nec phrenesis illum vis vlla compesceret.
Quid plura? In ijs vsque ad vltimum per-
seuerauit spiritum, erga suam Cartusiam
eiusq; Priorem, specialem dilectionem in
tantis afflictionibus memoria non carens
do demonstrans. Moritur itaq; ætatis
octogesimo anno, consecrationis vero
minus quinquagesimo secundo. Moritur,
inquam, Hugo beatissimus, Hugo dignis-
simus Præsul, inter sui temporis Episco-
pos operibus & fama singularis. Moritur
plenus dierum, pacata domo, & cuncti
referta bonis, anno Domini 1132. Seruatum
est autem corpus eius inhumatum quin-
que ferè diebus, & his serenis & calidis
mirantibus plurimis, quòd nec elementi
aeris, nec circumstantis & confluentis
multitudinis æstu, nec cæreorum calore
intabesceret. Ad cuius venerandas E-
quias tres accurrerunt Episcopi, Die-
Gratianopolitanus, qui illi in Episcopa-
tu successit, & Carnatinus. Statim vero
vt eius obitus fama percrebuit, accurre-
runt & ex remotis regionibus innume-
ra-

Felicissimè migrat è corpore.

biles populi, cereos ac diuersi generis oblationes afferentes. Omnis ætas, sexus, que conditio deuotissimè osculabantur pedes eius, in tantum, vt sandalia ipsa, tanquam tincta pellis, salibus madescerent. Nam [illegible] sufferebantur pauuli, quò tam sancti corporis attactu contra omnia munirentur aduersa. Annuli quoque, & nummi, & res aliæ sancto applicabantur corpori, vt eo sepulto, pro Reliquijs haberentur. Quinto igitur die in Ecclesia Diuæ semper virginis Mariæ venerandæ Reliquiæ almi Præsulis in præparato ponuntur sarcophago, cum multa reuerentia, populis bacchantibus hinc inde plurimum lachrymantibus, qui circa sepulchrum eius assidue versabantur, ob spem diuinæ in se miserationis, propter ingentia beati viri merita, quæ & hactenus perseuerant. DIONYSIVS. Superfluum iudico huius viri miracula velle perquirere, cum tota vita eius vnum noscatur miraculum extitisse. BARTHIVS. Miraculis tamen [illegible] HVGO celebris fuit, sed iudicatur ea scripta non esse, quòd Carthusienses non magnoperè miraculis, sed meritis clarescere cupiunt. Scimus nihilominus hunc venerabilem virum, dum adhuc viueret, fontem in rupibus Carthusiæ precibus eduxisse:

a *Fuit hic Innocentius Secundus.*

b *Præfixa est vitæ S. Simon. Tom. 2. Sur.*

le: cuius vena dulciflua in hodiernum vsq; diem vsquequaq; diffunditur. *a* Innocentius quoque Papa, qui & hunc Catalogo Sanctorum dignanter inseruit, in epistola, *b* quam sua manu scripsit Hugoni, Maioris Cartusiæ Priori, asserit eum maximis meritis & miraculis claruisse: vtpote qui cæcis visum, claudis gressum, surdis auditum, mutis eloquium (aut id genus infirmitatis pellens) crebris virtutibus reformârit. Hinc exijt ab eo edictum, vt Hugo inter sanctos Dei & electos, assensu omnium Cardinalium, Episcoporum honore & dignitate veneraretur, & in sua Diœcesi, vt specialis Patronus, cum gaudio solenni in die Assumptionis eius deuotissime celebraretur. Cernis iam diem ad decliuia vrgeri, & solem Hesperiis se mergere in vndis. Oportet igitur, vt vespertina synaxi soluta, & completorijs redditis, cubitum nos conferamus. DION. Ego hinc, ô Basili, non abeo, nisi sponsionem dederis, iterum meis te votis cras inseruiturum. Cupio enim alterius Hugonis nostri vitam & instituta cognoscere, quod nemo, præter te, mihi poterit largiri. Cras igitur ante solis ortum huc me reducem fecero. BASIL. Fac vt dicis: ego, adiutore Deo, adero votis tuis.

Finis Libri Secundi.

CHRO-

CHRONICI CARTVSIENSIS LIBER TERTIVS.

PROLOGVS.

NOBIS [illegible] mirere, quisquis hunc lector Cartusianum [illegible], cur hos duos Hispanes Patres iuxta [illegible]rim. Id enim ideo feci, vt versis sese mutuo vultibus respiciant, & [illegible] meritorum suorum luce clarioribus radijs sua lumina spargant. Hi sunt ô Cartusiane tui patres, (si dignaris agnoscere) Patres tui veri, Pastores, Hi protectores sunt & propugnatores tui, à quibus tibi illustris pietatis [illegible], disciplinæ rigor, sollicitudo morum, abstinentiæ [illegible] frugalitatis insigne pudicitia, cœlibatum. Hi te docent in humilitate gloriari, in libertate seruire, in penurijs cœli diuitias sperare, & quicquid mortale, quicquid virtutis [illegible] diligenter amplecti. Quod omnia silentio premis, [illegible] [illegible] aut [illegible] Patribus [illegible] ita. Hi te docent Deum metuere, Deum diligere, & in Deum [illegible] mentis defigere: quem Deum [illegible], finem, gaudium, vitam, & præsidium salutare. Hos igitur libens amplectere, dilige, venerare, hinc fiet, vt horum patrocinio [illegible], vitam [illegible] æternam per [illegible] virtutum gloriam [illegible]. VITA

CAPVT I.

VITA BEATISSIMI PATRIS HVgonis, Pontificis Lincolnienſis.

Obijt B. Hugo circa annum Domini milleſimum, duceteſimum.

DIONYS. Adſum, mi Baſili, quæ heſterno veſpere pollicitus es, petiturus. Non ſum paſſus ſolem exurgere, ſed ſub ipſa aurora, lectis Dei laudibus, ægre moram ſuſtinens, te conuenio. Tantus mihi ardor eſt, de diuino Patre noſtro HVGONE te audire loquentem. BASIL. Ardeo & ego, & libens laborem excipio, quem tibi & mihi intelligo profuturum. Scripſit quidem ex noſtris ſtilo ſatis diſerto Hugonis vitam; quam & quinq; libris cōpræhendit, hanc nos vna hodierna narratione breuiari curabimus. Noui ego morē tuum, cui ſemper abundantior cibus nauſeam facit. Huius igitur narrationis hoc ſit initium. Hugo noſter inter ſui tēporis ſpiritales, vti ſol inter ſydera, clarus effulſit. Hic ex ditiſsima & illuſtri proſapia originem trahens, parentes habuit Deo & hominibus locupletes. Hic cùm primā vix vitæ ætatem ageret, matrem perdidit. Hinc cùm octennis eſſet, collegio Fratrū Regularium, quod iuxta Gratianopolim ſitum eſt, vna cum genitore ſociatus eſt. Hoc æuum tantillus agebat, cùm militiæ ſpiritualis ſubijt tyrocinia. DION. O parentem verè laudabilem, cuius ſolicitudi-

ne

[f]actum est, vt prius doceretur filius mi-
[lita]re Deo, quā mundo viuere didicisset.
[B]as. Hoc etiā duce parente, factum est, vt
[fra]ter Tyrunculus, [illegible] mox natus
[ex]erceretur: vt nō modo ab adolescētia,
[v]erū etiam ab infantia iugū Domini por-
[ta]re consuesceret, celestiū canonū attingeret,
[v]t fieret idoneus [illegible] sedere & le-
[u]are se super se. Hoc pacto infantile cor-
[pu]sculum flagella pædagogi [illegible], &
[di]sciplinæ cōpedes, motus in eo pueriles
[co]ercent, vt virtutibus vitia præteriret, &
[t]ota vita eius ab ortu vsque ad occasum v-
[n]um esse [illegible] iuge martyrium. Hinc sæpi-
[u]s dicere solitus erat: *Ego mundi huius gau-
[di]a nunquam attigi, in os nunquam didici, nun-
[qu]am [illegible].* DIONYS. O verbum omni ac-
ceptione dignissimum. Quām rarus est,
qui id dicere præsumat. BASIL. Inter Ca-
nonicos illos Regulares, vnus erat & sci-
entia & sanctitate celebrior, qui huic pu-
ero [illegible], & teneram mentem
ad amorem spiritalis [illegible] accendere
[n]itebatur, & [illegible] ludicrisque remotum
animum [illegible], honestis sēpius cuiusque rei
[e]xercitiis implicabat. Cæteris pueris, vt
mos est, trocho, vel pila ludentibus, illi
hæc leniter paternæ dulcedinis horta-
menta instillabat: *Noli te, inquit, dilectissi-
me fili, [illegible] alliciat [illegible].* Sed

Verba B. [illegible] præclara.

tua istorum studia non conueniunt. Ego te, mi Hugo, Christo nutrio, iocari non est tuum. His monitis puer egregius locum dabat, & docente se spiritus sancti vnctione, proficiebat scientia, ætate, & gratia, Deo charus & hominibus. Ardebat mens eius sciendi desiderio, magis autem Dei voluntatem ocyus adimplendi. Ardebat, inquam, vt Dei nosceret in omnibus voluntatem, sciens ignorantem à Domino ignorari. Cupiebat tamen, quę nosse poterat, adimplere; ne sciens & non faciens, vapulaeret plagis multis. Hunc etenim scientiæ appetitum, in Dei timore quasi in basè fundauerat: vt cum beato Iob dicere posset: *Semper vt tumentes super me fluctus, timui Deum, & pondus eius ferre non potui*: Et illud eiusdem: *Verebar omnia opera mea, sciens quia non parceres delinquenti.* Ardebat quoque in paruo pectusculo egregius diuini feruor amoris, quo iam ad cœlestia suspirabat. DIONYS. Quid hoc tantillo iuuenculo clarius, quid vsquam rarius potuit inueniri? Si talis eius emicuit pueritia, quis rogo eius adolescentiam, quis viriles annos satis commendet?

1. Reg. 2.

1. Cor. 14. 38.

Luc. 12. 47.

Iob. 31. 23.

Iob. 9. 28.

CAP. II.

DE LAVDABILI EIVS ADOLESCENTIA.

BASI. Id equidem difficilè, ô Dionysi, quan-

quantum tamen possumus, admiramur. Adolescentem iam nactus, tanto in illum virtutum & gratiarum charismata Deus misericors infudit, fons omnis virtutis & gratiæ, vt nulla id mens cogitare, nulla lingua narrare sufficeret. Illum enim siquidem hic vitæ surculus sicut lignum secus decursus aquarum, miserat profundè humilitatis radices deorsum, vt faceret fructum sursum: quem etiam in tempore suo cunctis tribueret abundanter. Sic piissimus adolescens suis virtutibus socios ædificabat, roborabat, imbuebat. Pugnabant in eo dona naturæ & dona gratiæ, et vix quis discerneret, quænam in eo partes ageret potiores. Vincebat tamen naturam gratia, quam & suo munere plurimum decorabat. Erat enim Hugo, natura pulcher, procerus, generosus, mitis, affabilis, amatus; ingeniosus: atque hinc facilè mentes hominum in suum attrahebat amorem. Adeo in illo ingenij vigebat acumen, vt velociter, quæcunque vellet, addisceret. Memoria quoque tam tenax erat, vt nihil abs se elabi pateretur, quod semel [illegible] fuisset admissum. Sed hæc dona naturæ illustria, superueniens Dei gratia multò illustriora confecit, sine qua impossibile est placere Deo. Erat ergo per Dei gratiã Hugo in humilitate submissus, fide deuo-

tus, spe robustus, charitate feruidus. In paupertate opulentus, in opulentia temperatus, in aduersis intrepidus, in castitate solicitus, in oratione assiduus, in meditatione sedulus, in contemplatione suspensus, in fratrũ necessitatibus obsequentissimus. Adeo nempe in omni opere suo, siue interno, siue externo solicitus fuit (vt solitus fuit factus Episcopus gloriari) ꝙ nunquam illi * negligentia aliqua surrepsit. DION. Ego hanc in illo diligentiam, diuinam, non humanam prædico. Estque, meo iudicio, cunctis eam agnoscentibus, miranda magis quã imitanda. BASIL. Erat quoq; in hoc adolescente illud mirabile, vt nullus cũ tumultus, nulla importunitas, nulla disceptationis implicitas, nullus deniq; ex improuiso casus emergens impedire potuerit, quin cor semper pacatum & paratum haberet, id ad liquidum perficere, quod tempus & hora iustè poscere videbantur. In infirmorum, senũ ac pauperum obsequijs adeò delectabatur vt suauiora ea duceret super mel & fauum. Factus Diaconus, Altare reuerentissimè circuibat, diuinis seruiens mysterijs cùm metu & tremore, & feruentissima cordis compunctione. Crescente itaque dignitate, creuit in eo etiam feruor dilectionis ad proximum, & cœpit verba

* *al. morantia.*

Quid autem morantiam Cartusiani vocent, vide in animaduersionibus nostris

verba flammantia coram omni populo, qui illic conuenerat, prædicare, & corda multorum igne compunctionis succédere. Spargebat namque per vulgus igneos sermones, arguens, obsecrans, increpans in omni patientia & doctrina. Docebat publice super tecta, quæ ipse intus in corde audierat, quæ & opere antea ipse compleuerat. Dehinc Ecclesiam sancti Maximini quæ ante exterius erat Monasterio, quæ & animarum habebat curam, iussu sui superioris Hugo regendam suscepit. Huius Ecclesiæ exteriorem curam, huius & agros & vineas rusticis idoneis commendabat, ipse autem orationi vacabat & studijs, & exhortationibus crebris eius populum muniebat. Vnde etiam maximos & mansuros animarum manipulos in Christi horrea inferebat. Erat vnus ex subditis, homo lubricus & immundus, qui adulterij crimen non est veritus incurrere, & diu in eo permanere. Quod vbi HVGO sanctus agnouit, hominem primum occulte, dehinc adhibitis testibus increpauit. Sed ille nihil motus, crimen inficiari, publiceque commisisse non erubuit. Tunc bonus medicus zelo animatus, incorrigibilem pietate austera statuit animaduersione curandum. Hunc igitur solemni ECCLESIA die

2. Tim. 4

die solenni arguit scelerosum, immanitatem flagitij Dei populo denuntians. *Dico tibi, inquit, ô homo, & firmiter asseuero, nisi ocyus resipueris, tradam te Sathanæ corrigendum, vt noueris, cui domino hactenus deseruisti.* His ille territus vehementer, sciens illum facere posse, quod minabatur, confusus in medium prosilijt, & peccatum suum cum gemitu & lachrymis renuntians, pœnitentiam egit, & veniam, correptus & reconciliatus, accepit. DION. Si hunc zelum animarum Pastores in pectus & inopus admitterent, tantas hodie nequitias impium vulgus non perpetraret. Sed nunc vt populus, sic Sacerdos, ambo cæci, ambo in foueam mortis perpetuæ ruituri.

CAP. III.

QVOMODO SANCTVM INGRESsus est ordinem Cartusiensium.

BASIL. Quanquam iam penè omnem virtutum apicem apprehenderat Hugo, ipse tamen, vt erat humilis in oculis suis, initium vix conuersationis se attigisse putabat. Audiens itaque mirabilem, & suaue olentem famam Cartusiensium Monachorum: horum toto animo ambiebat exemplis informari. Venit itaq; hos inuisere, adolescēs humilis & timoratus: & videns Dei exercitum, tactus dulcore charitatis intrinsecus, flammas sui desiderij nō potuit

Inuisit maiorem Cart. siã.

potius cohibere. Intuebatur locum semotum penitus a strepitu seculari, & vacandi Deo vni commodissimum. Attendebat quoque in ipsis loci incolis sanctis, carnis mortificationem, mentis serenitatem, spiritus libertatem, hilaritatem frontis, puritatem sermonis. Instituti quidem solitudinem, non singularitatem commendabant. Segregabant mansiones, sed animos sociabant. Vnusquisque habitabat secum, nec habebat, nec agebat aliquid suum. Seorsum quisque manebat, ne posset ab altero impediri, sed communiter tamen degebat, vt quisque posset ab altero communiri. Inter hos bonus iuuenis humiliter vt petiuit recipi, libenter & incunctanter admissus est, probatus & tentatus, fidelissimus inuentus est. Qui mox vt pedem intra cellae limen posuit, exurgentem nouam tentationem sensit. Nec vniformis illa tentatio fuit, quia fraudis suae instrumenta multiplex tentator explicuit. Cum enim lateret iuuenis in omnium fere arce virtutum, ne magnitudo reuelationum & operum illum extolleret, datus est ei, sicut Paulo Apostolo stimulus carnis suae angelus Sathanae qui eum colaphizaret. Orabat Hugo, ieiunabat, psalmos ruminabat, & flammis male vrentes lachrymarum imbribus restringebat. Aderat pugnanti seruo suo

Capitur loci dulcedine.

2. Cor. 12.7

suo Christus Dominus, & de impuro hoste victoriam tribuebat. Dabat illi Christus gustare manna absconditum, quo facilè potuit aspernari, quicquid illi Diabolus dulce suggerere poterat vel amarum.

4.Reg. 4.39. DION. Quoties Christus miserator suam farinulam permiscere dignatur, agrestes citò colloquintidas & amaram coctionem in dulcedinem vertit. BASI. Post pugnã, formosæ Rachelis potitus amplexibus, sedebat nouus eremicula solitarius in cella, si tamen solitarius: cui Christus aderat, & frequens Angelorum occursus. Erat Hugo iam Cartusiensis, sanctus cum sanctis, inter humiles humilis, & inter Christi milites egregius propugnator. Omnium vna sententia fratrum illorum erat, domare carnẽ, impinguare mentẽ, membra subigere, animum sustollere, pugnas hostis excipere, & victorias egregias reportare. Feruebat ibi studium paupertatis, superfluitatis odium, necessariorum parcitas, obliuio temporalium, ambitus aeternorum, cõmunis vtilitas, cordis contritio, sui ipsius abiectio, prælatio sociorũ.

* Fuit hic VIII. Generalis Ordinis. Inter hos sanctus Pater * Basilius, qui tum Prior erat, & hic Hugo noster duces & principes habebantur. Citius me dies deficeret, quam nossem dicere, quantum hic Hugo

Hugo profecerit, quantos spiritualium diuitiarum thesauros congesserit. Ibat enim, etsi iam perfectus, proficiens, & succrescens quotidie, donec magnus & inclytus factus est valde. Orabat sẽper aut meditationi, aut lectioni operam dabat, & omne tempus sibi præ desiderio Rachelis & osculis, breuissimum querebatur. Et sicut Magdalena, nunc caput IESV, nunc corpus, nunc pedes vngere gaudebat; sic Hugo nunc Prioribus, nunc æqualibus, nunc etiam infimis dulcis obsequij gratiam impendebat, & quadam deuotionis suauitate refouebat. Hinc factum est, vt cuiusdam, optimi senis & debilis, volente Priore, curam susciperet. Dum hæc ageret, contigit tempore illo, quo sacri Ordines solent conferri, vt sanctus ille senior, quasi HVGONEM tentans, diceret illi: *Bone fili, iam interest, an velis Sacerdos fieri.* Ille verò cum vehementer arderet in amorem Christi, cuperetq; dulce eius in Altari contubernium, ita respondit: *Quantum in me est Pater, nihil magis appeto in hac vita.* Tum senex ad eum: O, inquit, *quid est quod dicens præsumpsisti? Legistine sæpe: Ad Sacerdotium qui non accedit inuitus, accedit indignus?* Ad hanc vocem perterritus, ad pedes obiurgantis prosternitur,

nitur, & veniam flens deprecatur. Tum senex, hac eius humili deuotione motus, & Spiritu sancto illustratus, iussit cum lachrymis vt surgeret, ac secum parumper sederet. Noli, inquit, *turbari, non iam fili, sed domine mi. Scio, & verè scio, quo spiritu, quo affectu verba illa nuper loquebaris, Tibi igitur dico, & verum dico, mox quidem Sacerdos, & post etiam Episcopus es futurus.* DION. Felix humilitas, quæ quantò plus sub se descendit, tantò plus in sublimiora porrigitur. BASIL. Itaq; in Sacerdotem promotus, creuit Ordine, creuit & deuotione. In Altaris siquidem officio sic se gerebat, quasi visibilem manibus attrectaret Dominum Saluatorem. Visibiles pani & vini species intuitus, ad inuisibilia mentis aciem intendebat. Omnes, qui eius Sacrificijs astabant, videbant cordis oculis, quid cum dilecto & cum sponso suo amicus sponsi loqueretur, quasi illud Epithalamium canens: *Di-*
ant. 2.16. *lectus meus mihi, & ego illi.* Et secum cogitans Christi puritatem, & passionem, dicebat:
Cant. 5.10. *Dilectus meus candidus & rubicundus, electus ex millibus.* Quis dignè commendet imbres lachrymarum, quos sub Sacrificijs profundebat? Dulces illi sub oculis fluebant guttæ, pietatis indices & amoris. Non perfunctoria hæc eius deuotio fuit, & ad horam compunctio, sed tam stabilis, & in animi vigo-

vigorem transmissa, vt vultus eius non sinerent amplius in diuersa mutari. Orabat in Missis, & etiam sæpe in cellis cum Moyse & Aaron pro toto populo Dei, & diuinam illis clementiam propitiabatur. In auditorio fratrum constitutus, quasi lapsus e cœlo, sancta & cœlestia loquebatur, tanquam is, qui irroratus de cœlestibus venerat apothecis. Omnes illum quasi diuinum oraculum auscultabant. Seculares quoq; qui eum audiebant, in maximam ducebat admirationē. Docebat diuites nō in incerto diuitiarū, sed in prece pauperis spem omnem ponendam esse; inopes autem ad patientiam animabat. Hinc factum est, vt omnes Hugonem loquerentur, laudarent & ad sydera vsque sustollerent. Maximè autem sanctus Pater Basilius, Hugonis merita & amabat, & commendabat. DION. Magna sunt & præclara, quæ hactenus omnia de hoc egregio viro prædicasti.

CAP. IV.

QVOMODO FACTVS EST PROcurator Carthusiæ.

BASI. Maiora audies, & hæc cum voluptate. Hic desiderans in nidulo quietis suæ morari & mori, & in Rachelis amplexibus consolari; repente, heu dolor lippa illi Lia supposita est, & Procuratoris coactus est fungi officio. Quis hic dignè explicet,

plicet, quas lachrymas fuderit, quæ suspiria ediderit, quas non excusationes fecerit, dum hoc molestissimum illi iugum obedientia mater imposuit? *Laui, inquit,* Cant. 5. 1. *pedes meos, quomodo inquinabo illos?* Horrebat circuire officinas materiales, & res corporales pertractare, qui spiritaliter volare assueuerat, & gustare quàm suauis est Dominus. Regebat tamen per suam industriam sibi commissum laicum populum, & cunctis solicitè ministrabat. Erat nempe in sermone prudens & efficax. Erat illi lingua placabilis, potens, erudita, vt sciret quando oporteret proferre sermonem. In prudentia sermonum suorum domesticis satisfaciebat, & exteris. Quis vnquam vacuus ab illo recessit? Si diues, consilium; si tentatus, solatium; si egenus quærebat subsidium, referebat. Sæpe ex corde postulabat absolui, vt alteri cederet industriori: sed vbi ille inueniretur? Tenebat ergo eum in hoc officio sola obedientia charitatis, laborabat sæpe multum, sed minus omnibus capiebat. Ministrabat alijs necessaria, ipse egens durabat in pluribus. Mores eius omnes & studia nó carnẽ sapiebant, sed feruebãt spiritu. Erat Hugo Procurator in disciplinę custodia rigidus, in castigatione sui corporis seuerus, in contemplatione suspensus, in dispo-

nendo

cendo omnia acutissimus. Talis erat in magnis. At in minimis qualis fuerit, quis commendet? In ædificijs, in agris, in hortis, & in cunctis rusticorum operibus, quid vnquam Hugonis subterfugit notitiā? Omnium operariorū facilè magister erat: & cunctorum omnium iudicio sapientior, solis in suis oculis non erat sapiens. Erat tamen illi semper inter hæc negotia sobria mens, quies grata, oratio pinguis, frequens lectio, feruens affectus. DION. Magna gratiæ Dei commendatio, magna reuera in Hugone nostro virtutum perfectio, & quæ in valde paucis hactenus est inuenta. Ambidexter iste, in vtraque vita exercitatus, nunc de Lia, nunc de Rachele filios genuit salutares. Satis hortatur Hugo sanctus suo exemplo, nullum debere externorum curam suscipere, nisi valeat virtute irrumpere iniquitatem. Sed ad hæc quis tam idoneus?

CAPVT V.

QVOMODO A REGE ANGLIAE *Henrico assumptus sit VVithamiensis Prior.*

BASIL. Ea tempestate Rex Anglorum Henricus domū Ordinis nostri VVithamensē in suo regno instituerat, sed fratres

 illic

fratres illic varijs perturbationũ procellis, deficiẽte bono Priore, miserè fluctuabant. At Rex audita celeberrima diui Hugonis fama, quæ iam per regna volitabat terrarum, missis Cartusiam legatis, petijt ardẽter sibi donari virum. Tum repente ingens mœror, fletus, & lachrymæ apud omnes fratres, & præsertim apud Patrem Basilium, qui eum vnicè complexabatur. Et cùm esset omnium vna sententia non annuere petitionibus Regis, vnus ille diuino attactus spiritu, sic reuerenter, Priori & fratribus est locutus:

Verba Basilij Prioris Maioris Cartusiæ.

Non est, inquit, *o Patres charissimi, tutũ contradicere regiæ Maiestati, præsertim cùm diuinum sit & salutiferum quod efflagitat. Cogitate quæso hanc petitionem a superna prouidentia occulte dispensari, vt sanctus Ordo noster per hunc sanctissimum virum in extremos vsque mundi limites splendide propagetur. Nam, vt verum fatear, magis mihi semper Hugo noster Episcopus visus est, quam Monachus extitisse.* Hoc vita, hoc mores, hoc eius doctrina fatetur. His verbis moti fratres, Hugonem statuunt mittere voto regis, ante tamen intromissus, interrogãt eius voluntatem. Tum ille, vt erat humillimus, flens ita respondit:

Responsum Hugonis, orãtis, ne ad episcopatum promoueatur.

Inter vos, ô sancti Patres, hactenus conuersatus, & vestro exemplo roboratus & adiutus, nunquam tamen vel ad vnum diem animam meam potui custodire. Vnde miror, quomodo vos

quo

qui sapientes estis, ad regendas animas me procul mittere decernitis. Oro itaque, vt viros hos, datis pro sermonibus [illegible] esse, vt de altero sibi prouideant meliori. Sed vrgente Prioris obedientia, licet diu multumque reniteretur, lachrymis, votis, suspiriis, assensum tribuit vel inuitus. Erat plenum omni dolore & angustia, videre illud triste diuortium, quando datis osculis Hugo recessit à filiis. Deus bone quot imbres ibi sparsi sunt lachrymarum, quot editi gemitus, quot auditi singultus. Quasi commune excidium omnibus immineret, ita recessum optimi Hugonis ægre ducebant. Migrat Hugo cum legatis, & à rege cum summo fauore recipitur, & honore. Dehinc fratres VVithamienses eum ibi Priorem præficiunt, nec eum aliter, quàm cælitus missum, læti omnes suscepere. Breui autem tempore, ipso præsidente, ingens incrementum domus accepit in virtutibus, in personis, in ædificiis, in possessionibus. At Rex Hugoni admodum deuotus, vnicè illum complexabatur: videns in eo summam modestiam, iustitiam, pietatem, grauitatem, religionem, sanctimoniam. Crebro illi dicere solebat: *Per salutem animæ meæ, nunquam mi Pater à regno meo te patiar abscedere, sed tecum participabit consilia anima mea salutaria.* Habebat ergo

[illegible] *(margin)*

Verba Regis Angliæ ad Hugonem. *(margin)*

go rex Hugonem, & eo audito, multa faciebat, multa donabat, minas pœnasque laxabat, & Ecclesijs plurimis munera tribuebat. At nunc audi, quem fructum suæ deuotionis Rex reportarit. Accidit eum quodam tempore, cùm per mare nauigaret, tempestatibus actum, naufragium sustinere. Tum in se reuersus, & Hugonis sui memor: *O Deus*, inquit, *ob merita huius famuli tui fidelis, ocyus succurre mihi, & meo populo periclitanti.* Vix verba finierat, & ecce pelagi feruor, & ventorum rabies, extemplò conquieuit. Hoc vno miraculo Rex satis edoctus, agnouit Hugonem magni meriti esse apud Deum. DIONYSIVS: Videor mihi alterum hîc Nicolaum aspicere, qui longè positus, & votis eorum, qui mergebantur, inclamatus, ratem medijs saluauit in vndis. BASIL. Licet illum Rex semper inuitaret ad Palatium, magis tamen Hugo cœnobium diligebat, & maluit esse cum pannosis fratribus, quàm cum phaleratis Principibus. Extructis itaque mansionibus Monachorum, consuetis pietatis exercitijs operam dabat, orando, psallendo, meditando, & sanctæ exhortationi indulgendo. Dormiebat, vt Ordo iubet, statuto tempore, sed tam moderatus illi sopor inerat, vt nunquam illi mentem præriperet. Quiescens

Intercessione B. Hugonis naufragium euadit.

Quàm exigui fuerit somni.

escens nempe, conticescens interdum, AMEN, sonora voce, & aperta pronuntiatione, quasi conclusionē præmissæ orationis, proferebat: vt verè illud Canticorum fateri posset: *Ego dormio, & cor meum vigilat.* *Cant. 5. 2.* Expergefactus, sæpe quæ illi Dominus per somnium reuelarat, humiliter aperiebat. Erant enim serena omnia, casta, sancta, spiritualia. DIONYS. In quem non præualuit, dum vigilabat, externa vanitas, cæca curiositas, impura voluptas: huic dormienti non deesse poterat interna serenitas, intima claritas, mera sanctitas. BASILIVS. Verum id quidem. Cibum corporis adhuc sumebat parcissimè, semper magis esuriebat verbum Dei. Habebat enim (& sic hortabatur etiam cæteros) dum pranderet, oculos in mensa, manus in scutella, aures ad librum, cor ad Deum. *Nota ô Religiose.* Solus autem si edebat in cella, partiebantur sibi liber & mensula, oculorum officia, nunc librum respicientes, nunc cibum. Cibus verò, panis, & aqua, & sal; interdum condiens vinumque.

CAPVT VI.

QVAM SOLENNITER ET GLORIOSE Episcopus electus sit.

BAS. Interea Lincolniensis Ecclesia Episcopo orba erat. Agente suo Henrico

rege, Hugo eligitur, pari voto Decani, & omnium Canonicorum. Sed ô bone Deus, quantum expugnauit, quanta egit, quas astutias non quæsiuit, vt liber dimitteretur in pace? Horrebat nimirum tam grande pondus innumerabilium animarum. Est enim Diœcesis Lincolniensis amplissima; continens octo Archidiaconatus, Comitatus decem, vrbes pergrandes, plebem verò innumeram. At licet vir sanctus diu multumque repugnaret, victus tamen bonorum precibus, cessit tandem vel inuitus. Vnum dicam, quod velim diligenter auscultes. Celebrato consecrationis festo in magna multorum lætitia, in ipsa nocte, cùm post lectas Matutinas se orationi precibusque dedisset, audiuit è cœlo Angelicam congratulationis vocem, his verbis Dominũ collaudantem: *Egressus es Domine in salutem populi tui, in salutem cum Christo tuo.* Hugonẽ, Christum Domini appellãs: qui non solum exteriori madebat vnctionis oleo, sed & interna Spiritussancti pinguedine fuerat delibutus. Hoc & ipse, dũ consecratus esset, ijs, qui iuxta se stabant, testatus est, dicens: *Nihil ego tam miserabile duco, quàm Episcopum, dum consecratur, exterius madere Sacramentalis olei pinguedine, interius verò squalore arentis conscientiæ contabescere.* DION. Vtinam hanc sententiam nostri Præ-

Vide animaduersiones, ad finẽ libri adiunctas.

Consecratus Episcopus.

Præsules dignentur audire, qui summam gloriam ducunt, exterius vagi, interna Spiritussancti charismata non curantes. Hinc fit, vt nec sibi, nec plebi prosint: quibus vt præessent, ambierunt. Sed vlterius progredere. BASIL. Nolo silentio præterire rem memorabilem, quæ contigit hoc tempore. Deus siquidem omnipotens & clemens, vt ostenderet populo, quàm dulci pietate suum amaret Antistitem, misit illi in solatium auem mirabilis gloriæ, decoris & pulchritudinis, cygnum albissimi coloris, cuius rostrum, caput quoque & pars colli superioris, erat instar auri rutilantis. Hic olor sicut erat cæteris præclarior, ita & multò grãdior videbatur. Iuxta vrbem Lincolniensem sunt stagna per amœna, his inuolãs hic olor, omnes quos illic reperit olores, præter vnam fæmellam, quam sibi pro vxore retinuit, occidit. Hæc auis regia primo aduentu Præsulis domestica facta, ad cameram suam perducta est. Quæ statim de manu eius panem sumpsit, eique tam perseueranter adhæsit, vt nec clamantium, nec accedentium tumultus pertimesceret. Solebat sæpè, dum pasceretur, caput & collum, nunc in manicam, nunc in sinum Episcopi extendere, ibique aliquamdiu cum quadam sollicitudine Domino suo congratulans, at-

que præludens, tanquam aliquid quære-ret, mussitare. Quando post longam breuemve absentiam erat Episcopus Lincolniam reuersurus, hic olor, nescio quo instinctu, id præsentiens, tribus aut quatuor diebus prius quàm veniret Præsul, solito alacrius se agebat volitando, alis aquas verberando, crocitando, clamando: & è stagno plerumque euolans, nunc ad portam, quasi suo patrono obuiam veniens, deambulabat. Venienti autem Episcopo, occurrebat rostro, alisq; exporrectis, & voce altisona dominum salutabat. Neminem petebat, præter Episcopum, & si quãdo ab alijs adludendo teneretur, alis se defensabat, & sibilis, tanquam se propriam Hugoni demonstrans, cui soli à Domino fuerat destinata. Nam cùm sederet penes Episcopum, illo vel vigilante, vel dormiente, nec homo, nec canis, nec aliud quodlibet animal, potuit illi propinquare: ita alis pugnabat, & sibilis. Nec obsequijs poterat aut blanditijs deliniri, quin zelo vnius hominis cæteros hoc modo vniuersaliter insequeretur. Absente Episcopo, vnum solum, qui sibi alimoniam præbebat, seruulum dignabatur agnoscere: sed tantummodò dum cibum sumeret; quo sumpto, confestim remeabat ad stagnum. Præsente aũt Episcopo, neq; etiã hunc su-

um

quo altiorē vix agnoscebat. Venientem aūt Episcopum tā lætis plausibus & vocibus excipiebat, omissis cæteris, vt eius se fatigatū desiderio iussisse miris gestibus indicaret. Cū verò introgressus, spectatū turmis cingeretur, notas demū vocem intuentis patroni, mox & ipsam in clamorē altissimæ vocis insurgebat. Quem & sequebatur vsq; in solariū, per gradus sublimes: progredientē alarum plausu, & modulamine vocis, gaudium insinuans, quo nimiū gestiebat. Perueniens aūt ad locū sessionis eius paratū, inde nusquā recedebat. Annis ferme quindecim, hanc vniformiter olor consuetudinē exhibuit. Porro anno illo, quo vir Domini migrauit e sæculo, auis mœstū ac moribundū gerens aspectū, nihil in gestu alacritatis ostendit, sed pendulus ad Episcopū, capite pendulo, ac velut per omnia gestibus mœstā prætendebat imaginē, quasi iam moriturū lugeret Episcopum. Permansit aūt olor illic in Regnis post mortem Præsulis sancti annis aliquot, sed nulli se familiarē præbuit, vt ei cōmunē. DIO. Mira sunt, & plurimum iucunda quæ narrasti. Deus a Heliæ coruū communem fecit, & b S. Paulo, & c Patri S. Benedicto. Hieronymus Leonem habuit pro solatio, d Aegidium cerua sua fouebat lacte. Porro Hugo noster cygnum habebat in delicijs, auem

a 3. Reg. 17. &c.
b Hieron. in vita Pauli eremitæ.
c Gregor. lib. 2. dialog. c. 8.
d In vita S. Aegidij.
e [illegible]

auem nimirum candidam, & vicinã mortem cantu prænuntiantem: quæ de necessitate virtutem faciens, funebria fata canendo contemnit. Ita & hic Hugo noster meritis candidatus, lætus ad mortem venit, cupiens dissolui, & esse cum Christo.

Vide animaduersiones.

BASIL. Rectè tu quidem. At cœptum nunc iter prosequamur. Factus Hugo Episcopus, vt alta creuit dignitate, ita & humilitate descendit; & eos, qui grandes erant in oculis suis, Prælatos Ecclesiarum sua exterioris cultus abiectione confundens, erubescere docebat, & humiliari. Semper Hugo viros sapientes & timoratos secum, quocunque ibat, aut agebat, habere voluit, sanctitatis & operum suorum testes, & auditores. Non est facilè dictu, quàm pulchram tunc faciem resumpsit Ecclesia vniuersa Lincolniensis hoc duce, hoc Pastore, hoc prædicatore, hoc prouisore. Agebat, currebat, hortabatur nunc paruos, nunc magnos; nunc prælatos, nunc subditos; nunc nobiles, nunc plebeios; arguens, obsecrans, increpans, & in regnum Dei omnes inferre festinãs. Quasi omnium mater esset, sic omnium vtilitati prospiciebat & saluti. Cõuiuantibus & secum conuescentibus honestissima se dispensat one conformabat. Erat enim in mensa hilaris, sed modestus, & lætus, vt scri-

Iudit. 16. 14.

ſcribitur, *ſecundùm faciem ſanctorum.* Si quãdo muſici intereſſent ſolennibus conuiuijs, tunc quàm maximè ſtudebat grauitati, ſeſe ad interiora traducens, ne ſenſus exteriores blandior melodia mulceret. Inter prandendum, Martyrum paſsiones, & geſta Sanctorum, ac Doctorum ſcripta, ſibi iubebat recitari. Diuinum officium die noctuque horis ſtatutis, deuotiſsimè exoluebat: quas nec propter quaſcunque ægritudines, vel occaſiones præterire patiebatur, aut præuenire. Pſallebat ipſe cum pſallentibus, eos autem, qui vel neglectè vel properantèr pſallere cupiebant, voce terribili caſtigabat. Viciſsitudinem quoq; ſtandi ac ſedendi inter pſallendum obſeruabat. Et licet multis corporis paſsionibus laboraret, febre & iliacis doloribus, numquam tamen officio ſuo defuit: quin vel Eccleſias dedicaret, vel Ordines conferret, vel aliquod opus pietatis impleret. Et hæc operans, ſæpe vſque in ſeram noctem ieiunus remanebat. Cæteri, qui ſecum erant, fame laſſabantur, ipſe vero ægrotus omnia perferebat. Tantus illi inerat amor Dei, & cura proximi, vt & ſe propter hæc ipſa deſpiceret, DIONYS. O per omnia virum virtutis, qui nihil pro cuiuſcunq; ſalute negligendum putauit: *omnibus omnia factus, vt omnes Christo lucrifaceret.* 1 Cor. 9.

QVAM

CAP. VII.

QVAM BENIGNVS FVERIT IN pauperes & leprosos.

BASIL. At nunc quis dignè commendet dulcissima pietatis viscera, quæ in pauperes miseros, ac leprosos, Hugo mitissimus exhibebat? Erat enim munificus, & profusus nimis, in omnes pauperes & miserabiles personas. Inuitabat sæpenumerò ad prandium leprosos pauperes tredecim, eosq; optimis ferculis opiparè saginabat. Et facto prandio ad cameram suam eos vocans, coram paucis arbitris pedes eorum suis manibus summa cum deuotione abluens, eosdem tergebat, & osculabatur, datisq; insuper nummis, lætos & à se benedictos, ad propria remittebat. Erat reuera videre mirabile, virum sacratissimum spargentem sua viscera in leprosorum horum obsequium. Nam quos videbat præ cæteris ampliori lepra corrosos, putridos, despicabiles, hos ille cum lachrymis complexans, ac reuerenter deosculans, solabatur, & vt suas calamitates patienter ferrent, precabatur. *Vos estis,* inquit, *rosæ paradisi, vos estis lapides pretiosi, quos in suo diademate Christus inseret in æternum.* Hæc dicens, ac si Christi Iesu vulnera contrectaret, putrida eorum membra, & tetrum fœtorem exhalantia, plorans & miseran-

Quibus verbis consolari leprosos sit solitus.

ferans consolabatur. Habebat præterea in Diœcesi sua plurimas mansiones leprosorum, ad quas accedens cum paucis, in medio eorum, qui elephantiaci erant, residebat, quos & verbis optimis, & muneribus recreabat. Et quos cernebat atrocius iam tabe confectos, hos diutius suauiusq; suis ad se vlnis constringebat. Quasi Christum flagris lacerum, in suum reciperet sinum, blandiens, & aspiciebat oculis, & manibus attrectabat. His enim muneris, & cæteris pauperibus, præter illa, quæ secretius erogabat, tertiam omnium prouentuum suorum partem misericors impendit. DIONYS. Ad lacrymas me mouit hic sermo tuus. Beatum opus hoc, opus magnæ pietatis, magnæ dulcedinis, & Christum & Christi membra plurimum diligentis. O felices Hugonis oculos, quos auerterat Deus, ne viderent vanitatem exteriorem, vt internam plenius caperent veritatem. Non leprosi tumorem, sed Christi imaginem cogitabat, atque ideo eos & rosas, & gemmas, & Dei margaritas appellabat.

Quàm benignus fuerit erga leprosos.

CAPVT VIII.

QVAM DEVOTVS FVERIT ERGA Eu. baptismum, & mortuorum sepulturam.

BASILIVS. Audiui deuotionem huius viri beatissimi erga pauperes & elephantiacos, nunc scire vellem, vt quam fuerit erga

erga Euchariſtiæ Sacramentum, & mortuorum ſepulturam deuotus, libenter auſcultes. Cùm vno dierum hic Præſul noſter vt quotidie ſolebat, Miſsã celebraret, quidam è Clericis, qui tum aderat, cui & cordis oculos aperuit Deus, vidit inter caſtiſſimos Hugonis digitos, ſpecioſum forma præ filijs hominum, in ſpecie paruuli infantis, & ſuo Pontifici arridentis contineri. Erat verò idem puer permodicus; ſed diuino quodam ſplendore atque candore, ſuper ſolem longè ſereniſsimus. Is autem, qui hæc vidit, mira deuotione ſuccenſus, & plurimum compunctus, tempus illud conſummauit in lachrymis. Rurſum autem vbi Hoſtiam Præſul ſuper calicem leuauit, vt frangeret, ſub eadem, qua prius imagine, natum de virgine IESVM Dei Filium felicibus oculis meruit contueri.

Veritas Corporis Christi in Eucharistia

Tanta ſemper fuit huic Patri, ſancto erga Dominica Sacramenta cordis deuotio, quod neque maxima iactatio, neq; morbida valetudo ipſum à diuinorum celebratione potuit cohibere. Hinc factum eſt, vt vir ſanctus quotidie ſanctior fieret, & ſemper ſeipſo melior, & apud Deum, & in Deum proficeret, & Deo tandem inſeparabiliter inhæreret. DION. Hinc quoque (vt credo) ſingularem, qua præditus erat, cordis munditiam, & inſuperabilem con-

constantiæ cæterarumq; firmitatem vir-
tutum obtinere promeruit. BASIL. Op-
time credis. Nam præter hæc, multa illi
reuerenda cælestium & spiritualium re-
rum secreta, per hoc ministerium Altaris
reuelata noscuntur.

Studio quam fuerit erga sepulturas mor- *In sepeliendis mortuis, quā piè solicitus extiterit.*
tuorum, operæpretium est audire. Ibat e-
nim vir misericors passim ad vniuersos,
qui obierant humandos. His cum summa
alacritate, si pauperes erāt, & luminaria, &
necessaria omnia tribuebat. Per omnē Diœ-
cesim suam inhibuit Pastoribus animarū,
ne ipso præsente quenquam adultum pre-
sumerent sepelire, nisi dum ipse aliquo o-
mnino non posset. Inter equitandum, si
funus forte humandū vspiā aspexit, confe-
stim ab equo desiliit, & oratis deuote, se-
peliendum commisit, aut ipsemet sepeliuit. In
magnis plerumq; cōsiliés vrbibus, [illegible]
sæpe insepeltēdis mortuis operā impende-
bat, [illegible] potentes viri, qui cū eo prandium ex-
pectando afflicti, querebantur, quod ipso hæc
agente, ad consessum prandij horam non
occurreret. Apud Rothomagum consti-
tutus Hugo, à Rege Angliæ Richardo &
olim ab eius genitore rogatus ad come-
dendum, non ante voluit ad Palatium ve-
nire, nisi adessent, qui possent sepeliri. Vr-
gentibus verò illis ministris, vt accelera-

ret ad Regem, moras ægrè ferentem, ille nil festinantius agens, dicebat: *Non opus est, ô fili, vt nos Rex ad prandium expectet, vescatur in nomine Domini.* Et ad suos familiares conuersus: *Melius est*, inquit, *vt Rex terrenus absque nobis prandeat, quàm mandatum æterni Regis nostra humilitas inexpletum relinquat.* DION. Hanc sepulturæ tam pertinacem instantiam non memini me in aliquo vspiam Sanctorum, præterquam apud Tobiam reperisse. Hic quoq; & prandiũ suum sæpe relinquebat, & ibat sepelire, quos in platea iugulatos inuenerat.

Tob. 2. 4.

CAP. IX.

DE MIRACVLIS SANCTISSIMI *Patris Hugonis in vita.*

BASIL. Nũc reor non me importunum tibi futurum, si signa & prodigia huius beatissimi viri breui fuero compendio prosecutus. Honoremus ergo eum nostro sermone, quem Dominus multa miraculorũ claritudine duxit honorandum. Hic dum circa gregis sui curam vigilans, suam sæpe Diœcesim peragraret, in vna villa ei occurrit mulier mœsta & lachrymosa, infantulum vlnis complexum tenens. Et procidens ad pedes almi Pontificis, tu, inquit, ille es, quem meus frater, Domino reuelante, in somnis vidit huc hodie venturum, & puerum hunc meum ocyus curatu-

laturā. Nunc igitur miserere pereūtis paruuli, miserere & moerentis matris. Cumq; Episcopus peteret, quid mali contigisset infantulo, illa respōdit: Vide Domine mi, quomodo guttur omne huius intumuit. Ante hos paucos dies hic meus infantulus partē laminæ candentis cum reperisset, nesciens quid esset, ori immisit, quæ in guttur descendēs, nulla potest arte extrahi. Missus igitur huc à Deo tuo, restitue matri filium in supremo iā funere constitutū. Tū ille, vt erat clementissimus, manu sua languentis guttur leniter attrectauit, & insufflans ori eius, benedictionē impressit, ac sanum alacremq; constituit. Repente enim puer ferrū cum sanguine euomuit, & sumpto cibo refocillatus est. Per aliam viam transitum facienti, oblatus est homo ferreis nexibus irretitus, qui à dæmone obsessus, furorem vocibus vultuque [illegible] intentabat. Erat enim terribilis aspectu. Rogant cognati Episcopum, vt eum vel benedicere dignetur. Ille motus orantium vocibus, ab equo descēdit, & aqua benedicta miserum, qui porrecta è faucibus lingua se deridebat, aspersit & lecto Euangelio Ioannis, benedixit homini, & abscessit. Confestim cœpit energumenus dormitare, postq; euigilans meritis diuini Patris plenissime est liberatus, & multis postea annis incolumis vixit.

Puero grauiter periclitanti, remedium fert.

Extruxit hic Pater noster magnis impensis & opere præclaro matricem suam Ecclesiã, & à fundamentis penitus innouauit. Ad hoc opus ipse, vt erat humillimus, accepto cophino, calcẽ cementarijs in humeris deferebat: idq; frequentius actitabat vir humilis & sublimis. Vidit istud vir vtroq; latere claudus, vidit, & plurimum mirabatur: & cupiens ipse, licet nõ posset, Episcopi sui vices agere, multis precibus egit, vt cophinũ ipsum portare posset. Mira res, & hactenus inaudita. Accepit ille gestatoriũ, & duobus innixus baculis reptans & gemens, sementa, vt potuit, inferebat. Mox cœperunt merita sanctis Pontificis operari. Nam post breue tempus, bacillos vtrosque reijciens, integer, sanus, & erectus [illegible] ministrante, mirantibus vniuersis, & Præsulis sui virtutes in sydera attollentibus. Super aurum hic vir suum semper cophinum adamauit, quem & penes se, quoad vixit, cum honore detinuit. DIONYS. O humilitas virtus Christi, quæ dum in Hugone resplenduisti, abiectissimæ humilitatis hominem erigere meruisti. BASIL. Cuius quidam Lincolniensis raptus a dæmone, in tantam furoris amentiam venit, vt ferreis nexibus cõpeditus, vix à bis quaternis hominibus posset detineri. Tandem in Ecclesiam ad san-

sanctum præsulem pertractus est. Orant lachrymantes, ut dignetur hominis miserrimi misereri. Tum illorum flexus, iubet dæmonem à Dei plasmate discedere, nec ulterius vexare, quem Christus sanguine redemit. Hoc dicto, repente æger in terram decidit, ita ut & mortuo similis videretur. Deinde aqua sancta perfusus, & Cruce consignatus à Pontifice, repente surrexit sanus & alacris, & palmas ferro vinctas tendens ad sydera, in hæc verba prorupit: Tibi [illegible] Saluator Deus, & tibi Domine Pater Episcope, gratias ago, qui me à tam dira peste eius liberasti. Et cum supplices illi ad vinctas manus porrigeret, solutus est, liber domum rediens, qui nudus exierat.

Duos filios vna mater habebat: Horũ primus grandem in dextro latere tumorẽ cum gereret, nõ procul à morte distabat. Alter vlcerum vitio passus, malè admodum se gerebat. Hos mater vnum post alterum beato Episcopo præsentauit. Ille sacra manu tumorem tangens, ac benedicens, omnẽ citius maliciam abegit, ita vt ne vestigiũ quidem vlceris appareret. Alterum verò puerum cum signo sanctæ Crucis communisset, intra triduum [illegible], reddita sanitate, procul abegit.

Habuit præterea in sua Diœcesi mulie-

erem, quæ nocturnis congreſsibus ab incubo dæmone incredibili vexabatur libidine. Hunc cùm primùm mulier ſpóte ad turpiſsimos concubitus admiſiſſet, poſtea cũ ab eo cuperet liberari, non potuit. Nulla illi Cófeſsio, nulla Cómunio, nulla parſimonia, ab impuro oppreſſore remedia afferebant. Tandem beatiſsimo Patri ſuā miſeriam cum lachrymis pandens, ipſo Deũ deprecāte, à probroſa ſeruitute mulierē eripuit, & caſtitatis munus impetrauit. Tum dęmon, vt ſacra viri ſancti merita obfuſcaret, vt vidit interdictam ſibi coeundi licentiam, venit ad mulierē in forma alterius dæmonis, & dans mulieri herbã, quam Græci ypericon vocitant, Latini autē herbam perforatam: accipe, inquit, ô mulier, hanc herbã, quam cũ penes te habueris, incubus huius virtute pulſus, nō tibi poterit propinquare. DIO. O fraudes malignas hoſtis tartarei. Habet quidem hæc herba (vt volunt medici) virtutē pellendi dæmones, ſed eam nunquam mulieri dæmon oſtendiſſet, niſi vidiſſet, ſe precibus pij Patris excludi, vt hoc pacto mulierem doceret, non Pontificis ſe meritis, ſed herbæ viribus liberatam. BASIL. Erat quoque non longè ab Lincolnia vrbe mulier, quæ ſpiritum pythonicum geſtabat in ventre. Hęc, accepto pretio, furta & occulta

Vide animaduerſiones.

rulis foclera fcifcitantibus reuelabat, erat-que admodum procax, & ceruicofa. Adducta autem ad virum Dei, facris eam precibus incantauit, & dicto citius, dæmoniũ ab ea compulit. Hæc pauca de pluribus. Ex his, quæ nunc diximus, finis potes aduertere, qualis fuerit in reliquis, quæ breuitatis caufa præterimus.

CAPVT X.

QVOMODO VVITHAMIAM SVAM folitus fuerit reuifere.

Licet operibus intentus, fæpe fuæ Racheli, Hugo gemens recordabatur. Hinc factum eft, vt crebrò ad fuam VVithamiam folebat, gratia quiefcendi. Licet enim femper, & omni loco Deo effet intentus, (quippe quẽ interno geftabat cordis domicilio) liberius tamen apud fuos Cartufianos dilectis fui amplexibus fruebatur. Manebat illic more aliorũ in cella folitaria; quæ femper ei ad hoc feruabatur. In qua affiduè orabat, pfallebat, fomno quoque & cibo fe reficiens. Inde ad publicum fubinde, vt falutaret, aut fratres, aut aduētantes, egrediens, ex confortio fermonum Dei,* cornutã, inftar Moyfi, faciem gerere videbatur. Sermo quoq; eius, vt ignis ardebat, quo audientium corda fuccendebat in Deum. Et verba fua iuxta qualitatẽ perfonarum cum moderari noffet, fa-

Exod 34.29.
* Non fane hæc literaliter intelligenda.

pientiam tamen loquebatur inter perfe-
ctos. Hoc in eo erat consideraſſe mirum-
dum, vt quotiescunque dilectæ ſolitudi-
nis regionem intraret, nitor quidam hila-
ris, colore rubicundo perfuſus, faciem e-
ius totam ſerenare conſueuerat. Inter fra-
tres exiſtens, nihil geſtabat præter annu-
lum, quo præ cæteris poſſet Epiſcopus e-
ſtimari. Pellica veſte opertus, ibat ad cho-
rum, & ad refectorium cum fratribus, &
* panes, Dominicis diebus, ad oſtium re-
fectorij accipiebat, vt cæteri. Celebrabat
quotidie deuotiſsimè, Capellano ſuo, &
ſacriſta præſentibus. Omni die Sabbati
(præter illas, quas aſsiduè faciebat) puræ ani-
mæ Confeſsionis lauacrum frequentabat.
Sic Hugo noſter ſuos alebat VVithamien-
ſes, verbo & exéplo illuſtri, ne in arris pro
torpeſcerēt propoſito ſanctitatis. Nā fra-
tres exhilarabat, infirmos roboraret, va-
cillātes ſtabiliebat, ſtabiles verò ad ſubli-
miora prouehebat. Hic beatiſsimus, circa
terminum ſuæ vitæ, dulcem ſuā Cartuſiā re-
uiſere per lōga terrarū & maris ſpa-
tia, æquore iactatus & vndis. Ingrediens
itaq; ſanctā domum vir humilis & ſubli-
mis, cū indicibili honore, gaudio, & amo-
re omnium ſuſceptus eſt. Flebāt omnes v-
bertim præ lætitia, & ipſe quoq; lachry-
mans, & cunctis ſe deuotè proſternens, ſu-
pe-

Inſignis eius humilitas.

** Viget hæc conſuetudo etiamnum in Ordine Cartuſienſi, vt diebus Dominicis, poſt cœnam & peractas in Eccleſia preces, tanquam Chriſti mendici, ad Refectorij oſtium, panes ſinguli recipiant.*

per cellas plorabat singulorum. Nouus illis sol oriri visus est, in aduentu tam dulcis patris, tam suauis amici, tam amantissimi patroni. Ille post dulcia colloquia spiritualium, largissimis eos eleemosynis, & muneribus tanto Præsule dignis, omnes optime recreauit. At vbi satis suam eis præsentiam indulsit, non sine suo, omniumque mœrore, ad suam sponsam regressus Lincolniam, summa ab omnibus expectatione & honore susceptus est. DIONYS. Magnifica sunt & præclara omnia, quæ in huius viri laudem prosequeris. Sed perge vlterius, nam libenter tibi aures accommodo.

CAP. XI.

DE PRVDENTIBVS RESPONSIS *eius & quædam eius opera mirifica.*

BASIL. Sicut Hugo noster fuit sublimis miraculorum signis, ita in verbis, & responsis eius gratia magnæ prudentiæ ac sapientiæ refulgebat. Ex quibus pauca commemorare, operæ pretium duxi. Cū fratribus prandens in refectorio, hortabatur, vt oculos haberent in mensa, manus in scutella, aures ad librum, cor ad Deum. Monachos, & conuersos fugitiuos ab ordine, admodum inuitus recipiebat, dicebatque; Cauendum est semper nostro Ordini ab leuium instabilitate palearum;

instabiles & vagos, paleis similes assignans. Vno dierum, cum Episcopus sederet inter fratres vir quidam in seculo quodam sublimis, & iam Monachus, quæsiuit ab Hugone conditiones pacis initas inter Angliæ & Franciæ Regem: Tum ille leniter illum corripiens, *& si*, inquit, *ad Episcopum pertineat forsan rumores ducere, ad Monachos tamen eos non spectat audire.* Et vertens sermonem, de Deo cœpit magnificè loqui. Libros diuinos summo dicebat opere acquirendos, custodiendosque: *Hu*, inquit, *pro delicijs vtimur ac diuitijs tranquillo tempore, his bellico in procinctu pro telis & armis; His in fame pro alimenta, his in languore pro medela, his religiosis omnibus, maximè autem solitarijs viris vtendum reor.* Incathedratus autem in Ecclesia sua, & Cantuariensi Archidiacono solenne ex more donatiuum postulanti, ita respondit: *Quantum pro mitra dedi, tantundem & pro cathedra dabo.* Vno hoc verbo simoniacos feriens, qui mitras & cathedras aut vendere pecunia, aut emere non pertimescunt. Tanta semper reuerentia & amore est habitus, apud matricis suæ Canonicos, vt semper illi deferrent, quicquid eis aut diceret aut opere exequeretur. Sum, inquit, reuera pipere asperior atque mordacior, qui fratrum meorum præsides capitulo,

Monachorum non est, seculi audire rumores.

pitulo; ex re facili frequenter inflámor ad iram. Illi autē scientes, quia oportet qualem me susceperunt, talē & sustinere, faciūt de necessitate virtutē, & libenter deferūt mihi. Gratias illis habeo, nunquā vel in vno sermone restiterunt mihi, sed finito capitulo licet asper illis fuerim, nullus de nostra sibi existimat dilectione diffidendū: nec æstimo me à quoquā eorū non amari. Talē semper se Hugo per amorē gessit ad suos, vsq; ad mortem: vt illud merito huic adaptari possit: *cum dilexisset suos qui erant in mundo, in finē dilexit eos.* Quorū etsi tuitionis si quē molestijs viderat prægrauari, ita se opponebat, vt & verbo & facto diceret: *Qui tangit vos, tangit pupillā oculi mei,* DION. Rom. 13. 1. Zach. 2. 8.
O egregium per omnia pastorē, qui amat tam feruenter cū Petro oues Christi. Non est ille mercenarius, non fugit accurrente lupo, sed stat robustus præliator in die Domini. Bas. Hinc factū est, vt gregi suo timere nō noceret, nec & sibi ipsi. Audi quid super hoc de seipso testetur: Noui, inquit, me cū subditis meis bonæ voluntatis, & pacis tētatius obseruare: ideo nec regē timeo, nec quenquā mihi mortalē timendum existimo: Alioquin internam securitatem perdo, quæ sempiternæ imitatrix existit tranquillitatis. Mulctam pecuniariam, à delinquētibus suos officiales vetabat accipere.

Nolo,

Nolo, inquit, *pro peccatis hominum munera capiatis, ne occasio vobis detur auaritiæ, aut ne pro munere opprimatis insontem, aut sontem in suis*
Deut. 16. 19. *sceleribus foueatis. Munera enim excæcant oculos sapientum, & subuertunt verba iustorum.* Cumq; sui responderent, plus terrere improbos pecuniæ dispendium, quam excommunicationis probrum, ille respondit; *Vestra, id est, negligentia tribuendum, qui remissius vos geritis in coercendis delinquentibus.* Nam (heu dolor) multo estis studiosiores ad petendam pollicitam pecuniæ taxationem, quam vt iniunctam impleant satisfactionem. Illi autem cùm dicerent, sanctum Thomam Cantuariensem Episcopum à delinquentibus sumpsisse mulctas. *Credite*, inquit, *mihi, non ideo ille sanctus fuit. Alia enim virtutum merita sanctum exhibuerunt, alio certe titulo emeruit palmam martyrij.*

Priuilegia Ecclesiæ suæ, vt S. Thomas, pertinacissimo semper defendit obiecta.
Immunitatē Ecclesiasticā acriter propugnat. *Absit*, inquit, *vt patiar à quacunq; sublimi persona ecclesiasticæ libertatis priuilegium infringi.* Non sinā ius Ecclesiæ dominæ meæ MARIAE Virginis, quātum in me est, aliquatenus deperire. Obseruabat quoq; inuiolabiliter ne his qui ad sua beneficia nō residebant, aliqua abundātia largiretur; *Sicut*
a Deut. 25. 4. inquit, *scriptum est*, a *non alligabis os boui triturant*i, *ita qui* b *altario non deseruit de altario*
b 1. Cor. 9. 13. *non*

non participabit. Et sicut oportet laborantem a- c 2. Tim. 2.6
gricolam de suis fructibus percipere, ita qui non d d 2. Thess. 3.8
laborat, non manducet. Hic cum esset Parisijs, venit ad eum quidam magnæ scientiæ Theologus, dicens illi, Gloriosam, domine Episcope præ cunctis totius orbis Ecclesijs, vestram exhibuistis Ecclesiam, insignium multitudine clericorum. Esset mihi quoq; delectabile, eorum numero vel qualicunq; titulo sociari. Cui statim S. Episc., *Et nos,* inquit, *te libenter illorum numero inserere curabimus, si inter eos volueris residere, & si sic ibi deinceps viuere decreueris, sicut hactenus docere consuesti. Volo,* inquit, *vt scientiæ tuæ opus factis operi tuo respondeant.* His auditis, Doctor erubuit, & abiens, vitam in religionem instituit meliorem. Libenter conferebat sanctus Præsul beneficia modestis, pijs & doctis hominibus. Eos verò qui tales non erant, nec prece, nec nobilitate, nec paupertate aliquatenus admittebat. DION. Vtinam nostri temporis Præsules adeò attentè studerent: Nunc autem virtute, scientiaq; reiecta, eos etiam ignauissimos promouent: qui blanditijs, qui pecunijs, qui nobilitate generis vim faciunt. BASIL. Tantæ quoque erat humilitatis, vt nunquam de bono suo opere, vel modicè attolleretur, semper illud verbum corde & ore sonans. Bona, si qua es dono Dei in me

me sunt, meo reatu fit, quod pura satis nõ procedunt. Mala vero mea, non alia quam pura esse mala noscuntur. Cùm aliquãdo diceretur sibi, sanctum Hugonem Gratianopolitanum Præsulem, nullam vnquam suæ Diœcesis fœminam, præter vnam in facie cospexisse, ille respondit: *Ego certè fœminas omnes indifferenter aspicio, sed mox vniuersas excorio.* Quod quidem ideo dicebat, quia exteriorem pulchritudinem non curabat, sed intrinsecus latentem attendebat corruptionis fœditatem. Quidam cùm nimium de sua morte anxius esset, & sanctũ super hoc Præsulem consuleret, ita respõdit: *Da operam vt benè viuas, & cura vsq; ad mortem, pietatis insistere operibus, mortis autem tuæ curam Deo relinque. Illi enim cura est de nobis*; Erat hic primum vir admodum liberalis, & ideo vbicunque hospitio se recepisset, presbiterum parochialem, & suos etiam ministros, ad suam semper mensam inuitari iubebat. Et dicebat iucundo vultu ad suum dapiferum. Scrip-
Deut.12.12. tum est, *ô, fili, non deseres Leuitas, qui intra por-*
& ibid. v.19. *tas ciuitatis tuæ sunt.* Quodam tempore cum venisset in villam quandam, *Ioy*, nuncupatam, fecit sacerdotem vocari, vt secum cænaret. Ille veritus cum tanto Pontifice epulari, non quidem tunc venit, sed post cenam occurrit salutare eum, & vt san-

sanctis eius precibus se commendaret: dixitque ad eum multa verecundia. (Erat enim vir grandæuus, & corpore marcidus, sed reuerendus aspectu) *Cum essem* (inquit) *iuuenis ordinatus infelicissimus Sacerdos, Diabolo, in grauissimum crimen collapsus sum.* Corde itaque & corpore pollutus, non sum veritus sine pœnitentia, viuifica tremenda altaris Sacramenta consecrare, contingere, ministrare. Et ecce die quadam, cum in altari hostiam, verbis ore Christi prolatis, consecrarem, cœpi mecum tacitus cogitare, & perfida mente reuoluere, an ego tanti criminis reus, etiam veraciter consecrassem. Credebam namque, infelix & amens, Christum in altari non esse, nec candorem lucis æternæ ad me tenebrosum descendere voluisse. His cogitationibus tetris occupatus, veni ad id, vbi erat hostia trifariè partienda, quam vt per medium fregi, mox cruor liquidissimus effluere cœpit. Dehinc pars vna in carnis speciem subitò est conuersa, altera autem ita cruore maduit, vt primam partem, quæ caro videbatur, rubore sanguineo perfunderet. His visis, totus dirigui præ timore, & perdito mentis consilio, quicquid de ipsis Sacramentis manibus tenebam, in sacrum mox calicem decidere permisi. Erat tunc videre

Nota etiam hoc exemplo auctor vitæ apud Surium, cap. 27.

dere ibi, quod & in præsenti tempore cernitur, cunctis sæculis stupẽdum nimis miraculũ, vinũ scilicet in sanguinem, & panem in carnem media sui parte conuersum, rem pariter Sacramenti, & formam, significans, & significatum, sub gemina specie manifestè præferre. Ad hæc magnalia videnda accurrunt vndique homines, qui procul, & qui circum nos hab[itant]. Cumque hortaretur, Episcopum Hugonem, vt hæc veniens, dignaretur aspicere, omninò contempsit. Cumque sui rogarent, vt cum ipsis vna accederet, non acquieuit, dicens; *Quid ad nos ista pertinet? Habeat ipse secum in nomine Domini signa infidelitatis suæ.* Non mirantur particulares imagines huius diuini muneris, qui totum integrumque hoc cœleste [sac]rificium quotidie intuemur fidelissimo aspectu mentis. Quid necesse est illius Sacramenti exiguus portiunculas attingere visu corporeo, qui totum internis fidei obtutibus luce clarius intuemur? Hæc dicens curiositatem suorum redarguit, & in fidei soliditate roborauit, dicens; Multo certiora sunt quæ fides sancta præscribit, quam ea quæ lux ista visibilis ostendit. D[...] verbum omni veritate subnix[...] liquet palam aduertere, huic beato p[...] concessum esse, reuelata hominis inter[...]

Vtinam & hoc nostro seculo, sola fide contenti, sensibus renuntiaremus.

ris facie, illa singulariter de hoc Sacramē-
to visu quodam interno perspicere, quæ
nos inuisibilia docemur omnes fide puris-
simâ credendo tenere. BASIL. Præter
cæteras authoritates eius præclaras, hanc
vnam serio dicere solebat; Authoritas, in-
quit, & ratio certa præscribunt, nunquam
debere per obedientiam malum fieri, cum
debeat interdum propter obedientiam,
bonum omitti; Cum tempore quodam
territorium sancti Albani esset ingressus,
ecce occurrit ei cum apparitorum in tur-
ba quidam, ob furta damnatus ad suspen-
dium. Cumque omnes accurrerent ad be-
nedictionem Pontificis, ingessit se etiam
[illegible] & reus ille. Ruensque ad cer-
uicem caballi eius, ac statim sub pedibus
eius procidens, misericordiam flebilibus
vocibus inclamabat. Tunc Episcopus ag-
noscens qualis homo esset, & quid pete-
ret, alacri voce dixit. Eia benedictus
Deus. Tunc ait apparitoribus. Redire no-
biscum in villam, & mihi illum scelero-
sum dimittite, & iudicibus vestris dicite,
me hunc abstulisse vobis. Ego securos vos
faciam. Illi præ reuerentia almi Præsu-
lis dimiserunt eum. Quem mox solutum
vinculis, & lætabundum eleemosyna-
rio commendauit. Ingressus hospitium,
rogat eum minister suus clericus, vt rerum

H iudici-

iudicibus damnandum dimitteret, timentes ne Rex, qui iam Hugoni infensus erat, ex hoc facto grauiores irarum causas assumeret. Quibus HVGO subridens, ô, inquit, præclaram vestræ magnanimitatis constantiam. Et vocans ad se iudices, nostis, ait, ô viri prudentes sanctæ matris Ecclesiæ generalem prærogatiuam, vt omnem reum qui ad se confugerit immunem præstet? Nouimus, inquiunt, Domine Pater. Tum ille. Si id, inquit, nostis etiam scire debetis, quod vbicunque fuerit Episcopus cum suis Christifidelibus, illic & Ecclesiam esse. Qui enim materiales Ecclesiæ lapides, qui & lapides viuos, vt CHRISTI templa fiant, sanctificare habet, iure debet, vbicunque fuerit, Ecclesiæ dignitatis priuilegio gaudere, & periclitantibus iuxta illius formulam subuenire. Assentiunt iudices, & verissima esse quæ dicit, vltrò profitentur. Orant tamen, vt suo interuentu agat, ne ipsi apud regem periclitentur. Rectè, inquit, locuti estis. Ego istum de manibus vestris tollo, pro qualibet violentia vbilibet respondebo. Et concito gradu pergens Londinum, vt super hac re regem conueniret, reum liberum illic abire permisit, gratias maximas Præsuli agentem, & vitam iam in melius se acturum ex animo

pol-

pollicentem. Veniens autem sanctus Pater in Palatium, locuturus Regi, qui tunc illic non erat, inuenit principes ac proceres regis sedentes ad scaccarium, & pariter colludentes. Tum vnus ex [illegible], vt super hoc facto, aliisque, pro quibus illi rex esset infensus, Regem placarent, & indemnitem sic suam Ecclesiam conseruarent. Qui omnes reuerenter ei assurgentes, & quod petierat obtemperanter se facturos pollicentes, compulerunt eum multis precibus, vt secum vel ad momentum resideret. Quibus ille vix acquiescens, tandem sedit. Vnde illi exhilarati iam, & quasi triumphantes gaudere cœperunt, [illegible], quo ad Regis scaccarium Lincolniensis sedit Episcopus. Ad hæc ille secum erubescens, continuò surrexit: & vt erat animo prudens, osculum porrexit vniuersis dicens: Iam & ego de vobis triumphabo, si post libatum pacis osculum, in Ecclesiam meam quicquam [illegible] minus pacificum. Quod illum facetum & dictum illi nimium admirati, mutuo loquebantur, dicentes: O admirabilem prudentiam huius viri. Ecce quam de facili præscripsit nobis, vt etiam absente Rege, non sine magno nostro dedecore, vel possimus molestias vllas inferre. Quibus ille

Forte scacharium. Sic etiam libro 4. ca. 10 ad marginem.

[illegible] scaccario lusi præsentem exhibuerit.

benedictione data recessit, & regem ad re disponens, post eũ in Normanniam transfretauit. In hoc itinere cõstitutus, contigit vt cum Archiepiscopo Cantuariensi, qui sibi etiam erat infensus, loqueretur. Qui volens Hugonem terrere, ita dixit; Tu ô Episcope, regem offendisti, hinc necesse est tibi ingentem pecuniæ summam colligere, qua furor possit regis extingui. An ignoras, quod vti hydropicus aquam, ita Dominus Rex sitit pecuniam? Cui sanctus subridens, ait: Plane etsi Rex multum hydropicus sit, ego tamen aquam illi non tribuo, quam degluriat. Venit itaque constanter ad regem iratum, & inuenit eum sedentem in aula sugentem sibiipsi digitum, quem panniculo inuolutum læsum habebat. Tum Hugo, vt erat acerrimi ingenij, volens regem à mentis superbia parumper deducere, quasi iocatus, dixit ad eum. Quàm similis es iam cognatis tuis de Falesia: Quo audito, Rex miratus Hugonis constantiam, cœpit plurimum ridere, ita vt sui proceres mirarentur. Præuentus namque tam vrbanę inuectionis nouitate, medullitus mouebatur, & conuersus ad suos ait: Num intelligitis qualẽ nobis cõtumeliam vir iste intulerit? Genitrix proaui mei VVilhelmi de stirpe humili & abiecta traxit originem: Fuit enim de Falesia,

fis, oppido Normanniæ orta, & pelliparia. Atque hic Præsul me hæredaginum irrisoriè aspexit, ideo Phileſientibus similem, & eorum me cognatum esse improperauit. Hæc cum læto d'cerer, & omnes his sermo mouisset ad risum, tum in pace suscepit Hugonem, & nedum iniuriam, si qua erat, donauit, sed & intimo honore & gratia secum communem habuit. DIONYS. Præclara omnia, ac laude digna sunt cum dicta, tum facta Pontificis huius, quæ & sapientiam, & iustitiam, & pietatem sapiunt.

CAP. XII.

DE DECESSV BEATI PATRIS.

BASIL. Nunc superest, vt qualiter ex hoc seculo ad Dominum migrarit sanctus Pater noster, edisseramus. In vltima siquidem ægritudine constitutus, sicut sæpè ante fecerat, ita tunc maximè impendit operam purè atque integrè cõfiteri, quicquid vnquam, etiam à puero in Dominum commisisset. Et non vno confessore contentus, iussit adesse quatuor præstantissimos suæ Ecclesiæ viros: nempe Decanum, Succentorem, qui ei in Episcopatu succeſsit, & Archidiaconos duos. Coram his cum summa cordis contritione, cum lachrymarum multarum effusione, & acutissima suæ conſcientiæ discussione, ei-

iam vsque ad minimum suorum delicto-
rum quadrantem, confessionem explicu-
it. Mirabantur hi viri tantam in Dei sen-
cto copiam fletuum, gemituumq; nec tam
exactam confe sionem se vnquam audis-
se, testabantur. DION. Parumper expe-
cta. Non sufficio mirari, tam altam, tamq;
stupendam in hoc patre nostro humilita-
tem. Nunquam antea auditum, nunquam
lectum puto, quempiam Sanctorum palā
fuisse confessum in præsentia testium plu-
rimorum. Omnes vno confessore conten-
ti, clàm, non palàm sua peccata Domino
reuelarunt. Hic autē patronus noster, quò
melius Deo satisfaceret, quò profundius
erubesceret, quatuor delictorum suorum
voluit testes adhiberi nouum humilitatis
genus condens in semetipso. At nunc cœ-
ptum iter magis ingredere. BASIL. Cele-
brata igitur toto biduo confessionē; Eu-
charistiam sibi obsecrat exhiberi. Veni-
enti autem Sacramento saluifico, ille sur-
gens e lecto, obuiam vadit, cilicio indu-
tus, tunica & cuculla. Vadit, inquam, ob-
uiam nudis pedibus, lachrymosis oculis,
iunctis manibus, supplici vultu, compun-
cto corde, alta ab imo pectoris suspiria
ducēs. Ac tum genua flectens, & suppliciter
ter adorans, coram tremendo sacro cor
suum in oratione profudit. Dehinc cœpit
cum-

Munitur Ecclesiæ Sacramentis.

commemorare immensa beneficia sibi, & generi humano, ab Saluatore impensa, ita inquiens; *Tu mundi rerum conditor Deus, tu me cum non essem ad imaginem tuam condidisti, tu me cum perditus essem redemisti, Tu roseo tuo sanguine me lauisti, tuis vulneribus me sanasti, tua me morte viuificasti & sacramento tuo corpore delectabiliter refecisti. Hinc te laudo, te benedico, tibi gratias ago Deus meus, & culpabilem me profiteor, qui tam magnificis beneficijs tuis, nunquam, vti oportuit, me gratum exhibuerim. Tu tamen ne me deseras, adiutor meus, sed in finem dilige, quem dilexisti.* Haec dicens amoris illi in oculis lachrymae decurrebant. Refectus denique aeternae vitae dapibus, & [illegible], gratias egit vberrimas Domino Saluatori: & conuersus ad suos, serena facie & vultu placidissimo, dixit; Iam ex hac hora paruam de his morbis meis curam in pectore geram: Ei me commisi, illum suscepi, ipsum teneo, ipsi adhaerebo, *cui adhaerere bonum est:* quem qui suscipit, cui qui se commisit, validus, tutus, & securus est; D I O N Y S I V S: O verba ignem spirantia charitatis; Satis ostendit, in suo pectore, D E V M amoris inhabitare: cuius tam suauia praeconia eructat oris oratio; B A S I L I V S; Admonitus vt testamentum conderet, respondit; *Te[illegible]*

Vltima eius precatio admodum pia, & deuota.

Psal. 72. 28.

Sic etiam au-ctor vitæ Hugonis, apud Surium, t. 28. Tom. 6.

me sanè, huius consuetudinis, iam passim in Ecclesiam introductæ: Nam quo ad animam meam, nihil vnquam possedi, aut possideo quod sentirem meum, sed Ecclesiæ, quam regendam accepi; Ne tamen fiscus suo more ad se rapiat? si quid bonorum temporalium post obitum meum in Episcopatu fuerit derelictum: ea omnia indigentibus distribuenda cõstituo: Et executoribus assignatis, orarium suum ceruici appendens, anathematizauit omnes qui de rebus suis aliquid fraudulenter supprimere, aut violenter auferre molirentur. In hac tanta ægritudine constitutus, intentissimè semper orabat, psallebat, collaudabat: & statutis temporibus tum diei tum noctis, cum ministris horas suas deuotissimè personabat: Hunc sic ægrotantem Archiepiscopus Cantuariensis venit deuotus inuisere; Dehinc post consolationem exhibitam, ita dixit; *Tu nosti, mi Pater Hugo, quod sæpenumero me, qui spiritalis tibi pater sum, & Primas, offenderis: hinc suadeo tibi, nũc à me veniam expetere, & offensum ocyus tibi reconciliare*; Cui sanctus; *Dum conscientia mea secreta perquiro: quod te sæpe ô Præsul prouocarim inuenio: non puto tamen inde mihi magnoperè dolendum; Nam & crebrius solito, si vita comes astaret, sub cuncta cernentis Dei oculis idipsum me facturum firmissimè propono: Sæpe namq; vt tibi morem gererem, quæ dicenda, carpendaq; erant, subticui: veritus ne tu*

Verba Archiepisc. Cantuariens. ad B. Hugonem.

Responsum B. Hugonis.

[illegible] eiusdem muneris admonuerat: Hinc Deum offendis, hinc in te delinquis, hinc supplex indulgentiam petas. DION. Quis hunc Iustitiae zelum non admiretur? Carpit suum Metropolitanum, amore omnium Christi, & dolet non se id opportunius importuniusque actitasse. Satis constat hunc Archipraesulem reprehensibilem fuisse, cui oportuit hanc correptionis censuram adhibere. BASIL. Reuera reprehensibilis, sed hunc dimittamus. Crescente aegritudine volebant, qui illi aderant, amici, vt melius pausaret, ablato cilicio. Quibus ille. Nolite (ait) [illegible], absit vt illud fiat. Non enim laedit, sed lenit nos vestis haec, nec tam vlcerat, quam iuuat. Incipiente iam illo propinquare ad exitum, circumstabant sui, tristes, gementes moesti, lachrymosi. Horum fletibus motus mitissimus Peter, his eos verbis consolatus est. *Nolite tan opere meam mortē lachrymari. Non enim iudicij sed gratiae & misericordiae dies erit: qua ego defungar.* DION. Ambrosij Episcopi vocem me hic audire profiteor. *Ego, inquit, illo mori non timeo, quia bonum habemus Dominum, praestabilem, mitem, misericordem.* At noster sanctus pari spiritu de Christo sentiens, non seuerum iudicem, sed misericordem se Dominum habiturum pollicetur. BASIL. Dehinc ab amico hortatus, vt (quae multo tempore vesti-

[illegible]

[illegible]

ordinarius fuerat & delegatus iudex plurimorum) debitè confiteretur, si in his officijs aut negotijs quid minus rectè fecisset, respondit verbum auditu dignissimũ, dicens: *Odio, seu amore, sed nec spe quidem, vel timore personæ, aut rei cuiusquam, nunquam à veritate induciῇ me scienter exorbitasse recordor. Si autem iudicando deuiaui à recto, hoc propriæ ignorantiæ crimen fuit.* Ingrauescente iam ægritudine, iussit parari quæ funeri erant oportuna. Et circumspiciens filios suos lachrymantes, supplici voto eos Domino commendauit. Et recordatus sponsæ suæ Ecclesiæ, *Dominus*, inquit, *Pastorem ei prouideat commodè profuturum.* Dehinc nudato pauimento, in modum crucis benedictos cineres asperserunt. Quos ille digitis ecótra benedicens, demisso capite, cineribus impressam crucem adorauit. Illo super cineres iam iacente, & cæteris completorium psallentibus: cùm verò ventum esset ad illos psalmi versiculos, *clamauit ad me exaudiam eum, cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum,* vultu placidissimo spiritum sensim colligebat: quem tũc in manus conditoris sui tradidit, cùm psallentium chorus canticum Simeonis recitare cepit. Videns enim beatis oculis salutare Dei, in pace dimissus, abijt ad pacem; & intrauit fidelis seruus in gaudium Domi-

Quam in iudicio syncerum exhibuerit.

Psalm. 91.

Luc. 2.

Felicissimè obdormit in Domino.

Domini Domini sui. DION. Obitum fœlicissimum, quo de morte transijt ad vitam. Nunc verissime illud probatum est, nempe, diem mortis suæ, non illi fuisse iudicij diem, sed gratiæ & misericordiæ inuentricem. Præstante Domino IESV Christo, cui est cum patre & spiritu sancto gloria & imperium, Amen.

CAP. XIII.

DE SEPVLTVRA BEATI PATRIS, ET

miraculis circa eã prodigijs.

BASIL. Hoc sancto Pontifice iam translato ad Patrem luminum, incredibile est, quantus per totam Londoniarum vrbem [illegible] luctus auditus sit, vlulatus & fletus. Diuites consolatorem, pauperes se Patronum perdidisse querebantur. Defunctus aũt reuerendissimus Præsul, vitro purior, lacte candidior, solis vernantior multis hominũ millibus est palã demonstratus. Conditũ autem aromatibus sacrum corpus, a Londonijs ad Lincolniam cœptum est transferri. Clerus vero & populus omnis Londoniarum crucibus, cereis atque turibulis laudis veneranda [illegible] prosecuti sunt. Per oppida, agros & villas vtrumque sexum obuiam procedit & feretrum magnifice, palmis [illegible]. Sed audi, quæso, quod nunc dicturus sum. [illegible]

huc

hoc iter confectum est. In quo temporis atque itineris spatio, licet ventorum impetus assurgeret, & pluuiarum, cerei tamen quatuor, qui circa feretrum semper ardebant, nulla vnquam cœli inclementia hos quiuit extinguere. DION. Hinc dubium non est, Dominum Hugoni parasse lucem perpetuam, qui temporalem illi lucem extingui non pertulit. BASIL. Sub hoc itinere apparuit sanctus Hugo per visum, cuidam misero, cui in geminas partes brachium fractum erat. Quod cum ille lenissima attrectatione tetigisset, continuò pristinum robur recepit. At ille non ingratus accepti muneris, ad feretrum reuerenter aduenit, & gratificans suo medico, his qui aderant, mirè lætãtibus, quis eum sanauerit, palàm aperuit. Post hæc ventum est Lincolniam. Et ecce, mirabile dictu, accurrunt sancto funeri Scotorum & Anglorum reges, Archipræsules tres, Episcopi quatuordecim, Abbates plus centum, Comites, Barones, milites quamplurimi, præter Anglos, Normannos, Francos, etiam Burgundi, Scoti, Hyberni. Porrò reges & Archipræsules, tanquam à Domino missi, corpus sacrum, in humeros reuerenter accipiunt, & cum summo honore & laudum canticis ad diuæ Mariæ Ecclesiam deferũt. Dehinc defunctorum offici-

Insigne miraculum.

Vide cap. 33. vitæ apud Surium.

officium tam solenniter pro eo persolutum est, vt soli Episcopi & Archiepiscopi Lectiones legerent, & Responsoria cantarent. DIONYS. Merito hisce exequijs attribui potest, quod Isaias ante præcinuit, dicens: *Erit sepulchrum eius gloriosum.* Et satis Isa. 11. 10.
credo, ideo Deum hunc famulum suum tam magnifica, & gloriosa voluisse sepultura honorare: quòd præ cæteris sanctis inuenitur in sepulturis mortuorum deuotissimus extitisse. BASIL. Credo equidem & ego. Sed dum hæc agerentur, accurrit miles quidam, vir admodum egregius, & nobilis notissimus, cuius brachium cancer ita corruperat, vt ossa, consumptis carnibus, nuda parerent. Erat enim videre miseria. Tum ille, fide plena aggressus feretrum, orans, brachium applicuit ad os iacentis Episcopi. Et ecce sub oculis omnium ita repente brachium ipsum conualuit, vt ne vestigium læsuræ posset deprehendi. Ingens clamor attollitur, & in Dei laudes voces personant populorum. Erat tum temporis Lincolniæ mulier, cuius filius iam grandiusculus, post longas ægrotationes, peruenit ad mortem. Quo mortuo, immo iam frigido & rigente, mater anxia, sancti cœpit Hugonis suffragia præstolari. *Scio*, inquiens, tanta esse beatissimi Patris apud Deum merita, vt mortuum mihi

mihi possit filium redonare. Et accipiens lychnum, vt ad mensuram pueri candelam ceream Sancto accenderet, cœpit corpusculo commensurare. Mirum dictu, puer ocyus oculos aperuit, matrem agnoscit, surgit à funere, & vitæ redditur, & sospitati. Visitat infans cum matre Sancti sepulchrum, & in Dei laudes omnium ora laxantur. Affuit post hæc adolescens, cui paralysis ab vmbilico deorsum, corpus emortuum reddiderat, & ambulandi priuauerat officio. Hic cùm pauper esset, totos quatuor annos in Hospitali lecto decubuit. Tandem ad tumulum beatissimi Patris nostri delatus, cùm illic pernoctaret, vidit in somnis quendam admirabilem virum, multa luce circumdatum, & Episcopalibus infulis adornatum; qui propius accedens, dixit ei: Surge, & sta rectus super pedes tuos. Qui mox euigilans surrexit sanus, & ambulauit exiliens, gaudens, & laudans Deum. Cœperunt autem plaudere, & iubilare præ gaudio vniuersi. Paralytica quoque mulier à renibus deorsum emortua, ad Sancti sepulchrum flens plurimum, & orans, salutem precabatur. Et ecce, auditur à circumstantibus in muliere ossium fragor, & stridor costarum & crurium. Illa verò tanquam violentiam passa, dentes mordebat, & immutabat

Puer mortuus à B. Hugone resuscitatur.

[illegible] faciem præ dolore. Et continuò sana surrexit, collaudauitque cum omnibus, qui aderant, Deum in sancto Antistite suo. His auditis, accurrunt votis calentibus quatuor alij paralytici. Ex ijs vna mulier, quæ loros in Sabbato parauit suos, die Dominico secundos abiecit ad fidem. Hinc vltio diuina hanc tetigit, & manum illi aridam vsque ad cubitum tabefecit. Admonita est in somnis ab Angelo, vt tumbam visitet, sananda, magni Pontificis. Venit illa, veniunt & tres paralytici reliqui. Hi omnes, fusis precibus, continuò ab HVGONE sanantur, cunctis præ lætitia gloriam in sublimis attollentibus. Deinde adducuntur cæci tres: quorum erat in tenebris mœsta confusio. Hi filium perpetuæ lucis, HVGONEM, implorantes, lucem tum cordis, tum corporis ocyus receperunt, & in laudes lucis sempiternæ voces astantium promouerunt. Aduolant his visis [illegible] duo. Et vota quæ ore non poterant, corde promebant, & lachrymis. Hinc DEI munere factum est, & meritis sancti, vt linguis resolutis, vocales Dei laudes palàm concinerent, & linguas multorum in HVGONIS præconia concitarent. Erat apud Lincolniam mulier, quæ

quæ abortum faciens, fœtus semper mortuos effundebat. Hinc tristis nimium & desolata cùm esset, ancilla huius in somnis à quodam nuper defuncto Canonico, ter admonita est, vt diceret dominæ suæ, posse eam viuos in reliquum fœtus parere, si ceream imaginem ad instar pueri fecerit, & sancto Hugoni obtulerit ad sepulcrum. Credidit mulier, ad sepulchrum venit, ceream obtulit, preces fudit, & vitalem deinceps sobolem generauit. Dignum profecto, vt qui semper erat fœcundis meritis, fœcundus etiam fieret munere viuificæ generationis. Deferuntur post hanc duæ contractæ mulieres, miserabiles visu, plus tamen miserabiles sibi. Adorant, plorant, deprecantur, & sub oculis omnium eriguntur laudes Pontificis cum cæteris personantes. His mulieribus tres viri succedunt, simili incommodo miserè laborantes, & opem similem cum ingenti omnium plausu, gaudio, & tripudio ferentes. Charitas Hugonis, quæ semper latissima fuerat, contractos iuxta se homines sustinere non potuit. Adducuntur ad sanctum sepulchrum post quinque hydropici, tumentes nimium, qui suo aspectu cunctorum astantium commiserationem prouocabant. Sed liberalis Pater noster, qui hydropisim spiritalem (auaritiam dico) semper

per fuerat execratis, hos aqua tumidos, diu ferre non potuit, sed auditis eorum vocibus, ita eos repentè sanos reddidit, vt nec prioris quidem morbi vestigium vllum potuerit apparere. Mirantur vniuersi, & se non capiunt præ stupore. Dehinc voces ad sydera efferentes, magnificis laudibus, Hugonis merita collaudarunt. Post hæc attrahuntur decem viri, vinculis & cathenis implicitis: quos omnes à Diabolo possessos, almo Pontifici offerunt, liberandos. Horum vnus, vir nobilis, è manibus tenentium violenter erupit, & agente se dæmone, tectum sublime Basilicæ velox ascendit. Dehinc multis blanditijs à suis delinitus, tandem descendens, cathenis astringitur: & ad Præsulis tumulum reuocatur. Illic obdormiens, vidit sanctissimum Episcopum in albissimis vestibus astantem sibi, atque dicentem: Surge fili, & recede, iam enim sanus effectus es. Qui surgens, gratias egit, cibum petiit, & mente sanus escam sumpsit, & in reliquum à dæmone tutissimus mansit. Dehinc reliqui nouem à dæmonibus atque repurgati, omnium corda & ora in laudum cantica promouerunt. Non passus est Hugo noster dæmonem in hominum grassari corporibus, qui illum dum viueret, de hominum cordibus consueuerat exturbare. In-

ſuper & Matrona quædam, cùm orationibus intenta, ad ſepulchrum viri Dei procumberet, affuit fur clandeſtinus, qui illi à zona dependentem, cum aliquot ſolidis, crumenam incidit. Qui mox ſubita cæcitate percuſſus, quò ſe verteret neſciebat. Nam nimio terrore agitatus, quaſi amens, aut ebrius nutans, cùm abire tentaret, nec poſſet, oculos omnium in ſe conuertit, & qui neminem videbat, videbatur ab omnibus. Tenetur, diſcutitur, coarctatur. Tum manum cum burſa, nihil dicens, tetendit in altum; quid opere egiſſet manifeſtans, & quid ſubitò pertuliſſet, voce lugubri palàm ſubinferens. Inſpicit, agnoſcit loculum ſuum mulier in manu ſacrilegi inciſoris. Cui ille reſtituit, quod abſtulit, & lumen mox recepit, quod amiſit. His viſis, attollunt omnes in communi ad cœlum digna præconia, & altiſonis vocibus pium patronum magnificant: qui & nouit delinquentes benignè corripere, & ſibi deuotos indemnes conſeruare. Sunt pleraque alia, & hæc quoque præclara, ſed vt cernis, tempus nos & alia vocat. DION. Sat habeo. In ſtuporem mihi animum induxiſti, & in amorem quoque tam magnifici Præſulis. Verè nunc clarè liquet, quàm ſit ſepulchrum eius glorioſum. Quis non videat, in quanto honore Deus animam

filios Hugonis secum habeat in cœlis, cuius exangues Reliquias sic honorat in terris? Quis non videat eum illic mirifice viuere, vbi perpetuo viuit, qui hic sic viuit, vbi mortuus decumbit? BASIL. Recte tu quidem. At nunc superest, vt huius Patris nostri trãslationem breui sermonis compendio recenseamus.

CAP. XIV.

DE TRANSLATIONE SANCTISSIMI Patris Hugonis Episcopi.

BASIL. Anno post dormitionem eius, octogesimo circiter sexto per Reuerendissimum Archiepiscopum Cantuariensem, & per Dominum Oliuerum Lincolniensem Episcopum, magnæ probitatis & sapientiæ virum, perque vniuersum totius suæ Diœcesis venerabilem clerum rege Angliæ & regina præsentibus sacratissimum almi Præsulis corpus à primo suo sarcophago leuatum est, & in capsa argentea auro gemmisque decora, reuerenter impositum: & in nobiliori Ecclesiæ parte, constructo illic habitaculo, tabulatu marmoreo illatum. Antequam vero id facerent, omnes dederunt operam, ieiunijs, Confessionibus, Missarũ Sacrificijs, sua expiare peccata: vt purgati, contactu tam sacri corporis digni

Translatio S. Hugon. de qua auctor vltimo apud Surium, § vltimo; facta est autem anno [illegible]; Canonizatus est autem ab Honorio III. Rom. Episcopo.

vtcunque redderentur. Aperto itaq; mausoleo, odor suaue fragrans erupit, vnde tota aspersa est amplissimi templi latitudo. Oleum quoque purissimi liquoris in tumba Pontificis, abundè confluere compertum est. Cumq; sanctissimũ eius caput (quod à corpore separatum, postea auro, argento, & pretiosis lapidibus inclusum est) Oliuerius Lincolniensis Episcopus in manibus reuerenter teneret, ex eius maxilla non parum olei effluxit. Eleuantes autem sanctas ex [illegible], inuenerũt eas quasi adhuc integras: & vestimenta eius penitus illibata conspiciunt. Interfuit, vt dixi, huic solenni translationi, Eduualdus Anglorum rex, cum Allanora consorte sua, multisque alijs regnis proceribus & magnatibus. Affuit quoque Magister Thomas Electus Episcopus Meneuensis, & Archiepiscopus Regensis, & septem Episcopi infulati, Abbates plurimi diuersi ordinis, & Priores Nauarræ, regina quoq; Nauarræ, cum quatuor Comitibus; etiam Lincolniensis Comitissa, Barones & Milites in multitudine graui. Hi omnes virtutibus & miraculis, quibus sanctus Præsul Hugo clarebat, attracti, suam his solennijs exhibuêre præsentiam, & Christum Dominum, qui ita Sanctum suum mirificauit, magnificis laudibus collaudarunt. Celebris

Nota de corpore & habitu eius penitus incorrupto.

libris quoque, sicut eius depositionis dies haec translatio per totam habetur Diœcesin pridie nonarum Octobrium. En, vt cernis, tempus nos hortatur ad solennia Missarum celebranda. Hoc dum factum fuerit, & prandium sumpseris, tum poteris, si placet, istuc reuerti, reliqua auditurus, quae ipse poposceris. DION. Probè admones, benigneque spondes, hinc igitur recedamus.

Finis Libri Tertij.

CHRONICI CARTVSIENSIS LIBER QVARTVS,

DE ALIIS QVIBVSDAM PRAEclaris Patribus, qui post S. BRVNONEM in Maiori Cartusia floruere.

CAPVT I.

DE S. LAVDVINO, SECVNDO Ordinis Generali.

DIONYS. Sumpsimus prandium, ô Basili, satis aridum exiguumque, sed tamen id ministro, qui parca manu, prae caeteris diebus, hodie nobis pitantiam ministrauit. Sed ego hanc iacturam non magnipendo, sciens melio-

rime apud te cibo pascendum: non quo ventrem, sed quo mentem abundè reficiam. Tu tantùm sta promissis, & quod spopondisti, adimplere curato. BASIL. Curabo pro viribus, tu dicito, quibus ferculis te pasci desideres. DIONYS. Primus sermo tuus, si meministi, à Diui Brunonis conuersione exordium sumpsit. Dixisti illic quoq; quo stupendo terribiliq; prodigio Ordo noster Cartusianus exordium habuit. Cuperem nunc nosse, quis post Brunonem, Calabriæ terras tunc incolentem, Cartusiæ sacram domum susceperit regendam. Attamen postea omnium Patrum huius domus, qui præ cæteris clariori emicuêre virtute, * spiritalem lineam atque Ordinem intexueris, velim. BASIL. Grandem rem postulas, ô Dionysi, & quæ vires meas longissimè superet. Syluam tamen Patrum sacrorum, tuo iussu, ingrediens, aliquos nitar contingere ramos, & eos præsertim, quibus fructus inest copiosior suauiorque. Hinc fiet, vt famem tuam non meis, sed aliorum ferculis copiosè saginauero. BRVNONE itaque Calabriam ingresso, sanctus * Landuinus domum Cartusiæ regendam accepit. Hic est ille Landuinus, præclarum iustitiæ sydus, vnus de drori

* al. specialem

* al. Landuinus.

priori septenario, & præ cæteris multa virtutum gloria celeberrimus, literis diuinis & humanis apprime eruditus, clarus ingenio, & Tulliana facundia. Hic dum suum gregem verbo pasceret, & exemplo, contigit, Diabolo agitante, & tantæ sanctitatis gloriam inuidente, vt plurimi ex ijs, qui conuenerant, & locum deserere, & mitiorem Ordinem intrare, disponerent. Mouebat eos non mediocriter asperitas & horror solitudinis, asperrimum frigus, niues continuæ, rerumque necessariarum grandis penuria. His igitur sic vacillantibus, Pater LANVINVS occurrit, & his verbis eos aggreditur. *Quid in geminas partes, ô fratres, hactenus claudicatis? Quia fumigantem Sodomam retro conuersi, respicitis? Veniat quæso vobis vxor Lot in memoriam, quæ ideo in statuam salis conuersa est, quod ausa sit, vetante Angelo, retrorsum oculos intorquere. Pudeat, rogo vos, non in [illegible], sed in [illegible] velle salutem. Pudeat quoque manum misisse ad aratrum, & ad posteriora respicere. Pudeat inter canes [illegible] fœdissimos, qui ad suum vomitum reuertuntur. Currebatis bene, quis dæmon vos fascinauit, summam religionem calce velle [illegible], o- lim vos similes sideribus. [illegible] * [illegible]*

De hac [illegible] vide [illegible] [illegible]

Parænesis Lanuini ad vacillantes suos fratres.

* [illegible]

 Deus

Deus ostendit, olim vos hîc mansuros, constructor cellarum, Christus miraculosè prænuntiauit; quibus tamen & vos præsagijs ingrati, retrorsum pedem reducitis, ab illo qui vos conuocat in admirabile lumen suum? Persuasio hæc non est ex eo, qui vocat vos. Hæc dicens almus Pater, iubet omnes in loco, vbi erant congregati, genua flectere ad orationem. Illo autem pro suis ouibus Dominum cum lachrymis deprecante, ecce (mirabile dictu) apparuit repête sub oculis omniũ vir mirabilis gloriæ, vir plurimum honorabilis, reuerendus aspectu: cuius caput omne canebat, barba crispa & aspersa. Qui hoc modo exorsus est fari: *Video vos, fratres instabiles esse, & ab hoc, Deo dilecto monte, velle recedere. Sed mandat vobis per me omnipotens conditor Deus, hîc manere, hîc requiescere, hîc mercedem operis vestri præstolari. Vnum noueritis, sacratissimam Dei Matrem* MARIAM, *vos hic ab incommodis omnibus seruaturam, & patronam vestri Ordinis futuram*: tantum Horas eius, vt nuper in Romana Ecclesia institutum est, decantetis, sic tamen, vt Horas Canonicas præueniant, sed Completorium subsequatur. His dictis, euanuit. Tunc illi omnes summo gaudio repleti, nusquam recedere, sed perpetuo illic manere decernunt, suauissimam Virginem & Matrem Christi in patronam Ordinis eligentes. Dehinc cognitum

Cœlesti visione confirmantur.

De hoc in vita S. Brunonis §. Verum.

Horæ de qua ratione in Ordinem Cartusiensi instituta.

nitum est, hunc virum, qui apparuit, Apostolici senatus principem Petrum extitisse. DION. Laetabundus & laudans ex tuo haec ore metuo suscipio. En iam tertio Ordo noster approbatur a Deo. Solet nempe miserator omnipotens, quoties magnae dignitatis ordinem aliquem instituere disponit, praeclaris illum prodigiis praemonstrare. Nam & Cluniacensis Ordo tali quoque miraculo suum sumpsit exordium. Erant simul nonnulli fratres, qui collapsum iam & penitus ruinosum sancti Benedicti, Ordinem erigere ac reparare tentabant. Ac proinde voluptatibus omnibus abdicatis, in magna rerum penuria vitam Monasticam transigebant. Mortuus est autem post tempora vnus ex eis, vir incomparabilis sanctitatis, Euticius nomine. Hic post mortem rediens, & palam suis se offerens, dixit: Deo gratias. Noueritis fratres mei, quia in iis quadraginta annis, quibus vobiscum vixi, ne vnum quidem diem memini me praeterisse, quin ante cibi sumptionem, deflessem semper peccata mea. Hodie autem, omni moerore sublato, consolatus est me Dominus, & inter Angelorum choros requietionis mihi tribuit locum. Haec dicens, cum caput iterum in feretrum declinasset, (illic autem humandus in medio fratrum) perpetua quie-

Petrum Apostolum, post Dionysium regionem, Maximum Cartus. Ordinis Patronus.

Tertia Ordinis approbatio.

uit in pace. Ordo quoque Cisterciensis non dissimili meruit oraculo roborari. De Molismensi enim cœnobio cùm nonnulli timorati fratres existent, & Cisterciensem solitudinem incolerent, austerioris vitæ desiderio, & plurimum tristarentur, quòd nulli è seculo, conuersionis gratia, ad se venirent, vno dierum cùm labori manuum fratres cum Abbate Stephano operam impenderent, Abbas sanctus paululum se, vt Deo orationem funderet, à Conuentu remouit in partem, & intentissima prece, vt gregem suum augere dignaretur, Dominum deprecabatur. Repente vnus suorum, qui nuper vita excesserat, è cœlo veniens, ante illum multa circumdatus luce se [illegible] atque ita Patrem consolatus est, dicens: Ne vereare Abba Pater, nec nimio dolore te confeceris: gratum enim habet Altissimus obsequium seruitutis omnium vestrum, & complacet sibi hæc sacri Ordinis noua plantatio. Hinc noueris, vt stellas cœli futurum semen tuum, & dilataberis vsq; in fines orbis terrarum. Hæc vbi dixisset, & sanctū virū apprimè esset consolatus, reuolauit ad astra. Ordo interea Diui DOMINICI, & Ordo sanctissimi Patris Francisci, Deo præmonstrante, originem sumpsit. Vidit nempe sanctus

Vide vitam S. Roberti Molismensis Abbatis Tom. 2 Sur. j. 29. Aprilis.

[illegible] re[illegible] cæ[illegible] a [illegible].

ctus quidam, raptus in spiritu, CHRISTUM iudicem igneo subnixum tribunali, perpetuæ damnationis exitia mũdo comminantem: & irato vultu voceque terribili præcipientem Angelo, qui tum astabat, vt tuba caneret. Cecinit ille, & tam horrendo sonitu omnia concussit, vt cœlum, terra, ac maria tremefacta quaterentur. Rursum iussum est illi, vt caneret, & omne genus hominum vocaret ad iudicium. Ille vt cœpit aptare tubam, procedit in medium suauissima misericordiæ mater MARIA, & aduoluta sui Filii genibus, precatur, vt vindictã differat, vltionemque suspendat. Tũ ille: Tu (inquit) vides mea Mater, quia mundus totus in maligno positus est, & suis me sceleribus irritare non desinit. Sine ergo me, vt reddam vltioné hostibus meis. At illa miseratrix generis humani, instantius orat Filiũ, vt sui pro mundo sanguinis recordetur. Permitte me (inquit) primũ sacris adhortationibus populũ commouere ad pœnitentiã. Habeo enim duos, qui me diligũt, fidelissimos seruos, quos mittã prædicare in omnem terrã. Velles ne (ait Christus) hos amicos tuos videre. Tunc eis Franciscum & Dominicũ Christo ostendit, ... ait ad Matrẽ. Optimos mihi homines ostẽdisti, idoneos valde in opus, quod ipsa vellem.

Vide vitam S. Dominici apud Surium lib. 4. cap. 2.

Tunc,

Eant, & ad me corda hominum conuertant, ne veniens percutiam terram anathemate. Hæc vbi dixit, visio ipsa ab oculis cernentis extincta est. Statim post breue tempus, vterque Ordo in multa luce consurgens, innumeras plebes attraxit ad gratiam. Alius quoque vidit in spiritu ab ore Seraphici Francisci crucem igneam & multo rutilantem lumine procedentem, cuius cornua vsq; in fines orbis terrarum protendebantur. Hoc significante Deo, de cunctis mundi finibus, sub Francisco, ad Crucis Christi victoriam homines conuocandos. Quod & olim factum cernimus, & nunc quoque videre gaudemus. Sed oro, ne hic sermo meus te fatiget. Visus enim est mihi peropportunus. Tu verò iam Lauduinum tuum, vt cœpisti, prosequere.

In vita S. Francisci à D. Bonauentura conscripta.

CAPVT II.

QVOMODO LAVDVINVS IN CAlabriam, ad Diuum Brunonem inuisendum, properans, in itinere interceptus, carceri mancipatus sit, in quo & obijt.

BASILI. Non me tæduit sermonis tui: nam & in tempore illum protulisti. De Lauduino hoc reliquum est. Hic cùm toto decennio mira industria Ordinem nouellum gubernasset, amore visendi almi BRVNONIS, quem suum adhuc Prælatum habebat, iter Calabriam versus arripuit,

Capitur in itinere.

ſule, vt viuæ verba inuicem transfunde-
rent. In itinere verò constitutus, in manus
incidit Giberti schiſmatici Præſulis, à quo
& vinctus, & cum ſuis in carcerem eſt tru-
ſus. Egit autem Gibertus nunc promiſsio- Vide ...
nibus, nunc minis, nunc blanditijs, nunc
violentijs, vt hominem Dei abſtractum à
vero Pontifice, ad ſua ſchiſmata retorque-
ret. Sed fundatũ ſacrum pectus Lanuini
ſupra petram Chriſtum, nec blanditijs,
nec minis ceſsit, blandientem æquè vt ſæ-
uientem aſpernatus eſt. Hunc miſerum in
ſuo poſt errore defunctum (non enim pœ-
nitentiâ viuere, qui amicum Dei necem da-
re tentabat) multo lachrymarum im-
bre ſanctus Pater proſecutus eſt, nec mi-
norem ſuo hoſti, quàm David Abſoloni
curam pietatis impendit. Mirabantur plu-
rimi, quòd illum ſic ipſe fleret, à cuius
perfidia ſuam Chriſtus cruiſſet Eccleſiam.
Sed Samuelis in eo ſpiritum, Saulis repro-
bi illachrymantis interitum, non agnoſ-
cebant. Cumque hunc iam ſatis defleuiſſet,
ipſe vir Dei, vinculis ereptus, & maceratus
inedia, de tenebris obſcuriſsimi carceris, fun-
ctus morte, ad perpetuæ lucis palatia cõ-
migrauit. Hinc, cum ingenti omnium mœ-
rore ac lachrymis, in Monaſterio ſancti
Andreæ, ad pedem montis (quem Serapiu
vocant) ſepultus eſt. Dionysius. Ego hunc
virum

virum mitiſsiumm, qui ſub tam dira cathenarum cuſtodia, & in tanta rerum penuria afflictus occubuit, & pro ſuo in pœnis deprecatus eſt inimico, inter cohortes ſanctorum Martyrum cenſeo iure optimo numerandum. Legimus plurimos, qui nihil præter tetri carceris inediam pa[...], triumphatricibus ſanctorum Martyrum choris aſſumpti ſunt. Hic autem poſt multa documenta virtutum, poſt longos ſeueri Ordinis labores, poſt diram pro Catholica vnione cuſtodiam, *Martyrij gloria donandus non eſt?

Impropriè tamen interdum Martyres nuncupantur.

CAP. III.

DE MAGNO PATRE GVIGONE, quinto Ordinis Generali.

BASIL. Immò verò donandus, & in Martyrum Catalogo recenſendus eſt. Landuino itaque inter Martyres tranſlato, paucis intermedijs, reuerendiſsimus *Guigo, rector Maioris Cartuſiæ electus eſt. Qui clarus quidem fuit genere, clarus ingenio, clarus eloquio, ſed longè clarior ſcientia & ſanctitate. Hic cùm eſſet diuinis literis pariter & humanis plurimum illuſtratus, Romana tamen in eo facundia præeminebat. Huius memoria tenax, ſermo dulcis, efficax adhortatio

** alias Guido*

dio erat. Nullum ante se habuit æqualem sibi, qui fama illum, aut scientia, vel authoritate præcelleret. Hic primum nostri Ordinis instituta, rhetorico satis stylo digessit, exemplo ipse monstrauit, & gratia duce, sequaces multos habere promeruit. Sub hoc Patre domus Portarum, Excubiarum, Durbonis, Syluæ benedictæ, Maiorevi, Aruerię, Montis Dei ortum & profectum sumpsere conspicuum.

Quænam Cartusiæ sub hoc Patre fundatæ sint.

Hic post magnú, in temporalibus, fructú, libris perquirendis, describédis emédandisque operam multam adhibuit. Hic beatissimi Hieronymi epistolas, scriptorum vitio corruptas, ad primam veritatis lineam reuocauit. * Vitam etiam sancti HVGONIS Gratianopolitani Episcopi, iubente Innocentio Papa, nobili stylo descripsit, sicut hesterno ex me alloquio didicisti. Nam inter narrandum, dum vitam tibi HVGONIS explicui, quantum pro viribus potui, styli eius elegantiam ostendi. Hic fratres suos, cum esset ipse sanctissimus, per omnes sanctitatis & iustitiæ tramites deducere studuit, vt longe lateque bonus vitæ odor horum fratrum sese diffunderet, & vsque ad beatissimi Patris BERNARDI, Clareuallensis Abbatis tempus, suam asper-

* [illegible]

aſpergeret redolentiam. Quam ille dum naribus hauſit, ſupra quàm credi poteſt exhilaratus ſpiritu, in hęc verba ad eos dictauit epiſtolam: *Inter Patres reuerendiſſimis, & inter amicos chariſſimis, Guigoni Priori Cartuſiæ, cæterisq; ſanctis, qui cū eo ſunt, Frater Bernardus de Claraualle ſalutem æternam. Sanctitatis veſtræ literas tam lætus accepi, quàm auidus & olim deſideraui. Legi eas, & quas voluebam in ore literas, ſcintillas ſentiebam in pectore: quibus concaluit cor meum intra me, tanquam ex illo igne, quem Dominus miſit in terram. O quantus in illis meditationibus exardeſcit ignis, è quibus eiuſmodi euolant ſcintillæ? Et paulo poſt; Benedicti vos à Domino, qui me in benedictionibus tantæ dulcedinis præuenire curaſtis, vt daretis puero veſtro, vobis primùm ſcribentibus, fiduciam reſcribendi. Volebam ad vos iampridem ſcribere, ſed non præſumebam. Verebar enim ſanctam veſtram ſcribendo infeſtare quietem, iuge illud veſtrum ſacrumq; ſilentium à ſeculo, ac pium cum Deo ſuſurrium interrumpere, & auribus ſecretis ac ſupernis eulogijs occupatis noſtra ingerere formidabam. Timebam omnino moleſtus fieri, vel Moyſi in monte, vel Heliæ in deſerto, aut certe excubanti in templo Samueli; ſi vos diuinis intentiſſimos confabulationibus, aliquatenus auocare tentaſſem. Egoné tam temerarius eſſem, vt inter ſponſi brachia ſuauiter quieſcentem auderem ſuſcitare dilectam, antequam vellet ipſa? Putarem illicò me audi-*

Exſtat in operibus Bernardi, eſtque numero vndecima.

Cant. 8. 4.

auditurum ab illa: Noli mihi molestus esse. Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi: qui pascitur inter lilia. Verùm quod non audeo ego, audet charitas. Vnde libenter vestram amplector benignitatem, dignationem admiror, laudo & veneror puritatem, qua de nostris, vt putatis profectibus tanta exultatione gloriamini. Glorior & ego plurimum tanto testimonio, & seruorum Dei tam grata, quàm gratuita admodum familiaritate delector Hactenus D. Bernardus. DIONYS. Ex ijs verbis facilè quis potest aduertere, quanta tunc sub Patre Guigone in Cartusia sanctitas, & puritas floruerit. BASIL. Ob horum sanctitatem eximiam, semper habuit beatus Bernardus summum desiderium visendi eos: sicut vna suarum epistolarum ipse testatur: *Accedens*, inquit, *ad partes illas, non potui venire ad vos, & videre facies vestras, & rememorari iniquitates & necessitates meas. Irascor occupationibus meis, quibus factum est, non vt neglexerim, sed vt nequiuerim. Felices vos, quos abscondit Deus in tabernaculo suo in die malorum, in vmbra alarum suarum sperantes, donec transeat iniquitas. Caeterùm ego infelix, pauper, & nudus: homo natus ad laborem, implumis auicula, penè omni tempore nidulo exulans, vento exposita & turbini, turbatus sum & motus sum sicut ebrius, & omnis scientia mea deuorata est. Miseremini igitur mei, etsi nil meriti, certè sic affecti.* Sic igitur aestuans fa-

Cant. 2. 16.

Est in principio Epistola duodecima ad eundem Guigonem scripta.

cer BERNARDVS, nec quiescere valens, nisi Cartusienses ipse vidisset, statuit maturare iter, & primũ quo potuit, illos inuisere. Illi autem Spirensem trãseunti ciuitatem, occurrit clerus omnis cum luminibus & hymnis, & introducentes eum in Ecclesiam: *Salue regina* altißimis vocibus concinebant. At BERNARDVS vnà cum clero chorum ingressus, cùm genua ad Diuæ Virginis imaginem, orans ac salutans eam, inflecteret; illa dilectißimi amici sui aduentui gratulata, tanquam Sacellanum suum hospitio læta suscipiens, palàm cunctis audientibus Gallica eum salutauit voce, dicens: *Optatus adueneris, mi Bernarde.* Ad hanc vocem dulcißimæ Virginis ille plurimum exhilaratus, insiliente in eum Spiritu Domini, cantico, quod clerus inchoârat, hanc clausulam superaddidit, dicens: *O clemens, ô pia, ô dulcis Virgo Maria, hactenus non assuetam.* Hinc factum est, vt siquis illic ingrediatur ECCLESIAM, inueniat adhuc pro memoria huius rei, tabulam ad partem sinistram altaris, Virginis effigiem ac sermonis huius titulum continentem. Post hæc ad Maiorem contendit Cartusiam. Sed quis dignè commendet, qua reuerentia, quo honore, qua lætitia

Spiram venisse D. Bernardum, author vitæ eius testatur, lib. 4. cap. 4. vide notas.

Videatur Ioannes Nauclerus, anno Domini 1140. Generat. 39. in princip.

titia & exultatione vir tantus, & tam Sanctus ab vniuersis fratribus exceptus sit? Erat videre mirabile, virum humilem & sublimem, cunctorum scebrachijs immittentem, procumbentem genibus, oscula reddentem, & accipientem. Omnes de tanto hospite lætabantur, gaudebantque quòd qualem ipsum per famam prius & Epistolam nouerant, talem inuenirent & præsentem. Ipse quoque de tanta omnium sanctitate mirabiliter exultabat in Domino. Vnum tamen fuit quod GVIGONEM nostrum aliquatenus mouit: stratura scilicet animalis cui vir DOMINI BERNARDVS insidebat, minus neglecta, minus præferens paupertatem. Nec silentio pressit GVIGO, æmulator virtutis, quod mente concepit: dixitque vni ex fratribus Abbati: Moueor, & miror aliquatenus, sanctum Abbatem, tam splendidum animal equitare voluisse.

Inspiciatur vita S. Bernardi, lib. 3. cap. vnde hæc desumpta sunt.

Cumque hic sermo Patri sancto innotuisset, non minus ipse miratus est, & cœpit vehementer inquirere, qualis illa equi stratura esset, quam à Claraualle Cartusiam vsq; veniens, nullatenus attendisset, cui tamen semper insiderat.

Quod verbum venerandus Guigo audiés, hoc potißimum mirabatur, quod ſic Bernardus foris oculos circumcidiſſet, intus animum occupâſſet, vt quod ipſe primò offenderat obtutu, hoc ille tanti itineris ſpatio non notâſſet. DION. O vtinam nos ſic oculos clauderemus noſtros, nunquam certè ad animum mors ſubintraret, nec plangeremus quod in Threnis ſcriptum eſt: *Oculus meus deprædatus eſt animam meam.* Proſequere. BASIL. Vno, ſi placet, probemus exemplo, quàm ſancti, quàm timorati ſub hoc Guigone fratres fuerint. Fuit illic conuerſus, moribus generoſus, & vitæ ſanctitate conſpicuus. Hic ſummo ſtudio obedientiæ, humilitati, & carnis mortificationi operam omnem impendebat. Hinc amore diuino compunctus, Diuam Dei genitricem totis animi medullis adamabat, hanc ſedulò cogitabat, hanc votis, hanc laudibus efferebat. Verùm quantò ſtudioſius diuino ſe cultui mancipabat, tantò duriores antiqui hoſtis inſultus atque illius occultas inſidias perferebat. Nam nunc clam, nunc palam ſeſe viro Dei obiectabat ſerpens aſtutus, vt quoquo modo eum extorrem redderet ab obſequio pietatis. Vna noctium cum poſt diurnos labores, poſt ſacras preces ſeſe in lectulo, vt quieſceret, collocâſſet, & tacens ſecum

Thren. 3.51.

Refert hoc exemplum etiam, Petrus Cluniac. cognomento Venerabilis, lib. 2. mirac. cap. 29. qui iſta vixit ætate.

ſecum diuinũ quid ruminaret, ecce eo adhuc vigilãti dæmonũ turba in ſpecie porcorum agreſtium palàm ſe aperit. Hi furentes per cellam omnem curſitabant, & rictu inſano atque horrenti longiſsimis dentibus, quaſi in necem eius exacutis, mortem illi proximam intentabant. Pauefactum autem & trementem hominem circumſtabant apri cruentiſsimi, illo ſudante & orante, & necem vltimam præſtolante. Et ecce grauiora ſuccedunt. Nam repente vidit quendam enormis magnitudinis hominem, omni fuligine nigriorem, cui & de naribus & oculis vorax flãma euaporabat. Quem eſſe dæmonum principem ratus, audaci ac furenti greſſu cellam ſubingredi. Qui ingreſſus, ſe conuertit ad apros, dicens; Quid vos ſegnes hîc facitis? Cur hunc iam non rapuiſtis? Cur eum dentibus non laceraſtis? Cui illi: Nos, inquiunt, magna conati ſumus, ſed nihil valent ad prælia vires. Fortior nobis eſt, qui cum illo eſt. Tum Sathan; Abite (inquit) ô imbelles, ô deſides, ego faciam quod vos hactenus non potuiſtis. Quo dicto, vncum ferreum recuruis vngulis terribilem, minaci manu prætendens ſtabat contra hominem Dei, quaſi illum continuò diſcerpturus. Incredibile quãtus tum illum timor ac tremor peruaſerat: orabat

 tamen,

tamen, & pijſsimæ MARIAE patrocinia flagitabat. Nam mox vbi ſpiritus nequam vncum, vt eum raperet, extendit, repente miſerorum & miſericordiarum Mater, viſibiliter adfuit, ac virga leui manu protenſa, dixit; Quomodo huc, ô funeſti, ô deteſtandi, aduenire auſi fuiſtis? Non eſt hic veſter, nec iam in aliquo contra eum præualere poteritis. Dixit, & dicto velocius ſpurcum illud collegium, velut fumus, euanuit. Perſtitit illa ſuauiſsima Parens cum homine adhuc pauefacto, eumque his conſolata ſermonibus, ait; Placet mihi, ô fili, dulce tuum obſequium ad me, tuamque animi in me pietatem gratam habeo. Age ergo quod agis, & ad meliora proficiſcere ſemper, & à me hæc accipito mandata. *Stude vilibus eſcis, veſtes amplectere abiectiores, operi manuum deuotus inſiſte, ſubmiſſus & humilis eſto.* Hæc vbi dixit, ingenti cum luminis gloria poſt conſolatum ſeruulum, in cœleſtia ſe recepit.

Hæc totidem verbis Petrus Cluniacenſis; horum nimirum temporum æqualis.

DIONYS. O iucundum miſericordiæ opus, ô viſcera miſerentis Virginis Matris. Quam bonum eſt obſequi tam ſolicitæ ſedulæque Parenti, ſuper nos aſsiduè vigilanti. BASIL. Iuuenem quendam ſecularem cùm Pater Guigo ad Ordinem recepiſſet, huic eum Conuerſo tradidit imbuen-

buendum. Quem ille Magiſter bonus recipiens, vti filium docuit, & virtutibus, quibus ipſe erat apprimè illuſtratus, rude pectus tyrunculi, copiosè ditauit. Humilitas, obedientia, charitas, quæ erant in Magiſtro, in diſcipulo luce clarius effulgebant.

Verùm cùm Deo placida eſſet anima eius, morte præuia ad ſe eripuit, ne malitia immutaret cor eius. Hoc igitur defuncto, Magiſter pius animam eius, quam vnicè diligebat, precibus & lachrymis ſedulus Domino commendabat. At miſericors Dominus, volens pium hominem à labore quieſcere, & cuius apud ſe meriti eſſet oſtendere, cœleſti eum viſione dignum ducens, puero iam glorificato præcepit, vt doctorem & amatorem ſuum inuiſere, & conſolari pergat. Illo itaque vna noctium ſub dio excubante & orante, & cœlum intentis occulis reſpectante, ecce ſubitò velut per medium diſciſsi aeris lux longè, ſole ipſo præclarior, de ſupernis effulſit, eumque ac loca circumiacentia immenſo ſplendore perfudit.

Et ecce vidit de ſupernis, quem amabat, ſuum filium venientē, & immenſo lumine circūdatum coram ſe aſsiſtentem. Stabat ille mirā gloriam ac lætitiā præferens:

hic autem ſtupore, gaudio, & timore re-plebatur. Tum is, qui apparuit, quid, inquit, turbaris Pater? Agnoſcis ne filium tuum, quem diligis? Redi ad teipſum, & vt ſolitus es, loquere mecum. Agnoſce mecum omnia proſperè agi: At noueris preces & vota amoris in me tui, mihi plurimum profuiſſe. Me, fateor, iuuerunt orationes tuæ, lachrymæ tuæ, & pij pectoris tui ſuſpiria. His factum eſt, vt ſumma nunc ſim donatus beatitudine, & tali nunc apud Deum poteſtate perfruar, qua & te quoq; in reliquum iuuare poſsim. Cumq; inter ſe dulcia vitæ verba conſererent, tempus affuit, quo illum oportuit reuiſere cœlum. Solitus eſt autem huius viſionis inſpector narrare cũ lachrymis, quòd dũ à ſe diſcederet, cœleſtia petens, non auerſa facie, non huc illucq́ue conuerſa, ſed vultu ſemper oculiſq́ue ad ſe demiſsis, æthera penetraret, & tam diu placitam illam faciem ſuo dilectori exhibuit, quouſque patenti cœlo refuſus, vltra videri non potuit. DION. Hæc viſio illa videtur fuiſſe præclarior, quàm ſuo de ſe Sulpitio Martinus exhibuit, cùm illa facta fuerit Sulpitio dormienti, hæc fratri in orationibus vigilanti. Sed tu ad cœpta regredere. BASIL. Anno viceſimo ſexto hoc reuerendo Patre Guigone * Priorante, rem mult

* Prioris officium exercente.

multis tunc deploratam lachrymis bonorum operum inimicus in Cartusia machinatus est. Ipse enim non ferens tam splendidam Sanctorum vitam, & quæ iam lumen suum vndequaque diffuderat, niues de altissimis rupibus, quæ super cœnobium pendebant, ingenti mole deorsum impulit inuidissimus latro, & cellas omnes prȩter vnam cum suis incolis (quorum vnus nouitius erat) subruit, & præfocauit. Sed quos sæuissimus prædo exemit mundo, Christus inseruit cœlo, & Martyrum gloria coronauit. Verùm ne superstites nimia tristitia absorberentur, in testimonium beatitudinis oppressorum, die ab ipso casu duodecima, vnus ex eis, natione Lotharingus, de profundo tantæ voraginis erutus, viuus, & integer sensu memoriaq; repertus est. Stupebant ergo omnes, hominem post tam longam niuium & aquarum immersionem, post tanta frigora, & rerum omnium penuriam viuere potuisse. Leuatur dein sanctorum manibus, & in claustrum deportatur. Ille verò pauca quidem verba, sed miræ dulcedinis & suauissimi affectus, sciscitantibus, respondit. Dehinc confessus, inunctus, & post longam inediam, Dominico corpore, quod auidissimè requirebat, saginatus; post osculatos dulciter omnes fratres,

Vide notas.

placidißimo fine quieuit in pace. Hic moriens ita cæteros superstites animauit ad disciplinæ rigorem, & ad perferendas antiqui hostis insidias, vt toti mundo miraculo fieret & stupori. DION. Sunt qui arbitrentur, hunc Lotharingum fratrem, tanto tempore sub niualibus vndis viuere potuisse, & extremis meruisse Sacramentis præmuniri, eo quòd diuæ Barbaræ virginis* cultor extiterit. Huic enim sacræ virgini suus sponsus dedit in munere, vt eam colentibus nunquam extrema & lachrymosa Confeßio defutura sit. BASIL. Tu videris, vnde hunc noueris beatæ Barbaræ virginis fuisse cultorē; ego, quod nescio, non adfirmo.

** vide notas.*

CAPVT III.

QVOMODO SVMMI PONTIFICES Ordinem nostrum Priuilegijs roborauerint.

CIrca hæc tempora Ordo noster non solùm à Regibus, Ducibus, Episcopis, & Prælatis; verùm etiam à Summis Pontificibus, maximo cœpit in honore haberi. Odorem enim huius sacræ Religionis cùm Alexander Papa quartus hausisset, plurima affectus delectatione, institutiones à sancto GVIGONE conscriptas, vltroneus confirmauit, cum subscriptione omnium Cardinalium, suscipiens ptio-

Alexander Papa IV. approbat Cartusianorum constitutiones.

sanctum Ordinem, & personas omnes tam præsentes quam futuras sub sua & beatissimi Petri perpetua protectione, datis insuper priuilegijs, quæ & auxit Lucius Papa tertius, & Cælestinus similiter huius nominis tertius. Horum autem singuli hanc in calce clausulam addiderunt. *Decernimus igitur, vt nulli omnino hominum liceat vos super possessionibus vestris, vel pascuis temere perturbare, aut super ijs molestiam, aut grauamen inferre: vel ea ablata retinere, imminuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia & integra conseruentur, pro quorum gubernatione seu sustentatione concessa sunt vsibus omnino profutura, salua Sedis Apostolicæ authoritate. Si qua igitur Ecclesiastica in futuro, secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentauerit., secundò, tertioue commonita, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis, honorisq; sui dignitate careat, reamq; se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo Corpore & Sanguine* CHRISTI IESV, *Dei, Domini, & Redemptoris nostri aliena fiat, atq; in extremi iudicij examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus, fiat benedictio Domini nostri* IESV CHRISTI, *quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant,*

Etiam alij Pontifices Roman. Ordinem eundem approbarunt.



& apud districtum iudicem præmia æterna pacis inueniant. Amen. Papa quoque Honorius tertius valde supplici scripto Cartusienses omnes precatur, dicens: *Obsecramus vos per Dominum* IESVM CHRISTVM, *& per charitatem spiritus sancti, quatenus immolantes Domino pro nobis vestrorum vitulos labiorum, pias manus eleuetis ad Deum, vt de sua abundantia pietatis custodiat Ecclesiam suam propitiatione perpetua. Nos enim æmulantes Dei æmulatione, vestri Ordinis honestatem, & nouissima nostra vestrorum similia fieri cupientes, vos, & vniuersum Ordinem vestrum tueri præsidijs, fauoribus attollere, ac beneficijs intendimus cōfouere.* Scripsit præterea Cartusiensibus & Clemens Papa quartus, cuius Pater carnalis Côuersus Cartusiæ effectus, atque illic sepultus est. Scripsit hoc pulchro nimis exordio: *Christi sponsam sanctam Ecclesiam, nullam rugam habentem, aut maculam.* Et infra: *Nos verò, qui vos & vestrum Ordinē dileximus, & diligimus ex affectu, in quo bonæ memoriæ, qui secundū carnē nos genuit, Pater noster, & religiosè vixisse noscitur, & agonē suum feliciter creditur consummasse,* &c. Sed tēpus ante succūberet, quam explicem multorum Apostolicorū Patrum exemptiones, gratias, libertates, & priuilegia quibus nostrum Ordinem illustrarunt. De his etiam fit mentio in decretalibus, vt extra de homicidio, ca. *Si-*

Honorij III. iudicium de Ordine Cartusiens.

Item Clemēs, Papa IV. cuius parens in maiori Cartusia, laicus, seu Conuersus effectus est: quem Petrus Sutor vocat Petrum Frecoldi.

at ex literarum vestrarum. & ca. *Per tuas.* Et in
exto Decretaliũ, de decimis, Cap. *Statuto
erpetuo.* DIO. Lætor plurimũ ex his, quæ
enarrasti. Vbi nunc se abscondent, qui au-
dent mentiendo asserere, nostrũ hunc Or-
dinẽ nulla Apostolica autoritate robora-
tũ, nullis fultũ præsidijs, nullis priuilegijs
auctũ? At nũc sileat lingua, falsa loquẽtiũ.
Tu verò quæ cœpisti, oro, prosequere.

CAPVT IV.

DE S. ANTHELMO EPISCOPO.*

BASIL. Defuncto, & ad superos translato Patre Guigone, sanctus ille succeßit ANTHELMVS, vir supra modum memorabilis, ac venerandus. Hic de castro Sabaudiæ quod Signinum dicitur, oriundus, claris admodum parentibus, serenissima proles effulsit. Ego tibi huius vitam, & quæ post mortem geßit miracula, breui sermone describam, te ad eius res gestas transmittens, quæ longa serie, huius viri & prima & posteriora facta commemorant. Hic Anthelmus cùm esset in domo Portarum Ordinis nostri nouitius, rogatu Sancti * Hugonis, Episcopi Gratianopolitani, (eo quòd multarum virtutum specimen daret) ad domum Cartusiæ *transmissus est. Vbi receptus, & professus, regulam sacri Ordinis indeclinabili feruoris instantia prosecutus, plures Deo

Vixit circa annum Domini 1160. tempore Alexandri III. Roman. Pontif. teste Baronio in Notis ad Martyrolog. Roman. fuit verò septimus Cartusiensis Ordinis Præfectus Generalis. Vide notas.

Exstant Tom. 3. Surij, 26. Iunij.

vide notas.

Primariæ scilicet.

de se

de se victimas offerre curabat: adeo vt vita eius cunctis præberet pietatis exemplũ tã sublimia tamen virtutum vestigia ipsis cernentibus demonstrabat, vt non super solũ, sed super cælum videretur incedere. Hinc factum est, vt non tam imitandus esset, quàm admirãdus. Supra humanam virtutem ieiunabat, sumens panem arctum, & aquam breuem. Orationes, meditationes, lectiones illi erat asiduæ, nisi quãdo ad superna raptus, sponsi amplexibus inhærebat. Ab ijs dimissus, laudum oscula Christo Domino deuotè libabat. Tanta, & tam frequens illi inerat copia lachrymarum, vt oculi eius viderentur esse vt piscinæ in Esebon. Quoties itaque vel oraret vel psalleret, vel aliorum, vel suorum memor esset delictorum, vel desiderio suspiraret fontis superni, toties ex nimio pietatis affectu ab eius oculis, quasi è duobus fontibus, lachrymæ profluebãt. In choro quoque, inter psallendum, per genas eius hæc pluuiarum flumina decurrebant. Missas verò vel dum celebraret, vel audiret, totum se Deo mactans in holocaustum, quasi Deum præsentem vlnis complexans, cerebrum omne, & ipsas ossium medullas, per nimios fletus effundere putabatur. Erat enim pectus huius sacratissimi Patris adeo dulce, suaue, pacificum,

Isa. 30. 20.

Cant. 7. 11.

cum, & sic amore diuino transfusum, vt compunctionis suæ gratiam capere non posset. Erat videre mirabile, quomodo sæpissimè præ nimia vbertate gemituum & lachrymarum, diem cum nocte iungeret, pectus tundens, genua flectens, & terram madefaciens pluuijs oculorum. Tam crebrò virgarum ac flagellorum ictibus suum lacerabat dorsum, renes, & latera, vt caro eius nunquam nisi saucia, & plena vulneribus cerneretur. Cellam, silentium, disciplinam, obedientiam, infatigabili pertinacia obseruabat. Successu verò temporis necessitatem rei familiaris, licet plurimum lachrymans resisteret, Procurator Cartusiæ factus, mirum in modum illi se operi impendebat. Sic etenim Marthæ bonum quidem, sed laboriosum implebat officium, vt Mariæ partem, quam elegerat optimam, non desereret. Sic solicitus erga plurima, vt vni, quod est necessarium, inhæreret, ambidexter, indeficiens vtrobique. *Fit Procurator Maioris Cartusiæ.*

DIONYS. Mira sunt quæ dicis, & nulli per se homini possibilia. Sed largitor bonorum omnium Deus, cùm velle præstiterit, iungit & posse.

BASILIVS. Post hæc Prior Cartusiæ factus, quantum creuit honore, *Designatur ibidem Prior.*

tantum

tantum & ſanctitate coaluit. Diligebat e-nim mitiſsimus Paſtor oues ſuas, & maternis vberibus eas confouebat. Gaudebat nempe cum gaudentibus, & cum lugentibus lugebat; damnaque ſuorum, non ſecus æſtimabat, quàm ſua. Erat enim eloquio ſuauiſsimus, charitate profuſus, & ad fratrum neceſſaria paratiſsimus. Si quando opus erat correptione, hanc cum tanta pietate moderabatur, vt delinquentes potius ſe emendarent viri illius nimia bonitate, quàm auſteritate diſciplinæ. Sciebat enim optimum correptionis inſtrumentũ, clementiam eſſe charitatis. Et ipſe cùm eſſet ſibi admodũ ſeuerus, alijs tamen indulgentiſsimum ſe præbebat, offenſas remittens, & ingratos beneficijs & amoribus circumdans. Habebat enim pectus mitiſsimum, & gemina charitate perfuſum, hinc facilè in bonum, omni ſe homini coaptabat. Zelus quoque eius tam feruidus erat, vt diuina charitate perüſtus, etiam ſæuiens amaretur. Hoc ſemper ſummopere curabat, nequid fratribus aliquando deeſſet. Nullæ res vnquam caræ videbantur, ſed quantocunque conſtarent pretio, omnia in vſus fratrum voluit præparari, bonus & ſuauiſsimus diſpenſator. Sciebat enim, ob defectum rerum temporalium, res ſpiritales pati ſolere defectum. Erat quoq; in pau-

pauperes tam beneficus, & tam dulcis, vt nihil illis regandum arbitraretur. Hinc factum est, vt tempore magnæ famis, immensos frumenti & hordei aceruos, simul & mille florenos aureos in pauperes distribueret. Ardebat enim pijssimus fœnerator, vt sacras vsuras ageret, & lucra spiritalia quæreret. Hospitalem quoque sese & lætum hospitem exhibebat, sciens hilarem datorem à Deo plurimum diligi. Detrimentum sibi maximum arbitrabatur, quidquã pro aliorũ aut vtilitate, aut salute negligere. DION. Magnum reuera, pium, & beneficum virum describis: cuius velim modernos Prælatos nostros imitatores fieri. BASIL. Sed quia impossibile est, ciuitatem in montis vertice constitutam, posse ab hominum abscondi oculis, aut lucernam latere sub modio, hinc factũ est, vt Episcopus Bellicensis electus sit. Sed labor ipsis ingens electoribus fuit, hunc induci, vt electioni aliquatenus assentiret. Nam illis Cartusiam venientibus, vt electum suum ad Sedem Pontificalem, cum honore deducerent, ille clam fugiens, se studuit occultare. Christum Dominũ imitatus, qui ad regnum quæsitus, montis latibulo se tutauit. Verũ quòd Apostolicæ literæ vim illi, ni obediret intentare videbantur, solicitè a fratribus

Matt. 5. 14.

Fit Episcopus Bellicensis.

Ioan. 6. 15.

quæsitus, flens & eiulans ad medium est pertractus. Referunt legati Pontificis mãdatum, fratres quoque ne hoc ægrè ferat, adhortantur. Sed mens Sãcti immota manet, preces funduntur inanes. Ad quem legati: Vnum tibi Pater è duobus faciendum est, aut iussis magni obedire Pontificis, aut adire illum, & supplicare dimitti. Hæc dicebant viri industrij, vt illum ab heremo remotum, suis desiderijs coaptarent. Paruit ille, putans apud Pontificem precibus suam posse solitudinem retinere. Venit itaque cum ipsis legatis ad Alexandrum Papam, qui in Gallijs tunc erat, à quo & summo honore, & fauore susceptus est. Tum cadens, & Summi Pontificis vestigia lambens, lachrymis & gemitibus agebat, dicens: *Quid sanctitati tuæ visum est, beatissime Pater, hominem me idiotam, & qui nullam talium rerum experientiam habeo, huic oneri mancipare voluisse? Tu nosti vouisse me, nunquam me heremum deserturum. Huc accedit quòd inuitum & renitentem, tua clementia cogere non debet. Tu igitur dissolue miserum, remitte captiuum, & quos idoneos huic operi magis agnoscis, his iube, Cathedram ascendant, pedum sumant, oues nutriant.* Hæc dicens, lachrymis pedes Pontificis inundabat. Tum sanctus Papa ad se leuatum, ita allocutus est. *Ego, dulcissime fili, huic te operi*

Immunitatẽ ab Episcopatu impetrare apud Pontificem conatur, licet frustra.

præ

præ ceteris idoneum iudicaui, hinc quæso omitte occasiones prætendere insufficientiæ tuæ, & esto apud te quidem humilis, sed mihi, vt obediens sis, para. Scis enim meliorem semper esse obedientiam quàm victimam, & auscultare melius, quàm adipes adolere. Quòd si putas hunc administrationis calicem amarum tibi futurum, scito quia & illum CHRISTVS bibit, vt non suam, sed Patris perficeret voluntatem. *Matth. 26.* His auditis, vir Dei lachrimas pressit, & acquiescens consecrari manu Pontificis, Episcopij sui Sedem, cunctis gaudentibus, ocyus inuisit. Tum videres Dei hominem nouis florere virtutibus, nouis meritorum titulis decorari.

Tanta namque in eo enituit grauitas morum, tanta in humilitate authoritas, & tanta in autoritate serenitas, in serenitate constantia, in constantia autem inflexibilis perseuerantia, vt vita eius omnis, pro summo miraculo duceretur. *Insignes Anthelmi virtutes.* Cartusianam parsimoniam non minuit, sed auxit, multò quàm ante in vigilijs, ieiunijs, orationibus pertinatior, multò ad opus omne pietatis ipse profusior. Concinebat palã in choro cũ suis Canonicis Horas diurnas pariter & nocturnas, & viuificam sacri Altaris Hostiã assiduè deuotissimus offerebat, cũ multis suaub. lachymis. Sacerdotes, qui meretricib. se sociabãt, aut turpiũ

mulierum contubernijs lætabantur, acri animaduersione carpebat. Qui verò duriores reddebâtur, vt se corrigerent, hos excommunicatos à sacris Ordinibus reiectos, reddebat extorres. His autem qui iniuriam aliquam, aut violentiam suæ facere Ecclesiæ præsumebant, etiam quantumlibet potentes essent, aut nobiles, terribili se obiectabat audacia. DION. Non erat igitur iste mercenarius, fugere suetus ad luporum occursum.

CAPVT V.

DE ZELO IVSTITIAE BEATI Anthelmi.

BASIL. Hoc melius disces, vnum si posuero exemplum. Comes * Hupertus, Amedei filius, iussit & coegit vnum è villicis suis potentioribus, vt quendam, qui illi odiosus erat, Sacerdotem in vincula conijceret. Captus & innodatus est At vbi audiuit Anthelmus Episcopus, villicum repente excommunicationis vinculo irretiuit, & ipso cernente, Sacerdotem, fractis carceribus, violenter eiecit. At Sacerdos, pauco post tempore, à villici pueris, gladio percussus, interijt. Comes verò Hupertus indignatus Antistiti, quòd Sacerdotem tentasset eruere, cœpit calumniari super posessionibus Ecclesiæ, dicens eas ad regalem pertinere censuram: vt hoc pacto

* *al. Hubertus.*

pacto Anthelmo iniuriam strueret. Tum Præsul, vt leo confidens, hortatur principem pro occiso sacerdote pœnitentiam agere, & ab iniustis exactionibus manuum retrahere. At Comes seculari potentia tumidus, hortamenta eius aspernanter accepit. Cui Præsul: *Nos tibi*, inquit, *ô Comes, quæ salutis tuæ sunt, benigno duximus sermone intimanda. At nunc, quia video te pertinacem, operæpretium erit, te cum tuo villico spirituali gladio ferire.* His verbis acriori furore succensus Princeps: *Tu*, inquit, *me excommunicare non potes, cùm omnia hæc agam Summi Pontificis priuilegio. Hinc tuum gladium non magnipendo.* Tunc constantissimus Prçsul, non veritus præcellentissimi Principis magnitudinē, eo præsente excommunicationis super eum sententiam denotauit. *Ecce*, inquit, *data sunt, ô Comes, vincula super te, & eris ligatus in eis, & scito te ex hac hora ab Ecclesiæ filijs separatum, & à salutifera Communione Sanctorum.* Cùmque ille vnà cum suis nobilibus acerba indignatione excandesceret, & grauia minaretur, vnus cæteris truculentior, dixit ad Episcopum: Dignum, inquit, te fecit hodie tua temeritas, ô frontose, vt per latera tua traiectus Principis nostri gladius, te funestam, quam meruisti, prosternat in mortem. Ille his verbis constantior factus: (optabat siquidem pro iustitia

Excommunicat Comitem.

 defun-

defungi:) *At nunc*, inquit, *ego latam in eũ sententiam confirmo, & à Christi benedicto corpore separatum, trado Sathanæ fatigandũ.* Stupebãt mirũ in modum qui aderant, tam inuictã animi fortitudinẽ; & cùm illi mortẽ omnes pertimescerẽt prope affuturam, solus ipse trãquillus, & imperterritus perdurabat. DIO. Non erat iste è numero Pastorũ illorũ, quos per Prophetam Dominus reprehendit, dicens: *Non ascendistis ex aduerso, vt staretis in prælio in die Domini, nec opposuistis vos murum pro domo Israel.* BAS. Sẽper huic maxima cura fuit, arcere lupos tũ spirituales, tum temporales ab ouilibus Christi. At nunc vtile est audire quàm constãti iustitiæ authoritate, latam in Comitẽ sentẽtiã obfirmauerit. Ligatus enim Comes, fecit summo Pontifici querimoniã. Tũ Papa misit à latere Archiepiscopũ Tarentasiũ Petrũ, & alium quendã Episcopũ, orãs vt HupertũComitẽ absòluere dignaretur. Quibus ille respondit: *Qui iustè ligatus est, solui non debet, nisi pro læsa charitate læsor pœniteat & satisfaciat; &, si non dignè pro meritis, misericordia tamen occurrente, veritate parcente, Catholicæ reddi mereatur Ecclesiæ. Nam neq; ipse beatissimus Petrus non pœnitentes absoluere potest. Primũ .n. oportuit à Domino Lazarũ suscitari, quã iubere eum ab Apostolis solui.* Doleat *Comes, ploret, pœniteat, satisfaciat: ego illius o-*

Ezech. 13. 5.

Ab anathemate quis absoluendus non sit.

cyus miserebor. Alioquin nec à me, etiam si velim, nec ab ipso magno Pontifice, iustè poterit nexibus suis liberari. Hanc sententiã cũ Sũmus Pontifex audisset, miratus est Anthelmi prudentẽ constantiã: absoluit tamẽ Comitẽ, significans Episc. Comitẽ absolutũ. Quod vbi audiuit vir fortissimus, intelligẽs Põtificẽ plus personæ fauisse, quã causæ, motus animo, relicta Cathedra, cellã suã Cartusianã repetijt, vt se sibi redderet, qui hominib. nõ posset. Sed huius absentiã, Bellicensis Ecclesia destituta, non perferens, multis cũ precibus & Apostolicis epistolis vix tandẽ è solitudine amica rapuerunt, & cũ sũmo honore & plausu omniũ suæ Cathedræ reddiderũt. Comes tamen, licet eũ Papa soluisset, nõ se * tenuit absolutũ, sciens, cõsciẽtia teste, se suis demeritis iustissimè innodatũ. Vno dierũ, cũ eũ Episcopus appellasset in ius, ad cõmissa facinora respondere, & vt deliquerat satisfacere, Comes respõdit: *Ego tibi nõ tuo, sed fori iure respõdere paratus sũ.* Cui Episc. *Tu me,* ait, *iure fori, ego te iure poli cõuenio, diẽq; determino, ad diem nouissimum ante iustissima tribunalia Christi.* His verbis tremefactus Princeps, mitiorẽ sese de cætero exhibuit, ab omni iniuria retrahẽs manũ. Nunc superest, vt duas huius viri virtutes præcipuas attollamus; humilitatẽ nimirũ, & charitatẽ humilitas in eo tã

Relinquit Bellicensem Episcopatum.

** Hoc est, non se reputauit legitimè ab anathemate absolutum.*

ſingularis emicuit, vt cùm ſignis & prodigijs clarus eſſet, nollet tamen ea in populo vllatenus prædicari. Odio enim vehemẽtiſsimo, ſuam per vulgi ora gloriam, proſequebatur, optans ſemper pauper, paruus, vilis, & modicus æſtimari. Nam die quadam cùm iter ageret, vidit in via, qua tranſibat, quendam virum miſerrimum, humi iacentem, à ſerpentę percuſſum: cuius omne corpus ſic veneno intumuerat, vt inſtar veſicæ turgidæ diſtenderetur. Inerat illi etiam vehemens cruciatus, vnde & vicinam ſibi mortem nouerat imminere. Tum qui vnà aderant, rogant pium & miſerentem Antiſtitem, vt ſolitam clementiam pereunti impertiatur miſero. Stetit ille, & intuitus moribundum, lachrymas compaſsionis impendit, & breuem pro eo orationem effudit. Et à longè ſignum crucis iaculatus in tumidum, venenum protinus omne fugauit, atq; omni tumore ac dolore propulſo, hominem priſtinæ reddidit ſoſpitati. Mirabantur omnes, plus tamen obſtupuit, ſe rurſum viuere, quem vicina mors penè rapuerat emigrantem. Tum ſanctiſsimus Pater, veritus ne ſe proderent, acri animaduerſione indixit cunctis ſilentium, aſſerens ſuis meritis nil geſsiſſe, ſed Dei bonitatem eſſe miſertam viro pereunti. Nunquam fur aliquis

liquis tantum in sua metuit rapina deprehendi, quantum hic vir verecundus laudibus timebat attolli: qui nihil se præter peccatorem esse arbitrabatur, & hunc vilissimum. Anno vltimo vitæ suæ tanta fuit panis inopia, & tam valida fames, vt plurimi grauissima inopia laborarent. Tum sanctus Pater, apud quem ab infātia creuerat miseratio, modicum quod habebat frumenti, liberalis impertijt: præsertim inopum sanctorum Conuentibus, & pauperum necessitatibus. Videres vndiq; quasi ad sinum matris famelicos confluere: quos ille, etiam cùm pauper esset, abunde consolatus est. Stupebant omnes, & intétissimè mirabantur, quomodo & tam pauper esset, & tam multis affluеret. Erat enim illi sementis modicum, sed charitas illud assiduè cumulabat; non extrinseca aliqua adiectione, sed occulta diuini muneris suggestione. Nā Dominus Christus, qui quinque panes in pastum extendit multorum milium, hic frumentum Anthelmi pauxillum, in vsus innumerabilium pauperum iussit excrescere: vt cui fides non deerat, nec pietatis affectio; opus quoque nec fidei, nec pietatis posset abesse. Hac fide animatus, suis dicere solebat domesticis, qui sibi penuriam verebātur: *Confidite*, inquit, ô filij, non deficiet

Eius liberalitas in pauperes.

nobis omnibus frumẽtum, & ad vſum noſtrum & ad vſum pauperum, donec eleemoſynã ad mea perfecero vota. Et aſsignauit eis diem, in quem vſq; ſuæ eleemoſynæ tenderent, factũq; eſt ita. Nam aſsignato die, ab hoc exilio migrauit in patriã, & miſericordiæ opus in pauperes cõpleuit, vſq; in conſortium diuitũ Beatorum.

CAP. VI.

DE EIVS INSIGNI CHARITATE erga ſalutem proximorum.

DION. Hæc eſt Anthelmi charitas in corpora pauperum; nunc eius audi charitatem in animas peccatorum. Non eſt facilè, mi Dionyſi, depromere, quàm pius, miſericors, ſuauis, quamq; verè dulcis fuerit ad eos, qui pœnitentes ſua illi peccata confitebãtur. Totis enim viribus compatiebatur illis, & ſuis eos lachrymis & gemitibus flere, atque ingemiſcere compellebat. Et quidem cũm ille lachrymaretur præ gaudio, quòd ſciret Angelos in pœnitentia peccatoris gratulari, pœnitentes tamen cogebat in ſordibus ſuorum vulnerum triſtes fletuum imbres permanare. Hos autem imbres ſuadebant de ſpe
Ezech. 18. 32. veniæ erumpere, eò quòd noluit Deus mortem peccatoris, ſed magis vt conuertatur & viuat. Tali Præſul vſus induſtria, innumeras Domino animas conciliabat.

Gau-

Gaudebat quoq; plurimum contubernio leproſorum,& viſitans horum domicilia, inter hos, quaſi inter roſas Paradiſi purpureas, medius reſidebat, lachrymans & conſolans eos: quos & diuini verbi dapibus & largiſsimis eleemoſynis recreabat. DIO. Sublmem nimis, & admodum ſuauem virum dulci ſermone deſcribis. Sublimem humilitate,charitate ſuauem.BAS. Vnum noſſe te velim, hunc Pontificem noſtrum prophetiæ Spiritu muneratum fuiſſe ab Altiſsimo: quippe, qui plurima prædixerit, quæ poſt vidimus adimpleta: Vno nempe dierum, cùm negotij aliquid acturus Gebennas veniſſet, Buyamundus amicus eius, vir genere clarus & probitate, hunc meruit hoſpitem lætus excipere. Cumque Sanctus ſediſſet, dixit Buyamundo: *Vbi eſt vxor tua? Iube hanc aduenire,quia deſidero videre.* Venit illa,verecunda quidem, ſed admodum deuota. Tum cœpit eis ANTHELMVS prædicare de coniugij fide, de mutuo inter ſe & ſuaui amore, de pietatis operibus, & timore Dei. His expletis, dixit Buyamundus: Nos Dei munere, ſanctiſsime Pater, cuncta quæ nunc adhortatus es, & hactenus fecimus, & deinceps faciemus. Sed noueris nos triſtés, eò quòd nullam nobis vnquam ſobolem indulſerit DEVS.

Tu

Exstat hoc miraculum apud Surium in vita S. Anthelmi.

Tu Dominum deprecare pro nobis. Tunc vir beatus aduocans ad se mulierem, vexillum crucis in eius fronte depinxit, & quasi ludens, & adiocans mulieri, dixit: *In nomine Domini fac mihi vnum filium.* Mira res. Mandatum fides, fidem verò ocyus subsecutus est effectus. Nam vt ingressus est ad eam vir suus, statim, quæ erat sterilis, concepit, & nouem post euolutis mensibus, de promisso, & nato filio, gratulati sunt non minimè. Hic cùm Dei voluntati administrasset, instaretque bonorum suorum operum remuneratio, lecto decubuit, migraturus ad superos. Quod vbi Comes Hupertus agnouit, veritus, vt credo, ne se vir Dei, vti fuerat comminatus, ad Christi iudicis citaret tribunalia, mentem formauit ad lachrymas, & veniens ad cubile hominis Dei, genibus in terram flexis, & complosis manibus eiulans, flens, suspiransque, veniam commissorum in se facinorum precabatur: Scito (inquit ille) ô Huperte, frustra te veniam deprecari, nisi paratus sis calumnias, quas fecisti, dimittere, & nullam in Episcopi aut Ecclesiæ possessionibus vltra exactionem struere. Insuper & super sacerdotis nece præsto sis pœnitentiam agere. Tum ille infusus lachrymis, culpam omnem humiliter fatetur, & iure iurando spondet, se perpetuò

tuò Ecclesiam defensurum, insuper & ad arbitrium eius se pro morte sacerdotis ocyus satisfacturum. His auditis, pijssimus Pater exhilaratus est spiritu, & pœnitentem in osculo pacis suscipiens, ad veniam illum, & ad gratiam benignus excepit. Et impositis illi manibus, benedixit, dicens: Deus omnipotens Pater, Deus Filius, & Deus Spiritus sanctus, benedictionis & gratiæ suæ tibi conferat largitatem: crescere quoque te faciat, & multiplicari pariter cum tuo filio. Cumque circumstantes putarent errare Præsulem, dicerentq; Comitem filium non habere, sed filiam, respondit: non filiam, sed Comitis se filium benedicere. Et iterum atque iterum repetens, filium benedixit. Quam prophetiam constat esse impletam, cùm statim post, cognita vxore, filium genuit: quem sanctus Propheta & promisit, & benedixit. DION. Video hunc virum Helisei meritis coequalem, nisi quòd Heliseus vnum; hic duos filios cecinit nascituros. 4. Reg. 4. 16.
BASIL. Proximante itaque hora exitus eius, flebant qui aderant vniuersi, & irremediabilibus lachrymis ora rigabant. Quos ille dulcissimis alloquijs solabatur, asserens se non morte defungi, sed ad vitam trāsmigrare sempiternam, nec oportere illum tristitiæ fletibus comitari, quē

ſcirent perpetuò gauiſurum. Dehinc cœpit eos de pietate, de religione, de charitate, & bonorum operum fructu ſedulus adhortari. Ac tunc iuſsit Sanctorum Letaniam ſuper ſe legi. Quod dum fieret, ſancta illa anima, carnis ſoluta nexibus, cælo infuſa, cũ Sanctis, qui inuocabantur, ad Chriſti gloriam peruenit. Obijt ſexto Kalendas Iulij, anno ætatis ſuæ plus ſeptuageſimo, Epiſcopatus verò ſui quintodecimo, regnãte magno Saluatore noſtro, Domino Ieſu Chriſto, cui eſt poteſtas & imperium in ſecula ſeculorum. DION. Amen

CAPVT VII.

DE MIRACVLIS BEATI ANTHELMI, *poſt obitum eius.*

NVnc ſupereſſe arbitror, vt ſi vir Deo acceptiſsimus, miraculis vita functus claruerit, paucis ediſſeras. BASIL. Claruit reuera prodigijs admodum multis, & honorandis: ſed pauca de innumeris perſtringere attentabo. Nam, vt omittam, quòd ad ſepulchrum eius cæcis lumen, claudis greſſus, mutis eloquium reformauit (hæc enim quotidiana ſunt) nonnulla dicam alia, quæ etſi non maiora, tamen magis inſolita ſunt. Ipſo die, quo ſacrum corpus eius traditum eſt ſepulturæ, ſub aſpectu plebis innumeræ, ecce repente, dum exequiæ celebrantur, tres, quæ illic lampades

pades dependebant, & quas solis diebus solennibus consueuit custos accendere, sub oculis omnium, diuino lumine cœlitus illustrantur; & tam claro lucis iubare resplendebant, vt nulli esset dubium, Deum hoc voluisse lumine declarare, ANTHELMVM in cósortium cælestium luminum fuisse translatum. Vincentius Belluacensis, in suo Speculo Historiali, scribit in die exequiarum huius Patris nostri cereos quaternos, funeri adstantes, non humano opere, sed cælesti illustratione, fuisse afflatos, & miram exultationem spectantibus præbuisse. Nam reuera tanta fuit lætantium omnium vociferatio, vt solum tremere videretur. Affuit huic iucundo spectaculo Hupertus Comes, & Gerardus Viennensis, socer eius, & illustres viri non pauci. Insuper & in territorio Gratianopolitano, vir quidam nobilis, summo optabat affectu, vnam è sua cóiuge prolem suscipere: quam multis apud se annis sterilem ingemuerat. At vbi audiebat, fama promulgante, magnis Anthelmum clarere miraculis, dixit mulier viro suo: Ibo, si iusseris, ad sanctũ Anthelmum, dominum & Patrem nostrũ: credo quòd mihi fructũ impetrabit à Domino. Venit illa, plena fide, orans & flẽs apud fœcundum meritis Præsulem pietatis.

Methaphorices.

tis. Exaudita est, rediijt, fructumq; concepit, ac peperit. Non potuit diu sterilis permanere, quæ fœcundum meritis Præsulem flagitabat. Adolescens quidam nobilis oderat sanctum virum, quòd eum aliquoties de suis moribus increpâsset. Hic die quadam transiens per Ecclesiam, vt vidit infirmos complures ad sepulchrum Anthelmi remedia præstolantes, irrisit, & stultos eos, amentesque fatebatur, quòd à mortuo, & iam putenti, sanitatis remedia precarentur. Vix verba finierat, & ecce tam valida febrium vis repente illum inuasit, vt ardore fatigatus, ocyus se moriturum pertimesceret. Nam robur omne membrorum emarcuit, & inter manus collapsus seruulorum, supremum spiritum attrahere videbatur. Hinc cœpit ab amentia deduci, eo quòd vexatio dederit intellectum. Tum se orat ad Sancti sepulchrum, quem irriserat, deportari. Fundit lachrymas, pectus tundit, veniam petit, & orat sibi pro iniurijs gratiam refundi, Nec mora, pijssimus Præsul iuuenem, quem ideo corporaliter strauerat, vt spiritaliter mederetur, in oculis omnium citius erexit, & sanitate reddita, contulit vt abiret. Tum qui paulò ante blasphemus fuerat, vnà cùm adstante populo Anthelmi præconia resonabat. Alius quoque adolescens nobi-

nobilis, quem quotidiana ſimul ac tertiana febris, & caduca inſuper paſsio fatigabant, vino potatus, quo ſacrum corpus Præſulis ablutum fuerat, ſub multorum oculis & gaudijs, repente conualuit. Hoc vini poculo plurimos nouimus fuiſſe ſanatos. Mercator quidam, vnus ex ijs, qui per mare, per ſaxa, per ignes pauperiem fugitãt, cùm merces omnes ſuas in nundinis vendidiſſet, grandem auri & argenti maſſam conflauit. Ex his pannos ſericos comparans, patriam repedauit. Cùm autem Rhodanum haberet fluuium præterire, ingreſſus nauem omnem ſubſtantiam ſuam, quam in auro habebat & ſerico, equo ſuſpendit. Inter nauigandum equus caſu territus, ex ſcafa in aquas inſilijt cum ſuo onere, & vndarum vorticibus interceptus, longeque protractus, medijs hauſtus fluctibus interijt. At mercator hæc videns, vehementer indoluit, ſeque pauperem, ac miſerum perpetuò futurum vociferabatur. Tum naui egreſſus, per margines, perque ora Rhodani ſedulus requirebat, ſi fortè, & ſi non animal ipſum, ſaltem res ſuas poſſet vſpiam conſpicere. Sed caſſo labore ſe fatigabat. Tum audiens nouum Antiſtitem Anthelmum magnis clarere prodigijs, ſepulchrum eius adijt, lachrymas fudit, vota obtulit, & munera

grandiora promisit. Facto mane, Anthelmi patrocinio securus, ad locum illum, vnde tristis abierat, rediit. Et ecce omni spe inanis (mirabile dictu) quem profundissima aquarum altitudo absorbuerat, equum in ripa fluminis iacentem repperit, extinctum quidem, sed res omnes domini sui secum in dorso retinentem. Tum ille paruipendens mortẽ sui animalis, cum immenso gaudio gratias agens, resq; suas recipiens, vbi munera soluit Pontifici, lętus & alacer ad propria remeauit. Et id equidẽ mirum erat, quòd sericum ipsum, licet aquis fuisset immersum, siccum tamen atq; incorruptum omne repertum sit. Fiscilia-cum rus est sex à Bellicensi oppido miliaribus distans. Hic mulier quædam, cùm rebus alijs distenta esset, puerulum iam trimum, negligentius agens, miseranda repperit morte peremptum. Nam cùm infantulus ad ripam præterlabentis fluminis incautus luderet, casu lapsus, ab aquis voracibus interceptus & præfocatus est. Tum mater serò sui nati solicita, cùm vndique illum anxia quæreret, repperit immersum fluctibus & extinctum. Quem vt rigidum aquis extraxit: *Sancte*, inquit, *Anthelme, redde mihi filium, quem rapuisti. Illum enim nosceris occidisse, quem custodisse potueras.* Et hæc dicens, magnis clamoribus omnia

com-

complebat, pectora tundens, & genas vnguibus lacerans. Accurrit mœstissimus genitor, & vicinia tota, perstrepens & plorans. Tunc suasum est matri, ad tumbam sancti Præsulis deferre puerulum. Iungit se plurima multitudo. Illis cum vlulatu ciuitatem intrantibus, magna vtriusq; sexus turba matrem ad feretrum comitatur. At illa non minoris fidei, quàm mulier fuerat Chananæa, lachrymis egit, precibusq; & votis apud benignissimum Patrē; & quem mortuum detulit ad Sācti sepulchrum, viuum meruit ad hospitium reportare. Iacens nempe humi emortuum cadauer infantuli, repente surrexit; & arripiens bacellū, qui iuxta se erat, vertit se ad sancti Præsulis tumbā, & illic sanus, lætus, floridusq; resedit. Tum accurrenti, & plurimum lætanti matri, arridens infans, &, vt potuit, alloquens, medium sese amplexantis vlnis & osculis parentis iniecit. Tunc clamor omnium ingēs, gaudio mixtus & lachrymis, in sublime attollitur, & in sancto suo Deus magnificè collaudatur. Puto nunc votis tuis, mi Dionysi, satisfactū. Nempe, si non fallor, mirabilem virū, sublimem, singularem, sermo noster explicuit. DION. Explicuit planè, & habeo non mediocres gratias tibi. At nunc teipsum ad alia confer.

CAP. VIII.

DE HVGONE I. MAIORIS CARtusiæ Præfecto, ac sexto Ordinis totius Generali.

BASIL. Florente hoc Patre Anthelmo, magnarum virtutum HVGO claruit Cartusiensis, qui sancto Hugoni Gratianopolitano Episcopo in regimine successit. Electus ab eo, & præelectus, ob singularem piæ religionis sanctimoniam. Erat nempe Hugo iste durus sibi & rigidus, & inexorabilis corporis sui castigator. Aridus quidem carne, sed mente pinguissimus: cuius etiam adeps dulcedinis ab oculis stillabat: tanta inerat ei gratia lachrymarum. Pectus huius optimi viri diuinus Spiritus incolebat: hinc erga omnes pius, dulcis, affabilis reddebatur. Et, cùm ob meritorum suorum gratiam, ab omnibus mirabilis haberetur, ipse tamen solus se non videbat: imò nil de se, nisi quæ contemptibilia erant & vilia, æstimabat. Nec tantum potuit illum mundus erigere, quantum solus ipse se deprimebat. Itaque ab omnibus pro pietate amabilis, pro sanctitate venerabilis, pro autoritate terribilis habebatur. Hic dum magnis virtutibus clareret & signis, coactus est Cathedram permutare, & iubente Summo Pontifice, factus est Archiepiscopus Viennensis.

Creuit

Creuit equidem dignitate, sed sanctitate longè semper præcelluit. Habuit tunc Christus in magno grege magnum valde egregiumque Pastorem: qui vita, exemplis, & sermonibus anteibat, & ducem se strenuum demonstrabat. Longissimum sermonis mei obsequium huius vitæ mirabilis non immeritò efflagitat, sed ad alia festinantem, me retineri non patior: veritus, ne temporis excludar angustijs. Nam huius almi Patris signa prodigiaque non breuis temporis sermonem efflagitant.

CAPVT IX.

DE BERNARDO, PRIORE CARtusiæ Portarum.

BAS. Accedo ergo iam nūc, ad reuerendissimum Bernardum, Priorem domus Portarum: quem cùm breuiter salutauero, ocyus abscedam. Hic quasi oliua fructifera in domo Dei, copiosissimos pietatis & misericordiæ fructus attulit suo tempore. Hic sanctum Anthelmum, de quo supra hic beatum Stephanum, de quo infra dicemus, recepit ad Ordinem, & sanctimoniæ tramitem, vitæque semitas demonstrauit. Hunc magnus ille Bernardus Clarçuallensis Abbas, ob singularē vitæ sanctimoniā, quam in eo repperit, singulari amicitia complexus est. Erat nem-

pe inter hos duos Bernardos, dulcis nimis & indissolubilis amor, germana societas, & vinculũ suauissimæ charitatis. Hãc autẽ amicitiã cũ nostro Bernardo, S. Abbas tam charã habuit, vt gratulabundus ad fratres Cartusiẽses scriberet in hũc modũ: *Festiuus mihi erit dies ille ducẽdꝰ, & memoriale sempiternũ, in quo virum illũ* (Bernardũ intelligit) *videre ac suscipere merui. Per quẽ factum est, vt in cordibus vestris ego reciperer. Retulit .n. ille vobis de me quadã, quæ etsi non probauerit, putauit tamen Fidelis quippe & religiosus, absit vt aliter loqueretur, quàm credidit.* Deinde in fine eiusdem epistolæ, etiam hæc de eodẽ subiungit: *Vidit fortassis aliqua parua, & de paruis grãdia æstimauit. Vestra autem synceritas facile credidit, quod libenter audiuit. Gratulor quidem de charitate, quæ omnia credidit, sed confundor præ veritate, quæ omnia nouit.* Hic Bernardus noster, ob incõparabilem, quã habebat cum S. Bernardo familiaritatẽ, petijt ab eo, vt super Cãtica Canticorum, pro suo studio, scribere aliquid dignaretur. Cui ita ille re spõdit: *O vtinam tuo studio ingenioq́; dignũ ipse aliquid elaborare possem. Lumen oculorũ meorũ, & ipsam quoq; animã, si fieri posset, partirer tibi, amice dulcissime, & in Christi visceribus mihi potissimũ in omni plenitudine dilectionis specialiter amplectende frater.* Cæterum vbi ingenium, *aut quando otiũ mihi sufficiens, ad id quod petis? Nam voluntatẽ tuã & curam in hoc satis prodũs*

Est inter epistolas Diui Bernardi vndecima.

Est epist. 153.

crebra epistola tua, & vehemētior spiritus eas ani mās. Verū quantò curiosius id velle te sentio, tantò scrupulosius acquiesco. Cur hoc? Ne magna videlicet expectāti, ridiculū producā murē. Et quid mirū, si vereor dare, quod edere verecūdor? Grādia enim sperāti, modica minus grata venire solēt. Tibi studij est, vtpote otioso & vacanti, vndecunq; perquirere incētiua igni, quo ardes vt ardeas magis, & impleas voluntatē Domini tui, dicentis: Et quid volo, nisi vt ardeat? Laudo, sed si illic ea quaeras, vbi te frustratū postmodū nō queraris. Erras, si apud nos quaris, cū illa potius abs te mēdicare debuerim. Sed quid? Num tu ipse melius nos apud te excusabis? Cedo importunitati tuæ, vt vel exhibitio tollat suspicionē, Huc vsq; mellifluus ille Bernard. Ex qua quidē epistola satis patēter aduertis, quā hic noster charus sancto fuerit Abbati, quā bonus, quàm pretiosus, quā ēt ingenio præstans, & in Dei amore flagrās. DIO. Aduerto equidē, & Dei hominē toto corde complector. Legi & alias magni Bernardi epistolas, quib. hunc Parē affectuosè magnificeq; cōmendat. BASI. Claruit verò hic venerandus homo sublimib. post mortē miraculis. Nam ad sepulchrū eius (quod magno illic accolę honore venerabile ducūt) cæci, aridi, claudi, paralytici, dęmoniaci ocyus liberātur; nec vlla tā maligna vis est, aut tā incurabilis ęgritudo quæ illic (si fides exigat) mederi nō possit.

Luc. 12.

Nempe, 154. & 155.

CAPVT X.

DE S. STEPHANO, DIENSI EPIscopo, Ordinis Cartusiensium.

BASIL. Nunc paulò, quàm solitus es, peto, vt attentior fias. Sum enim mirabilem quendam, & sublimem Ordinis nostri virum enarraturus: cuius præcellentem sanctitudinis gloriam, sicut nec dignè concipere, ita nec enarrare sufficiam. Est enim beatissimus Stephanus Lugdunésis, cuius pater vir illustris & genere & dignitate, Castellionis dominum se gerebat. Hic piam consortem nactus est, & titulis claram, & moribus. Ab hac stirpe, tam illustri, sanctus Stephanus procreatur. Qui recèns nàtus, in ipsis iam cunabulis cruci Christi configi cœpit, & ante didicit crucem ferre, quàm aut se sentire, aut Christum posset per ætatem agnoscere. Rem penè incredibilem loquar. Hic nempe ad nutricis suæ vbera pendens infantulus, nunquam sexris ferijs cogi potuit vt mammas sugeret, immò vel parũper attingeret, sic diem semper esuriens transigebat. Hoc vnum opus tam rarum, & penè hactenus inauditum, plurimos magno stupore confecit, ita vt dicerent: Quis putas puer est iste erit. DIO. Reuera rem magnificam enarrasti, & quam nunquam prius, nisi in sancto Nicolao nouimus

mus effulsisse. Hinc satis conijcimus, hunc ab vtero matris, Spiritus sancti munere consecratum: cuius vnctione, crucem didicit adhuc infantulus baiulare. Quòd autem lacte sextis ferijs pasci noluit, satis portendebat Cartusianum se futurum, qui semper istis ferijs à lacticinijs solent abstinere. BASIL. Puer autem factus, cùm post rudimenta, sacris imbuendus literis à parentibus traderetur, gratia plenus, & claro pollens ingenio, supra ætatem, & præ coetaneis suis proficiebat, & mirum in modum docilem se humilem, & amabilem omnibus præbebat. Erat verò corpore paruus, ætate iuuenculus, sed magnus sanctitate, & animo canus. Potabat nempe assiduè aquas sapientiæ salutaris, & seipso quotidie prudentior reddebatur. Morum disciplina, & ingens virtutum profectus, vnctione Spiritus magistra, hunc super omnes se docentes longissimè efferebant. Vbi verò iam adolescere cœpit, ne caro illum ad opera spurcæ Veneris præcipitem raperet, ab omni statuit esu carnis abstinere. Stupebant omnes, adolescentem delicatum & nobilem, ipsis voluptatibus imposturam facere, & lubricum iuuentutis tramitem aspernari. At pius Stephanus, sciens bonum esse viro ab adolescentia ferre iugum Domini, carnem domabat,

Vide notas.

Eccles. 15.3.

Thren. 3.2

bat, & pectus sacrum vallabat ieiunijs, ne blãda pudoris naufragia pateretur. Combiberat enim iamdudum castitatis amorem, vt pectus virtutibus instructum, nulla posset turpi cogitatione turbari.
Iob. 31. 1. Pepigerat itaque fœdus cum oculis suis, vt ne cogitaret quidem de virgine. Orabat præterea crebrò adolescens, & vigilans psallensque manebat, & cùm bene viuendi formam cunctis ostenderet in semetipso, nullatenus tamen seipsum ostentabat.

Morum grauitatem præferebat in vultu, modestiam mentis incessu & habitu fatebatur, & opus omne pietatis in pauperes exercebat. Verũ cũ contemplationis amore flagraret, nactus iam annos sex & viginti, spretis amplissimis Ecclesiarum beneficijs, & paternis rebus abdicatis. Cartusianum Ordinem statuit profiteri. Venit itaque pijssimus iuuenis, magno deuotionis igne perustus, & à sancto Bernardo Priore Portarum, cuius supra iam memini, summa cum veneratione & amore susceptus est. Sacro autem habitu assumpto, in maximo illic feruore conuersari cœpit, ita vt seipsum imitandi specimen cunctis exhiberet.

VIDE NOTAS. Erant enim tunc plurimi magnæ sanctitatis & pœnitentiæ viri: sed hos noster

Ste-

Stephanus, vt ſol ſydera, vincebat. Aſsiduè nempe ſe holocauſti hoſtiá Domino offerebat, carnem macerans, & mentem igneis charitatis ſcintillis inflammaus. Nunquam in eius menſa, niſi panem vidiſſes & aquam, librum quoque apertum, quo ſibi viciſsim lumina diſtrahebat, vt vtrique homini alimoniam miniſtraret,

Erat prætere a erga diuinum Altaris Sacramentum deuotiſsimus; & communicans, aut celebrans, tam copioſis lachrymis perfundebatur, vt totus cruci CHRISTI confixus videretur. Fluebant ab oculis lachrymæ, indices amoris, & adeps pectoris è pijs luminibus decurrebat. In pſalmodijs tam alacrē ſe laudatorem offerebat, vt putaretur angelicis intereſſe cō-centibus. Et reuera ſic erat. Laudabat nempe Dominum cum aſtris matutinis, & inter filios Dei dulciſsimis modulis iubilabat.

Ex his ſacris operibus, ſanctitatis eius creuit opinio, & grande nactus eſt nomen intus & foris. Omnes namque Stephanum Chriſti militem laudabant, attollebant, mirabantur. Interior homo huius viri, ſicuti erat verè pulcherrimus, fortis, integer, incorruptus; ita exteriorem vno ſēper modo, eoq; modeſtiſsimo efferebāt;

vt

vt nihil in eo prorsus appareret, quod intuentes offenderet. Quis igitur, nisi coram Deo & sanctis Angelis hunc crederet Stephanum conuersari? Vna nempe dierum cùm coram imagine Crucifixi orationi & lachrymis adhæreret, ecce Angelus Domini in humana specie iuxta illum maxima luce refulgens apparuit, eius operibus condelectans, & orationes eius, vt Altissimo eas præsentaret, excipiens. DIONYS. Hactenus filii, intentissimè te audiens perorantem. Nam stupor mihi sicut mentem, ita & sermonem quoq; occupat, tam grandes huius viri melliflui dum laudes intelligo. BASIL. His claris virtutibus, Portarum Prior electus est. Hoc in officio sublimatus, si nosse cupis qualem se gesserit, librum, qui de eius vita scriptus est, legas oportet. Os enim ad alia festinamus.

Eligitur in Priorem Cartusiæ Portarum.

CAPVT XI.

EX PRIORE CARTVSIAE PORtarum, eligitur omnium suffragijs in Episcopum Diensem.

AB hac prælatura super altius cádelabrú poni promeruit, vt lógè lateq; serenisśmú vitæ suæ iubar inclaresceret. Ná in Diensem Præsulem vnanimi assensu, non sine grandi miraculo electus, & consecratus est. Episcopali itaque Sede potitus,

Fit Episcopus Diensem.

tus, obſeruantias regulares, morum, virtutumq; conſtantiam, non ſolùm ſanctus Præſul non minuit, ſed etiam vberiori gratia cumulauit. Ingreſſus nempe ad regimen ſponſæ ſuæ, diuinum officium non in capella ſeu loco aliquo ſecreto, ſed in maiori Eccleſia cum ſuis Canonicis deuotiſsimè frequentabat. Omni ferè die ſalutarem Hoſtiam Domino offerens, nimia deuotione perunctus, lachrymarum abundantia replebatur. Mirabantur vniuerſi contra vſum humanæ felicitatis hominum ex humili heremo, ad ſumma repente prouectum, plus humilitate, quàm dignitate; plus deuotione, quàm dominatione creuiſſe. Ipſe verò nil tale de ſe æſtimans aut cogitans, ad cordis ſui gregiſque cuſtodiam animatus magnos edebat pietatis & ſapientiæ fructus. Sed rem tibi nūc aggredior enarrare verè grandem, & hactenus inauditā. Hic ſanctiſsimus animarum Paſtor, cùm aſsiduè zelans gregem hortaretur ſuum, & vigili cura ouium ſuarum mores diſcuteret, inuenit populum ſibi creditum rudem nimis, agreſtem, impium, profanum, irreligioſum, Dei præcepta, ac Sabbata vilipendentem, nec Eccleſijs, nec Sacerdotibus deferentem. Sanctorum quippe feſta, plebs impia Diabolo dedicabat, ludicris, tabernis, luxibus, choreis,

Diuinum officium cum Canonicis ſuis publicè perſoluit.

reis,ſpectaculiſq; prophanis. Quæ videns, vir ſanctus, ex imo cordis ingemuit, & monens vnumquemque cum lachrymis, nunc ſeorſim, nunc palàm hortabatur eos, viam duriſsimam deſerere, & viam incedere mandatorum Dei. Clamabat ſæpenumerò, ſtans in ambone, & quaſi tuba, exaltabat vocem ſuam, annuntians populo ſuo ſcelera eorũ, & pœnas Inferni amariſſimas intentans. Sed ſaxea & in adamantẽ cõuerſa præcordia, nec minis poterãt, nec blanditijs permolliri. Manebant enim ad fidẽ impij, ad vitã ſpurci, ad mores ferrei, & ad omnẽ diſciplinã ceruicoſi. Quod vt vidit, acerbiori cauterio hos ſtatuit inurẽdos. Putabat enim efficacius ſignis eos cõuertere, & terrere prodigijs, quos ſermonibus non poterat. Iubet ergo vir Apoſtolicus S. Stephanus, ad ſtatutũ diem ſolennẽ cõfluere vniuerſos, & audire quippiã noui, quod eis ipſe dicturus eſſet. Accurrit innumera multitudo. Tũ ille ambonẽ cõſcendens, de ſublimi eos alloquitur, ita dicens: *Hactenus vobiſcũ egi, ô popule meus, verbis, lachrymis, precibus, hortationibus, orãs atque obteſtans, vt dæmonũ ſemitis derelictis, viã pacis, viãque ſalutis ingrederemini. Verũ quia nil verbis, nil adhortationibus proficio, oportet vt nũc palã oſtendam vobis, quibus voſipſos dominis ſeruos mancipaueritis, vt ijs agnitis, impiũ peccati iugum à veſtris cerui-*

Eſa. 58.1.

Populum alloquitur.

Cogit dæmones viſibiles ſe populo exhibere.

ceruicibus proijciatis. Tum iubet ocyus adesſe ab infernis ſpecubus teterrimos dæmones. Aduolant illi ad iuſſum hominis Dei, & populum omnem vallant, ambiuntque per gyrum. Erat videre terribile plurimos illic adſtare incentores vitiorum, inſtar gigantum magnos, turpes, horridos, cornutos, & omni fuligine nigriores. Hi ignem ab ore, oculis, auribuſque emittebant, viruſque & fumus peſtilens è naribus euaporabant. Vngues digitorum rapaces acuebant, quibus ſueti ſunt animas, raptas ad tartara cruciare. Hos populus cùm videret circum ſe ſtrepere, horribili omnes timore perculſi, ſignis & crucibus ſe munientes, diuina auxilia flagitabant. Ad quos S. Stephanus: *Nolite,* ait, *timere: non enim vt nocerent, ſed vt inſtruerent, hos iuſsi accedere, abituros rurſum dum præcepero. Sed videte quæſo, quibus hactenus peſtiferis ſpiritibus deſeruiſtis. Iſti ſunt incentores gulæ, luxuriæ, auaritiæ, iræ, ſuperbiæ, inuidentiæ. Cū his ſine dubio æterna tormenta paſſuri eſtis, niſi ab horū dominio cultuq́; receſſeritis.* His dictis, iubet tenebrarū principes ad ſua loca reuerti. Necdū fœtor omnis euanuit, & plebs animū recuperauit tranquillum. Apertis autem oculis, neminem viderunt præter ſanctum Præſulem: ad quem ita omnes vna voce dixerunt: Ex hac hora, optime Pater, emendatos nos accipe; & oues iam fideles tibi

Dæmones diſparent.

futuras, dignare agnoſcere, quos lupos hactenus ſuſtinuiſti. His dictis, correctiſque animis, & mutata iam in melius voluntate, ad propria feliciter rediêre. DION. nunquam prodigium tam ſtupendum auribus audiui. O admirabilem Stephanum, ô Paſtorem ſolertiſsimum, qui nouit terrere ſalubriter, vt poſsit ſubuenire miſericorditer. BASIL. Affluebat quoque hic Pater ad peccatores piiſsimis ſemper miſericordiæ viſceribus. Vnus nempe ex huius viri ſubditis quodam tempore, grauiſſima corporis ægrotatione laborabat. Hic Diabolo ſe poſsidente, quem etiam vultu voceque prodebat & motibus, in deſperationis lapſus abyſſum, peccata ſua noluit vllatenus confiteri. Hortabantur eum plurimi, verùm ille audire verba Dei deſpiciens, rabioſis vocibus inclamabat: Quid mihi ſcelerato poterit prodeſſe confeſsionis antidotum, qui iam totus cum Diabolo damnatus ſum? Venit hic ſermo ad aures Antiſtitis. Qui plurimum contriſtatus, lachrymans, ocyus ad hominem venit. Et ſuadens hortabatur, ne Dei benigniſsimam clementiam contemnendam putet, eſſeque Deum multo ad miſerendum proniorem, quàm ille aut ſperare poſsit, aut petere. Verùm miſer ille nec lachrymis emolliri potuit, nec hortationibus,

Hominem deſperantem Stephanus ad ſalutem reuocat.

albus, ita cor eius Diabolus peruaserat. Tum sanctus intelligens opus esse fortioribus armis, ad preces se conuertit. Et fusus humi, Dominum pro illo exorabat, lachrymis pauimentum respergens. Fugit ocyus Dæmō ab ægroti præcordijs, & cōpunctus mente, sua crimina confitetur. Absolutus, & inunctus, viaticum petijt & accepit; & mox spiritum reddidit creatori. DIONYS. O oliuam fructiferam in domo Dei. O oleum iucunditatis, vngens & lucens; cuius virtute dæmon pellitur, cuius lenitate durities emollitur, cuius luce peccatorum tenebræ profligantur.

CAPVT XII.

MIRACVLA, QVIBVS HIC SANctissimus Præsul in vita claruit.

BASIL. Hic idem suauissimus Pater paralyticum hominem longa tabe consumptum, & qui se in lecto mouere non poterat, sacra manu palpando, restituit sanitati, gressui, ac labori. Vno dierum, cùm ingens grando rueret, & tempestas sonora cladem maximam minaretur, ille decenter signum crucis iaculatus, ita repente eam cohibuit, vt ne lapillus quidem ab aere laberetur. Dum Diœcesim circuiret suam almus Pontifex, occurrunt nuntij perstrepentes, & clamantes, in loco proximo mulierem repente in mortem cor- *Signo crucis pellit tempestatem.*

 ruisse;

ruisse;& esse à Diabolo præfocatam. Compatitur miseræ mulieri vir mitissimus, & gemens festinat ad locum. Mox commotis visceribus, humi prosternitur, & multis cum lachrymis, CHRISTI clementiam deprecatur. Non distulit pijssimus miserator vota ad se clamantis fidelis famuli sui, sed mox vt ille surrexit à prece, mulier incolumis surgit à funere. Tum Sancti Præsulis aduoluta genibus, meritas gratias deuota persoluit. Obstupuêre omnes, & timore pariter & exultatione completi, miris laudibus Dominum in suo famulo prædicarunt. Habebant Dienses cum finitimis populis implacabile bellũ. At Sanctus Dei, sciens post breue tempus è seculo se migraturum, cùm nollet Cathedram suam impacatam relinquere, potentissimis egit precibus apud Deum, & citò pax suis & populi sui votis desiderata respondit. Cùm iam cælum petiturus, lecto decumberet, accurrunt omnes Ecclesiæ suę filij, vt dulcissimo Patri aliquod exhiberẽt obsequium, & suas illi animas commendarent. Accurrunt, inquam, flentes, & tristes, ac gemebundi, certantes inter se, quis prior tanto parẽti beneficium aliquod posset pietatis adferre. Tunc reuera extrema gaudij Diẽsis Ecclesiæ, luctus occupauit; quando tam suauissimo Patre

Excitat mortuam.

cœpit

cœpit miſeranda deſtitui. Ille enim ſolabatur afflictos. Ipſe cum multa alacritate ad ſuperna ſuſpirabat. Inſtabant autem filij, vt teſtamentum conderet. *Non eſt*, inquit, *neceſſe filioli. Nam quicquid vnquam viſus ſum poßidere, ſponſæ meæ ſtatui relinquendum.* Illo iam ad extrema vergente, ægra quædam iam penè moribunda mulier, petijt à ſuis, vt ad ſanctum ſe Pontificem introducerent. Intromiſſa verò, ſiſtitur lecto iacentis Epiſcopi, & votis ac verbis, vt potuit, ſe poſtulabat benedici. Rogant pro ea qui circumſtant lectulo vniuerſi: Tum ille ſacram dexteram extendens, ſigno Crucis mulierem munijt, & benedixit. Tanta vis gratiæ ocyus conſecuta eſt, vt repente fœmina conualeſcens, in pedes ſe ſanam erigeret, & ad proprium habitaculum lætabunda & laudans repedaret. Quomodo, rogo, non fleret populus præ gaudio pariter & mœrore: præ gaudio, dum videret mulierem, ſanitati redditam: præ mœrore autem, dum cerneret tam potentem occumbere Pontificem?

Recuſat condere teſtamentum.

Moribundam ſanat.

DION. Verè potentem Pontificem, qui infirmitate correptus, alijs ſanitatis gratiam impertiebatur.

BASIL. Acceptis itaq; cum ſumma reuerentia Eccleſiæ Sacramētis, inter verba

orantium, psallentiumq; sacerdotum septimo die Septembris in sacræ Natiuitatis Mariæ peruigilio, placidissimo fine quieuit in pace. Cuius venerandas exuuias mater Diensis Ecclesia summa semper veneratione apud se humatas, retinet.

CAP. XIII.

MIRACVLA, QVAE POST OBITVM edidit.

STatim verò vt almus Præsul sepulturæ est traditus, cœpit meritis vbiq; inclarescere, & operum miraculis refulgere. Adducebantur namq; ad tumbã cæci quatuor, quorum oculi vastis densati tenebris, suauem lucis influxum capere non poterant. Hi inuocato lucis Præsule, lumen tam corporis, quàm mentis ocyus receperunt, & agnouerunt cordis obtutibus, quanti esset apud Deum meriti, qui nouos solis radios illis aspicere contulisset. Post hæc plures adhuc, lumine orbati, interuentu almi Præsulis, diem, quam videre concupierant, aspexêre. Impossibile enim erat, illic cæcæ noctis caliginem posse durare, vbi sancti Pontificis lumina meritorum splenduerunt. Dehinc non minus octo claudi, manci, mutilati sacras Reliquias precibus ambierunt & lachrymis. Sed sanctus Præsul, qui consueuit rectos gressus facere pedibus suis, mancos

Quatuor cæci ad eius tumbam visum recipiunt.

hos & claudos diu ferre non potuit, sed ab alto miserator aspiciens, bene illis gradiendi, actitandique tribuit facultatem. Omnium tunc ora laxabantur in laudes, & Deum ac Stephanum pijs vocibus prædicabant. Aderat & virgo quædam, cuius vertex capitis iam corruptus, multis è fistulis saniem promebat. Hæc vbi pro remedio supplex Stephanum exorauit, optata citius sospitate potita, grata & lætabunda hospitium reuisit suum. Dehinc adducitur mulier ab oppido Vopinco, caduci morbi incommodo miserè laborans. Hæc statim vbi preces fudit, mirantibus cunctis, sanitatis gratiam reportauit. Poteris quoque non mediocriter obstupescere, si dixero, mulierem annos agentem plus sexaginta, pedum suorum adminiculis destitutam, inuocato pijssimo Patre, incolumem, suis ad propria vestigijs, remeasse. Mulier Diensis, cùm multo iam tempore sanguinis profluuio laboraret, orabat ad tumulum Sancti, plorabat obsecrabat, ingemiscebat. Et sicut illa de Euangelio Emorroissa ad tactum fimbriæ vestimenti, ita & hæc ad tactum sancti sepulchri, ocyus adiuta & liberata est. Dehinc fæmina quędã sistebatur sanãda Pontifici: Fæmina, inquam, tam misera ac miserabilis, vt omnium in se mœstos oculos

concitaret. Erat nempe adeo contracta,& compressa deorsum,vt nec terram aspicere, nec in dextrum sinistrumué latus caput posset inflectere. Hæc orans & lachrymans,statim erecta est,& cælum sana respiciens, polorum principi Dei, vnà cum innumera plebe, gratias personabat. Scire etiam te volo hunc sanctum Pontificem quinque defunctos homines à mortis faucibus reuocasse in pristinam lucem. Miles,dominus castri,quod Modon,nuncupatur, vir armis strenuus Vapinicum oppidum expugnaturus obsedit. Hic habebat egregium apud se pugnatorem, qui equina percussus vngula in pectore,ocyus expirauit. Cumq; omnem exercitum hic casus miserabilis concitasset ad metum, suadent qui astabant omnes vt sancti Præsulis Stephani, cuius vbiq; iã signa radiabant,suffragia peterentur. Tunc vniuersi, positis in terram genibus, manus atque oculos extollunt in cælum, & supplicibus votis clamoribusq; almi Pontificis auxilium deprecantur. Et ecce,mirabile dictu, continuò se erigit, qui iacebat exanimis, & flexis etiam in terram genibus, supplices manus extendit in cælum, gratiasque agens, omnia complet laudum præconijs. Tum totus versus in stuporem exercitus, magnis laudibus sanctum STEPHANVM com-

commendabat. At miles, postulato silentio: *Habeo, inquit, ô commilitones, immortales gratias optimo Saluatori Deo, & beatissimo Episcopo Diensi Stephano. Hic meam supremam cladem miseratus, vestris clamoribus piissimas aures accommodare non distulit. Ducebar ego infelix dæmonum impiorum vallatus exercitu, & immergendus perpetuis ignibus, trahebar ad tartara: vbi vidi cruciatus immanissimos, & pœnas inexplicabiles, meis sceleribus præparatas. Quæ quidem tales erant, tam aspera tamq; formidolosa, vt eas, dum cogito, totus horreo, tremoq;. In iis dum penè mergi inciperem, adest ipso sole splendidior admirabilis Præsul, qui potenti virtute dæmones terruit, & in fugam compulit, meq; manu correptum, corpori restituit: & vt pœnitentiam agerem, viuere concessit.* Hæc autem dicens, plurimos permouit ad pœnitudinem, & se quoque viæ restituit saniori. Delatus est vno dierum ad sepulchrum hominis DEI adolescens quidam, qui ab excelsa labore deorsum ruens, conquassatus est, & ita toto confractus corpore, vt clausis oculis, defuncto similis videretur. Erat reuera, iam penè mortuus, nec spem vllam vitæ medici promittebant. Tunc parentes & amici pro eo suauissimum STEPHANVM votis pulsant, & lachrymis. Et ecce, qui sepulchro

expectabatur inferri, sanitati redditus, domum victurus rediit, non sine ingenti multorum tripudio & gratitudine. Sacerdos quidam habitator castri cuiusdam, è rupe altissima decidens, femoris sui neruos ita detriuit, vt gradiendi officio destitueretur. Hic nostrum præsulem cùm visitasset, & preces cum fletibus effudisset, integerrimæ est redditus sanitati. Homo quidam de Brione oriundus, ab hostibus captus, turri fortissimæ est inclusus. Hic sancti Stephani patrocinia inuocans, vbi primæ portæ seras, vectes, ac repagula manu tetigit, confestim omnia relaxantur, & patente ianua, secundam portam ac tertiam captiuus tentare aggressus est. Quibus simili facilitate solutis, liber exilijt, & ad tumbam sancti Præsulis veniens, cunctis audientibus & lætantibus, hoc insigne miraculum patefecit. Post hunc accurrunt duo viri, qui etiam adiutorio almi Stephani è carceribus liberati, vincula sua ferrea deferunt ad sepulchrum. Sed quid hactenus laboro verbis rem velle dicere indicibilem? Tu si plura nosse desideras, librum lege, vnde ista pauca decerpsimus. Sed neque illa omnia potuit enarrare. Tu igitur à me nil vltra requiras. DION. Pareo libens, fateor tamen abundè me huius viri magnifici epulis, te ministrante, refe-

ctum,

ctum. Nunc opus est, vt quod restat, prosequaris. BASIL. Necesse est igitur, vt ordinem, à quo digressi sumus, resumamus.

CAPVT XIV.

DE PATRE BASILIO, OCTAVO totius sacri Cartusiensis Ordinis Generali: qui vixit circa annum Domini 1150.

BEato Anthelmo succeßit in Prioratu Cartusiæ; dignißimæ memoriæ Basilius Pater. Qui doctrina & eloquentia admodum clarus, multum toti contulit Ordini multumque profuit religioni Cartusianæ. Hic non minus sanctitate ac virtutum gratia quàm scientia illustris, constitutiones plurimas, Ordini profuturas, instituit, promulgauitque. Hic annis plus quatuor & viginti Cartusiam rexit: vir multum strenuus, sed & mitißimus, præclara industriæ suæ post se monumenta relinquens. Columnam hunc in domo Dei robustißimam habuisse, omnes Cartusiæ filij gratulantur. Nam alter quispiam, qui eo humilior esset, sanctior, feruentior, sollicitior, doctiorque vix potuit inueniri. Edidit enim præter alia de laude solitariæ vitæ facundißimæ sapientiæ epithoma, vbi breui sermonem mirum in modum eam vitam commendat. Hac vna eius industria facilè, qualis in reliquis suis

Præfuit annis plus 24.

Scripsit de vita solitaria.

Gerardi Niuernensium Comitis stupenda humilitas.

scriptis extiterit, quis poterit autumare. Sub hoc Patre ac principe magnificus Gerardus Niuernensium Comes, in habitu Conuersorum, egregium se Dei militem gessit. Qui inter cæteras virtutum dotes, humilitate singulari radiare, pestemq; inanis gloriæ aspernari solitus erat. Hic, cùm grauitatis & sapientiæ prærogatiua sui temporis Francorum aulicos omnes antecederet, à Christianissimo rege Ludouico, & ab regni optimatibus, quasi vnus omnium parens, pari colebatur affectu: nemo vnquam in eius præsentia, vel etiam rex ipse ludicrum verbum aut factum proferre audebat. Nam vno dierum, cùm Rex ludentibus ad * scacharium assideret, timens ne comes Gerardus superueniens, & se spectantem, & illos ludentes aduerteret, iussit ocyus de medio tolli scacos. Sed ille intelligens, quid actum esset, Regem dissimulare rem cupientem, nec valentem, his verbis corripuit: *O te, inquit, insignem Principem, & populi Dei prouisorem, qui mentem regiam his ludicris subigis, qui omni vita tua tempore, vix ea cogitare sufficeres, non solum vt non delinqueres, sed quæ iusta, quæq; vtilia populo tuo sunt institueres. Quomodo igitur in his vanis tempus insumis, & vigorem mentis effœminatè resoluis?* Hanc obiurgationem Rex sanctus LVDOVI-

** Tabula est, in qua scachia ludus exercetur; de quo Hieronymus Vida eleganti carmine integrum conscripsit librum.*

Regem leniter arguit.

DOVICVS humiliter excepit, ſciens ſe à viro iuſtiſsimo & optimo reprehendi. Hic GERARDVS Comes inter conſules & nobiles viros ſæpe cùm in regia concione ſederet horis ſolennibus exiens ad orationem, ſecedebat in partem, flexis genibus aut corpore toto fuſus in terram, cum lachrymis & ſingultibus diuinam ſuper ſe clementiam implorans. Hæc ſæpe etiam, cùm in campis aut pratis eſſet, actitabat, ita vt à ſuis aut hypocrita, aut vaniglorius diceretur. Verùm ille hæc audiens, in nullo penitus mouebatur, ſed ſtillantibus vbertim per genas lachrymis, verbum memoria dignum loquebatur: *Abſit*, inquiens, *abſit, vt proditoris crimine pollui velim, mihi vſurpando gloriam* DEI *mei. Si adoro, & exoro* DOMINVM DEVM *meum, non mihi vtiq; peccatori, ſed gloriam glorioſo & ſancto nomini eius do.* Hic tantus & talis Comes Cartuſiam veniens, à ſancto BASILIO deuotè ſuſceptus eſt. Sed multo ipſe deuotius conuerſatus, Hic vir ſanctus baltheum in funiculum, & ſericum inſagũ commutans, inter humiles conuerſos voluit computari. Vbi crucem Domini quotidie tollens, & Agnum ſequens, non ante de virtute in virtutem progredi deſtitit, quàm

Conuerſi vocantur laici.

Psalm. 83. 7. quàm mereretur videre Deũ Deorũ in Sion. Ad hunc videndũ, cũ quodam tẽpore filius, egregiæ indolis adolescẽs, profectus esset (quẽ paruulũ sibi in Comitatu successurũ in patria sua olim dimiserat,) veniens Cartusiam, cùm patrem suum videre cuperet, didicit eum tunc in superiora montis, tondendis ouibus operam dare. Quem diutius expectatum, tandem conspicit in habitu pauperrimo descendere, ac vellera recenter tonsa, seruicibus deportare. At filius eum non agnoscens, accepit à fratribus, qui illi astabant, hunc suum esse genitorem. Tum ille valde animo compunctus, occurrit ei, tenensque vestigia eius, & exosculans, prægaudio cœpit lachrymari. Qui ad Patris amplexus & oscula erectus, intueretur sinum & collum ipsius barbionum & pediculorum examine scatere. Quo iuuenis viso, nimium exhorruit, & vermes mordacissimos tollere cupiens, hoc à patre viro fortissimo responsum accepit: *Sine, inquit, sine fili charissime, istos vermiculos, vermi, qui non moritur, suam præripere prædam. Votiuus & delectabilis est mihi morsus istorum, quos inexplebilem gehennalium vermium edacitatem, me, Domino miserante, spero euasurum.* Sub hoc quoque Patre Basilio, magnus & sanctus Domino militauit Hugo post Lincolniensis Pontifex. Hoc Hugo-

Filius reperit patrem tondentem oues.

VIDE NOTAS.

VIDE NOTAS.

Hugone iam professo, almus Pater Basilius vita functus migrauit ad Dominum. Post huius itaque obitum, tam grauis Hugonem carnis tentatio, tamque continua exagitabat, vt plus aliquid quàm gehennales flammas se perpeti arbitraretur. His vallatus angustijs, gemitibus abundabat & lachrymis; virgis quoque & abstinentijs, quibus diuinum auxilium anxius precabatur. Demum athleta fortissimo prostrato quidem, nec tamen superato; non victo, sed fatigato, tenuis sopor obrepsit. Continuò velut in excessu mentis positus, vidit sanctum Basilium vultu clarissimo radiantem sibi astare, & his vocibus blandiri: *Quid habes mali, charissime fili? Surge, & desiderium tuum mihi Patri tuo enarra.* Ad quem ille; O, inquit, optime Pater, ô mi nutritor suauissime, affligit me vsq; ad mortem lex peccati & mortis, quæ est in membris meis. Et nisi tuo more auxiliéris mihi, ocyus morietur puer tuus. Vix verba compleuerat, en, inquit Sanctus, auxiliabor tui. Mox patefactis nouacula, quam manu tenebat, visceribus eius, quasi strumam igneam inde visus est excuisse. Dehinc data benedictione, pius medicus astra repetijt. AEger verò sanatus, & sibi redditus, somno fugiente resedit. Lætusq; super modum de ostensa sibi gloria optimi

Consule vitã S. Hugon. Lincol. cap. 7. Nouembr. 17.

VIDE NOTAS.

mi

mi parentis, & fotoris sui, corde pariter & carne mirabiliter sese repperit immutatum. Post hæc sacer Hugo non quasi hominem, sed quasi Angelum se gerebat, & ibat proficiens & succrescens quotidie, donec magnus & sublimis effectus est.

Thren. 3. 26. DION. O quàm bonum præstolari cum silentio salutare Dei, qui non patitur fideles suos tentari supra id quod possunt ferre, sed facit etiam cum tentatione prouentum. 1. Cor. 10. 13.

CAPVT XV.

DE B. IANCELINO, DECIMO CARtusianorum GENERALI.

*VIDE NOTAS. BASIL. Succesit *Basilio Patri magnus & memorabilis Iancelinus. Huius tam sublimis fuit humilitas, & tam humilis maiestas, vt nemo illam vel attingere; & tam feruens charitas, vt vix eam quis potuerit æmulari. Nihil in Prælato ita refulget, vt humilitas mansueta, humilitas temperata, humilitas non segnitie quadam strata humi, sed Spiritus sancti magisterio castigata. Hæc talis est, quæ nouit suum alumnum, ne de se alta & grandia existimet, custodire, & nihilominus in vitia culpasque subditorum sublimem ac constantem attollere; vt rigidus norit, superbè se efferentes, humiliare; &

tamen

tamen mansuetudinis terminos non transilire. Hic in tam sublimem sanctitatis apicem excreuerat, & tantorum meritorum vir clarus euaserat, vt de antiquis illis Patribus vnus putaretur. Hic (quod forsitan incredibile apparebit) annis non minus sexaginta ipsam Cartusiam, & vniuersum Ordinem mira rexit industria, moderator egregius, & singularis. Hinc stupor omnibus factus est & admiratio, quòd vir scilicet tam grandæuus tanto sufficeret oneri, & abundaret. Sub hoc Patre reuerendissimo ipse Cartusianus Ordo toto iam orbe diffusus, luminis sui gloriam humanis infundit obtutubus, & laudis suæ præconia per ora omniũ promulgabat. Singulari tamen prærogatiua sanctitatis, ipsa domus Cartusiæ præeminebat. Hinc factum est, vt bono suo, quem spargebat odore, virum magni nominis Petrum Frecoldi, genitorẽ Clementis Papæ IV. ad se attraheret, reciperet, vestiret, retineret. Nam hic deuotissimè in habitu sancto conuersatus, etiam ibi sepultus, quieuit in pace. Sub regimine huius beatissimi IANCELINI tam consummatæ virtutis Monachi & conuersi in Cartusia Domino militabant, vt idonei essent omnes*, signa facere. Horum vnus, cùm post mortem esset translatus ad supe-

Præfuit ad annos sexaginta.

Nota.

ſuperos, cœpit magnis in terris clarere prodigijs. Nam Dominus non paſſus ſerui ſui glorioſa merita ſub modio contineri, maximis illum miraculis honorabilem fecit. Finitimos quippe omnes valetudinarios, & qui varijs incommodis laborabant, excitauit Deus, vt ſi cuperent ſanitatis gratia donari, ſepulchrum inuiſerent recentis in Cartuſia defuncti ſerui ſui. Accurrunt itaque leproſi & mundantur, cæci & illuminantur, ſurdi, muti, claudi, & reformantur. Attrahuntur dæmoniaci, & repurgantur, paralytici quoque, & podagrici ad robur priſtinum eriguntur. Cumque propter hanc ſanitatum gratiam, multo iam tempore durantem, innumera hominum multitudo ad ſancti viri ſepulchrum conflueret, contigit vt domus ipſa non parua diſpendia pateretur rerum temporalium pariter & ſpiritualium. Accurſus enim & ſtrepitus hominum, ſanctorum fratrum requiem fatigabant, & temporalia eorum bona conſumebant. Diabolus quoque ſeſe his perturbationibus immiſcens, ſcandalorum etiam moliebatur inſidias. Hæc vbi vir beatus Iancelinus animaduertit, moleſtè nimium ſuorum inquietudinem tulit. Et lachrymans, hãc Dei Sancto querimoniam fudit: *Hæccine eſt, ô fili dulciſſime, retributio, quam retribuiſti tibi?*

nobis? Tu in tabernaculis fiducia & in requie opulenta quiescis, & hunc nobis inquietudinis impetum reliquisti? Non ex æquo hac diuisio facta est. Oportet igitur, vt ijsdem, quibus Diabolum superasti, te aggrediar armis. Obedientia nempe, quæ in certaminis campo viriliter dimicasti, & quæ tibi pacem peperit sempiternam, fratribus etiam tuis hoc in loco tranquillitatem afferat, necesse est. Et accedens reuerenter ad tumulum, *in virtute*, ait, *obedientiæ tibi præcipio fili, vt sicuti mihi, dum hic viueres, semper obedisti, ita & nunc mihi obtemperes. Volo igitur, vt deinceps nullum opereris miraculum: sed potius consulas quieti nostræ, vti tu olim tuæ consuluisti.* Paruit ille, vt erat humilis corde, & nullum de cętero curationis signum, quasi iussa pauescens, exhibuit. Tanta sub hoc magno Patre in fratribus sanctitudo florebat, vt Deus quoq; fideli custodia, & hos, & horum omnium substantiam vallaret per circuitum, vindex nimirum prauorum operum, vltorem se obiectans acerbissimum. Vnde illustris quidam, & magni nominis Princeps ausus est à Cartusianis fratribus aliquid præripere violenter, & possidere. Quem tamen Deus, vti fecit regi Abimelech, percussit, suamque coniugem puniuit in conceptu & partu sobolis suæ. Omni namque tempore, quo mulier parere debuit, non humanam effigiem, sed pro-

digiosum quoddam monstrum fundebat in lucem. Istud dum iam certis vicibus contigisset, illa intelligens se ob sua scelera flagellari, rapinam restituit, & obtenta Sanctorum prece, filios deinceps generauit incolumes. Vna quoq; dierum cuneus quidam prædonum impetum faciens, armenta & boues omnes, quæ tum pascebãtur in campis, violenter coram se minans, tentabat abducere. Cumq; non longius abijssent, occurrit illis frater, Conuersus illius domus, & agnoscens sua esse animalia, precatur obnixè, ne rem tam sacrilegam attentare præsumant. At illi surda aure transeunt irridentes. Et ecce terribiles quædam antea nunquam visæ bestiæ repente irruunt è nemoribus, minaces, truces, formidabiles: quæ, intactis ouibus, latrones ocyus inuadunt, & membratim discerptos in momento. Quo facto, sese ad nemus recipiunt. Tum Conuersus pauens & tremens ad tam formidatum iudicium Dei, recepta animalia, coram se minauit ad claustrum. DION. O quàm manifesto exemplo ostendit Deus, verum esse, quod ante per os Prophetæ pollicetur: *Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei.* Sed progredi ne moreris.

Zach.2.8.

CAPVT

CAPVT XVI.

DE PATRE MARTINO, ISTIVS *nominis I. & Ordinis Generali vndecimo.*

BASIL. Iancelino optimo Patri succeſsit magnificæ pietatis Martinus, vir ſcientia, ſanctitate, & authoritate clariſsimus. De quo almo, & honorifico viro hoc narrabatur, nuſquam ſcilicet in Ordine reperiri, qui illi ſcientia ſecundus haberetur, aut gratia. Erat in eo humilitas ſingularis, charitas admirabilis, autoritas auguſtalis. Scire te oportet noſtrum Ordinem lentè, & cum quadam pigritia ſemper proceſsiſſe. Faciebat quippe rigor veſtium, frugalitas ciborum, carentia neceſſariorum, abdicatio voluptatum. Hinc factum eſt, vt pauci admodum & hi ſolùm feruentiſsimi, noſtris ſe contubernijs ſociarent. Ordo autem * Ciſtercienſis, qui paulo poſt noſtrum exordium ſumpſit, mirum in modum in perſonis creuit, & domibus; & ad quatuor mundi ſe climata dilatauit. Vna dierum, cùm fratres Cartuſiæ ſub die colloquij inter ſe de his quærerent, & mirarentur, quidam ex eis, loquente in ſe Spiritu DEI; his verbis triſtes ſolatus eſt, dicens: *Non fratres, ægre tuleritis illos celerius creſcere ac longius progredi, & nos quaſi inertes pedetentim*

Anno ſcilicet Domini 1098. Cartuſienſis verò anno 1084.

Ordo Cartuſienſis pedetentim cur ſuccreuerit.

subsequi. Nam Cisterty, vt citò crescunt, ita & citò decrescent: non quidem pluralitate, sed sanctitate. Nos verò incrementa ducimus tardiora, sed authore Deo, & multitudine & sanctitate durabimus, & alijs de virtutum culmine in ima ruentibus, nos mundis manibus addemus fortitudinē, & perseuerabimus in Ordine & gradu nostro. Hanc prophetiam etiá in hęc tépora nostra durare conspicimus, in quos verè fines seculi deuenerūt. Quod aūt tam segni progressu noster Ordo promouit, fecit austeritas, & religionis rigor. Hinc factum est, vt nonnulli Pontifices Ordinem hunc horrori ducerent, simul & Cardinales, nec facilè induci poterant, vt crederent esse salutiferum, quod tam inhumanum & asperum videbatur. Vnde & Innocentius Papa olim ille Canonista præcipuus, cùm adhuc Cardinalis esset, solitus est sanctum quendam heremitam iuuisere, virum altissimis cōtemplationibus sublimem. Qui quodam tempore adueniens, repperit eū exstasi mentis absorptum, & ita rigidum, vt & mortuus crederetur. Tum qui erant familiares Innocentij, hominem Dei cœperunt vellere, pulsare, agitare. Tandem ad se reuersus, cœpit pectus suum tundere: & vellere crines: & lugubri voce clamans, cum lachrymis dixit: *Ego raptus ad seuera iudicia magni Dei, vidi mirabilia, & horrenda nimis.*

VIDE NOTAS.

nignis. Væ, & septies væ miseris mortalibus, & infelicissimo hominum generi. Turbato autem Cardinali, & his, qui conuenerãt, & sciscitantibus quid vidisset, respondit: *Ductus sum ad Infernum, & vidi illic animas impiorum in æternæ gehennæ flammas incidere, vt solent niues, cùm densissimè cadunt ex nubibus. Post ad loca purgatoria perductus, illuc rarissimè inferebantur animæ, vt mos est, niues deorsum minutim labi, quando nubes ninguida iam defecit.* Deinde raptus ad deliciarum flarentissima loca, tantùm tres illuc animas introire conspexi, animam scilicet illius, quem tu nosti, Pontificis, animam cuiusdam illius domus Cartusiensis, & animam illius probissimæ mulieris Romanæ ciuis, singulas personas de nomine sonans. At Cardinalis huius rei veritatem nosse cupiens, vbi seruos suos misit inquirere, repperit hac ipsa hora hos tres homines luce functos, ad superna commigrasse. Hinc factum est, vt venerãdus Innocentius, qui prius nimium Cartusiani Ordinis rigorem timuit, ob eleuatum ad cælestia Monachum, multo eum sit deinceps complexus amore, & nouam illi domum suis impensis instituerit. Creuit itaq; sub hoc Patre Martino Ordo noster, atque adeo inualuit, vt tritum diceretur vulgo prouerbium: Vbicunq; Cartusiensibus erigeretur horreum, citò ibi

fieri claustrum. Hic itaque pijssimus Martinus, instar illius Turonensis Præsulis, pauper & modicus, post maxima experimenta virtutum, cælum diues ingreditur. Et quia puto non tibi me esse oneri, si parumper historias attigero, dicam aliquid, quod scimus hoc Patre regente Cartusiam contigisse. Est enim auditu mirabile. Mõs quidam, qui tunc temporis inter Cartusiam & Cambriacum maximus habebatur, sese à montium, cui iunctus erat, societate secernens, ac per multa miliaria cuiusdam vallis pertransiens, alijs se montibus iunxit. Transiens autem villas omnes, quas in valle repperit, ocyus oppressit, & agros omnes ac campos lapidibus opplens, quinque hominum millia (irato eis iudice Deo) extinxit, ac præfocauit. Qui illo ipso anno venerunt ad Capitulum generale Priores, retulerunt in Toleto Hispaniæ ciuitate, Iudæum quendam, dum operam daret in suo agro rupem comminuere, vt illi ad vineam ampliandam locus sufficeret, inuenisse in ipsa rupe quandam concauitatem humana industria comparatam. Ingressus autem repperit librum vnum, qui ligans folijs compactus erat. Hic liber scriptus erat triplici sermone, Græco, Hæbraico, & Latino; tantundem Scripturæ continens, quantum vno posset scri-

Mirum videri queat, vnde Dorlandus hæc habeat.

ſcribi Pſalterio. Cótinebat auté volumen trium téporum curſum, ab Adam inchoans, vſq; ad peſsimum Antichriſtum. Loquebatur enim, & pulchro ſermone ſcribebat tempus naturæ, tempus legis, & tépus gratiæ: & hæc tria tempora, tres mundos nuncupabat, proprietates hominum cuiuſq; mundi definiens. Principium verò tertij mundi poſuit in Chriſto ſic. In tertio mūdo, tempore ſcilicet gratiæ, Dei Filius naſcetur ex Virgine Maria, & pro hominum ſalute patietur. Hæc vbi Iudæus legit, credidit, & cum omni domo ſua baptiſmatis vnda dilui meruit. DIONYS. Hactenus ſilenter te, ac libenter audiui: nam ſaluifica ſunt & iucunda omnia quæ dicis. Sed oro, ne progredi fatigeris.

CAPVT XVII.

DE PATRE BOSONE, DECIMO ſexto Maioris Cartuſiæ Priore, ſeu Ordinis GENERALI.

BASIL. Martino optimo Patri ſucceſsit (omiſsis pleriſq; Patribus intermedijs) ſanctus Boſo, vir multa ſanctitate reuerédus, ingenio & doctrina admodum clarus, & præſtāti authoritate conſpicuus. Huius tā grandia apud Deū merita clarebāt, vt ab eo, quicquid peteret obtineret. Fuit enim *VIDE NOTAS.*

magnarum virtutum atq; operum perpetrator. Et cùm in celsa staret arce bonorum, essetque toti mundo admirabilis, in suis tamen ipse oculis sibi vilescebat. Sublimis ad merita, sed ad præmia capescenda humillimus. At ne putes huius sanctitatem, solis me velle iactitare sermonibus, vnum dicam, quo cætera tibi eius opera clariora reddantur. Quodam tempore cũ in Cartusia fabrica quædam erigetur, vnus è mancipijs ab alto ædificio in præceps ruens, ad lapides miser se collisit; & fractis, ac dissipatis membris omnibus, animam efflauit. Hic opertoria veste impositus, sub oculis beatissimi Bosonis, eiusque vestigijs deportatus est. Tum orant omnes cum lachrymis, vt solita pietate motus, defunctum hominem, & in suo opere laborantem, vitæ restituat. Ille, vt vidit miserabile infortunium, lachrymas fudit, genua posuit, & fusa super eum breui oratione, absorptum à morte ad vitæ munera ocyus reuocauit. Surgit ille integrè & incolumis, & sese post mortem viuere, seq; sibi ipsi superstitem esse miratur. Cui Sanctus: *Perge*, inquit, *fili, ad opus tuum, & gratias agens ei, qui te curauit optimo Saluatori, incœptam operam explere curato.* Mirantur omnes post tam lugubrem necem, tam celerem vitam, & sublatis ad sydera vocibus, Deum in

Suscitat mortuum.

um in Bosonis meritis magnificè attollũt. Est apud Cartusiam quædam ferri fodina, quæ ad ius pertinet Monachorum. Hic quodam tempore plurimi è vicinis locis homines adunati, ferrum non modicum de subterraneis specubus extrahebant. Quod vbi vir beatus audiuit, oblitus suæ inualidæ senectutis, bacillo membra sustentans, montem altissimum, & accessu admodum difficilem potenter ascendit, & aspectum suum illis exhibuit: & vt ab execrabilibus furtis animum reuocent, humili sermone petijt, impetrauitq;. Erat nempe tam sanctæ opinionis Pater, & tam magnæ autoritatis, vt nemo auderet eo vetante, perperam quid agere. Hinc factum est, vt omnes illi cum metu & reuerentia ocyus abscederent, nec in reliquum simile quid facere attentarent. Hoc Patre, & toto Ordine nostro florente, Templariorum Ordo, iubente summo Pontifice, sub vna nocte de superficie terræ deletus est, & ad impia tartara cum suis cultoribus commigrauit. Hi enim funestissimi & perfidissimi homines, omnibus Iudæis, paganis, & hæreticis scelestiores, sub agnino vellere, Christianam fidem nitebantur extinguere, & Christum in suis membris crudeliter iugulare. Transeo tamen hæc, credens te hæc apprimè nosse. DION. Noui sa-

Hæc paulo aliter apud Petrum Sutorem.

VIDE NOTAS.

Templariorũ Ordo quando deletus.

VIDE NOTAS.

ui fateor, & tam occultam & generalem hominum illorum cladem nunquam ſine ſtupore reminiſcor. BASIL. Vixit ſanctus Boſo in officio Prioratus, annis quinq; & triginta. Quo ad ſuperos tranſlato, Reliquiæ eius, vt cætera mortuorum corpora, terræ mandata ſunt. Creuit autem olim herba ſuper tumbam huius almi Patris, quæ guſtata, morbos varios & febres acutiſsimas pellere poterat. Hinc aduentabāt ex diuerſis mundi partibus, viri pariter & mulieres, qui has herbas magnis precibus ambiebant. Ruſtici quoque illarum partium, in ſuis infirmitatibus non alia antidota quàm has herbas accipiunt, & accipipientes mox liberantur. Sunt præterea complures alij in hoc cemiterio ſepulti ſanctiſsimi Patres: quorum merita ſunt apud Altiſsimum, vt poſsint ſignis miraculiſque clarere, ſi fides exigat, & ſi fuerit qui requirat.

Confirmat hoc Petrus Sutor lib. 2. de vita Cartuſ. cap. 6.

CAP. XVIII.

DE INSIGNI VIRO, PATRE MAYMONE, decimo ſeptimo Ordinis GENERALI.

Poſt beatiſsimum Boſonem, elegit ſibi in Priorem Cartuſia Haymonem, virū per omnia mirabilem. Cuius tanta fuit in diuinis libris ſapientia, vt abundè nō modò ſuam Cartuſiam, ſed etiam gymnaſia paſce-

pasceret Theologorũ. Nam & scripta eius, etiã his nostris tẽporibus in pretio habẽtur, & honore. Magnus itaq; sapiẽtia & scientia, sed Dei timore & sanctitate nusquã inferior, Tam exuberans fuit in hoc viro contemplationis gratia, & internarum rerum cognitio, vt Prioratus officiũ ægerrimè ferret. Delinitus enim Rachelis amplexibus, & dulce eius contuberniũ gliscens, lippientem Liam, & ad multa solicitam, fastidiebat. Huius tempore Prioratus, tota Cartusiana domus, diaboli factione, magno incendio concremata, & in fauillas cineresq; penè redacta est. Sed quam dæmonis inuidia succẽdit, Dei nostri clementia rursum restituit, multo quàm antea nobiliorem ac firmiorem: porrigente ad id opus toto Ordine manus adiutrices, vnà cum Principibus, & potestatibus mundi.

Maior Cartusia igne deflagrat.

Sed restauratur.

CAPVT XIX.

DE PETRO FAVERII, PRIMO *quidem Priore S. Crucis Romæ, deinde verò Generali totius Ordinis Procuratore.*

SVb hoc Patre Haymone Petrus Fauerius Monachus factus, egregiũ se inter cæteros militẽ gessit. Huius cũ esset sũma religio, sũma tamen illi inerat humilitatis deuotio, & deuotionis discreta cõsũmatio.

Hic

Hic Prior domus S. Crucis, quæ Romæ est, institutus, pro morum suorum gloria & ingenij magnitudine Procurator Ordinis Generalis, ad causas actitandas, in Auinione institutus est. In hac ciuitate, in qua tunc Papa erat, cùm Ordini auxiliaturus degeret, contigit graui illum ac peremptoria infirmitate teneri. Vnde dum lecto decumberet, moriturus, venit illum inuisere, Dei nutu, Dominus Heribertus, Prior boni passus, nostri Ordinis, vt ægro esset solatio. Quem Petrus vt vidit, magno gaudio repletus, exultauit in Domino. *Gratulor*, inquit, *aduenisse te, mi suauissime frater: Nam & hoc corpusculum trades ocyus sepulturæ.* Dehinc facta confessione, ac corpore Christi præmunitus, sese ad exitum præparabat. Patre autem Heriberto, ob suas operas, ab infirmo paululum digresso, ecce Sathan, humani generis acerrimus hostis, ad lectum iacentis se posuit, tetrum, asperum, formidabilem: & aperiens grande volumen, quod tenebat manibus, in quo peccata omnia ipsius infirmi, quę vnquam gesserat, stylo exarata tenebat, tūq; in faciem viri Dei cum magna se proternia ingerens, & stomachum mouens, cœpit cachinnando & irridendo improperare illi sensim delicta sua omnia, quæ patrârat. Hæc videns & audiens Procurator,

&

& timore horribilis aspectus Sathanę plurimum conturbatus, agebat secum, quid ad tam frontosam obiectionem posset respondere. Sciebat equidem se peccatorem, sed longam & asperam egisse in Ordine pœnitentiam, nec quicquam damnationis esse his, qui sunt in Christo Iesu. Verùm quia iudicia Dei abyssus multa, & *nescit homo, vtrum Dei amore, an odio sit dignus,* ideo sperabat, & tremiscebat; fidebat in Domino, & pauescebat. At Sathan modis omnibus operam dabat, vt in desperationis foueam præcipitem raperet militem Christi. Ille verò ex aduerso acriter pugnans, fidei se clypeo protegebat, & sudans ac tremens, psallebat & orabat, ac Diaboli pectus spiritalibus telis transuerberabat. At illa mitissima propitiatrix generis humani, omniumque afflictorum adiutrix promptissima, Dei Genitrix Virgo MARIA, videns serui sui acre certamen, de supernis descendit, & inæstimabili claritatis luce refulgens, ad lectum iacentis se collocauit. Stabat formosa illa, & omnium pulcherrima Virgo, puerum speciosissimum niueis complectens brachijs; oculisq; mitissimis suum Petrum aspiciens. Quam ille vt vidit, supra quàm credi potest exhilaratus, spiritu spem suæ salutis integerrimam reuocauit. Porrò Zabulus Diuæ Virginis

Rom. 8. 1.
Psalm. 35. 7.
Eccles. 9. 1.
Diabolus fugatur accessu Diuæ Virginis

ginis lucem non ferens, obſcuro quodam, qui illic erat angulo, ſe recepit. Tum ſuauiſsima Virgo, oſtendens ægro ſuum Filium: *Noli* (ait) *mi frater timere, noli pertimeſcere. Per hunc nempe puerum formoſum, omnia tibi peccata condonantur*. Hæc verba vt impius Sathan audiuit, contabuit, & fuga elapſus, confuſuſque in tartara ſe præcipitem dedit. At infirmo apprimè conſolato, in cæleſtia regna Dei Genitrix remigrauit. Redeunti verò Patri Heriberto, multa exultatione perfuſus, dixit Petrus: *Ego, mi Pater, tam magna nunc ſpei fiducia vtor, tantaq́ ſum mentis conſtantia animatus, vt nec mente concipere, nec verbo id dicere poſſim. Vidi enim non in ſomnis, ſed vigil, & his oculis Dei Genitricem, ſuam vnicam ſobolem* IESVM *geſtantem, & ſalua facta eſt anima mea.* Tum cœpit enarrare Heriberto, quæ ſibi paulo ante contigerant. Sequenti nocte, poſt Matutinas, cœpit ipſe ſolus alacriter Litaniam decantare Sanctorum: cui ſe coniunxit Heribertus, vt ſuccurreret laboranti. Inter pſallendum verò, vbi ventum eſt ad locum: *Omnes Sancti orate pro nobis*, ſubitò ſurſum porrectis ad cælum oculis, manu dextera extenſa, quaſi Heriberto rem aliquam monſtraturus, cum ingenti cordis lætitia, ac ſono vocis clamauit, dicens: *Omnes Sancti qui huc modò aduenistis,*

venistis, orate pro me. Quam postulationem cum summo sæpe feruore resumens, atq; ingeminans, beatum spiritum in Sanctorum, qui illic aderãt, manus emisit. DIO. Hinc apertissimè conijci datur, eum Sanctorum præsidio vallatum inimicas acies trãsisse tenebrarum, & cum ipsis ad superna regna Dei commigrasse. BASI. Vnum nunc dicam, quo Haymonis S. Patris zelũ possis agnoscere. Erat in Sabaudia Aymarus Comes, vir nobilis excellentiæ: qui ius aliq; sibi in Cartusiæ possessionibus vsurpabat. Erat itaq; improbus, & violentus exactor. Hic quodã tempore Capituli generalis misit satellites suos, vt pontẽ Cartusiæ perfringerent, & plurimas violẽtias irrogarẽt. Paruerunt crudeli domino ministri crudeliores. Accepta hac iniuria, veritus Pater Reuerendus, ne hęc licẽtia maioris insolentiæ causa fieret, malignã Aymari audaciam Comiti Sabaudiæ, & ipsi Delphino Viennẽsi intimauit, auxiliũ iustitiæ cõpleri desiderans. At hi Principes, cũ plurimũ Baronẽ hunc adamarent, inefficacem esse optimi Patris querimoniam protulerunt. Vnde zelo ductus, factam violentiam Regi Franciæ patefecit. Ille re cognita, vehementer incanduit, mandans Comiti, & etiam Delphino vindictam facere in hominem peruasorẽ: alioquin

quin ſe daturum operam, vt deſtructa ad ſolum Cartuſiæ domo, quam illi videbantur habere contemptui; aliam in ſuo regno multo hac conſtruat nobiliorem. Quod vbi Delphinus, & ipſe Comes audiuit; veriti amittere domum, quam ſummo ſemper ducebant honore, & quæ in ſuis eſt conſtituta limitibus, Aymarum Baronem, & filios ſuos, quos habebat, ligato ſibi ad colla capiſtro, Cartuſiam ire compellunt, & pedibus ſe ſubmittere ſanctorum fratrum, miſericordiam & gratiam petituros. Veniunt innodati, ſe proſternunt, petunt miſericordiam, lacrymantur. Quos vbi Prior ſanctus in pacis oſculo recepit, petit vt pro cautela ſcripto id ius reſignent, quod ſe infra Cartuſiæ limites habere fingebant, iurentque nunquam in reliquum ſe talia præſumpturos. Scripſerunt, iurauerunt, & vſq; in hanc horam iurata perſiſtunt. Præfuit annis quindecim Pater Haymo Cartuſiano regimini; ſed cùm nimium flagraret Rachelis amplexibus, inſtantiſsimis precibus egit, vt vix tandem fatigatis Patribus, ſolitarius ſibi viueret, & ſuo Deo. Sed quis nunc dignè commẽdet qualiter hic vir ſibi redditus, ſe ſuæ ſolitudini præbuerit diligentem? Tunc cœpit in eo perfici conſummata iuſtitia, & totius ſanctitatis ſublime cacumen.

men. Nec ante destitit mũdis manibus addere fortitudinẽ,& de virtute progredi in virtutẽ, quã videret Deum Deorũ in Sion. DIO. Magnũ nostri Ordinis principẽ memorasti, cuius mihi zelus summopere placuit, vtinã & oẽs Prælati hunc zelũ induãt, stare in prelio pro domo Dei. Noui vnum Ordinis nostri Priorem, qui ob sui pusillanimitatẽ, cum non auderet domui Cartusiæ obsistere, grandia exigenti, ne Prioris tandem spoliaretur officio, ingentis pretij possessionem suo cœnobio detruncasse. Vnde & vsq; in hũc diem domus ipsa manet pauperior, in æternũq; manebit.

CAP. XX.

DE VENERABILI PATRE CLARO, *Generali decimo nono.*

BASIL. Patri Haymoni successit vno intermedio plurimum venerandus, & non solum virtute, scientia, & fama; sed & nomine Clarus, & dignitate. Hic Pater Clarus, ob multam, quæ in illo erat humanarum diuinarumq; rerum scientiam, mirabilẽ sese omnibus exhibebat. Erat quoq; sermone disertus, & hortaminibus efficacissimus. Hinc publica de illo fama volitabat, quòd vix quempiam tota Ecclesia contineret, qui illo esset aut virtute præstãtior, aut scientia illustrior: atq; ideo secundus mũdi Clericus à pluribus vocabatur.

** Nempe Iacobo, istius nominis primo.*

Vocatur secundus mundi clericus.

tur. Secundus vtique, quia nemo illum Domino Apostolico honorificè præferendum arbitrabatur, qui tunc temporis erat in omni facultate celeberrimus. Hic beatus Clarus, cùm Prior esset Parisijs, atque eam domum strenuè gubernaret, ad regimen supremæ domus adsciscitur. Vbi tam grandem fructum exhibuit, vt plurimos sanctitate celebres viros, sub se habere meruerit. E quibus vnum exempli gratia in medium adducam. Erat nempe illic sanctus Ioannes Tornerius, vir magnus, & sublimium meritorum. Hic factus Sacerdos, cùm esset primam Missam celebraturus, & non occurreret ad cãpanæ pulsum, venit Sacrista ad cellam eius, vt vocaret eum. Et aperiens ostium, vidit cellam totam splendore igneo coruscantem, multoque lumine, ad instar meridiani solis refulgentem. At Sacrista, cùm sibi oculorum aciem lucis radij obtudissent, Dei hominem reuerenter inclamitans, orat ad Altare procedere. Venit ille, & ecce facies eius vt flamma ignis ardere conspicitur, & lucis de se radios emittere ex consortio sermonum Dei. His visis territus Sacrista, & tremefactus, oculosque ad dictam cellam sursum attollens, vidit (mirabile dictu) quatuor ingentes cereos summo lumine radiantes: qui ad quatuor tecti

Ex Priore Parisiensi, fit Præfectus Maioris Cartusiæ, hoc est totius Ordinis Generalis.

Insignis Ioannis Tornerij sanctimonia.

tecti angulos in sublime porrecti, fulgurabant, & diem ipsum lucis gloria vincebant. Dehinc accessit ad Altare nouus Sacerdos, nouo sacrificio, nouoque lumine coruscus; nec non & noua gratia illustratus, nouam Missam nouus homo consummauit, ea sanè puritatis deuotione quam solus nouit Altissimus. Hic aliquando factus Procurator, venit ad eum rusticus quidam, vicinus Cartusiæ domui, deferens in manibus suarum possessionum literas, sigillo munitas: ipsum super ijs consuleret, vel (quod magis credo) eas suæ custodiæ deputaret. Adstanti verò iuxta se rustico, iubet vir Dei (erat namq; frigus asperum) vt ligna ac sarmenta comportaret ad ignem. Ille ocyus obedit, sed dum ligna proiectat ad focum; literas etiam suas in ignem, nescius, iniecit. Redijt ille ad Procuratorem, de re sua locuturus. Interea surgit ignis validissimus, & flamma se tollit in altum. Tandem ad se reuersus, dũ suas literas quærit, & nusquã inuenit, recordatur anxius, eas se in in rogũ coiecisse tũc flere eiulare, ac sese dilaniare & desperãti similis clamores tollere cœpit. At Procurator, vir mitissimus, misericordia mot⁹, ac lachrymis perfusus, hominẽ iussit Deo fidere, & parũper ab illo semotus, orationi incubuit. Ac tunc aduocans hominem:

Quid admirãdæ rei huic eidem in Procuratoris officio contigerit.

Vade, ait, *& instrumenta tua, vbi ea proiecisti, otyus require*. Quærit ille, & schedulas suas integras atq; intactas in medio repperit iacere flammarum. Et licet validus esset ignis, non tamen vel ceras ipsas dissoluere potuit, vel comburere pergamenum. Quas vbi extraxisset, admirabundus eas viro Dei ostendit, & immensas gratias agens, illi easdem conseruandas tradidit. Abiens autem, licet multum prohibitus esset, miraculum hoc vbique diffamauit. Sed ad beatum Clarum reuertamur. Hic etenim post magnos meritorum cumulos, post clarissima rerum gesta, quibus effulsit in his mundi tenebris, ad lucem perpetuæ claritatis ascendit, multo illic clarior futurus in præmio quàm hic potuerat esse clarus in merito.

CAPVT XXI.

DE PATRE IACOBO DE VIVIACO, *decimonono Generali, qui tamen iterata vice absolutionem petyt.*

HOc itaque Patre Claro ad claros lucidosque translato, colendissimæ memoriæ Iacobus de Viuiaco regimini Cartusiano præficitur. Qui amore internæ quietis & contemplationis desiderio, iampridem hanc dignitatis sarcinam instantissimis precibus à se amouerat, & iam iterum eligitur & confirmatur. Sed quis legem

Succedit illi in officio Iacobus secundò.

gem det amantibus? Adeò nempe insedit cordi eius pulchræ Rachelis aspectus & floridus amor, vt hanc gloriæ fœcundam diligeret, & Liam lippientem ægerrimè ferret. Et conuocato priuato Capitulo, egit non tam opportunè, quàm importunè, vt à Prioratus officio denuò absolueretur. At vero omnipotēs Deus, vt ostenderet ei suam importunitatem displicuisse; quippe qui iam bis vocatus, suas pascere ouiculas detrectâsset, tam graui illum animaduersionis flagello corripuit, vt & ipse cæterique omnes nossent pro ingratitudine se esse percussum. Enimuerò qui ante potuit alijs, sed noluit auxiliari, post vsq; ad mortem per annos plurimos eguit adiutore. Supra modum tamen in his suis calamitatibus, non modò patientissimus, sed & lætissimus perdurauit. Et erat quidem corpore infirmus, sed robustissimus mente. Carne prostratus, sed animo in superna porrectus. Iacebat membris, sed affectionum pedibus cum cælicolis conuersabatur. Hic vir ita à Deo percussus corpore, & mente sanatus, tam eminentis contemplationis, tantæ sapientiæ, tamq; sani consilij ac discretionis noscitur extitisse, vt quisquis aut consilij, aut solatij gratia illum adiret, non hominem, sed quasi Dei Angelū miraretur. Ob cuius reuerentiam,

Secundò rogat absolui.

Delphinus Franciæ quã liberalis erga Maiorem Cartusiam.

Humbertus Delphinus Viennensis, centum florenos perpetuos domui donauit Cartusiæ pro pelliceis, & vestibus Monachorum. Dehinc suauissimo fine quiescẽs, multis post mortem miraculis hunc Deus omnipotens illustrem fecit, & per ora omnium memorabilem. DIONYS. Erunt forsitan, qui hunc Patrem optimum reprehensibilem ducent, quòd nimia humilitate permotus, & internæ quietis gratia, curam refugerit animarum. Ego tamẽ longissimè æstimo præferendum ijs, qui attrita fronte, suam imperfectionem nolentes aduertere, impudẽter ambiunt, seseque ingerunt non vocati; vt Dei ouibus non tam prosint, quàm præsint: cupientes se dominos dici, qui serui vitiorum sunt, nescientes Petrum Apostolum dicere: *Nõ dominantes in clerum, sed forma gregis facti ex animo.* Tu verò rem prosequere.

Nota. 1. Petr. 5. 3.

CAPVT XXII.

DE VENERABILI PATRE IOANne Birellio vigesimo secundo Generali.

BASIL. Nunc opportunè in medium se offert magnus, & miræ suauitatis vir sanctus Ioannes Birellius, qui sicut toti Ordini nostro præfuit dignitate, ita & summa sanctitatis gloria antecessit. Hic Deo atque hominibus gratissimus, sicut Deo

Deo placuit pia religione, sic & hominibus mitissima charitatis exhibitione. Erat quoque autoritate & fama celeberrimus. Hinc factum est, vt mortuo Clemente Papa sexto, maior Cardinalium pars hunc in summum Pontificem sublimare decerneret. At Cardinalis Petragoricus, sciens hũc Pãtrem reuerendissimum summæ æquitatis & iustitiæ hominem esse, nec quempiam contra iustitiam vereri, surgens in medium sic confratribus locutus est: *Animaduerto, ô Domini mei, quòd Cartusiæ Patrem in Pontificem festinatis eligere. Et quidem est vir ille tanto honore dignissimus: sed quia nos ambitiosi sumus, & mundi huius fastum diligimus: ille verò hæc omnia, quæ mundi gloriam redolent, totis animi medullis execratur: si electus fuerit, cum summus in eo æquitatis & iustitiæ rigor vigeat, pro certo ad statum nos reuocabit antiquum, & pulchri obesiq; caballi ac sonipedes nostri, post paucos dies, ad quadrigas, & ad plaustra redigentur, & aratra. Non enim personam reueretur, quantumlibet sublimis hominis; sed pro Dei Ecclesia fremens vt leo absq; terrore confidit.* His territi, & pusillo animo facti Cardinales, suis honoribus metuentes, hoc Patre prætermisso, dominum Innocentiũ Papã VI. in B. Petri Cathedram sublimarunt. Qui Pontifex factus, nisus est hunc Patrem, confratrum suorũ adnumerare Collegio,

Habet, aliquot suffragia ad Pontificatum.

Verba Cardinalis Petragoricensis.

Recusat Cardinalitium.

sedis sua humilitate sublimis, non foris, sed intus crescere appetens, totis se viribus obijciens, nullatenus acquieuit. Iste igitur Ioannes sanctus, cùm potens esset in opere, & sermone, staretque omnium iudicio in ipsa cunctarum virtutum arce, omnes illum tanquam cæli Luciferum respectabant. Scribebat Papæ, scribebat & Cardinalibus, Regibus, Ducibus, & sæculi potestatibus epistolas graues, fortes, terribiles: quibus & Ecclesiæ statum in melius reformabat, & praua atque impia, Principum opera arguebat. Cuius equidem literas ita omnes habebant, quasi diuinas voces missas è cælo. Talibus namque epistolis factum est, vt Summus Pontifex nepotes suos & consanguineos minus respiceret, atque eis beneficia parcius largiretur, idoneis ea viris distribuens. Nobiles quoque lectis sancti Patris hortaminibus, à suis se nequitijs temperabant. Amedeus illustris Sabaudiæ Comes hunc Patrem quasi diuinum Oraculum auscultabat. Cui sæpe sua peccata confitebatur, eumq; suum Patrem nuncupabat. Comitis quoq; vxor mira hunc semper est reuerétia prosecuta. Ambo itaque audito Dei famulo, bona plurima faciebant. Vno dierum Comes aggressus eum humili prece, questus est, non se vnquam ex vxore sobolem suscepisse,

Scribit epistolas ad Prælatos, ac Magnates.

Impetrat Comiti Sabaudiæ à Deo filium.

cepisse, eò quòd sterilis esset, dicens, dolere se ob carentiam filiorum, quòd sua sit ad manus extraneas hæreditas migratura. Cui sanctus: *Confido, inquit, mi Domine, in proximo esse, vt te Dominus consoletur. Non enim, vt tu times, alienos habebis hæredes, sed eum, quem ex tua coniuge tibi habebis filium.* Tum orationi incumbens, Dominum pro vxore sterili deprecatus est. Qui mox auditus à miserente Deo, mulieri conceptum impetrauit, & partum. Qui fonte baptismatis renatus Amedeus appellatus est, & Patri, vti Sanctus prædixerat, in Comitatus honore succesit. Delphinus quoq; Viennensis Humbertus, vir serenissimus, hunc sedulus colere & audire solebat, eiusque præceptis ocyus obedire. Hic suasus à Dei famulo, altam seculi gloriam spreuit, & Prædicatorum Ordinem professus, nudum Saluatorem nudus subsecutus est. Hunc Pontius, Decretorum Doctor egregius, quem & Vrbanus Papa sextus, ob merita & miracula eius, post voluit Catalogo Sanctorum asscribere, annis singulis Cartusiam petens, inuisebat: vt suus apud illum Spiritus, à curiæ tumultibus solaretur. Cui Confessionem faciens, cordis sui secreta pandebat, opem, auxilium, solatium reportans. Hic vir Dei Pontius, etsi esset in omni scientiarum genere famosis-

Pontius, vir sanctus, inuisit quotannis Ioannem Birellium.

mofissimus, hunc tamen Patrem noſtrum Birellium, tanta apud ſe authoritate ſeruabat, vt inter diſputandum, etiam in pręſentia domini Papæ, ac ſummorum Clericorum, ſententias eius, ad dictorum ſuorũ confirmationem, vt autoritate plenisſimas, ſubinferret. Hæ autem ſententiæ, tãti ſæpe ponderis erant, vt audientes ducerẽt in ſtuporem. Nocte quadam cum membra ſopori dediſſet, vox ad illum de cælo facta eſt, dicens: *Surge Ioannes, & fratrem tuum, magna ægritudine laborantem, vade inuiſere: & da operam, illi curationis adhibere medelam.* Ille attonitus, ſtatim è ſtrato membra corripit, & cogitans nullum, pro tempore illo, infirmitate teneri: mirabatur quid vox illa portenderet. Tũc verò venit ſibi in mẽtem, nuper ſe Nouitium recepiſſe, quem de Ordinis nouerat aſperitate tentari: feſtinat itaque pius Paſtor gemens ad cellam pereuntis ouiculæ, quem repperit ſacras veſtes exuere, & ſeculi habitum reſumere, & res ſuas oẽs complicare, vt aſportaret. Sed vir Dei plenus ſpiritu ſancto, verbis ſaluificis agreſſus captiuum, tanto illum verborum Dei imbre perfudit, vt hominem ab amentia reuocaret, & perſeuerantem redderet in incepto. Alius quoque Nouitius ſub hoc Patre tædio Ordidinis affectus, ſub obſcuræ noctis ſilentio,

habi-

habitum reijciés, feculari fe more induit: & timens ob verecundiam à S. Patre licétiam pofcere, clam fugere difponebat. Egreffuro autem contigit, vt per cæmiteriū præteriret. Inuenit ergo illic duos Monachos miri candoris habitu refulgentes, qui fibi mutuò loquebantur. Mirabatur ille, quid fibi vellet in tali loco nocturnus fermo; quibus nec in die laxare filentium liceret. Optabat tamen ab ijs diuertere, nec poterat. Dum ergo tranfiret, vnus illorum iniecta manu, corripuit tranfeuntem, ac ftare iufsit. *Quorsū*, inquit, *ah tu mifer, quorfum fugis? Quid infane moliris? Redi feftinus ad cellam tuam, & refumpto facro habitu, reuoca animum ab amentia, hic permanfurus: alioquin malè mulctatus, pœnas dabis. Nam fcito in hoc cæmiterio neminem fepeliri, quin fanctus habeatur in confpectu magni Dei.* Quo dicto illi difparuerunt. At nouitius falubri timore correptus, cellā habitūq; refumpfit: & perfeuerāti animo, agonis fui curfū fæliciter cō fūmauit. Verū quod nō taliter facit Deus omni nationi, audies ex fequentibus. Circa tempora huius Patris fuit in domo Ordinis noftri iuxta Moguntiam nouitius quidam tædio affectus, habitū reijcere cogitabat. At Prior domus, fuus quoque Magifter hortabantur miferum multis fermonibus, vt in fancto duraret propofito, ac permaneret. Sed fruftra vigilabant.

Nam obſtinatus exutis albis veſtibus, ſuas induit, vnà cùm illis veterem hominem reſumens. Erat huic Nouitio in cella imago Dei Genitricis eburnea: quæ ad parietem dependebat, quamque aliquoties cõſueuerat ſalutare. Egreſſus itaque cellam, & ſeculum petiturus, genua flexit, atq; *Aue* Virgini dicens, ſeſe illi ore quidem, ſed non corde commendauit. Mira res, & dolore plena. Mox vt eam ſalutauit, imago celeri ſe motu conuertens, faciem abduxit à profugo, & dorſum illi tergaque, quaſi indignans, exhibuit migraturo. Tanquam diceret: Tu me fugis, tu me ore, non corde ſalutas: & ego tibi non faciem, ſed terga demonſtro. Verùm ille, iam datus in reprobum ſenſum, hæc videns, non ingemuit, non doluit, non lachrymatus eſt. Abiens tamen, quod ſibi contigerat, Priori & Magiſtro patefecit. Quod vbi illi audierunt, ſuadent miſero, ne ſeculum periturus, accedat: ſed operam omnem impendat, iratam ſibi Dei Matrem mitigare. Sed ſurdus ille pariter & cæcus, ſicut minas Virginis; ita & horum ſermones execratus, abſeſsit. Cumq; illi non pateret per portam exitus, murum vilis apoſtata ſcãdit, & ad vomitum redijt ſecularem. At Prior ſollicitus pro animæ eius ſalute, & ſciens Dei furore illum ocyus comprehenſum

henſum iri; quippe quem miſericordiæ Mater fuerat aſpernata, omnem domus ſuæ familiam poſt illum miſit; vt reductus, poſſet quoquo modo ab amentia reuocari. Diuidunt ſe illi per omnes exitus viarum; hominem vagabũdum in abditis etiam ſpecubus requirentes: ita vt poſſent minutiſsimum quoque animal inuenire. Sed ille nuſquam comparuit: haud dubium, Dei indignatione conſumptus. Hanc imaginem B. Mariæ Cartuſiam poſt delatam nouimus: illicq́; in teſtimonium veritatis vſque hodie demonſtrari. DION. Hic palam aduertimus, quàm amara ſeparatione diuidat Deus inter Aegyptios, & filios Iſrael. Noui quoque in domo quadam Ordinis noſtri Monachum, qui etiam Sacriſtæ officio functus eſt: qui bis iam tranſcenſis muris fugiens, apoſtatauerat. Tertia ſimiliter vice adiecit fugere, ſed non impunè. Enimuerò Prior domus illius, cùm eſſet anxius, * familiares ſuos omnes poſt profugum miſit, ſed diligentiſsimè quæſitus, nuſquam potuit inueniri. Ecce iam anni fluxére duodecim, & adhuc nunquam viſus, nunquam auditus eſt. Hinc multi arbitrantur, illum aut aquis immerſum, aut terra dehiſcente abſorptum, aut à latronibus iugulatum. In domo quoque non longè à noſtra diſtante, ante hos

* *Domeſticos intelligit famulos.*

hos annos septem, nouitius redijt ad vomitum. Qui paucis post mensibus pestilentia tactus, cùm cerneret se vrgeri ad mortem, tam impatienter id tulit, vt veniam petere, & se Deo commendare contemneret: sed amaro & obstinato animo perdurans, de morte carnis, ad mortem (vt vereor) transijt æternæ damnationis. Verùm à proposito digressi, iam ad Dei hominem reuertamur. BASIL. Vnum hoc fuit in beato Ioanne singulare miraculum, quòd in contemplatiua vita æquè vt in actiua perfectissimus habebatur. Rapiebatur enim plerumque vir Seraphicus in tam sublimem mentis excessum, vt non tam homo quàm Angelus videretur. Rursum, vt scriptum est, *ascendunt montes, & descendunt campi*, in planiciem sese actiuæ vitæ, submittebat. Hic ad extrema deueniens, inungi petijt, & communicari. Quo facto, orat ocyus omnes, è cella egredi, & ostium sera recludi. Tum vires ex diuino spiritu concipiens, moribunda membra è strato collegit, & * oratorium petens, sese in pauimento prostrauit. Tantoque lachrymarum imbre se perfudit, pectus feriens, sese reum coram Deo vehementer accusans, vt rugitu & inundantium aquarum profluuio, locum orationis videretur implere. At vnus è fratribus

* *Locum orationi deputatum.*

bus casu cellam prætериens, cùm altissimos singultus & eiulatus audiret, cellam ingressus, inuenit Dei hominē humi prostratum, & adeò lachrymantem, vt verba formare non posset. Tum leuatus, ad lectum reductus est: vtpote, qui iam ageret in extremis. Accurrunt trepidi omnes, & Dominicam passionem, vt est moris legere incipiunt. Quam ille corde intentissimo audiebat, ac si nihil pateretur morbi. Nam & lectorem, cùm erraret (licet extremum anhelitum traheret) adnisu quo poterat, corrigebat. Non enim poterat Euangelicæ veritatis verba, vt malè pronunciarentur, audire. Dehinc vbi cœpit Litania cantari, cum sanctis, qui de supernis aduocabantur, sancta anima illa carne soluta, ad cœlestia commigrauit. Cuius mortem dominus Papa Innocentius cùm audisset, gemens lachrymansque: *Heu*, inquit, *sanctior religiosus, & totius mundi præstantior clericus, modò defunctus est.* Cumque hic Papa ageret in extremis, magna contritione permotus, dixit magno cum gemitu multis ad lectum eius astantibus. *Vtinam anima mea taliter ante Deum appareat immunis, qualem credo optimi Patris Ioannis animam apparuisse.* Cardinalis quoque Petragoricensis, qui, ne in Papam eligeretur beatus Ioannes, sese obiecerat, audita

audita morte eius, pœnitentia ductus, in hæc verba prorupit: *Va*(inquit)*nobis Cardinalibus*, væ toti *Ecclesiæ Dei, qui talem Pastorem habere contempsimus. Ego prohibui, & ideo væ mihi, quia & nobis omnibus obfui & Ecclesiæ Romanæ malè prospexi.* Post mortem huius Patris, merita eius miraculis claruerũt. Nam Lemouicenses, vnde hic sanctus oriundus fuit, cognita migratione eius, auxilium super se Domini, per eius merita, inuocabant. Et hinc factum est, vt morbidi, & malè habentes, patrocinio magni Patris, à suis infirmitatibus leuarentur. Misit ergo ciuitas Lemouicensis ad Cartusiam, vt aliquid Reliquiarum eius mererentur accipere. Quibus vnum ex cilicijs eius pro grandi munere donatum est. Erat autem nodosum, asperrimo pilo contextum, & instar camisiæ vndique clausum; quod & manicas habens, & latera, vsque ad poplites descendebat. Tali lorica dux magnificus vndiq; ad carnem septus, vsq; ad mortem contra spiritales nequitias depugnabat. Vnum adhuc de hoc Patre dicturus sum, quod penè exciderat. Est lapis in Cartusia post tribunal Ecclesiæ marmoreus, quò morientes soliti sunt deportari, & ablui. Vno dierum, dum quidam defunctus, eoque præsente, frater hunc lapidem lauaret, ille compunctus, & lachrymis infusus,

VIDE NOTAS.

VIDE NOTAS.

fusus, in hæc verba prorupit: *Confido in altissima bonitate Dei, & in diuitijs misericordiæ eius, omnem super hunc lapidem morientem, lotionisq; gratiam promerentem, iustum ac sanctum diuinis obtutibus præsentari.* Non quòd lapis ille quempiam sanctificet, sed qui vsq; ad lapidem perseuerauerit sanctus, saluusque reputetur. Et hæc quidem de sancto Ioanne hactenus. Puto iam non mediocriter te refectum. DION. Apprimè refectus & adfectus sum: quippe qui gloriosum admodum Principem in medium deduxisti. BASIL. Non minoris est gloriæ, qui hunc sequitur Helisiarius, sublimium meritorum Cartusiæ Pater.

CAPVT XXIII.

DE PATRE HELISIARIO.

HIc cùm Monachus esset domus Cartusiæ, in domo boni Passus. Prior est institutus. Post verò totius Ordinis caput ob sanctitatis suæ singularem gloriam effectus est. Hic tantæ austeritatis sibi ipsi, ac rigidæ abstinentiæ noscitur extitisse, vt post Lauduinum, cuius suprà meminimus, nullus illi in hac gratia potuerit coæquiri. Hinc plurimi parsimoniam eius considerantes, errare illum, & limites fragillis naturæ excedere querebantur. Tantus in eo feruor erat diuini spiritus, vt vir sanctus naturam vincere conaretur. Sed *Lib. 1. cap.*

dum vincere laborat naturam, à natura aliquoties ipſe vincebatur. Cadebat quidem aſellus ſub onere, ſed ſubleuans Dei manus illum ocyus erigebat. Tam vehemens etiam erat illi, & frequens mentis exceſſus in Deum, vt diem crebrò nocti coniungeret, raptu vſque adeò perdurante. Dabat quoque ſummam operam, vt ſomnum ſuperaret, orando, pſallendo, meditando. Hinc factum eſt ſæpe, vt ambitū clauſtri circumiens, meditādi ſeu viſitādi gratia, natura vim faciēte, inuentus ſit humi proſtratus obdormiuiſſe. In aſperrima hyeme, & in magnis, quæ illic rigent, fugoribus, ſemper ferè nudus, diſcalciatuſque, ac detecto capite incedebat. Tantus enimuerò inerat illi diuinus ignis, qui eius pectora conflagrabat, vt externos algores parum reſpiceret. Vix vnquam lecto decumbebat, vix cilicium aut tunicam immutabat, niſi cum nimium detrita, ferri vltra non poſſet. Superfluum enim arbitrabatur, munditias in veſte requirere. Tam pertinax fuit hic vir mitiſsimus in vigilijs, ieiunijs, ſpiritaliumque rerum exercitijs, vt ea nec linguis promere, nec calamis quis depingere queat. Modum enim & naturam tranſibat humanam. Sæpe etiam pſallens cum fratribus in Dei templo, viſus eſt rapi ad ſuperna, mente pari-

VIDE NOTAS.

Exemplum imitatur Hilarionis, de quo D. Hieron.

pariter & corpore sursum suspensus in DEVM. Missarum quoque Sacrificia contrito semper corde concelebrans, mentis sæpenumero patiebatur excessum. Secretis etiam cœlestibus, vtpote verus amicus DEI, crebrius transportabatur, dignus meritis, cui DEVS secretorum suorum arcana reuelet. Ad se insuper reuersus; vt nosse daretur læta multum & iucunda illum vidisse, præ nimio cordis gaudio tripudiare, & quasi insanire præ iubilo in ECCLESIA videbatur. Crebrò namque, ob nimiam mentis eleuationem sui oblitus, atque vbi esset nescius, altissimas voces in DEI laudibus attollebat, quibus ab alijs plurimum notabili sono discordabat. Ad se autem rediens, de discordantia, quam nesciens fecerat, verecundus, ac metuens, erubescebat. Dum ipsa Dominica Capituli Generalis Missam in præsentia tot venerabilium Patrum, qui conuenerant, celebraret, adeo circa Offertorium stans ad altare, raptus attollitur, vt Diaconum, calicem offerentem, & graues strepitus facientem, non attenderet, sed immobilis diu atque insensibilis perduraret. Erat prætcrea in hoc DEI viro summæ humilitatis submissio. In omni nempe verbo & opere, adeo simplicem humiléq; se ge-

Admiranda eius deuotio.

Insignis, & stupenda humilitas.

rebat, vt multi dicerent, non hoc ad dignitatis suæ celsitudinem pertinere. Cumq; ab amicis super hoc redargueretur, ridens lætusque aiebat. *Verè, vt dicitis amici, nimium rudis sum & agrestis, atq; ideo etiam ad hanc prælationem nequaquam idoneus.* Cardinalis Mimatensis huius, erat nepos admodum propinquus. A quo cùm literas acciperet, tristabatur, nec vt rescriberet, operam impendebat. Si quando necesse erat respondere, ex industria tam abiectè humiliterque, & in breui vilique papyro scribebat, vt Cardinalis se ab eo contemni quereretur. Et iratus dicere solebat, qui per illum transibant, Prioribus nostri Ordinis, non se vltra velle suo nepoti literas scribere, à quo videret se aspernanter haberi. Ipse verò hoc audito, plurimum lætatus aiebat: Absque dubio, id summopere desidero, vt post hac nunquam me suis defatiget literis. Quid enim mihi & illi est? Ille sublimis, & ego humilis: ille vnus è cardinibus mundi, ego vt vilis seculi peripsema æstimatus sum. Agat ergo ille res suas, & ego meas, meque dimittat in pace. Interim verò nolo, vt existimes, ô Dionysi, hunc Patrem dictandi peritia, atque ornatu caruisse (erat nempe scientia & eloquentia singularis) sed se despici ac nihilipendi cupiebat. Summas certè delicias arbitrabatur, quan-

quando despectio sese aliqua offerebat. Sed quis talem sciens, despiceret? Erat enim ob nimiam sanctitatem plurimum venerabilis, & ob suauitatis suæ dulcedinem complexibilis valde. Sed verus mundi aspernator, non honoribus, sed contemptibus lętabatur. Secundo regiminis sui anno, vnum ex graui infirmitate oculum perdidit. Qui putans bonam se nactus occasionem, amore quietis & supernæ dulcedinis, in Generali se Capitulo postulauit absolui: causam insinuans, turpitudinem cæcitatis. Cui Patres responderunt, non iustam se causam obiecisse, præsertim cùm inter cætera membra corporis nullum, quemadmodum oculus, alterius soleat supplere defectum. Siquidem orbitas vnius oculi, alteri præstat virtutem acutius peruidendi. Verùm Helisiarius lætus, quòd faciem gestaret informem, iocans dicere solebat: *Ego damnum habens, non queror: sufficit enim mihi vnus pro voto oculus, qui faciem turpem timentem honestet.* Hic post cumulatas magnorum meritorum merces, ad cæleste cœpit remunerationē à Domino reuocari. Illo igitur supremæ ęgritudinis lectulo decũbente, fratres tristes ac lugubres Dominum precabantur, vt eis suum Patrem nó auferret. Quod ille vt comperit, accitos, flens increpauit, dicens:

Perdit alterum oculum.

cens: *Quid eſt, chariſſimi fratres, quòd miſerum hominem retinere molimini? Oro Deum, vt non vos exaudiat.* Idipſum dicebat ijs, qui coram illo, eius incommoda lachrymabantur. *Oro*, inquit, *Dominum, vt lachrymas veſtras non reſpiciat.* Sequente feria ſexta reuelatum eſt illi à Spiritu ſancto, quod hoc ipſo eſſet die migraturus, & cum Chriſto cæleſtia regna poſſeſſurus, Tunc ille exhilaratus, iuſsit ocyus Vicarium, & Conuentum adeſſe, vltima ſibi poſcens Sacramenta largiri. Mirabantur omnes, cùm non adeo videretur infirmus, quòd Sacramenta requireret, eius tamen votis obtemperatum

VIDE NOTAS.

eſt. Poſt hęc, cùm fratres panem & aquam, vt mos habet, tali die in prandio guſtaſſent, conuenerunt omnes, facto per tabulam ſigno, vt exitum dulciſsimi Patris Domino commendarent. Stabant filij circa Patrem, & vberrimis lachrymis ora rigabant. Illis itaq; paſsionis Chriſti, de more, legentibus, cùm ipſe ſeſe vellet erigere, & manus ad ſuperna porrigere, in manus Dei Patris Spiritum ſuum humillimè cómendauit, ac tradidit. Obijt verò anno Chriſtianæ ſalutis milleſimo trecenteſimo ſexageſimo ſeptimo, ipſo Barnabæ Apoſtoli die. DION. Virum reuera optimũ humillimum, ſuauiſsimumq; in medium deduxiſti. Sunt tamen qui ſcribunt, non

in

in ipſa ſexta feria, qua ſibi ſua mors reuelata eſt, ſed in ea quæ illam conſecuta eſt, hunc ſanctum Patrem ad ſuperos migraſſe. Verùm, parum id refert; hoc autem nō puto à myſterio vacuum, quòd verus crucis geſtator amatorque, hunc diem ſibi delegerit, quo moreretur: vt qui Chriſti mortificationem geſtarat in corpore, vitę quoq; finem, ipſo quo Chriſtus die mortuus eſt, mereretur accipere. Tu verò vlterius progredere.

CAP. XXIV.

DE VENERABILI PATRE GVILIelmo Rainaldi, vigeſimo quarto Ordinis Generali.

BAS. Poſt Eliſiarium Patrem, vtile erit magnū illum & præclarū Guilielmum cōmemorare: virū, qui ſingulari quodam zelo totū Ordinē, ne in pręcęps rueret, ſed antiquā ſeruaret dignitatē, oportunè continuit. Hoc nēpe è Monachis Cartuſiæ in Generalē ſublimato, Vrbanus Papa V. cū Ordinē noſtrū ſingulari cōplecteretur amore, videns, Cartuſianos rigidam agere vitam, & mundi gloriam aſpernari, & ob hoc quoque eos à mundo contemni, aut (vt verius loquar) haberi formidini, conuocatis Cardinalibus, egit multo ſermone, vt rigorem Ordinis temperaret. Nouas igitur quaſdam & mitiores ordinationes

Vrbanus Papa V. ſtudet Cartuſianorum moderari rigorem.

instituens, misit eas Capitulo Generali, & Cartusiæ Priori, easque voluit obseruari. Harum vna fuit, vt Dominus Cartusiæ, Abbas in reliquum vocitetur, eo quòd Generalis, sit totius Ordinis moderator, Abbatisque statum & gloriam gerat, vti Abbas suetus est facere Cluniacensis. *Secunda*, vt Monachi Cartusienses, quemadmodũ cęteri faciunt cœnobitę horas semper Canonicas omnes personent in Ecclesijs. *Tertia*, vt more aliorum Monachorum, quotidiè saltem semel refectionem capiant pariter in Refectorio. *Quarta*, vt infirmitatis & læsæ valetudinis tempore, carnibus seorsum vescantur, vt Regula tenet B. Benedicti. Hæc noua, & quæ plurimum valent ac sacri Ordinis nostri eneruationem cùm audisset reuerendus Pater VVilhelmus, supra quàm credi potest, indoluit: videns per hoc non secus quàm recẽti subintroducta nouitate, omnem Cartusianæ simplicitatis, ac rigoris formam penitus subruendam. Multum enim hæc degenerant ab ijs institutis, quæ sanxerunt Patres nostri. Vnde statim conuocatis Prioribus, qui ad Capitulum venerant, mentem eis aperit Summi Pontificis. Sed omnium vna sententia fuit, scriptis eius non assentiri. Aderat ibi inter Patres vir valde venerabilis, Dominus Ioannes de noua villa,

villa, Prior Auinionis, qui dudum in sacro Palatio grande nomen sibi acquisierat, quique aliquando cum Vrbano ante Papatum, legationis fuerat functus officio. Hunc ergo, quia notus, & charus erat Pontifici, Romam misit Pater Reuerendus, vt Papæ animum ab incepto deflecteret. Illò itaque ingresso ad præsentiam eius, & ab eo humanissimè suscepto, Papa quasi gratulans, quòd Ordini mitius prospexisset, dixit ad eum: *Ecce mi Ioannes, ego de Cartusiensibus benignè cogitans, noua illis atque optima instituta composui, quæ tibi, vti credo, iam cognita sunt.* Cui ille humiliter: *Immò* (inquit) *ô sanctissime Pater, vt cum sanctitatis vestræ venia loquar, his institutis, nostrum Ordinem non promouere, sed subuertere videmini. Cogitis enim nos transferre terminos, quos statuerunt Patres nostri.* Cumque Pontifex miraretur, ille mox subiecit: *Si Prior Cartusiæ Abbas fuerit, abbatis etiam eminentiam gerat necesse est. Sed vnde quæso illi prouentus & impensæ, vt longam post se familiam trahat, equos alat, & statum tueatur suum? Domus Cartusiæ reuera inopia & paupertate premitur, & ad modicam summam eius prouentus omnes rediguntur. Abbas igitur in tali penuria constitutus, quid acturus est? Item si assiduè in Refectorio nos vesci oporteat, peribit iam omnis abstinentia & parsimonia, quibus hucusque Ordo noster, dum viguit, &*

Verba Vrbani Papæ.

Diabolum strauit, & carnem superauit. Rursus, si assiduè nobis in Ecclesia psallendum est, pereat oportet omnis deuota oratio, meditatioq́ue, sed & ipsa quoque contemplatio, qua dicimur cæteris præeminere, defatiscet. Solitudo & silentium quoque, quibus nihil est nobis vel sanctius, vel antiquius, interibunt: cùm & eundo ad Ecclesiam semper, & redeundo occupemur. Quod verò de esu carnium institutis, omnino vt pestiferum iudicamus: quippe vnde & magna, & calamitosa pericula secutura noscuntur. Si concedatur infirmis carnium esus, timendum est, ne multi ad hunc cibum affecti, sese infirmos simulent, aut si verè infirmi sunt ob hanc escam libenter ægrotent. Hinc fiet, vt multi semper in infirmaria, pauci autem reperiantur in Ecclesia. His itaq́ue lautitijs, Ordo deprauatus, citò lapsurus est, vt nunc videmus, heu, plurimos corruisse. Hæc vt Sanctissimus audiuit, conuersus ad circumstantes Cardinales, admirans nostri Ordinis insuperabilem simplicis industriæ pertinaciam, gaudens, & alacris dixit: *Dimittamus, obsecro, dimittamus Cartusienses in simplicitatis suæ constantia: ex quo nolunt oblatam eis benignitatem, vti gratum beneficium, amplexari.* Verùm quia nunc mentio facta est esus carnium, non puto indignum referre, quid Dominus super hac re ostendere aliquoties dignatus sit. Hoc Patre VVilhelmo, si nõ fallor, Cartusiam moderante, venerunt sub tempore

pote Carnisprivij magni quidam & sublimes viri, vt fratres sanctos illic inuiserét. Qui deprehendentes senes aliquos ibi, & infirmos esse compassi, rogát Reuerendú Patrem, vt licentiam donet, qua debilibus possint ministrari carnes: præsertim cùm & tempus, & causa id poscere videretur. Abnuit ille pertinacissimè, dicens, non oportere eos poscere, quæ etiam admittere nefas esset. Sic repulsi, petunt vt vel sibi ipsis liceat ad portam carnibus vesci. Sperabant enim Patrem sanctum flecti posse, si coctas carnes multas pingues, delicatasque emptas, comportent. Vbi verò ponté attingunt Cartusię diuina operatione (mirabile dictu) carnes vertuntur in pisces. In pisces, inquam, optimos, & inter se plurimum diuersos. Emptores ergo cùm putát exhibere carnes, pisces offerunt, admirantes & ipsi, nimiúq; stupentes. Indignati verò proceres, cùm nescirent diuinam manum hic operari, quærunt à ministris, cur nó fecerint, quod eis fuerat imperatū. Respondent illi, in veritate se carnes coemisse, sed vnde hi pisces venerint, se ignorare. Nó credút illis, ét iusiurandum dantibus, sed à Conuerso fratre, qui simul ierat, rem sciscitátur. Iurat ille, carnes quidé emptas esse, sed Dei virtute versas in pisces. Accersitur quoq; & is, qui vendiderat: affirmat

Carnes mutantur in pisces.

se illis carnes tradidisse, nec se vnquam pisces vendere soliturus. His cognitis, mirantur vniuersi, miratur quoque, & gaudet Cartusiæ Pater vnà cum sacro conuentu, & diuina in communi præconia persoluuntur. Coquuntur pisces, & fratribus pro pitantia ministrantur; & nunquam tã bonos pisces, tamq́ue sapidos se asserunt manducasse. Porrò viri illi nobiles, plurimum ædificati, cum gaudio magno ad propria remearunt. Huius tempore Prioris, tota Cartusiæ domus flebili est incendio conflagrata. Meridiano nempe sopore fratribus occupatis, à parte coquinæ flammarum erupit insania, Ecclesiam, cellas, officinasq́ue omnes ambiens, sub breui momento cuncta in fauillas cineresq́ue redegit. Tum Prior, vt par erat, animo consternatus, hortatur omnes, vt libros, quos possunt, é flammis eruant. Eruti sunt plurimi, & plurimi conflagrati. Hinc oportuit omnes descendere ad domum inferiorem, ibiq́ue manere in magna necessitudine & penuria victitando. Cum autẽ sanctus Pater VVilhelmus, vti erat vir admodum timoratus, formidaret, ne ob peccata aut sua, aut suorum istud Deus incendium suscitarit, hoc pacto meruit à Domino consolari. Erat in Sabaudia virgo Sanctimonialis, Deo & familiaris & grata.

Comburitur denuò Maior Cartusia.

grata. Hæc vt agnouit huius pijssimi Patris angustias, post acceptum à supernis diuinum Oraculum, misit Cartusiam, qui Patri dicerent in hæc verba: *Noli Pater reuerende, noli mœrore tabescere, noli timere. Non enim ob culpam, aut tuam, aut tuorum hæc tibi calamitas obuenit, sed maligni hostis inuidentia hæ flammæ suscitatæ sunt, qui domum tuam, ob sacræ religionis obseruantiam, molitur extinguere. Erit quidem pestifer ille quod potuit, sed citius commentum maligni in suum caput Deus optimus retorquebit. Nam quæ nunc domus iacet in cineres resoluta, multo quàm ante excelsior reflorebit.* Quod quidem prophetissæ verbum ocyus completum est. Nam Summus Ecclesiæ Præsul, Gregorius vndecimus, audita domus conflagratione, ingemuit, & maximam auri summam, qua domus repararetur, impendit. Cardinales quoque, & Reges, tum Angliæ, tum Franciæ, tum Nauarræ, vnà cum Episcopis, & Ecclesiæ Prælatis, seculique diuitibus, largam manum adiutricem contulerunt. Et hęc secunda est domus Cartusiensis deflagratio, sed & reparatio prima facta est sub Patre Haymone, secunda sub hoc Patre. Cuius etiam tempore grande nimis & diuturnum schisma in Ecclesiá pullulauit. Quòd si, Lector, nosse volueris, nostri Ordinis Chronicas scruteris oportet. Præfuit *VIDE NOTAS.*

fuit autem almus Patre VVilhelmus toti Ordini annis ſex & triginta, & plenus dierum quieuit in pace, anno Domini milleſimo quadringenſimo tertio, menſe Iun. DION. Non dubium eſt hunc Sanctorum Patrum præcedentium Catalogo aſſcriptum: qui zelo iuſtitiæ feruens, eas leges nõ eſt paſſus excidere, quas ante ſtatuerant Patres ſui. Nunc ergo progredere.

CAPVT XXV.

DE HONORABILI ERVDITISSIMOQ; Viro, Patre BONIFACIO, *cognomẽto* FERRARIO, *vigeſimo quinto Ordinis* GENERALI.

BAS. Hũc VVilhelmũ ſanctus ſubſequitur Bonifacius: vir nominis ſui ethymologiã egregiè exprimens: quippe qui à Deo didicerat benefacere, benedicere bene & ſalubriter cogitare. Hic Valẽtia, clariſsima Hiſpaniæ ciuitate oriundus, ex antiqua generoſaq; Ferrariorũ familia ortus ſui pręmordia traxit. Habuit quippe parẽtes apprimè ſecundũ ſeculũm nobiles, ſed multò, ſecundũ Deũ, nobiliores. Hi præter quæ illis erãt vſui, rei familiaris neceſſaria, bona ſua omnia pauperibus erogabant. BONIFACIVS autem à teneris annis bona agere incipiens, de rudi indole, futuræ probitatis optimum expreſsit indicium. A laudis nempe puerilibus animum

mum abdicans, optimis ſeſe ſtudijs mancipabat. Hinc factum eſt, vt ſtatim poſt viceſimum ætatis ſuæ annum, vtriuſque Iuriſconſultus, & omnium ſui temporis ſpectatiſsimus haberetur. Hic parentum voluntate compulſus, vxorem ſuo generi, ſuiſque moribus conſimilem duxit. Cuius tanta vitæ probitas, tantarum experientia rerum, prudentia quoque tam ſingularis emicuit, vt magnæ Valentiæ ſuæ Rector, omniumque primus inſtitueretur. Eminebat enim ſupra cæteros ſapientia, induſtria, cum grauitate ac fortitudine: quibus tam grandem atque illuſtrem vrbem cum fauore ac plauſu omnium moderabatur. Erat quidem ſublimi gloria conſpicuus, ſed animi bonitate ſubmiſſus; & ob id ab omnibus & colebatur & amabatur. Hic Bonifacius habebat fratrem Vincentium nomine: cuius ſanctitatem & gloriam totus concinebat orbis terrarum. Hic ille eſt magnus Vincentius, Apoſtolica ſublimitate non impar, vir magnarum virtutum, vir ſpiritalium opum, ac meritorum admodum glorioſus. Qui adultus, Ordinem Prædicatorum eſt ingreſſus, Diui Dominici Patris Regulam poſtmodum profeſſus. Hic cùm apud oēs fama celeberrimus haberetur, niſus eſt ei Diabolus turpiſſimam

Compellitur à parentibus vxorem ducere.

Fit Rector Valentiæ.

Eſt frater Vincentij Ferrarij.

VIDE NOTAS.

ſimam

ſimam ſtruera infamiam, à qua per Bonifacium hunc ſuum fratrem eſt liberatus. Erat nempe in cœnobio, vbi ſanctus Vincentius morabatur, Sacerdos Monachus, homo ſuperbus & lubricus, qui bona Vincentij opinione plurimum grauabatur. Hic vnà traxit in cellam ſuam fœminam meretricem, ad lucem obſcœnis operibus ſeſe polluit. Cumque hanc abeuntem non ſatis muneratur, illa pretij exiguitatem aſpernata, quæſiuit ab eo, quo nomine vocaretur; vt illum publicè infamaret. Tunc ille ſuo ſuppreſſo nomine, & vt Vincentio inuidiam conciliaret, *ego*, inquit, *Vincentius vocor*. Egreſſa mulier, vt erat impudentiſsima, cœpit vbique per vrbem Vincentium, quòd ſibi condormiſſet, infamare, & pretium oſtendere, quod dediſſet. Hinc homines repente innocentiſsimum hunc virum execrãtes, hypocritam illum falſariumq; paſsim vocitabant: adeo vt nemo nomen Vincentij, niſi cum dedecore proferebat. Audiuit hæc Bonifacius, & ſciens fratris ſui caſtam inocentiam, vim omnem adhibuit, vt erat acri ingenio, quò à turpi infamia leuaretur. Et accerſens in ſenatum meretricem, *dic mihi*, inquit, *ô mulier, ſi tecum frater Vincentius dormiuit*. Etiam, ait, illa & hos nummos dedi mihi pro munere. Cui Bonifacius: *Etſi*, inquit,

Habes hoc exemplum lib. 1. vitæ S. Vincentij, cap. 14. Tom. 2. Surij.

quit, *hominem videres, possesné illum de facie agnoscere?* Possem illa respondit: Nam faciem eius abiens annotaui. Ecce, ait Bonifacius, hodie futura est in vrbe Procesio generalis, & necesse erit fratres Prædicatores istuc vnà cum cæteris præterire. Tu igitur cùm transeunt, digito nobis illum ostendito. Faciā, inquit. Paulo post venit Procesio. Cumque fratres Ordinis Diui Dominici præterirent, præterijt & Vincentius. Et Bonifacius: *Est ne*, inquit, *ille, quem tecum asseris rem habuisse? Non est*, ait mulier; *non est ipse. Nam præterquam hodie, nunquam hunc hominem vidi. Post modicum venit alter sacrilegus ille frater.* Tum mulier protensa manu: *En illic vadit, qui integra me nocte abusus est.* Statim iubet Potestas Monachum introduci: *Tune*, inquit; *ille es, ô frater qui huic fœminæ condormisti?* Cumque ille negans pallesceret, ac tremeret, ait Potestas: *O inuide & immunde Sacerdos, non es veritus, offenso Deo, teipsum cum meretrice polluere, sed & luxuriam tuam homini innocentissimo imputasti.* Certè nunc dabo operam, vt pœnam soluas scelerum tuorum. Ille territus, procidit gemens, ac veniam petens, ad Bonifacij pedes, & rem omnem, cunctis audientibus, enarrauit. Gratulantur omnes, Vincentium mala opinione solutum; & commentum maligni in pro-

prium caput retortum. Fiunt hæc nota vniuersæ vrbi, & famam, quam amiserat, germani sui opera, Vincentius recuperarauit. Porrò Monachus ille, conscientia pellente iniqua, Vincentium, hæc omnia nescientem, adijt: rem omnem ex ordine pandit, veniam cum lachrymis petit, & Vincentius, vti erat vir mitissimus, culpā omnem ocyus remittit. Non audet tamen ille sine ingenti rubore vspiam faciem attollere, ita sese infamauerat, cùm Dei sanctum cuperet infamare. DIONYS. Lætor hunc in foueam, quam parauerat, corruisse. Iam tu rem cœptam prosequere. BASI. Vxore defuncta, res omnes in pauperes dispertiens, Ordinem nostrum Bonifacius est ingressus. Nam spreta altissima seculi dignitate, & mundo valefaciens, domum nostram iuxtà Valentiam, quæ cæli Porta appellata est, deuotissimè subintrauit. Receptus, & probatus, fidelis inuentus est. Accepto verò habitu, tam sublimia conuersionis indicia cunctis ostendit, vt iam in perfectorum numero posset meritò æstimari. Tanta namque inerat illi in corde humilitas, in opere charitas, in mente puritas, in carne castitas, in pectore pietas, in ore veritas, in sermone raritas, in victu parcitas, in habitu simplicitas,

Bonifacius seculo renunciat.

Ingreditur Cartusiam prope Valentiam.

Catalogus virtutum eius.

tas, in oratione sedulitas, in contemplatione sublimitas, in aduersis longanimitas, & cunctos duceret in stuporem. Huius felicis sanctitatis tanta fragrantia fuit, vt ad Cartusiam vsque odorem aspergeret suum. Vnde & pij fratres afflati, hunc BONIFACIVM, defuncto VVilhelmo; in Generalem Ordinis Patrem elegerunt. *Eligitur in Priorem Maioris Cartusiæ* Venientem autem cum summa reuerentia exceperunt: quem & pro nobili dignitatis suæ sanctimonia, vsque in finem magnó studio coluerunt. In vtraque etenim vita; vtraque manu pro dextera vtebatur: quippe qui plurimum toti Ordini, plurimum etiam Ecclesiæ contulit Christianæ. Hæc enim tunc graui schismate laborabat, quatuor Pontificibus Papatum sibi distrahentibus. *VIDE NOTAS.* Huic amarissimó vulneri medicus accessit almus VINCENTIVS, & hic noster BONIFACIVS. Erant namque hi duo gemina quædam luminaria mundi, & columnæ in templo DEI: quibus tota Ecclesiæ innitebatur fabrica, ne corrueret: Hi duæ oliuæ, & duo candelabra aurea, quæ lumen suum toto spargebant orbe terrarum. Hi duo triumphatores, & amici Dei, qui deprædantis lupi faucibus prædam eruebant, & suo Domino

consignabant. Tandem Bonifacius post innumeras de inimico victorias, post cumulatas meritorum merces, Deum ardentissimo corde desiderans, felicissimè animam Christo consignauit, fratre Vincentio in humanis superstite derelicto. DIO. Libens & gaudens audiui, quæ de hoc magnifico & præcellenti Patre memorasti. Sed nunc ad reliqua perge. BASIL. Pareo libens. Dabis tamen veniam mihi, plurima ignoranti, & infirmæ memoriæ non facilè ad liquidum omnia retinentis. Impossibile enim mihi est, cunctos Cartusiæ Patres laudibus prosequi, præsertim cùm gesta eorum, aut scripta non sint, aut certè temporis diuturnitate deleta. In genere igitur pauca tangamus.

CAPVT XXVI.

DE RELIQVIS ALIQVOT MAIORIS *Cartusiæ Patribus, seu Generalibus; quorum nomina, ac res gestæ obiter hic commemorantur.*

VIDE NOTAS.

BASIL. Fuerunt itaq; præter hos, quos prius commemorauimus, & alij complures Cartusię priores, Ordinis sacri moderatores præstantissimi nempe Hugo, Bernardus, Riferius, Gerardus, VVilhelmus, Henricus, Ioannes, Franciscus, Antonius, & plerique alij, quorum me & nomina latent, & opera. Hi omnes triumpha-

phatores fecularium voluptatum, corporumque fuorum acerrimi domitores, mête humiles, animo fublimes, morum fuauitate pollentes. Quorum femper in pectore pax, pietas, bonitas; quorum femper in ore veritas, in fermone raritas, in opere autem charitas refulgebat. Diuitias omnes rerum caducarum, delicias q; corporales, tanquam animarum peftes, exterminiaque fugitabant, paucis contenti perfonis, certas agrorum, ac pecorum poffeffiones, ac limites, vt impofturam facerent auaritiæ, ftatuerunt. Horum femper fuit cura, non opibus crefcere, fed virtutibus; & quicquid verarum opum, à Patre luminum impetrabant, id occultifsimo fecretorum finu curabant occulere. Hinc factũ eft, vt horum vnus Priorum Cartufiæ, vir Deo ditifsimus, vt vanæ gloriæ fugiens oftentationem, propheticam femper vocẽ ore fonaret: *Secretum meum mihi, fecretum meum mihi.* Hic defunctus, cum magnis clareret miraculis, & multi remediorum gratia infirmi, eius fepulchrum vifitarét, & ob id tumultus non modicus fanctis fratribus nafceretur, fucceffor eius adiens tumulum, virtute obedientiæ cohibuit vltra figna fieri, rogans cur Prophetæ fermonem illum non feruaret extinctus, quẽ viuus docere ipfe confueuerat. His admo- *Ifa.24.16.*

 nitus,

nitus, prodigia in reliquum exhibere cesſauit. quanta quoque in his fratribus ſecularis honoris fuga, id me referente cognoſces. Cum tempore quodam vnus ex his Patribus ad Pontificatum eſſet electus, venirentque electores, vt eum ad ſuam Sedem cum honore traducerent, renuit ille vi maxima, ac penitus contradixit. Cumque illi acrius inſtarent, dixit vni eorum, qui præſtantior habebatur. *Scito*, inquit, *mi frater*, nolle me Epiſcopum fieri. Sed quæſo te, perſeuera mecum hoc in loco, vſque in lucem ſequentis diei. Cras enim huius rei rationem agnoſces. Illo permanente, obijt ſanctus Pater ipſa nocte, & humana exuens, cæleſtibus eſt inſertus. Manè facto in multa lucis gloria viro, vti promiſerat, apparuit, illo precibus incumbente: cui & dixit: *En, vt cernis, in numerum aſſcriptus ſum beatorum, ſed ſi Pontificis fuiſſem onus aggreſſus, damnatorum me numerus excepiſſet*. Hæc dicens, culmina cæli, viro inſpectante, lætus aſcendit. Fuerunt tamē nonnulli noſtri Ordinis Priores, qui in magnis Eccleſiæ dignitatibus degentes, nec labefactari poterant, nec corrumpi. Horum vnus, vt cęteros omittam, magnus ille Anthelmus eſt habitus. Qui cùm eſſet mortuus, inuētū eſt corpus eius exeſum, acutiſsimis vndiq; conſtrictum funiculis.

Cùm

Cùm Summus Pontifex quendam Cartusiæ Priorem ad Cardinalis vellet gloriam sublimare, & ille renueret, iratus Papa sententiam excommunicationis in illum protulit. Quæ ille vincula, humilitatis amore, per menses aliquot pertulit patienter. Aggressi itaque Cardinales Papam: *Quid*, inquiunt, *visum est sanctitati tuæ, beatissime Pater, obstinatū in humilitate Cartusiæ Priorem diutius innodare? Dissolue, ac dimitte hominem. Nam si huc venerit, suum equitabit asellum, & equorum nostrorum gloriam sua paupertate confundet.* Acquieuit orantibus Papa, & solutus Prior, sua est in pace dimissus. Vno dierum, cùm quidam ex ipsis Patribus Dominum precaretur, vt mitteret operarios in messem suam, eò quòd tum pauci in orbe essent, qui Dei verbum plebibus seminarent, flenti & lachrymanti dictum est à Domino: *Bono animo, mi fili, te esse iubeo. Videbis nempe in breui quadrifarium prædicantium numerum, qui & hæresim Albigensem extinguant, & fructum non paruum faciant in populo sancto Dei.* Paruo itaq; post tēpore venit Cartusiā S. Pater Dominicus almos fratres inuisere consiliū, ab ipsis, vt prędicaret accipere, & habitū assumere, sine clausura vittarū. Hic habitus ét post per sacrā Dei Genitricē cuidā fratri est per visū ostēsus: parū tamē à nostro discrepās. Post Domini

S. Dominicus inuisit Maiorem Cartusiā.

nos autem fratres, venerunt Minores, Carmelitæ, & Augustinenses, qui in diem vsque hodiernum, magnos dant vndique in vitia hominum, scileraque latratus.

De quo lib. 4. cap. 10.

Vnus horum Patrum, quem sanctum fuisse Basilium autumant, cùm Missam celebraret, ea, quę soli Deo erat cognita, puritate, in ipsa sacræ Hostiæ eleuatione vidit suus seruitor innumeros circum Hostiam cuneos Angelorum, qui alis suis Christum attingere videbantur. Ille veritus, ne Sacramento aliquam facerent iniuriam, extra se positus, clamitabat: *Modestè inquit, modestè, ô Angeli, vos gerite, nesciens quid diceret.* O felicem errorem, qui de puritatis contemplatione descendit.

Quid non facit extalicus in Deum affectus.

Sanctus Helisiarius Pater cùm Sacristā suum (qui vltra horam consuetam pulsare tardabat) è cella euocatum aduenisset, vidit eum extra se raptum sublimem in aere dependere, & magna vndique fulgentem lùminis claritate.

Hispani, Cathalauni, & Itali Patres nostri, dum ad Cartusiam olim venire consueuerant ad Capitulum Generale, collectos de sanctorum Patrum sepulchris herbarum succos, in medelam seruabant febrientium, quòd multi (vt adserebant) sueti essent ijs remedijs subleuari. Vno dirum venerabiles viri Cartusiam visitantes;

tes, cùm in fratrum quorundam infirmitatem, obsistente tamen Priore, carnes iussissent afferri, vbi Cœnobij pontem attigerunt, in pisces optimos versi sunt. Qui cocti & infirmis appositi, omnem mox languorem depulerunt.

Tempore quodam, dum vnus è Prioribus circa domus suæ structuram aliquid operis impenderet, accessit ad eum vir quidam magni nominis, cui tamen stomachus ardenti inuidia implebatur; *Vos Cartusienses*, ait, *circa vrbium municipia commorantes, Christifidelium panem in otio & desidia, plenis faucibus deuoratis. Nunquam populo Dei verbum dicitis. Nunquam aut Confessiones auditis, aut Sacramenta præbetis, sed vacantes otio, tempus insumitis. Id ego solus non dico, sunt plurimi qui id asseuerant.* Erant autem vir iste de numero fratrum Prædicantiũ. Cui sanctus Prior humiliter ita respondit: *Mi omnium charissime Pater, nos hic (vt tu dicis) otiose non viuimus, sed huc venimus, illud operibus viuendo complere, quod vos soletis verbis plebi prædicare. Et id multò libentius remotissimis deserti, ac syluarum in locis faceremus, si essent qui nos à maleficis furibus, raptoribusq; defensarent. Nam solos hos propter vicina vrbium loca delegimus.* Qui humili hoc verbo in corde percussus, Cartusiensibus semper posthac sese præbuit amatorem. Animaduertit enim

Cartusienses fratres eos esse, qui vitam salutiferã prædicant, non turgidis aut leuibus afflatã verbis, sed sacris moribus institutam. Ipsi nempe sunt, qui pro futuri iudicij testimonio crucem suam quotidie carnis mortificatione circumferũt; Christi fidem proprio sanguine consignantes, & nunquam in corpore (exemplo Hieremiæ) lætum diem hominis requirentes. Id
Hierem. 17. 17.
enim multo plus ad bonam vitam proximum inuitat, quàm decem milia verborũ. Ecce habes pauca de pluribus, reliqua autem, quæ dici poterant, aut edax rerum omnium obliuio aut scriptorum segnities amputauit, Verum quia in longam noctem sermo hic noster abijt reliquum est, vt lectis, Cõpletorijs, membra sopori demus, vt Matutinam Synaxim alacriores Domino præsentemus. Quæ verò supersunt, in aliud tempus existimo reseruanda Vale. Dion. Amo te, & gratias ago, optimè refectus. Tu quoquè salue, gaude, & vale in Domino.

(?)

Finis Libri quarti.

PRAE-

PRAEFATIO BREVIS IN Librum quintum.

DEscriptis quatuor Cartusianæ coronæ libris, ad quintum progredi meditamur. Verum sciens nonnullos esse fratrum nostrorũ, quibus Dialogisticus sermo displicet: quippe qui quasi minus idoneus sit, vt possit in publicum recitari, statui rogatus, prioris scriptionis formam dimittere, & reliqua quæ dicẽda sunt, cõtinuata voce proferre. Et quoniam in superioribus libris maioris Cartusiæ Patrum sanctorum laudes, vtcunq; tetigimus, nũc superest, vt vndequaq; collectus, de diuersis domibus Ordinis nostri Sanctos, succincto sermone premamus.

CHRONICI CARTVSIENSIS LIBER QVINTVS,

CAPVT I.

DE B. PETRO PETRONIO, SENENSI.

INter hos primus occurrit sanctus Petrus Petronius, Senensis, Pater admodũ sanctitate venerabilis, Deo & hominibus verè dilectus. Hic submissam ac profundã nimis noscitur habuisse humilitatem: vsque adeo, vt pollicem sibi absciderit, ne sacerdotij officio (quo se reputabat indignum) fungeretur, Marci Euangelistæ imitatus exemplum, & Ammonij, sanctissimi heremitæ, qui sibi *VIDE NOTAS.*

vnam

vnam aurē cultro præripuit, ne quasi pollutus & mutilatus Sacramenta tangere cogeretur. Exempla autem hæc, etsi scripta sint, tamen, nisi spiritu Dei cogente, imitanda non sunt. Huius Diui Petri tam sublimis vbiq; sanctitas ac sanctitatis serenitas promicabat, vt multa miraculorum, per populos, luce claresceret, & plurimos à vitiorum tenebrosa caligine reuocatos, ad verum iustitiæ splendorem, qui Christus est, reuocaret. *Hac est enim* (vt Leo Papa ait) *verarum natura virtutū, vt multos à tenebroso abducat errore, qui earum clarus est lumine.*

Leo in Serm. de S. Laurentio, in princip.

CAP. II.

DE GVILIELMO, LAICO, SEV *Conuerso Cartusiæ Casularum, prope Genuam.*

** alias Genuensium.*

DOmus Casularum * non longè ab illustri Ianuensium vrbe, vicinioris Lombardiæ sita dinoscitur. Hæc olim habuit virum beatissimum Guilielmum nomine, Conuersum, laicum doctrina ac scientia simplicem, sed vita spiritali moribusq; doctissimum, hunc ferunt innumeris claruisse miraculis in vita, & etiā post mortē. Hic vir beatus, solitus erat magna sæpe pietate affici ad Christum Deum nostrum Crucis ligno affixum. Vnde quodam die cum infusus lachrymis, staret ante imagi-

nem crucifixi, & tanquam cum Deo præsente, ac patiente, dulci murmure mussitaret, Christus ostendere illi volens, paratam sibi esse hanc pietatis industriam, de cruce cœpit VVilhelmum benignissimè alloqui, & cor eius immensa dulcedine consolari, ac sese in viscera animæ eius traijciens, spiritum sancti sui secum plenissimè crucifixit. Hinc factum est, vt totus ille Christo immersus, nunquam posset, nisi cum maximo fletu, crucifixi Saluatoris reminisci.

CAPVT III.

DE B. MARGARITA LVGDVNENSI, Ordinis nostri Moniali, ac Priorissa.

IN Diœcesi Lugdunensi vnam duntaxat domum Monialium nostri Ordinis sitam cognouimus. In qua anno salutis millesimo trecentesimo quinto inter cæteras sanctissimas virgines floruit alma soror Margareta, quæ sicut cæteras officio dignitatis (erat nempe Priorissa) ita & eminentia sanctitatis longissimè antecessit. Hæc ob virginitatis suaue olentem, adeò est Christo Domino familiaris effecta, vt cum eo, quasi sponso dulcissimo, sæpe loqueretur. Apparens autem illi suauissimus integritatis amator, librum pulcherrimis literis scriptum, secum afferebat, quem ante eius faciem oppandens ac legens,

gens, cœlestem virgini sapientiam infundebat. Dehinc suauia inter se colloquia miscentes, cùm longum tempus vitæ sermonibus transegissent, Saluator, postquã est eam apprimè consolatus, reuolauit ad superos, eam & plenam relinquens & famescentem. Vno dierum cùm Missæ Sacrificio interesset, & Christi corpus ipsa ardentissimè esuriret; Dominus sciens sponsæ suæ implacabilem famem, partem Hostiæ de manibus tulit Vicarij, tunc cõsecrantis, & in os suæ amatricis ocyus iniecit.

CAP. IV.

DE S. VIRGINE BEATRICE.

Circa annum scilicet 1305.

SAncta Beatrix virgo prudentissima floruit illo ipso tempore, quod supra iam memini, in domo Ordinis nostri, quã aliqui *permagine*, vocitant. Hæc ardentissimo amore ad Christi vulnera ferebatur. Vnde vnum dicam, mirabile quidem, nec imitabile tamen. Adeo illi IESV vulnera impressa atq; infixa manebant, vt non nisi vulnera cogitare, vel appetere posset. Hoc tali perusta desiderio, vno dierum amoris impatiens, duos clauos ferreos furtim corripuit, & adhibito malleo manus ambas amplissima plaga transfixit. Quis hãc virginem excuset, nisi ardor spiritus, qui eam ad hoc opus adegit? Portabat clam semper hæc

Valde afficitur erga Christi vulnera.

hæc vulnera ſub longioribus manicis abſconſa, & ſingulis ſextis ferijs, impreſsis in fixiſque ſpiculis iterum inſcindens, nouo ſemper ſe martyrio cruciabat. Sed vnde pro Chriſto carnem vellicabat, inde mentem interna conſolatione fouebat, vt fieret cum Chriſto ſocia dulcedinis, quæ ſociam ſe crucis fideliter exhibuerat. Hinc factum eſt, vt ſæpe Chriſtus cruci affixus, oculis eius ſeſe palam oſtenderet, vnde incomparabilem amoris gratiam animæ ſuæ medullis ſenſit infundi. Habuit præterea plurium ſecretorum ſibi reuelata myſteria: quæ quia humilis erat, ac ſubmiſsi admodum animi, nunquam voluit promulgare.

CAPVT V.

DE FRATRE, QVEM VIRGO MAria confortauit.

IN Ducatu Gelriæ habemus Ordinis domum in oppido, quod Ruremundam dicimus. Olim illic, ſicut ipſe legi, habitauit ſanctus quidam frater, qui Diuam Virginem DEI Genitricem ardentiſsimo venerabatur affectu, & miris eam ſemper ac ſublimibus præconijs attollebat. SALVTATIONEM quoque ANGELICAM aſsiduè illi deuotus offerens, aures mitiſsimæ Genitricis ſuaui

suaui modulamine demulcebat. Vnde quodam die, cum solus in Capella solitas laudes, sed plus solito inflammatus insonaret, & pium benedictionis eius Sacrificium, in holocausta transiret, perfusus lachrymis, in osculum pulcherrimæ virginis totus exarsit, his eam vocibus compellans: *O rosa Virginum, ô philomena cælorum, ô charissima in delicijs suauissimè frangrans, quam Deus oris sui osculo est osculatus, tu scis, quid maximè cupiam, ô mitissima, tu cordis mei vota scrutaris. Præsta nunc mihi (te deprecor) sicut nosti cor serui atq; humilis amatoris tui.* Hæc diuino igne calentia vota, vt vidit melliflua virgo Maria, cuius venæ omnes melle sunt plenæ, non se vltra valuit cohibere, sed in sua imagine ab altari descendens, ac splendenti luce coruscans, Christum Filium in altari deposuit, & ad anhelantem famulum benignè descendit. In quem dulcia lumina figens, post complexum misericordissimum, ori eius osculum suauitatis impressit, quod in ipsas animi medullas insiliens, geminam huius viri Dei substantiam refocillauit. Dehinc eum his est allocuta sermonibus: *Ego te, fili mi, & tua vota libens accipio. Ex quo enim honorabilis factus es in oculis meis, & amorosus, ego dilexi te, & in miseratione tua cum filio meo recolligam te. Mecum regnabis, mecum gaudebis, mecum & semper epula-*

Anhelat ad osculum Diuæ Virginis.

VIDE NOTAS.

D. Virgo vicissim alloquitur amasium.

pulaberis. Quem & ad manum tenens, attraxit ad Filium, qui in altari puer dulcißimus residebat. Ore te, inquit, *mi Vate, qui semper amatoribus meis faues, huic misero seruitori meo teipsum prabe benignum: vt & hic tuam gratiam, & post tuam gloriam valeat consequi.* Annuit lætus paruulus Saluator precibus genitricis, & fratrem in fœderis sui vincula stringens, cælestem illi beatitudinem repromisit. Hac gloriosa visione Dei famulus magnificè roboratus, semper seipso melior reddebatur.

CAPVT VI.

DE FRATRE STEPHANO, MAGdalenam diligente.

DOmus loci Dei, Ordinis nostri domus in Anglia est, non longè à ciuitate Hétonia. In hac fuit Monachus quidam egregiæ pietatis, Stephanus nomine: qui ad Mariã Magdalenã feruẽtißimo flagrabat amore. Hanc seruiens amabat, hãc æstuãbat, ad hanc cuncta per somnia recurrebat. Et quia amor semper meretur impetrare, vno dierum, cum hanc suam amicã solita dulcedine cogitaret, raptus in mentis excessum, vidit se transpositum in cliuo montis altißimi, vbi hortus erat tanta amœnitate refertus, tanta suaue spirantium oderamentorum fragrantia delibutus, tanta diuersorum fructuum florumq;

ornatu redimitus, vt sese Paradisi delitijs interesse putaret. Cumq; loci pulchritudinem secum miraretur, vidit obuiam sibi fieri incomparabilis gratiæ ac formæ Dominam, cui de facie Solis radij defluebant. Huic de vertice crines pendebāt aurei fulgoris, ambrosium spirantes odorē; quæ holosericis atque auro textis vestibus renitebat, pulchra nimis, & cælestis formæ gloriam repræsentans. Quæ maturè procedens, cùm substitisset, dulci eloquio Stephanum consalutat, dicens: MAGD. Salue mi Stephane, ô mi Stephane salue, amator meus. Ille tremefactus ad splendentem gloriam admirabilis mulieris, positis genibus, eam pronus honorat. At postquam in eius serenissimum vultum oculos intendit, agnouit Magdalenam esse, amatricem suam: quam agnitionem ingeniosus illi infuderat amor: amor, inquā, qui & lynceos semper oculos habet, & omnia scrutatur, etiam alta Dei. Accepta itaque fiducia, ait; STEPH. Salue & tu, ô suauissima fæminarum mel meum, & lumen meum, pectorisque mei incendium singulare. MAGD. Scio id equidem, mi Stephane, sed quid à mea nunc pietate requiris? STEPH. Stephanus ipse cùm sim, similis illi Stephano peccatori, quem post multa facinora, in tuam gratiam reuocasti, oro te, lux mea, vt sicut eius miserta es

Colloquium fratris Stephani, cum B. Maria Magdalena.

ita & mei miseri te misereri non pigeat. MAGD. Et quo pacto vis miserata sim tui? STEPH. Vt iram, quam merui, iudicis sempiterni, tua prece amoueas, ac me peccatorem sua gratia dignum efficias. MAGD. Hoc & ego summopere, vt fiat, cupio. STEPH. Accede igitur ô mitissima, ad thronum gratię eius, facilè pro me, quod volueris, impetrabis. MAGD. Verũ tu dicis. Ego nempe & cæteri, qui in cælis sunt, sancti oẽs pro fideliũ salute semper exoratum habemus Altissimum. STEPH. Absit vt de eo dubitem, mea mater. Sed cum ego post Virginem Dei Genitricem te complexer præ cæteris, ac venerer; da operam, precor, vt singularẽ pro me Domino precẽ offeras, & peculiari ꝓ me voto te patronã instituas. MAG. Ergo tu præ cæteris sanctis me arbitraris idoneã; quæ tuam possim causam melius apud Altissimum promouere? Nullam existimas magis idoneam? STEPH. Nulla mihi videtur magis idonea, ô mea fautrix, præter Dei sanctissimam Genitricem. MAGDAL. Quid igitur de cæteris sanctis sentiendum reris? STEPHAN. Benè & optimè sentiendum reor. At tu amasia mea, tu protectrix & salus mea es, te matrem, te patronam, te semper meam constitui adiutricem. MAGD. Quam ob causam tu me

præ cæteris Dei ſanctis patronam & matrem elegiſti? STEPH. Tu meis ſenſibus dulcius influis, tu cor meum ſuauius afficis, & amore tuo animæ meæ venas perfundis. Tu tuo amore à Chriſto Domino ſpecialiter diligi meruiſti, quem & animæ tuæ conſolatorem, & fratrem, & ſponſum, & amicum perpetuò conquiſiſti. Hæc vna eſt ratio, cur plus ego te diligam. MAGD. Approbo rationem. Sed ſi aliam adhuc noſti, ne eam ſileas velim. STEPHAN. Stringit me reuerentia tua, cùm ſim puluis & cinis. At quoniam tu vis, dicam quod vis, orans interim, ne mihi ſuccenſeas, ô benigna. MAGD. Fidenter loquere, ne timeas. STEPH. Scimus olim (dicente Scriptura) te fuiſſe fœminam peccatricem, quæ ad Chriſti veſtigia, ſparſis vbertim lachrymis, tua crimina diluiſti. Hinc aptiſsima mihi viſa es, ad quam ego peccator, & multorum ſcelerum reus, debeam fidenter confugere, & tuam ſupplex gratiam deprecari. MAGD. Laudo, mi Stephane, conſilium tuum. Ego ſum, ego vtique ſum, præ alijs, qui in cælo ſunt, Sāctis peccantium omniū aduocata, & inter Deum, miſeroſq; mortales, vnica poſt Dei Matrem mediatrix: quòd, dum ſcelera mea ad pedes Domini plangerem Saluatoris, ipſa promerui. STEPH. Hinc eſt, ô Ma-

ô Maria, quòd tuam opem peccator supplex efflagito,& quòd tuam ambiam gratiam vehementer. MAGD. Quid igitur tibi vis faciam? STEPH. Vt sicut illum olim scelestum Stephanum (quem *Flandrum nouimus) ita & me ad dulcem tuum componas amorem. MAGD. Grata mihi petitio tua. Tu ergo in reliquum confortare,& esto robustus valde, sciens studiorum tuorum industriam requiri, vt gratiam inuenias in tempore & auxilio opportuno. STEPH. O dulcia plus melle labia tua. Et nunc, ô pijssima, quia ad cor serui tui loqui dignata es, cupio tibi summopere nunc muneris aliquid adferre, sed nihil in me dignum inuenio, quod tuæ queam Celsitudini impartiri. MAGD. Votũ pectoris tui libenter recipio, hoc si tribueris, sat habeo. Externa etenim munera minima spernunt. STEPH. Quod igitur interni voti tibi munus impendã? MAGDAL. Gratulare ex corde beatitudini meæ, gratulare priuilegijs meis, gratulare inuenisse ac possedisse me quem diligit anima mea, & quòd illi sim indissolubili iuncta complexu in cælis, quem totis animi mei visceribus concupiui in terris. Tibi autem huius congratulationis hic erit fructus, quòd meo interuentu veniam reportabis, & gratiam, & lætitia mecum

*VIDE NOTAS.

perpetua perfrueris. Hæc vbi dixit, diſparuit, & Stephanum ad ſe reuerſum, apprimè conſolatum reliquit.

CAP. VII.

DE MIRABILI VIRTVTE ET EFFIcacia vulgaris iſtius dicti: Requieſcat in pace.

AT priuſquam ab Anglia transfretemus, dignum ducimus, quod in vna illic contigit domorũ noſtri Ordinis, ſubiungere. Vir admodũ diues, habens patrẽ ſuum, qui iam recens obierat, illic cõſepultum in fratrũ Baſilica, venit vno dierũ Patres inuiſere: qui & præſente Priore, auri maſſam ingentis ponderis in eleemoſynã obtulit, orans obnixè, vt animam ſui genitoris apud Deum habeant cõmendatum. Statim Prior ad fratres: *Orate*, inquit, *ô filij, & huius amici noſtri ocyus vota complete.* Illi ad præceptum Patris omnes in communi dixerunt: *Requieſcat in pace.* At vbi Prior reſpondit, *Amen*, illi inclinantes, cum ſilentio repedarunt ad cellas. Porrò vir ille, ſecum penſitans, grandem auri maſſam, quã dediſſet, mirabatur afflictus, pro pretio tam ingenti, quàm breuem ac futilem precem reportaret. Et accedens humiliter ad Priorem, querimoniam mouẽs, ait: *Solam, ô mi Pater, pro oblato auro, hanc breuiſſimam fratrũ precem animæ genitoris habi-*

habitura est? Nihil vltra rependent? Prior hoc audito, admirans hominis simplicitatem; *Ergo tu*, inquit, *iustorum preces temporali vis pecunia coæquare? Non volo*, ait, *sancte Pater, sed quanti, quæso, hoc meriti est, aut quæ digna compensatio tria tantum breuissima verba pro grandi pecunia rependere?* Cui Prior: *Sta parumper, dabo operam, vt ab errore resipiscas.* Statim iubet fratres ad colloquium reuerti, & verba, quę in communi ante dixerant, papyro à singulis inscripta secum deferre. Tunc præcepit, spectante viro, in parte vna stateræ auri pondus, quod dederat, immitti quo statim suo pondere pressa descendit in terram. Dehinc Prior, præmissa ad Deũ prece, conuersus ad virũ: *Nũc*, ait, *tuis oculis ipse videbis, quanti sit ponderis breuis illa oratio quam aspernaris.* Et accipiens de manibus singulorum schedulas, in quibus scriptum erat: *Requiescat in pace*, alteri libræ parti imposuit. O ré mirabilé, aurum, etsi grauissimum esset, breuiũ tamen verborũ pondus obiectũ ferre nõ sustinẽs, ac si plumia seu festuca esset, sursũ ascendit, chartulis deorsũ cũ sancto verborũ pondere decidẽtibus. Obstupuêre omnes, fatetur vir culpã cũ lachrymis, veniã petijt, meruitq;. Statim iubet grandem ac pretiosum lapidẽ parari, & insculpi per totum literis arte confectis: *Requiescat in pace*, & chari pa-

rentis sui tumulo superponi. Sub quo & ipse nunc conditus, requiescat in pace. Amen.

CAPVT VIII.

DE PARTICIPATIONE ORDINIS, *& quid valeat.*

VNum dicam, quod huic pręmissæ sententiæ videtur opitulari. Vir quidam Ordini nostro largifluus ac deuotus, emerùit precibus ac beneficijs à Capitulo nostro Generali Ordinis confraternitatem: quam nos *participationem* consueuimus appellare Hanc impetratam, scrinio inclusit, grandi eam auro pluris faciens. Hic cũ obijsset, & vxor eius per incuriam literas ipsas non faceret præsentari, nec eius obitum, vti literæ exigunt, intimari, nocturno silentio anima viri, cistam ipsam ingrediens, maximo strepitu omnia quatiebat, & vxorem domesticósque omnes timore exagitabat horribili. Cumque hæc tempestas duraret in dies, & semper sæuior redderetur, consuluït mulier sanctum aliquem, & doctum hominem, si ijs posset cladibus imponere finem. Intrat vir Dei mulieris domum, quęrit, vbinam ille strepitus maior audiatur. Circa hoc scrinium, ait vxor, timor & clamor omnis exurgit. Et ille: Vide, ait, ne hic literæ forsitan obligatoriæ lateant, quæ virum tuum supplicijs

cijs teneant irretitum. Ante obitum, ait mulier, debita omnia cautus persoluit, nec credo eum nunc inde torqueri. Apertum est scrinium, nec literas alias inueniunt, quàm Ordinis nostri gratiam, sigillo munitam. Has cùm ille legisset, dixit ad mulierem: Ex ijs patet, quod vir tuus habet spiritale apud omnes Cartusienses beneficium, & idcirco ijs fragoribus exagitata es, quòd diem obitus eius, vti oportuit, non propalasti. Hac etenim gratia facilè eius anima poterit absolui. Vade igitur, & adnitere ocyus, vt beneficium Ordini innotescat, & teipsam à periculis, & virum à supplicijs redimas. Quod vt fecit, omnis illa tempestas mox conquieuit.

CAP. IX.

CVR ORDO CARTVSIENSIS QVOtidie Missam de Domina publicè priuatimq́; persoluat.

OLim in aliquibus Ordinis nostri domibus tam grauis, agente Sathana, vis tentationum incubuit, quòd omnis sacræ institutionis disciplina fratribus tædio esset & horrori. Erat nimirum mors in olla, quam Helizæi farinula nondum temperarat. Psallere, orare, abstinere, ieiunare molestißimum videbatur. Cumq́; ingens cum luctu & lachrymis omnium clamor ad Deum fieret pro remedio à facie tribu-

Consule vitã D. Brunonis circa finem fermè.

latis, misit Deus Angelum sanctum suum, qui vni ex ijs pijssimo viro loquebatur, dicens: Propitiabitur vestri mater misericordiæ virgo Maria, si in Horis suis, quas legitis. *Salue sancta parēs*. Inter primā & tertiā inserere volueritis, & Missam singulis diebus in eius gloriā celebrare. Ipsa nępe est propitia maris stella quæ mentium solet tempestates elidere, & serenas auras ac gratiæ spiramenta humanis cordibus indulgere. Hęc vbi promulgata sunt, omnes in communi laudes has ac sacrificia complectuntur, tuti in reliquum facti ab incursu Sathanæ, & à rugientibus præparatis ad escam. Et reuera posteaquam Ordo noster has diuæ virginis laudes assumpsit, Dei semper Genetricis & virginis est suffragijs sublimatus. Memini me antea, de Horis almæ virginis, vt in ordine nostro canerentur, tale quid scriptitasse.

Nempe lib. 4. cap. 1.

CAPVT X.

DE QVODAM FRATRE HENrico, Coloniensis Cartusiæ Monacho.

Fortè hic fuit P. Henricus Kalkar, cui dicitur Diua virgo apparuisse.

LEgi ego apud veridicum scriptorem, fuisse olim Coloniæ in nostra ibidem domo Monachum, Henricum nomine, virum magna præditum pietate, & gratia copiosa. Hic sacratissimam virginem Dei Genetricem, maximis æstuabat incendiis.

Post

Post hanc & beatissimam Vrsulam cum vndena sua turma miro venerabatur affectu. Vnde quadam nocte, cum sopori se dedisset, quædam ex istis virginibus, immenso lumine coruscans, è cælo illi apparuit, in hæc verba prorumpens: *Misit me diuus Virginum chorus, cui tu semper affueris, vt te doceam, qua debeas laude singulis diebus, Dei salutare, ac benedicere Genetricem. Dic. O Virgo Regina Virginum, summum Trinitatis sacrarium. Angelorum speculum, scala Sanctorum omnium, tutum peccatorum refugium, cerne, ô pia, nostrũ periculum, in morte tuum, placatum nobis ostende filium, & tuum vultum gratiosum.* Hanc precẽ si assiduè (inquit) dixeris, diuæ Mariæ, ac omnium nostrum gratiam assequeris. Ille statim post discessum virginis euigilans, cum laudes ipsas totaliter non retinuisset, supplex cum lachrymis orat, vt rursum sua doctrix appareat, laudes ipsas denuo canitura. Elabuntur dies aliquot, adest ipsa virgo quæ prius, & obliuiosum iterum iterumq; informat. Laudis formulã ad integrũ receptã, cæli Reginæ quotidie decãtat Monachus, non sine ingenti animæ suæ fructu. Enimuerò, expleto aliquãto tẽpore, illa ipsa, quę hoc docuit præconiũ, numeroso virginũ comitata choro, mirabilique cõcentu, odã supra memoratã, ad fratris Henrici, magnificè exultãtis aures cõcrepuerunt.

Oratio Deuota, ad Diuam virginem.

CAP.

CAPVT XI.

DE QVODAM CONVERSO MIRAE *simplicitatis & innocentiæ, perperam recitante primum versiculum Psalmi quinquagesimi.*

ANte nostra tempora fuit in Ordine frater Conuersus, vir sanctus quidem, sed mira simplicitate præditus. Hic præter Dominicam Orationẽ & Angelicã Salutationẽ discere plus nõ potuit, & præter primũ 50. Psalmi versiculum: *Miserere mei Deus.* Hunc tamen versiculum, nesciens quid diceret, dicebat orans: *Miserere tui Deus.* Hac oratione simplicis viri Deus noster (cuius cor humile est) plurimum delectatus, tantam boni odoris fragrantiam cellæ illius infudit, vt foris erumpens, prætereuntes omnes apprimè recrearet. Accedit Prior domus, inquirit à fratre & suauis odoris causam, & simplicis orationis formulam. Ille humiliter se submittens, ratio, inquit, mi Pater, orationis meæ est, vt dicam: *Miserere tui Deus.* Stupuit Pater, & iubet vt deinceps dicam: *Miserere mei Deus.* Paruit ille, sed solita fragrantia discessit, donec rursum à Priore est monitus, cõsuetam precationis resumere formam.

CAPVT

CAPVT XII.

DE ALIO QVODAM EXIMII CANdoris ac columbinæ simplicitatis Conuerso.

CErtisſima relatione cognoui, fuiſſe olim conuerſum quendam columbinæ ſimplicitatis virum, & Chriſto Domino (cui cum ſimplicibus ſermocinatio eſt) plurimum placuiſſe. Hic, cùm aliquot diebus ſolita eſſet deuotionis gratia ſpoliatus, vna noctium, cùm aridus ad nocturnam ſinaxim aſtaret, nec legere eum, aut meditari delectaret, ipſe in Chriſtum iniuriā intorquens, vdos, cū gemitu oculos leuans ad cælum, ait: *Tu Chriſte Ieſu, tu nunc tuam mihi gratiam ſubtraxiſti, qui niſi eam mihi ocyus reddideris, Matri tuæ de te querimoniam faciam.* Statim ille ſimplicium cordium amator, quaſi timeret deferendum ſe ad ſuam Genitricem, gratiam ereptam fratri reſtituit, & vberiori munere cumulauit. Latitabat poſt hunc conuerſum, cùm hæc diceret, frater quidam, qui iſta in publicum promulgauit. Incident forſan in hæc ſcripta noſtra viri docti, qui Tullio gaudent oratore, aut peritiſsimo Poetarum Virgilio: quibus crepitantes buccæ Rhetorum, & Tragicus placet, comicuſq; boatus. Sed cunctos hos rogatos velim, ne ſimplicia hæc noſtra contemnant, ſed potius

Prou. 3.32.

Simplicitas & ſyncera in Deum intentio potuit hāc excuſaſſe.

tius meminerit Pauli, gentium Doctoris, monentis *non alta sapere nos oportere*: sed hu-
Rom.12.16. milibus consentire. Nam & *Deus alta à lon-*
Psal.112.6. *gè cognoscit, & humilia respicit in cælo, & in terra.*

CAPVT XIII.

DE FELICI MORTE DEVOTI PAtris, D. ALBERTI *Arnhemiensis, istius olim Cartusiæ Prioris.*

IVxta Arnhemium, Geldriæ oppidum, no parum insigne, olim floruit honorãdus Pater Dominus Albertus, ex ipso oppido oriundus: vir pius ac iustitiæ tenax, magnorumq; meritorum possessor, & admodũ opulentus. Hic Prior domus * Monachorum post institutus, in innocentia cordis sui gregem sibi commissum pascere, & in intellectibus manuum suarum deducere maturabat: diui Apostoli Petri sententiam complens, *non quasi Dominator in Clero, sed forma gregis factus ex animo.* Hic cõplens vitæ suæ cursum in iustitia, quadam nocte cùm annos suos omnes in animæ suæ amaritudine recogitaret, anxiaretur-que super ipsum spiritus eius, modico pressus sopore, audiuit cæli concentum, hęc verba dulciter modulantem: *Vitam petijt à te, & tribuisti ei Domine longitudinem dierum in seculum & in seculum seculi.* Cantus huius versiculi, nostro erat simillimus, sed harmo-

Est propriũ nomen Arnhelmensis Cartusiæ.

1.Petr.5.2.

Esa.38.15.

Psal.20.5.

harmonia valde dissimilis. Ille ex hoc iubilo maximam mentis lætitiam, & salutis suæ perpetuæ spem capiens, cùm vni suo fideli hęc cum lachrymis enarrasset, morbo corporis ingrauescente, felici obitu migrauit ad Dominum.

CAP. XIV.

DE CLERICO QVODAM FRATRE, *cui à Deo reuelatum erat, quando moriturus foret.*

PRior quidam domus nostræ, quæ iuxta Gandauum est, qui & tunc temporis erat huius nostræ Prouincię Visitator, hoc, quod nunc dicimus, (vti scriptum reperi) enarrare solebat: *Scio*, ait, *fuisse nuper clericum fratrem nostro in Ordine, virum venerabilem*, sed senio grauem. Hic multũ humilis licet apud se paruus & modicus, paruis modicisque contentus, quẽ tamen omnes pro suis meritis quasi magnũ, ac sublimẽ Patrem venerabantur. Hic Ordinis statuta indefessus obseruabat, solitudinis ac silentij perseuerans æmulator. Hic mitis, suauis, affabilis, obsequiosus, omnium in se fratrũ suorũ cõprehendebat affectũ. Hic ad diuinas laudes primus occurrebat, psallebat fortiter, & feruẽter, somniculosã desidiã ꝓcul expellẽs. Cúq; his bonis operib: Christus vellet numerator accedere, per corporis morbos famulũ deuotum statuit euo-

euocare. Ingrauescente itaque languore, quærit Prior suus, an velit Christi corpore & Vnctionis Sacamento muniri. Volo, ait, quã maximè, mi Pater, sed nõdum venit hora, qua transeam ex hoc mundo ad Patrem. Hoc autem ideo dixit, quòd süus illi esset à Domino obitus reuelatus. At vbi resolutionis suæ cœpit hora appropinquare, voce magna clamauit, dicens: *Hora est*. Qui sacrosancto Christi Corpore susc-cepto, cùm esset sacro delibutus oleo, piam efflans animam, exuens, tranquillè obdormiuit in pace.

CAPVT XV.

PRIOR QVIDAM SACRIS OPERANS, in altum diuinæ virtutis ope subleuatur.

FVit ante nos in vna domorum Ordinis nostri in Brabantia (quam idcirco silentio volui præterire, ne propalatã laudem, iniuriam putet) quæ habuit Priorem, diuinarum literarum Theologum singularem, cuius sanctimonia tam clarè resplẽduit, vt longè latèq; suum iubar effunderet. Hic, sicuti erat omnibus admirabundus, ita apud se (quod in viro virtutis præcellentissimum iudicatur) omnium se vilissimũ reputabat. Hic visus est aliquoties inter celebrandum, altius à terra suspendi, vt spiritũ in sublimia atq; ad diuina porrectum,

rectum', ipsa in altum corporis eleuatio denotaret. Quidam autem Conuersus frater, vir admodum bonus, qui huic Patri ad Missas solitus erat deseruire, hoc ipsum eius post obitum patefecit, dignus cui pro meritis habeatur fides.

CAPVT XVI.

DE MONACHO QVODAM ADMODUM *consolatorio, atque in diuinarum laudum persolutione admodum vigili, strenuoque.*

ADmirabile est quod de quodam nostri Ordinis Monacho memini me legisse, eiusdem domus professo, vnde & is, de quo supra. Huic fluenta sacrorum voluminum ita pectus inebriauerant, vt copioso profluuio ab eius ore scaturirent. Dederat enim illi Deus linguam eruditã, vt sustentare posset eum, qui lapsus est verbo. Hinc factum est, vt suis alloquijs mœstos consoueret, anxios deliniret, tepidos remissosq; inflammaret, ægris mentibus remedia donaret. Et licet multi eum crebrò exagitarent corporis morbi, hos tamen ipse despiciens, aliorum sese incommodis mancipabat. Hic venerabilis Pater quaterdenos annos in Ordine degens, diuinas laudes asiduè, & nocturnam synaxim impiger frequentabat: qui robusta & *Esa.50.4.*

 reso-

resonanti voce donatus, plenissimo cantu chorum omnem, Præcantor egregius fulciebat. Cui tantam gratiam contulerat Dominus, vt toto Monachatus sui tempore, nemo illum vnquam viderit in Dei laudibus, aut sacris precibus dormitātem. Vnde indicium maximi feruoris agnoscere licet. Ego enim has huius viri gratias pluris æstimo (iudicent, vt velint, alij) quā si tetras, ab obsessis corporibus vmbras fugasset, aut curasset verbo omne genus morborum. Hic placido demum fine quiescens, meritorum suorum est præmium assecutus.

CAP. XVII.

DE CONVERSO SIMPLICI AC RECTO, *cuius anima Angelicorum ministerio spirituum, in cælum ferri visa est.*

EST in Comitatu Lossensi domus Ordinis nostri, quam diui * Ioannis Baptistæ nomen exornat. In hac fuit aliquando (vti scriptum reperi) frater Conuersus, vir simplex & rectus, iustus & bonus: cuius vita omnis de virtute pendebat. Hic missus pro domus negotijs ad Hagam Comititis, locum in Hollandia, quem pro sui illustri fama omnes norunt, à fideli Ordinis amico hospitio reuerenter susceptus est. Illic autē paululum demoratus, à peremptoria ægrotatione interceptus, in

* *Cartusiam Diestēsem intelligit, in qua aliquamdiu Prior fuit.*

in Domino deuotus occubuit. Vnde illo pro meritis in cælos commigrante, viderunt, qui tunc temporis circa ipsam domũ residebant, aliqui animam morientis luce conspicuam, à serenissimis spiritibus in superna deferri, & Christo Domino cum canticis præsentari. Quæ vbi suus, à referentibus, hospes agnouit, compũctus corde est, gratias agens Deo, quòd tam sanctũ virum è suo domicilio euocasset ad superos. Ipse verò post viduatus vxore, loco defuncti, se in domum illam S. Ioannis Baptistæ collocauit, & in diem vsq; suæ emigrationis, pœnitentiam agens, annos suos optimo fine conclusit.

CAPVT XVIII.

VT RELIGIOSI NON DIFFERANT tempestiuè suas persoluere Horas, debitoq; tempore concedere.

CAuenda nobis semper est omnis negligẽtia, de qua malorũ multorum germen emergit. Fuit ante nos, vti scriptum reperi, in vna Ordinis domo Monachus, cui cõsuetudo erat, post Completorij pulsum, in longas horas vigilias protrahere, nec Deũ reueritus, nec statuta considerãs. Cũq; hunc diuina censura, in nostrum exemplum, mitius corrigere statuisset, quodam vespertino tẽpore, cũ futilibus occupatus, tẽpus quietis insumeret, audiuit de

supernis vocem, dicentem sibi: *Vade dormitum, ô Monache, quid moraris?* Ille noua hac increpatione tremefactus, cùm vndique circumspiceret, & nullum adesse notaret, lecto citius Completorio, festinauit ad lectum. Vtinam hæc dignentur aduertere fratres nostri, ad quos reuera hæc admonitio spectat, qui, suasore atque impulsore Sathana, libenter vigilias protrahunt: vigilias certè leues, infructuosas, prohibitas, damnosas, quibus nocturna synaxis, & sacræ laudes somniculosa negligentia, aut præciduntur, penitus suffocantur.

CAPVT XIX.

DE SACERDOTE QVODAM SECVLARI, *qui cælesti vocatione admonitus, Ordinem ingressus est Cartusiensium.*

RARò viri seculares nostrum Ordinem (quia paulo videtur rigidior) aggredi tentant, nisi aut superna reuelatione, aut interna inspirarione permoti. Excipio tamen eos (quod sine gemitu nequit audiri) qui Zabulo instigante, ac Deo permittente, Ordinem subeunt, vt vel delicatius vel quietius viuant, vel vt sanctos fratres tentent, vexent, examinent, coronent. Enimuerò quod per se dæmon facere non potest, per sua id sæpe membra molitur. Hos non Spiritus sanctus, sed Diabolus vocauit. At aliter iste, de quo nunc loquimur,

mur, Sacerdos venit: qui ante nos fuit Moguntiæ non satis commendatæ vitæ. Vnde vno dierum, cùm in maiori Ecclesia Missa celebraret, audiuit vocem ad se de supernis illapsam, in hæc verba: *Ocyus festina Cartusiensem ingredi Ordinem, & scito te hoc completo biennio, moriturum.* Ille non surdus diuinæ vocis auditor, animum intendit, Ordinem intrauit, & ita vitam ad veram virtutem instituit, vt omnes palam aduerterent, eum fuisse cælitus destinatum. Ingrediens autem Ordinem, crus secum intulit tabefactum, corrosum vndiq; & diuturno vulnere scissum. Quod tamen præter spem citò conualuit, diuino medicamine confouente. Vixit verò hic Lodouicus (hoc enim viro nomen erat) biennium totum in Ordine disciplinatè plurimum, & religiosè ac statim post salutifero fine quieuit.

CAPVT. XX

QVAM SEVERE A DEO PVNITI sint prædones aliquot, qui Cartusiensium diripuerant bona.

OLim accidit, (vt scriptú reperi) quod viri militares Ducis Iuliacensis vina quæ Procurator domus nostrę Ruremundanæ fratribus infirmis coemerat, duratura in annos plurimos, vt prædones ad se raperent, suisq; vsibus manciparent. Mo-

uit Procurator querimoniam Duci, supplicans sibi vina restitui. Mandat Dux ocyus, vt restituantur. Verùm is, qui huius mali caput extiterat, pressus Ducis imperio, vina reddidit; vno tamen retento vase, quod dulciori vino & suauiori plenum erat. Hoc namque sibi & vxori prægnanti statuit reseruandum. Adducitur vas, plaustro vectum ad ianuam prædatoris. Agnoscens vxor, referente marito, optima vina prę foribus esse, læta iubet ocyus sibi inde propinari, vt appetitum satiaret suum. Accessit vnus, vt hauriret. Mirabile dictu, statim vt homo vas attigit, quod fortissimis tunc erat vinculis colligatum, ita subitò vincula eius nexusque omnes dirupti sunt, ac si ascijs aut securibus scinderentur. Repente tabulæ omnes dissiliunt, & vinum, quod in longos vsus prædator aptauerat, magno profluuio decurrit in terram. Sic cassata est rapina maligni, & nihil inuenit, qui sibi plurimum visus est acquisisse. Fiunt hæc nota ciuibus, & tota ciuitas admirans, gratulatur Dominum pro suis famulis Cartusiensibus depugnasse. Hinc in maiori reuerentia & honore fratres ipsi deinceps sunt habiti. Memini quoq; supra me tetigisse de nobili quodam viro; qui cùm esset vni domui Ordinis nostri infestissimus deprædator, & mul-

Lib. 4. cap. 11. in fine.

multas quotidie irrogaret iniurias, nec vlla posset, aut ratione, aut pietate compesci, percusit eum Dominus, & vxorem eius plaga admodum crudeli & formidata. Nam vxor eius, cùm esset admodum fœcunda, singulis annis prolem mortuam, & monstro similem pariebat, triste reuera ac intolerabile malum. Verùm ille eruditus ex verbere, ad corredijt, & agnoscens sibi hoc malum ob sua scelera rapinasq́;, quas in sanctos fratres exercuerat, euenisse, rapinas ocyus omnes restituit, veniam cum lachrymis à fratribus petijt, & accepta remissione, ex hoste acerrimo, factus est Ordini amicus optimus, vxorq́; eius deinceps sobolē viuam, superstiteq́; produxit. Scio præterea tēporibus meis prædatores aliquos repentinis gladijs obtruncatos, qui domibus nostris dāna, clades, iniuriasq́; aliquando intulerant. Fuit & his temporibus nostris vir quidam vicinus domui cuidam Ordinis nostri. Qui suetus erat multa furari ex opibus Monasterij: inter cætera autem & pisces & carpiones, quibus se suosque pascebat. Sed non impunè. Nam cùm vxor eius pareret, peperit monstrum, quod carpionis gestabat caput. Hoc obstetrix cùm vidisset, necatum abscondit sabulo.

CAPVT XXI.

DE QVODAM CVSTODE TEMPLI *admodum strenuò & exemplari.*

LEgi fuisse olim in Ordine nostro Sacristam Monachum, qui officium sibi commissum strenus ac deuotus ad finem vsque peregerat. Hic visus est à quodam probabili & religioso fratre, quem necessitas de nocturna synaxi exire compulerat; visus est, inquam, postquam aliquanto tempore obierat mortem, de sepulchro, deque cæmiterio egredi in eam cellam, vbi ipse solitus fuerat suum exercere officium. Erat etenim (prout per tenebras noctis hic frater potuit intueri) candidissimis vestibus circumamictus, quæ gloriam meritorum suorum prætendere videbantur. Considerent hæc Sacristæ, & matricularij nostri, & dignitatis suæ ministeria non despiciant: quia reuera inæstimabilis meriti (si dignentur aduertere) eorum obsequia apud Altissimum computantur: cui ipsi peculiarius, propinquius, propensiusque, tanquam in Dei thalamo famulantur.

CAPVT

CAPVT XXII.

BIGAMVS QVIDAM, AD LAICAlem Redditorum admissus statum, ac laudabiliter in Ordine perseuerans, post obitum gloriosus apparet.

LEgi similiter ante nostra tempora fuisse receptum ad Ordinem nostrum bigamum quendam, arte medicum: cuius tanta in ea arte industria fuit, vt omnes medici mirarentur. Hic factus * Redditus Clericus, magnum de se præbuit cunctis humilitatis & deuotionis exemplum: vtpote pius, alacer, mitis, ac supra modũ obsequiosus: omnibus omnia factus, vt lucrifaceret vniuersos. Hic post decursam vitæ suæ laudabilem metam, suaui est tandem & benigna morte defunctus. Instante nãq; tempore, quo anniuersarius obitus eius dies occurrebat, visus est candidissima ac mirũ in modũ splendenti veste contectus astare ante cellã, in qua morari consueuerat. lætus, hilaris, & serena facie promicãs: qui & lucernam ardentem gestabat in manibus; ostendens se in illorum numerũ deputatum, quibus Saluator dicit: *Sint, lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris.* Hoc itaque ostendit in signo, quod ante gessit in opere; quippe qui carnis delicias & spurcitiã mundi prius ipse contẽpserat, vt posset diuino lumine resplendere.

** Redditi sunt infra conuersos: quo tamen iam Ordo abdicauit.*

CAPVT XXIII.

DE FRATRE QVODAM, CIRCA DOminicæ paßionis exercitium studiose sese exercente, cui Christus in cruce apparuit.

IN scriptis cuiusdam fratris memini me legisse, fuisse olim quendam venerabilem virum in Ordine nostro, cuius mens omnis, omnis cogitatio, dilectio, & actio, circa Dominicam passionem intentissimè versabatur. Hic ad hoc culmen pietatis increuerat, vt Christus illi semper quasi præsens ante cordis oculos appareret, affixusq; cruci. Mirum dicã, atq; hoc nostro seculo penitus inauditum. Hic nempe vsq; adeo Christum ardebat, & hunc crucifixum, vt vno dierum (votis eius volens satisfacere) Dominus venerit, ipso orãte, in eo schemate, quo Saluator generis humani olim in crucis ligno pependerat clauis affixus, distentus, laceratus, sanguine respersus, mœstus, anxius, lachrymosus. Hac tali viua imagine seruum suum Christus inuitans, prouocans, inflammans, vt tali se formula præpararet, quo posset Dominũ suum imitari, iuxta quod scriptum est: *Vide omnia facieris secundùm exemplar, quod tibi in monte monstratum est.* Sunt nonnulli ex nostris, qui dicunt, Christum in ea forma conspectum esse, sicut eum sanctissimus Papa Gregorius inter Missarum suarum solem-

Exod. 25. 40.

ſolemnia vidit cum armis vniuerſis ſuæ Paſsionis doloroſiſsimè apparentem. *VIDE NOTAS.*

CAPVT XXIV.

DE PRIORE PROVINCIAE THEVtoniæ circa Ordinis diſciplinam ſtrenuo, è cuius tumulo pulcherrimi prodiere flores.

LEgi apud eundem venerabilem fratrem, fuiſſe olim in Ordine noſtro, imò in noſtra Prouincia Priorem, virum verè præſtantiſsimum, gemini Iuris Doctorem apprimè excellentem, & in regulari diſciplina valde ſtrenuum, in corrigendis exceſsibus ſeuerũ ac benignum, & quantum ad ſe pertinet magna ſanctitate cóſpicuum. Hic maximis precibus inſtare ſolebat apud noſtram matrem Cartuſiam, vt officio viſitationis, quo fungebatur, poſſet abſolui. Quod tandem (vim faciens) obtinuit. Sibi ergo & ſuis redditus, totum ſe contulit diuino ſeruitio, & ad arctiorem diſciplinam Monaſticæ diſtrictionis. Cuius ſanctitatis præconium vndique volitabat, & per ora multorum mortalium ferebatur. Hic venerandus Pater, cùm in breui expleſſet tempora multa, quòd DEO placita erat anima eius, ad æternæ ſalutis brauiũ euocatur à Domino, & peremptoria morte ad vitæ ſuæ terminum euocatur. Nó opus eſt hic

hîc ſcribere, quanta ſit compunctione, deuotione, ac pietate affectus, dum hora ſui exitus immineret, quod aſtantium fratrũ fletus ac gemitus teſtabantur. Hoc igitur Patre dulciſsima morte conſopito, ac terræ reddito, cùm illic aliquanto tempore quieuiſſet, humatus, flores pulcherrimi, & nunquã illic antea viſi, è tumulo ꝓdierũt, flores inquam, qui & amœnitate redolebant, & fragrantia admodum delectabili, flores cæteros ſuperabant. Hoc vno miraculo ſatis hic Pater ſua merita palam oſtendit: etſi priores actus eius nihil de eo fuiſſent antea proloquuti.

Capvt XXV.

DE FELICI EX HOC SECVLO *emigratione Sacriſtani cuiuſdam, qui infirmorum exiſtens Præfectus, cùm erga peſte correptos valde eſſet obſequioſus, ac benignus; tandem etiam ipſe eadem infectus lue, leni ſuauiq́ morte, piè in Domino obdormiuit.*

INueui ſcriptis conſignatum, fuiſſe in noſtro Ordine Monachum huius noſtræ Prouinciæ magnarum virtutum virum, fama celebrẽ, & in religione ſacra obſeruantiſsimũ pugnatorem. Qui lachrymis, ſuſpirijs, ieiunijs, ac precibus Dominum Saluatorem ſibi placabilem reddebat. Et ſi quãdo etiam neſcius aliquem verbo aut facto

facto offendebat, statim toto in terrã corpore prostratus, veniam precabatur. Hic factus Infirmarius, (quod est officiũ pietatis ac miserationis) ita se in illo opere gessit, vt magnis laudibus ab omnibus extolleretur. Volente autem Deo pestis, acerba domum illius omnem inuasit, cuius plurimi virulenta clade attacti, emigrârunt è seculo. At Infirmarius iste, his ignibus audacter se ingerens, timore postposito, nequaquam suo corpori parcendũ existimabat; dummodò posset infirmantium fratrum cladibus subuenire. Quid vltra? Cùm ipse voluit pestes aliorum piè curare, peste ipsa contigit eum tabefieri, Domino tali ægritudine sua merita procurante. Igitur cùm his flammis perustus iaceret in lecto, totum se contulit, vt passionibus Christi communicare posset, & salutiferi crucifixi imitari exemplũ. Venit autem Prior inuisere infirmum, sciscitans quo pacto se haberet. Cui ille: Scito, inquit, mi Pater, quòd cras pia morte defungar, & suscipient me sancti Angeli Dei, eritq; fratribus nostris solennitas duplex: vna quidem ex ea parte, qua Diuus Hieronymus celebris habetur, altera verò, qua corpusculum hoc terræ mandabitur. Credulus Pater verbis eius, intellexit à Spiritu sancto illum suæ mortis accepisse responsum.

ſum. Inſtante igitur tranſitus ſui hora, palàm dixit aſtantibus. *Afferte candelam ceream conſecratam, ac porrigite.* Cui vnus ita reſpondit: Cur frater candelam expetis, cùm nondum videamus ſigna mortis inſtare? Cui ille: *Sine modò, nam tempus reſolutionis meæ inſtat.* Hæc dicto, cùm candelam accepiſſet, ait: Adhuc modicum, & vado ad eum qui me miſit. Et paulo poſt ſpiritum emittens, tranquilla obdormiuit in pace. Audiant hæc Infirmarij noſtri, & vires omnes impendant humiliter infirmantibus: quia magna, reuera, manet illos merces bonorum operum. Huic miraculo iungebantur alia duo præclara & inſignia, de viris duobus noſtri Ordinis admodum illuſtribus: quibus, Deo inſpirante, datum eſt noſſe vitę ſuæ terminum: quem ſpectantibus qui aderãt fratribus. vt prædixerant, concluſerunt.

CAPVT XXVI.

DE IVVENE, QVI PLVRIMOS vidit Cartuſienſes in cælo.

FVIT Romæ adoleſcens quidam, qui in conſcientiæ nitidiſsima puritate diem clauſit extremum. Qui & ad Paradiſum, atque poſt, ad cælum tranſlatus, vidit & guſtauit, quæ illic ſibi gaudia parabantur. Multa etiam illic (nec mirum) ſecre-

lecta conspexit. Cùm iam duodecimus dies volueretur, quo fuerat traditus sepulturæ, & iam esset penè à parentibus obliuioni traditus, reuelatum est à Domino, cuidam sanctæ Reclusæ, quæ Romæ erat, vt conuocatis parentibus, iuberet aperto sepulchro, iuuenem exhumari. Parentes assumpto sacerdote, & innumera vulgi multitudine, sepulchrum pandunt, & viuentem post tot dies iuuenē educunt. Ille primùm apud se stupidus aliquandiu permanens, ob res mirabiles, quas viderat in cælis, & in supplicijs. Dehinc astantes ad hoc spectaculum innumera hominum multitudine, aperiens os suum cœpit quæ viderat stupenda, enarrare. Accurrit & Prior domus sanctæ Crucis Ordinis Cartusiensium. Qui domum ingressus, vbi hic loquebatur, ob turbam propinquare non poterat. At iuuenis repente in spiritu agnoscens adesse Priorem, surgit, & viam sibi per populos faciens, cùm venisset ad Priorem, eumque reuerenter salutasset, appræhendens vittam superioris vestis, quam nos cucullam dicimus, conuersus ad astantem plebem dixit. *Scitote fratres, quod cælum omne talibus personis plenum sit.* Hæc dicens, vestem sancti Patris fermè hora integra manibus contrectans, tandem iterum salutatum, abire permisit.

Præ-

Præclarum de noſtro Ordine, deque eius ſanctitate præmium: tribuat miſericors Deus, vt fratrum noſtrorũ in numerum, quos hic vidit apud Superos, adſcribi mereamur. Cumq; hic adoleſcens ſancta adhortatione plurimos tum Prælatos, tum ſubditos, & caſtigaſſet, & conuertiſſet, expleſſetque omnia, pro quibus eum miſerat Deus, poſt decimum ſuæ reſuſcitationis diem, placida requieuit in pace.

CAPVT XXVI.

DE QVODAM HIERONYMIANO, ſeu Fratrenſe (vt vocant) qui Dauentriæ moriens, faſſus eſt, ſe vidiſſe innumeram Cartuſianorum multitudinem in cælis.

DAuentriæ in Cœnobio fratrum, quos Diui Hieronymi appellamus, contigit, quod narrabo, iucundiſsimum exemplum. Nam frater religioſus, ſimplex, ac deuotus, peſtilentiæ morbo deductus eſt ad extrema. Cumque iam per horas plurimas ita iaceret, vt mortuus crederetur, tãdem quaſi de graui ſomno expergefactus, corpus ſuum arctè cõtraxit, & læto nimis ac placido vultu; cœpit eos; qui aſtabant, cunctos aſpicere. Et aperiens os ſuum narrabat, quæ & quanta viderit in cælis: nempe Dei gloriam, altitudinem, maieſtatem; potentiam; & Sanctorum omnium inenar-

mirrabilem beatitudinem. Mirabantur omnes in verbis gratiæ, quæ frater ille ſuo promebat ore. Narrabat etiam, ſe plurimos illic diuerſorum Ordinum Religioſos homines conſpexiſſe. Porrò Dominus Godefridus, illius tunc congregationis Prior, ſeu Pater, cùm præſens eſſet, quærit à fratre, an etiam inter cæteros illic viderit Cartuſienſes, qui hic tam duram ducunt vitam, & rigidam peragunt abſtinentiam. Cui ille citò, & læta voce reſpondit: *Vidi, inquit, mi Pater, vidi; & quaſi apum examina illic confluunt, atq; ebulliunt Cartuſienſes. Cœlum ijs plenum eſt.* Hæc vbi dixit, cæteraque, quæ dicere iuſſus fuerat à Deo, obdormiuit in domino.

CAPVT XXVIII.

DE MONACHI SANCTISSIMI ET humillimi beatiſſimo exitu, cuius cella tota comburi viſa eſt.

LEgi apud ſcriptorem, pium quendam & benignum virum extitiſſe aliquando in vna domorum Prouinciæ huius noſtræ Monachum, virum omnium iudicio, ſanctiſsimum: cuius ea prærogatiua fulgebat, quòd in diuino amore flagrantiſsimus haberetur. Erat quoque ſicut humilimus, ita & in altiſsima contemplatione ſuſpenſus: qui propter humilitatem paratus erat dare percutienti ſe maxillam; prop-

ter contemplationem verò leuabat se supra se. Cùm igitur sic procumberet orans, suspirans, desiderans, ac brachia ad cælum protendens; cernens Deus ardentissimum eius affectum, absentiam eius vltra ferre non sustinens, leni mortis sopore depressum, animam eius sibi charissimam, in suam gloriam euocauit. Accidit verò vt ista eadem hora mercatores transirent illa via, vbi domus sita erat. Vnde volens Deus defuncti meritum palàm cunctis ostendere, tali miraculo eius obitum propalauit. Viderunt namq; hi viri cellam, in qua vir iste sanctus obierat, flāmis ardentibus vndiq; vallatā. Vnde putantes Monasterium omne flāmis voracibus comburendū, veloci cursu properant ad portā, vbi Priorē, & Procuratorem domus, inter se nescio quid conferētes, sedere viderūt. Quid vos, inquiunt, hic otiosi sedetis, cū domus vestra tota incendijs defatiscat? Illi territi hoc verbo, & sursum oculos leuantes, vident cellam vnam in claustro vndiq; flāmis circumdatā, quā putabant casuali igne succēsam. Accurrunt anheli, anxij, tremebundi, & vi ianuā rumpentes, cùm nemo esset qui aperiret, ingressi in hortum, inuenerūt fratrē, quem requirebant: incendij autem vestigium nullum inueniūt. Inuentus est verò hic frater mortuus quidē,
sed

sed flexis in terram genibus, facie in cælũ cum manibus protensa: quippe qui iam recens ad superna animã exhalarat. Super caput verò ipsius in modum ignis succensa columna visebatur: quo palam poterat agnosci, non morte cogente, sed flammantissimo amore vim faciente spiritum (vocante Christo) superis reddidisse.

CAPVT. XXIX.

DE QVODAM PROBATISSIMAE vitæ Procuratore, cuius precibus mater, iuxta ac matertera, ex purgatorijs erepta pœnis, cælum lætæ conscenderunt.

Meminime legisse, Ordinem nostrum aliquando habuisse Monachum Procuratorem, qui a primo suæ conuersionis ingressu, tam strenuè, tam piè, tam deuotè, tam patienter, tamque humiliter conuersabatur, vt omnibus esset & admirationi & amori. Patientia tamen & humilitas quàm maximè in eo excellebant. Hic vno dierum, cùm ligna sua, quæ illi ad cõburendum annuatim data erant, sòlus in solarium cellæ suæ, non sine sudore & labore inferret (vt nimirum impleret, quod sanctus Apostolus Paulus hortatur, dicẽs: *Cum silentio operantes, panem suum manducẽt*) 2. Thess. 3. 12. & mixtim pias orationes, Oratoriũ ingressus, insereret; vidit illic matrẽ suã, quæ nuper obierat, in hæc verba loquentem sibi:

Condelector fili sanctimoniæ tuæ; condelector frugalitati & abstinentiæ tuæ, condelector quoque precibus & lachrymis tuis. Nam talibus piorum operum instrumentis, ego non mediocriter adiuta, à Purgatorij sum erepta supplicijs, & æternis gaudijs perpetuò restituta. Et hoc insuper scias, exercitia disciplinæ, quibus insudas, & ipsam tuam conuersationem in oculis Domini gratam conspicuamq́; videri. Hæc dicens, ea se serenitate, & luminis gloria, ac vestium candore palàm ostendit, qua poterat iam glorificata, & cum supernis spiritibus translata, cognosci. Hic iste frater, ob probitatis suæ industriam, & morum grauitatem ad officium Procuratoris assumptus est. Qui licet externis esset negotijs occupatus, assueta tamen orationum suarum suffragia non omittebat: semper supplicans Deo, & pēsum laudum suarum nullatenus derelinquens. In itinere constitutus, nequaquam (vt assolent alij) cum suo socio inanes fabulas recitabat, aut de rebus futilibus loquebatur, sed cum Deo, pio sermone susurrans, mentem edulijs cælestibus alebat. Erat curtis, seu allodium, situm non longè à domo sua, pertinens ad Monasterium, ad quod dum crebrò vadens rediensq́ue transiret, semper in itinere septem Psalmos cum Letanijs Domino persoluebat. Audiant, & diligenter aduertant hæc Procura-

curatores nostri, & inter commeandum à vanis se sermocinationibus temperent, sese que ad interna recolligant, excessus & mille defectus suos in amaritudine animæ suæ recogitent; Domino in oratione se offerant, redimentes tempus quoniam dies mali sunt. Contigit vno dierum, cum hic honorandus Pater iter ageret, vt videret sibi obuiam venire fœminam lugubri vultu ac veste contectam. Ille eam aspiciens, sciscitabatur quænam ipsa esset. *Ego sum*, inquit, *matertera tua, iamdudum defuncta, opem tuam auxiliumq́ desiderans. Fateor, & gratias habeo, crebrò me adiutam esse orationibus tuis, & magnam flammarum partem iam mihi remissam esse. Deprecor tamen, vt tricennarium, quod ante aliquot menses pro me inchoasti, nec terminasti, perficere citius matures. Restant enim adhuc, vt nosti, quindecim Missæ, quas dum compleueris, gaudia me statim recipient superna* Hoc dicto, statim illa disparuit, & virum Dei stupidum, suique sollicitum dereliquit.

CAPVT XXX.

QVO PACTO IDEM PROCVRATOR *ab Apostolorum Principe visitatus, consolatusq́ fuerit.*

HIc idem vni ex specialibus suis amicis clam aliquando aperuit, sese à Principe Apostolorum Petro (quem vehementissimè diligebat) vno dierum visitatum

fuiſſe, & mira conſolatione refectum: à quo & ſpem veniæ & gratiæ incrementũ, & futurę glorię pignus accepit. Erat quippe hic Procurator vir pius admodum, benignus & beneficus plurimum in pauperes, miſerabileſq́; perſonas: qui charitatis ſuæ viſcera in illos diffundebat. Nam in perſona propria ſæpiſsimè pauperculas eorum caſas ac tugoriola, humilitate Deo placida, viſitabat; & omnẽ quam poterat conſolationem, auxilium, ſubſidiũq́; ſubinferebat. Veſtes, cibos, ligna, cæteraq́; neceſſaria ſubminiſtrabat; corpora illorum, ſimul & corda conſolans, refouebat.

CAPVT XXXI.

CLARVIT QVOQVE IDEM PROphetiæ ſpiritu, vti duobus comprobatur exemplis.

LEgi de hoc ipſo Patre, quod ſpiritu claruerit Prophetiæ. Nam in ſua domo tunc temporis erat infirmus quidam, longa fractus, ægritudine, qui omnium iudicio ſemper fore inutilis putabatur. Cumq́ue hoc ipſum eo præſente aliqui enarrarent, & quererentur, ille reſpondit: *Quid, ô fratres, vos querulamini? Infirmus iſte, quem cernitis, ac contemnitis, diuina poſt gratia roboratus, & Procuratoris, & Prioris officium gubernabit: inſuper & Viſitatoris dignitate, non ſine multorum profectu, potietur.* Legi & hunc de

de Leodiensi Episcopo prædixisse: *Video, inquit, Episcopum nostrum ad omnia scelera resolutum, stupris, adulterijs, rapinis, ac multis inquinari flagitijs, & ea mala assiduè actitare, quæ ipse in alijs compescere ac prohibere debuerat. Hinc video & illi, & toti patriæ cladem maximã adfuturam. Nam ille gladio obtruncatus cadet in mortem, ac deinceps calamitas magna totam patriam pessundabit.* Prophetia hæc fuerit, an non, cæteri iudicent: nos tamen vidimus sub oculis omnia cópleri, quæ ille prædixerat adfutura. Rursum, cũ illi moriendũ esset, nouẽ ante diebus mortẽ sibi prędixit imminere, nec vltra nonũ diem se victurũ certissimè dixit. Vti & factũ est. Nã nono die hac luce functus, lucem, vti piè credimus, ingredi meruit æternam.

Prædicit Leodiensi Episcopo infelicem obitum.

CAP. XXXII.

DE QVODAM RELIGIOSO MONtis Dei, Dominicæ Crucis zelatore ac amatore feruentissimo.

LEgi extitisse quondam in domo Montis DEI, Ordinis nostri, Monachum, virum magnis virtutibus conspicuum, & hoc vno singulari munere præditum, quòd pia & feruentissima deuotione ad Christi Crucem, plagas, & verbera ferebatur. Nam præter cæteras humilitatis, charitatis, & patientiæ virtutes, erat ad CHRISTI Passionem zelator ar-

dentiſsimus: quam & mente & corpore, (dilectionis igne flagrans) æmulabatur. Ob conceptum huius ſalutiferæ Paſsionis ſæpe (dum ſolus eſſet) ſeſe flagris acerrimis verberabat, ita vt copioſi riui ſanguinis per latera in terram decurrerent. Alapis quoque & colaphis tam crebrò faciem ac ceruicem quatiebat, vt niſi illum virtus diuina ſuſtentaret, nunquam in tam fragili corpore hos potuiſſet diros impetus ſuſtinere. Et erat reuera mirabile, quod in tanta verborum aſperitate nihil aſperum, nihil moleſtum ſentiebat: ſed erant illi hæ plagæ, hæc verba ſuper mel & fauum dulciſsima, tamque delectabiliter, ac ſuauiter illius cordi Chriſti paſsio ſapiebat. Nam quantò durius, quantoque inhumanius ſe ob Chriſti vulnera afflictabat, tantò mens eius maiori conſolatione, & corpus dulcedine complebatur. Non eſt ergo Crux Chriſti, ô fratres dilectiſsimi, ſpinoſa, nec ſylueſtris arbor, ſed fructum pacatiſsimũ iuſtitiæ affert dilectoribus, & guſtatoribus ſuis,

CAPVT. XXXIII.

DE FRATRE MORIENTE, QVEM auicula cæleſtis ſuauiſsimo cantu ante obitum demulcebat.

CVM ſcrutarer aliq̃ libros, reperi ſcriptum fuiſſe, Monachum Ordinis noſtri

stri huius nostræ Prouinciæ virum in religione probatissimum, & verè Cartusiensem, hoc est, carnem tundentem, qui eò vsque profecerat, vt inter perfectos posset Monachos reputari. Quo infirmante, & ad extrema vergente, cùm iam penè agonizaret, auis quædam incomparabilis decoris & pulchritudinis per fenestras in cellam inuolauit, spectantibus, qui aderant, fratribus, & mirum in modum stupentibus. Tum illa rostrum aperiens, tam suauem cœpit melodiam concinere, & tam dulces modulos depromere, vt omnes Paradisi se delicijs interesse putarent. Tacebant omnes, auicula concrepante, & modulata carmina suauissimamq; vocem intentis auribus capiebant. Nonnulli ex fratribus arbitrantes, hunc somnum modulatæ vocis infirmo nocituram, nitebantur volucrem abigere, verùm illa nusquam se patiebatur per apertas etiam fenestras expelli, nec cœptam voluit modulationem laxare; donec, qui decumbebat, spiritum Domino exhalasset. Illo igitur ad superos euolante, auicula quoque in cælum se recepit, nec vltra comparuit. Adstantium verò quidam, huius defuncti fratris Angelum fuisse arbitrabantur, qui exitum fidelis serui Dei, sua venisset modulatione solari, & in Sponsi thalamum Angelico

cantu deducere. Beati igitur mortui, qui in Domino moriuntur, & qui ad cœnam nuptiarũm Agni vocati ſunt.

CAPVT XXXIV.

QVAEDAM EXIMIAE SANCTItatis noſtri Ordinis Monialis, poſt quintum exhumata diem, integra, ac ſuauiter fragrans eſt reperta.

MOnialis olim noſtri Ordinis, illuſtri genere orta, & virgo prudentiſsima, ſanctitatiſque titulo admodum inſignita, cuius bonarum virtutum odor cæteras ſorores aſpergebat, quæ talem (vti ipſe legi) ſcribtiur habuiſſe ſepulturam. Cùm iam defuncta eſſet, inſtar aliarum ſororum in communi cœmeterio ſepulta eſt. Affines autem eius, alto ſanguine nati, illiuſq; cœnobij fundatores, indignè ferentes, neptem ſuam cõmuni humatam ſepultura, nimis inſtant acriter, vt exhumata, in Eccleſiã cũ ſuis parentibus ſepeliatur.. Annuunt omnes vim facere paratis, & virginem exhumare cõtendunt. Mira res. Iacuerat corpus quinq; iã diebus ſub terra, vbi ex canalibus abundãs pluuia ſtillauerat, & tamen nec in veſtibus maculę vllæ, aut ſordes cõſpiciebãtur, nec fætor vllus è corpore erũpebat. Sic candida, ſic integra, florida, obeſa, & ſuauiter fragrans erat ac ſi eſſet tunc primum ſepulta, & ſuauibus aromatibus delibuta.

CAPVT

CAPVT XXXV.

COLONIENSIS QVAEDAM MATRONA, filium suum ab Ordinis Cartusiensis ingressu auocare modis omnibus studens, nulla tamen id ratione efficere valet.

COloniensis matrona quædam, honesta quidem secundùm seculum, sed nõ satis Deo deuota, cum puerum esset enixa, contigit paulo post subingredi ad se personam religiosam & spiritualem. Qui attactus diuina reuelatione, ita respondit: *Paruulus iste, ô mulier, quem nunc edidisti, si vixerit, apud albos Monachos vitam ducet religiosam, & eam vitã, quã ipse Dominus sua est benignitate probaturus.* Illa magis carnalẽ, quàm spiritualem vitam in filio diligens, surda hæc aure percepit, & crescentem bonæ indolis iuuenem, ad mundanam lasciuiam attrahere nitebatur. *Sed non est prudentia, non est consilium contra Dominum.* Prou. 21. 30. Quantò enim illa deorsum, tantò Deus iuuenem sursum trahebat, & desiderijs cœlestibus inflammabat. Trahente autem Deo, frustra oẽs nititur creatura. Attactus igitur diuina gratia in studijs Scripturarum, morũq; semper probitate crescebat, & seipso semper melior reddebatur. Venit aũt tẽpus, quo debuit vox vaticinantis impleri: hinc statim iuuenis mundũ, & quæ in mũdo sunt omnia relinquens, ad domũ Montis

tis Dei, Ordinis nostri properans, illic se probari postulat, & clementer admitti. Admissus est, probatus est, bonus, constãs, & fidelis inuentus est. Qui primam gratiam posteriore consummans, ad perfectissimum vsque finem deductus est. Hinc patet (vti antea dixi) frustra niti secularem industriam, quando nimirum diuina sese manus obijcit.

CAPVT XXXVI.

PASTORI CVIDAM SECVLARI A quodam Franciscanæ familiæ Monacho prædictum fuit, quòd Religiosus aliquando esset futurus.

IN simili casu legi, quod nunc subijcio. Fuit aliquando sacerdos secularis Pastor Ecclesiarum, qui ouiculas suas strenuè regens, bonis sermonibus sanctisque prædicationibus imbuebat. Hic non se mercenarium (qui fugit aduentante lupo) sed fidelem pastorem, etiam in aduersis omnibus, exhibebat. Nam & Principibus & potestatibus obuiabat, & raptores sacrilegosque, & qui immunitates Ecclesiarum diminuere satagebant, pro viribus repellebat; vsque adeo, vt pro hac re mors illi sæpius fuerit intentata. Accidit autem, vt cum quodam religioso & spirituali Patre vesceretur ad mensam, qui post aliquot deuotas sermocinationes, dixit ad eum:

Ore

Oro te, bone sacerdos, vt Ordinem nostrum ingredi velis, & eum fructum facere, ad quem te disposuit Deus. Erat nempe Religiosus iste, Diui Patris Francisci Ordinis, & in Obseruantia præcellentissimus. Sacerdos verò nec animum sibi esse aliquem pro religione captanda, quasi irridens, ita respondit: *Absit à me, absit vt religiosus fiam, qui hoc seculo satis delector, nec facile me patiar ab eius amore diuelli.* Tunc ille diuino spiritu (vti credo) concitatus, feueriori illum oculo respiciens, ita ait: *Credo, & firmiter credo quia nunquam in hac veste seculari morieris.* Completa est prophetia hæc. Nam & hic paulo post Monachus est Cartusiensis factus, & tali est vita consummatus, vt felici cum morte credamus perfunctum.

CAPVT XXXVII.

QVO PACTO IDEM ILLE PASTOR suam differens conuersionem, verberibus à Deo adactus sit, Religionem ingredi, atque à Prioratus officio, quod aliquamdiu exercuerat, postmodum amoueri.

HIc Sacerdos, cuius iam memini, cùm eam mentem concepisset, vt Ordinem Cartusiensem ingrederetur, & ob secularia negotia quæ illi imminebant, sua vota tardaret, dicens cum Persio poeta, *Cras hoc fiet*, sed terminus te religiosus excipiet,

VIDE NOTAS. cipiet, & Monachus procul dubio morieris, idem fiet cras, id est, hanc fatuam procrastinationem Dominus volens illi ostendere; quàm indignè ferret, tali illum statuit terrore concutere, quo vexatio
Esa. 28. 19. illi immissa, tribueret intellectum. Quadam nocte, cùm in lecto dormiens pausaret, territus est per acerba somnia, & per visiones horrore commotus. Vidit etenim se dæmonum manibus longius auferri & in profundissimum puteum; aquis sulphureis scatentem, collo tenus immergi: ita vt penè præfocatus, animam videretur exuere. Dehinc extractum ex vastante voragine, terribilibus illum verberibus quatere cœperunt; & magnis agitare turbinibus. Clamabat autem ille, & Domini misericordiam crebris vocibus flagitabat. Tandem sibi redditus, inuenit se anhelum, gemebundum, & anxium. Et admirans, an hæc ipsa veraciter esset perpessus, cœpit se vndiq; palpare, & ad lucem conspicere. Inuenit itaque se diuersis in partibus corporis, liuidum, lacerum, tumefactum. Nam vestigia verberum, quæ remanserant, indicabant plagam, qua percussus erat. Cumque nec sic castigatus, posset eatenus emolliri, vt vota compleret: amabat enim tenacius hoc seculum, apposuit Dominus rursus nouis

nouis eum castigare flagellis, vt mentē adamātinam crebra cōcussione perfringeret. Rursus igitur datus est in manus impij, & sub tortorū potestate redditus, & tantis tamq; immanibus est verberibus exagitatus, vt tandē duritiā cordis emollirēt vulnera corporis. Talibus ergo cladibus fatigatus, animū promissis apponens, propositum implere maturauit, timens in iterum, aut plagis durioribus traderetur, aut certè grauioribus periculis periturus perpetuò seruaretur. Contigit verò hunc eundem Patrem, cùm ad Ordinem receptus esset, magna quadā tentatione cōprehēdi, & nimia tēpestate animi percelli, ita vt nec dormire, nec quiescere posset. Vnde vidit quadam intempesta nocte, cùm vigil lecto decumberet, aliquem coram se stantē, & leniter his verbis insonantē: *Et tu, ô frater, quare non dormis?* Et ille: *Et tu,* inquit, *cur me interrogas, cùm ipse scias omne malum, quod patior? Ego recens, cum dedecore, sine meo merito, à Prioratus officio reiectus, & turpiter explosus, cùm ipse scias, quisquis es, quam fuerim custos solicitus viarum mearum.* Ad quem ille: *Et quis est, rogo, ab officio reiectus?* Respondit: *Ego. Et quis* (ait) *ad officiū te vocauit?* Respondit: *Deus, vti optimè confido, nā diuina operatione omniū fratrū vocibus electū.* Ad quē ille: *Si Deus* (inquit) *te vocauit, nō ergo*

ergo tu: sed Deus in te reiectus est Ego te de mundo ad Religionem verberibus euocaui, ego te in Religione promoui. Ego itaq; sum, qui in te reiectus & destitutus sum Hæc dicens, cœpit abire is, qui loquebatur. Tunc frater: *Quid igitur facturus sum? Nihil aliud (ait) quàm vt patienter agens, quiescas de cætero, dormiasq; securus, alioquin me ex amico resistentem tibi inuenies.*

CAPVT XXXVIII.

PERDICES PRO INFIRMO QVOdam ad ignem, de medicorum consilio, assæ, in pisces commutantur.

NOuimus olim fuisse (vt scriptum reperi) in domo Ordinis nostri Coloniensi, sacerdotem quendam, omni laude dignissimum, quem pro suarum virtutum claritudine, omnes vti Dei sanctum, & iustum Monachum prospectabát. Erat enim acerrimus corporis sui castigalor, crucis mortificationem iugiter in sua carne portans. Et quia grauem corporis macerationem communiter sequitur molesta carnis ægritudo, ideo hunc tám misera quædam inuasit valetudo, vt ad mortem vsque fractis viribus ægrotaret. Erant verò omnes soliciti fratres pro huius tanti Patris bona valetudine; timentes, ne si obiret, Religionis totius speculum cadere videretur. Aduocantur igitur medici, rogantur, vt

infirmo opem ferant. Scrutatis venis, & vrina conspecta, omnes in commune iudicant, hunc veraciter moriturum, nisi emortuas vires esu carnium refocillet. Prior solicitus pro huius conseruanda vita, hortatur, & præcipit, obedientiæq; sacramento iniungit, vt acquiescat medicorum votis, quò posit pristinum virtutis robur recuperare. Rogat ille Priorem maximè, ne sibi talia præcipiat, cùm iam dudum carniũ esum ipse non solũ abdicauerit, sed & ex toto corde aspernatus sit. Nihilominus, authoritate Prioris vrgente, coctæ sunt perdices, & ad ignem optimè assatæ, vt tali edulio conspecto, eius excitaretur appetitus. Allatas perdices ille vt vidit, vehementer inhorruit, sobrietatis suæ ac parsimoniæ conscius, stringebat tamen eum vi magna iussio præsidentis. Cumque illi essent perdices appositæ, suspirans vdis oculis suspexit in cælum, & tacitus Dominum precabatur. Cumque ille oculos demisisset in mensam, aliquid gustaturus (mirabile dictu) carnes illæ in pisces optimos conuertuntur, mirantibus qui adešant vniuersis, & Dominum altisimis collaudantibus præconijs. Sed hoc penè prætereram, quòd hæ perdices versæ in in pisces, tam mirabilem, tamque suauem ipsi infirmo cæterisque, qui inde gustarũt,

X attu-

attulerint saporem, vt & ipsi edentes, & qui audire hæc poterant omnes mirarentur.

CAPVT XXIX.

NOVITIVS QVIDAM DE CARNIum esu à Diabolo, qui eas attulerat, tentatus, ad suum se Superiorem consilij caussa recipiens, dæmonis euasit technas.

ET quia de non edendis carnibus iam mentio facta est, dignum duxi, quod nuper legi exemplum, relatu dignissimũ, subijcere, quod tale est. Ante hæc nostra tempora venit ad Ordinem Cartusiensem Nouitius quidam, vir multæ probitatis, cui Diabolus talem ruinam est machinatus. Immisit illi gustandarum carnium appetitum tam vehementem, vt ille vix ferre præualeret. Luctabatur nihilominus contra hanc virulentam immissionem: sciens carnalia desideria aduersus animam iusti militare: interdum tamen, vti fragilis, quæ aspernabatur, appetebat. Lex nãque carnis, contra spiritum præliabatur. Vnde quodam die, post longa certamina, Diabolus credens hunc iam facile cessurum, speciem formosi iuuenis induens, assas simul & elixas carnes palàm illi ad mensam inferens, vbi solus prandij tempore residebat in cella, ait: *Surge ocyus, surge.*

ge, & cupitas iamdudum escas, atq; optimè præparatas carnes, pro tua voluntate manduca. En, vide quàm molles, quàm delicatulæ sint. Ille nihil territus (etsi sciret Diabolum esse) ait illi: *Expecta paulisper, ego ad te citius reuertens, faciam quod hortaris.* Statim ille pergit ad Priorem, insinuans quid secum Diabolus actitasset, & quas illi exstruxisset fraudes. Interrogat autem Patrem, an etiã carnes debeat appositas manducare. Ille vti vir erat spiritualis, sciens dæmonem nihil sua calliditate contra obedientiæ virtutem præualere posse, iussit nouitio, vt appositas carnes, nihil hæsitans, manducet. Qui reuersus ad cellam, ait Diabolo: *Adfer huc carnes tuas, & ocyus eas manducabo.* At Zabulus cernens astutias suas obedientię virtute euacuari, cum fantasticis cibis repente disparuit, & mirantem iuuenem, liberum vacuumque reliquit. Quippe qui didicerat, technas omnes & fraudes calidissimi hostis, sola perfectæ humilitatis obedientia posse superari: si modò tẽtatus, suas velit impugnationes, & virulentas dæmonũ immissiones, suis aperire Superioribus, & nihil apud se, in mẽtis suæ angulis occultare. Antiquum etenim pręceptũ est SS. Patrũ, & verè tutissimũ, vt si volumus à dęmonũ deceptionibus tuti atq; integri perdurare, tẽtationes

nostras omnes illis, aperire non veremur, qui nostrarum curam gerunt animarum. Odit namque Diabolus omnes, qui immissas sibi suggestiones accusantes semper palam efferunt.

CAP. XL.

ALIVS QVIDAM AB EODEM MAligno tentatus spiritu, vt gula satisfaciens, pisorum vesceretur iusculo, consimili conseruatus est modo.

AD hoc ipsum etiam conducit, quod nunc subijcimus. Legi quippe scriptum, fuisse ante nos Cartusiensem quendam Religiosum, virum pia memoria dignum. Qui vno dierum, cùm vehementissimè esuriret, (vt pote qui præcedenti die parum gustarat, & longum iam ieiunium protraxisset) intrat in cellam eius repente dæmon, in habitu præclaræ ac pulcherrimæ mulieris, pulmentum calidum pisorum, ac suaue redolens, gestans in manibus, dicensque: *Surge, mi frater, & hoc edulio famem tuam extingue: nunquam (vt credo) pisa meliora gustasti.* Ille statim Priori quæ gesta sunt, exposuit: quærens an appositam debeat manducare escam. Quo annuente, ille statim reuersus, præsente Diabolo, sed iam frendente, scutellam totam insorbuit, ipsumque, qui decipere venerat, virtute obedientiæ decepit. Solebat hic frater narra-

narrare fratribus alijs, & ludens dicere, nunquam se escam tam sapidam, tamque suauem degustasse.

CAPVT XLI.

RESPONDETVR CALVMNIATO-*ribus, reprehendentibus Cartusianorum institutum, quòd perpetuis temporibus carnium esui renuntiauerint.*

SVnt nunc temporis, & olim sæpe fuerunt homines, non solùm illiterati, verùm etiam qui volunt videri doctissimi, latrantes contra hunc sacrum Ordinem, asserentesque eum durum, rigidum, atque inhumanum esse, & omnino carni fragili repugnantissimum, eò quòd vetet carnium esum, eumque penitus (etiam in extremis necessitatibus) auersetur. Cæteri (inquiunt) Ordines omnes, quos Ecclesia celebres ducit, admittunt esum carnium ægritudinis tempore: at isti Cartusienses inexorabiles sui corporis domitores, carnes damnant, nec vlla volunt admittere ratione, etiamsi scirent instantem iam mortem se euasuros, aut ęgritudinem aliquam grandem propulsuros. Sic homines non Deum, sed Carnem sapientes, cùm mentis oculos nequeant supra carnem attollere, in sola carne remanere malunt. Nos autem, qui plus aliquid quàm carnem sapimus, aliter de hoc Ordine sacratissimo

 iudi-

VIDE NOTAS. iudicamus. Omitto medicos peritiſsimos, qui ſuis in ſcriptis, ac publicis diſputationibus adſeuerarunt, nulla ratione opus eſſe comedere carnes infirmis Cartuſienſibus: cùm ad recuperandam bonam valetudinem, vitelli ouorum melius aut ęquiualétius id agere poſsint. Sed reſpiciamus ad eos homines, qui ante Diluuium nongentos & vltra annos attingebant, quando

VIDE NOTAS. nec carnes nominabantur quidem, minus autem edebantur. Sed, vt canit Ouidius:

Lib. 1. Metamorph. Fab. 3

Arbuteos fœtus, montanaq́ȝ fragra legebant,
Cornaq́ȝ, & in duris hærentia mora rubetis,
Et quæ deciderant, patula Iouis arbore glãdes.

Ecce his epulis homines illius tẽporis, inter quos etiã maximi gigantes erant, lõgeuæ vitæ, ſua corpora nutriebant. Sed his dimiſsis, veniamus ad eos Patres, quos lõgè poſt Diluuium Aegyptus & Palæſtina ſacratiſsimos habuit. Ipſi namq; Patres heremicolæ tã longè erant ab omni eſu carnium, vt Hieronymi etiam *coctum quid accepiſſe, luxuria fuerit.* Nam ſicco pane, & ſale contenti, aut lactucis agreſtibus, dactilis quoque, ſeu caſtaneis vitam omnem tranſigebãt. Prætereo plurimos, qui ſolis herbis crudis victitantes, non ſolùm carnes aut piſces, ſed nec panẽ quidẽ ſępius agnoſcebãt. Ab hac parſimonia longiſsimè noſter Ordo recedit, cui & oua, & lacticinia, & piſ-

& pisces, vinum & iam tandem, ob corporum debilitatem, indulta sunt: cùm tamen pristinis temporibus plurimi solo pane & aqua contentabantur. Non sit igitur murmur de nimia Ordinis austeritate & inclementia, quando nimirum respectu præcedentium Patrum tot sint nobis ciborum munera contributa, quibus potitis, meritò carnes appetere, vel querere nõ debeamus. Sic dignetur aduertere, qui hunc Ordinem arguũt inhumanitatis, quòd inuenient vitæ longæuioris fratres apud nos, quã in alijs Ordinibus, vbi ad libitũ carnes ministrantur. Nam sæpenumerò inueniũtur in nostris, qui non solũ Iubilarij sunt, verùmetiã annos vel sexaginta vel septuaginta superãt, semper alacres, viuidi, sani, integri: qui in multa mentis viuacitate diẽ complent extremum. Nã & nuper nostro hoc tempore defunctus est, iuxta nobilissimã ciuitatẽ Parisiensem Monachus Cartusianus, qui annos cẽtum laudata virtute in Ordine exegerat, qui vsq; ad vltimum vitæ suæ terminum, & nocturnam synaxim, & diurnas laudes strenuissimè frequentauerat. Atque hoc modo quintum huius laboris nostri librum terminabimus.

Finis Libri quinti.

CHRONICI CAR, TVSIENSIS LIBER Sextvs.

TRACTANS DE NOVITIIS, & miraculosa quarundam Ordinis Domorum constructione.

Praefatio.

LIBRVM hunc sextum, quem nunc ad manum deducimus, ita instituemus, vt primum de nostri Ordinis Nouitijs, deinde de quarūdam domorū nostrarum miraculosa, seu diuinitus procurata fundatione loquamur. Hoc namq; pacto & Lectorem ædificabimus, & Dei gloriam depromemus. Vnum hoc deprecantes, ne nos putent, qui hæc lecturi sunt, fabulas texuisse, sed ea duntaxat scripsisse, quæ ab alijs diligentissimo studio exarata reperimus. Non enim (vt in libro Iob scribitur:) eget nostro mendacio Deus, vt pro illo loquamur dolos, sed nos veritate ipsius indigemus. Sola nempe veritate honoratur veritas Deus, nec potest vllis mendaciorum phaleris decorari, aut delectari. Is enim, qui amictus est lumine sicut vestimento, fucatas verborum tenebras non requirit. Huc accedit, quòd res gestas historiasq; scribentem, solidum ac veracem esse oporteat, alioquin plurimos ipse decipiet, cùm fuerit ipse ante deceptus, & falsa dicendorum opinione contenebratus. His ita præ-

Psal. 103. 2.

præmissis, noueris Lector, nos ea in ijs libris omnibus, quæ sparsim apud diuersos authores annotata inuenimus, in vnum aceruum condidisse, vt præsto ad manum essent, siquis ea aut legere cuperet, aut commemorare. Nunc ergo primò de Nouitijs ordiamur.

CAPVT I.

NOVITIVS QVIDAM FVGAM ADornans, ac muro insidens, Magistri sui, iam pridem defuncti, monitu reuocatur, ad seculum ne redeat; sed potius laudabiliter in Ordine perseueret.

OLIM Ecclesia Cathedralis Gratianopolitana Canonicum habuit, qui corde compunctus maiorem Cartusiam est ingressus. Hic post aliquot menses, cùm nouus ille feruor iam penè intepuisset, cœpit de vomitu cogitare. Semper enim tepor non longè distat à vomitu: Huic tepori importuna se Diaboli tentatio sociabat, & tam frequens, tamque continua, vt nouella plantatio, & parum adhuc gratiarum fluentis irrigata, tempestates tam assiduas ferre non posset. Non enim recurrebat ad orationis suffragia, nec piorum Patrum monita capiebat. Victor igitur Diabolus, miserum eò perduxit, vt nocte iam instante, clam turpem fugam meditaretur. Sedente igitur illo super murum, qui cingit Cœnobium, horto suo proxi-

mum, suum (qui illum in nouitiatu iampridem instruxerat, quique iam mortem obierat) è cælis ad se venientem, multa luce conspicuum, & magna circumdatũ gloria, dicentem sibi: *Quorsum, ô fili, tu fugere maturas in parditionis tuæ periculum? Mane, mane, & in Ordine perseuera, & ego tibi promitto perpetuæ felicitatis regnum, quod ipse percipies, si in Ordine ad finem vsq; laudabili conuersatione duraueris.* Ille territus primùm dein apprimè animatus, sese ad mentem saniorẽ recepit, cellam introijt, habitum resumpsit, & virtute ac longanimitate proficiens, felicissimo est fine consummatus.

CAP. II.

ALIVS QVIDAM NOVITIVS consimilem volens ludum ludere, voce defuncti reuocatur.

IN hac ipsa domo Cartusiæ, quæ est mater nostra, fuit ante nos Nouitius quidã, qui suadente Diabolo, ac iam etiã possidẽte, nocturno silẽtio fugere ad seculũ moliebatur. Cũq; per Cœmeteriũ Claustri trãsitum haberet, audiuit de sepulchro cuiusdã, nuper defuncti Patris, vocẽ, manifestè dicentẽ sibi: *Quo fugis, ô miser, quò fugis? Prædico tibi, si hinc abieris, filius gehennæ & perditionis alumnus eris* Ille hac voce correptus, stupefactus diriguit, & ad se reuersus cellam repetijt, & in ea vsque in finẽ laudabiliter perdurauit.

CAPVT III.

NOVITIVS CAPPAM NIGRAM, QVAM Nouitiatus tempore nouelli tyrones apud Cartusianos gestant, cum tædio portans, à Christo arguitur.

LEGI Nouitiũ quendam, hunc nostrum Ordinem ingressum, primis quidem mensibus satis strenuum, postea aũt (quia non satis spiritui intendebat) cœpit à primo feruore tepescere. Et cùm ille plurima sibi molesta duceret, cappam tamen nigram, quam Nouitij ferre habent, molestissimã deputabat. Vnde quodam die, cùm meridianum somnum carperet, vidit Dominũ Iesum cruce longissima prægrauatũ: qui anhelus & fessus scalam, quæ illic stabat, nitebatur ascendere. Sed crux grauissima transuersim sumpta, illum impediebat, nec cupitum præbebat ascẽsum. Quod cernens Nouitius, Christo compassus, aptabat se vt illum iuuaret, quò facilius posset ascendere, dicens: *Oro te, mi Domine, vt æquanimiter feras, si ego te iuuem, & partem crucis tuæ sustentem; video enim te nimis miserè laborantem.* Statim CHRISTVS hunc seuerus atque indignans iussit abire, tali eum voce compellans: *Quid tu te iactitas, quasi trabem hanc meam ferre ac leuare velis, qui cappam tuam, quamuis leuissimam pro me ferre contemnis?* Hoc dicto, visio dispa-

disparuit, & euigilantem Nouitium salubri confusione repleuit: qui tantò post cappam libentius tulit, quantò eam antea fastidiuerat.

CAPVT IV.

ORATIONIBVS LIBERATVR Nouitius, rei Musicæ peritissimus; cui Diabolo procurante, & vox, & cantandi peritia subtracta fuerat.

SCriptum reperi, Flandrensem quendam musicum, domum nostram, quæ apud Parisios est, vt se conuerteret, petiuisse. Hic & vocem habebat sonoram ac laudabilem, eratque artis musicæ peritissimus. Prior domus, scire volens an legere sciret ac cantare, (sic enim omnes probari solent, qui ad nostrum Ordinem admittuntur) aperto libro, iuuenem canere præcepit. Statim vt ille parere voluit, Diabolus affuit, qui illi ita guttur occlusit, vt nec vocem edere, nec notulam concinere posset. Prior (vti erat vir spiritualis) agnoscens astutias inimici, iuuenem in Oratorium duxit, secumque vt oraret, indixit. Erat nempe nimium stupidus, & supra quàm dici potest verecundus, quòd sibi peritissimo cantori sic repente & vox omnis, & ars dudum cognita, præerepta esset. Orant igitur, instant, deprecantur, & statim, fugato dæmone, iuuenis vocem cum arte pari-

VIDE NOTAS.

pariter recepit, gaudiumque Priori ac fratribus non paruum attulit. Receptus ad habitum, cùm laudabiliter conuersaretur, tentatorem Diabolum in se prouocauit, cui semper virtus omnis odiosa est: qui sepissimè illum fatigabat, quò eum posset ab incepto deducere. Nam nigerrimi AEthiopis formam induens, in teterrimam formidatamque sæpè speciem Nouitium affligebat: hoc vnum cogitans, vt crebris assultibus, hominem è sua cella eijceret. Sed videns tandem nihil sua figmēta proficere, ijs eum verbis aggressus est, dicens: *Recede hinc miser, recede, & noli rem insolitam vltra vires moliri: meum olim fuisti mancipium, meo famulatui paruisti, Deo & huic Ordini parere non potes. Nonne legisti, dicente Christo, neminem duobus Dominis seruire posse? Quid igitur frustra conaris? Reuertere, inquam, quia parentes tui de tua absentia nimium affliguntur. Parant enim te ad maximam dignitatem attollere, & huic mūdo conspicabilem promouer* Porrò ille terrentem æquè vt blandientem Diabolum aspernatus, stabilis in sua vocatione permansit; imposturam faciens impostori, & sancta sua conuersatione prophanum, impiumque contemnens.

Matth. 6.

CAPVT

CAPVT V.

NOVITIVS QVIDAM, DVM SOroris irretitus blanditijs, vocationem suam deserit, habitumq́; abijcit, in propinquo nemore vnà cum sorore, ab ignotis bestijs miserè discerpitur.

VTINAM qui nunc sequitur Nouitius Itali quoque potuisset industria Diabolum superare. Nam iste, de quo nunc loquemur, cùm Ordinem nostrum esset ingressus, nec esset sedulus custos mentis suæ, facilem se præbuit Diabolicæ voluntati. Nam soror eius illum veniens inuisere, cùm copiam haberet secum sermocinandi, multis sermonibus implicuit miserum fratrem, vt votis assentiret suis, & secum ad seculum repedaret. Ille statim abiecto habitu (licet in contrarium sancti Patres hortarentur) retrorsum vestigia intorquens, post Diabolum ambulabat. Sed heu non impunè. Fratre namque cum sorore læto animo ad seculum remeantibus, tristis subitò eis superuenit interitus. Cùm enim præterirent nemus, quod Cœnobio adiacet, repente exiliunt rabidissimæ feræ, nunquam illic prius cognitæ, quæ miseros hosce nimis mordaciter inuadunt, strangulant, occidunt: & dicto citius in ventrem deglutiunt, paucis reliquijs remanen-

nentibus. Viderunt hæc pastores & agricolæ, qui huic spectaculo non longè aberant, & statim quæ gesta fuerant, nuntiant Monasterio. Illi audientes funestam cladem, & nimis amarum Dei iudicium, in communi omnes lachrymantur, & amaros gemitus effundunt ad cælos dicentes: *Quàm terribilia sunt opera tua Domine, nimis profunda facta sunt cogitationes tuæ. Vir insipiens non cognoscet, & stultus non intelliget, quàm terribilis sis in consilijs super filios hominum.* Psal. 91.6. Psal. 56.5.

CAPVT VI.

NOVITIVS QVIDAM INSOLITA vermium diuexatione afflictus, cum de abitu cogitationem instituerat, facta professione, iuxta Prioris promissum, quàm ocyssimè liberatur.

FVIT ante nos Nouitius in Ordine nostro, vt legi, vir quidem pius, & Ordini deuotus, sed non satis in aduersis constans: quippe quem vermiculi (quos pediculos dicimus) afflictabant. Et reuera hæ bestiolæ præter communem consuetudinem, qua alios fatigant, in tanto numero illi aderant, vt Diaboli factione immissi haud dubio crederentur. Itaque his vermibus hic nimium fatigatus Nouitius, ac penè desperans, Priorem domus aggressus, cœpit cum illo de sua egressio-

egreſsione tractare. At Prior ſciens illum virum bonæ eſſe conſcientiæ, multis ſermonibus hortatur, vt maneat; nec ſe à viliſsimis vermibus patiatur expelli. Dehinc mœſtũ cõſolans: *Mane* (inquit) *fili, mane, & in Ordine perſeuera.* Iuro .n. tibi, quòd facta profeſsione ab ijs vermib. liberaberis, nec vltra tuam carnẽ attingẽt: vt noueris hanc immiſsionem pediculorum Diaboli factionem eſſe, qua te ab Ordine faciat extorrem. Acquieuit ille, & in Ordine profitens, ſtatim ita liber eſt redditus, vt ne vermiculus vel vnicus in eius poſſet veſtibus inueniri.

CAPVT VII.

NOVITIVS DIABOLI ARTE decem petitus aureis, intelligens tartarei hoſtis inſidias, abiecta animi inſtabilitate, laudabiliter in Ordine perſeuerat.

NOuitius quidam in ſuperiori Alemania cùm noſtrum eſſet Ordinem ingreſſus, nec ſatis firmaſſet mentẽ in obſequium Dei, cœpit de vomitu cogitare. Et iam reſolutus: O, inquit, *ſi haberem ad manum aureos decem, nequaquam hic vltra perdurarem, ſed ſtatim me ſeculo redderem, quod reliqui. Odi enim hunc Ordinis rigorem, odi piſa & fabas, & duriſsimam Ordinis diſciplinam. Sine pecunia autem nuſquam tuta, nuſquam honeſta profectio eſt.* Cumq́ue vndique per cellam circum

circumſpiceret, vidit (mirabile dictu) illos ipſos aureos iacere ſibi ſub oculis probatæ monetæ & publicæ. Tũ ille attonitus nimium: *Vnde*, inquit; *hoc aurum, vnde hi nummi tam ſubitò prouenerunt? hoc præſertim in loco, vbi nunquam pecunia conſueuit inueniri? Certè hoc artificium, ô Zabule, tuum eſt, hi doli tui ſunt, quò me ab Ordine eijcias, faciásq́ue extorrem. Nunc magis ipſe manebo (vt tibi crepent oculi) me perſeuerantem videbis, & quæ ſancta ſunt æmulantem, pecunia verò tua tecum abeat in perditionem.*

CAPVT VIII.

IN CARTVSIA VLTRAIECTINA *Nouitius quidam priſtinarum memor diuitiarum deliciarumq́ue, cum abitum tacitus ſecum meditaretur, ab auicula perſeuerantiam eſt edoctus.*

OLIM in domum noſtram, quæ iuxta interius Traiectum eſt, vir magnarum opum, & qui in ſeculo multa fuerat claritate conſpicuus, ingreſſus, habitum Ordinemque ſuſcepit. Verùm, vt Iſaias ait, *qui receſſit à malo prædæ patuit:* inuidia namque Diaboli agitatus, qui prædam ſuam ad ſe reuocare curabat, multis & magnis cœpit tentationibus fatigari. Cogitabat nempe quas diuitias, quaſque delicias dudum habuerat, & quantis fuerat honoribus ſublimatus: & hæc cogitans, de vomitu penſi- *Cap. 59. 15.*

tabat. Cumque iam in id mentem non satis sanam impulisset, vt recederet, tali signo est ab amentia reuocatus. Habebat nempe, de voluntate Prioris, auiculam arte canentem in cella sua, qua cum ludere solitus, suas temperabat angustias. Instante igitur die, quo abire decreuerat, acceptam auiculam, emisit ex cauea: ad quam, apertis cellæ fenestris, loquebatur, dicens: *Vola, vola, & liberè quò nunc volueris, perge. Perge, inquam: nam mox ego te consequar, eam cupiens libertatem, qua te nunc ipse donaui.* Mirum dictu, auicula indomitum ac libertatis amans animal, omnisque semper clausuræ impatiens, licet omnia paterent, & sub nudo aere locaretur, diuino (vt puto) instinctu, nusquam tentabat aufugere, nusquam voluit de cella commigrare. Ille, cùm sagacis esset ingenij, signum hoc Dei muneri adscribens, passus est se ab irrationabili animante edoceri, intelligens multo magis illum nusquam oportere auolare, nec vana libertate potiri, nec instar vxoris Loth, ad fumigantem Sodomam oculos retorquere. Mansit igitur stabilis, & perseuerans, pluris faciens gazis Aegyptiorum, improperium Christi.

Genes. 19. 26.

Hebr. 11, 26.

CAPVT

CAPVT IX.

NOVITIVS PER SCALAM SIBI A dæmone ad descendendum in profundum malorum præparatam, in bonum conuertit omen, stabilisque permansit.

LEGI Ordinem nostrum olim Nouitiū admisisse, qui sub prima quidem conuersatione satis se laudabilis vitæ Monachum exhibebat. Verùm illo agente, qui suo anhelitu prunas ardere facit, nullam neq; die, neq; nocte requiē habuit, stimulatus à Sathana, vt ad seculum remearet. Vicit tandem improbus exactor, & in eam insaniam miserum perduxit, vt scalā quærere inciperet, qua posset per murum, cellæ contiguum, se transmittere. Sic igitur affectus, cùm de recessu anxius cogitaret, & per hortum æstuans crebrò deambularet, scalam, quam antea illic nunquam viderat, factione diabolica stare conspexit, & nimium admiratus, ait: *Agnosco, ô dæmon, fraudes tuas, & deceptionis laqueos patenter agnosco. Hæc scala, quam video, nunquam me leuaret in cælum magis autem me mergeret in infernum. Vt igitur tua te arte decipiam, dabo operam, vt hæc scala mihi fiat ascensus in cælum, quam tu mihi præparasti ad gehennæ puteum.* Hæc dicens, & ad se reuertens, in cellam redijt, & apud se deinceps sedulus permansit. Semper autem multis la- Iob. 41.12.

chrymis affectum illum impium ac tetrũ plangens, mentis suæ perfidiam, gemitibus expiabat assiduis.

CAPVT X.

DVO NOVITII, PARENTVM LEconijs ad secularem reuocati vitam, ocyßimè cum illis pestifera infecti contagione, infeliciter hinc emigrarunt.

DVo Nouitij, cum seculo renuntiassent, & se nostro Ordini mancipassent, Diabolus hominum inuidens saluti, vtriusq; parentes aggressus, de suorum pignorum absentia vsque adeò inflammauit, quòd eam nimis impatienter tolerarent. Cùm igitur carnales affectiones suas non vellent freno rationis comprimere, vno animo inflammati, ambo Cœnobium intrãt, orantes, vt suis cum filijs eis liceat habere sermonem. Annuit Prior, nihil suspicatus sinistri. Illi statim vt sunt admissi, nouos tyrunculos virulentis hortaminibus suadere cœperunt, vt molestum Ordinem, & rigoribus atq; austeritatibus plenum, deserant, secumque ad seculi delicias reuertantur: *Nos,* inquiunt, *iam senes sumus, vestro solatio carere non possumus, præsertim cùm hæreditates nostræ in periculo sint futuræ, nisi vos hæredes præsentes habeant.* Quid plura? Hortantur, & vincunt: & quibus saluti esse debuerant, hos secum perituros ad seculum tra-

trahunt. Sequuntur captiui iuuenes deceptos senes, non longo tempore de sua perfidia gauisuri. Nam paulo post, sæuiente Deo, & patres, & filij in inguine percussi, virulenta sunt peste in mortem reprobam (vt vereor) præcipitati. Vnde & factum est, vt sese, & filios nimis acerbè perderent, qui se per hos reparari, ac consolari arbitrabantur.

CAPVT XI.

NOVITIVS, POSTQVAM MONASTIcum deseruisset habitum, ingerens se lasciuis puellarum choreis, tegula è tecto in cerebrum decidente, miserè expirauit.

NOuitius quidam nostrum Ordinem ingressus, cùm prior illi feruor tepesceret, cœpit Ordinem paulatim exosum habere, atque per hoc etiam de exitu meditari. Vicit tandem, quæ illi importuna erat, diaboli vis, & captiuum miserũ traxit ad seculum. Hic vno dierum cùm in platea choreas duceret, mixtus consortio puellarum, ac parui penderet quòd sanctum Ordinem temerasset, cùm crebrò saltitãs circũiret, ac leuissimas cantilenas ipse præcineret, vltor perfidiæ Deus, tantam procacitatem ferre non sustinens, repentinam in mortem insanum iuuenem præcipitem dedit. Nam inter circumeundem, cùm sub

tecto vicinæ domus incederet, tegula vna repente è tecto exiliens, cerebrum illi illisit, excussitque & tetram in necem rapiens, ad gehennæ (vti verendum) incendia destinauit.

CAPVT XII.

NOVITIVS NON IMPERITVS Artis Musicæ, post ternam instabilitatem, in gutture à Deo horribiliter punitus, vita infeliciter priuatur.

MEmini me legisse de Nouitio quodam, ad Ordinem recepto apud nostros, qui quia peritissimus erat musicus, & voce optima dotatus, ab omnibus fratribus amabatur. Et quia id genus hominū vagum atque instabile est; Diabolo suadēte, Ordinem dereliquit. Post, nescio quo spiritu compunctus, rediјt: & se recipi petiјt, obtinuitque. Probatus igitur rursum, & reuestitus, in cellam intromittitur. At ille semper suam sequutus inconstantiam, iterum vomuit, & habitum proiјciens, seculum, quod diligebat, repetiјt. Tertiò compunctus, rursum aliam aggressus est nostri Ordinis domum, vbi tunc mores eius nesciebāt ur. Et quia Ordo noster semper appetit sonoras canentium voces, sicut recipi se petiјt, ita & impetrauit. Sed ô perfidam humanæ mentis insaniam. Nos semper vagi, semper instabiles, semper muta-

mutabundi, nisi ille nos stabiliat, ille nos roboret, qui sistit maria, & fluenta Iordanis retro retorquet. Nam sine Deo, nihil validum, nihil stabile, nihil sanctum. *Omnis etenim plantatio, quam non plantauerit Pater cælestis, eradicabitur.* Iste igitur tertiò probatus, tertiò vestitus, tertiò reprobus, & reprobatus inuentus est. Habitum namque indignè proijciens, mundi se iterum actionibus implicuit. Sed non impunè. Terna nempe apostasia Dominus offensus, quartò vindictam vibrare censuit, & miserum, terribili plaga in gutture percussit. Quam peste ille correptus, citò de medio sublatus est, & Christi tribunalibus reseruatus. Eodem nempe quo exijt anno, etiam obijt, eodem corporis membro punitus, quo sæpius Deum offenderat. Nam guttur suum, quod crebrò aperuerat ad vanitatem, Deo sæuiente, occlusum est per vindictam. Matth 15.13.

CAPVT XIII.

NOVITIVS QVIDAM COLONIAE ad Ordinem admissus, cùm semel discessisset, ac postmodum denuò admitti postulasset, nequaquam voto quiuit potiri suo.

HAbemus domũ Ordinis in Agrippina Colon. ad quã scholaris quidã se contulit cõuersionis gratia. Receptus, ꝓbatꝰ, appẽ-

ſus eſt, ſed inuentus eſt minus habẽs. Nam ſuadente ſalutis noſtræ aduerſario, qui illi importunus atque aſsiduus incumbebat, ceſsit improbiſsimo exactori, & dans locum Diabolo, mundi palæſtrum iterum aggreſſus eſt. Hæc eſt illa palæſtra, qua perditiſsimi homines Diabolo militant, brauiũ æternæ perditionis ſortituri. Huic tentationi ceſsit, & locum dedit in die beatiſsimi Thomæ Apoſtoli, ſed rogantibus eum Priore & fratribus, acquieuit vſq; in diem Protomartyris Stephani permanere. Vltra autem non ſuſtinens, totum ſeſe hoſti tradidit, & eodem die (non animaduertens præſentes ſolemniſsimos dies) habitum reiecit, & ad ſeculum, ad fumigantem Sodomam, quam ardebat, recucurrit. Compunctus tamen paulo poſt, ipſo ſacro Theophaniæ die rurſum recipi ſe petijt, non tamen impetrauit. Et meritò quidẽ. Suadet namq; ſanctiſsimus Hugo noſter, Lincolnienſis Præſul, Ordini ſemper cauẽdum eſſe à lenitate inſtabiliũ palcarũ. Hic igitur nõ admiſſus, cernens ſe non poſſe recepi, iſta ſubintulit, dicens; *Meritò fratres nunc recipiendus eſſem, ſi expulſionis cauſam aduertere dignaremini.* Nam ipſa Vigilia Thomæ Apoſtoli vidi hoc Monaſterium nigerrimis canibus plenum, qui latratibus & rictibus fugere hinc me compel-

pellebant. Quia igitur non mea sponte, sed Zabuli importunitate victus, terga præbui, oro, vt vestra me clementia benignè recipiat, quem malignitas hostis eijcere cogitarat. Non est tamen, ob hæc, ad Ordinem reassumptus, occulto Dei iudicio aliud aliquid de eo disponente.

CAPVT. XIV.

NOVITIVS OPIBVS AC ERVDItione pollens, Diaboli technis amicorumq́; molestijs toto Nouitiatus sui tempore mirum in modum exercitatus, tandem pridie quàm professionem editurus esset, tentationibus omnibus miraculosè eripitur.

FVit circa hæc tempore nostra vir doctrina & eruditione admodum clarus, qui nostrum Ordinem assumens, maximis cœpit tentationibus fatigari. Nam ab ipso Ordinis ingressu, semper sibi omnia in contrarium vertebantur. Amici, propinqui, necessarij, fraudes ac tendicula illi parabant, & quæ in seculo aliquando iustè possederat, detrahebant. Ad hæc accessit illi infirmitas corporis molestissima, quæ illum probabat, discutiebatque, an fidelis, & Deo dignus perduraret. His tantis agitatus angustijs, nullatenus cessit, quippe qui fundatus erat supra firmam petram, quem nec flumina, nec imbrium Math. 7. 24.

vis,

vis, nec ventorum impetus poterat commouere. Sed non defuit militi suo adiutor Deus, quippe qui illi constantissimum in aduersis animum dedit, & præcedenti die, qua erat professionem facturus, omnem illi corporis ægritudinem ac molestiam abstulit, & in Christi victoria exultantem, de cunctis sibi aduersantibus, triumphi gloriam præparauit.

CAPVT XV.

MVSICVS QVIDAM DE SVA gloriatus insigni animi constantia, leui momento à suo quondam collega euertitur.

LONGE aliter iste, de quo loquimur nunc. Musicus quidam in seculo peritissimus, nescio quo compunctus spiritu disciplinæ nostræ rigorem aggressus est. Hic quidem videbatur feruentissimus esse; quippe qui suis viribus confidebat, sicut gigas ille, quem Dauid arguit sua virtute confidentem. Cumque fratres suam constantiam mirarentur, & eum coram de suo feruore laudarent, interrogarentque, an non illi esset dæmon infestus, qui illi exitum persuaderet, respondit ille: *Nec diabolum, nec matrem eius curo. Vsque adeò mihi animus in perseuerantia robustus est, vt ci-*

tius arborem illam (quercum demonstrans) possetis manibus euellere, quam animum meum posset diabolus à sancto proposito detorquere. Sed nunquam profuerunt verba ventosa: semper enim alta cadunt, inflata crepant, tumefacta premuntur. Nam paulo post venit illum inuisere vnus ex amicis cantoribus, qui modica suasione facillimè illum retraxit ad seculum: non euulsus, nec vim aliquam passus, sed tenuissimo tentationis vento afflatus, loco cessit; pristinæque se musicę vanitati restituit. Adhuc stat arbor illa, quam ille monstrârat, tot agitata turbinibus, tot nimbis interea fatigata; ille autem vel leuissimo flatu à fundamento reuulsus, & expulsus est: quia propter superbiam, pede motus, stare non potuit.

CAPVT XVI.

CVR NONNVLLI RELIGIOSI *instabiles fiant, minusue proficiant, nempe ob humilitatis defectum.*

COmmuniter videmus omnes, qui in Ordine aut non persistunt, aut non proficiunt, superbia agitari, viam humilitatis, veritatisque aspernari. Hi sunt, qui monita pietatis despiciunt, qui indignè ferunt, quando de suis excessibus emen-

emendantur, quando ad viam virtutis impelluntur. Semper turgidi, inflati, ac rebelles sempiterno lumini. Hinc fit, vt semper seipsis reddantur deteriores, cæci, nudi, miserabiles, calamitosi. Dicit Aristoteles, addiscentem oportere credere, & discipulum suo magistro non reluctari. Nam qui hæc non peragunt, crebrò apostasias incurrunt.

In lib. Ethic.

CAPVT XVII.

NOVITIVS INSTITVTORIS SVI monita despiciens, irridensq́, seculum repetens, miserabili est morte prærep-tus.

CIRCA hæc nostra tempora fuit Nouitius, vt obscurus genere, ita & virtutē ignobilis. Hic Ordinem ingressus, nostrum, ita se gessit, vt omnia institutoris sui monita contemnenda duceret, atque etiam irridenda putaret. De hoc habebatur suspicio, etiam violenta, quòd vespertino tempore etiam cum habitu ad proximum oppidum conuolabat, amicam illic, quam ante possederat, allocuturus. Cautè tamen semper id agebat, vt ad Matutinam Synaxim inueniretur in choro. Verùm hos dolos, hanc fraudis nequitiam DEVS ferre non sustinens (quippe qui pro Ordinis honestate zelabatur) hunc in reprobum sen-

ſenſum tradidit, & in illius manus deuenire conceſsit, qui animæ eius ſanguinem ſitiebat. Vnde ſtatim infernali miniſtro attributus, ſeculum repetijt, & vitam omnem proſtituit inimico. Non impunè tamen. Nam paulo poſt peſtilenti igne tactus, cùm ad extrema ſe vrgeri cerneret, & mortem inuitiſsimè admitteret, his vocibus querebatur: *Ah iam hanc iuuentutem mori neceſſe erit, quæ longiſſimæ adhuc vitæ poſſet idonea inueniri?* Ille igitur omnem animum intendens, quò poſſet præſens periculum fugere, & vitam fragilem emereri, nihil de ſempiterna vita, aut morte ſollicitus, cum monita ſalutis ab ijs qui aderãt aſpernanter acciperet, nec quicquam ſalutiferum cogitaret, miſerabili & flebili morte præreptus, vitam non ſolum temporalem, ſed & perpetuam, vt timemus, amiſit.

CAPVT XVIII.

NOVITIVS TIMIDIOR HOMInum, quàm Dei, cauſam redeundi ad ſeculum fingit.

SAcerdos quidam ex Selandiæ partibus oriundus, noſtrum habitum induens, cùm rigorem diſciplinæ ferre non poſſet, cœpit animum inducere ad egreſſum; & quia grandæuus erat: quippe cui conuerſio neceſſaria videbatur: fraudibus inniti cœpit,

cœpit,& texere dolos. Finxit enim ſe olim habuiſſe vxorẽ,& hanc illi in ſomnis apparuiſſe,rogaſſeq; virum,vt peregrinationem in vita promiſſam, per ſe ipſe cõpleret: atque hoc pacto à tormentis eam ingruentibus liberaret. Fratres etſi ſatis aduerterent hominis calliditatẽ,cùm nollent tamen votis eius magnoperè reluctari,egrediendi, & vxoris (vt dicebat) vota complendi, liberum ei tranſitum contulerunt. Verùm ille nec peregre profectus eſt, nec de reditu cogitauit; ſatis dans intelligere, quòd fraudem contra animam ſuam molitus ſit. Nihil etenim Ordini nocitum eſt, ſed ſibi plurimum.

CAPVT. XIX.

ADOLESCENS QVIDAM BONAE indolis, Religionis ingreſſum procraſtinans, enſe ex inopinato transfoditur.

ADoleſcens quidam bonæ indolis, ac proborum morum, quem omnes pro ſua manſuetudine plurimum diligebant: Erat enim (vti videbatur) totus Deo deuotus,& fugitans laſciuiarum,cuius & honeſtiſsimam vitam plurimi commendabant. Hic diligens Ordinem noſtrũ, ardẽtiſsimo propoſito ingredi inſtituit, ſed, heu,nullatenus adimpleuit. Semper enim, coruo ſimilis, cras, cras, clamitabat, licet id votis omnibus ſe completurum aſſere-

ret Sed qui scrutatur renos & corda Deus, non solùm aspiciens quæ diceret, sed etiã quid in ipsis animi medullis cogitaret, huic iuueni tribuit, secundùm quod viderat cor eius. Et licet ille procrastinaret conuersionem, Deus tamen non distulit vltionem: licetq; ille tardaret conuerti ad vitam, Deus tamen non moratus est repentinam inducere mortem. Nam cùm minus cautè obambularet, & circa quarundam muliercularum domunculas (nescio quid scrutaturos) crebrò iter haberet, in suspicionem venit, illic quampiam adamare; vnde ab alio quodam proco repente gladio impetitus, crudeli funere absorptus est. Sic pereunt, qui pulchra Deo, sanctisq; promittant: *quia ruina est hominũ, sanctos deuotare, & post vota non reddere.* Prou. 20. 25.

CAP. XX.

DE MIRACVLOSA CARTVSIARVM quarundam constructione, ac primo quidem de cella B. Virginis Mariæ, iuxta Nurebergam dinimitus olim erecta.

PRima iam huius operis explicita parte, nũc reliquũ est, vt secũdæ partis materiã citius absoluamus. Hic etenim loquuturi sumus (vt supra tetigimus) quibus signis prodigijsq; ac miraculis plurimæ nostri Ordinis domus suam ceperunt originẽ. Et primò quidẽ de domo nostra, quã iuxta Nurenbergam habemus, dicedũ est.

Erat in hac vrbe olim vir diues & inclytus, cuius menti inſpirauerat Deus, vt ſuis redditibus Cœnobium Cartuſiẽſibus præpararet. Cumque ille locum aptiſsimum prouidiſſet, & iam impenſas plurimas aggeraſſet, ciues vrbis id ægrè ferentes, eius deuotioni vehementer obſiſtunt; eumq; ne ædificet, prohibent. Ille obſtaculum paſſus, nimium indoluit, & cum lachrymis queſtus ſuos Dei explicuit Genetrici. Cui illa magna luce reſplendens, impenſa conſolatione, ita reſpondit: *Noli, fili mi, ſuper hac re nimia fatigari mœſtitudine. Ego aderò tibi, & vrbis aſſenſum ad tua vota conquiram: tu tantùm quæ incepiſti, ne deſeras. Ego tibi omnium corda ad tua faciam incepta concurrere. Quod ego tibi, dum præſtitero, hanc domum, quam ſtructurus es, Cellam Mariæ nuncupabis.* Hic taliter animatus, circa diem Pentecoſtes ciues, ciuiumq; Magiſtros aggreditur, orans vt ſuis cœptis dignentur annuere. Mirum dictu, qui dudum animo pertinaci reſtiterunt, Dei Spiritu afflati, vno omnes tunc fœdere fauent, annuũt, adhortantur, auxilium ſubſidiumque ſpondent. Erat verò in hac vrbe Sacerdos vir multarũ virtutum, qui olim huius ſtructoris extiterat pædagogus. Hic cùm per Virginem Matrem in ſomnis ſimiliter eſſet admonitus, ſtatim ſub aurora hominem adijt, & quæ ex Diua

Virgine

Virgine audierat, intimauit, dicens: *Age quod agis, mandat tibi Dei Genitrix Virgo Maria, vt cœptam domum perficias, eiq; cellæ Mariæ nomen indas.* Gemina igitur Virginis reuelatione commonitus, domum ipsam ad finem vsque compleuit. Porrò sacerdos ille, Monachi illic habitum suscepit, qui suâ industria factus postmodum Procurator, domum ipsam magnificè promouit.

CAPVT XXI.

DE CONSTRVCTIONE CARTVSIÆ Coloniensis, quam Archiepiscopus VValramus, in honorem D. BARBARAE, cælesti edoctus monitu ibidem, ædificauit.

HABVIT olim Colonia Agrippina Archiepiscopum Sanctorum memoriâ dignum, VValramum nomine. Qui ad nostrum Ordinem vehementer affectus, operam omnem impendit, vt Cartusiensibus in prædicta vrbe vspiam domum fabricaret. Cumque diuersa loca huic structioni apta perquireret, nusquam potuit inuenire donec in eum locum, Dei nutu, diuertisset, quem vulgò illic nuncupant, *sent Martens velt*, quod nos Latinè, sancti Martini campum appellamus. Hic ille est locus, in quo sanctus Seuerinus Archipræsul audiuit Angelorum concentus, Diui Martini animam in cælum laudibus & carmi- *VIDE NOTAS.*

Z

carminibus deferentium. In hunc igitur locum cùm VValramus incidiſſet, tactus diuino ſpiritu, datis ampliſsimis impenſis, domum iuſsit noſtri Ordinis fabricari; quæ nunc Beatæ Virginis Barbaræ nuncupatur: domus vtique celebris, & famoſa, multiſque eximijs clara virtutibus.

CAPVT XXII.

DE ARNHEMIENSI CARTVSIA, quæ vulgò Monachorum domus nuncupata eſt; quam Dux Geldriæ propè Arenauim magnificè olim conſtruxit; idq; ideo, quòd Angelica illic aliquamdiu melodia eſſent inaudita.

NVNC ad domum Monachorum, quæ iuxta *Arnhem*, Gelriæ inſigne oppidũ, ſita eſt, trãſitum faciamus. Habuit olim Gelria Ducẽ, inſigni pietate virũ, qui ad Cartuſianum Ordinem miro afficiebatur amore. Hic vno dierum ſuis cum nobilibus equitans, dum locum conſtruendæ domus vſpiã aptã inquireret, occurrit illi pauper quidam vir, Deo deuotus, & ætate grandæuus, qui ſciens Principis ſui vota, ſupplex acceſsit, & dixit: *Ego hoc in agro, ſereniſsime Princeps, à multis retro annis celebres audiui Angelorum concentus. Vidi namque hic ſolennia feſta pompoſis carminibus duci, & ardentia luminaria multo fulgore reſplendere conſpexi. Credo idcirco hoc in loco Dei hæc*

pro-

prouidentia actitata esse, quo locum hunc dignum ostenderet, in quo tua vota compleres. Dignum perfectò, vt vbi Angeli cecinerunt, Angelici quoque homines commorentur, & Angelicis laudibus Domino famulentur. Habebat verò idem Dux in comitatu suo honorabilem, & Deo dignum Patrem Abbatem domus cuiusdam Præmonstratensis, quæ vulgo *Mariæ VVerde* dicitur, quod nos Insulam MARIAE possumus interpretari. Hic audiens quæ à sancto paupere dicebantur. confestim ab equo desilijt, & genibus in terram fixis, orationem Domino attentissima mente profudit. Illo itaque orante, talis de cælo vox insonuit: *Hunc ego locum Deus elegi.* Porrò Dux ad tanta signa plurimum stupefactus, & totus in nostrũ Ordinem inflammatus, amplissimis impensis, & magnifico apparatu Cœnobium construxit. Insuper & largissimos redditus annuos eidem assignauit.

CAP. XXIII.

CARTVSIA RVREMVNDANA, VBI olim meretricum contubernium fuerat, postmodum Bethleehemitica cœpit esse Domus, ac castissimæ Dei Genitrici dedicari.

NON multum dissimili modo domus, quam nos Ruremundæ habemus, in

Gelria, constructa esse scribitur, cui nomen est, Bethleem Mariæ. Hic locus ante domus constructionem fertur fuisse contubernium spurcitiei, & scortorum diuerticulum. Nunc autem castitatis Mater illic dignata est habere hospitium, vbi spurca Venus olim habitaculum posidebat. Sic & Pantheon Romæ in Dei templum cõmutatur, & ara Apollinis per S. Benedictum destructa, Ioanni Baptistæ in Basilicam consecratur.

VIDE NOTAS.

CAPVT XXIV.

DE MONTE S. BEATI, PROPE *Confluentiam, quando, & à quo, quaue occasione in Cartusiam sit erectus dedicatúsq́.*

MONS Diui Beati, prope Confluentiam, (vti habent vetustisima scripta) locus est multa celebritate sanctisimus. Enimuerò hic olim pagana crudelitas multos Martyres, fuso sanguine, transmisit ad cælum. Hoc in loco post curricula temporum nostri Ordinis domus instituta est, agente id Archiepiscopo Treuerensi Balduino, cuius frater erat germanus diuus Héricus Imperator, vir magnarum virtutum operumque patrator. Iste Balduinus, sicuti apud Confluentiam, ita & apud Treuerim Cartusiensibus domum erexit, seseque etiam Ordini mancipauit,

VIDE NOTAS.

factus

factus socius pœnitentię, vt socius fieret & gloriæ. Nam fratrum abstinentias consectatus, vigilijs, laudibusque & sacrificijs sese inserens, humilem assiduò famulatum Domino exhibebat. Vt autem Dominus ostenderet eum locum, qui iuxta Confluentiam est, sibi acceptissimum esse, tali hoc voluit miraculo declarare. Nam eo tempore, quo Traiectenses, post obitum Ottonis tertij, propter inuasores quosdam potentes suarum possessionum, quas iuxta Confluentiam possident in loco, quem *Bulsam* prædium vocitant, corpus sui Patroni sanctissimi Seruatij, illuc traducerent, tanquam qui contra suos inuasores esset pugnaturus, contigit hoc miraculum, quod subijcimus. Enimuerò Traiectigenæ allato Patroni sui feretro, tanquam bellatore fortissimo, in hostes irruunt, fundunt, & clara victoria potiuntur. Nam repente omnes scelerum complices vindicta terribilis occupauit. Nempe inter epularum delicias conuiuantes, & Traiectensibus insultantes, infernalis eos Sathanas præfocauit. Alij id videntes, nimia formidine tabefacti, in fugam versi sunt. At Confluentini hoc grande miraculum animaduertentes, supplici voto petunt à Traiectensibus, vt sacer illuc loculus, benedictionis gratia deportetur. Annuitur

votis, defertur Confluentiam ſacer Seruatius. Appropinquante verò illo ad montem, vbi ſanctus Beatus ſepulchrum obtinet glorioſum, & Confluentinis cum magna laudum gloria crucibus & cereis obuiam illis occurrentibus, B Seruatius dans honorem ſancto Monti, & Religioſis, qui illic degebant, fratribus, feretrum ſuum à capite in aerem vltro leuauit, atque ad Montem meridianum, in quo ſancti Beati memoria colitur, tertiò ſeſe, quaſi conſortem ſuum ſalutans, inclinauit. Vnde tali miraculo ſatis liquet, loci illius celeberrimi quæ ſit ſanctitatis opinio. Nam, vti non contemptibiles ſcriptores ſuis in tractatibus reliquerunt, hoc ipſo in loco, ſancti Cornelij Papæ & Martyris, & ſancti Seruatij, Diui quoq; Beati corpora tribus in capſulis pretioſis requieſcunt.

CAPVT XXV.

CARTVSIA ARGENTINENSIS QVO pacto à quadam ſolitaria diuinitus præmiſſa, pari ciuium alacritate ac ſubuentione ædificari cœpta ſit.

HAbitabat olim apud Argentinam, inclytam vrbem, miræ virtutis Incluſa quædam ſanctimonialis fœmina. Hæc ſueta erat diuinis illuſtrationibus ſæpe numerò clarificari, & ſacris reuelationibus cæ-

cælitus fæcundari. Hæc vna dierum vidit in spiritu non longè ab Argentina locum sibi præmonstrari, & dici, futurum esse, vt Cartusiensis Ordinis domus illic certissimè strueretur. Hac visione illustrata, cùm gratias retulisset autori, cœpit eos, qui se veniebant inuisere, crebro adhortari, vt tali in loco domum nostri Ordinis condere maturarent. Cùm igitur ciues cóplures præfatæ vrbis, in id opus animum acuisset, eò per Dei gratiam res processit, vt plurimi suas hæreditates illi domui destinarent. Porrò inuidia agente Diaboli, horum ciuium vxores furijs agitatæ, totis nisibus virorum suorum vota subuertunt. Clamabant enim ita vt vsque ad vrbis Consules querela descenderet, dicentes iniustissimum esse, velle liberos exhæredare, & nouis alienisque instructionibus insistere, & vnius mulierculæ fictis reuelationibus nimium credulos, accommodare animos. His questibus Consules moti, iustissima virorum cœpta, ad tempus aliquod retardarunt. Erant verò iā tunc illic aliqua ædificia cóstructa, & Monachi ad certū numerū congregati. At illorum Rector seu Præsidens, cernens impedimentum sibi factum, & subsidium vndique subtractum, statuit suis ad loca, vnde exierant, repedare.

Quod dum Sanctimonialis agnouit, prohibuit omnino ne id faceret; asserens in veritate futurum, & id breui vt cœpta iam domus, prospero fine absoluatur. Quippe quæ mox erat & diuitijs prædijsque amplianda, & clarissimis illustranda personis. Acquieuit ille, & vt sibi fuerat promissum, sic citò vidit impletum.

CAPVT XXVI.

FVNDATIO DOMVS PORTAE MAriæ, iuxta Danubium fluuium, in Axpach, Austriacæ Prouinciæ.

EST domus nostri Ordinis supra Danubium fluuium sita, cui nomen inditum est, *Porta sancta Mariæ*. Hanc matrona quædam venerabilis, aliquanto, priusquā construeretur, tempore, vidit in somnis, reuelante Deo, constructam in loco quodam satis ad hoc inconuenienti. Erat enim hic talis locus, de quo ad talem structuram nulla poterat suspicio haberi. Vidit nempe se stare in Basilica præfatæ domus, & pulsando campanam frangere quam trahebat. Præterea symphoniacus quidam non improbus, vidit, illustrante se Deo, in eadem Basilica se stare, & carmen musicū coram altari Diuæ Mariæ Virginis altisonis vocibus concrepare: atque hoc pacto Virgini matri laudis suæ pensum persoluere. Post has visiones, suscitauit Deus animam

nimam cuiuſdam ditiſsimi hominis, & in id ſpiritum eius commouit, vt Ordini noſtro magnificis impenſis domum cuperet fabricare. Statim ille artificibus acquiſitis, Cœnobium extraxit, & aſsignatis, ampliſſimis redditibus, fratres vndecunque, qui eam inhabitarent, adſciuit. Poſt ſtructam domum verò antequam Eccleſia dedicaretur, iubet illam Dominam aduocari, cui audierat reuelationem factam; quòd ſcilicet tali debuerat in loco domus Cartuſiana collocari. Ingreſſam itaque mulierem iubet adire Eccleſiam, & pulſare campanam. Quam cùm illa trahendo quateret (iuxta quod ſibi fuerat reuelatum) pulſando confregit: hoc damno afficiens fundatoré, vt ea amota, aliam ſubrogaret. Paulo poſt ſuperuenit ille, de quo ante diximus ſymphoniacus, & cùm in ſuo inſtrumento muſico almæ Virgini Genitrici dulcia carmina cecinisſet, dixit fundatori, id ſibi fuiſſe diuinitus oſtenſum etiam priuſquam illic domus ædificata eſſet, iſto in loco ſe Mariæ Virgini odas & carmina caniturum. Quibus equidem reuelationibus fundator plurimum exhilaratus, agnouit obſequium, quod Deo impenderat, longè ante præuiſum, & iam completum, ſibi eſſe gratiſsimum.

CAPVT XXVII.

FVNDATIO DOMVS ORDINIS nostri iuxta Tornacum.

HAbemus domum Ordinis præclaram non longè à Tornaco Galliæ ciuitate ſitam. Habuit hæc ciuitas olim ſæpe Epiſcopos magna ſanctitate conſpicuos. Inter quos vnus floruit, qui diuino ſpiritu afflatus, ſequentibus ſe dicere ſolebat, quando eum locum præteribat, vbi nunc noſtrum Cœnobium ſitum: *Ecce dilectiſſimi, hoc in loco, ſi in vera noſſe per me cupitis, præclarus Dei theſaurus reconditus iacet, qui ſuo in tempore, Deo manifeſtante, pateſcet. Nam poſt ducentos annos, hoc in loco, aliam rerum faciem, & verè præclaram huius loci incolæ viſuri ſunt.* Dicebat autē hoc cæleſti lumine illuſtratus, de ſublimi noſtri Ordinis domo, quæ illic fuerat conſtituenda. Poſt hunc igitur Præſulem ducentiſiam elapſis annis, Tornacenſes ciues, quorum tetigerat præcordia Deus, datis impenſis, & aſsignatis redditibus, cùm Monaſterium alibi ſtruere molirentur, & diuerſa hincinde loca ſcrutarentur, nuſquam magis aptum locum, quàm eum, quem ſanctus Præſul digito ſæpe notârat, repererunt. Hoc igitur in loco fodientes, inuenerunt ibidem mineram lapidum opulentiſsimum: de qua petras præclaras & prægrandes extrahentes, offi-

officinas omnes, & ipſam Eccleſiam cum clauſtro & ambito cōdiderunt. Eo nempe tempore cū circa huius domus ſtructurā multi opifices vocarentur, & in lapidū effoſsionibus laborarent, contigit ſæpe, vt minus cauti, ab alto inter lapidū aceruos caderent, & periculoſa prçcipitatione, deorſum ruerent, nec tamen læderentur, ſed contra ſpem omnium, incolumes de graui concuſsione ſurgentes, ad opus ſuum læti atq; alacres remeabāt. Quod opus diuino miraculo omnes in communi adſcribant, nec aliter qui erepti fuerant, habebantur, quàm ſi de ipſis mortis faucibus eriperentur.

CAPVT XXVIII.

QVAM ADMIRABILI EVENTV conſtructa ſit Cartuſia S. Maria de Pratis prope Monaſteriolum in Morinis ſeu Picardia; & ex quo auctore Dorlandus hæc exempla deſumpſerit.

HOnorabilis dominus Héricus Kalkar, Prior quondam domus noſtræ Colonienſis, in ſuo tractatu, quem edidit de ortu Cartuſiano, dicit, rariſsimè domos Ordinis noſtri vſpiā fundari, niſi diuinis miraculis præeuntibus, & cęleſti reuelatione prodente. Ex hoc viro cuncta habemus, quæ hic ſcribimus, ne Lector nos putet fabulas texere, & de noſtris, quæ hic ſcribimus, VIDE NOTAS.

bimus, ſenſibus, fabricare. Hic igitur Kalkar ſcribit ſuo tempore in Picardiæ Prouincia domum ortam eſſe noſtri Ordinis, cuius tale fertur fuiſſe principium. Fundator huius domus cũ vno Dierũ veniſſet in oppidũ Picardiæ, quod Monſteriolũ dicitur, & ciues loci eum inuitaſſent ad videndã Veronicã, faciẽ Christi ſudario impreſſam habentem, quã nonnulli eã autũnãt eſſe, quã in ſudario impreſsit & per pictorẽ (qui ad pingendã ſuam faciem aduenerat) regi Abagaro Chriſtus tranſmiſit. Hoc igitur ſudariũ cũ oppãſum eſſet ante oculos fundatoris, aſpexit faciem Chriſti quaſi indignatam à ſe diuerti, tanquam quem indignum arbitraretur, qui ſe conſpiceret. Cumque ille iterum, iterumque conſpiceret, ſemper vidit à ſe faciem Saluatoris auerti. Super quo ille multum attonitus, ac tremefactus, intelligens id reatus ſui conſcientia contigiſſe, ſtatuit Priorem noſtri Ordinis, virum, in religione probatiſsimum: quem & aliquando in ſcholis præceptorem habuerat, conſulendum. Cui cùm rem geſtam enarraſſet, ille tactus (vt credo) diuino ſpiritu, ita reſpondit: *Ingredere, ô frater, ad temetipſum, & vide, ſi non aliquo promiſſo Deo tuo obnoxius ſis. Audiui enim ego ſæpenumerò te dicere, firmiſsimi eſſe propoſiti, vt domum noſtro Ordini fabricares.*

De hoc Baronius in Annalibus.

Cui

Cui ille: *Assentior me* (inquit) *id & dixisse, & facere voluisse; & nescio quo Dei iudicio oblitus sim*, Ad quem Prior: *Scriptum est: Vouete, & reddite Domino Deo vestro. Tu igitur quod spopondisti, adimplere contende, & venerabilem Christi faciem letis poteris obtutibus intueri.* Ille hoc audito, iterum vouit, & voto emisso, iter arripuit ad videndum. Et ecce (mirum dictu) sancta Dei facies, quæ prius illum repudiauerat, ac sese ab illo diuerterat, iam plano ore, ac læto aspectu in faciem se contuentis ingessit, seseque illius oculis & menti imprimens vsque adeò, vt quocunque se verteret, semper sibi præsentem facie contueretur. Mirum igitur in modum exhilaratus, hoc tam suaui prodigio operam omnem impendit, nobilissimam Ordini nostro instituere Domum, diuitijs eam augens & prædijs. Hic Prior supra memoratus, cùm oborta occasione esset ab officio dimissus, huic est domui Rector adscitus: sub cuius moderamine in spiritalibus bonis non mediocrem adepta est profectum.

CAPVT XXIX.

QVIBVS DE CAVSSIS INDVCTVS sit Odo, Abbas S. Remigij. vt celebrem illam, ac peruetustam Montis Dei Cartusiam, Ordini ædificaret.

FElicis recordationis, Dominus Odo, Abbas

VIDE NOTAS.

Abbas Sancti Remigij, quod Rheuus ſitum eſt, Dei ſeruorum noſcitur amator feruentiſsimus extitiſſe. Hic aſſenſu ſuorum fratrum, promptiſsima deuotioni domus noſtræ, videlicet Montis Dei, fundator extitit & conſummator. Nam fundum ipſum, qui ad ſuam pertinebat Ecclesiam, vnà cum terris, pratis nemoribuſque profuſa admodum largitate conceſsit. Qui & Eccleſiam, & officinas, ædeſque ac cellas omnes incredibili feruore & cœpit, & conſummauit. Huic, poſt Deum, ſuper omnia mella Mons Dei ſapiebat. Hunc Montem corde voluebat, ore ſonabat, & laus eius omnis in noſtra religione feruebat. Hac occaſione ſumpta, quam dicemus in ſequentibus. Cùm enim ipſe quodam tempore pro negotijs Eccleſiæ ſuæ Romã attractus eſſet, & moram ibi aliquantum faceret, vidit ſæpenumerò in ſomnis Monachos albicãtibus veſtibus indutos, cæremonias, quos ante non viderat, obſeruantes. Vidit ẽt eos, nunc in Eccleſia pſallere, nunc in refectorio parciſsimè victitare, nunc in cellis ſeparatim ſolitarios diuerſari, cæteraſq; ſacri Ordinis Cartuſienſis Regulas obſeruantiaſq; exercere. Hæc videns, ſtupenſque, ſcire cupidus geſtiebat, cuius hi noui Monachi Religionis exiſterent. Cùm hæc reuelante ſpiritu eſſet intuitus,

tuitus, tandem contigit eum expeditis ad suum Monasterium negotijs remeare. Inter ambulandum autem casu inscius deuiauit in montes; & post longos errores, ad quoddam declinans hospitium, intellexit ab hospite, se longius ab itinere declinasse. Dato igitur pretio, hominem optimè itinera scientem accersijt, quem & viæ suæ ductorem instituit. Sed tenbrosa nebula præpediente, iterum (vt creditur Dei nutu) erraticus cœpit viator incedere, nec ante destitit quã ad Maiorem nostri Ordinis domum (quam Cartusiam dicimus) fessus & ankelus, stupente etiam ductore, applicuerit. Ingressus vero, à memorabili & sancto Patre * Guigone, tunc Cartusiæ Priore cum omni sua familia deuotè hilariterque exceptus est, & tantam illic expertus humanitatem, vt erroris sui deuia & detrimentum sui itineris apprimè solaretur. Hic Odo venerabilis, ductus à Priore ad ECCLESIAM est, & cum dies festus adesset, considerabat intentus Monachos diuinum officium suo illo more celebrantes, & ceremonias ac ritus, quos ante in visu perspexerat, peragentes. Tunc cœpit apud se recolere, illos ipsos esse Monachos, quos ante in visu, DEO monstrante, vidisset, ac tunc primùm agnouit diuina se illuc

† *Fuit hic quintus Ordinis generalis, cuius vitam habes supra lib. 4. cap. 2.*

se illuc voluntate (post longos terrarum tractus) esse deductum. Interrogans igitur, & cuncta considerans, magno cœpit affectionis igne succendi, & erga Religionem nostram flammatissima deuotione constringi. Dehinc supplicat Priori & multa eum ambiens reuerentia, postulat fratres aliquos ex suis sibi transmitti; firmissimè promittens, domum illis suæ institutioni commodam, in sua se diœcesi fundaturum. Cuius equidem petitioni fauit Guigo honorabilis, & fratres omnes, concurrente ad hæc vota sanctissimo Hugone Gratianopolitano Præsule, cuius tuc virtus & sanctimonia longissimè r[illegible]lorebat. Votorum igitur compos suorum, sacer Odo Abbas prospero cursu ad propria remeauit, & ardoris sui flammam non capiens, non ante destitit, quàm domum Montis Dei nostro Ordini fabricaret. Priore suo Domino Hugone, suisq; fratribus consilium auxiliumq; præbentibus. Huic structioni & molitioni manus iungunt Dominus Richardus Abbas * Mosomensis, & Vrcio, Diui Dionysij Remensis, & nonnulli solennes proceres, qui possessiones suas aliquot, quas in dicto confinio loci Montis Dei possederant, contulerunt: nam & hoc pietatis officium, hos viros, celeberrimus Odo sua adhortatione inflam-

flammauit. Plurimis igitur ædificijs iam extructis, cùm Ecclesia inciperet ædificari, deficientibus impensis, prope ab incœpto destitum est. Sed Christus Dominus, fidelis serui sui volens fidus cooperator assistere, modum instituit reperitque, quo denuo posset copiosa pecunia coaceruari. Erat namque olim in Ecclesia sancti Remigij (vbi Odo Abbatem agebat) sepultus sanctissimus Dei Confessor * Gibrianus, sed temporum vetustate erat sepulchrum eius obliuione sepultum. Dominus igitur sciens non commoda parua adfutura, hoc Corpus Sancti sui primùm, reuelante spiritu, declarauit, & stupendis deinde signis prodigijsque longè lateque per populos clarum reddidit. Nam cùm quotidie inaudita signa crebrescerent, accurrentibus vndique populis, & vota muneraque non exigua offerentibus, cœperunt gazophilacia pecunijs impleri, & mirum, in modum magnis diuitijs abundare. Quas Odo pecunias accipiens (impellentibus fratribus) Ecclesiam in Dei Monte compleuit, & quicquid supererat struendum, in integrum consummauit. Hic sanctus Gibrianus, sciens structuræ necessitudinem, tamdiu patrandis miraculis operam impendit, donec ædificia omnia finirentur. At postquam sunt completa, repen-

** Quibusnam hic S. Gibrianus Confessor sit, incompertum habeo.*

te virtutes operari destitit, ita vt ne vnum quidem signum post ostendere sit compertus.

CAPVT XXX.

DE INSTITVTIONE DOMVS LEODiensis.

EST domus celeberrima Ordinis nostri, non longè à Leodio, ciuitate admodum illustri sita: quam olim Præmonstratensium Ordinis fratres sueti erant incolere. Hunc locum cùm Præsul quidam Leodiensis, ob res bellicas vehementer ambiret, egit multo conamine, præfatos fratres ad alium, in ciuitate, locum traduceret: & hunc locum constructa fortissima arce suis vsibus manciparet. Dehinc temporis progressu, alio quodam Episcopo largiente, non sine diuino nutu, hoc castrum Cartusiẽsibus adsignatum est. Idque tali oraculo præeunte. Adolescens quidam illustris vitæ, & qui apud plurimos magno in pretio habebatur, vidit in visu manifestè candidissimos viros hoc in loco constitutos, facto agmine Ecclesiam ingredi, & vnum post alium, campanam, quæ in medio chori dependebat, pulsantes attingere, seque vnum esse ex compulsantibus. Hac reuelatione Præsul commonitus, & inflammatus, locum ipsum vsibus Cartusiensium fratrum dele-

legauit, structa illic primùm Ecclesia cum paucissimis cellulis & officinis. Dehinc ipse cum sacro Collegio, missis nuntijs supplicant nostro Capitulo Generali, vt fratrum aliquantum numerum istuc trãsmittere dignaretur. Mittitur ergo Prior, & Monachi quinque; sed agente incuria & negligentia Præsulis, & Prælatorum, ad magnam rerum omnium penuriam se conuocatos inueniunt, toto animo in loca vnde venerant, remeare cupientes. Sed Dominus Deus, locum hunc sua promouere gratia parabat, & sublimem ac præclarum (sicuti nunc est) reddere, immisit in cor vnius nobilissimi viri, qui Canonicum Leodij in maiori Ecclesia agebat, cui & diuitiæ plurimum abundabant, vt seruis suis, penuriam grandem patientibus, & prouisor liberalis, promotorq; ac consotor existeret. Huius itaque auxilio freti, & in necessitatibus suis apprimè adiuti & consolati, incipiunt fratres ardentius diuinis insistere, & se ad Ordinis instituta componere, & incorporata per Ordinem domo, clericos & laicos ad suum consortiũ habitũq; euocare. Ad quos omniũ primus accurrit adolescẽs, quẽ Deus nuper cęlesti visione donauerat, & pulsantes fratres in spiritu viderat. Hic deuotè receptus, et deuotius cõuersatus est. Cumq; crebrò, vt

moris est, campanam ipse pulsaret, visionis suę memor, Domino alacri spiritu seruiebat.

CAPVT XXX.

DE FVNDATIONE DOMVS SANctæ Catharinæ iuxta Antuerpiam.

Diuæ virginis Catharinæ domus nostra non longè sita à Mercuriali oppido Antuerpiensi, tale fertur sumpsisse exordium. Per annos enim aliquot, priusquam hæc domus in eo, *in quo nunc est cōdita, loco strueretur, visa sunt illic nocturnis horis clarissima cæli luminaria refulgere, quæ diuersis vicibus ab illius loci incolis, non sine futurorum præsagio visebantur. Porrò, qui curiosius se dabant ad hæc luminaria exploranda, nonnunquam territi confusiquè, in propria remeabāt. Pleriq; verò cum propius accederent, nihil fulgoris aut luminis perspicere potuerunt: quippe qui digni non erant, vt immundis oculis sacra cæli lumina contuerentur. Igitur cum hæ reuelationes luminum per populos spargerentur inflammatis multorum animis, domus nostri Ordinis illic construi cœpta est. Sed quibusdam necessarijs mansionibus erectis ad perfectū vsq; deduci non potuit. Nam redditibus deficientibus, fratrū necessaria sustentatio multū difficilis facta est, inopia vndiq; & pau-

* *Hæc Antuerpiensis cartusia Liram non ita pridē est translata.*

pertate

pertate ingruentibus. Sed misericors Deus, qui suos nunquam patitur, supra quàm vires sinũt, affligi, stupendo quodam miraculo suorum inopiæ statuit consulendũ. Contigit nempe ciuem quendam præfati oppidi, Dancardum nomine, venationi vti, sæpe illi mos erat, operam impendere. Hic vno dierum, cum canes venaticos per terrarum defossa sequeretur, cauernam altã subijt, cui desuper rupes imminebat. Illo itaq; ingresso, nutu Dei, moles lapidea desuper pendens cecidit, & hominem ipsum penitus inclusit. Cumq; omnes, qui illum sequebantur oppressum, attritumq; penitus & extinctum putarent, & miseros eiulatus efferrẽt in cælum, tandem accepto consilio, ferramentis fossorijs agentes, laborabant, si possent hominem effodere, effossumque sepulturæ tradere. Tandem post longos labores, cùm ad ipsum hominem peruenissent, viuum illũ, lætum, atque incolumem extraxerũt. Ingens mox stupor omnibus oboritur, & admiratio; hominem nimirum tali ruina interceptum, viuere potuisse: qui, etiam si ferreum corpus habuisset, illo fuisset casu cõtritum, tam ingentis quippe fuerat magnitudinis moles, quę super ipsum irruens, incubuerat. Mirabatur & ipse, se post ruinam viuere potuisse. Sciscitabantur om-

nes ab eo, quis illi in hac ruina aduocatus adiutorq; fuiſſet, & tã potẽs opilator: *Ego,* inquit, *cũ viderẽ imminentẽ ſuper me cadere ru pẽ, ſtatim Virginis Catharinæ patrociniũ flagitaui, & ecce huius ope factũ eſt, vt illæſus euaderẽ, incolumisq; etiamnũ perſeuerẽ.* Cũq; gratus inquireret, quo pacto poſſet ſacratiſsimę Virgini adiutricis ſuæ vices impẽdere, dictũ eſt ei, non longè abeſſe domũ, quæ in illius eſſet honore conſtructa: domũ nimirum inopum fratrũ, quibus ad victum & neceſsitudinẽ plurima deeſſent: nec poſſet fœcũdius vberiuſq; gratias reddere, quàm ſi ob honorẽ almæ Virginis illi domui impẽſis redditibus ſubueniret. His auditis, cũ admodum locuples eſſet vir, & multarũ opũ, cõtulit fundos, agros, & prędia, & pręcipuũ illi ſe domui exhibuit fundatorem. Ex hoc iam tempore cœpit Cœnobium mirum in modum proſperari, & in eã ſenſium gloriam perduci, qua nunc conſtructam ſublimatamque cernimus.

CAPVT XXXII.

QVO PACTO GALLIARVM REX, VNA cum conſorte ſua pari voto Pariſienſem conſtruxerit Cartuſiam, quæ vti ſpectris antea erat infeſta, ex vallis dæmoniorum, ſic vallis Dei vocitata eſt, vti conſtat ex Petro Sutore, lib. 1. de vita Cartuſiana, tractatu 3. cap. 2.

HAbemus non longè à nobiliſsima Pariſienſium ciuitate celebrem noſtri

Ordinis domum, quæ tali occasione sumpsit exordiũ. Per annos plurimos antequã illo in loco Cœnobiũ haberetur, protervus nimium & pessimus illic dæmon habitabat, qui permittẽte Deo, agentibus hominũ sceleribus, oẽs, qui per viam illã trãsibant, maximis afficiebat incõmodis. Nemo enim illic transire poterat, qui nõ aut impulsus, aut percussus, aut mutilatus abiret. Dabat ẽt clamores horrendos in cœlũ, & terrificis vocib⁹ omnia quatiebat. Cũq; magno timore vrbis illius populus terreretur, & passim inquireret, quo remedio possent à dæmonis infestatione liberari, erat illic Sanctimonialis inclusa miræ religionis & sanctimoniæ, quæ etiam ob suæ meritum vitæ prophetiæ fuerat spiritu illustrata. Hæc cõuocato vrbis Magistratu: *Si vultis*, inquit, *à dæmonis illius infestationibus periculisq́; saluari, necesse vobis erit, illo in loco domũ Cartusiensibus fabricare.* Venit prophetia ad notitiam Regis & Reginæ, qui deuotione Ordinis vehementer accensi, statuunt singuli seorsum domũ vnã Ordini erigere, & duas pro vna distinctis in locis fabricare. Habito tamen maturiori consilio, primam intentionem irritã facientes, Rex & Regina sua voto coniungunt, & vnum tantùm Cœnobium condunt: tali tamen gloria ac maiestate, fratrumq́ue

multitudine, vt meritò duorum Conuentuum dispendia redemisse putentur. Nam cùm suetum sit nobis duodecim aut fermè viginti Monachos adunare; illi ad quadraginta numerum extendunt: quos magnificis ædificijs extructis, iuxta magnificentiam Regiam diuitijs donant & prædijs. Domo itaque constructa, vaticinium Virginis impletum est. Nam impossibile fuit præstigia illic dæmonum, & terrificos in reliquum clamores audiri, vbi sanctorum Patrum laudes assiduè resultabant in cælum.

VIDE NOTAS.

CAPVT XXXIII.

DE FVNDATIONE DOMVS S. ANNA, *prope Brugas, in Flandria; in qua eximiæ pietatis Moniales etiamnum degunt.*

BRugensis ciuitas est, quam omnes pro sua nobilitate nouerunt. Non longè ab ea habemus Cœnobium sanctorum Virginum quod in honorem sanctæ matris Annæ noscitur constitutum. Annis multis priusquam illic Domum haberemus, pastores, qui nocturnas agebant vigilias super gregem suum, sæpe viderunt illic multitudinem sublimium virorum, qui omnes albis vestibus renitebât. Quæ tandem per Pastores sunt vulgata, & accensis multorum animis, breue illic Cœrobium con-

conſtruxerunt, collectis ex noſtro Ordi-ne ſex Monialibus, cum Patre Vicario & Monacho, vno. Hi hoc in loco multis annis in penuria non parua vixerunt. Dehinc Deus ſuos reſpiciens, redditibus & agris eos amplificauit, & cum corporalibus etiam ſpiritalia adminicula ſubminiſtrauit: ita vt, ſicut in poſſeſsionibus, ſic etiam creſcerent in perſonis. Erat autem in ipſa, quam diximus, ciuitate, quidam Religioſus vir Balduinus nomine, qui locupletiſſimo cuidam mercatori famulatum præbebat aſsiduum, qui ſuo domino & charus erat, vtpote fidelis illi, & neceſſarius. Huic Balduinus licet fidele ſeruitium impenderet pretium tamen ſui ſeruitij non exigebat, committens illud fideli magiſtro reponendum. Agebat & iſte ſeruus nonnulla lucra de mercibus ſuis, & cùm eſſet humilis Dei cultor, locumque ſanctæ Annæ, quem ſupra memorauimus, cum affectu diligeret, decimam lucri ſui partẽ clã illuc aſsiduè comportabat. Nam cũ orationis gratia Sacellum eſſet ingreſſus, & vota Domino exoluiſſet, inſtar viduæ Euangelicæ, munus illic ſuum in gazophilacio dereliquit. Cùmque hoc ſæpe latenter faceret, contigit eum à Vicario domus ſagaci induſtria deprehendi, adeo vt accerſitus, diſcuſſuſque, poſt humilimas illi ha-

bitas gratias, consolatus, & acriore inflammatus voluntate, ad propria sit remissus. Hinc factum est, vt multo frequẽtius feruentiusq; concurreret, & suas eleemosynas copiosius elargiretur; dicens quodam die P. Vicario: *Si Deus benefecerit mihi, vos sine dubio participes eritis. Ego namq; locum hunc diligo, & pro meis viribus illi benefaciam.* Igitur cùm hic Balduinus multis iam annis suo esset domino famulatus, nec iam loco serui, sed filij haberetur, quęrit ab eo suus dominus; quid pro suo velit seruitio mercedis accipere. Respondit ille: *Nihil volo, nisi quod dominus meus mihi dare decreuerit.* Hoc verbo mercator (vti erat ingenui animi) succensus, cum sua coniuge consilium captãs, vnicã illi filiam, additis immensis diuitijs in matrimoniũ dedit. Ex qua Balduinus filios genuit, & filias; factusq; est ex asse hæres domini sui. Qui cernens se non fortuitò, sed Dei munere diuitẽ inclytũq; iam factum, totus cœpit ardere, vt benefaceret domui, quã amabat. Et statim magnis impensis Ecclesiam pulcherrimam à fundamentis erexit: de hinc Refectorium, ambitũ, cellasq; plurimas cum officinis reliquis fabricauit. Duas quoq; suas filias illic virgines, Domino seruituras imposuit: quarũ vna, Maria nomine, Priorissæ officium, laudabiliter administrauit. Hic Bal-

dui-

duinus vsq; adeo (Deo agente) ad sublimia promotus est, tum virtutibus, tum diuitijs crescens, vt Anglorũ Francorũq; Reges, ipsumq; Flandriæ Comitẽ hospitio reciperet, sumptuosissimisq; prãdijs honoraret.

CONCLVSIO LIBRI SEXTI.

NON dubium est, præter ea, quæ iam tetigimus, nonnullas alias nostri Ordinis domos fuisse supernis illustrationibus, aut miraculis institutas. Non enim Henricus Kalkar, de cuius testimonijs hæc habemus, quæ scripsimus, omnia aut nosse potuit, aut indagare: sicuti nec aliũ quempiã, quãtumlibet studiosum, reor facere potuisse. Sunt tamen qui nouam plantationem in oppido Louaniensi, quæ latis, sub honorabili Patre Domino Ioanne Delpho, processibus gaudet, signis dicant & aparitionibus initium, atq; incrementum sumpsisse. At nos quæ certa veritate facta non nouimus, neq; fideli narratione didicimus, literarum monumentis consignare, formidamus. Porrò is, qui in hac ipsa domo Vicarium se gerit, Dominus Ioannes de Louanio (cuius in octauo huius operis libro inter Viros illustres Bostius meminit Carmelita) Tractatum edidit, quale hæc domus principium, qualemq; & successum habuerit, quibusq; auxilijs & adminiculis sit sublimata. Quæ omnia nos intacta relinquimus, breuitati consulentes; satis superq; sufficere arbitrantes, quæ ille prudenti narratione describit. Hic igitur sexti libri terminum statuemus.

Finis Libri sexti.

CHRONICI CAR-TVSIENSIS LIBER SEPTIMVS.

SEPTIMVS LIBER, AGENS de Viris ſpiritalibus, qui hoc noſtro ſeculo ac tempore claruerunt.

CAPVT I.

DE DOMINO NICOLAO ALBERgato, S.R.E. Cardinali, adeoq; & Bononienſis Eccleſiæ Epiſcopo doctiſſimo, humaniſſimoq;.



NICOLAVS Albergatus, illuſtri ortus proſapia, cùm eſſet adoleſcens, poſitus Bononiæ ad Gymnaſia Philoſophorum, adeo in liberalibus ſcientijs emicuit, vt ei in ipſa Vniuerſitate nullus haberetur ſecundus. Erat etiam non minus bonus, quàm doctus: quippe qui lubricum adoleſcentiæ iter, magno ſemper ſtudio declinarat, pius, ſobrius, humilis, timoratus. Hinc pro ſua virtute, proq; ſcientiæ ſuæ claritudine, omnibus erat & honori plurimum, & amori. Porrò ille ſciens ſcriptum eſſe, *iuſtus iuſtificetur adhuc*, domum Diui Hieronymi Ordinis Cartuſienſis, quæ Bononiæ ſita eſt, mirantibus vniuerſis, eſt ingreſſus. Cuius conuerſionis initia magnis claruere vir:

Apoc. 22, 11.

Ingreditur Cartuſiam Bononienſem.

virtutibus. Nam ſicuti erat cæteris doctior, ſublimiorque, ita cunctos humilitate, obſequio, manſuetudine præcellebat. Huius erat meditatio accenſa, oratio indefeſſa, contemplatio porrecta in ſupernis. Omnes ſuam vitam aſpernabantur, dum huius pij Patris vitam, virtutib s plenam, contuerentur. Hinc creuit eius illuſtris opinio per Bononienſes populos; quem, ſuo Præſule defuncto, vnanimis votis in Epiſcopum elegerunt. Trahitur ergo lucerna ardens & lucens è cella, quaſi de ſub modio, & ſuper candelabrum ponitur, vt luceat omnibus, qui in domo ſunt. Trahitur autem inuitus, & quaſi vim paſſus, ipſo plurimum lachrymante, ac renitente. Sciebat enim alias eſſe mundi turbines & aliam ſilentis cellæ internam requiem, & quietudinem. Aſſumptus nunquam cilicium, nunquam humilem Monachi habitũ permutauit, eiſdem ſemper, vt ante cibis & potibus vtens. Et cùm ſibi eſſet rigidus & amarus, omnibus tamen humanum, placidum ſe, ac ſuauem exhibebat. His laudũ titulis à Sũmo Põtifice eſt euocatus, & Cardinalis S. Crucis creatus. Hinc factus eſt toto (vti Arnoldus dicit Boſtius) ſalutifer Orbi: quippe qui, vt alter Helias, pro domo Dei zelum acuens, dignitatis ſuæ Cathedram ſublimibus meritis condecorauerit.

Eligitur Epiſcopus Bononienſis.

Non vult deponere, ciliciũ aut habitum Monaſticum.

Creatur Cardinalis S. Crucis.

uerit. Erat enim vir vbique celebris, & ob ſanctimoniæ ſuæ eminentiam, inter Cardinales, ſingularis. Inerat illi de ſupernis affluens ſapientia, humanarum diuinarumque rerum cognitione admodum illuſtrata. Hinc reipubl. Chriſtianæ, & ipſi Petri nauiculæ in proſperis & aduerſis ornamento fuit, & ſubſidio. Fungebatur etiam ſæpe Legati officio ac dignitate, miſſus à latere: quam quidem ſtrenuè exequebatur, pleniſsimo fungens poteſtatis honore. Et vt ſuis maximis curis, dignus haberetur, ſtudijs aſsiduis incumbebat, crebrò per populos verba Dei ſonabat, dictitabat ſermones, epiſtolas ad diuerſos ornatiſsimas tranſmittebat, tanquam ſapiens architectus ſcitè docteque ſuum implens officium. Hac ſua ſapientia & Regibus, & Principibus, ac magnatibus vbique innotuit. Cuius vita, ſanctitatis exemplū; cuius mores, inſtituta Eccleſiarum, cuius eloquētia, ſtupor; cuius doctrina, miraculū putabatur. Hic terſum virtutis ſpeculū, hic Præſulū & Prælatorū gloria, hic pater pauperū refugium miſerorū diſsidentium magnatū pacis conciliator, ſchiſmatis impeditor, errorū excidiū. Hic Chriſtianæ religionis propugnaculū: qui quicquid agebat, aut præcipuū cogitabat, ad Deū Patrē luminū humilis referebat. Laudes hominum,

Virtutes eius eximiæ.

minũ, vt virus pestiferũ, fugiebat, sed fugienté laus illum & honor omnis insequebantur. Hic pro maiestatis suæ reuerentia Eugeniũ Papã, & Aeneam Syluiũ, (qui & Papa Pius post dictus est) alumnos, familiares, ac cõmensales habuit viros nimirũ & sapientia, & eruditione clarissimos; quos hic Pater ad Põtificatus apicẽ sua potestate promouit. Sed si vis de hoc nobili principe maiora cognoscere, lege ipsum Aeneã, lege Poggiũ Florentinum, lege Bartholomeũ Platinã (qui Pontificum uitas diserto sermone cõscripsit,) lege Arnoldũ Bostiũ Carmelitã, & inuenies quod huius almi Præsulis vita, nulla ex parte laude vacauerit. Tandem anno Christi sexto & quadragesimo post mille quadringentos hoc decus hominũ, hoc clarũ Ecclesiæ iubar, post innumeros labores, post multas patiẽtiæ coronas in ciuitate Senarũ ex molestissima calculi afflictione moritur, caducarũ opũ vacuus, sed plenissimus meritorũ. Moritur, nõ vitã perdẽs, sed melioré ac permãsurã recipiẽs. Exẽterato eo, vt balsamo cõdiretur, inuẽtus est in fundo vesicę habere lapidẽ grãdẽ, instar oui, qui omni ex parte, illic carne obuolut⁹ hærebat. Has calculi passiones immanissimas mira dũ viueret, patiẽtia tolerabat. Tota hunc Italia Virũ planxit; pauperes verò maximè, & calamitosi,

VIDE NOTAS.

Moritur calculi dolore.

mitosi, quos muneribus & adminiculis sępe leuarat. Corpus terra suscepit, animam sancti Angeli cum laudibus exceperunt: quam ad superna euehentes, Sanctorum cœtibus inseruerunt.

CAPVT. II.

DE VENERABILI PATRE DOMINICO, *Cartusiæ Treuerensis professo.*

HVNC comitatur, celebri memoria dignus, Pater Dominicus; qui in domo Ordinis nostri, quam Treueris habemus, magnis fertur claruisse virtutibus. De hoc illustri viro, quę scripta reperi, fideli narratione producam. Erat etenim deuotione præcipuus, cuius omnis mentis ardor Deus erat, qui eius in pectore & ore assiduus versabatur. Hunc namque habens vitæ suæ ducem, semper vel orabat, vel psallebat, vel meditabatur, vel contemplatione suspensus, mentis Sabbatum celebrabat. Vno dierum cùm solus in cella sederet ad mensam, quæ paupere erat cibo referta, cœpit attentè cogitare, quo pacto IESVS infans voluit vbera virginea sugere, panniculis inuolui, fascijs stringi. Quòd flens & lachrymans Christus, nuce potuit, vel pomo quietari, vel prouocatus flosculis, vel munusculis in gratiam reduci. Hæc vir sanctus pensitans, ad sua peccata ocu-

ta oculis reflexis, orat obnixè paruulum Saluatorem, vt offensus sæpe ab eo, secum velit in gratiam redire, dicens: *Tu omnium dulcissime paruulorum, cùm in virgineo Matris sinu recubares, passus te es pomis & nucibus mitigari. Quæso te, vt pro peccatis meis omnibus, quibus te, ô Deus, offendi, tanquam duo viduæ minuta, & tanquam quædam mitia poma, pœnitentiæ meæ exiguum laborem libens lætusq; suscipias, & tuæ me gratiæ reconcilies.* Hæc dicens, lachrymæ illi ab oculis decurrebant. Et ecce humilium consolator à supernis adueniens, subiecto sibi cussino; super mensam eius paruulus Iesus insedit, speciosus nimis, & admirabilis. Tunc oculis lætissimis faciem Dominici, mentemque respiciens, ingenti eum lumine, & exultatione impleuit, & loquens dulciter ad cor eius, Scripturarum profunda; & quædam secretorum illi arcana patefecit. Dehinc cum suauitatis fragrantia superna repetijt. Compleuit Christus, quod in Euangelio promisit: *Vbi sunt duo, vel tres in nomine meo congregati, ibi sum ego in medio eorum.* Matth. 18. 20 Cum Patre Dominico erant oratio; & meditatio cógregatæ, atque ideo dignum duxit Dominus Iesus in medio esse earum. Hic Pater scripto post se reliquit; scisse se fratrem, qui in Mariæ Virginis rosacea corona sese solitus sic exercere, addens cuilibet Salu-

tationi vnum articulum Dominici operis vel paſsionis, prout nunc in multis libellis inuenitur. Cumque hic frater aſsiduus in hac deuotione ſerueret, vidit vno dierum cælos deſuper aperiri, atque illuc attractus, conſpexit Dei Genitricem Virginem, & vniuerſum Angelorum Beatorumque exercitum dulciſona cum modulatione in conſpectu ſanctiſsimæ Trinitatis hoc roſaceum Carmen concinere, & articulos, quorum ſupra memini, cum ſolenni *alleluia* copulare. Porrò vbi inter ſalutandum, ſacrum MARIAE nomen reſonabant, omnes ceruicem ſupplices ſubmittebant. At cum dulciſsimum nomen IESVS, felici intonabant ore, flexis reuerenter poplitibus, Incarnationis myſterium adorabant. Deinde audiuit omnes Dei Sanctos orare Altiſsimum, pro omnibus in terra fidelibus, qui hæc pia ſerta Chriſto & piæ Matri concinerent, dictumq; eſt illi, *accipere peccatorum omnium remiſsionem omni tempore eos, qui ijs ſe laudibus occuparent.* Vidit præterea felicibus oculis, innumeras coronas auro & gemmis rutilantes, quæ parabantur ijs, qui ſerta roſacea celebrarent. Has viſiones non ſemel tantummodò, ſed ſæpius hic frater intuitus eſt, quibus & ſuam, & aliorum ſalutem poſſet cum gaudio cordis & fructu mentis acqui-

Occupare ſe in Dominicæ Paſsionis meditatione, quãtæ ſit virtutis.

quirere. Pater Dominicus de hoc fratre quod narrat, sibi certissimum est contigisse, sed ideo humilitatis gratia se prodere noluit, vt humilitatis meritum integrum penes se custodiret.

CAPVT III.

DE CARMINE HYMNOQVE, QVOD idem P. Dominicus in laudem sacratissimæ Virginis deuotè composuit.

ISTE idem honorabilis Pater, cùm esset sacratissimæ Virgini Mariæ admodum deuotus, carmen Hymnumq; composuit, quod plurimi canere consueuerunt, ita inchoans, *Te cæli reginam laudamus*. Hoc carmen dulcissimum cùm sæpe Virgini Genitrici psalleret, vno dierum raptus ad superna, audiuit Angelos Dei hoc carmen concinere, rursumq; illud in organis cælestibus & cymbalis benesonantibus alternatim concrepare; omnibus, qui in cælo erant, mira alacritate gaudentibus. Quod dũ fratribus ibidẽ degẽtibus innotuit, cœperũt idipsum canticũ frequentare, & ad laudẽ Altissimę Trinitatis, & Virginis Matris ẽt alijs cõcinendũ offerre, anno salutis nimirũ millesimo quadringẽtesimo octogesimo octauo. Hinc cõpletur sermo Diui Bernardi Abbatis, dicentis cælum & cellã, sicuti in nomine, ita & re ipsa plurimum

In Epist. ad fratres Montis Dei, de vita solitaria. mum conuenire: quia quæ geruntur in cælis, eadem sæpe geruntur & in cellis. Audiuit autem hic Pater prædictam harmoniam cælestem ijs notulis insonari ab Angelis, sicuti Cartusienses, *Te Deum laudamus*, concinunt in templis.

CAPVT IV.

DE DIVTINA HVIVS EIVSDEM *Patris ægritudine, ac singulari animi robore.*

NON omittendum de hoc Patre, Dominico, quòd plaga illum Deus percusserit incurabili, vulnereque admodum crudeli, & multiplici dolorum flagello. Erat enim in corpore asiduè miser, quem tam beatum Deus mente statuerat; vt secundùm multitudiné dolorum suorum, consolationes Dei lætificarent animam eius. In ijs corporum pasionibus decem & septem annis perseuerans, compulsus est chorum deserere, & sibimet suisque meditationibus immorari. Erat quidem sibi istud instar crucis grauisimum, sed sapientis sententia solabatur, qua dicitur: *Si non potes id quod vis, saltem velis id quod posis.* Erat tamen in ijs eius presuris cernere hominis inuictum animũ, constãtem spiritum, robur mentis immensum, & quò magis forinsecus premebatur, eò magis de mentis arcano Christi præconia resonabat.

Psal. 5.11.

Terent. in Andria.

nabat. De hoc Patre Dominico, quæ sequuntur, certa narratione cognoui. Vno dierum cùm corporis molestia premeretur, &, Priore absente, pisces non adessent, qui infirmo darentur, pijssima Regina misericordiæ Maria, sui famuli benignè memor, pisces illi à superis transmisit, Angelico adiuuante suffragio; pisces certè & decore spectabiles, & sapore præstantes, quos vt gustauit, citò conualuit. Tempore etiam quodam, cùm vsque adeò alterum crus haberet valido igne inflammatum, & putri carne corruptum, vt necesse esset (ne ad viuum serpant contagia) amputari, veniens chirurgus cum ferramentis, vt crus tabidum resecaret, sanum illud, pulchrum, ac nitidum reperit; non sine ingenti omnium admiratione. Orauerat nempe Dominicus Virginem Genitricem, quæ mox vocata summum illi periculum vertit in gaudium. Alio quoque tempore, cùm oculum vehementer læsum haberet, & ipsam Christi Matrem pro antidoto precaretur, illa nihil morata, oculum illi sanum nitidumque restituit. Vice quadam cùm per ignorantiam venenum hausisset, & vitæ periculum immineret, orauit suam promptissimam misericatricem, & dicto citius est liberatus. Est tractatus editus de vita huius optimi Patris, VIDE NOTAS.
 tris,

tris, in quo longè (vt fertur) præclariora narrantur, quemque ego non vidi, itaque ideo vltra ſcribere non potui.

CAPVT V.

DE INSIGNI VIRO, AC LITERA-*rum monumentis claro, P. Bartholomæo, Viſitatore Prouinciæ Rheni, ac domus Ruremundanæ olim Priore.*

NON oportuit prǽterire honorabilem domus Bethleem in Ruremunda Priorem Dominum Bartholomæum, ſacræ Theologiæ acutiſsimum interpretem & Profeſſorem, virum egregijs ornatum moribus, & in Regulari diſciplina apprimè exercitatũ. Erat enim ſuæ Prouinciæ clarum ſydus, radios ſpargens virtutum & ſcientiarum, omnibus ſuis humanus & manſuetus, zelator tamen ſacri Ordinis, & ſui corporis domitor inexorabilis. Huius boni odoris fama Reuerendum attigerat Cartuſiæ Patrem Generalem, atq; ideo eum ad Capitulum commune ſuetus eſt euocare. Ille verò tanti itineris laborẽ aggrediens, (diſtat enim à Sabaudia, in qua domus Maioris Cartuſiæ eſt; ducentis miliaribus Gelriæ Ducatus) non equo vehebatur aut aſino; ſed caſtigandæ carnis cauſa, per tot viarum anfractus, per altos & moleſtiſsimos montes, pedibus ſuis iter conficiebat. Quem venientem, vt Dei Angelum

Pedes aliquoties ad Capitulum Generale ſeſe contulit.

gelum Pater Reuerẽdus excipiebat, quem & vniuersi Patres, illic congregati, vt singulare Ordinis lumen intuebantur, cui & disponendarum rerum Capituli magna authoritas impendebat. Hic (vti Bostius Carmelita scribit) authorum approbatiorum libros multos & varios scrutatus est, quos ad medullam sagax cognitor introspexit, & optima sibi cupidè delegens, magnum & pretiosum doctrinæ thesaurum posteris dereliquit. Conscripsit insigne opus acri cura & diligentia de Orationis Deuotionisq; exercitio, vbi mira occurrit sententiarum pulchritudo, & stillantium medicina verborum. Scripsit & Vitiorum Summam, dignam nulla posteritate deleri: in qua non minus vtilis, quàm subtilis fuisse scriptor agnoscitur. Tractatum insuper de esu carnium, Monachis secũdùm Regulam S. Benedicti professis interdictam. De Proclamationibus Capitularibus. De Iudicijs temerarijs. De Iuramento & Voto. Hos Tractatus, cæterosque, totidem respectant laudes, quot suum authorem nobilitauêre virtutes. Obijt quàm deuotissimè, Anno millesimo, quadringentesimo, quadragesimo sexto, quarto Idus Iulij odoriferæ doctrinæ fragrantia longè lateque diffusa, sepultus in domo Ordinis Coloniæ Agrippinæ.

VIDE NOTAS.

Obijt Coloniæ, ibiq; & humatus est.

CAPVT. VI.

DE PATRE DIONYSIO RYCKELIO, *eiusdem Cartusiæ alumno, eiusq; scriptis ac reuelationibus.*

SVB hoc Patre Bartholomæo Dionysius à Rickel claruit in eadem domo Ruremundensi, vir magnarum opum spiritualium: quem cum exuberante sapientia præclara decorabant ornamenta virtutum. Erat enim sublimium rerum arduus contemplator, diuersorum librorum locuples scriptor; vt meritò magno illi Dionysio Areopagitæ fuerit comparandus. Erat in otio negotiosus, & in negotio otiosus; & in vtroque admodum fructuosus. Supra modum rerum contemptor caducarum, & maximus, etiam dum necessitas illum cogebat, pecuniarum aspernator. In otio suo, quod toti Ecclesiæ Christianæ negotiosum fecit, scripsit libros penè innumerabiles, in quibus suam abundè scientiã inclarescere fecit. Verùm quia hi libri proprium syntagma desiderant, suo eos loco enarrabimus. Hic, licet in dies plura conscriberet, erat tamen altissima sæpe contemplatione suspensus, nec minus orationi & animarum saluti vir Deo plenus inuigilabat. Erat illi pro tota Matre Ecclesia solicitudo mordens & frequens; hincque Deo supplicem se agebat,

VIDE NOTAS.

&

& aſsiduo precabatur affectu. Habebat, vti ſcriptum reperi, reuelationes crebrò diuinas, & has etiam arduiſsimas.

CAPVT VII.

PRIMA REVELATIO FACTA PAtri Dionyſio.

IN ſacro Hypopantis Feſto, quod nos Purificationis B. Mariæ Virginis dicimus, fuit hic pius Pater Dionyſius tempore Miſſæ ſub aſpectu omnium fratrum in choro extra ſe raptus ad ſuperna, quod illi ſatis familiare noſcitur fuiſſe. Eſt autem in ſpiritu eleuatus ad contuitum ſuperbenedictæ & altiſsimæ Trinitatis, ad contuitum increatæ & incircumſcriptibilis lucis, quantum intueri potuit mortalis, & cito recidentis hominis infirmitas. Cumque in ipſam diuinam claritudinem obtutus infigeret, ad precationes deuotiſſimas ſe conuertit, volens ſupernæ clemētiæ Eccleſiam ſuam conciliare militantem, ſuiſque eam precibus in ſui miſeratoris gratiam reuocare. Cui Deus ita reſpōdit. DEVS: Quid tu, ô fili, pro Eccleſia mea requiris? DION. Requiro, mitiſsime miſerator, vt de ſuperno cælorum habitaculo ſponſam tuam Eccleſiam reſpicere digneris, reſpectam in melius reformare, reformatam de vaſtantium manibus eruere, erutam verò ad antiquum gratiæ tuæ

Conuentualis.

Hinc fuit Doctor extatiсus nominatus.

Colloquium Dionyſij cum diuina Maieſtate.

munus reducere. DEVS: Ecclesia penè vniuersa à me recessit, adulterinis amoribus occupata, & vsque adeo deformis effecta, vt à planta pedis vsque ad verticem non sit in ea sanitas, scissuris, plagis, & vlceribus plena. Sunt tamen in ea non paucæ, bonæ, & catholicæ animæ. DION. A Patre misericordiarum misericordiã petimus, non iustitiam, mi Domine Deus. Duplicem quippe nobis viam constituisti veniendi ad te: quarum vna misericordiæ est, iustitiæ altera. Quæso ergo te, misericordissime Deus, age nobiscum secundùm innumeram multitudinem misericordiarum tuarum. DEVS: Et vis tu, vt scelera tanta, tamque enormia, multa remittam, & totum misericordiæ tribuam, iustitiæ autem nihil? Non vis me agere iuxta Ordinem meæ sapientiæ? Legistine quòd *honor Regis iudicium diligit*? DIO. Peto te, omnium mansuetissime, vt in miserationibus tuis præuenias nos, & corda tibi rebellia corrigas, emollias, & conuertas ad te. Maior est enim in immensum bonitas tua, Domine, quàm sit peruersitas prauitatis humanæ. *Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam, neq; retribuas nobis secundũ iniquitates nostras.* DEVS: Licet absolutè omnia possim, iuxta tamen sapientiæ meæ censurã omnia ago, & in cunctis operibus

Psal. 98. 4.

ribus meis iustitiā meā misericordia mea contēpero. Nā & eam ego maximā misericordiā esse statui, quando per increpationes & flagella rebelliū dura hominū corda visito in præsenti vita, ea sic admonens, & ad me conuertēs. Supra adamantē indurata sunt mortaliū corda, nec possunt innumeris meis beneficijs aliquatenus emolliri. Diu sustinui, diu patiens fui, crebrò vos de cōuersione admonui, & hæc quæ nunc imminēt aduersa, prædixi. Verū quia nulla est emēdatio cósecuta, necesse est, vt adamātina corda duris aduersitatibus exagitē, vt vel tandē *vexatio det intellectū auditui.* *Esa. 28.29.*
DION. Si nos omnino, ô pientissime Deus, miseratione tua digni nō sumus, parce saltem nomini tuo magno, parce locis tibi sacratis. Ecce Ecclesiæ tuæ plurimæ iá destructæ sunt, altaria suffossa, loca sanctorú prophanata. Heu, Christi Filij tui Sacramenta, & vasa sacra impijssimè cóculcata sunt, & Religio Christiana per Paganos perfidosq; blasphematur. DEVS: Tu doles, tu quereris, quòd ea templa & altaria prophanantur, quæ de lignis sunt lapidibusque constructa, quòd vasa ex auro & ære conculcantur, & non doles, quòd tēpla, in quibus ego per fidem & amorem inhabitare consueui, & animarú electionis vasa, ab inuisibili hoste atq; axtermina
tore

tore tam crudeliter & impiè commaculantur, & violantur? Nonne summa in ijs malis mihi iniuria fit? Sed miraris forsan, cur animas ad meam imaginem factas, Christi mei sanguine emptas, iustitia exigente permitto ab hostibus suis conculcari. Mirare potius, quòd homines sua sponte sese subdunt suis aduersarijs constuprādos, in iniuriam mei honoris, in exitium suæ sempiternæ salutis. DION, Benignissime Deus, aspice, precor, quòd in ijs persecutionibus, à perfidis suscitatis, multi simplices, &, vt ita dixerim, innocentes lachrymoso nimis exitio opprimūtur, ac trucidantur. Conspice, quòd & cultus tuus imminuitur, quòd ea loca vbi Christiana Religio solita est pullulare, & robusto amore vigere, modò in delubra sunt conuersa, vbi & Mahometi in posteris figmēta colūtur. Hoc pacto videtur bestia spurcissima agno, vti ante prophetatum est, quodammodo præualere. DEVS: Hāc innocentum simplicitatem, de qua tu loqueris, mea noui sapientia optimè ordinare, & per temporalia, quæ patiuntur, mala, æternis inserere delicijs. Ego vsque adeo bonus & sapiens sum Deus, quòd mala omnia à perfidis illata, nunquam ipse fieri permitterem, nisi scirem maxima ex ijs colligere bona. Quantò igitur mala hæc

Ex malis nostris nouit Deus etiam bona elicere.

hæc grauiora videntur, quantoq; tempora videntur obſcuriora, eò propinquius maiora bona expectes, & tempora longè gratiſsima. Nunquam ego hæc mala permitterem, niſi horum cauſa Eccleſiam vellem erigere meam. Sicuti & tu cernis ad extremam quandam deformitatem, & ruinam penè irreparabilem, nequitiæ ſuæ magnitudine peruenit, nec facili diſciplina, nec leui poterit adnimaduerſione purgari. Qui enim in Eccleſia mea optimi eſſe debuerunt, peſsimi facti ſunt. Ab ijs, remoto omni rubore, nomen meum multo atrocius blaſphematur, qui tamen fideles ſe vocitant, quàm qui nomen meum palàm impugnant. DION. Nemo eſt, mi Domine Deus, qui tuæ poſsit ſapientiæ reſpondere. Noſſe tamen deſidero ego puluis & cinis, an perfidi Turci Romanam ſint vrbem ſanctam expugnaturi, an, & Chriſtiani Principes ſint aduerſum illos pugnaturi; vincendique ſint ab impijs, an verò illos ſuperaturi. Hic frater Dionyſius profundum quoddam occultumque iudicium intellexit, quod non putauit tutò propalandum. Secretum enim Regis occulere, bonum eſt. Hinc ardentiſsima prece conuerſus ad Dominum pro Reipublicæ bono, proque vniuerſa militante Eccleſia, ſupplicem ſe agens exorabat. Et

tunc

tunc vidit in ſpiritu totam Eccleſiam triumphantem flexis poplitibus diuinã precibus velle flectere Maieſtatem, velle ſuccenſam Dei iram mitigare, velle Dei manum, quam ad percutiendum extentam tenebat, premere, ac retinere. Hæc agens triumphans Eccleſia, parum profecit, cui hoc ſolum verbum à Maieſtate reſponſum eſt: *Iuxta menſuram pœnitentiæ, quam perſpexero à peccante Eccleſia fieri, erit imminentium malorum perſecutionumq́ menſura.* Ex hoc Dionyſius aliquid conſolationis accipiens, confortatus clamauit in ſpiritu: Igitur, mi Domine Deus, dabimus operã errata corrigere, & actus noſtros in melius, menteſque formare. Sũmus Pontifex, Cardinales, Epiſcopi, Prælati oẽs cũ ſuis ſubditis, conuerſis ad te cordibus, ſe corrigent, emẽdabuntq́;. Cui Deus: *Dico tibi: Etſi hoc ipſi firma mihi ſponſione promittãt; etiamſi in meo nomine iurauerint, & dixerint: Viuit Dominus, hoc ipſum falsò iurabunt.* Dionyſius hoc Dei verbum diffuſius intelligens, quã nobis propalare voluerit, conſeruatus animo, ſenſit quòd inciperet ad ſe reuerti, ſibiq́; ipſi dimitti. In hoc itaq; articulo coſtitutus, repente clamauit ad Dominũ ſic: *Et in quo, ô Deus omnium ſuauiſſime, in quo igitur ſtat concluſio & ſumma precũ mearum, tuarumq́ miſerationum?* Cui Deus: *Iuxta* (inquit) *emendationũ veſtrarum*

rum mensuram erat & mearum mensura mise-rationũ, mensuraq́; flagellorũ. Hoc dicto, visio ipsa terminata est, qua Deus altissimus & immensus cum vili puluisculo, (vti ipse scribit,) cum extremæ fecis vermiculo, cũ impuro vasculo, & colloqui dignatus est, & respondere. Hanc visionem videtur habuisse, quando magnus Turcorũ Imperator inclytã Constãtinopolim strauit, quã do subacta Græcia, fidẽ Christi penè totã extinxit, quãdo Ecclesias, Monasteriaque innumera subruit, quãdo Christianorũ infinitã multitudinem aut occidit, aut iugo miseræ captiuitatis addixit. At Pater Dionysius cũ hanc reuelationẽ habuisset, dolens ex intimis medullis amoris Ecclesiæ sanctæ ruinam, scripsit epistolas plurimas ad Principes, ad Magnates, ad summos Ecclesiæ Rectores, vt sese corrigerent, collectaque militari manu Ecclesiæ iniuriam vindicarent, sed parum, eheu, monita profuerunt; singulis suis rebus, suisq; delicijs occupatis.

VIDE NOTAS.

Impressæ sunt hæ epistolæ.

CAP. VIII.

ALIA REVELATIO FACTA eidem.

VIDENS DEVS indeuota & ingrata Principum & Prælatorum pectora non moueri, nec corruentis fidei dolere dispendia, in ipsa Dominica Passionis, Deus

Deus animam Dionysij serui sui, cùm staret in choro sub sacro, (aspicientibus cunctis fratribus) ad se attraxit à sensibilibus & suo eam dignatus est sociare colloquio. Dionysius igitur cernens Dei ad se dignationem, cùm charitatis visceribus abundaret, pro communi Ecclesię bono Deum deprecatus est, dicens: *Quaeso te, supermisericordissime hominum miserator Deus, quousq; repellis nos, nec pateris nos inuenire desideratam & multis postulatam precibus misericordiam coram te? Quare oculos tuos auertis, & non respicis clades, oppressiones, ruinas Ecclesiae sponsae tuae, nec preces audire dignaris seruorum tuorum? Ecce mala in nos pessima surgunt, augentur, inualescunt assiduè, & tu taces, & non exurgis, nec misereris? Ecclesiasticus Ordo omnis subuertitur, & dies videntur immnere mali, de quibus iamdudum rumor insonuit: Auditum est, quod gemens conqueror, magnis aduersitatibus Ecclesiam premi, & supra vires tribulationum ponderi fatigari in terris aliquibus; & vereor ne haec sint multarum praeambula calamitatum.* Cui Dominus: Quae de malorum imminentium rumoribus audisti, haec ita se habent in veritate. Et Dionysius: Et quid facies Domine Deus magno nomini tuo? Nunquid continebis in ira tua misericordias tuas? Respondit Dominus: Ego viam misericordię meę poenitentibus non occludo; sed, vt tibi dudum

Dionysius rursus Deum precatur pro Ecclesia sua.

dum protestatus sum, in visione cõsimili, secundùm mensuram vestræ emendationis, erit & plagarum, vel miserationum modus. Reuelationem illã tibi factam vbiq; tu promulgasti, quam etiam Romano Pontifici insinuasti, sed quæ inde est emendatio consecuta? Nonne tuipse apud te dicere soles, multò esse melius, gentem peccatricem & deformatissimam plebem Ecclesiæ per temporales clades fatigari, deprimi, spoliari, quàm in sua pessima vita (quam constat morte esse deteriorem) nequiter prosperari, obdurari, in scelere, & sine fræno impunè peccare? Ad hoc Dionysius: Nil verius dici potest, Domine Deus. Sed reforma tu, quæso, per temetipsum, perq; tuos, Ecclesiæ tuæ deformitatem, & non per maiestatis tuæ sæuissimos inimicos. Hi enim dum Christianum populum affligunt, te grauiter offendunt. Cui Dominus: Nonne tibi æquum iustũque videtur, vt moderatio mea, quæ omnia regit ac temperat, Ecclesiam deformẽ ac delinquentem, castigandam reformandamque per cruentissimos hostes meos committam, quandoquidem hi eam non reformant, qui eam ex officio reformare debuerant? Ad quem Dionysius: Etiam Domine Deus omnipotens, in cuius ditione cuncta sunt posita. Nos certissimè sci-

mus, quod incomprehensibilis prouidentia tua nihil vnquam fieri permittit, nisi ex iusta & rationabili causa, per quam & communia, & amplissima bona elicias. Sed, quæso te, ô suauissime Deus, dic mihi tuo pulueri, quid in tantis malis Christiano populo, quid Clero faciendum sit. Respõdit Dominus: Quid quæris à me, quod ex Scripturis sufficienter agnoscis? Nonne
Iob. 33.14. *semel loquitur Deus, & secundò idipsum non repetit?* Hoc verbo suscepto, Dionysius introrsum conuersus, inuenit se subitò in regionem serenissimæ lucis trāspositum, in qua alta cordis voce sine verborum strepitu clamauit ad verè absconditum & incomprehensibilem Deum: O lux immensa, ô lumen æternum: In te ipso lux es & regio lucis, in qua dilecti tui suauiter conquiescunt, obdormiunt, soporantur. Tu amplissima & impermeabilis heremus, in qua mens verè deuota, & à priuato amore integrè reformata, & supernis illustrata fulgoribus, inerrabiliter errat, & indeuiabiliter deuiat, in qua & feliciter deficit, & deficiendo fortiter conualescit. Neque enim in te principium inuenit, neque finem, sed omnimodum incomprehensæ profunditatis Oceanum. Te splendidissimo totius sapientiæ fonte humanam mentem illustrante, repente veritas inno-

innotescit. Hac luce tuo munere illustratus, nunc cerno Domine, quid nobis miseris agendum sit. Videlicet, vt quisq; fidelium iuxta vocationis suæ exigentiam tibi deseruire, sese reformare, & tuum formidatum tribunal pertimescere meditetur. Hęc dum diceret, nolens eum Deus dimittere inconsolatum, ostendit ei sponsam Ecclesiam suam, qualis post futura esset, integrè splendidam, ac reformatm. Vidit nempe spiritalem eius decorem designari per pulcherrimum eius ac preciosissimũ vestimentum, indicibili arte & colorum varietate distinctum, iuxta illud: *Astitit regina à dextris tuis, in vestitu deaurato, circumdata varietate.* *Psal. 44. 10.* Itemque. *Myrrha, & gutta, & casia à vestimentis tuis, à domibus eburneis.* *Ibid.* Audiuit præterea hic Dei seruus in hac ipsa abstractione, viditque quæ non licet homini loqui. Et reuera nec ista (vt ipse in suis scriptis fatetur) sine grandi protulit rubore. *Non enim* (ait) *mentis secreta pandenda sunt, nisi exegerit id magnitudo causæ aut bonum commune efflagitauerit.*

CAPVT IX.

ALIA EIVSDEM REVElatio.

DOminica post Octauas Paschæ tertia, celo-

celebrante Primitias suas nouello quodã Sacerdote Monacho, cùm hic Dei famulus cum fratribus staret in choro, solita puritate deuotus, facta est super eum manus Domini, & traductus est à sensibus in spiritu æstuans ardore charitatis, intrinsecus mentaliter Deum, fontem immensæ pietatis deprecationibus pulsãs, pro Christianorum Principum pacificatione concordiaque. Audierat enim grauem imminere conflictum inter præcipuos Christianæ fidei Reges, Principes, ac Magnates, atque ideo ijs vocibus cœpit Altissimum deprecari. Vsquequo non misereberis Ecclesiæ tuæ, suauissime omnium miserator? Quare non succurris, non auxiliaris, sed permittis sponsam tuam conculcari pedibus impiorum? Ecce Principes populi tui, qui deberent fidem tuam defendere, aduersarios expugnare, Ecclesiæ tuæ terminos & cultum Christianæ plebis augere, ecce nunc pugnas contra se mutuo componunt, & grauibus se prælijs atterere moliuntur. Heu, mi Domine Deus, quę strages inde sequetur? Nonne populus tuus Christianus vnus & cõfœderatus populus esse debuerat ad impugnandum vnanimiter Christianæ fidei inimicos? At nunc quid tam prauum, tam peruersum, tam periculo plenum, quàm exercitus di-
scordi-

ſcordi inter ſe diuiſione compugnans? Nunc gaudent magnificè perfidi omnes Turci, Pagani, Sarraceni, hoſtes Euangelicæ Legis, dum tam turpe & grande malum in populo experiuntur Chriſtiano. Nunc horum malitia audaciam ſumit, nunc ſe iactitant facilè fore victores, noſtram inſipientiam aſpernantes, atque oſtentui habentes. Cumque his queſtibus, alijſq; nonnullis diuinas aures commoueret, audit ſibi à Domino reſponderi: Certè nunc vides magnam Principum populi mei ingratitudinem, qui pro modica terrenæ hæreditatis ſubſtantia, corda & arma exacuunt in ſemetipſos, cùm tamen poſſent, ſi vellent, per aliam viam longè facilius ad concordiam perduci Zelant ipſi grauiter, & belligerant pro terris ſuis, ſed pro recuperanda hæreditate mea electa, pro Terra nimirum Sancta, in qua humanæ redemptionis myſteria compleui, nullo zelo accenduntur. Ipſi laſciuiunt in ſtratis ſuis, longos captant ſomnos, quaſi iam pacata ſint omnia. Non compatiuntur fratribus ſuis, qui ab infidelibus opprimuntur, nec horum calamitatibus miſerentur. Nunquid hi dolent vicem meam, aut regnat in eis amor meus? Non vtique. Regnat verò in eis amor priuatus, qui improbus & reprobus eſt; ex quo mala innumera o-

riũtur, nempe inquietudo, ambitio, insatiabilis vorago cupiditatis, fœda & adulterina carnalitas, & inhumana belluinaq; crudelitas. Ecce tales sunt hi principes mei, horum etiã tales sunt ministri. Idcirco citò & horrendè apparebo eis, & iudicium durissimum exercebo in eos in quibus cum senio corporis iuuenescunt scelera carnis, & vitia cordis. Nunquid ego per tales expugnabo incredulos, qui sunt ipsis incredulis longè deteriores? Vt sunt mores, sic sunt & eorum vestes. Idcirco nisi ocyus resipiscant, arguam eos in furore, & iustitiæ zelo; & quos altaribus dignitatibus extuli, hos profundioribus supplicijs tribuam cruciandos. Talibus comminationibus pauefactus Dionysius, ait ad Dominum: O clementissime Christe Iesu, ô Verbum æternum propter nos incarnatum, propter nos & crucifixum, parce, obsecro, ignosce, ac subueni plebi tuæ. Præueni, & tange corda nostra, quamuis dura sint & nimium obtenebrata, vt quæramus, ac sapiamus quæ tua sunt. Hoc pacto vnanimes resistemus hostib. honoris tui, hostibus acerrimis salutis nostræ. At hæc supernus Iudex Deus ait: Qui semel loquitur, in Scripturis sanctis suam aperit volũtaté. Quid igitur vis tibi respõdeã? Cósule libros diuinos, Scripturas scrutare cælestes. Audi matrẽ tuam Ecclesiam, sponsam

meam: quæ in se habet inhabitantem spiritum meum, qui omnem docet & suggerit veritatem.

CAPVT X.

INTRODVCITVR IAM IPSA S. Mater Ecclesia, suam exponens cum fletu querimoniam.

TVnc repente quasi ex persona Ecclesiæ insonuit vox ad interiores aures fratris Dionysij, in hæc verba: Audi (inquit) fili mi, audi charæ parentis tuæ voces, questus, & lachrymas. Audi singultus meos, & lamenta tuæ concipe Genitricis. Nam vis immensa me penetrat doloris, & lumbi mei replentur amaritudine. Nonne compassionis dolor sæpe longè præcellit passionis angustias, sicut in sponso meo CHRISTO palam patuit crucifixo. Quibus me putas doloribus affligi, immò verius absorberi, dum recolo qualis olim fuerim, & qualis iam facta sim? Olim fueram sublimis, præpotens, inclyta, gloriosa, diuinis affluens muneribus, diuinis charismatibus decorata. Olim toto regnabam Orbe terrarum, longè latequè ad dextram & ad sinistram penetrans. Olim sanctis Pastoribus, ac Prelatis apprimè gloriabar, gaudebam virtuosis strenuisq́; Principibus, per quos de meis aduersarijs triumphabam. Olim turmis innumeris

coruſca fulgebam vtriuſque ſexus Religioſarum plebium. Olim Collegijs plurimis, & perſonis in ſacris Ordinibus conſtitutis gratulabar, qui omnes in Dei timore, regularique obſeruantia conuerſabantur. Horum omnium ſancta religione & fida conuerſatione plebes meæ Cathotholicæ & ædificabantur, & regebantur; infideles ad Chriſtum conuertebantur, & mihi meiſq; viſceribus incorporabantur. Olim quatuor ſacri Ordines (quos Mendicantes vocant) me in ſuis lætificabant operibus, & plurimum venuſtabant. In ijs erant viri eruditi, feruidi, ſtruenui, timorati, exemplariter regulariterque viuentes, per quos fructus dabam ſaluberrimos, ad conuerſionem, ad prouectum, & ad beatitudinem plurimorũ. At nunc (heu) omnia deformata, omnia collapſa & ſubuerſa ſunt. Obſcuratum eſt aurum, mutatus eſt color optimus. Ego quondã opulenta, repente contrita ſum. Ego quondam pulchra, ſplendida, generoſa; nunc deformis, ſqualida, ægra, hiſpida, lacerata, conculcata, & detrita ſum. Quæ quondam imperioſa regnabam, nunc ad vnum Occidentis angulum compreſſa, & coarctata deliteſco. Nec ſufficit hoſtibus meis hæc mea paupertas, anguſtia, & calamitas, quam perpetior, ſed ex hoc quoque me angulo pelle-

pellere volunt, & me penitus de terra delere. Iam quatuor Patriarchales Sedes perdidi misera, insuper perfidi hostes mei Romanam Vrbem & Cathedram præripere, & euertere moliuntur. Ad hæc mala vulnus mihi intolerabile & inexpiabilis dolor accedit: dum video in ijs cladibus meis, filios meos ad se inuicem acriter inflammari, pertinaciter inter se confligere, suaque discordia aduersariorum meorum vires augere, in meam diminutionem, conculcationem & cladem. At nunc, præuaricatores filij redite ad cor, audite me vestram genitricem, acquiescite, resipiscite. Ignoscite vobis, & in mutuam pacem, fœderaq; iungite & causas irarum vestrarum ad Romani Pontificis examen iudiciumque componite. Cur quæso me matrem vestram in filijs persequimini, cur proximos vestros igne & gladio deuastare, egenos opprimere, & inuicem trucidare contenditis? Pœniteat obsecro errasse vos, & cordis dolore commoti reconciliamini Christo. Compassio & commiseratio vos teneat super concussione & afflictione fratrum vestrorum, quos cruentissimi hostes mei gladio, fame, captiuitate & tributis excrutiant. Horum filios abstractos, & sacrilega fætidæ legis suæ eruditione per doctos, ad sectam perditissimi

ſimi pertrahunt Mahometi. Hæc dicens mater Eccleſia, lachrymis ſingultibuſque intercepta, ſubticuit. Stabat verò interim vir Dei intentiſsima aure lamenta ſuæ matris concipiens, & ei ex intimis animi medullis, vti bonus Eccleſiæ filius cõpatiens: cùm tandem ad ſe reuerſus, non ſine ingenti mœrore quæ audierat, ſecum tacitus memorabat, nec ſeſe poterat à lachrymis tẽperare. Cui etiam præ corporis debilitate, quæ illi ex magnarum rerum oſtenſione obuenerat & præ compunctionis gemituumque magnitudine, cibus omnis reddebatur inſipidus.

CAP. XI.

DIONYSIVS AVDITA SVPERIORE S. Eccleſiæ querimonia, ſcriptis hortatur Prælatos ac Principes, quatenus opem afflictæ matri ferant.

HIs viſionibus à DEO perceptis, ſanctus P. Dionyſius ſcribens ſublimioribus poteſtatibus, Principibus & Prælatis, hortabatur tum minis, tum precibus vt ocyus à prauis ſe reuocent operibus, vt ſe caſtigent, reforment, Deo ſe concilient, ne imminentibus flagellis ac cladibus cõterantur; immo verò, ne æternis citò ſuppliciis deputentur. Breuis, inquit, eſt vita præſens, & arcta eſt via quæ dicit ad vitam.

Matth. 7, 14.

vitam. Nisi igitur conuersi fueritis, gladium suum vibrabit Iudex æternus. Arcum suum tetendit & parauit illum. Parauit in eo vasa mortis sagittas suas ardentibus effecit. Et quod in Euangelio Saluator ait, *Nisi pœnitentiam feceritis, omnes simul peribitis.* Et quod sanctificatus in vtero clamitat Hieremias. *Ecce turbo Dominicæ indignationis egredietur, & tempestas erumpens super caput impiorum veniet. Non reuertetur furor Domini vsque dum faciat & compleat cogitationes cordis sui dabitque impios in vexationē, in maledictum, in stuporem ac sibilum & opprobrium sempiternum eo quod non audierint verba Dei, nec præcepta eius impleuerint.* Et illud Michææ Prophetæ, formidolosa mente pensemus citius adfuturum: *Ecce,* ait Dominus, *ego cogito mala super familiam istam de qua non auferetis colla vestra, & non ambulabitis superbè, eo quod tempus pessimum est.* Hæc & plura id genus Dionysius scribens, hortabatur Magnates, & Ecclesiæ Rectores, vt suæ afflictißimæ Matri subuenirc aduersus Turcas, & Christianæ fidei pessimos hostes, qui grandem quotidie stragem edebant in populo Christiano, qui igne & gladio Prouincias depopulabantur, & regna, qui Ecclesias sacras, & vasa sacra prophanabant, & instar inundantis aquæ Christianum sanguinem effundebant. Sed Reges & Prin-

Psal. 7.13.
Luc. 13.5.
Iere. 23. 19.
Ibi. vers. 40.
Mich. 2. 3.

Principes occidentis huius, nec ad ſanctas adhortationes, nec ad clades euerſioneſq; ſuorum fratrum vlla cómiſeratione mouebantur, vtpote duri, rigidi, obſtinati, paucisſimis tamen Principibus exceptis, qui hortabantur Summum Pontificem, perfidorum veſanijs reſiſtendum, prius tamen ſumma ope atq; induſtria Eccleſiſiam reformandam eſſe; ſed hæ adhortationes nihil promouere potuerunt.

CAPVT XII.

APOLOGIA, SEV EXCVSATIO, CVR Dionyſius reuelationem hanc ſibi ſoli factam, ad aliorum peruenire notitiam voluerit.

ERVNT forſan aliqui, qui hunc pium patrem reprehendant, quod reuelationes ſibi factas non abſconderit, quodque eas non ſeorſum clàm, ſed palàm ſub aſpectum multorum acceperit, cum ſcriptum
Tob. 12. 7. ſit; *Secretum Regis abſcondere bonum eſt.* Et in
Eſa. 24. 16. Eſaia, *Secretum meum mihi, ſecretum meum mihi.* Reuelationes quoque diuinæ, & ſecreta myſteria ſolent vt plurimum ſeruis Dei non in conſpectu hominum aut in præſentia plurimorum reuelari, ſed ſeorſum in ſolitudine vel diuerſorio. Hinc ait
Ezech. 3. 21. Dominus ad Ezechielem Prophetam; *Egredere in campum, & ibi loquar ad te.* Ad has obiectiones Dionyſius humiliter ita reſpon-

ſpondet: Reuelatio ſecretorum ad dona pertinet, gratiæ gratis datæ, ideo ad commune & publicum bonum ordinantur. Quæ ſi occultentur, id vergit in communis boni detrimentum. Hinc horum manifeſtatio non vanitati, ſed charitati (modò oculum ſiniſtram deponas) tribuenda eſt. Fateor tamen, quod non ſine grandi rubore iſta propalauerim quia mentis ſecreta pandi non debent, niſi dum ingens bonum ex his elici, aut grande malum valeat euitari. Enimuero ego meæ mihi cóſcius infirmitatis, ego vir videns paupertatem meam & occultum Dei iudicium expaueſcens, optabam vt hæc ipſam Deus gloriæ reuelaret alijs, qui reuera multò me ſunt & ſanctiores, & meliores. At nunc nemo eſt, qui Dei reſiſtat voluntati, cui in promptu eſt ſua vti creatura ad ſuæ arbitrium voluntatis. *Væ ergo illi, qui contradicit factori ſuo.* *Eſa. 45. 9.* Et quamuis ſecreta Dei ſoleant interdum ſeorſum clàm Dei ſeruis aperiri, nemo tamen neget (qui libros nouit Prophetarum) ſæpè in propatulo occulta & incerta ſapientiæ Dei illis reuelata fuiſſe, vt eis à plebe Dei citius certiuſque credatur, atq; dum iram Iudicis audiunt imminere, territi reſipiſcant, & ab amentia animum reuocent.

CAPVT

CAPVT XIII.

ALIA QVAEDAM REVELATIO, eidem P. Dionysio cœlitus facta; ne scilicet Arnoldus Geldriæ Dux, bellum suo facesseret filio, eumq; prælio lacesseret.

ARNOLDVS Dux Geldriæ disponens mouere bellum in Adolphum filium sibi rebellem, priusquam vterque est captiuitati addictus, deprecatus est Patrem Dionysium, vt mediatorem se obijceret ante Deum ne tanta mala ipse fieri permitteret. Orauit Dionysius, & quod sibi fuerat reuelatum aperuit, scribens ducibus vtrisque sic.

Epistola Dionysii ad Ducē Geldriæ, eiusque filium.

Illustribus & spectatissimis principibus F. Dionysius Cartusiensis in Domino pacem & salutem. Rumores tristes quos in profesto Epiphaniæ Domini à nuncio percepi, mentem meam prostratam vehementius afflixerunt. Hinc toto corde ad misericordem Dominum confugi, & fusis lachrymis ipsum sum per viscera sua deprecatus, vt sua incomparabili pietate (licet id scelera nostra non mereantur) imminentia terræ Geldrensi pericula, dignetur auertere, & in malis tam grandibus ocyus subuenire. Et ecce Pater misericordiarum & totius consolationis suauissimus Deus, qui nunquā corda contrita contemnit, & fusas cum lachrymis preces amoris semper exaudit, me indignissimum hominem hac nocte per suum Angelum pijssimè visitauit, & de multis me dignanter instruxit. Astitit

stitit enim mihi sanctus Dei Angelus, & ostendit mihi populi terræ huius scelera atq; & Magnatum Prælatorumq́ue transgressiones, susurros etiam maligni hostis, qui per mille aditus artes nocendi inquirit, vt totam hanc terram inquietet, conculcet, depopuletur. Et iusto Dei iudicio terra hæc dabitur in manus impij, nisi operibus pœnitentiæ & pietatis studueritis vindicem Dei manum flectere, & mitigare. Pater in filium, & filius insurgit in patrem, & omnia sunt litibus & discordijs plena. Nescitis quia omne regnum in se diuisum desolabitur? Nescitis quod sicut res paruæ concordijs crescunt, ita & res magnæ discordijs dilabuntur? Quantò inter principem patrem, & suum filium est concordia ipsa præclarior tantò discordia fœdior esse noscitur, turpior, periculosior, exitiabilior. Audite igitur ô principes voluntatem Dei vestri. Hortatur enim vos per me peccatorem Deus miserator, qui mortem non quærit hominis peccatoris, hortatur inquam vos & populum subiectum vobis, vt sine mora pœniteamini, vt auertat se quisq; à via sua scelerata & ab iniquitate, quæ est in manibus eius, condignos agendo pœnitentiæ fructus. Pacis fœdera ineat cum filio pater. Quod si per tractatus aliquos pax non statim arriserit, ne desperetis quia adiutore Deo breui tempore pacem videbitis adesse. Intereà per totam patriam hanc nostram in Collegijs, in monasterijs in cunctis deniq; congregationibus sanctis instituantur orationes, celebrationes, pietatis

Matth. 12. 25.

tatis

tatis & pœnitentiæ exercitationes. Instituantur et per temporum interualla solennes processiones cū ieiunijs, lachrymis & disciplinis: quibus humiles & cōtriti, prouocemus ad miserendū indulgentiam Dei. Placatur enim Deus contriti cordis sacrificio. Et nunc sereniſſimi Duces, hunc Dei nostri ad vos sermonem, hanc nostræ paruitatis exhortationē prona & benigna mēte suscipite: Suscipite, inquam, hoc nostrum verbum, sicut est verè verbum Dei, nec per quem, sed à quo vobis transmittatur. Nolite mirari si Deus pijſſimus ad me seruulum suum loqui dignatus sit, cum in Iob ita scribatur: In nocturna visione aperit aures virorum Deus, & erudiens eos instruit
Iob.33.15. disciplina, vt auertat hominem ab ijs quæ fecit, *hoc est, à scelerata nequitia, quam commisit, ne transeat in gladium. In plena verò vigilia ostensa hæc & reuelata sunt mihi, vigilias noctis in orationibus me agente, & super hac causa vestra animum intendente. Non ergo vanitati hæc tribuantur, sed causæ magnitudini, & neceſſitudini communis boni. Dona nempe gratiæ gratis datæ, in aliorum vtilitatem ab altiſſimo conferuntur. Ea igitur abscondere graue delictum est, & publico bono contrarium, Valete.* Hæc epistola tantum valuit apud Duces, vt à bello se continuerint, & patriam ab imminente clade liberauerint.

CAPVT

CAPVT XIV.

QVO PACTO MALIGNORVM INfestatione spirituum inquietatus fuerit.

LEGI in reuelationibus huius Patris, quod fratribus ad cellas post matutinam sinaxim redeuntibus, viderit sæpenumero vmbras seu spiritus candidos: hos comitari, & secum in cellã ingredi. Bonos hos potuit Angelos interpretari, quos ad seruorum suorum custodiam Deus delegarit. Hic pater habuit quẽdam spiritum, à quo in cella nocturno tẽpore crebrò fuet⁹ est à fatigari. Veniens enim super solariũ tanquam si æger lecto decumberet, gemitus altos & suspiria edebat, & nonnunquã etiam sonitus cum graui strepitu excitabat. At Dionysius credens primò bonum spiritum esse, qui ijs motibus suffragia ambiret, licet intentissimè de scripturis cogitaret, & meditando conscriberet surgẽs à sede, ac se prosternens. *De profundis* vel tale aliquid pro spiritu Domino concinebat. Statim ille à motu se compescuit, & paululũ declinauit. Sed cum sæpius reuerteretur spiritus, & semper inuerecundior & molestior redderetur, & à sacris studijs Dei hominem præpediret, timens ne malignus esset, qui eum à bono opere niteretur auellere, ad strepitus eius & clamo

res amplius non surrexit, nec precem vllam impendit. Tunc vehementer indignatus spiritus, quod non posset pium opus scribentis euertere, post molestissimos strepitus à solario per gradus cum impetu descendit, & pessulum cameræ trahens, sese in Dionysium ingessit. Cui ille imperterritus occurrens, *quid*, inquit, *improbe & maligne spiritus. quid iniquum tibi visum est, Dei famulum tuis incursibus fatigare, & à bono opere me velle tua pertinacia præpedire? Abi hinc ocyus, & post hac me agitare desiste.* Paruit præcepto iubentis & citius aufugiens, nunquam vltra comparuit.

CAPVT XV.

CVR DIONYSIVS DIABOLO TANtopere fuerit exosus.

ERAT hic vir Dei Diabolo admodum exosus ob sua præclara merita, & ob sacra studia, quibus per populos rutilabat. In Ruremunda autem fuit mulier Sebula nomine, quæ, cum Diabolo fœdus inierat, & pactum fecerat cum morte sempiterna. Hanc Diabolus per Asiam, per Aphricam perque Europam assiduè circumferebat, & ad solennes ludos eam exhibens, in duellis, in hastiludijs, in torneamentis stupente mundo faciebat vbique victricem, Deijciebat etenim mulier armatos pugnatores, &(vincente in se Diabolo)

bolo) cum spolijs victoriam reportabat. Hæc tandem inspirante Deo, & cor eius illustrante resilijt ab amentia, & compuncta nimium Diabolo abrenuncians, ad arma pœnitentiæ tota virtute confugit. Hanc Reuerendissimus Dominus Nicolaus de Cusa Cardinalis, & legatus à latere, cum ijs nostris partibus esset, dolentem, & sibi confitentem à zabuli pacto, & à suis criminibus potenter absoluit, grauem (vti dignum erat) pœnitentiam ei imponens. Stupebant omnes qui ante fœminam nouerant, mutationem in ea dexteræ excelsi. Hic Cardinalis Dionysium ob sua scripta miratus ex monasterio secum abtraxit, vt suo contubernio frueretur. Hinc etiam Rector domus Sophiæ iuxta Buscumducũ est institutus. Solebat itaq; Dionysius hac libertate donatus, sæpenumero Ruremundæ suos fratres inuisere, vt hanc etiam de qua diximus mulierem: quam equidem ideo visitabat, vt eam in pœnitentia confortaret, & sacris roboraret sententijs scripturarum. Diabolus autem etsi esset à muliere abiuratus, eam tamen dimittere noluit, vt eius fieret improbus agitator, qui ante fuerat auxiliator. Veniebat igitur multoties ad eam, vel futurorũ aliquid prænuncians, vel præpediés à studio pietatis. Et quia execrabatur Dionysium,

ſium, cum veniret inuiſere mulierem prę-
currebat, dicens: *Ecce balbus ille & potator vini venit te inuiſere.* Erat quippe Dionyſius impeditioris linguæ, & interdum propter nimium in ſtudijs & pijs exercitijs laborem, vino vtebatur. Quæ inuidus dæmon ad calumniam trahens, vt eum hominibus exoſum redderet, balbum eum ac vini potatorem nominabat.

CAPVT. XVI.

VIDET ANIMAM EPISCOPI LEOdienſis, æternis adiucatam gehennæ ſupplicijs.

VIDE NOTAS. ILluſtris Ioannes de Heynsbergen cum Epiſcopus eſſet Leodienſ. hoc patre Dionyſio familiariter vtebatur, & audito eo multa faciebat. *VIDE NOTAS.* Hic cum eſſet ſeculi vanitatibus deditus, quodam tempore in oppido Ruremundæ ludos & torneamenta inſtituit, non ſine impenſis maximis, ad quos vndiq; nobiles inuitarat, paucis verò ante diebus venit inuiſere Dionyſium, narrans ei, tanquam rem commendatione dignam, quam inſtituerat in oppido vanitatem. Audiens Dionyſius ludicram rem, iratus valdè arguit Epiſcopum vanitatis, aſſerens non debere eum, qui à Deo poſitus ſit, alijs in exemplum religionis ac probitatis, vaniſsimis ſpectaculis, & quæ in perniciem proficiunt animarum, hominum

num multitudinem tenere suspensam, rogatque Presulem vt conceptam stultitiam ob Dei timorem reuocare maturet. Cumque ille audire cõtemneret deprecantem, ait venerandus pater. *Tu rogantem me spernis, sed non me spernet (arbitror) quem in tuam sum amentiam deprecaturus. Ego namq; rogabo Dominum, vt aduersitate aliqua obiecta vanitatis tuæ studium conteratur.* Hæc vbi dixit, dimisit Episcopũ paruipendenté sua verba. Instabat autem dies torneamenti: sed præueniens instantissima prece pius parens ardentes podagras à Domino Præsuli impetrauit, quibus vana illa spectacula optáto successu caruerunt. Sentiens véro Presul se Dionysij oratione præuentum, vt gressus sibi est redditus, ad cellam eius accessit, & conceptas irarum faces in faciem eius ingessit & abijt. Hunc ipsum Pontificem cùm defunctus esset, in nocte diuæ virginis Catharinæ vidit Pater Dionysius post nocturnas vigilias duobus nigerrimis, vallatum gigantibus, squalidum, tetrum, fumoque oppletum. Porrò circum genitalia eius conspexit immensum agmẽ serpentum, bubonum, colubrorum, qui miserum diris morsibus deuorabant. Dicunt verò ad Dionysium dæmones: *Ecce adest Dominus tuus.* Intuens autem in eum Dionysius, cùm nihil opis ille exposceret,

intellexit æterna morte damnatum. Nam præter innumeras vanitates, quibus Deum offenderat etiam in concupiſcentijs fœminarum fuerat, virginum & monialium conſtuprator. Hoc quippe monſtrabant voraces colubri, qui morſibus eius verenda diſcerpebant.

CAPVT XVII.

NOVITIVS QVIDAM IAM VITA functus, ſecundùm quietem monet Dionyſium, vt promiſſo precum ſuffragio ſibi ſubueniat.

AD hunc Patrem cum eſſet eruditiſsimus, tanquam ad Apollinis oraculum pro captando conſilio plurimi confluebant. Hinc interdum impeditus, mortuorum debita fratrum tardius abſoluebat. Mortuus eſt autem illic nouitius quidam Dionyſij patriota. Cui obeunti duo ſe lecturum pſalteria promiſit. Sed cùm à viſitantibus occupatus non cito promiſſa cōpleret, defunctus frater qui huius ſuffragijs egebat, palàm apparuit, obiurgās quod pollicitum laudis munus non perſolueret. Cumque ſe vir Dei excuſare pararet, obrigeſcens, loqui non potuit: intelligens nullam defunctis iuſtam ſatis excuſationem à debitore poſſe prætendi.

Defunctorum debita nulla ratione procraſtinanda.

CAPVT

CAPUT XVIII.

DONATVS DEFVNCTVS CONQVERitur Dionysio.

DOnatus suę domus post mortem apparuit sancto Patri expletis nocturnis laudibus. Apparuit autem flammis vndiq; cinctus, grauem illi querimoniam mouens, quod fratres sui parum sibi impenderent charitatis & sua pro illo debita nō exoluerēt. Simile recolo me legisse, quod quidā vir sanctus audiuit defunctos quosdam fratres amarissimè querulari, se ideo acriter ardere, quod debita defunctorum orationum iuuamine fraudarentur.

CAPUT XIX.

REVELATIONEM ACCIPIT DE STAtu patris sui defuncti.

ORante eo pro Patre suo iam defuncto, & scire cupiente quid secum ageretur vox ad eum facta est dicens: *Quid de parente tuo scire moliris? Tu Dominum pro illo deprecare, si saluandus est*, tua illi proderit oratio, sin minus oratio tua in sinum tuum conuertetur. Hoc responso cœlitus accepto, cùm suspensus illi animus esset, nec à prece desisteret, illo leniter soporato, vidit Patrem suum duos inter nigros æthiopes compressum, dicentem sibi ingenti vociferatione. *Fili amantissime miserere mei, & orationis mihi munus impende.*

Alio miraculo idem comprobatur.

Hoc dicto, à dæmonibus verberatur, & ab ijs, spectante Dionysio, in caminum flammantis incendij præceps immergitur. A quo tandem, pijs sui nati suffragijs, liberatur.

CAPVT XX.

FREQVENTER IN ECSTASIN MENtis rapitur, adeo vt non sine caussa Doctoris Extatici præ se ferat nomen.

HAbebat mirabilẽ & valdè crebram in raptibus gratiam. Nam sæpè ad vocem cytharæ, ac suaues cantilenas, instar Helizei, sursum rapiebatur in Deum, vnde cũ tempore quodam Ecclesiam intrasset S. Ioannis Euangelistæ in Buscoducis, & organa dulcem illic luderent melodiam, vt facie ita & mente mutatus est. Quod cernens venerandus Abbas sancti Martini in Colonia, qui iuxta erat, traxit eum seorsum in Capellam, & statim à se deficiens totus transibat in Deum. Idem alio quoq; tempore in choro accidit, dum ad receptionem nouitij conuentus caneret (vt mos habet) *Veni sancte spiritus*, Nam statim Dionysius extra se positus est, fratribus interrim cum Nouitio ad cellam euntibus, suáque deinde prandia petentibus, sublatus in sua contemplatione permansit. Frequẽter etiam visus est in Choro ita in Deum absorptus, vt fratribus ad eleuationẽ corporis

poris Christi sese prosternentibus, ipse stans immobilis permaneret. Nemo tamē illum tangere præsumebat, licet nullam faceret reuerentiam Venerabili Sacramēto, scientes consuetudinem contemplationis.

CAPVT XXI.

CARTVSIANVS QVIDAM RVREmūdanæ Domus à malignis inquietatus spiritibus, à Dionysio edoctus, summa potitur pace.

FRater Hermannus Lunensis Monachus Rurȩmundanæ Domus cùm vexaretur in cella à spiritu maligno, frequenter intolerabiles strepitus nocturno tempore cōcitans, fratris requiē perturbabat. Hinc tædio & graui turbatione affectus, rogat cum lachrymis Patrem Dionysium, vt quia consuetudinem haberet, cum spiritibus dimicandi, cellas inter se mutuo commutarēt. Cui sanctus Pater. *Non est*, inquit, *opus ô fili, sed vade, & dum redierit ad te spiritus*, suas excitans tempestates, percute *pugno duriter asseres oratorij, & dicito; vade ô maligne ad fratrem Dionysium & me in pace dimitte.* Quod cum ille fecisset, vltra malignus nō redijt, & Dionysius eūdem illa eadem nocte in sua cella spiritum adesse persensit.

CAPVT XXII.

REVELATVR EI STATVS ANIMAE M.Ioannis Louaniensis, insignis S. Theologiæ Doctoris, ob pluralitatem benficiorum purgatorijs flammis excruciati.

HAbuit hic Pater Dionysius præter eas quas ante tetigimus reuelationes, adhuc plurimas quas humilitatis gratia noluit propalare. E quibus vnam adhuc cōmemorabo. In choro fratrum Cartusianorum Ruremundæ iacet sepultus egregius Doctor magister Ioannes de Louanio: vir quidem suo tempore venerandus cui plurimæ erant præbendæ in diuersis Ecclesijs: quarum tamen prouentus in vsus optimos expendebat. Nam in Ruremunda fundauit Cœnobium regularium Canonicorum, & Collegium studiosorum S. Hieronymi Coloniæ Agrippinæ. De hoc viro vidit vir Dei apparitionem satis terribilē. Vidit nempe tribus annis continuis in die anniuersarij huius magistri nocturno tempore sub psalmo, *Benedictus Dominus Deus Israel*, vidit inquam ipse solus (etsi cæteri quoq; frates in choro essent) hunc defunctum horribili quadam sulphurea flamma circumdari, atque consumi. In secunda verò apparitione vidit hūc flammis quidē cinctum mitioribus, tamē quàm ante. Porrò in tertia lenta hūc lambens

bens flãma purgabat. Quæ vt viditDionysius, sublimi cuidã viro Doctori Coloniæ, quem M. Ioannes sui testaméti fecerat executorem huiuscemodi scripsit Epistolã.

Excellenti magistro N. F. Dionysius salutẽ dicit. Cupio rem aliquam doctissime magister tua aperire sapientiæ; quam & vrgente conscientia, & Priore nostro præcipiente, aperire compellor. Licet Isaias Propheta velit secretum suum sibi soli esse secretũ, tamen Saluator Christus Dominus hortatur nos dicens, Quę auditis in aure, prædicate super tecta. *Vnicuiq; enim (vt nostis) datur manifestatio spiritus ad vtilitatẽ videlicet aliorũ. Sed hæc dona reprobis bonisq; cõmunia sunt. Nam & Prophetia spiritus Balaã est ariolo attributus, & Iudas proditor Apostolatus apice est insignitus. Cuius fictam conscientiam Dominus tetigit dicẽs.* Nonne duodecim vos elegi, & vnus ex vobis Diabolus est? *Nõ igitur semper cẽsendi sunt meliores in quib. hæ gratiæ gratis datæ exuberare videntur: cũ & sanctissimus Baptista Ioannes nullũ legatur edidisse miraculũ aut signum. Quæ idcirco dixerim,* ne videar cuiquã iactitare meipsum atq; hoc pacto indignũ me cõstituã, cui habeatur fides, & res ipsa suo frustretur effectu. Et quidẽ quæ narrare institui, poterã ego in tertia persona, quasi de alio recitare, qꝫ & maiorẽ prętẽderet humilitatẽ; licet forsan nõ ampliorẽ induceret fidem, sed quia quæ videntur certiora sunt, quàm

quæ

quæ ab *alijs audiuntur, hinc testem inuoco eum illum, qui per Hieremiam clamat dicens*: Ego sum testis & iudex, *nihil extra veritatem dicturum me, sed qua his oculis vidi, fideliter narratur.*

CAP. XXIII.

ENARRAT IAM HIC DIONYSIVS executoribus Testamenti, quo pacto viderit cruciari animam M. Ioan. Louaniensis Sanctensis olim Ecclesiæ Præpositi.

IN medio chori nostri tumulatus iacet bonæ recordationis Magister Ioannes de Louanio, Xantensis olim Præpositus. Tribus iam annis à suo obitu euolutis, dū in die anniuersarij sui officium pro eo defunctorum in choro à fratribus legeretur, contigit quod subijcimus Nam dum caneretur Zachariæ Hymnus, *Benedictus Dominus Deus Israel*, repentè vidi in plena vigilia corporalibus oculis ignem grandi flamma instar feretri constructum, tanquam si in feretro ipse iacés flammis vltricibus vreretur. Erat autem ignis obscurus, ater, flammiuomus, qui sursum in aera conscédens, terribilem præbebat aspectum. Vnde territus, fratrem qui iuxta me stabat, pulsans; hortabar vt aspiceret. Cumque ille nihil tale videret, intellexi mysterium esse, & ex hoc igne qui feretrum ambiebat collegi animam doctoris igne torqueri. Regres-

Regressus ergo ad cellam, afflixi animam merore, plurimum lachrymans quod nescirem an Doctoris anima posset pœnarũ suarum inuenire remedium. Considerans nimirum, quod pinguia & plurima habuisset beneficia, quodque grandes apud se habuisset pecuniarum aceruos, timere cœpi ne æternis esset supplicijs mancipatus. Hi enim tales sæpè digni sunt morte. Venit deinde annus secundus, & vidi simili tempore & loco super defuncti sepulturã flammas quas ante videram: clementiores tamen & blandiores quam extiterant primæ. Hinc lætus intellexi eum in loco esse veniæ constitutum. Porrò anno tertio inter nocturnas vigilias defunctorum, plus solito aliquid vidi, quod rerum necessitas me aperire compellit: Accensis quippe supra eius sepulchrum candelis, cùm fratres inciperent, *miserere mei Deus*, cecidit super me mentis excessus, adeo vt nec oculos aperire, nec psalmos canere, nec super pedes stare possem. Habui verò tunc non imaginariam, vt ante, sed visionem merè intellectualem: in qua mihi Deus optimus maximus ostendit indigno, quæ nec valeo, nec etiam scribere præsumo. Vidi nempe, quàm inscrutabilia sint iudicia Dei, & quàm sint inuestigabiles viæ eius, & de futura huius magistri saluatione, Deo Rom. 11.

reuo-

reuelante, cognoui, quàm esset pium pro huius anima Dominũ deprecari, & quam impiè, infideliter, ac dãnabiliter eius agerent executores testamenti, qui congestã eius pecuniam nequaquam in animæ eius expendant adminiculum. Agnoui præterea quod multa hic magister pietatis habuerit insignia, ob quę, Deus miserator eũ aspexit. Nequaquã .n. fuerat (vti sunt plurimi heu Prælatorũ) concupiscentijs infectus, tactus, & gustus, sed sobriam semper ac pudicam traduxit vitam. Amabat spiritalium studia literarũ, & publicum Ecclesię bonũ instituere ac ꝓmouere curabat. Congestas opes in pios tribuendos vsus instituit, sed executores eius infideliter agunt. Insuper dum in extremis ageret, gratiam veræ contritionis donauit ei Deus; Caueat tamen quilibet Prælatus, qui pluribus beneficijs & pecunijs gaudet, ne hãc sibi gratiam speret affuturam; sciens quia *priuilegia paucorum non faciunt legem communem*, nihilq; esse iniquius quam amare pecuniam; & quod nihil sit auaro scelestius, sciens quoq; quod qui pecunias habent, difficulter regnum Dei consequentur. Te igitur reuerende magister, qui inter executores huius viri præcipuus electus es, oro atq; obtestor, per eam fidem, quam hic in te esse arbitrabatur, vt omni repulsa dilatio-

latione, vltimâ testatoris impleas voluntatem, ne in te ira Dei deſæuiat. Vincit, fateor, affectio rationem, & veritate neminem palpante, durius ſcribo quam volebam. Verumetiam me tacente tu ipſe noſti quam ſit impium, & periculo plenum vota negligere teſtatoris. Omnino extra viſcera longè exulat charitatis, & omni eſt fraterno ſpoliatus amore, qui ſua negligentia aut vecordia miſeras amicorum ſuorum animas in purgatorij flammis ardere permittit: cùm dicat S. Pater Auguſtinus, *nulla vitæ præſentis ſupplicia, etiam ſi vniuerſa congerantur, purgatorijs eſſe tormentis vllatenus coæquanda.* Hæc tecum ſapienter penſites velim, vt id ages ocyus in anima proximi, quod tibi in ſimilibus pœnis cuperes impendi. At ne te, mi Domine præſtantiſsime, videar præteriſſe, oro obnixè ſapientiam tuam (qui & nummis pluribus, ac beneficijs gaudes) ne ſimile te, aut certè grauius periculum apprehendat. Nihil enim tibi proderunt diuitiæ, quæ ſuum poſſeſſorem à morte liberare non poſſunt. Noli igitur vanis ſpebus extolli, ſola eſt veritas quæ liberat ab omni malo. Tuum eſt ergo à caducis & fragilibus bonis mentem auertere, manſuris & ſupernis opibus inhiare, ſpiritalibus epulis delectari. Non humanis

nis perditorum moribus, sed angelicis virtutibus conformari, iter alijs vita & doctrina ad cœlum pandere, pecunias non congerere, sed inopibus & miseris erogare, paucis contentum viuere, & semper Christi sermonis meminisse, qui ait: *Discite à me quia mitis sum & humilis corde.* Vale mi Domine, & dum hæc publicaueris caue obsecro ne nomen meum seu personam alijs reueles.

CAPVT XXIV.

INSIGNIS DIONYSII CARTVSIANI commendatio, & quàm piè hinc ad Dominum emigrauerit.

HIc Pater Dionysius, si vitam eius consideremus, fuit vir contemptor sui. Porrò sicut is qui amator est sui, fit contemptor Dei, ita qui contemptor est sui, fit amator & contemplator Dei. Hinc iam liquet aduertere, vnde tanta secretorum reuelatio, tanta in omni scientia & in scripturis sacris cognitio prouenerit huic patri de contemptu sui. Quomodo autem sese contempserit, & incurius sui fuerit, patet ex subditis. Nam cibos sæpè edebat quos limaces prægustauerant, & sordium suarum signa in ijs reliquerant. Hinc scribit minister suus, F. Carolus de Herck, illius domus professus, vir verax & bonus, & qui sua Dionysio obsequia sedulus impen-

tabefactum, quod fructus & cerasa, quę limaces sugendo corroserant, manducare non horruerit, immo in delicijs habuerit. Cumque Carolus inde eum argueret, respondit, *nullum in cibo periculum esse, eo quod horum venena vermium mortifera non sint*. Sic gustatos à limatibus fructus ipse sumebat: halecem etiam cùm nimium salsam edere non posset, iussit eam aquis dulcibus temperari, ac tunc ad aerem suspendi: quam non ante edebat, quin putentissimum exhalaret odorem, & cellam suo fœtore inficeret. Prohibente autem ministro ne halecem hanc manducaret, sinite ait malo eam fœtētem, quam salsam gustare. Tantus inerat illi feruor exercitij spiritualis, & labor infatigabilis ad studia scripturarum quod cibos suos sæpè negligeret, & prandium in vesperum vsque differret. Et qui calidos aptosque sumere potuisset, frigidos serò sumebat & incommodos. Quoties insuper animum reuocabat à studijs, semper illi erat psalmus in ore. Dum surgeret, dum se vestiret, dum iret, rediretque, dum se aut lauaret aut calefaceret, semper Domino psallebat solicitè præcauens, ne vel punctus temporis otiosè illũ præteriret. In senio autem paululum scribendi laborem intermittens, animum traduxit ad superna: quo non iam Deum in

duxit ad superna: quo non iam Deum in scripturis, quæ euacuabuntur, sed in suis delitijs inueniret. Et quia Deus amicos suos hîc sueuit aduersitatibus, & corporũ doloribus visitare, hunc virum paralysi visitauit, & calculi ac vesicæ doloribus, alijsq; infirmitatũ miserijs, in quibus semper & patientiam & gratitudinem exhibebat. Habebat etiam crura vlceribus corrosa, ob quarũ curam vel lotionem, nunquam voluit à spiritali labore conquiescere, sed dum minister cruribus intenderet, & inter curandum seu ligandum grauiter eum, vt fit, sæpissimè læderet, ille veluti ad pœnas insensibilis esset, nunquã se retrahebat, nunquam gemitum edebat, sed suæ scriptioni vel studio solicitus incumbebat. Anno integro ante mortẽ, tria carmina decantabat, multis semper lachrymis affluens & gemitibus. Hæc autem carmina interpolatim concinebat. Primum erat illud, quod canitur pro defunctis, nempe, *Requiem æternã dona eis Domine*. Quo certissimè illo se anno cognouit moriturum. Aliud, *Maria vnxit pedes Iesu*, quo sperabat à Christo veniam se suorum peccaminum adepturum. Tertium, *Sancti qui sperant in Domino, mutabunt fortitudinem*: quo fidebat cum sanctis immortalem se fortitudinem consecuturum. Paucis antequam more-

Dionysius calculo ac paralysi cruciatur.

Tria infirmus frequentat Cantica Dionysius.

morereretur diebus, cùm in die sancti Thomæ de Aquino, Missam audisset, & de viuifico Christi corpori communicasset, reuersus ad cellam, dixit seruitori. *Modo mi frater id tempus incipit impleri, quod dudum ante prædixi. Si iam amplius vixero, necesse erit me de loco ad locum aliorum manibus ferri, & ero fratribus onerosus. Matura igitur, mihi mors incumbit.* Quæ vt dixit, cibum omnem fastidire cœpit. Et vt scribit Carolus, parum aut nihil post gustauit. Crescente verò indies ægritudine, in ipso beatissimi Doctoris Gregorij die, Dionysius Doctor Exstaticus mortem perdidit, & vitam inuenit, felici cũ Christo pace donatus. Anno 1471. De quo ita scribit Bostius Carmelita: *Dionysius contemplator eximius & scriptor vberrimus, in otio negotiosus, & in negotio otiosus esse didicerat. Hic omnes sui Ordinis professores in operum literalium diligentissimè lucubratorum copiosa multitudine (eruditorum omnium assensu) longissimè antecessit. Absit inuidia dicto, Sed nec vel aliquem sibi contemporaneum ei inter maxima patriæ religionis ætatis ornamenta iure numerãdo comparabilem puto; vt mirandum iure sit, quo nam pacto tanta percurrere, tanta intelligere ac meminisse, & tam latè manãtia profundere potuerit flumina doctrinarum.* Hæc ille.

VIDE NOTAS.

CAPVT. XXV.

QVO PACTO P. LAVRENTIVS, CONtempto seculo, Cartusiense arripuerit propositum, ac quam sanctam in eo vitam duxerit, piè in Domino obierit.

SAnctæ recordationis Laurentius Prior & Vicarius quondam domus Capellæ sanctæ Mariæ prope Angiam, ita in nostro sacro ordine operibus clarus effulsit & meritis, vt inter suæ Prouinciæ Cartusianos, quasi sidus illuxerit matutinum. Nam ante conuersionem cùm diues esset & magnarum opum, haberetque plures opulentos commensales clericos, tactus diuino spiritu introrsum, subitò domus suæ præclaram supellectilem vendidit, & in pauperes aurum omne distribuit. Quod vt ciues agnouerunt, amici sui interrogãt eum, an insulsus factus sit, qui sic repentè res suas omnes profundat ac dissipet. Quibus ille; *Consulit, ait, Christus in Euangelio, vt si quispiam cupiat esse perfectus, vendat cuncta quæ possidet ac det egentibus, nudusq́ nudum suum sequatur pro se crucifixum opificem.* Probibitum est igitur publicè à iudicibus, ne quis aliquid à Laurentio emat, nolentes suo dulci carere contubernio. Ille sic coarctatus argentea vasa & speciosa quæque (quia vendere non poterat) integra vt erant inopibus dedit. Dehinc possessionibus cunctis

Matth.19.21.

hoc

hoc modo distractis, in tantum pauper Christũ sequutus est, vt ne obulũ sibi vel vnum retinuerit. Ita enim ad me scripsit venerabilis Sacerdos illius domus Capellæ mihi amore coniunctus, quod in tantum pauper ad Ordinem venerit, vt pauxillum ceruisiæ in itinere emere nequiuerit, qua sitim extingueret suam. O insignem paupertatem nostro hoc tempore de opulente inauditam; Et vt mireris amplius; hic vir Deo dignus, ante bonis suis omnibus se spoliauerat, quam sciret sibi locum in nostra religione patere. Sed erat illi fiducia in Deo suo, non se posse ab eo deseri, ob cuius amorem omnia deseruisset. Atque ideo statim vt locum petijt, accepit; & cùm multa alacritate à sacro Conuentu susceptus est, censu pauper & modicus, sed fide ac deuotione ditissimus. Hic igitur Laurentius omnium suorum testimonio fratrum, vir fuit vera religione conspicuus, vir vita sanctissimus, plurimisque à Deo gratijs condecoratus. Erat namque in Dei amore & obsequio feruẽtissimus, tanquam lucerna ardens & lucẽs. Porrò diuinas laudes & Diuæ virginis horas dũ concineret, tam singulari & ardenti mouebatur affectu, vt mirarẽtur, vniuersi atque hunc feruorem annis quadraginta in consuetudinem traxit. Tanta sæpè ine-

rat illi compunctio cordis, vt vberrimis fletibus abundans, loca omnia lachrymis compleret. Multo tempore ob nimium feruoris æstum in choro dū esset ad vtrūque latus psalmos cōcinebat donec illi esset à patribus prohibitū. Habebat sub aspectu omnium, tépore diuini officij, gratiā singularé, & consolationes dulcifluas, per quoddam exercitium de paruulo & agno (quod & ipse vidi) diuinitus sibi reuelatū. Zelum huius viri dignè quis explicet? Corrigebat lectorem in Ecclesia, vel alibi, vt nec syllabam elabi pateretur vel notulam si cantaret. Si quando videbat aliquid agi inordinatè, vel quod statutis non congruit, acri animaduersione sæuiens, inultum ire non sustinebat. Hæc tamen agens, erat nihilominus mœrentium consolator. Videres in vno homine duo contraria, nempe vt & rigidus esset, & humanissimus; dum ratio id posceret. Erat enim consolator, consultor, & adhortator egregius. Hinc ad illum vndique plurimi confluebāt, nobiles, diuites, sapientes, pauperes, desolati; quos omnes benè consolatos atque instructos, lætis à se animis dimittebat. Erat & diuini verbi assertor & promulgator facundus pariter & copiosus: ita vt confluentem (dum concio esset habenda) Ecclesia populum capere non posset. Ab in-

Exercitium de paruulo & agno.

ſantia cum hoc patre creuit miſeratio, e- *Iob. 31. 18.*
ratque ad inopes affluentiſsimus diſtributor, ita vt merito perituri benedictio copioſa ſuper illum deſcenderit de cælo. Eo nempe tempore quo Prioris fungebatur officio, cum eſſet ingens frumenti inopia, & diuerſæ circumquaque regiones graui famis periculo laborarent, ipſe pauperum & calamitoſorum omnium prodigus prouiſor, & paſtor erat: adeo vt de Franciæ partibus tanquam ad quendam aſylum pro ſtipe pauperes confugerent. Cumque plurima iis largiretur, nunquam tamen vel penuriam pertimuit, vel de craſtino cogitauit, ſumma ſpe ſemper ad ſuperna erectus. Octo annis Prioratum adminiſtrauit, in ſua domo, ſtrenuè quidem, ſed & benignè: ſemper ſolicitus ne quid fratribus deeſſet, prouidus animarum curator ſimul & corporũ. Nam vti animarum medicus, ſic tentatis ſuccurrebat, & miſeris: quin & rebellibus durum ſe obiectabat, ſciens *parcere ſubiectis & debellare ſuperbos.* Pitantias fratrum & portiones bonas eſſe volebat & competentes, vt eò robuſtius feruentiuſque laborarent, meliuſque valerent, ſtrictiſsimam tamen ab omnibus exigebat Statutorum & Ordinis obſeruantiam. Poſt annos octo Prioratus ſui hydropiſin

incurrit, eam quam medici rubeam vocant, quæ species præ cæteris difficulter curari poteſt. Pro cuius curatione peritiſſimus artis medicæ magiſter aduenit, ſed vir ſanctus fidens in Domino, nequaquam eſt illum dignatus admittere, quò ſupernus medicus ſuas illi manus miſericordius admoueret. Poſtulans igitur, reperta occaſione, ſibi miſericordiam fieri, per patres ab officio dimiſſus eſt. Quo onere depoſito, aquarum ét pódus, Deo adiutore, depoſuit, & cito valetudinē recuperauit, qui antea proclamatus videbatur. Qui dein Vicarius inſtitutus, tres & triginta poſt vixit annos, ſeruiens Deo in fortitudine ſpiritus. Sunt qui putant hunc Dei ſeruū ſupernis ſæpè reuelationibus fuiſſe illuſtratum, & ſecretis cæleſtibus nonnunquam tranſpoſitum. Putant étiam hunc à diua virgine, & Martyre Catharina (quam ingenti diligebat amore) ſępius viſitatum, à qua & roſam paradiſi pulcherrimam creditur accepiſſe. Verum, quia ſecretum ſuum, vti erat humilis, ſibimetipſum occulendum arbitrabatur, hinc eſt ꝙ nemo ſuorum fratrum hæc audeat tanquam certa aſſeuerare. Aſſerunt tamen omnes eum tam ſancta, tamq; ſublimi conuerſatione reſplenduiſſe, vt piè hęc credi queant. Habuit

Fieri miſericordiam vocant Cartuſiani, dum quis ab onere officij abſolutionem impetrare poteſt.

VIDE NOTAS.

buit quoq; apud Regulares de septem fontibus germanum fratrem, virum meritis sublimibus locupletem. Huic putant Laurentium sua secreta manifestasse, & quæ de reuelationibus iam diximus, insinuasse. Insuper & Margareta Serenissima regis Anglorum filia, & Ducis Caroli Burgundiæ olim relicta, quæ & vniuerso ordini deuota erat, audiēs huius Patris clarissimā famam, grandia ob eius reuerentiam munera fertur contulisse domui illi, eamque vestibus aureis atque holosericis splendidè adornasse. At nunc vt hunc virum sanctum fuisse lector agnoscas virtutem patientiæ diligenter in eo aduerte. Nam patientia opus perfectum habet, vt meritò hunc sanctum vocites & perfectum, quem in magnis aduersitatibus inueneris patientem. Longo ante mortem suam tempore tibias gestabat horrendis vlceribus deformatus, exesas, putridas. De quibus vermes innumeri scaturiebant, qui rodentes tabefactam carnem, immanissimis eū exagitabant doloribus. Quorum tanta erat copia, vt foris sub aspectu fratrum ebullirent. In ijs tamen pœnis maximis nedum patientissimus, sed & iucundissimus videbatur; exultans nimirum & laudans, gratias Deo agens & tanquam prudens

 mer-

mercator sciebat his doloribus, mansuras semper delitias emereri. Verum Domina Margareta, cuius supra memini vt didicit suum patronum tam dolenter affligi, egregium illi chirurgum misit, à quo curaretur. Sed vir beatus sciens his pœnis sibi merita cumulari, chirurgum repulit, dicens; *Medicus meus Dominus est* IESVS CHRISTVS, *huic me integrum committo, qui dum valet, poterit me curare?* Tantam quoq; patientiæ vim exercebat, dum illi tibiæ aut mundarentur, aut ligarentur, vt penè sine tactu esse putaretur. Cumque resolutionis suæ dies instaret, quo tantorum coronam caperet meritorum, visitatus à Conuentu est & inunctus, Priore suauiter illum confortante, & vt agonem suum constanti exornaret animo, cohortáte: cui ille respondit; *Ego tui Pater nec mortem timeo, nec Diabolum mortis autorem, neq; infernum, robor atus Dei gratia, pertimesco. Id enim mihi paruulus quem colui, & Dei agnus contulerunt.* Hæc verba eius penè fuêre nouissima, cum quibus & animam efflauit, feruentissima fide ac charitate munitus. Obijt vero in profesto almæ Barbaræ martiris, anno 1477.

CAPVT

CAPVT XXVI.

DE ADMIRANDAE PIETATIS Patre D. Bosone, singulari Beatiss. Virginis amatore: qua & morienti adfuisse creditur.

COntemporaneus huic Patri Laurentio fuit venerādus Raso, quem vulgo Cæsarium appellabant. Hic in domo Capellę Marię annis xx. ordinem tenuit, nunquam ad dexteram vergēs vel ad sinistram. Hic *vir erat* (vti de sancto Symeone Euāgelium canit,) *iustus & timoratus*, & calore deuotionis succensus, & præcipuus diuæ virginis Mariæ amator: hanc semper in ore, semper gestabat in corde. Hæc tota sua voluptas, suæ omnes deliciæ erat. Per hanc innumeras consolationes, copiosumq; gratiæ munus adeptus est. Multa & præclara Fratres domus Capellę, de hoc beatissimo Patre dicere ac scribere voluerunt. Nam & quæ hic scribo, ab vno illorum ad me venerunt. Hic totū vitæ suæ tempus quod exegit in ordine, sacræ insumpsit orationi, vigilijs, lachrymis, meditationibus, quibus carnis incentiua edomabat, & mētem sæpe secretis cælestibus inserebat. Ad cuius agonem (vti illius loci Fratres affirmant) alma Dei genitrix, dignanter accurrit, & suum dilectum prompta reuisens, magnum illi in extremis laboribus auxilij

ac

ac solatij beneficiũ impendit. Aderant .n. nõnulla probabilia indicia præsentis virginis, & ex hilari claro vultu morientis, & ex infusa repentè in mentibus astantium reuerentia & amore; quibus ad dulcissimam cęli Dominam mouebãtur. Sub hoc articulo ille animam exhalans in sinũ beatissimæ Virginis patronæ suæ, lætus superna conscendit. Porro Fratres hæc videntes, magnis Deum laudibus extulerũt & ædificati plurimum, cum gaudio ad cellas suas rediere.

Obijt. anno. 1470.

CAP. XXVII.

DE P. GERARDO BREDANO, *statura quidem pusillo, literarum verò cognitione sacrarum, & librorum scriptione insigni.*

FLoruit hoc tempore in prænominata domo, honore dignus Gerardus Bredanus, vir quidem instar Zachæi statura pusillus, sed scientia & virtutibus admodũ magnus. Claruerunt verò in hoc patre duo lumina gratiarum, vt esset illustri sanctimonia clarus, & sacrarum scripturarum eruditione sublimis. De quo viro ita scribit Bostius Carmelita. *Gerardus,* inquiens, *animo florẽs claro & illustri, exhortatus est cunctos, ad benè, grauiter, castigateq; viuendum ad se cognoscendum, ad contemnendum hæc caduca bona, inuitans singulos verbo & scripto ad hone-*

ſtas & ingenuas exercitationes, ad contemplationem diuinæ bonitatis atq; ſacrorum.

CAPVT XXVIII.

DE P. GVILIERMO PRIORE DOMVS Capellæ prope Angiam.

Felicis memoriæ Guiliermus apſelus patria & ipſe Bredanus, hoc quoque floruit tempore, quo adhuc in humanis agebat ſacer (de quo ſupra) Laurentius. Hic de domo Capellæ Prior aſſumptus eſt in domo vallis gratiæ prope Brugas, vir alto, vt Boſtius meminit, ſanguine natus, operoſa deuotione totum ſe exhibuit cultoré virtutis, & hoſtem carnis, ſciens continentiam optimam eſſe balſami ſpeciem, quæ corpus à luxuriæ corruptione cuſtodit. Hic in Prioratu in vno quidem ſtrenuus ac ſeuerus, in altero autem, exigente miſeria, mitiſsimus fuit. In exercitatione autem corporali exquiſitiſsimus operarius ſcribitur extitiſſe, nempe in arte ligandi fabrilique ſuperans vniuerſos. Ad quæcunque mittebat manum, excellens & induſtrius habebatur. Porrò quia erat ambidexter, in actione ſpiritali egregium ſeſe opificem exhibebat. Nam tractatus ſcripſit luculentos. Annos quadraginta in ordine expleuit, plenuſque dierum placido ſopore quieſcens. *VIDE NOTAS.*

CAPVT

Cap. XXIX.

QVANTAE PATIENTIAE AC PAVpertatis fuerit P. Hugo Boletus, patria Delphus, officio Prior.

VIDE NOTAS.

IN hac eadem Capellæ domo vixit eodem tempore clarus opinione, sed meritis longè clarior venerandus Hugo Boletus patria Delphensis, qui ante nostri Ordinis ingressum Egmundensis Monachus niger & Prior dudum claruerat: qui post etiam in Priorem domus montis Dei electus asciscitur. Hic tandem Capellæ ad cellam rediit, vir valde timoratus & bonus: cuius vita omnis, erat forma virtutis. De hoc præter alia mihi scriptum est, quod præ cæteris virtus in eo floruerit paupertatis, pro qua sola (vt apprehenderet) à sedibus regalibus Dei filius noscitur descendisse. Hic Hugo tam ardens erat paupertatis amator, vt vix sellam, vix operculum, vix vel breuem supellectilem visus sit possidere, ita omnia voluit in vsus pauperum erogare. Vixit cæcus annis decem; quam calamitatem tam mansueto animo pertulit, vt alterum Tobiam existimares. Nouerat enim damnum externi luminis interioris hominis visu splendidiore vir sapiens compensare. Hic sancto fine potitus quieuit in pace.

CAPVT XXX.

ADMIRANDAE VIRTVTES P. THEODORICI Delphensis, professi domus Capellæ.

IOANNES Theodorici patria Delphēsis in iam sæpè dicta domo Monachus fuit. De hoc mihi ab vno suorum confratrum scriptum est, quod subijcio. Hic in magna semper per annos quadraginta simplicitate & innocentia vixit, in magna solitudine ac taciturnitate præcipua. Tam sollicitus oris sui custos, vt otiosum verbū strictissimè deuitarit. Erat sibi durus, asper rigorosus, in artissima sobrietate & victus tenuitate transigens vitam. Insuper & multum humilis & submissus, suis in oculis sibiipsi vilescens. Amabat Deum & proximum, non qualicunq; sed ardescente amore. Erat deuotus, sanctus, timoratus, non volatili quodā & instabili spiritu, sed omnibus diebus vitæ suæ. Tempus (quo nihil debet pretiosus æstimari) nunquam sine fructu sibi patiebatur aut elabi aut extorqueri. Quoniam semper vel orabat Deū, vel legebat aliquid, vel lecta docebat, vel certè opere aliquo se extendebat manuali. Hic erat vir potens in abstinentijs & vigilijs, & in disciplina regulari exercitatissimus. Erat vir fama celebris, sed coram Deo meritis multo celebrior.

lebrior. Huius conuersatio ita erat omnibus approbata, vt miro modo eum cuncti diligerent, colerent, admirarentur. De quo patres nostri Prouinciales hoc palam pronunciabant. *Si est hoc nostro tempore verus quispiam Cartusiensis, haud dubium, quin iste talis sit.* Semper de illo dum sui hoc loquerentur, compuncti & reuerenter loquebantur, tanquam qui iustus & sanctus habitus sit, ac fratrum syncerus amator. Hoc præclarum & laudabile gratiæ munus de illo narrari solet, quod omni loco ferè ac tempore mentem erectam ad superna gestabat; illuc leuans cor suum, vbi thesaurus suus Christus ad dexteram Patris. Nam in signum huius rei, oculos clausos tamen ad cœlum leuabat, manus iungebat, & totius corporis compositione palàm dabat intelligi, illic se mente versari, quo manus & faciem erigebat. Erat ei istud quotidianum & familiare, & plerunque sic à semetipso raptus stabat, vt nesciret quid ageret vel vbi esset. Hinc interdum priuatim celebrans, leuata voce Præfationem canebat, vel simile quid agebat extra se ductus, nesciens quid actitaret. Ebrius enim amore diuino, carnis sensum plerunque perdebat. Post exactas Matutinarum vigilias, quæ apud nos prolixissimæ sunt, nunquam se sopori siue dormitioni

Sententia superiorum de hoc B. Patre.

tioni tradebat, nisi forte grauis illum cópulisset infirmitas: sed peruigil in Dei laudibus durans, integrum fertur Psalterium sæpè cecinisse. His arduis laboribus licet semper esset intentus, graui tamen se abstinentia macerabat; panem arctum capiens, & aquam breuem. Nam ferijs secundis & quartis potagium solùm, ceruisiamque degustabat. At sextis semper ferijs panem sumebat & sal, fontemque libabat. Cupiebant Patres Visitatores ad communem illum fratrum escam traducere, quibus supplicabat; dicens; *Sinite me Patres, sinite, precor hunc viuendi tenere morem, quem mihi per annos iam quadraginta non sine ingenti labore in consuetudinem traxi. Esset q; insuper mihi permolestum eum victum assumere, quæ in longam dissuetudinem abijt.* Possent insuper multa adhuc præclara narrari, nisi me auocarent alij, quos etiam enumerandos censeo. Esa. 30. 20.

CAPVT XXXI.

DE INSIGNI VIRO D. HENRICO Loenio, diuersarum Cartusiarum PRIORE, quem Patrem Patrum nonnulli nominare consueuerant.

SAnctæ recordationis Patrem Henricum Loenium Louaniensem non oportuit præterire. Hic namq; (vti Bostius scribit) Theologus admodum celebris

 fuit,

fuit, magna pietate & virtute præditus; cuius tam insignis eloquentia prudentiaque relucebat, vt sequaces plurimos, paucos verò habuerit coæquales. Hic Louanij Porcense pædagogium dum regeret, sicut erat scientia famosus, & opinione clarus; ita erat & vitæ probitate clarissimus. Vnde diuino attactus spiritu Ordinem nostrum est Capellæ ingressus. Quem sic omnes & humilem, mitem, sobrium, sedulum ac timoratum in omnibus animaduerterunt, vt statim post nouitiatum Vicarius institutus, & post Patrem Laurentium de quo superius diximus, ab omnibus in Priorem electus sit. Fuit quoq; annis octo Prouinciæ suæ Visitator. Deinde ob nouam plantationem domus Gratiæ iuxta Bruxellas, Prior illic accitus, locum illum annis XX. incolens & regens, personis ædificijs ac possessionibus ampliauit. Verum senio grauis (cum plurimum id posceret) Prioris onere est releuatus, & suæ domui restitutus. Hic tam splendida semper virtute & tanta in omnes humanitate clarebat vt à tota Prouincia PATER PATRVM meritò sit appellatus. Qui cum sibi durus & rigidus esset, erat tamen erga singulos humanissimus. Et licet esset literis famaque celebris, erat tamen sibi pauper & modicus, & in suis oculis

Fit Vicarius & Prior.

Item Visitator.

Cartusiam Bruxellensem rexit annis viginti.

Cedit Prioratu.

oculis humillimus. Ad subditos verò pius admodum parens, mansuetus, lenis, suauis, zelum gerens tamen secundum scientiam. Porrò ad Dominum Deum suum erat deuotus, ardens, solicitus, sanctificationem perficiens in timore Dei. Vnde cum aspernator honoris proprij, equũ ob pauperiem habere non posset, exiens ad negotia domus gratiæ, asinum Pater humilis equitabat. Neq; erubuit semel à sello insidens per medium Bruxellense oppidum (quod populi frequentia plenum est) vsq; ad ipsum descendere forum, pueris plateatim ipsum insequentibus, & subsannantibus. Hinc plurimi ciuium ob eius humilitatem ædificati, plurimi verò qui phaleratis libenter vectabantur equis, confusi sunt. Omnes tamen timore pleni, rogabant eum ne amplius sic cum asino ciuitatem introiret, metuentes ne ob puerorum irridentium nequitiam ignominia plagisq; afficeretur. Habebat quoq; hic sanctus Pater hoc præcipuũ in se bonum, vt si quando (vti fit) inter fratres orta esset cõtentio, nunquam se sopori ad vesperã dedisset, nisi inter dissidentes pax & trãquillitas resedisset. Si quem fratrum suorum aut tentatum sciret, aut miserè afflictum, sedebat cum illo vsque in seram nocte, & & monita salutis inserebat, donec ad

Vehitur asino.

meliorem mentem illum reuocasset. Animaduertant istud Priores nostri, ac miseris subditis fragilibusque compati discant: deponant cornua; & sese mortales homines futilesque meminerint. Amabat verò plurimum eos fratres, qui spiritalibus sese operibus mancipabant, deinde eos qui scribendis sacris voluminibus operam impendebant; asserens *non minorem fructum hos agere calamo & digitis, quam qui lingua & sermonibus populo Dei verba prædicant.* Insuper sicut scriptum legi, visus est aliquoties inter celebrandū, sursum ab humo sustolli, & aliquandiu in aere dependere: vt illuc leuaret carnem, quò iam ante mentem præmiserat suam. Ante mortem quoque ita corpus longa inedia ac tabe consumpserat, vt tam aridum atque exesum, quàm vel baculus, vel truncus arboris videretur. Obijt vero anno ætatis suæ 75. Ex quibus quadraginta sacro in ordine laudabiliter expleuit. Obijt igitur in optima senectute, plenus dierum & operibus bonis. Anno nimirum 1481. Quem expirantem cùm Prior suus honorabilis Pater Arnoldus cerneret, grauiter in corde ingemiscens, exclamauit: *Quorsum mi Pater tu pergis, & cur me his in cladibus derelinquis? Vtinam tecum nunc moriar, qui viuere sine te nō n valeo.* Quod vbi dixit, mœrore pariter & lan-

Quantum Ecclesiæ prōsint, qui pijs vacāt scribendis libris.

languore correptus, comedere vltra bibereq; non potuit; sed diebus tantum quindecim superuiuens, amicum se vocantem, quem apprimè semper amauerat, felici est morte sequutus.

CAPVT XXXII.

DE P. ARNOLDO CARMANO PRIORE eiusdem istius Domus Capellæ Priore, ac Theutonicæ Prouinciæ Visitatore.

HIc Pater Arnoldus Carmanus vir fuit multa religione conspicuus, in rebus agendis strenuus exequutor, sibi asper & rigidus: & quãtum suæ infirmitates patiebantur, inexorabilis sui corporis castigator. Vnde colebatur ab omnibus, & magna cum reuerentia amabatur. Erat quippe Prior in domo Capellæ, & Visitator Prouinciæ Teutonicæ celeberrimus, animarum & ordinis zelator admodum studiosus. Sublimis insuper erat, & humilis, sciens & *a* abundare, & penuriam pati. *a 4. Philip. 12.* Sublimium & superborum *b* colla non *b Eccl. 14. 19* propria, sed Dei virtute calcabat, & submissos atque humiles fratres spe ad superna erigebat. In externis negotijs, & quæ suum officium (quod amplissimum erat) concernebant, solertissimus habebatur, licet esset erga Deum humilis semper, sedulus, & deuotus. Hoc itaq; sagaci rectore

domus Capellæ in ſpiritalibus & temporalibuſque bonis non mediocre adepta eſſe noſcitur incrementnm. Nec minus tota hæc noſtra Prouincia ſub hoc patre Viſitatore floruit virtute, ſanctimonia, dignitate. Nam Prouinciam viſitans, ita regiminis ſui moderabatur officium, vt
c Hiere.1.10. cùm c Hieremia euelleret, diſsiparet, ſeminaret & ædificaret. Hinc dicere ſæpe ſolebat; *Oportet Prælatum ſectari ea quæ decent, ſed ea facere quæ poteſt.* Verum vnctio hæc docet, vel inſpiratio. Sæpe cùm paſsione colica (quæ permoleſta eſt) vel calculi dolore premeretur, neceſſariam ſemper patientiam quaſi clypeum obiectabat, ita vt hanc eius tolerantiam magnopere alij admirarentur. Inter celebrandum vt mihi ſcripſit, qui id ſæpè vidit tam copioſas quotidie ſpargebat lachrymas, vt inſtar inundantis aquæ fluere viderentur. Cumque in Generali Capitulo ſuper ijs à patribus argueretur, & vt obtutibus parceret oculorum moneretur, reſpōdit cum ſancto Patre Frāciſco; *non oportere ob caducum luminu viſum, qui nobis cum muſcis communis eſt, gratiam abijcere Saluatoris.*

CAPVT.

CAPVT XXXIII.

DE P. ARNOLDO GEERTRVDOmontano Vicario ac Procuratore domus Capellæ.

HOc tali tempore viguit in eadem domo alius quidam Arnoldus, de monte sanctæ * Gertrudis, vir ob suas virtutes admodum venerandus. Qui primum Vicarius, deinde ob necessitatem externæ administrationis (cui equidem hic valdè idoneus est habitus) Procuratoris officiũ octo & viginti annis tam laudabili moderatus est industria, vt in hodiernum quoq; diem sua illic laudum præconia perseuerent. Viuebat in hoc officio virtute non facilè omnibus imitabili, nunc Marthæ, nunc Mariæ vicissim ocyum negociumq; consectans, & in externis curis sabbatum mentis custodiens. Hic vir tantæ scribitur fuisse mansuetudinis & lenitatis, vt sibi similem Conuentus ille viderit neminem. Cuius pietatis atq; humanitatis industria factum est, vt ab omnibus loco parentis suauissimi & coleretur & amaretur.

* Est Hollandiæ oppidum.

CAPVT XXXIV.

DE IOANNE ALDENARDO.

IOañem Aldenardũ eiusdẽ domus Monachũ dignis pręconijs qs attollat? Hic dũ ex vtero matris ꝓditurus esset, cõtigit matrẽ in partu intolerabili laborare dolore. Vnde patri suasum fuit, vt fructũ qui esset

nasciturus diuino offerret famulatui. Quod dum ille fecisset, mulier statim puerum peperit elegantem, & quasi sine dolore. Idcirco parentes ab annis teneris hûc viris tradiderunt religiosis imbuendum: à quibus scientias disceret, & virtutes. Cuius tam simplex, innocens, pudica, morigera sobriaque scribitur pueritia extitisse, vt quasi alter Samuel paruulus videretur. Post acceptam in scripturis notitiam, voti fuêre memores parentes, & in grandem quandam diuitemque Abbatiam, quæ in Flandria est, impetrato loco, iuuenem recondunt. Monachi statim huic, opes monasterij enarrant, Abbatis gloriam, amplissima prædia, pingues & multiplices portiones, læta & exquisita conuiuia, nocturnas crapulas, vina falerna: Verum istius generis delitijs, pius adolescens nequaquam aures admouebat. Sed considerans Monachos libenter bibere, rarius psallere, crebros in popina, tardos in Ecclesia, mensas colere, animas deserere, quærere quæ sua sunt, non quæ IESV Christi, clam fugit, & ductus diuino spiritu, domum Capellæ B. Mariæ expetijt & accepit. Vnde à
*c. 4. 25. Domino *Laurétio, cuius supra memini, sacro est hâbitu insignitus, nec minus spiritali virtutum veste interius adornatus. Omni namq; tempore vitæ suæ vestimen-

ta

ta sua candida custodiuit, puram ac simplicem innocentiam seruans. Quem fratres cùm viuidum cernerent, & magnæ agilitatis gratia præditum, Sacristam instituunt, atque officium istud annis quinq; & triginta ita moderatus est, vt sine cuiusquam querela (quod rarò euenit) tali se operi dignum demonstrarit. Nam cùm esset vir bonus, & optimæ conuersationis & vitæ, humilis pariter & deuotus, fieri non poterat, quin & coleretur ab omnibus & amaretur. Amator quippe fratrũ cùm esset præcipuus, facile affectum omnium in se prouocabat. De hoc scriptum reperi, quod voluntariam paupertatem vsq; adeo amplexatus sit, vt vix corporis necessaria dignaretur admittere, nec quicquam in cella conspiceretur habere. Si quid illic fortè inuenisses, ita vile & abiectum erat, vt Christi IESV in præsepe constituti esse arbitrareris. Hunc asserũt ab infantia virgineæ semper puritatis floruisse, ita vt agnum sequeretur quocunq; diuerteret, eo quod virgo esset, integerrimus. Primam post acceptum habitum facturus Priori suo confessionem, ignorabat tanquam nihil sibi conscius, quid deberet confiteri; sic semper à spiritu sancto custoditus, vt mortali nunquam putetur peccato contaminatus. Ante assumptum ordinem, & post

Fuit Sacrista ad annos 35.

ſic timoratè ſe ſemper geſsit, vt cū ſimplicitate colūbæ ſerpentis aſtutiá poſsideret. Bona hæc immo & neceſſaria ſerpentis aſtutia eſt: qua qui caruerit, peſtiferos atri colubri, morſus nequibit euadere. Hunc, cum Dominus vellet à Sacriſtæ officio remoueri, & à labore requieſcentem ſibimet viuere, grauiſsimam illi immiſit infirmitatem: qua penè vſq; ad agonem vigente, Prior Arnoldus (licet inuitus) eum abſoluit. Abſolutus ſtatim conualuit, ac tunc maximè ſibi redditus, ſedebat ſolitarius & tacebat & leuabat ſe ſupra ſe. Decem annis quibus ſuperuixit, durus ſui corporis ac rigidus caſtigator exterioris hominis fatigationem in tranquillæ mentis pacē traduxit. Incredibile eſt, quàm amplos magnorum meritorum theſauros ijs in annis congeſſerit orando, pſallendo, contemplando, non ſecus quàm auarus quiſpiam aurum ſitiens, opes innummeras & congerit & concupiſcit. Sic vir iſte ſanctus nimium auidus multa bona colligere, nullam die ac nocte ſibi paſſus eſt carnis requiem impertiri. Cumque ſuper hoc ab amicis fratribus leniter corriperetur, reſpondebat dicens; *Dum tempus habemus, bonum operemur*, omne quod poſſumus. Veniet enim & iam propè eſt tempus quando

do nemo quicquam poterit operari. Operemur igitur quia non est apud inferos inuenire cibũ. Ego iam de propinquo præstolor aduentum Domini. Hæc dicens, atque aſsidua mente reuoluens, oblitus quæ retro ſunt, in anteriora ſe extendebat ad brauium ſupernæ vocationis. Hinc etiam fidelibus oculis in remunerationem aſpiciens patientiſsimè corporis duras (quas quotidie patiebatur) moleſtias tolerabat, vt aſcenderet ad populum accinctum noſtrum. Tam crebris carnis quatiebatur anguſtijs, vt merito in ſanctorum Martyrum poſſet numero recenſeri. Erat igitur hic Dei ſanctus ſpeculum virtutis & gratiæ in ſanctimonia, in tolerantia, in humilitate, in frugalitate, & in ardenti ad omnes charitate: Cuius deuotionem, hilaritatem, & diuini in eo ſpiritus feruorem nemo ſatis potuit admirari, minus verò æmulari. Sic latitabat lucerna ardens ſub modio, paucis interea fratribus lucens, donec illum Dominus ſupernis luminaribus & lapidibus ignitis inſeruit. Duos dies ante feſtum Præſentationis virginis matris miti febre correptus, in ipſa ſolennitate inter brachia intactæ Virginis impollutum ſpiritum exhalauit. Ordinem namque inuiolabiliter tenuit annis quin-

Obijt anno Domini 1491. quinquaginta, obijtque anno Domini M, CCCC. XCI. Habuit vero hic Dei seruus duos germanos in nostro Ordine vnum Procuratorem domus Leodij, virum multa virtute conspicuum, & alterum qui in domo Valencenaro in egregium se gesſit Prælatum. De quo patre multa tum commendatione tum imitatione digna etiam narrantur: quoniam vir sanctus & pius, Dei cultor erat acceptissimus. Porrò hæc quæ de illustribus domus Capellæ patribus scripsi, à venerabili illius domus sacerdote exarata suscepi: qui testatus est, se nudam ac simplicem veritatem commemorasse, neq; fictis vsum phaleratisq; sententijs, sed rem omnem vti fuerat gesta enarrasse.

CAPVT XXXV.

DE STEPHANO SENENSI PRIORE in Seyst, qui ante Ordinis ingressum B. Virg. Catharinæ Senens. Amanuensis extitit.

AT nunc paululum ad superiora narrationem reuocanti primus occurrit Venerandus Pater Stephanus Senensis Prior domus sancti Ioannis Baptistæ in Zeilt. Qui ante Ordinis ingressum ministrauit virgini sacratissæ Catharinæ de Senis: quæ hunc iuuenem ob puritatis suæ nitidam innocentiam sibi familiarem effecit:

fecit: quem & secretis suis, arcanisque cœlestibus sępè interesse voluit: quemadmodum IESVM Naue Moyses secum introduxit, quoties superna oracula esset præcepturus. Rapiebatur nonnunquam sanctissima Catharina in mentis excessum in quo cum sponso cœlesti loquebatur, agẽs apud illum miserorum mortalium causas, illo instar seueri iudicis mundi scelera arguente, & hac mortalem caducamque delinquentium fragilitatem obiectãte. Quas inter sponsum & sponsam collocutiones Stephanus calamo excipiebat: dignus qui his sacris sermonibus interesset, & Deum audiret sua verba sonantem. Extat horum verborum sua manu cõscriptus liber, qui iam vbiq; diffusus nomen accepit vt *liber doctrinarum Catharinæ Senensis* vocitetur, grauissimis saluberrimisque vndiq; sententijs illustratus. Hic igitur scriba virginis Stephanus, cùm tẽpore quodam grauissima febre quateretur, nec suum posset almæ virgini præstare obsequium, illa compatiens amico febricitanti, zelo magnæ pietatis accensa, lectulum in quo decumbebat infirmus adijt, & ijs verbis trementem magno frigore est allocuta: *Nolo mi Stephane vt amplius his febribus fatigeris. Surge igitur, & ad consuetum officij tui munus accede.* Hæc vt elocuta est, febris statim euanuit,

Exod. 32. & 33.

VIDE NOTAS.

euanuit, iussa Virginis expauescens; ille verò integerrimè sanus, ad suum sese ministerium recepit. Hæc virgo beatissima cum iam ex hoc seculo ad superos esset migratura, hunc ad se Stephanũm vocauit, suadens primum, deinde etiam contestans, vt post suum obitum Cartusiensem Ordinem citus arriperet, humilem in eo Christi semitam ambulaturus. Postea prophetico illustrata spiritu prædixit hunc magnum in ordine futurum, & animarum lucra non minima acquisiturum. Itaq; nobili virgine ad superos translata, Stephanus ad Cartusianam domum diui Ioannis Baptistæ in Seist commigrauit habitumq; suscepit. Qui tam sanctè illic tamque piè ac humiliter est conuersatus, vt manifestè clareret sanctissimæ Catharinæ mores in illum esse transfusos. Exprimebat namq; probatissimis bonarum virtutum exemplis, quod discipulus à magnæ eruditionis magistra didicerat. Hinc Prior ibidem electus, actiones suas omnes dignitatis & splendoris plenas instituit, copiosamque animarum messem horreis cœlestibus inuexit, quam nulla vetustas obliterabit. Scripsit quoque tractatum fide plenum, de vita & moribus diuæ Catharinæ magistræ suæ, quem Raymundus de vineis adiecto grandi volumine consummauit.

Con-

Concinnauit autem & alia nonnulla arte & ſtudio celebria, quibus replere apes floribus atque innectere videretur. Tempore ſciſmatis extitit hic Dei ſeruus Generalis Prior in obedientia Vrbani Papæ VI. & ſucceſſorum ſuorum vſq; ad Eccleſiæ & ordinis vnionem. Ea tamen vbiq; vſus eſt modeſtia, temperantia, prudentiaq; qua ante ſemper noſcitur floruiſſe. Prudentia enim Prælato eſt neceſſaria, quæ mater virtutum eſt, morumq; regina: quæ in actibus obeundis ſemper præuia eſt & præmonſtratrix. Hinc (patre Bonifacio Priore tunc domus Cartuſię poſt finitum ſchiſma ſuum officium Generalatus deponente) hic Stephanus ad Capitulum Cartuſiæ veniens, ſupplex ſuum quoq; depoſuit, ſibi ac ſacræ ſolitudini viuens, præſtolanſq; indies aduentum ſponſi ſui. *VIDE NOTAS.*

CAPVT XXXVI.

EXIMIAE VIRTVTES P. OSVVINI de Becka, Cartuſiæ Gandenſis vti profeſſi, ſic ante Ordinis ingreſſum vtriuſq; iuris Doctoris celeberrimi.

OSVVINVM de Becka profeſſum domus Vallis regalis prope Gandauum, iuſtũ non fuerat præteriſſe. Virũ nimirũ magnarũ virtutũ & ſacri Ordinis zelatorẽ: qui ob meritũ clariſsimæ vitæ Prior S. Trini- *VIDE NOTAS.*

Trinitatis in Burgundia est destinatus. Fuit quippe vtriusque iuris Doctor peritissimus; clarus vbique ac serenus effulgẽs, & (vt de eo Bostius suo nobili eloquio scribit) *inter doctores doctior, inter sapiẽtes sapientior, inter optimos melior, inter maximos maior. Erat vtiq; praeco, interpres, internuncius melliflui eloquij diuini, tuba Euangelij, angelus pacis, amicus sponsi, lingua muti, pes claudi, sal terrae, patriae lumen. Turpe equidem putauit ab instituto maiorum desistere, auitae paternaeq; virtutis haeres, nihil habens non magnificum, non splendidum, non excelsum.* Haec Bostius.

CAPVT XXXVII.

MORES AC CONVERSATIO ANthonij Suriani, ex Monacho Cartusiano Venetorum Patriarchae electi, admirandae pietatis Viri.

VIDE NOTAS.

FRANCISCVS Philomusus Pisaurensis orator Venetorum facundissimus, in oratione quam habuit ad Senatum in ingressu reuerẽdissimi Patriarchae principis atque Archipraesulis Anthonij Suriani, ex Cartusiensibus qui Venetijs sunt per Ducem & Senatores assumpti. *Anthonius*, inquit, *Surianus de nobili Suriana domo seu familia ortus, qui in sanctissima religionis Cartusianae claustrum sese abdiderat, illic in illa heremo, in illa solitudine, in illa parcissimi victus vestitusq; inopia perseuerans, & ad extremum vitae diem*

Verba Francisci Philomusi de virtutibus Anthonij Suriani.

per-

perseuerare cupiens illic latitans & vni Deo inseruiens contemplationi, ieiunio, deprecationibusque deditus, tam ignorare hæc mortalia, quàm ignorari à mortalibus expetebat. Verùm exactissimam serenissimi Principis sapientissimiq; Senatus diligentiam ipse Pater Anthonius latitans, latere non potuit. Senatus nempe intelligens in re ardua nihil ambitioni, nihil amicitiæ, nihil necessitudini dari oportere, essetq; in votis omnium, optimum ac probatissimum aliquem sacerdotem in Patriarcham deligi debere, omnium iudicio atq; suffragio SVRIANVS ANTHONIVS *Patriarcha deligitur, & delectus à summo Pontifice approbatur.* Dehinc Philomusum sua oratione sic alloquitur Patriarcham. *Norunt optime Præsul, norunt Patriarcha sanctissime ij patres Senatores, non ob propinquitatem, non ob claram ingenuitatem sanguinis non ob natales suos, non ob amicorum tuorum suffragia, sed ob vitæ morumq; sanctitatem, huic te apici conquisitum. Delectus igitur ab vniuerso senatu, à Summo Pontifice confirmatus publicis affectibus, publicis vtilitatibus tu cessisti, & huic operi potius quam honori colla submisisti, Christi tui iugum recusare noluisti quod leuissimum & suauissimum esse didiceras, illius testificatione in cuius ore nunquam inuentum est mendacium. Fueras tu quidem multo antea Patriarcha Patrum, & piorum Princeps sacerdotum, atq; sacratæ parens vitæ, honestate, doctrina, integritate. Multo igitur antequam de-*

ligeretis meruisti postea delectus paruisti, & ad hanc dignitatem obsequendo peruenisti. Maluisses tu quidem id esse quod fueras, gaudebas illa tua solitudine vbi humanitate, modestia, benignitate par esse omnibus immo vero infimis te aequare gestiebas: Hoc vno tantum caeteris praestantior quo humilior, quo sanctior, quo obsequentior (vt vni Deo placeres) esse cupiuisti. Verum & illud amplissimus hic Senatus prauidebat, ardentem religiosi viri lucernam non sub modio collocandam esse, sed super candelabrum vt luceat omnibus qui in domo Dei sunt: vt videant non tantum ea quae vir iustus agit, sed & quae sibi ex illius praemonstratione sint agenda, cum bonorum studia operum magis exemplis doceantur, quam verbis. Deinde Philomusus Ducem ac Senatum alloquens, subinfert: *Habent igitur tibi primū serenissime Princeps, vobis deinde omnibus, Patres cōscripti, immortales gratias, tum vniuersa ciuitas tum clerici omnes praecipuè, atq; Sacerdotes. Vident enim vestris studijs atq; suffragijs eum sibi Praesulem datum, quem sacrae literae facilius describere quàm praesens mortalium vita proferre posit. Vident Patriarcham natura prudentem, moribus temperatum, vita castum, victu sobrium, misericordem, eruditum, in lege* CHRISTI *instructum, fidei, religionis, indiuiduaeque* TRINITATIS *spiritu plenum. Quae omnia agunt vt non minus ornamentum ac decus talis Praesul attulerit Pontificio, quàm*

quàm Pontificium Præsuli contribuerit. Merito igitur hæc amplissima dignitas ei præcipuè viro videtur conuenire, qui cœlestem in terris vitam agit, qui terrenus quasi Deus videtur esse, quem & Senatus elegit, qualem & populus Venetus concupiscit. Hic suis optimis moribus, hic preciosissimis virtutum monilibus & margaritis ornatus, sedem Pontificij magnificè decorabit. Sub hoc Principe sacerdotes in Dei lege ambulabunt, euntes de virtute in virtutem, sub magistro virtutum omnium, qui omnes iustitiæ & bonitatis numeros iam impleuit. Dehinc iterum conuertit sermonem ad Præsulem dicens; *O quantò clarius, quantò nunc expressius omnia boni Ducis ac strenui munera obiturus es, religiosissime Præsul cum te videas in hac altissima specula constitutum, vnde omnes benè viuendi rationes non clerici tantum sed & omnis ciuitas, omnis Prouincia, omnis Christiana natio sit acceptura? Eductus es ex illa solitudine in lucem, celebritatemque hominum. Ibi eras vt impenderes quod* DEO *debebatur, hic assumptus es, vt impendas quod & Deo & homini debetur. Quamquam quæ in hominum officia conferuntur (cum sit homo Dei simulachrum) Deo impensa sciantur. Ibi vni Deo solebas inhærere, hic homini & adesse oportebit & præesse. Ibi religio fuit & sanctimonia, hic humanitas & misericordia inclarescent. Ibi vixisti hactenus tibi, hoc est, saluti animæ tuæ, viue*

nunc saluti cæterorum mortalium; sciens ideoq; tibi datum à Deo pietatis affectum, vt nihil humanarum rerum à te alienum arbitreris. Debes igitur homo hominem tueri, diligere, fouere, manum porrigere in lubrico laboranti, iacentem erigere & attollere. Vno sumus omnes cœlesti semine oriundi, idem Pater est omnibus nobis conditor Deus. Noli vereri quod tu pedes in lubrico ponas pedes inquam virtutum calceamentis indutos: quorum adiumento pressis & calcatis affectibus, ambules super aspidem & basiliscum, & conculces leonem & draconem. Summam igitur virtutem indelebilem assequutus, hanc Prouinciam suscipe intra gremium pietatis tuæ, complectere benigne pastor oues tuas, quæ tuo ductu hic pascua scripturarum carpere valeant, illic vero in pascuis æternæ viriditatis inseri mereantur. Aderit summus rerum omnium opifex cuius templũ diu f. ctus es, aderit cœptis tuis omnibus fauens, & propitius.

Hactenus Franciscus Philomusus, dulcis nimirum philomela, in oratione quã habuit ad Senatum populumq; Venetum, tempore inaugurationis Anthonij Suriani Patriarchæ circa annum circiter Domini millesimum quingẽtesimum tertium.

CAETERVM præter hos viros quos hîc iam carptim enumerauimus, reperiuntur etiam & alij nostris hisce temporibus in Ordine Cartusiensi Viri virtutum,

qui

qui etsi mundo incogniti, Deo tamen & cogniti sunt, & accepti. Quorum ego numerum haud facile equidem attigerim. Noui etenim nonnullos & de nomine, & de operatione, qui pertinaci studio silentium seruant, qui sibi duri ac rigidi sunt, qui summa execratione vitia detestantur, qui pietatis visceribus affluunt, qui assiduis orationibus ac studijs incumbunt, qui oris sui sermonem omnem cum timore proferunt, qui otiosa colloquia fugiũt, qui in aduersis rebus patientiam custodiunt, qui exploso amore seculi, diuinis solummodò laudibus inuigilant, pauperes mundo, Deo locupletes.

CAPVT XXXVIII.

DE QVIBVSDAM REPROBIS NOSTRI *Ordinis Monachis, & proprietarijs.*

HVcusque prospera nauigatione vsi sumus, nunc venti contrarij, nunc insurgentes procellæ puppim nostram in scopulos & Syrtes adigunt. De prauis enim ac reprobis nostri Ordinis fratribus loquituri, oramus te lector, ne propter malos quosdam de bonis scandalum sumas, & crimine ab vno discere omnes velis, sciens quod in schola omnium virtutum sub magisterio IESV Christi Iudas omnium pessimus, fur, proditor, ac parricida re-

pertus ſit: de quo gemens Dominus diſcl-
Ioan.6.70. pulis loquebatur. *Nonne*, ait, *duodecim vos e-
legi, & vnus ex vobis Diabolus eſt?* Intellige pa-
rabolam Zizaniorum, quomodo pius a-
Matth.13.25. gricola bonum in agro ſuo ſemen iacta-
rat, quod clam inimicus homo cùm viti-
aſſet, cum ipſo tritico ſimul & Zizania ſur-
rexerunt: quæ tamen iuſſa ſunt ante matu-
ram ſegetem non extirpari; poſt verò,
dum triticum in horrea reconditur, ipſa
Zizania miſta paleis ignibus comburun-
tur. Intellige etiam ſagenam Eccleſiæ
Matth.13.47 ex omni genere piſcium congregantem:
qui tamen piſces mixti boni cum repro-
bis, non ante ab inuicem ſeparantur,
quàm ad littus iudicij ſagena traducta ſit:
vbi à ſanctis Angelis boni piſces in vaſis
ſalutiferæ conſeruationis colliguntur,
mali autem foras in profundum maris,
hoc eſt, amariſsimæ damnationis proij-
ciuntur. Semper namque in omni con-
gregatione bonos cum malis, triticum
cum paleis reperies. Per malos nempe
Vide Homil. 38.B.Gregor. in Euang.circa medium. boni dum vexantur & probantur, pro-
ficiunt; probati autem & purgati, ac in
quadam quaſi tribulationum mola à ſua
ſuperbia comminuti, in panis cœleſtis
tranſeunt vnitatem, & leues paleæ igni
comburuntur inextinguibili. Non ſcan-
dalizent igitur te fratres reprobi, ſed in-
for-

forment, & Deo subdere cum timore, fugiens ad clamorem pereuntium, fugiens à tabernaculis hominum impiorum, & saluare (vt hortatur Apostolus) à generatione ista praua & peccatrice. *Num. 16.26.* *Actor. 2.40.*

CAPVT XXXIX.

PROPRIETARIVS QVIDAM PEcunias sibi coaceruans, ac resipiscere nolens se ipsum tandem laqueo strangulauit.

MONACHVS quidam nostri Ordinis cum philargyriæ, hoc est, auaritiæ vitio laboraret, huic se pesti proprietatis sociauit. Ardens enim ad nummos, arte qua potuit, plurimos iuxta se clàm coarceruauit; pro ijs congerendis, DEVM omnipotentem aspernatus, nullum facinus intentatum reliquit. *Quid non mortalia pectora cogis, auri sacra fames?* *Virgil. 1. Aeneid.* Et quia auaro Monacho nihil est scelestius, *Eccl. 10.9.* quippe qui pro vili lucro animam suam venalem habent, deserto DEO conditore, suo, pecuniam veluti sordens idolatra, DEVM sibi constituis, cui votis omnibus deseruiuit. Verum iusto tandem DEI iudicio in reprobum traductus sensum, cùm sui immanissimi sceleris pondus ipse ferre non posset, nec tamen per pœnitentiam defe-

deserere vellet, instar scelestissimi Iudæ manus in propriam aptauit ceruicem, & accepto lintheo, cùm solus in cella degeret, guttur sibi constrinxit, seséque suffocans, infœlicem animam in tartara destinauit. Qui postea à Priore & fratribus tam niger quàm carbo inuentus est. Cuius suppellectilem scrutati, nummos congestos inueniunt: quos super ipsum in sterquilinio sepulturæ traditum proiecerunt, clamantes; *pecunia tua tecum sit in perditionem.*

VIDE NOTAS.

CAPVT XL.

ALIVS QVIDAM EODEM CONtaminatus scelere, & nequaquam ritè confitens, à maligno spiritu malè hinc eripitur.

LEgi præterea quendam infelicem in quinq; nummis æreis proprietatis vitium pertinaciter coluisse. Hic ad extrema deductus, post factam nescio quam cõfessioné in qua nihil de his nummis Priori dixerat, ausus est scelestus homo, non impune tamen, sanctam Eucharistiam flagitare. Allata est & ori eius imposita. Quam cum traijcere non posset, integra ab ore retracta est. Qua educta, repentè diabolus eum corripiens, miserumque exagitans, ac crebro blasphemare compellens, cum ingenti tormento animam à corpore violenter excussit; quam & secum haud dubiũ ad tartara pertraxit. O te omniũ perditis-

Simile quid legitur in vita D. Bernardi lib. cap.

ditiſsime miſerorum, qui ob quinos æneæ monetæ obolos æternis te voluiſti ſupplicijs mancipare. De quibus etiam ſi voluiſſes, nullum vtilitatis fructum capere potuiſſes. Non ergo in te Deus iuſtus iudex penſauit poſſeſſam pecuniam, quæ nulla fuit, ſed mentem in te damnauit auaram, quæ 1 1 tam vili retenta ſarcinula infecta computruit.

CAPVT XLI.

LAICVS QVIDAM EX ILLORVM genere, quos Conuerſos vocamus, in vitio proprietatis peruerſè moriens, exhumatur, atque in ſterquilinium proijcitur.

Eſt domus in hac noſtra Prouincia (ſileo locum ne verecundiam illi faciam) in qua cōuerſus quidam cùm rerum domus ſuę adminiſtratione potiretur, clam nummos furabatur; aliorſum etiam negotiando pecunias apud ſe plurimas congerebat. Hic impœnitens infeliciter defunctus eſt. Prior poſt mortē qui res cellæ eius diſcutiens, aurum reperit, & argentum copioſum. Vnde conuocans Conuentum, cùm fratris immo & furis vitium detexiſſet, concluſum eſt, vt de loco ſacro corpus ſacrilegum extraheretur. Aperto verò ſepulchro, foſſam ipſam dilatauerunt, & tabulam cui reſolutum cadauer imponerēt, lateri eius applicuerūt. Mira res, & hacte-

nus inaudita. Cunctis cernentibus corpus ipsum sua sponte, nullo ferẽte subsidium, altius se extulit, & sese super tabulam collocauit. Tanquam diceret, Non sum dignus ego sacrilegus loco in sacrato reponi, & cum verè pauperibus iacere, qui vitio auaritię sacrilegè fui cõtaminatus. E fouea igitur extractus est, & asini sepultura in ꝓphano loco donatus. Merito exempla hæc poterunt proprietarios deterrere, quos simile exitium manet, nisi abiecto anathemate ad pœnitentiã confugerint salutaré.

CAPVT. XLII.

QVAM HORRENDA DIVINAE vltionis vindicta desæuierit in Monachum quendam instabilem, impostorem, ac varijs sese sacrilegijs contaminantem.

REM memoraturi terribilem, precamur lectorem vt sapienter aduertat animum formidantem. Nuper hoc nostro tempore vnus ex his quos fratres S. Hieronymi nuncupamus, quales sunt qui Zvvollis, Dauentriæ, alijsque pluribus in locis pueros literis imbuunt, ad nostrum ordinem (nescio quo spiritu animum appulit, & sumpto habitu, quantum foris apparuit: monachum se gesit. Erat verò hic, Matthias nomine, homo simulator, subdolus, versipellis, & qui instar immundæ suis, obscœnis operibus lætabatur.

tur. Crebro nempe apostatans, mulierculas quasdam sibi dudum in seculo notas, pergebat inuisere. A quibus nummos & numera capiebat. Erat igitur proprietatis infectus vitio; qui tamen artes omnes suas ita obtegere norat, vt & sanctus & integer videretur. Fraude quoque multa literas conficiebat, quas à patre nostro Generali sibi asserebat transmissas esse, quarum auxilio nunc in hanc, nunc in illam nostri Ordinis domum habitatum concedebat. Qua impostura diu varijs in locis vsus, tandem etiam ad nos infœlix deuenit. Cuius conuersationem (licet cauta hypocrisi tegere conaretur) vix tandem seniores nostri depræhendunt, reprobum hominem cum fictis literis suis expellentes. Vnde aliquanto tempore per mundum cursitans, nondum durissima scelerum suorum nequitia satiatus, licet plus quam sexagenarius esset; Tandem ad Rothomagensem, professionis suæ domum, cum egere inciperet, se recepit; nihil minus quàm de pœnitentia cogitans. Receptus est enim (ita dolum instituerat suum) non quasi fugitiuus, sed quasi esset per literas REVERENDI PATRIS GENERALIS eò missus. Quas tamen (vt ante dixi) ipse sua fraude condiderat. At nunc audi patientis hactenus Iudicis seuissi-

Eccles. 5.4. mam vltionem, & intellige quod *altissimus est patiens redditor.* Cantauerat reprobus iste sanus & incolumis vesperas in choro cum sanctis fratribus. Deinde ad cellam reuersus, (vti moris est) lecto cópletorio dormitum concessit. Et ecce circa horam noctis decimam, fratribus quiescentibus, cella Matthiæ tetris dæmonibus vndique completur. Quos vt vidit, totus inhorruit, & leuata voce terribiliter exclamauit. Exclamant quoque dæmones ex aduerso, horrendas voces ac fremitus cientes. Excitantur fratres qui iuxta morabantur, & auscultantes, leonum, vrsorum, taurorum, luporumque voces ac rugitus, audiunt ipsum quoq; Matthiam inter has dæmonum caterùas miserè exclamantem.
Num. 16,26. Vnde nimio terrore consternati diffugiunt à tabernaculo Abiron pereuntis, & ad tartara festinantis. Verum vbi à strepitu & clamoribus cessatum est, vnanimiter cum Priore fratres cellam eius ingressi sunt, non sine ingenti pauore cordis. Et diligenter intus & horto scrutantes miserum, non inueniunt: sed vident vndiq; diuersarum vestigia ferarum; quarum ante vlulatus audierant. Ipso igitur non inuento, omnes sine hæsitatione decernũt eum à dæmonibus, quibus deseruierat, raptum, & viuum ad inferna asportatum. Hæc

sunt

funt reuera ftipendia hominis Monachi fugitiui, ficti, incœftuofi, apoftatæ, & vilis proprietarij. Vnde collige iam hinc mi frater, timorem Dei, & pereuntis exemplum in antidotum, tuæ conuerte falutis.

CAPVT XLIII.

FRATER QVIDAM TERTIO AB *Ordine fugiens, poft fedulam inquifitionem nufquam terrarum repertus, funefto exitu vitam finiffe putatur.*

CIrca idem tempus in quadam domorum noftrarum teutonicæ Prouinciæ fuit frater quidam Loffenfi Comitatu oriundus; facerdos noftri Ordinis, qui & Sacriftæ officium fatis fideliter aliquoties exercuerat. Hic reiecto Dei timore in crimē quoddam ac deteftabile incidit; quod confcientia remordente cùm ferre non poffet; & carcerem magnopere pertimefceret, fuga fibi confulens, turpiter apoftatauit, fugit quidē Ordinem fanctum, fed rodentem confcientiam fugere nullatenus potuit. Hic à quodam viro illuftri cognitus, ad fuam domum reductus, iterū iterūque apoftatauit, fed nō impune. Nam cùm tertiam fugam attentaffet, miffis poft eum vndique nuntijs, nufquam potuit inueniri, nec poft vnquam auditum vel compertum eft, quò vel deuenerit, vel quid fecum actum fit. Omnes namque credunt

eum

eum aquis immersum, interijsse; vel à latronibus iugulatum, vel sibiipsi noxias
Psal. 33. 22. iniecisse manus. *Mors enim peccatorum pessima.*

CAPVT XLIV.

ALIVS QVIDAM DORDRACENVS aliquoties quoq; fugam adornans, & luxuriosè viuens, sine vlla tandem cordis contritione pessimè obijt.

NON longè ab hoc tempore fuit in hac ipsa nostra prouincia Monachus Hollandus, Dordraco oriundus. Qui cum videretur industrius esse, ad officium procuratoris est assumptus. Nactus verò occasionem delinquendi, statim suam prodidit iniquitatem. Habebat namque adhuc matrem viuẽtem, à qua tenerrimè diligebatur: quæque clàm illi poscenti carnes offerebat edendas. Qui tali cibo vetito corruptus, cepit & post fœminas inhiare. Amabat enim mulierem viro sociatam. Vnde conuentus percipiens perditam eius conuersationem (nequeunt enim diu mala latere) ab officio absolutus, ad cellam est reductus. Quod ægerrimè ferens, se mortificationi dare condemnens, per murum elapsus, aufugit; & acceptis à matre nummis aliorsum longè se transtulit. Qui tandem monastico reiecto habitu,

bitu, à quadam Abbatiſſa nigri Ordinis nigrum habitum aſſumpſit, nigræ ſuæ cõſcientiæ teſtimonium. Dehinc quaſi iam tutus, cœpit palam per ſeculum euagari. Vnde à noſtris captus, carceriq; traditus, denuò noſtrum habitum induit. Quem, quia obcæcati & maligni erat animi, in fruſta diſcidit, & quantum potuit in nigram tunicam commutauit. Verum cum tandem ſpe emendationis eſſet eductus, iterum nigro indutus habitu aufugit. Sed captus eſt iterum, & incluſus, attamẽ quia *nemo valet corrigere, quẽ Deus deſpexerit*, cùm ſæpè apoſtataret, & crebrò clauderetur, nunquam animum ab amentia reuocauit; ſemper ſe nigri Ordinis Monachum conteſtans, licet nec illum nec noſtrum Ordinem obſeruaret. In qua duritia vſque ad decrepitam quoque permanſit ætatem. Nam cum curuus incederet, & vix ambulare poſſet, fugit tamen; peruerſæ mentis affectum oſtendens. Sed tunc quoque reductus, & interrogatus cur fugam inijſſet, qui fugere nequiret, reſpondit: *Feci quantum potui, non quantum volui. Volebam maiora, ſed non potui.* In hac mentis duritia, impœnitens perſeuerans, manifeſtum in ſemetipſo diuinæ vltionis prodidit indicium. Nam de commiſsis flagitijs ac ſceleribus nunquam com-

Cor durum malè habebit in nouißimo.

conpungi, extremæ damnationis manifestam coarguit animaduerſionem. Vbi enim nulla eſt correctio, ibi manifeſta Dei eſt vltio. Quia, vt ait Leo Papa, *peccator quiſq; in ſua conſcientia patitur, quicquid Dei bonitate differtur.* Cæterum poſt nouiſsimam fugam cum eſſet carceri mancipatus, licet eum grauis infirmitas perurgeret, compungi ac pœnitere tamẽ noluit; ſed infelici morte ereptus, deſcendit in perfundum inferni, obduratus quaſi lapis, ſecundum duritiam & inpœnitens cor theſaurizans ſibi iram in die iræ iuſti iudicij Dei.

CAP. XLV.

DVO OFFICIALES EXTERNIS IMmerſi officijs, eaq; improbè adminiſtrantes, in curru vna profecti, fulmine percuſſi, exanimantur, maleq; intereunt.

NON longe à noſtris temporibus contigit duos in noſtro Ordine officiales (quorum ſceleratam nequitiam ideo tacemus quod ex vindicta facilè poſsit agnoſci) terribili ac repentina animaduerſione conſumi. Eodem namq; in curru cum reſiderent, & ad negotia (neſcio quæ) pergerent, ſubitò à cœlo cum tonitru coruſcans fulgur emicuit, & vtrumq; terribili ambuſtione exanimauit. Quos auriga extinctos, & cœli ira combuſtos ad domum Ordinis reuexit, in teſtimonium iuſti iudicij

dicij Dei. Fratres quorum vitam reliqui fratres scientes, post lamenta & lachrymas *lauabant manus suas in sanguine peccatorum.* Psal.17.18

CAPVT XLVI.

DVO AMBITIOSI FRATRES MALItiosè inter se contra Priorem conspirantes, cùm voto essent potiti suo, infælici exitu diem clausere extremum.

RElatu didici, fuisse duos in nostro Ordine Monachos sacerdotes, quos ardēs torquebat ambitio, & infelici igne vrebat. Hęc est enim illa sæuissima pestis, quæ monachum in Diabolum vertit, versumq; de cœlo religionis, in abyssum rotat æternæ perditionis. Hi duo ambitiosi fœdera iungūt, additis sibi nōnullis ex fratribus quorum ope & conspiratione Prior ab officio deponatur. Erat aūt inter eos hos duos iam facta partitio, vt vnus Prior, alter verò fieret procurator. Quibus ita pactis, Prior licet vir bonus, & domui admodum vtilis, quia tamen his satrapis nō placebat, per varias accusationes (cum & graue senium causarentur) ab officio est reiectus. Passusq; est Deus, occulto & amaro iudicio, hos duos in officijs institui, tribuens eis petitiones eorum. Sed non impunè. Nam is qui infelici pacto factus est Procurator, ante anni exitum misera morte pręuentus, occubuit. Porro qui Prioris sortitus erat officium,

cum per reprobos mores raptaretur, vinóque ſeſe ſæpius ingurgitaret, ac voracitatẽ ſectaretur, poſt tres annos ſummo cum dedecore eſt ab officio remotus. Quòd ſicut indignus aſcendit, ita & malignè depoſuit, vnde & paulo poſt cum ob ſuam abſolutionem nimium cõtriſtaretur, (nõ enim potuit homo ſuperbus ſuam perferre deiectionem) incidit in hydropiſin & lethalibus aquis præfocatus, diem cito clauſit extremum. At verò Prior ille, quem ob nimiam ſenectutem volebant abſolui, longo poſt vixit tempore, in ſpiritu alacritatis & feruoris, Deo ſeruiens die ac nocte. Atq; hinc iam palàm cernimus, quo pacto ſanctus Pater familias Chriſtus de agro Cartuſiano paſsim zizania euellens extirpet, vt mundatum triticum componat in horreis.

CAPVT. XLVII.

DONATVS QVIDAM AB ORDINE fugiẽs, & mulierculam ſibi ſacrilegè adſciſſens, inuiſibili correptus morbo, infœliciter expirat.

NOſtro tempore, & in noſtra domo cõtigit quod ſubijcio. Donatus quidam cũ propter exceſſus ſuos, qui multi & graues erant, deberet à Priore (qui ſuus erat & patruus) in capitulo reprehendi, ille ſtatim vt ſenſit aliquantam verborum aſperitatẽ, cum magno impetu extra capitulum erupit,

pit,& anterioris Ecclesiæ cancellns irreuerenter transiliens (omnibus qui in vnum congregati erãt fratribus vehementer consternatis) à monasterio fugit,& irridẽs nos, statim accepta muliere quam clam ante dilexerat, infelici se matrimonio sociauit. Sed non est Deus etiam hoc malum,& quas ante apud nos rapinas exercuerat inultas atq; impunitas passus abire. Nam vno dierum cum ab itinere fessus domum redisset,repentino est morbo correptus, & plaga percussus inuisibili:qua sensim augmentum capiente,sine penitudine, sine confessione amarissima illicò est morte peremptus. Ecce quomodo stipẽdiũ peccati mors. Rom. 6. 23.

CAPVT XLVIII.

PRIOR QVIDAM CRVCIFERORVM, *Monachis suis suppeditans occasionem statuta Ordinis infringendi,pecuniasq; possidendi,terra hiatu cum suis horrendum in modum absorbetur.*

VErum quandoquidem superius de vitio proprietatis nonnulla exempla in medium protuli,duo adhuc subijciam,quę haud dubio auari poterunt Monachi animum permouere. Quæ ideo ad calcem huius operis subijcio quod personæ hæ de quibus agitur, ad nostrum Ordinem non pertineant. Quidam namq; Venerabilis & eruditus Pater Prior Ordinis Cruciferorũ

venit nos quondã inuisere: qui nobis quod nuper in suo Ordine terribile contigit, enarrauit. Sublimis quippe & præpotens Doctor quidam, qui ob singularem scientiæ industriam vnus erat Parisijs ex dominis Paralamenti, hic corde cõpunctus, omnia reliquit, ac Cruciferorũ Ordinẽ est ingressus. In quo religiosè viuẽs añis aliquot, tandẽ ad Prioris est officiũ sublimatus. Sed

Psal. 65.5. ô *terribilis Deus in consilijs super filios hominem.* Homo iste euectus ad regimẽ animarũ, vnde humilior esse debuit, elatior effect⁹ est; & ea cornua quæ in seculo deposuit, in prælatione resumpsit. Vnde traditus in reprobũ sensum, sacra Ordinis instituta mutauit, & optimas veræ religionis sanctiones, citò perfregit, ad laxam ac reprobam vitã fratres suos traducens. Ante omnia verò eos ad peculium, ad proprium possidendum ansam præbuit, perdocuit, atq; hoc pacto, tanquam ex quodam malorum omnium germine innumera vitia introduxit. Porro fratres possedentes iam peculium, cõmessationibus statim vacare cœpere, iurgijsq; ac scortationibus operam dare. Cumq; ánnuum Generale Capitulum apud Huyum

VIDE NOTAS. celebraretur, contigit hunc reprobum Priorem, immò Ordinis subuersorem adesse. Qui tamen ita se ficta componebat hypocrisi, vt nihil posset ex eius morib⁹ depræhendi.

bendi. Sed qui latebat obtutibus humanis, diuinis latere oculis haud quaquã potuit. Inter celebrandum vero hoc ipsum Capitulum, contigit quendam religiosum vita functum ad superos emigrare. Qui sequenti nocte apparens vni confratrum suorum, viro nimirum venerabili, dixit ad eum. *Vade & dic Priori illi Franco, vt se suosq́ reformet, pœnitentiam in communi actitet, conuulsa à se statuta Ordinis restituat, Monachorum auaritiam compescat, libidinem frænet, & ad veræ virtutis tramitem seq́ suosq́ reducat. Quod nisi fecerit, pessima cum suis omnibus morte peribit, sempiternisq́ in tartarum pœnis dabit.* Porrò dicta sunt hæc omnia per Ordinem Priori reprobo, qui vehenter ad horã pauefactus, hortatur suos ad Ordinis disciplinã licet parũ ipse proficeret. Assueti enim rũpere iugum, & vincula soluere, viam durissimã relinquere nequiuerũt. Hinc iam facta est super eos grauissima manus Domini. Venit enim subito super eos ira Dei, adeo vt terra dehiscente, descenderent omnes viui in infernum, operti humo, sicq́; scelerum suorum vltionem capientes.

CAPVT XLIX.

DOMINICANVS QVIDAM PRAEDIcando, *confessionesq́ excipiendo plurimas acquisitas pecunias, eásq́ superiori suo resignare recusans, infœlicissimè moritur.*

ALius nescio quis, Ordinis beati Dominici, vt mihi religiosus & vir timoratus nuper narrauit, cùm ex prædicationis officio & cófessionis pecunias plurimas apud se condidisset (erat enim ex his qui per pulchras benedictiones sciunt bursas hominum euacuare) tã studuit eas auarè retinere, quàm ante didicerat cupidus aggregare. Vnde in articulo mortis cõstitutus, cernens Prior suus quod mori inciperet, hortatur eum, sciens quod nummos haberet, pœnitentiã agere, & malè aggestas pecunias sibi, vt suo patri consignare. Cumq; difficilem se redderet, stabat Prior æternum illi comminatus interitum, si cũ sua putenti rapina proprietarius moriatur. Vnde motus, digitum protendit, & locum in quo nummi repositi latitabãt, designauit. Sed vbi vidit prælatum moliri vt pecuniam tollat, tactus amarissimo cordis dolore, voce qua potuit & signis clamabat, dicés: *Sine, sine iacere pecuniam. Nam pro his congerendis animam ego infelix & corpus perdidi atq; consumpsi.* Hæc vbi dixit, animam auaritia tabefactam, in manus expuit tartarei deceptoris.

CAPVT L.

TERRIBILE QVODDAM EXEMPLVM cuiusdam Conuersi, qui in Cartusia Mantuana post obitum pecunias possedisse deprehensus, in sterquilinium est proiectus; cuius tamen cadauer, reperiri postea non potuit. Adijcimus aũt hoc Coronidis loco sicuti propria V. Patris Surij exaratum manu, inuenimus. An. Domini 1550. Cartusianus, &c.

Anno.

ANno domini 1550. Cartusianus quidam, nomine Henricus Leodiens. professus domus Coloniæ, tum verò hospes domus Mantuæ in Italia scripsit V. patri Gerardo ab Hamont id temporis Priori Cartusiæ Coloniensi in hæc verba. Fuit memoria Prioris nostri hic scilicet mantuæ frater quidam Conuersus hospes noster, professus autem domus Ferrariæ, qui suspectus fuit habitus de vitio proprietatis tam in ista nostra domo, quàm in domo Ferrariæ. Vbi ipso tandem mortuo, inuenta est in lectulo eius summa quędam pecuniarum, & subito visus est illic canis quidam magnus niger astare. Porrò vehementer territi fratres, consuluerunt, vt cadauer vesperi occultè extra cemiterium sepeliretur. Cumq; eo deferretur sacco inclusum, per quendam fratrem insigniter audacem & fortem, canis teter eum insequens, cadauer illo reluctante auferre nitebatur dicēte, quod si nihil aliud boni egisset, nisi quod habitum Ordinis gestasset sepeliri tamen debere. Frater ergo canì nigro præualens, tandē illum sepeliuit. Mane aūt facto, quæsitū est ac nihil penitus de cadauere proprietarij repertū. Addit ēt ad calcē epistolæ suæ quod officiū diuinū in Italia celeberrimè persoluatur, quodque Priores in ipso primi sint & vltimi conuiuijs secularium, immo & religiosorū rarissime intersint, sed quantum possint sese exhibeant præsentes Conuentui. Porro Nouitij ibidem magna cura suscipiuntur, maiori probantur, maxima vero erudiūtur. Et quemadmodum agnus matrem sequitur, ita nouitius lateri institutoris, nisi eundo ad templū & redeundo, in locis publicis adhæret, eiq; in sancta simplicitate omnibusq; licitis & possibilibus obedit. Det ergo nobis Dominus ipsum & sanctos eius per viam obediētiæ ac paupertatis imitari, & proprietariorum pœnas euadere, Amēn.

BENEVOLO LECTORI SALVTEM PLURIMAM.

Sequebatur iam hic, beneuole Lector, nostro in exemplari liber DORLANDI *octauus. Qui, cùm totus hinc inde particulatim excerptus sit ex* ARNOLDI *Bostij Carmelitani, quem de viris nostri Ordinis illustribus conscripsit Tractatu, nosq; hunc eundem ad proximas (Deo bene volente, operasq; accelerante) Nundinas ex integro vobis exhibituri simus (sunt namq; anni, quantum equidem scire licet, plus minus octaginta, quod* BOSTIVS *peruetusto impressus charactere, vix interim renouata in lucē pelle aliorū sese obtutibus obiecerit, cùm tamen circa annū Domini quadringentesimum supra millesimū Gandaui floruisse constet) hinc huiuscemodi lascinias missas facientes, id à* TE *deprecamur vnicè, vt hisce pijs nostris conatibus benè precatus, etiam gratitudinis vice Typographo D. Petro Cholino rependas. Qui post obitum humanissimi viri, ac benè de Republica literaria meriti Geswini Cholini, parentis sui amantissimi: cuius manibus superi vt benè faxint, etiamnum oramus; libens volensq; hæc suo subiecit prælo, quò gratificari posset omnibus. Usus nimirum manu scripto exemplari non vetusto duntaxat, verum etiam parum legibili, plurimisq; abbreuiationibus mirum in modum intricato, implexoque. Adeo vt si operariorum (qui plerunq; talium sunt rerum imperiti) incuria inscitiaq; nonnulla hinc inde menda subrepserint, id magnoperè mirum videri haud quaquam debeat: licet ea istius generis esse arbitremur, vt ab industrio* LECTORE *sine magno sensus dispendio facillimè animaduerti queāt. Nam stilum quod attinet, is in tanta latinitatis barbarie (vita namq; ante annos cētum functus est auctor) etsi pro acquisito comptoq; haberi non poßit; ita tamen sibi constat, vt pro istius ratione æui, Cartusianæq; professione candore tolerari haud immeritò queat. Sic vale ac fruere Lector humanißime. Ex Cartusia Coloniensi.*

F. Theodorus Petræus,
Campensis.

NOTAE SEV ELVCIDATIONES BREVES,

IN HOS SEPTEM PETRI DORLANDI CHRONICI CARTVSIENSIS LIBROS.

AVCTORE F. THEODORO PETRAEO, CAMPENSI,

Cartusiæ Coloniensis alumno.

Ecclesiastici 44. 1.

LAVDEMVS VIROS GLORIOSOS, & Parentes nostros in generatione sua.



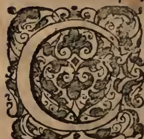
COLONIAE AGRIPPINAE,

Apud Petrum Cholinum,

Anno M. DCVIII.

Permissu Superiorum.

VENERABILIBVS AC DILECTISSIMIS, OBSERVANDISSIMISQVE IN CHRISTO PATRIBVS, VISITATORIBVS ac PRIORIBVS *sacri* CARTVSIENSIS *Ordinis, pietate iuxta ac eruditione præstantibus S. P. D.*



CVm in eo res esset, Venerabiles in Christo Patres, vt præsens hoc DORLANDI Chronicon (coronam ipse nuncupat) de Superiorum nostrorum consilio, plurimorumq; aliorum doctissimorum Virorum hortatu, breuium quarundam NOTARVM adiectione à nobis illustratum, in lucem proferri, ac pro recepta seculi huius non illaudata hactenus consuetudine, honoris amorisque ergo dedicari cuipiam oporteret, Vos mihi in primis occurristis; quos ad hanc rem non solùm Iudices Censoresque, sed & Mæcenates auxiliatoresque deligerem.

De vestra etenim vindemia hæc quam paramus procedit racematio, & ex Vestra acie miles hic quem sua instructum panoplia in campum producimus, emicat. Fuit namque PETRVS hic DORLANDVS vestræ in primis professionis conditio-

nisque membrum, celeberrimæque olim Diestēsis Cartusiæ PRIOR integerrimus. Qui nolens sine fructu concreditam sibi temporis vsuram deperire, talentumque à Supremo illo Patrefamilias traditum, in terrā defodere, hanc de illustribus CARTVSIANÆ familiæ PATRIBVS coronā, veluti odoriferū quoddam selectissimorum florum sertum studiosè contexuit.

Non quidem eo, ni fallor, animo, vt nostris duntaxat in Bibliothecis, cellarumque angulis pius hic fœtus sine vlla suauitatis fragrantia delitesceret, sed vt esset quasi bonus CHRISTI odor in omni loco. Non enim nobis solùm nati sumus, inquit ille, verum ita rerum nostrarum actiones à Christo saluatore instituere præcipimur, vt luceat lux nostra coram hominibus, quatenus alij bona nostra conspicientes opera, glorificent Patrem qui in cælis est. *Matth. 5. ver. 16.*

Est quippe hoc humanis insitum pectoribus, vt nos qui luteas hasce incolimus domos, atque altis vitiorum tenebris sæpè immergimur, quoties eximia maximarū virtutum exempla in illustri posita loco cōspicimus, toties animis vehementer inflammati, ad illorum insistendum vestigijs, summo conatu feramur. a Liquet hoc namque insigni duorum illorum aulicorum

a August. lib. 8. Confess. ca. 6.

rum militum exemplo, qui Imperatore apud Treuiros agente, cùm pomeridiano quodam tempore foras deambulatum cõcesſiſſent, iamq; caſu in ſolitarij cuiuſdam caſam incidentes, Magni illic ANTHONII vitam literis cõſignatam reperiſſent, rerum ilico mundanarum tædio ita ſunt affecti, vt ſuis renunciantes ſponſis, aulaq; terreni Imperatoris relicta, monaſticæ ſeſe addicere profesſioni, cœleſtisq; Imperatoris famulatui, cui ſeruire regnare eſt, inaugurari cœperint; ſponſas ſuas ad idem ſeruitij genus itidem prouocantes.

Quemadmodum enim anſa trahit anſam, ſic præcedentia piorum hominum exempla magnas benè agendi occaſiones ſæpe numero ſubminiſtrant. Hinc quippe eſt, quod præſtantisſimus ille Catholicæ Doctor Eccleſiæ *b* AVGVSTINVS de ſe ipſo magna cum animi voluptate cõmemorat, quod priuſquam ad Chriſtianæ vitæ cõſectandam ſanctimoniam plenè perfecteque inſtructus foret, Simplicianum virum ſanctum de Victorini Rhetoris cõuerſione præclara referẽtem, mirè ad imitandum exarſerit. *c Sicuti enim* (verba ſunt Magni illius BASILII ad Gregorium Theologum) *pictores, cùm imaginem ex imagine pingunt, exemplar identidem reſpectantes, lineamenta eius transferre ingẽti ſtudio ad ſuum*

b *Lib. 8. Confeſſ. cap. 2.*

c *Epiſt. 1.*

opificium conantur: ita qui ſeſe meditatur omnibus numeris virtutis abſolutum reddere, veluti ſimulachra quædam ſpirantia & actuoſa, SANCTORVM *Vitas reſpicere oportet, probaq́; eorum opera, ſua imitando efficere.*

QVOD cùm ita ſe habeat, mirum profecto eſt, PATRES admodum ſuſpiciendi, neminé ad præſens vſq; tempus (elapſi uamque ſunt anni plus centum, quando noſter hic DORLANDVS in viuis eſſe deſijt) repertum, qui hanc Virorum noſtri Ordinis illuſtriũ CORONAM, in lucem proferens, venalem paſsim omnibus exponeret. Cùm tamen plurima lectu non ſolùm digna iucundaq́ue contineat, ſed & AVCTOR ipſe omni pietatis eruditioniſq́ue genere, ſuo çum primis æuo conſpicuus fuerit.

VERVM enimuerò, videtur hic eſſe proprius ſacri CARTVSIENSIS Ordinis genius, vt ſicuti ſilentio ac ſolitudini præcipuam nauat operam, ſic malit intra priuatos cellæ parietes benè præclareque vitam inſtituier, quàm externis virtutum extolli præconijs. Illud namque eſt, quod non ſolùm admirãdæ pietatis ac induſtriæ P. Theodorus à Loer in vita DYONISII RIKELII cum dolore conqueritur, ſed quod & DORLANDO noſtro magnã nó immeritò admirationem excitat: quaſi

noſtrum

nostrum hoc summæ taciturnitatis studium, ob personarum, minus sanctè CARTVSIANO in Ordine degentium, inopiam cõtingat; simusque hac in parte cæteris Monasticæ vitæ cultoribus longè inferiores. *d Habent enim*, inquit, *Cistercienses, habent Cluniacenses, habent & D. Dominici & Francisci Ordines magna vitæ sanctimonia conspicuos, magnorumq; operum patratores. Sed nos (vt pia cum fiducia loquar) hac in parte pauperiores non sumus. Nam si de internis Sanctorum virtutibus aliquid inquiris, inuenies hic qui sublimi humilitate, qui ardentissima charitate, qui & patientia, paupertateq; altissima splenduerunt. Nec puto vllos facilè Viros in alijs Ordinibus inueniri, qui hos* NOSTROS *virtutibus gratijsq; superent.* d *In Præfat.*

EAM ob rem sicuti non possum, quin magnoperè commẽdem optimos ac pientissimos prętantissimorũ Societatis IESV Patrum conatus, qui res sua in Societate à præcipuis aliquot eximiæ sanctitatis Viris præclarè gestas, ad Dei solius laudem, proximorumq; salutem, exquisito orationis genere literarum monumentis ad omnem posteritatis memoriã consignãt, sic vehementi mihi sæpe admirationi est, nos in tam excellenti pietatis, ac lucrandarum animarum studio longè esse tardiores, negligentioresque.

Si enim ſuos ipſi in medium proferunt Loiolas, Borgias, Gonzagas, Xauerios, Salmerones, Laigneſios &c. quid cauſæ quæſo eſt, mi optimi colēdiſsimiq; PATRES, cur nos qui integro quatuor ſeculorū decurſu (& quod excurrit) præfatam hanc Societatem anteceſsimus, non omnium oculis animiſque libentes volenteſque noſtros illos Sanctiſsimos Brunones, Hugones, Anthelmos, Lauduinos, Stephanos, Baſilios, Iancelinos, Dionyſios, Dominicos, & id genus alios obijciamus? Quorum vti nonnulli iam olim publico militantis Eccleſiæ præconio in triumphantem Diuorum omnium cœtum ſunt relati, ita cęterorum quoque nomen ac res benè geſtæ dignæ meritò cenſentur, quæ gentiū omnium linguis concelebratæ, ad poſteros eant.

Qua in re vt pro Ordinis zelo, proque illa quam ad proximos habetis charitate, opem auxiliumque feratis, etiā atq; etiam Vos oro obteſtorque. Quatenus ſi quę adhuc penes VV. Paternitates veſtras huius generis ſcripta, ad CARTVSIANI nominis decorem, ſubditorumque veſtrorum ſpiritalem profectum, atque aliorum omnium ædificationem facientia, priuatim adſeruantur, (& quis ambigat, quin plurima paſsim talia in Bibliothecarum veſtrarum

rum angulis cellarumq; latibulis cũ blattis ac tineis gnauiter decertantia reperiantur?) ea non solùm deperire non sinatis, verũ talibus vestri Ordinis personis committenda decernatis, à quibus cum insigni totius Christianæ Reip. emolumento nostræque religionis incremento, in lucem queant proferri. Hic namq; nostræ huius dedicationis est scopus, hæc intentio, hoc argumentum. Quam vt vna cum breuibus hisce NOSTRIS benigno ac paterno suscipiatis animo, humiliter deprecor. Coloniæ Vbiorum ex Domo S. BARBARAE, ipso S. HVGONIS EPISCOPI GRATIANOP. qui vti septem primos illos sacri Cartusiensis Ordinis initiatores benigno hospitio suscepit, aluit, fouit, sic Vos quoq; VENERANDI PATRES, septem hosce PETRI DORLANDI libros, nunquam antea in publicum prolatos, humaniter quæso excipiatis, meque humillimũ vestrum clientulum, sanctissimarum precum vestrarum subsidio commendatum habeatis. Anno à partu virgineo octauo supra millesimum sexcentesimum: ex casa nostra Cartusiana.

VV. PP. Vestrarum
humillimus filius,
F. Theodorus Petræus,
professus ibidem.

ELVCIDATIONES, SEV NOTAE IN LIBRVM I. CHRONICI CARTVSIENSIS PETRI DORLANDI.

DE S. BRVNONE, EXIMIO SACRI *Cartusiensis Ordinis Patriarcha, ac primo initiatore.*

§ I. De illius patria, ac parentela.

CVM felix Vbiorum Colonia, fidelis Romanæ Ecclesiæ filia, ac Germaniæ totius Metropolis celeberrima, plurimos pietate non minus, quàm insigni eruditionis laude præstantes in lucem produxerit Viros; tum in eo haud quaquam aspernandæ laudis sibi consciuit nomẽ, quod sanctissimi CARTVSIENSIS Ordinis imitatore, atque eximio Patriarcha Christianum exhilarauerit Orbem. Hæc etenim est, quæ DIVI BRVNONIS prima excepit incunabula, hæc sinceriori germanæ pietatis succo deuotum CHRISTO pectus potauit, hæc primæ literaturæ elementis tenerum imbuit animum, quæ postmodum celebris illa Parisiorum Lutetia multò auctiori cum incremento, ad summa quæque prouexit: adeò vt publicæ ibidem professionis donatus sit cathedra; illa nimirum tempestate, qua Parisijs, tanquam in amplissimo frequentissimoque Musarum domicilio ingens studiosorum turba agebat. Habuit verò parentes & genere & virtute inter Vbios cumprimis claros; ex illa nimirum nobi-

nobilissima Romanorum prosapia oriundos, qui Agrippinæ nouam deduxêre coloniã, quam etiamnum de duro pugno incolæ indigitant. Vnde apud omnes in confesso est, & natione Germanum, & origine Coloniensem exstitisse. Prout huius nobis adsertionis testes sunt, qui eius res gestas vel ex professo conscripsêre, vel per transennam quasi attigêre: nempe Sigebertus in Chronico, ad annum Domini 1084. Anthoninus in sua historia, parte 2. Tit. 15. ca. 22. in princip. Necnon & Frater Ioannes Laziardus Cælestinus, in Epitom. historiæ vniuersalis, capite 193. in fine. Similiter & Christianus Massæus in Chronico, lib. 16. Cui Ioannes quoque Nauclerus adstipulatur, Generatione 37. Simul ac Surius noster. Tom. 5. 6. Octobr. alijq; complures.

§ II. Fueritne Iurisperitus, an verò S.S. Theologiæ Doctor.

CAEterum, in eo non omnes passim conueniunt, cuiusnam facultatis professionisq; Bruno fuerit; licet illa prçualeat sẽtẽtia, Theologum illum eximium exstitisse, atq; in diuinarum literarum cognitione apprimè exercitatum, vti ex ijs, quæ literarum monumentis ad omnem posteritatis memoriam consignauit, liquidò constat. Poteſtque id aliorum etiam comprobari testimonijs. Nam Franciscus de Puteo, Lugdunensis, Iuris vtriusque Doctor præstantissimus, ac totius Cartusiensis Ordinis GENERALIS integerrimus, id disertis contestatur verbis. Et ante illum Dionysius Ryckelius,

lius, æquè Cartusianus, in Tractatu de præconio seu laude Ordinis Cartusiensis, Artic. 1. in princip. Nec nòn & Petrus Sutor lib. 1. de vita Carthusiana, Tractat. 2. cap. 4. Cui & Surius noster hisce verbis non inuitus adstipulatur: *Ad sacræ quoq; Theologiæ studia sese* (BRVNO) *conferens, in Theologis doctissimus & celeberrimus est habitus: possuntq; ei rei testimonium haud vulgare prabere scripta eius, quæ exstant.* Licet id multò efficatius colligi queat, ex diuersorũ Collegiorum Cœnobiorumq; Epitaphijs (sunt autem hæc supra centũ & sexaginta:) D. BRVNONI, non longè post obitum, honoris amorisq; ergà inscriptis. Hinc Ecclesia S. Mauricij Andegauensis, huiusmodi posuit Epitaphium:

In vita B. Brunon. Tom. 5. die 6 Octo. § 1.

Inueniuntur adiecta ad finem S. Brunonis, seorsim à D. Francisco de Puteo edita.

Gallia tristatur, Calaber populus lachrymatur,
Doctoremq; bonum gemit iste, flet illa patronum.
Gloria Platonis vilescit laude Brunonis,
Hic precellebat Doctoribus, hic faciebat
Summos Doctores, non instituendo minores.*
DOCTOR *Doctorum fuit hic*, &c.

Reperitur apud Surium, loco superius citato in fine vitæ.

**Non pueros, sed graues viros docuit S. Bruno.*

Hinc namque legitur D. BRVNO in re Theologica Præceptor fuisse Vrbani Papæ II. à quo & postmodum, ob insignem rerum diuinarum cognitionem, animique prudentiam, Romam est euocatus, sicuti olim Hieronymus à Damaso. Quin & multò est probabilius, Theologum illum fuisse, quàm Iurisperitum; vtpote cùm in amplissima Rhemorum Vrbe Canonicatu sit functus: non verò Carnoti, sicuti malè sentit Raphael Volaterranus, lib. 21. Anthropologiæ fol.

fol.478. Sunt tamen qui adstruunt, D. BRVNONEM Parisijs inter Theologos publico aliquo dignitatis officio fuisse condecoratum, adeò vt *Scholarum Magistrum* eum nominent, quod ferè tantundem est, ac si totius Vniuersitatis fuisse RECTOREM velint, quæ suprema solet esse Academiarum dignitas. Hinc auctor ille, qui carmine D. BRVNONIS vitam prosequitur, ita canit.

BRVNO *Sacerdotum splendor*, RECTORQVE *Scholarum*,
Quem genuit celebri Germana Colonia partu,
Vir pius, & sapiens, ac præstantissimus, omni
Munere doctrinæ, & templi Rhemensis alumnus,
Tunc erat exponens problemata sacra Parisis.

Inueniuntur in fine operum D. Brunonis, Parisijs ante annos plus 80. impressorum, ac iam iteratò recudendorum.

Hinc Ecclesia S. Mariæ Bernaci huiuscemodi D. Brunoni posuit Epitaphium:

DOCTOR *Doctorũ fuit, exemplarq; bonorum:*
Nostris temporibus BRVNO *vir eximius.*

Cõsonat ferè his, quod Nauclerus suo in Chronico Tom. 2. Generatione 37. fol. 730. hisce verbis ait: *Fuit* BRVNO *Teutonicus ex Colonia natus, Philosophiæ atq; sacræ paginæ* DÒCTOR *clarissimus, Rhemensis Ecclesiæ Canonicus, & Scholasticorum Parisiis* DOCTOR *disertissimus.* Atque hinc est, quod passim etiam ab alijs *Scholarum*, seu *Scholariũ* Magister nuncupetur, nempe à Sigeberto, Antonino, Papirio Massonio, &c.

§ III. De altero illo Parisiensi Doctore, qui se accusarum, iudicatum, adeoq; & condemnatum palam est vociferatus.

Con-

COnsimilis quoq; hunc professionis fuisse, inde licet opinari, quòd cùm eadem cum Diuo BRVNONE studia tractarît, hinc tanta inter illos (vti fieri videmus) orta sit familiaritas, tanta animorum coniunctio, tanta denique fraternæ charitatis conglutinatio. Ita namq; disertis verbis Petrus testatur a Sutor, dum ait: *Ambo siquidem* DOCTORES *erant, scilicet* BRVNO, *& miser ille homo; ambo literis eminentes, ambo sacrarum literarum* PROFESSORES, *ambo famá celebritate, sanctitatisq́; opinione percelebres.* Nec non Exstaticus Doctor Rykelius, articulo 1. libri de præconio Ordinis Carthusiensis, fol. 751. col. 1. *Agnitum planè, atq; famosum est,* inquit, *miraculum illud, resuscitati Parisijs mortui, in Theologia Magistri, facie tenus virtuosi, grandiq́; morum venustate forinsecus decorati.* In eádem planè sententia est & Hermannus Petri, Brugensis Cartusiæ olim moderator, Serm. 12. in orationem Dominicam; & Iacobus Gruytrodius, domus Leodiensis Prior quondam doctissimus, cap. 6. Speculi Sacerdotum, siue lauacri conscientiæ. Quod verò nonnulli, inter quos est b Hieronymus Platus, Iurisperitum hunc fuisse volunt, ideo forsitan accidit, quod & in Theologia, & in Iure simul DOCTOR exstitisse potuerit: quemadmodū nostra hac tempestate huiuscemodi non paucos reperire licet.

a Lib. 1. de vita Cartus. Tractat. 2. cap. 4. fol. 31. lin. 3.

Ambo fuere SS. literarum Professores.

Cur alij, damnatum hunc Doctorem, Iurisperitum nominent?

b lib. 2. de bono stat. religiosi cap. 22. fo. 329.

§. IV. Quod nam sit illud tam horrendum, ac seculis omnibus inauditum specta-

ſpectaculum, quod Ordini Cartuſienſi initium præbuerit, & quo tempore acciderit.

NON de nihilo reuera eſt, quod tam multi probatæ fidei auctores pari conſenſu referunt, in celebri Pariſiorũ Lutetia, circa annum Domini octogeſimum ſecundum, ſupra milleſimum, Gregorio VII. Romano Pontifice ſanctiſsimo, & Henrico III. Imperatore, accidiſſe: quod quidam illic primariæ eruditionis, atque omnium opinione celeberrimus DOCTOR, cùm ſepulturæ eſſet tradẽdus, per diuerſa temporum interualla, è feretro ſeſe erigens, in frequentiſsima doctiſsimorum virorum corona, atque innumerabili hominum frequentia, horrendum in modum proclamauerit, primò quidem ſe diuino coram tribunali accuſatum, deinde iudicatum, tertiò vero etiam cõdemnatum. Quemadmodum accuratius exactiusque referunt B. Anthoninus parte 2. Tit. 15. cap. 22. §. 1. fol. 173. Nauclerus Generat. 37. fol. 73. Raphael Volaterranus. lib. 21. Anthropologiæ. fol. 478. Petrus Sutor. libro 1. Vitæ Carthuſ. Tractat. 2. ca. 2. fol. 17. Ad longũ verò, Franciſcus à Puteo, Petrus Bloemenuenna, Laurentius Surius; qui D. BRVNONIS vitã ex profeſſo conſcripsêre; nec non & Petrus Dorlandus, in cuius hic elucidandis ſcriptis, Notisque illuſtrandis, noſtro pro modulo deſudamus. Ad quos veritatis amantem Lectorem remittimus. Nam ſi ſecundùm diuinę veritatis c eloquium, *in ore duorum aut triũ teſtium ſtabit omne verbũ*, quis iam de c Matth. 18. 16.

histo-

historiæ huius veritate, quæ tanta probatissimorum testium nube fulcitur, amplius queat ambigere? Iam verò si de temporis ratione certus debeat iniri calculus, fatentur ferè præfati omnes, circa annum Domini millesimum octogesimum secundum id accidisse; adeò vt biennio post Cartusia inhabitari cœpta sit. De quo ita d Surius: *Incolere cœperūt Cartusiæ solitudinem circa solennitatem S. Ioannis Baptistæ*, Heremitarum omnium prodromi, quo inter natos mulierum sanctior nemo exstitit, anno salutis nostræ millesimo, octogesimo quarto. Qua de re huiuscemodi exstāt apud e Sutorem versiculi:

Quo tempore horrēdum hoc spectaculum acciderit.

d *In vita S. Brunonis, cap. seu §. 15.*

e *Lib. 1. vitæ Cart. Tract. 2. c. 7. fol. 59.*

Anno milleno, quarto quoque, si benè censes,
Insuper octeno, sunt orti CARTVSIENSES.

Licet f Baronius, & alij nonnulli, videantur id velle referre ad annum Domini 1086.

f *In Annalib. anno 1086. n. 16.*

§ V. Cur damnati, ac ter infelicis Doctoris istius nomen, literarum monumentis consignatum non sit.

MIretur iam aliquis, cur, cùm Seruator noster Euangelicam illam proferret, de diuite epulone, atque inope Lazaro, historicam parabolam, huius exprimere nomen, illius verò omitere voluerit. An, vt quod de libro vitæ iam expunxerat, illud ne ore quidem vsurpari cuperet? De talibus namq; per Prophetam olim dixerat; g *nec memor ero nominum eorum per labia mea*. Et alibi; h *deleantur*, inquit, *de libro Viuentium, & cum iustis non scribantur*: vnde; *nomen*

Luc. 16. 20.
I.

g *Psal. 15. 4.*
h *Psal. 68. 29*

i *nomen eorũ delisti in æternũ, & in seculũ seculi,* inquit Vates Regius. De viro verò iusto, ac Deũ reuerentẽ, eiusq; prçceptis obsequente, dicitur: k *Noui te ex nomine*: Et Ioannes in Apoc. l *Qui vicerit, sic vestietur vestimentis albis, & nõ dele-bo nomẽ eius de libro vitæ, sed cõfitebor nomẽ eius coram Patre meo, & coram Angelis eius*. Deinde, quidnã obsecro, proprij nominis cõmemoratio defuncto profuisset? an non, sicuti damnato, nihil vtilitatis, ita & toti consanguinitati plurimum infamiæ ac dedecoris cõciliare potuisset. Si etenim rescitum scelerati cuiusdam hominis suspendium, vniuersam dedecorat familiam, multò magis perpetuæ damnationis enarratio, hoc ipsum efficeret. Parcitur quoque interdum nominibus, quod qui bonorum sibi virorũ nomina adsciuerant, turpiter ijs sint abusi: quos Psalmista iure ideo reprehendit, dum inquit, m *vocauerunt nomina sua in terris suis*. Sic olim flagitiosus quidam, ac perditæ nequitiæ homo, vti ex Cicerone, Plutarcho, Valerio, ac Gellio constat, vt præclarum, ac nullo vnquam æuo oblit-terandum nomen sibi consciret, templum Dianæ Ephesiorum, quod (n Plinio teste) ducentis viginti annis fabricatum à tota Asia fuerat, inflammauit. Quod cùm gloriæ cupiditate se fecisse palàm profiteretur, publico Magistratus edicto promulgatũ fuit, ne postea quisquã hoc nomine vocitaretur. Et forsitan ẽt hoc tẽpore in tenebris consepultũ iaceret, nisi Theopompus id suis inseruisset historijs. Quid ergo mirum, si Parisienses illi prudentiæ opinione præ-

i *Psal. 4. 6.*
k *Exo. 33. 12.*
l *Apoc. 3. 5.*
II.
Comparatio.
III.
m *Psalm. 48. 12.*
n *Lib. 36. cap. 14.*
Herostratus, vt nomen cõcelebraret suum, templum incẽdit Ephesiæ Dianæ.

ſtantes Theologi, cuius corpus fœtido committendum ſterquilinio cenſuerũt, illius etiam nomen nullis exſtare literarum monumentis voluerint? Et quidem ſatis de his, licet non ignorem, me in antiquiſsimis imaginum picturis reperiſſe, infelicem hunc atque execrandæ memoriæ hominem, Raymundum nominatum. Etiamſi nullatenus fidem meam interponam, hocne an illo ſit vocitatus nomine: maximè, cùm nihil ex vano hauſtũ velim, ſciamq́; quod

Horat. de arte Poet. in princip.

——— *Pictoribus atq; Poëtis*
Quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas.

Reperiuntur tamen inepti quidam, atq; inſulſi homines, & ſibi, & alijs perſuadere conantes, hunc damnatum Doctorem BRVNONEM noſtrum fuiſſe; quod ſanè otioſorũ eſſe hominum commentum, inde liquidò conſtat, quod infelix hic Pariſienſis Doctor, Beatiſsimo BRVNONI ſimul ac ſocijs eius, vitæ in melius cõmutandæ, atque in vaſtam heremi ſolitudinem ſecedendi occaſionem præbuerit.

§ VI. Quænam fuerit illa ſolitudo, in quam D. BRVNO ſenis comitatus ſocijs, pœnitentiæ peragendæ cauſa ſeſe recepit.

LOcum hunc horroris ac vaſtæ ſolitudinis, quem poſt ſtupẽdum illud Pariſijs hauſtum oculis ſpectaculum BRVNO cum ſocijs petijt, quibus nam verbis deſcribere commodius licebit, quam illius ſanctiſsimi Gratianopolitanæ Eccleſiæ ea tempeſtate Præſulis, qui ſecundum quietem ſeptem hiſce Viris totidem ſtellarum indicio

indicio cælitus præparatum eum vidit, eosque lubens gaudensq; eò perduxit. Ita etenim Brunonem, eiusque pariter collegas B. Hugo alloquitur. *a Locus autem diuinitus vobis adsignatus, est heremus quadam altißimis in montibus, quam* CARTVSIAM *vocant, ampla illa quidem, sed prorsus inculta, atq; à nemine habitata, solis feris peruia, hominibus verò cæterisq; animantibus, propter loci asperitatem, penè incognita, & inaccessa. Altas & tanquam excisas hinc inde rupes & scopulos, arboresq; syluestres & infrugiferas habet; estq; supra modum frigida, magnaq; anni parte niuibus operta. Tum quoq; adeò prærupta, sterilis, & infructuosa, vt nihil in ea neq; seri, neque meti queat,* &c. Hactenus quidem B. Hugo. Neq; secius aut Dorlandus noster lib. 1. ca. 1. aut etiã ipse Petrus Sutor, qui cùm Parisiensis Cartusiæ aliquandiu Prior exstiterit, ac ratione officij ad hanc Maioris Cartusiæ heremum sæpius proficisci potuerit, ac coram inspicere, ita de eadem scriptum reliquit; *b Vis, inquit, horridam* CARTVSIANI *loci faciem videre? Si suspexeris, arduos saxosósq; mõtes, gelidas niues, infœcundasq; arbores dorso montiũ adhærentes, spectabis. Si despexeris, terrificum amnem in pede montium ingratè murmurantem videbis. Terribilem deniq; situm accipe. Nulla siquidem ibi amœnitas, nullum solamen, nulla terrena iucunditas adest:*

Vix ibi ridenti vestitur gramine tellus;
Vix ibi cantat ales, nec sunt ibi lustra ferarum.

a Tom. 5. Surij, in vita S. Brunon §. 13.

Verba B. Hugonis Gratianop. Episcopi, quibus describit Cartusiã, quæ nostri propositi mater est, & origo: vnde cæteræ omnes Ordinis domus nomen, simul ac viuendi normã hausêre.

b Lib. 1. vitæ Cartus. Tract. 2. ca. 7. fol. 53.

Horrida Cartusiani loci facies.

Quid igitur? Niues quidem ibi perpetuo candore candescunt, sed niuea frigora liuido pallore corpora inhabitantium adficiunt. Tanta denique est loci asperitas, vt nec Scythiæ deserta, nec Aegypti solitudines, possint illi Carthusiano monti rectè comparari. Horrendum itaq; carcerem, purgatoriumq; locum potius, quàm aptum humanæ vitæ habitaculum meritò dixeris. Hæc ille.

§ VII. Vtrum hic tam horrendus vti squalidæ habitationis, sic & eximię sanctitatis locus, etiamnũ hoc tempore suos habeat incolas, D. BRVNONIS vestigijs sedulò insistẽtes.

De hoc quoque malim aliorum, quàm verba mea ponere. Vnde in primis operę pretium existimo, quendam eximiæ pietatis, immo & cognomẽto *Venerabilem*, in medium proferre Virum; qui vti non tam longè post BRVNONIS obitum, in ipsis Galliarum partibus vixit, ita suo id calamo, quasi oculatus testis, maiori cum fide faciet. Is autẽ est Petrus Mauriacenus, Abbas nimirum Cluniacensis, tam scriptis, quã vitæ sanctimonia clarus, ac D. Bernardi Clareuallensis Abbatis contemporaneus. Cuius equidẽ hæc sunt verba. *Seruatur*, inquit, [a] *in* * *Burgundiæ partibus inter omnes Europæ nostræ Monastici Ordinis professiones, professio quædam, multis alijs eiusdem propositi sanctior & cautior, instituta nostro tempore à quibusdam Patribus*

a *Lib. 2. Mira. cap. 28.*

* *Dorlandus vult maiorẽ nostram Car-*

tribus, magnis, doctis, & Sanctis, M. Brunone Colonienſi, M. Lauduino Italico, ac quibuſdam alijs verè magnis, ac Deum timentibus viris. Qui quorundam antiquorum Monachorum tepiditate, negligentia ac deſidia pradocti, ſeculo abrenuntiare volentes, cautius ſibi ſuisq́, in via Dei, ſectatoribus, conſuluerunt; & vigilanti oculo Ordinem contra omnes penè Sathanæ inſidias circumſpectū inſtituerunt, &c. Deinde paulò poſt. *Ad edomandum iumentū corporis ſui, & ad ſubigendam, iuxta Apoſtolum, legem membrorum ſuorum, repugnantem legi mentis ſuæ, duris carnem cilicijs ſemper exaſperant, continuatis penè acribus ieiunijs corpora affligunt, extenuant, deſiccant. Inde eſt, quod pane furfureo ſemper vtuntur, vinoq́ adeo adaquato, vt meritò magis villum, quam vinum dicatur. Ab omni carnium eſu, tam ſani quā ægri, in perpetuū abſtinent. Piſces nunquā emunt, ſed fortè ex charitate datos, accipiunt.* Quorum ſanctiſsimæ vitæ inſtitutum magnoperè Diuus admiratus Bernardus, in hæc exclamat verba: a *Altiſsima eſt profeſsio veſtra, cælos tranſit, par Angelis eſt, Angelicæ ſimilis puritati. Non enim ſolum noviſtis omnem ſanctitatem, ſed omnis ſanctitatis perfectionē, & omnis cōſummationis finē.* Et cætera in hunc modum, non minus profectò verè, quā melliflue, quæ etſi nos breuitatis cauſa miſſa facimus, nō poſſum tamē, quin Petri Bleſenſis, Bathoniēſis Eccleſiæ Archidiaconi doctiſſimi teſtimoniū, de hac eadē alma matre noſtra Cartuſia hic in medium adducā, ſic etenim ait:

tuſiam in Sabaudiæ partibus ſitā, alij in Delphinatu.

Rom. 7. 23.

a *Epiſt. ad ff. montis Dei, de vita ſolitaria.*

Vixit anno Dom. 1160.

a Epist. 86. ad Alexand. Cartus. Monach. pag. 154. a *Domus Cartusiensis, & locus habitationis illius situs est in montibus, & scopulis, & in petris; vt sit potius habitatio Angelorum, quàm hominum, ad dandam altissimo vocem confessionis & laudis, sicut scriptum est;* b Psalm. 103. 12 b *super ea volucres cæli habitabunt, de medio petrarum dabunt voces. Sed & columba ædificat in foraminibus petræ, & vir prudens ædificat domum suam supra petram: vbi nec maris fluctus, nec ventus turbinis, nec pluuiarum inũdatio, nec alluuio formidatur.* c Genes. 28. 17. c Verè terribilis est locus iste, nec est hic aliud, nisi domus Dei, & porta cæli. *Et licet domus illa sit in terra horroris & vastæ solitudinis, nominatissima tamen est* IN OBSERVANTIA RELIGIONIS ET ORDINIS. *In omnẽ quippe terram, per gratiam Dei, exiuit fama eius, & in fines orbis terræ, suæ odorem suauitatis effudit. Plantatio enim Dei est, & vinea Domini Sabaoth; ideoq; iam excreuit in immensum, & multiplices fructus fecit. Vide, si iam non* d Psalm. 79. 12. d *operuit montes vmbra eius, si non extendit palmites suos vsq; ad mare, & vsq; in Angliam propagines eius.* Verum ad vlteriorem temporis progressum animum simul ac calamum transferentes, videamus iam nunc, quid post annos circiter, ab institutione Ordinis, plus minus quadringentos, eximius Vixit anno Dom. 1450. ille Florentinus Archiepræsul Antoninus; vir nimirum & eruditionis laude, & insignis vitæ sanctimonia adeò per orbem celebris, vt in Diuorum iam olim catalogum sit relatus. Hic etenim dum D. IANCELINI, decimi Maioris Car-

Cartusiæ Præfecti virtutes enarrat, inter cætera sic ait: a *Certè valdè venerabilis est ista religio* (CARTVSIANA) *quæ vsque in præsentem diem seruat rigorem suarum obseruantiarum per annos circiter quadringentos. Austera siquidem est in multis: in abstinentia quidem, quia prolixa ieiunia, & sextis omnibus ferijs in pane & aqua: ab esu carnium semper abstinent, etiam in grauissima infirmitate: ita vt qui eis vesci voluerit, amplius in clausura* (claustro scilicet, seu Monasterij conseptu) *cum reliquis non valeat permanere. Quoad vestitũ, quia semper cilicio induuntur ad carnem. Quoad solitudinem, quia nunquam exeunt; exceptis Priore & Procuratore. Et in cellis suis soli manent cum arcto silentio. Vigilias magnas habent, propter prolixitatem officij.* Hactenus Antoninus. Si verò iam audire non pigeat D. Thomæ Campensis (mirum enim, cur Kempensem nonnulli eum vocitent, cùm ex b vita illius liquido constet, fuisse eum Vltraiecenæ diœceseos, & Dauentriæ, hoc est, haud procul à natali suo solo vitam ad annos aliquot egisse, ac deinde Svvollam religionis ergo contendisse, ad montem scilicet S. Agnetis, à patria sua æquè ac mea, non nisi sesqui milliario, dissitum) de Cartusianæ vitæ conuersatione sententiam, ecce habes eam hîc ipsiusmet auctoris verbis. c *Eo tempore* (loquitur de collapsa suo æuo monastica ferè vbique disciplina) *mundi status in maligno videbatur vndique positus; ita vt pauci essent, qui verbum vitæ moribus ac*

a *Parte 2. histor. Tit. 15. cap. 22. §. 2. fol. 73.*

b *In principio Tituli 2.*

c *In vita Gerardi Magni cap. 4.*

Vixit Thomas Campensis anno Domini 1430.

Apud Cartusianos velut cineribus latuit, viguitq́; intemeratus hactenus Monachismus.

a *Secunda parte Serm. ad Nouit. Serm. 4.*

vocibus prædicarent, pauciores verò qui continentiam sectaremur, & quod dolendum erat, nomen sanctæ religionis, & status deuotionis, præ inopia spiritus, à Patrum præcedentium vestigijs nimiũ claudicabat. Apud CARTVSIENSES *verò lux* VITAE COELESTIS *remansit occultò, & carnalibus videbatur satis austera, erat tamen Deo gratissima, & spiritu feruentibus optabilis atque iucunda.* a Refert quoque idem Campensis Thomas, ætate sua fuisse eiusdem secum instituti religiosum, qui viatorem quendam sibi in itinere occurrentẽ, interrogans, quid de præcipuis monasticæ religionis locis, hoc inter cætera ab eo audiuit; se in Maiori CARTVSIA conspexisse venerandum ætate senem, qui toto quadraginta ànnorum decursu, quo se Cartusianæ religioni addixerat, ne anteriorem quidẽ conspexerat portam, per quam primum ingressus fuerat. Magnum profectò est hoc, ac multæ ædificationis exemplum, tali & loco & professione dignum. Verum ne quis nobis obstrepẽs, dicat, deferbuisse iam illic in Maiori CARTVSIA pristinum illum rigidioris disciplinæ zelum, neq́; D. BRVNONIS illic amplius, tanto cum feruore, vti olim, vestigijs, insisti; eam ob rẽ vt sinistrẽ hanc suspicionẽ amoliamur, concludã paragraphũ hunc verbis D. Stephani Salazarij, vti S. Theologi Doctoris profundissimi, sic Xeresanæ in Hispanijs Cartusiæ Prioris olim integerrimi, qui cùm Anno Domini 1584. Generali interesset Capitulo (hoc autem non nisi in Maiori Cartusia annuatim peragi ac celebrari

lebrari fas est) quæ suis ibidem conspexit oculis, ea publicis quoque literarum monumentis ad omnem posteritatis memoriam consignare haud quaquam detrectauit. Sic enim in epistola liminari, quam suo, de Christi Saluatoris Genealogia, præfixit operi, atque Illustriss. S. R. E. Cardinali, simul ac Reuerendiss. Toletano Archiepiscopo Gaspari à Quiroga dedicauit, hunc suum Mæcenatem alloquitur. *Adeo religio, pietas, rerum visibilium & temporalium neglectus, propriæ voluntatis abnegatio & resignatio, animi à rerum omnium transeuntium & interiturarũ vmbris abdicatio, & reliquæ virtutes in Maiori Cartusia efflorescunt; vt quicunq; eam viderint, iure testentur, nullum esse in Ecclesia Catholica Monasterium, in quo* HAC AETATE *magis vigeant disciplina, & obseruantia regularis. Quo fit, vt cùm ex lapsu & ruina Monasteriorum, quæ suis Ordinibus erant capita, Ordinis Manastici labefactati sint atq; corrupti, sola* CARTVSIA *steterit primis Patrum suorum institutis & passibus insistens.* Et paulò accuratius quotidianam Cartusianæ vitæ exercitationẽ ibidẽ enarrans; *Habitant,* inquit, *penitissimam alpium Sabaudicarum solitudinem, vsque adeò rigentem, & perpetuis niuibus obductam, vt decantata illa niuium, & antiqua Sanctorum Ascetarum Scytis præ hac eremo, pro temperatissima & amœna regione haberi possit. Vestis etiã intima illis ex sacco, dira subtus ad carnem cilicia, victus tenuis, panis cibarius ex siligine. Somnus modi-*

Prodijt hic Liber anno Dom. 1584. Lugduni Galliarum, apud Carolum Pesnot.

Insigne oculati testis encomium, de eximia vitæ sanctimonia, quæ etiamnũ hoc nostro æuo in Maiori conspicitur Cartusia.

Conueniunt hæc cum ijs, quæ supra ex Petro Venerabili allegauimus.

modicus, vigiliæ immēſæ, & quæ ſolennioribus diebus ad horas quatuor cantando protrahūtur, &c. Hæc de iſtius loci incolis in genere, de ipſo vero R.P.GENERALI, qui ibidē ſemper reſidēs, iſtius Maioris Cartuſiæ Præfectus eſt, quid ait? *Chorum hunc ducit admirabilis quidam, & diuinus ſenex, nomine* BERNARDVS, *cognomine* Caraſſus, *patria Tarbenſis, ætate octogenarius, ardore pietatis ſic incenſus, vt cùm tot domeſticæ adminiſtrationis, & totius Reipublicæ* CARTVSIANAE *negotijs obruatur, non die, non nocte ab actibus Conuentualibus abſit, perinde ac ſi modò in anno probationis & Ordinis tyrocinio verſaretur. Non victu, non veſtitu, ſed indefeſſo labore, animi tranquillitate, modeſtia, iuſtitia, æquitate, cæteriſq; Principe dignis virtutibus omnibus prælucens*. Atq; hæc hactenus, prolixius quidem quàm ſtatueram, non tamen ſine lectoris vtilitate, oblectationéue.

Fuit hic Venerandus ſenex, quadrageſimus Ordinis Generalis, optimè prædeceſſorū ſuorum veſtigijs inſiſtens.

§ VIII. Quàm diu B.BRVNO hunc Cartuſiæ locum incoluerit, & quo pacto à Pōtifice Romam euocatus, tandem abeūdi conſecutus veniam, Calabriæ deſerta expetierit,

Surius in vita B.Brunonis.

CVm non totos ſex annos in illa vaſta quidem, & horrida, ſed ſancta & modis omnibus optata CARTVSIAE ſolitudine D.BRVNO exegiſſet, Pontifex Vrbanus II. qui olim Beati viri diſcipulus fuerat, cùm ad illud ſublime præcipui honoris faſtigium euectus eſſet, cupe-

cuperetque tantum munus accuratè implere, rerumq; suarum satagere, non immemor egregiæ virtutis & illustris doctrinæ sui Præceptoris, acciuit eum per literas Apostolicas ad Sanctæ Ecclesiæ præstanda officia; grauiter præcipiēs, ne veniret ad Vrbem cunctaretur. Animaduertit ex his quoque Lector pius, qualis quantusuis fuerit B. BRVNO, quem tanti fecerit ipse totius Pastor Ecclesiæ, quemq; tantū apud se familiaritatis autoritatisq; locū habere voluerit, vt etiā plurimū in eo laborauerit, quò posset illum amplissimo Rheginensis Ecclesiæ, quæ prima totius Calabriæ Metropolis est, Archiepiscopatu condecorare. Verum ille eligens abiectus esse in domo Dei sui, elongauit fugiens, & bona cum Pontificis venia, curiam deseruit. De quo ita doctissimus Ecclesiasticorum scriptor Annalium Baronius: a *Vrbanus Papa accersiuit ad se ex Cartusiana solitudine S.* BRVNONEM, *eius instituti auctorem, quem iam diu ante coluisset, inuitumq; licet diu apud se retinuit, eius opera vsus in Concilijs celebrandis vsq; ad Placentinum Concilium. Quo celebrato, vix missionem obtinuit ab eo in Gallias profectu- ro, cùm iam vsque ad triennium apud eundem Pontificem permansisset.* Quo quidem tempore exacto, non in Franciam ad suos, vti b Dorlandus noster sentire videtur, sed in Calabriā, adiunctis sibi aliquot eiusdem secum propositi Viris, lætus contendit. Maluisset ille quidem, quod etiam crebrò apud se cōstituerat, ad Maiorem illam remeare Cartusiam, sed quia Summus

Dorlandus noster, & alij nonnulli, putant fuisse Rhemensem Archiepiscopatum.

a *Tom.* 11. *Annal. anno* 1092. *nu.* 12.

S. Bruno in sacris celebrandis Concilijs insignē Pontifici nauat operam.

b *Lib.* 1. *ca.* 2. *pag.* 22.

Ratio cur D. Bruno Calabriā Bruno potius petierit

quam pristinam Gallicanam solitudinem.

mus Pontifex cum sua curia iter parabat in Franciam, in cuius finibus CARTVSIA hæc sita est, verebatur, si ipse quoque eò se conferret, ne aut curiæ strepitus declinare non posset, aut illam non reliquisse, sed sequi videretur.

§ IX. Quænam sit ista Calabriæ solitudo, ad quam D. BRVNO se recepit, quamque diu in ea cõmoratns sit.

BRVNO sciens in Calabriæ (hæc est autẽ Magna Græcia, in quam celeberrimi Philosophorum Principes Plato, & Pythagoras, alijque nonnulli philosophandi gratia olim concesserant) regione, plurimas esse solitudines, agendæ pænitentiæ, vitæq; solitariæ consectãdæ aptissimas; ad quandam deuenit heremum, cui TVRRIS nomen est, in diœcesi Squillacensi. Vnde adamato, quasi quod à Deo sibi offerretur, habitaculo, reliquam ibidem in precibus alijsque sanctissimis exercitationibus, vitæ partem transegit. Quam quidem Calabriæ solitudinem, iuxta a Baronij sententiam, videtur etiã magnus ille Aurelius Cassiodorus quondam incoluisse, haud procul nimirum ab Vrbe Scyllitana, quæ in extrema Calabriæ parte sita est, vbi famosus Scyllæ contra Charibdin scopulus imminet, à quo ciuitas nomen accepit. Hic igitur D. BRVNO ad annos circiter octo vna cum socijs, tranquillam in vilissimis casis degens vitam feliciter tandem Creatori suo animam reddidit.

a Tom. 7. ad annum Domini 562. nu. 9.

errat nominis similitudine deceptus

§ X. De obitu B. BRVNONIS, eiusdemq; miraculis, ac canonizatione.

Obijsse

OBijsse D. BRVNONEM anno Domini millesimo centesimo primo, pridie Nonarum Octob. die nin irũ Dominico, post alios, testis est Surius, ita vt septemdecim circiter, à primo conuersionis suæ tempore, & obitus diem, anni intercessérint. Anno namque Domini 1084. circa solennitatem S. Ioannis Baptistæ, diximus Cartusiam primò habitari cœptam, illicq; sexennio propemodum illum egisse, ac triennio in vrbe apud Vrbanum Pontificem, reliquumque vitæ spatium Calabris in montibus beatissimo fine consummasse. Ad cuius equidem tumulum eiuscemodi positum est Epitaphium.

Epitaphium D. Brunonis.

Primus in hac, Christi fundator ouilis, heremo
Promerui fieri, qui tegor hoc lapide.
BRVNO *mihi nomen, genitrix Germania, meq;*
Transtulit ad Calabros grata quies nemoris.
DOCTOR *erã, præco Christi, vir notus in Orbe,*
Desuper illud erat, gratia, non meritum.
Carnis vincla dies Octobris sexta resoluit,
Ossa manent tumulo spiritus astra petit.

Eius post obitum insignia aliquot miracula.

Ad eius sepulchrũ fons viuus prorumpit, multique proclamati à medicis ægri, optatam pristinæ sanitatis valetudinem consequuntur, vti non solùm Dorlandus in fine libri primi, sed & Surius, ipseque adeo Petrus Sutor lib. 1. vitæ Cartusianæ, Tractatu 5. cap. 3. & 4. commemorat; ita vt operæ pretium non putemus, eadem hîc cum lectoris tædio repetere.

Cæterum Leo X. eximiæ pietatis Pontifex, auditis præclaris aliquot D. BRVNONIS miraculis

Canonizatio. raculis, promouente negotium hoc, anno Domini 1514. Francisco de Puteo, Iuris Vtriusque Doctore præstantissimo, ipsiusq; Maioris Cartusiæ Primatæ meritissimo, Diuorum cathalogo eundem adscripsit; adeò vt publicis Ecclesiæ tabulis obitus eius dies insertus, quolibet anno celebriter obseruetur. De quo quidam non indoctos hosce olim cecinit versiculos.

Papa LEO *gestis, ac maiestate verendus,*
Cardineis Patribus celebri circundatus actu,
Certior est factus, quàm sanctè vixerit olim
BRVNO;*quod obsequiū Romanæ præstitit Vrbi,*
Quodq; per hunc cultu diuino Ecclesia creuit:
Huius & audierat certò miracula quædam;
Propterea votis Patrum concordibus, illum
Rettulit in Diuos, festum largitus eiusdem,
Octobris sexta celebrari luce quotannis.
Illo nempe die moriens conscendit Olympum:
Erigere huic statuas, atq; ædificare sacella
Permittent, super his confecta diplomata donās
Ordinis hac nostri mater CARTVSIA *seruat,*
Inter Romani multa instrumenta Senatus.

§ XI. De lucubrationibus, ac literarum monumentis, quæ D. BRVNO post obitum posteritati reliquit.

QVemadmodum prisci illi Aegyptij Monachi, silentio, orationi, lectioni, cordis puritati, rerumq; diuinarum contemplationi vacabant, certis proinde etiā horis manuali exercitio, præsertim verò conscribendis libris incumbe-

cumbebant, ita etiam D. BRVNO, quorum viuendi in heremo institutum susceperat, eorundem quoque maluit æmulari industriam, quàm cum desidia panem otiosus comedere. Solent etenim homines imperiti eos otiosos, & S. Ecclesiæ parum vtiles existimare, qui ab aliorum consortio separati, soli Deo, ac sibi duntaxat vacant. Quorum tamē inscitiam vt Sanctus Pater coargueret, cùm ore verbum Dei prædicare non posset, scriptis ac literarum monumentis abundè id præstitit; sciens illa quæ literis consignata sunt, nulla vnquam temporis iniuria posse aboleri, sed potius quam diu hic Christianus stabit orbis, super viuere. Hinc de B. a Hugone, insigni illo Lincolniensi Præsule, memoriæ proditum est, eum non segnem sacris impendisse operam codicibus: quos religiosis quibusque necessarios, & maximè vitam ducentibus solitariam, dicere solebat. *His enim pro delicijs & diuitijs tempore tranquillo, his bellico in pracinctu pro telis & armis, his in fame pro alimonia, his in lāguore pro medela Monachis* (imo omni hominū generi) *vtendū memorabat:* Hi namq; sunt illi cælestis Philosophiæ duces, virtutis indagatrices, vitiorumq; expultrices, qui afflictis medētur animis, qui inanes rerum mundanarum sollicitudines detrahunt, qui noxijs cupiditatibus liberant, ac timorem omnem depellunt. Hi inquam sunt, qui in aduersis perfugium, in prosperis solatium præbent, delectantes domi, non impedientes foris; imò pernoctant nobiscum, peregrinantur, rusticantur.

a *Tom. 6. Surij, 17. Nouemb. cap. 8.*

Sacrorum codicum vtilitas.

Hinc

Hinc summus ille populi Sacerdos Iudaici, reliquusq; cœtus, Spartiatis scribẽs, gloriabatur a *solatio se habere libros sanctos, quos manibus tenerent*, tererentque. Quod quia probè cognitum habebat, tam sacri initiator Ordinis BRVNO, hinc piẽtissimis suis ac lucidissimis Cõmentarijs, totum Dauidicum illustrauit Psalterium, nec non & omnes Gentium Doctoris epistolas. De quibus in hæc verba haud quaquã aspernãdi iudicis Theologus, Petrus Sutor, Doctorali etiã ipse donatus laurea. *Scripsit*, inquit, *D. Bruno nobili stylo egregiam diuinamq; in Psalterium expositionem, qua sui autoris præstantissimum ingenium, summamq; eruditionem ostẽdit. Scripsit insuper nobilem, fidelemq; interpretationem in epistolas D. Pauli, adeo clarè, subtiliter, copioseq; vt omni laude maior, non iniuria esse putetur.* Sunt & aliæ aliquot non indoctę eiusdem Beatissimi Patris nostri lucubrationes; vti constare potest ex ijs, quæ ante annos plus octoginta, vno sat magno volumine, Lutetiæ Parisiorũ prælo sunt impressæ Ascensiano, iamq; iterata vice, adiunctis simul & alijs quæ haberi potuerunt, recudendæ. Licet priusquam eæ in meliorem redigi Synopsin queant, rogandi sint nobis Viri docti, ac Monasteriorum Prælati, vt si quæ inedita penes se habeant S. Brunonis scripta (quemadmodum & ex sacro Anthonij Posseuini Apparatu, quædam Venetijs delitescere cognouimus, & in celeberrimi Clareuallensis cœnobij bibliotheca nonnulla etiamnum adseruari aliorum relatu intelleximus) ea benignè nobis

a 1. Machab. 12. 9.

Lib. 2. vitæ Cartus. Tractat. 3. cap. 7. pag. 558.

bis communicare non detrectent. Stabit enim sua liberalitati gratia, & vel leue beneficium ibit in posteros.

§ XII. Sitne sacer Brunonis Ordo, à sede approbatus Apostolica.

FEcissem iam finē Præludijs hisce, si deessent qui calumniandi finem facerent. Quemadmodum enim extitêre olim, qui dicerent nulla huius rei certa atq; euidentia posse adferri documenta, ità etiamnum (proh dolor) reperiuntur, qui id vel certò adfirmare ausint, vel saltem in dubium reuocare. Quorum idcircò oblocutioni dubitationiue, finali hoc occurrendum erit paragrapho, ac veris certisq; documentis comprobandum, sacrum Cartusiensem ordinem, à D. Brunône ante annos admodum quingentos diuinitus institutum, plurimorum quòque iam dudum Romanorum Pontificum placitis comprobatum. Cartusianæ namque vitæ institutum probatum esse, nemo ignorat, nisi qui diuinam eius originem compertam nō habet. Siquidem ad hoc cælestis vitæ genus instituendum, septem Dominici gregis arietes diuina dispositione delecti sunt, qui per septē splendidè radiantia sydera, B. Hugoni secundū quietem apparentia, præsignificarentur. Quin & peruetusti Cartusianorū annales habent, a Victorem III. Romanæ Sedis Antistitem, per somnium vidisse, Deum Opt. Ter maximum suæ dignationi in vasta illa Cartusiæ solitudine, de qua b supra diximus, commorandi domicilium construentem. Quamquam nonnulli dixerint,

De approbatione Ordinis Cartusiensis à sede Apostolica, consule Gersonem, qui scripsit Tractatum contra impugnantes; & Iacobū Iunterbuyck.

a Petrus Sutor lib. vitæ Cartus. Tract. 3. cap. 1. pag. 63.

b § sexto.

cælestem hanc visionem præfato Hugoni Episcopo demonstratam fuisse. Quam dissonantiam facilè soluerit is, qui diuinum hoc portentum vtrique ostensum dixerit. Summo quidem Pontifici, vt Cartusianæ vitæ primordia comprobaret; Hugoni verò Præsuli, vt magis magisq; erga septem hos suos clientulos, qui eius se directioni commiserant, afficeretur, eisque benè facere pergeret. Reperiuntur tamen, qui dicūt, Cartusianum Ordinem ab Ecclesia toleratum duntaxat fuisse, nō verò etiā approbatum. Qui, haud dubiè Ecclesiam Dei viui, quam a Apostolus *columnam ac firmamentum veritatis* non immeritò appellat, inertiæ, atque adeò etiam incuriæ turpiter arguunt. Inertiæ quidem, quod negligenter se habuerit, Ordinem ipsum tam longo temporis decursu vbiuis locorum florentem, non reprobādo, si reprobatione dignus erat. Incurię verò, quod viderit Cartusianam familiam per totum penè terrarum orbem diffusam, ac insigni cum fœnore multiplicatam, nec tamen curauerit ipsam profligari atque eliminari (si id merebatur) sed conniuendo dissimulauerit, alienisq; peccatis perperam communicauerit. Quin immo, Concilium Basileense Anno Domini M. CD. XXXI. inchoatum, disertis verbis Cartusiensem approbauit Ordinem; quod etsi partim confirmatum, partim reprobatum, ob Schisma ibidem exortum, fuerit, Nicolaus tamen V. sanctiones illas circa beneficia Ecclesiastica, aliaque id generis nonnulla postmodum suo calculo comprobauit: Licet interim Maiores nostri de humana probatione ab initio non

a 1. Tim. 3. 15.

magno-

magnoperè solliciti fuerint: prudēter animaduertentes, non quæ certa, sed quæ dubia sunt, probatione indigere. Quippe qui probè cognitum haberent, pluribus in locis Iuris Canonici, eximia cum laude Cartusianorum mentionem à SS. Pontificibus fieri. Primò namq; in Decretalibus de Cartusianis agitur, maximè verò lib. 5. tit. de *Simonia*, cap. *per tuas literas*: vbi Innocentius III. Priori Cantuariensi, de quodam Cartusiano scribit, cuius hæsitationi consulit. Similiter in eodem libro, Tit. de *homicidio*. Cap. *sicut ex literarum*, vbi idem Pontifex Priori, & fratribus Cartusiensibus scribit. Itidem in sexto Decretalium, libro 3. de *decimis*, capit. *Statuto*, de eisdem agitur. Quibus vna cum Cisterciensibus percipiendarum priuilegium decimarum conceditur. Porrò in Extrauagātibus communibus *de regul. & transf.* ad *reli.* cap. *Viam ambitiosè*. Cartusianorum quoque fit mentio. Qui tanta illic, præ cæteris donantur Ordinibus, prærogatiua, vt religiosos mendicantes in suum consortium soli admitere queant. Enimuero sacer Cartusiensis Ordo ab ipsis Summis S. Romanæ Ecclesię Pontificibus mirificè probatus, & (quod amplius est) egregiè commēdatus reperitur. E quibus plus quàm tres & triginta enumerare licet, qui varijs priuilegijs, indultis, libertatibus, beneficijsq; Ordinem hunc condecorarunt, totq; ac tanta eidem contulerunt, quanta alteri nunquam dedisse Religioni putantur. Quorū equidem Bullæ originales vti in Maioris Cartusiæ archiuo diligenter adseruantur, sic eorū exempla de verbo ad verbū in antiquis Ordinis statutis

Adsignantur loca aliquot Iuris Canonici, in quibus Cartusianorū habetur mentio.

Cūm Cartusiani, Ordines mendicantes ad suū queāt admittere institutum, dubium non est, quin à Sede Apost. approbati sint. Alias sequeretur &c.

tutis prælo edita ac typis promulgata reperiuntur. Sunt autem Pontifices, quorum illic Priuilegiorum fit mentio, hi subsequentes: nempe, Alexander III. Lucius III. Vrbanus III. Clemēs III. Cælestinus III. Innocentius III. Honorius III. & IV. Alexander IV. Clemens IV. Innocentius IV. Gregorius IX. & X. Clemēs V. Ioannes XXI. & XXII. Nicolaus IV. Clemens VI. Innocentius VI. Vrbanus V. Gregorius XI. Clemens VII. Benedictus XIII. Bonifacius IX. Vrbanus VI. Martinus V. Nicolaus V. Pius II. Sixtus IV. Alexander VI. quorum verba ac testimonia subinde in medium profert Dorlandus li. 4. Chronici sui Cartusiensis, cap. 3. nec non & Petrus Sutor lib. 2. vitæ Cartusianæ, Tractat. 3. cap. 2. fol. 466. & sequentibus. In quo quidem capite ex professo agit de sextuplici Cartusianæ vitæ approbatione, scilicet Diuina, Synodali seu Ecclesiastica, Iuridica, Pontificia, doctrinali, ac rationali; quem ibidem copiosè hac de re differentem consule. Nos etenim qui NOTAS tantùm ac succinctas solummodò ELVCIDATIONES molimur, breuitatis studio beneuolo Lectori commendati esse, cupimus.

Enumerantur hic triginta Romani Pontifices, qui Cartus. ordinem peculiaribus aliquot donarunt, honorarumtque Priuilegijs ac indultis, idque iam ante annos plus centum.

Cæterùm, nonnulli Romanorum Pōtificum, nec probatione, nec commendatione, aut priuilegiorum concessione satis contenti, vt paternum erga præfatum Ordinem affectum euidentius ostenderent, atq; orbi Christiano testatius facerēt, quasdam ipsius Domos construxerunt, atque egregijs ædificijs non minus quam amplissimis annuis redditibus exornarunt, dotaueruntque. In quibus est Vrbanus V. qui vnam ex præcipuis Romanæ Vrbis Ecclesijs; nempe S.

Nonnulli Pōtifices varias Ordini ædificarunt Cartusias.

Crucis in Hierusalem, Cartusianis incolendum adsignauit, qui tamen ante nō multos annos, ob loci inconuenientiā auramq́; minus salubrem, ad Thermas se recepêre Diocletianas, vbi nunc multò & salubrius & commodius, quietiusq́ue cōmorantur. Innocentius quoq; Tertius, quandam in honorem Diui Bartholomæi Cartusiam erigi curauit. Nec non & Ioannes XXII. Domū *boni passus* Ordini Cartusiensi, super Durentiam propè Auinionem, in qua & tumulatus est, cōdidit. Similiter & Innocentius istius nominis VI. vltra Rhodanum iuxta Auinionem in villa noua eidem Ordini Cartusiam erexit, *Vallem benedictionis* nuncupatam: in qua humo quoque mandari voluit, ac sepeliri. Insuper & *alij complures Summi Pontifices* (verbis vtor Dionysij nostri Rickelij) *ad reparationem & restaurationem Domorum quarundam Ordinis Cartusiensis delectarū, multa contulerunt subsidia, aliorumq́ue Ordinum monasteria quædam deformata, collapsa, ac desoluta, huic Ordini incorporarunt.* Quin & alij eximij aliquot diuersarum Prælati Ecclesiarum, Principes quoq; spectatæ probitatis cōplures; vtpote Reges Franciæ, Angliæ, Bohemiæ, Hungariæ, Arragoniæ, varias suis in regnis Cartusias construxerunt. Quod nunquam vtique attentassent, nisi Ordinem ipsum sanctum, probatum, confirmatumque, exploratè cognitum habuissent. *Libro de præconio seu laude Ordinis Cartus. Artic. 7. in fine.*

Vnde non de nihilo profecto est, quod Thomas Bozius, vir equidem præstanti doctrina, summa eruditione, atq; ingenio, iudicio, literarumq́ue monumentis cum primis celebris, huiuscemodi encomium de sacro Cartusiensi

ordine, eiusdemq; primo initiatore, ac reliquis nonnullis Viris eiusdem familiæ doctissimis, iam olim hisce verbis, quibus etiam nostra hęc Præludia cōcludemus, protulerit: sic enim ait: a *Bruno Coloniensis, vir cælo delapsus, cœtus tantum hominum solitariorum primus ab Orbe condito ausus est instituere, maxima Germanicæ nobilitatis laude: vt essent scilicet, qui ab omnibus rebus terrenis omnino abstracti, toti in rerum diuinarum contemplatione & obtutu defigerentur. Quamuis Romualdus etiam hoc sit aggressus; sed non tanto, vt apparet, vel exitu vel conatu. Hoc autem Bruno feliciter est aggressus, vt non in Cartusia sola (agri Gratianopolitani loco) hoc perfecerit, verum etiam in Anglia, reliqua Gallia, Germania, Italia, Hispania, aut si quæ sunt aliæ regiones, quæ Conuentus habeant huiusmodi Virorum celeberrimos. Neq; verò vna ætate aut seculo id ille diuino est munere assecutus, vt instituti sui plurimos diuersis in locis imitatores habuerit: sed quinq; iam secula exacta numeramus, quo tempore innumeri prodierunt tantæ laudis Viri ex Ordine ipsius. Hinc factum, vt pauci ordines Religiosorum sint, qui tot è suis ciere possint, à quibus adeò cælestium contemplandorum ratio sit illustrata, vt à scriptoribus Cartusianis* &c. *Atq; vt omittamus alios, referamus solos Germanos, neq; omnes tamē, sed ætati nostræ propinquiores. Igitur quales, quæso, quantiq; Ludulphus Saxo, Hēricus de Coësfeldia, Ioannes Teneremundanus,* *Her-*

a Lib. 22. de signis Eccles. cap. 3. signo 35. pag. 1037. Colō. edition.

Cartusianus Ordo vltra quinq; floruit secula.

Recensentur Cartusiani aliquot Ger-

Hermannus de Petra, Henricus de Hassia, Gerardus Stredamus, Bartholomaeus Ruremundanus, Iacobus Iunterbuy kius, Iacobus Mosander, Dionysius Rickelius, Ioannes Haghen, siue de Indagine, Iacobus Gruytroedius, Henricus de Piro, Henricus Prudens, Henricus Arnoldi, Ioannes de lapide, quē Trithemius inter praecipuos Gymnasii Tubingensis (vtinam hæc Schola etiamnum hoc seculo consimilis & fidei & pietatis scriptores proferret) *ponit auctores: VVernerus insuper Rocleuinchius, Laurētius Surius, Ioānes Lanspergius?* Quos quidem Viros omni vitę sanctimonia, atque eruditionis laude præstantes Bozius nominatim cùm percensuisset, & Cartusianæ vitæ præconium prosequens, hæc totidem demum verbis subiungit: *Iure attribui posse videtur Cartusianorum familijs, quod nunquam sic eorū mores à primaeua institutione sunt collapsi, vt eorum leges in deteriorem faciem, nedum viuendi normam, sint immutata. Quod multis Ordinibus non ita contigit, qui longè ab antiqua puritate, vel saltem vita austeritate, visi sunt deflexisse.* Huc vsque Bozius, non quidem professione Cartusianus (ne quis tam eximiam Cartusiensis Ordinis laudem suspectam habeat, si à domestico proferatur) sed congregationis Oratorij Præsbyter, cui nihil cum Ordine nostro commune aut familiare est. Et hæc quidem pro elucidatione libri huius primi Chronici Dorlandi sufficiant.

mani, literarum monumentis celebres.

ELVCIDATIONES, SEV NOTAE IN LIBRVM II. CHRONICI CARTVSIENSIS.

§I. Argumentum huius Libri.

QVemadmodum totus liber primus in enarrandis rebus, à D. BRVNONE præclarè ſanctéq; geſtis conſumitur;ita hic ſecundus qui conſequitur, nil niſi B. HVGONIS Gratianopolitanæ Eccleſiæ admirandæ ſanctitatis Antiſtitis, Vitam moreſque complectitur. Quæ quidem omnia Dorlandus compendiosè excerpſiſſe videtur ex ijs, quæ D. GVIGO, quintus Maioris Cartuſiæ Præfectus, iuſſu ac voluntate Innocentij Papæ II. literis conſignauit; quæ vti Tomo ſecundo Surij ſub die I. Aprilis ad lõgum reperiuntur, ita minori quoque illuſtratione opus habẽt. Vnde cùm in ſuperioribus aliquantò diffuſius prima Ordinis incunabula proſecuti ſumus, hîc eò iam nunc ſuccinctiores erimus.

§ II. Etſi complures in Ordine Cartuſiẽſi exſtiterint HVGONES, hũc tamen Gratianopolitanæ Eccleſiæ Antiſtitem prę cęteris celebriorem fuiſſe habitum.

Quinque Hugones, in ordine Cartuſienſi celebres.

I. FAteor equidem, complures primæua Ordinis ætate,vel ſaltem non longè poſt,floruiſſe in eo Hugones. Fuit enim ex primis D. BRVNONIS ſocijs Hugo quidam,quem,quòd ſolus inter

inter eos Sacerdotio initiatus esset, Capellanũ vocitabant. Fuit deinde & alius, qui B. HVGONI Gratianopolitano in Episcopatu ibidẽ successit, & postmodum Archipiscopatui Viennẽsi in Gallijs præsedit. Quin & Lincolniens. celebris Anglicani regni Ecclesia, Hugonem Episcopum, de quo in libro 3. Dorlandus agit, concelebrat. Ne quid interim taceam de quarto illo, qui post GVIGONEM, totius Ordinis Generalatum biennio tenuit. Verum illius, quo de hic agimus, cùm laus ac nominis fama lõgè sit celeberrima, vtpote Ordinis promotoris, directoris, adiutoris ac D. Brunonis Mecenatis optimi, hinc cæteris suis reseruatis locis, de hoc solo nobis pertractandum est. Huius autem virtutes breui compendio ita noster perstringit a Dorlandus: *Si laudatur castitas, quis illo mundior? Si sermonis veritas, quis in loquendo cautior? Si Dei Charitas, quis feruentior? Si dilectio proximi, quis benignior? Si humilitas, quis deiectior? Si eleemosyna, quis largior? Si oratio, quis deuotior? Si lachrymorum gratia, in quo effusior? Si contemplatio, in quo sublimior? Si tolerantia, quis in tribulatione fortior? Si iustitia, quis districtior? Si prudentia, quis circumspectior? Si deniq; temperantia, quis moderatior?* Quas tamẽ sanctissimi huius Præsulis virtutes, iam olim totidem verbis dudum ante recitat b Anthoninus; & ante eum Vincentius in speculo historiali; nec non & Guigo in eius vita apud Surium §.7.

In vita S. Brunoni apud Surium. §.5.

II.

De quo Dorlandus lib. 4. cap. 8.

III.

IV.

V.

Primariæ D. Hugonis Gratianopolitanæ virtutes.

a *Lib.* 1. *cap.* 7.

b *In Historia parte* 3. *Tit.* 15. *cap.* 22. *in princip.*

§ III. An B. HVGO ex Cartusiano, factus sit Episcopus; an verò ex Episcopo Cartusianus.

DE primo paragraphi huius membro nunquam mihi in mentem venit, vel leuiter saltem ambigere, nisi quod apud a Volaterranum repperi, B. Hugonem ex D. Brunonis socijs vnũ fuisse, ac primũ Cartusiensis instituti Abbatem, deinde verò Præsulem Gratianopolitanũ effectum: quorum nec hoc, nec illud verum esse potest. Neq; enim hic B. Hugo vel Cartusianæ religionis Præfectus (Abbatem ipse nuncupat) nunquam fuit, vel ex Præfecto designatus Episcopus, sed potius contrarium egisse putatur, vt nimirum Episcopalis officij sarcina reiecta, atque in alios translata, Carthusianæ se quieti dederet. Nam illum Anno Domini octogesimo supra millesimum (tunc autem necdum vllum Ordinis huius fundamentũ collocari erat cœptum, sed biennio pòst) in Auinionensi Concilio creatum fuisse Episcopum, accuratissimus nostræ tempestatis Ecclesiasticorum scriptor Annalium, testis mihi est Baronius: sic.n. ait: b *Hugonem Diensem Episcopum* (fuit hic aliquãdiu Sedis Apostolicæ in Gallijs legatus) *trãslatum fuisse in cathedram Lugdunensem, & creatum eius ciuitatis Archiepiscopum, testantur acta S. HVGONIS Episcopi Gratianopolitani. In quibus pariter habetur hoc anno*(nẽpe 1080) *ab eodem Hugone esse celebratum Conciliũ Auinionense, in quo inter alia reperitur, creatum ibi fuisse S. HVGONEM Episcopum Gratianopolita-*

a *Lib. 21. Anthropologiæ; pag. 478. Lapsus Raphael. Volaterrani.*

b *Ad annum Dom. 1080. num. 78.*

Tom. 2. Surij 1. April. §. 3.

politanum: quem ponit sedisse annos quinquaginta duos, diemq́; obiisse, Anno Domini millesimo centesimo trigesimo secundo.

An B. Hugo Cartusianæ vitæ institutum sit amplexus, illorumque donatus habitu.

Cæterum, an hic B. Hugo Cartusianam quoque incolere cum D. Brunone, viro sibi intimè charo, solitudinē cœperit, non abnuit vel idem Baronius, vel etiam vetustiores aliquot probatæ fidei Scriptores: inter quos cum primis est Sigebertus Gemblacensis, qui eodem cum Hugone seculo in viuis fuit. Cuius hæc sunt verba; BRVNO *natione Theutonicus ex vrbe Colonia, literis apprimè eruditus, Rhemensis Ecclesiæ Canonicus, & Scholarum Magister, relicto seculo, heremum Cartusiæ fundat, propositumq́; monasticæ conuersationis satis arduum instituit. Cuius sancti propositi cooperator & æmulator* HVGO *Gratianopolitanus Episcopus, ab eodem Brunone habitum Monachicum sumpsit, cunctiśq́; ibi habitantibus insigne exemplum præbuit.* Cuius sententiæ non inuitus quoque adstipulatur Nauclerus; ad annum Dom. 1086. Generatione 37. fol. 733. Et Christianus Masiæus; dicens, Ordinem Cartusiensem initium sumpsisse à D. BRVNONE, cooperante B. Hugone Gratianopolitano Pontifice, *qui tandem relicto* (inquit) *Pontificatu; sub ipso* BRVNONE *factus est Monachus.* Quo pacto verò ante obitum Pontificatui renunciauerit, & alium quendam eiusdem secum nominis sibi substitui curauerit, non silet is, qui vitam eius ad posteros, fide sanè quàm optima, transmisit; epistola nimirum ad Innocentium Papam II. idque hisce potissimum verbis: *Hugo*

In Chronico, ad annum Dom. 1084.

Lib. 16. Chronicorum Mundi.

ex

Guigo in prologo vitæ S. Hugonis. Tom. 2. Surij 1. April.

ex nobis Monachus, ita ei (huic nimirum Gratianopolitano Hugoni) *In Ecclesiastico regimine successit, vt propter diuturnam ac vehementem infirmitatem ipsius, in eius locum, ipso petente, vestraque pietate iubente*, priusquam obiret ipse, consecraretur. Neque verò etiam Raphael Volaterranus inficias ire audet, quin hic B. Hugo Gratianopolitanus, & habitu & professione nostras fuerit. Quod tamen aliquanto expresius testatur peruetustus quidam autor, qui carmine res gestas D. BRVNONIS est prosecutus, hisce nimirum versibus:

Inuenitur in operibus D. Brunonis ad finem.

Hugo autem nusquam potuit desistere cœptis,
Quos semel adiuuit, fouit quoque, semper & auxit,
Iugiter inter eos studuit consistere, claustro
Conditus, albentes tunicas quoque sumpsit ab illis.

Lib. 2. cap. 2. pag. 39.

Ita namque in plurimis antiquissimis licet picturis cernere; faseturque ipse insuper Dorlandus, Guilhelmũ S. Theofredi Abbatem subinde conquestum D. Brunoni, B. Hugonem qui tunc eandem tecum cellam incolebat (bini quippe, ob domiciliorum defectum, simul habitabant) tam humiliter in Cartusia vixisse, vt omnia fere sibi seruitiorum genera, alternis vicibus obeunda, præriperet. In tantum namque deuotus optatam illam Cartusianam solitudinem incolebat, & sedulus, vt eum M. Bruno nonnunquam exire compelleret.

§ IV. De virtutibus ac moribus Sanctissimi huius Præsulis Hugonis.

ETsi breui (vt supra memoraui) compendio, eximias præstantissimarum virtutum opes, quibus

quibus beatifsimus Antiftes à Deo bonorũ omnium largitore cumulatus fuerit, Dorlandus perftringat, fumma tantum fecutus faftigia rerum, attamen haud quaquam filet, quàm innocenti pueritia adoleuerit, quàm inuitus ad Epifcopalis apicem dignitatis afcenderit, quàm in corrigendis deprauatis cleri moribus inuigilauerit, quàm verus in verbis, quàm conftans in factis fuerit, quàm erga D.Brunonem, eiufq; focios, humanus, quàm in excipiendis aliorum confefsionibus benignus, quàm in peruigili folitariæ vitæ cultu ftrenuus ac demiffus, quam deniq; in Epifcopatus refignatione promptus ac alacer; adeo vt neque alij quidem Ecclefiafticarum Scriptores hiftoriarum, tam admirandas eius virtutes filentio inuoluere potuerint. Commemorat namq; illius laudes *a* Vincẽtius in Speculo, *b* Anthoninus in Chronico, *c* Volaterranus in Commentario; tribuens hoc eius commendationi; quod totos quinquaginta annos nunquam curiosè alicuius faciem confpicere mulieris voluerit: exemplo nimirũ B.Iobi, *d pangentis fœdus cum oculis fuis, vt ne cogitaret quidem de virgine.* Nam cùm impudicus oculus, impudici cordis (tefte Auguftino) fit nuntius, hinc peccati *e* mors, facilè per hafce folet oculorum irrepere feneftras. Vnde volens B.Hugo tam fuæ confulere faluti, quàm fubditorum fuorum omnium vtilitati pariter ac ędificationi, diligenter fibi à mulierum familiaritate cauit; fciens nec Sapientem, nec Prophetam, nec Iudicem, nec hofpitẽ Dei, nec filios, nec ipfum manibus Dei formatũ prothoplaftũ, potuiffe euadere blanditias,

a Lib. 27. Speculi hiftorial. cap. 8.
b parte 2. Tit 15. cap. 21. §. in princip.
c Lib. 21.
d Iob 31. 1.
e Ierem. 9. 21.

ditias, vel fraudes mulierum; ne dum si Clerici illarum familiaritati, aspectui, frequentioriq; colloquio sese importunè ingerant. Quos quidem meritò D. Bernardus, qui eodem cum B. Hugone seculo vixit, illique perquam familiaris extitit, hisce increpat verbis: *Cum fœmina semper esse, & non cognoscere fœminam, nonne plus est, quam mortuum suscitare? Quod minus est non potes, & quod maius est, vis credam tibi? Quotidiè latus tuū ad latus iuuenculæ est in mensa. Lectus tuus ad lectum eius in camera, oculi tui ad illius oculos in colloquio, manus tuæ ad manus ipsius in opere, & cōtinens vis putari? Esto vt sis, sed ego suspitione non careo. Scādalo mihi es, tolle scandali caussam, quo te probes verum, vti iactitas, Euangelij æmulatorem. Qui scandalizauerit vnum de Ecclesia, nonne Euangelium condemnat illum? At tu Ecclesiam scandalizas.* Verum vti hæc hactenus, sic iam nunc ad obitum sacratissimi huius Præsulis acceleremus.

Serm. 65. in Cant.

§ V. De obitu illius, ac canonizatione.

COnsentiunt in eo autores omnes, B. nimirum Hugonem migrasse è corpore anno ab incarnatione Dom. millesimo centesimo tricesimo secūdo, ætatis porrò suę ad minus octogesimo, mense 4. consecrationis autem ad minus quinquagesimo secundo. Ita namque pari consensu scriptum reliquere a Vincentius, b Anthonius, c Dorlandus, nec non & d Baronius ipse. Obijt autem Calendis Aprilis, sexta ante Palmarum Dominicā feria, circa gallicinium, vir nimirum

a Lib. 27. Speculi historialis cap. 12.
b 2 part. 2. hist. tit. 15. ca. 22. in princip.
c Lib. Chron. Cartus. cap. 8. pag. 66.
d Tom. 11. annal. anno 1080. nu. 78.

Nimirum inter sui æui Episcopos rerum præclarè gestarum gloria celeberrimus. De cuius vitæ sanctimonia Innocentius Papa II. vtpote testis oculatus, huiuscemodi protulit testimonium: *Diuinis respondentes beneficijs, agnita vita eius, & auditis, quæ per B. Hugonis merita fiunt, miraculis, supernæ maiestatis clementiam collaudauimus, & Archiepiscoporum, Episcoporum & Cardinaliū, atq; aliorum qui nobiscū aderant, cōmunicato consilio,* IPSVM INTER SANCTOS ET ELECTOS HONORARI PRAECEPIMVS, *& diem eius cum gaudio solenniter celebrari.* Reliquit autē Episcopatus sui successorem alium quendam eiusdem & instituti & nominis; vti supra §.1. à nobis commemoratum est, Præsulem per quam eximium, vti ante obitum diu multumque desiderauerat, ac summis imisque precibus impetrauerat. Porrò B. Hugonis memoriam posteris annis singulis rediuiuam, celebrans eius natalem Kalendis Aprilis S. Ecclesia Catholica, in Ecclesiasticis tabulis, eiuscemodi verbis, religiosè conseruat. *Gratianopoli S.* HVGONIS *Episcopi, qui multis annis in solitudine vitam exigens, Cartusianorum primus hospes fuit, ac comes, &* MIRACVLORVM GLORIA CLARVS, MIGRAVIT AD DOMINVM.

In Epist. ad Guigonem, Maioris Ecclesiæ Præfectum; quâ præcipit illi, vt vitam D. Hugonis literis fideliter consignet. Tom. 2. Surij 1. Aprilis.

Relatus est in numerum Sanctorum, non longè post obitum.

Successit illi in Episcopatu alius quidam Hugo, æquè Cartusianus.

In Martyrol. Romano, iussu Grego. XIII. recuso.

§ VI. Quæ nam Cartusiæ, atq; alia religiosorum domicilia, B. Hugone viuente atque auxilium fertēe, erectæ constructæque sint.

Non

Non satis habuit B. Hugo, quod D. Brunoni, eiusdemque socijs Maiorem adsignaret inhabitandam Cartusiam, verum etiam alia nonnulla religiosorum voluit promouere domicilia. De quo ita Guigo in eius vita: *Vt enim taceamus, quæ Clero pariter & plebi per eum bona prouenenerunt, heremus Cartusiæ, Calesiensis Abbatia, Excubiarum heremus, Regularium Canonicorum apud Miserenum, & apud S. Georgium domus, ipso adnitente cœperat, ipso spiritaliter & corporaliter fouente profecerat.* Itaque hæ pro antiquissimis ordinis habentur domibus: nempe in primis ipsa Maior Cartusia, item domus illa Calabrina, quæ nunc SS. Stephani ac Brunonis nomine gaudet. Domus itē Excubiarum, Montis Dei, ac Maioreui, nec non & Portarum. Nam sicuti D. Bernardus ad fratres montes Dei insignē de vita solitaria scripsit epistolam, ita & Petrus Cluniacensis Abbas, qui eadē vixit ætate Maioreuicæ meminit Cartusiæ. Domus verò Portarū, quæ & ipsa in Burgundiæ partibus sita est, semel aut iterū fit mentio in vita S. Anthelmi, Bellicensis Episcopi. Cæterarum verò primarium ordinis Domorum antiquitatem, situm ac elegantiam, tūc accuratiori licebit calamo depingere, cùm illarum Primates, qui hac tempestate ijs præsunt zelo Dei ac ordinis inflammati, benigā manū subsidium nobis cobis contulerint.

Tom. 2. Surij 1. April. §. 17.

Monasteria eius opera constructa.

Lib. 6. Epist. 25.

Tom 3. Surij, 26. Iunij, § 2. & 10.

ELV-

ELVCIDATIONES, SEV NOTAE IN LIBRVM III. CHRONICI CARTVSIENSIS.

§ I. Argumentum huius libri.

SIcuti liber ſecundus vitam B. Hugonis Gratianopolitani compēdioſè deſcribit, ita iam nunc tertio hoc libro eximiæ quædam virtutes D. Hugonis Lincolnienſis à Dorlando enarrantur: quæ tamen multo copioſius Tom. 6. Surij 17. Nouemb. reperiuntur, extracta nimirum ex quinq; illis libris, quos de beatiſsimi huius viri vita ſcripſit anonymus quidam, qui aliquot annorũ curriculo familiariter cum eo vixit. Quos equidē manuſcriptos, in noſtra hac Colonienſi Bibliotheca, inſigni antiquorũ ſimul ac recentium librorum ſuppellectili inſtructa, ſtudioſè adſeruamus.

§ II. Ex quibus auctoribus res geſtæ ſanctiſsimi huius viri petendæ expiſcandæque ſint.

DE hoc ita a Molanus in Notis ad Martyrologium Vſuardi: *Hugones Cartuſianæ vitæ duo in Catalogo Britannico nominantur Scriptores: Syluester nimirum Giraldus, Cambrenſis, qui claruit anno Domini 1210. & Adamus Cartuſianus, Doctor Theologus, qui claruiſſe fertur anno* 1340. Adſerit quoque idem Molanus, quinque integros manuſcriptos extare, ac penes Cartuſianos reperiri libros de rebus geſtis huius B. Hugonis; quorum equidem

a Die 17. Nouemb.

D libro-

librorum in superiori memini §. atque ex ijs videtur Dorlandus suos hosce decerpsisse racemos. Quin & a Petrus Sutor multa quoq; præclara de hoc B. Hugone recenset. Similiter & integris aliquot annorum centurijs ante illum b Matthæus Parisius, in historia sua Anglicana, ad annum Dom. M C C. *Huius quoque admirabilis viri gesta continentur passimq; habentur* (verba sunt Molani) *præsertim in eo opere, quod Archidiaconus Lincolniensis de sanctis mirandisq; Actibus, ac miraculis eius scripsit.* Quod tamen nobis videre, aut legere necdum licuit; etsi eius meminerit Petrus Sutor, pag. 521. lin. 3. à fine.

a *Lib. 2. vitæ Cartus. Tract. 3. cap. 5. fol. 5. 17. & sequentib.*

b *Est impressus in fol. anno 1606. apud Andreã Cambierum in Heluetijs.*

§ III. Primariæ aliquot virtutes B. Hugonis; cuiuis religioso comprimis necessariæ.

QVanto cum feruore homini religioso melioris vitę capessenda sit semita, liquet maximè beatissimi huius viri exemplo, qui ad Sacerdotium a promotus, deuotissimè tanti soluit debitum officij; adeo vt induci non quiuerit, etiam ne in maximo quidem periculo, quò preces horarias aut præueniret, aut differret; quod etiam vsq; ad vitæ finem exactè seruauit. b Cùm enim aliquãdo cum Prælatis quibusdam in itinere constitutus, moneretur vt ante lucem surgẽtes, loca prædonibus infesta necdum dilucescente aurora furtim præterirẽt; quò, inquit, *ibimus, Matutinis necdum precibus absolutis?* Illis autem respondentibus, nunc properandum, & postea de illarum recitatione cogitandum, periculum namq; esse in mora, & parum abesse quin capian-

a *In vita ipsius apud Surium cap. 4.*

b *Surius ibidem cap. 22.*

capiantur. Ad quos ille: *qui capit, ait, capiat; & qui timet, timeat. Ego hinc non exibo, donec solito more preces matutinas persoluero.* Sed quid quæso contigit? illi itinere mox sese accingentes, in prædones incidêre; Episcopo eadem via, lectis precibus paulo post innocuè proficiscête. c Solebat quoque idem B. Hugo ad ędificationem suorum dicere, *postquam Cartusianæ vitæ institutum amplexus esset, vix semel sibi morantiæ negligentiam* (* Morantiam vocant Monachi, eiusmodi negligentem incuriam, ob quam fratrum Conuentus moram aliquam sustinere, ac cum tædio expectare cogatur) *subrepsisse.* Quàm verò studiosè voluerit religiosos omnes à mũdanis abesse colloquijs, seculique rumoribus indagandis, patet ex eo, quod aliquod veniẽs ad Cartusiam d Arueriam (est quoque hæc vna ex antiquioribus) ea videlicet tempestate, cùm iam paulò ante ante longum illud iter confecisset; in quo pacem conciliauerat inter Franciæ, & Ioannem Angliæ Reges, interrogatusq; de modo initæ pacis, respõderet; *Rumores audire & referre, etsi liceret Episcopis, Monachis tamen non licere.* Porrò tam fuit in precibus, deuotisq; suspirijs assiduus, vt etiã dormiens e creberrimè submurmuraret, *Amen, amẽ,* tanquam præmissę orationis clausulam. Si solus in cella ederet, liber expansus ante oculos semper fuit: f refectorium verò diebus Dominicis ingressus, prout cæteros docuit, oculos in mensa, manus in scutella, aures ad librum, cor ad Deum habebat. g Pacis verò amator & conseruator in tantum fuit, vt bono pacis in hac vita nihil præferendum, nec seditionis & turbatio-

c *Ibid. ca. 4.*

* *Facit hoc ad explicationem loci istius marginalis, qui pag. 74. Dorlandi reperitur.*

d *Ibid. cap. eodem.*

Mira orandi eius assiduitas.

e *cap. 8.*

f *Ibid.*

Optima sunt hæc documẽta pro religiosis.

g *Cap. 12.*

Studiosissimus est pacis & concordiæ. nis peste quidquam amplius fugiendum adseretet. Itaque quoslibet indifferenter monebat Prælatos, vt vnitatis & concordiæ vinculũ suis cum subditis inuiolabiliter conseruarent: si facerent, nunquam internã pectoris securitatem perderent, quæ sempiternam nobis tranquillitatem conciliat. *h* De singulari eius cura & sollicitudine erga mortuorum sepulturam, id cõpertissimum est, tam in Nouo quàm Veteri Instrumento vix quenquam illi in hoc humanitatis studio fuisse quodammodo parem, ne dum superiorem: adeo vt non immeritò de illo dicatur; *si plures reperisset, plures sepelisset*. Atq; ideo ipse quoq; tam celebrem postea meruit sepulturam, vt & *i* Reges & Archiepiscopi eius feretro humeros supponere suos magnoperè gestierint. Magna insuper subditos beneuolentia & humanitate prosequebatur; præcipue verò peccatores, quos tanta commiseratione, vt sanguinem pro eorum salute, si opus fuisset, profundere non dubitasset. *k* Fuit verò non minus zelosus, contra quoslibet alios pauperum oppressores, Ecclesiasticæq; libertatis violatores, quos indifferenter absq; vlla personarum acceptione arguebat, admonebat, & si contumaces persisterent, etiam excommunicationis sententia feriebat. Adeo vt etiam inter micantes gladios, nudo sæpius capite steterit imperterritus, & ne ad momentũ quidem ab obiurgationibus cessauerit, vbicunq; id res, pro iustitiæ defensione, postulare videretur. Cæterùm, Regi Richardo, qui Henrico in imperio successit, eiq; maximas sępè difficultates facessiuit, quanta cum dexteritate

h cap. 15. Mortuos sepeliẽdis strenuè incumbit.

i cap. 31.

k cap. 20. Zelus eius aduersus libertatis Ecclesiasticæ violatores.

Contemnit sæpè mortem intentatam.

ritate, animiq; constantia, pro Ecclesiasticæ libertatis immunitate, sese opposuerit, superfluū fuerit hîc recensere. Id etenim ex *l* Surio, & ex Dorlando, nec non & *n* Matthæo Paris, Anglicarum rerum scriptore, sufficienter constat, adeo vt actum agere nolimus. *o* Quanta autem deuotione fuerit erga tremendum, terq; sanctissimum altaris Sacramentum, ex hoc solo satis liquet, quod crebrò pius Dominus in forma speciosissimi pueruli, sacrificandi illi visibiliter apparêre est dignatus: quod quidem religiosis quibusdam personis diuino nutu non rarò intueri concessum fuit. Quemadmodum etiā ex Dorlando constare potest, cap. 8. pag. 96.

l cap. 16. 18. 19. 11.
m cap. 11.
n Surius cap. 27.
Christus sacris operanti in specie pueruli apparet.

§ IV. De eius ægritudine, morte, ac sepultura.

Post longa tandem huius vitæ certamina, cū iam tempus aduētaret transitus eius ex hoc mundo ad Patrem, acri febre correptus, magna cum animi fiducia dixit; *malè profectò nobiscum ageretur, si nunquam moriendum foret.* Vnde in omni sua ægritudine, quamuis violentissimè torqueretur, inuicto semper fuit animo, adeo vt medici stupefacti, dicerent; *reuera spiritus hominis huius, sustentat imbecillum corpus eius.* Orationi deinceps mens ejus intenta fuit. Eodem verò die quo Episcopus consecratus fuerat, etiam sacro delibutus est oleo; nempè ferijs B. Matthæi Apostoli, æquè ac Euangelistæ. Cum autem quintus decimus Kalendarum Decembris dies appropinquasset, lachrimantibus filijs dixit, vt funeri necessaria præpararent. Iussit quoq;, vt non Lō-

Extremæ vnctionis Sacramentum percipit.
Iubet funeri necessaria præparari.

Non vult Londoniæ, sed Lincolniæ in Cathedrali sua Ecclesia sepeliri.

doniæ vbi morbo corripi cœpit, humaretur, sed vt Lincolniā in primariam ædem trāslatus, sepulturæ ibidem traderetur. Obijt verò circa annum Domini millesimum ducentesimum, cū iam sexagenarius esset, exegissetq; in Episcopatu annos quindecim, menses duos.

Sepultura eius perquam honorifica ac gloriosa.

Quam verò gloriosam habuerit sepulturam, celebresq; exequias, non meis hîc verbis attexā, sed potius vetusti cuiusdem rerum Anglicarum Scriptoris, nempe Matthæi Parisij, Monachi Albanensis, qui postquam eximias aliquot sanctissimi huius Præsulis virtutes, ac res verè illustres enarrasset, tandem subiungens; a *conuenerunt*, inquit, *ad colloquium apud Lincolniam Rex Anglorum Iohannes, & Rex Scotorum VVilhelmus, cum vniuersa nobilitate tam Cleri, quā populi vtriusq; regni vndecimo Kalendas Decembris. Et eodem die perlatū est ibidem corpus Sanctissimi Hugonis Episcopi tumulandum: cui occurrentes Reges memorati, & tres Archiepiscopi, Hubertus videlicet Cantuariensis, Gaufridus Eboracensis, & Bernardus Raguensis, cum tredecim Episcopis, Comitibus & Baronibus, & Clericis infinitis, corpus sanctissimū susceperunt. Quod ipsi Reges cum Comitibus, & cæteris Prinsipibus portauerunt in humeris suis, vsq; ad atrium Cathedralis Ecclesiæ. Ad ostium autem Ecclesiæ susceperunt illud Archiepiscopi præfati, & Episcopi: & sic per ministeriū Prælatorum perlatum est vsq; in chorum, vbi honorificè est pernoctatum.* Sed ne quis miretur, cur Omnipotens Deus tam celebri sepultura

a pag. 196. hist. Anglic.

Vt corpus S. Hugonis Lincolniam ad tumulandum sit delatum.

Obserua viri sanctissimi corpus, qui Archiepiscopi Regesque reuerenter susceperint, ceruicesque eidem subiecerint.

pultura mirificare voluerit sanctum suũ, adeò vt non inconuenienter verba possimus hîc aptare Prophetica, *& erit sepulchrũ eius gloriosum*, is iam secum consideret, quid nam sacrilego isti Iasoni diuina perurgente vindicta euenerit, nẽpe vt, *qui insepultos multos abiecerat, ipse quoq; illamentatus, & insepultus abijceretur, sepultura neq; peregrina vsus, neq; patrio sepulchro participans.* Sic è contra, huic B. Hugoni omnes quos reperire potuit mortuos sepelienti, tam gloriosa, præ cæteris aliquot Sanctis, sepultura à Regib. ac Principibus, ab Archiepiscopis & Episcopis, Comitibus ac Baronibus, clericis ac plebeis præstita impensaq; fuit. Quemadmodum etiam idem Matthias Paris subsequentibus hisce testatur verbis. *Solebat hic Pontifex dum viueret, in mortuis sepeliendis tam diligens humanitatis officium exhibere, vt nullum mortuum præteriret, cuius sepulturæ ministerium sibi competens videretur. Vnde Dominus qui nouit retributione condigna iustorum merita remunerare, tam honorabilem ei exhibuit sepulturam, vt honorem illum retribuisse supradicto merito videatur.* Officium namq; exequiarũ tanta celebritate peractum est, vt Episcopi lectiones, Abbates versus seu responsoria recitarent. Ecce hoc tam inaudito sepulturæ honore condignus est habitus B. Hugo, quem Rex cœli, qui sibi arbitratur esse factum, quidquid vni ex minimis ipsius præstatur, honorare voluit. Cuius epitaphium eiuscemodi quoq; condecoratum est inscriptione.

Esa. 11.10.

2. Machab. 5. 10.

Pontificum baculis, Monachorũ norma, scolarũ
Consultor, Regũ malleus, HVGO *fuit.*

§ V. De eiusdem translatione, atq; in Diuorum numerum relatione, celebriq; miraculorũ illustratione.

Porro anno CHRISTI millesimo ducentesimo octogesimo, qui fuit à Beati viri obitu ferè octogesimus sextus, pridiè nonarum Octobris, hoc est ipso diuo Brunoni sacro, corpus eius eleuatum translatumque est; cùm iam ante ad instantiã Regis Angliæ, ab Honorio III. Pontifice maximo Diuorũ esset cathalogo adscriptus. Agitur verò in Ecclesia natalis eius dies per annos singulos iugi memoria repetendus. De quo ita Romano in Martyrologio: In Britannia S. HVGONIS, Episcopi & Confessoris, qui ex Monacho Cartusiano ad Ecclesiam Lincolniensem regendam vocatus, multis claruit miraculis, & sancto fine quieuit.

Honorius III. B. Hugonem Diuorum adscripsit cathalogo.

Quæ verò hæc miracula sint, quibus B. Hugo tam viuus quàm mortuus claruit, videat Lector apud Surium, in fine vitæ illius, & Dorlandum cap. 9. & 13. Matthæum quoque Paris. fol. 197. Petrum Sutorem li. 2. vitæ Cartus. Tract. 3. ca. 5. pag. 522. Cuius equidem verbis præsentem hunc concludemus paragraphum. *Tot, inquit, & tanta fecit, adhucq; facit miracula B. Hugo, vt non solum ad probandam eius sanctimoniam sufficere debeant, verumetiam ad repellendum eorum temeritatẽ, qui impudenter mentiuntur, nulla à Cartusianis miracula fuisse edita.* Subdit verò rem etiam admiratione dignam, cuius tamen eò fidelior testis esse potest, quò pluribus annis Parisiensi præfuit Cartusiæ: in qua dicit imagi-

An Cartusiani miraculis vnquam claruerint, vnde apud Sutorem, loco in textu designato.

imaginnem quandam huius beatissimi Prǫsulis adseruari; ad quam languentes delati infantuli, pristinæ valetudinis robur recuperent.

Cap. VI. Dorlandi, pag. 88. describitur amplitudo Diœcesis Lincolnienſis, cuius Episcopatum egit B. Hugo; de qua cõsule Gerardi Mercatoris Atlantem, aliosque qui de re Geographica ex professo ſcripsêre.

Eodem quoque capite, pag. 92. linea 4. dicitur B. Hugo lætus ad mortem accelerasse, sicuti cygnus cantādo fati superat horrorem. De quo vide Pierium Valerianũ in Hieroglyphicis; nam cygnæus cantus etiam locum Prouerbio fecit: hinc Ouidius,

Dulcia defecta modulatur carmina lingua,
Cantator cygnus funeris ipse sui.

Cantat autem non ex tristitia, vt ait Plato, sed potius lætitia propinquante fato; vnde Cicero cygnos Apollini sacros esse fabulatur, ob vaticinium finis eorum. Cygnus itaque allegoricè animæ probæ viri comparari potest, qui lętus mortem obit.

Cæterum quod in fine pag. 91. dicitur: B. Hieronymum leonem pro solatio habuisse, mirum quibusdam videri queat; cùm nō desint qui explodant antiquam illam de leoni asini custode, fabellam. Tale namque de B. Hieronymo apud probatæ fidei Scriptores non facilè reperietur; quippe cùm illud (a) Gerasimo Abbati in Prato Spirituali adscribatur. Quod tamen pictores passim Hieronymum adiuncto leone depingant, hyerogliphicè haud malè poterit intelligi; vt quemadmodum b leo fortissimus bestia-

a *Ioannes Massæus Euiratus, ca. 107. Prati Spirit.*
b *Prouerb. 30. 30.*

rùm ad nullius expauescit occursum, sic ille intrepidè varijs se hæreticorum monstris opposuerit, nempe Vigilantio, Heluidio, Iouiniano, & cæt. Vel quod in vastam Syriæ solitudinem secedens, quadriennium illic in diuinorum lectione librorum, cælestisq; beatitudinis contemplatione consumpserit, assidua se abstinentia cômacerans. Leonem enim B. Hieronymus Marco attribuit, qui Euangelium suum à solitudine auspicatur. B. verò Aegydium ceruino aliquandiu lacte alitum fuisse, testantur illi, qui eius res gestas bona fide conscribunt, ipsumque adeo Breuiarium Romanum, die 1. Septemb.

De hyperico seu berba perforata.

CAP. IX. pag. 102. in med. fit mentio herbæ hyperici, quam illius esse virtutis mulieri cuidam, ab incubo infestatæ persuadere voluit, vt immundum posset abigere spiritum: quæ an tali sit facultate prædita, necdũ apud vllum probatæ fidei medicum reperire licuit. Describit quidem eam Mathiolus Senẽsis, suis in Dioscoridem doctissimis Commentarijs, verum profundum apud illũ rei huius est silentium. *Nascitur*, inquit, *frequentissima in Italia, & à perforatis folijs Perforata vulgo à nostris nominatur; folia enim innumeris scatent foraminibus, vsque adeò munitis, vt visum effugiãt, nisi ipsa folia Soli obiecta inspiciantur: neq; altior dodrantali altitudine adsurgit, folijs ericæ, minoribus tamen, & subpinguibus, caulibus rufescentibus, odore suaui, ac grato.* De quo Plinius lib. 26. cap. 8. Hyperici verò vires memoriæ prodidit Galenus lib. 8. simplicium medicamentorum. Græcè vocatur ὑπερικὸν, Latinè perforata, Germanis Sant Johans Kraut.

Lib. 3. in Dioscor. cap. 156. pag. 479 editionis Venetæ, anno 1558.

CAP.

CAP. X. Pag. 103. linea 3. à fine dicitur B. Hugo adinstar Moysi cornutam gestasse faciem, quod nullatenus secundum literam debet intelligi, sed quod ex frequenti orationis, hoc est, diuinæ collocutionis vsu, huiuscemodi cælitus obtinuerit gratiam, vt qui cum illo sermocinabantur, arbitrarentur vultum illius quasi diuinum quendam præ se ferre splendorem: quemadmodum illi qui sedentes in cōcilio, ac disputantes cum *a* Stephano, *viderunt faciem eius tanquam faciem Angeli*. Neque verò etiam arbitrandum est, Moysen faciem verè cornutam habuisse, sed potius radijs quibusdam illustratam. Quod ex verbis ipsis potissimum intelligitur, quæ Hebraicè hunc in modū *b* habent. v Mosce lo iadah chi karan hor panaiu beddabere ito; hoc est, & ignorabat Moyses, quod cutis faciei suæ esset radians; vel vt alia habet litera, *splendida*. Non enim cornua è fronte egrediebantur, sed & frons, & nasus, & mentum splēdore quodam coruscabant, radiabantque. Vnde rectè admodum Septuaginta Interpretes hunc Exodi locum verterunt, Κὰι Μωσῆς οὐκ ᾔδει δεδόξασται ἡ ὄψις τοῦ χρωτὸς τοῦ προσώπου αὐτοῦ. *Et Moyses ignorabat, quod glorificatus esset aspectus cutis faciei suæ.* Rident itaq; nos, & execrantur Iudæi, quoties Moysen Christianorum in templis cornuta depictum facie conspiciunt; quasi nos eum diabolum quendam, vti stultè ipsi interpretantur, esse existimemus.

a *Actor. 6. 15*

An Moyses habuerit faciem verè cornutam.

b *Exod. 34. 29.*

Videatur Hieronymus ab Oleastro in hunc Exodi locū. Et Molanus de picturis & imagin. cap. 85.

ELV-

ELVCIDATIONES IN LIBRVM QVARTVM CHRONICI CARTVSIENSIS.

Argumentum huius Libri.

POstquam tribus præcedétibus libris vitam duorum Præsulum Hugonũ Dorlãdus enarrasset, & præcipuè ipsius Ordinis initiatoris D. Brunonis, primi Maioris Cartusię Pręfecti, iam nunc quarto hoc libro ex ordine aliquot recenseтur eiusdem loci Prioris, qui post B. Brunoné eandem illam rexêre Cartusiam: quæ cùm nostri propositi mater sit & origo, hinc quicunq; in istius loci Præfectum seu Priorem eligitur, is etiam illa gaudet prærogatiua, vt totius Cartusiensis Ordinis Generalis sit Minister; penes quem suprema rerum omnium sit potestas: qui semper in alma residens Cartusia, ex æquo ius omnibus dicit, annisque singulis Generali illic præsidet Capitulo.

CAP. I. De B. Lauduino, quem D. Bruno ab Vrbano Pontifice ad vrbem euocatus, in suum substituit locum. Hic etenim est vnus ex septem primis ordinis cãdidatis: qui in absentia B. Brunonis suos in arrepto fluctuare vitæ proposito conspiciens, sedulo ad constantiam eos est cohortatus, vti constat ex pag. 135. Dorlandi. Apparens enim eis D. Petrus Apostolus, consilium salutare suggeßit, quatenus horas Canonicas in honorem sacratißimæ Virginis quotidiè decantarent, quod deinde etiam clerus vniuersus, vti ex decretis Claremontens. Cócilij constat, imitandum suscepit.

Cur Cartusiani quotidiè horas D. Virgini separatim persoluant.

CAPVT

CAPVT II. Agitur iam de profectione B. Lauduini ad D. Brunonem, in Calabriæ solitudine degentem: quo cum postquam plurima de ratione Carthusianæ propagandæ religionis, alijsque negotijs contulisset, iamque reditum ad maiorem Cartusiam pararet, in itinere ab Antipapa Gilberto, quem nonnulli Gibertū, alij verò Guibertum nominant, est interceptus, diroque carceri mancipatus: de quo ita a Surius; *Cùm à sanctissimo viro* (Brunonem intelligit) *rediret, in manus Giberti scismatici incidit, & cū non posset à sententia deduci, pro iustitia defensione in custodia detentus est: vnde paulò post dimissus, non multo interiecto tempore, impollitum Christo spiritum reddidit.* Hæc illic.

a *Tom. 5. die 6. Octob.* § *Hac autem Comitis.* *Canisius in Martyrolog. 31. Martij, putat eum in carcere expirasse.*

Cæterum quis nam hic Guibertus sit, operæ pretium fuerit scire. Ingētem quippe malorum seditionumque stragem in Ecclesiam inuexit; vtpote scismaticus, Antipapa, & frequenti excōmunicationis fulmine à diuersis Christi Vicarijs fideliū numero segregatus. De hoc namq; ita b Baronius: *Vidit planè inauditum hactenus portentum Roma; nempe viuente ipso legitimo, Orthodoxo Gregorio VII. Papa, iam à toto Christiano orbe per annos vndecim recepto, atq; culto Pontifice, superinduci in Petri Cathedram ac consecrari sape ante depositum, & execratum sapius Guibertum Archiepiscopum Rauennatem, decoro nomine Clementem III. vocitatum. Quod factum tradunt XI. Kalend. April. feria 6. ante Palmatum Dominicam; licet alij id factum dicant anno sequen-*

De Guiberto Pseudo pontifice.

b *Tom. XI. ad annum Dom. 1083. num. 2.*

In Cathedramq́; locant hunc; Clemens falsò vocatur.
Hic est Guibertus, fallax, vastator apertus
Ecclesiæ Christi, merito quem signat abyssi
c cap. 11. *Bestia, quam vidit dilectus in c Apocalypsi.*

Insuper & Tomo duodecimo, qui vltimus Baronij annalium fœtus est, complectens nimirū res gestas annorum circiter octoginta, iamq́ue Moguntiæ sub prælo desudat, de eodem in hunc d modum: *Gloriabatur Guibertus Antipapa sub suo regimine extinctos tres Pontifices: nempe Gregorium VIII. Victorem III. & Vrbanum II. quem tamen hoc anno contigit ex hac vita ad inferos morte repentina perduci.* De quo ita Domnizo:

d Anno Dom. 1100. num. 1.

Hic per viginti tres annos denique Christi
Ecclesiam nisu toto turbauit iniquo.

Verum enimuerò quàm ignominiosam tam hic quam eius fautor ac promotor Henricus Imperator sortitus sit sepulturam, Nauclerus suis nobis verbis enarret. Sic enim e ait: *Diuulgata Hērici Imperatoris morte, omnes qui quæstus gratia eidem adhærendo, suás animas venales exposuerant, deditioni Regis simul & communioni Catholicæ sine mora subijciuntur. Leodienses autem hac recipiuntur conditione in communionem, quo cadauer ipsius execrati per se pridiè in Monasterio tumulatum, effoderent; & absque vllo sepulturæ vel exequiarum communione, in loco non consecrato*

e Generat. 37. anno 1106 pag. 731.

Leodiensibus præcipitur vt cadauer Henrici Imp. apud se sepultum, effodiāt;

trato deponerent. Comprobantibus his qui aderāt Archiepiscopis & Episcopis: quia, quibus viuis Ecclesia non communicat, illis etiam nec mortuis cōmunicandum est. Quo facto, paulo post corpus ipsius Spiram ductum, & in sarcophago lapideo, Regis consensu positum, extra Ecclesiam per quinquenium mansit inhumatum, in capella S. Afra Martyris collocatum, eò quod in excommunicatione mortuus fuit. Pari modo etiam grauius seuitum est in Guibertum Antipapam, cuius ossa mandato Papa de sepulchro suo, vbi per sex annos sepulta erant in Ecclesia Rauennate, exhumata sunt, & inde preiecta. Hic finis, hic interitus Henrici atque Guiberti Antipapa: qui ambo censuras Ecclesia pro nullo ducentes, maledicti, atque inter hareticos sunt habiti. Vidisti ergo iam hic beneuole Lector, quam infelicem vitæ exitum consecutus sit hic Pseudopapa Guibertus, qui hunc Sanctissimum virum Lauduinnum per fas & nefas, in suam pertrahere sententiam, admotis etiam vinculis ac carceribus, omni studio est cònatus.

atq; in locum non sacrum conijciant.

Idem planè contigit Guiberto Antipapa, postquam sexennio sepultura fuisset traditus.

Fuit verò hic Lauduinus, natione Thuscus, patria Lucensis; diciturque eodem anno obijsse, quo infelix iste Guibertus expirauit, hoc est anno centesimo supra millesimum: vno nimirum anno antequam Diuus BRVNO hinc ad superos emigraret; adeò vt ad annos circiter decem Maioris Cartusiæ Præfecturam administrauerit.

B. Lauduinus Canisij insertus est martyrologio die vltimo Martij.

CA-

CAPVT III. De B. Guigone, quinto Maioris Ordinis Cartusiæ Præfectus, Ordinisq; Generali. Hic est celebris ille Guigo, qui iubente Innocentio II. B. Hugonis Gratianopol. Episcopi vitam, vti superius lib. 2. §. 1. dictum est, conscripsit, quique alia nonnulla in lucem præterea protulit: de quibus ita a Posseuinus; GVIGO, inquit, *natione Gallus, patria Delphinas, primariæ Cartusiæ quintus à B. BRVNONE Præfectus: cuius honorifica mentio fit in D. Bernardi* b *Cisterciēsis vita, & ad quem eiusdem Bernardi* c *duæ exstant Epistolæ, varias & graues scripsit Meditationes, librum item de Cōtemplatione: qui nondum in lucem prodijt, sed in eadem Carthusia* (Maiori) *adseruatur*, & cæt. Neque solùm D. Bernardus sanctum hunc virum suis inuisit epistolis, verùm etiam celebris ille Cluniacensis Ordinis Primas, ac vir doctissimus, Petrus cognomento *Venerabilis*: vti licet videre lib. 4. epist. 12. & lib. 3. epist. 24.

a *In Apparatu sacro, Tom.* I.

b *Lib.* 3. *cap.* 1. *in fine.*

c *Est Epist.* 11. & 12.

Cæterum quàm diu præfuerit, quamq; præclarè de Ordine ipso sit meritus, constat ex Petro Sutore, qui eiusmodi de illo fert testimonium d; *Guigo de Castro, Valentinensis diœcesis, claris ortus parentibus, ingenio præstans, memoria tenax, clarus eloquio, exhortatione efficacißimus, literis secularibus & diuinis mirum in modū eruditus, nec minus conuersatione quàm doctrina venerabilis, V. post Brunonem Maioris Carthusiæ Prior effectus, viginti septem annos, vel circiter, domum illam prudentißimè rexit, & antecessores suos*

d *Lib.* 2. *vitæ Cartusi. Tract.* 3. *cap.* 7. *pag.* 59.

*ſuos fama & auctoritate longè præceßit. Aedificia penè omnia aut fecit noua, aut vetuſta inſtaurauit. Rigorem quoq; Ordinis obſeruauit ad vnguẽ. Quapropter diuâ dante gratiâ, plurimos meruit habere ſequaces. Siquidem tempore illius ſex aut ſeptem Cartuſienſis Ordinis domus exordium, incrementũmq; non exiguum ſumpſerunt. Videlicet domus * Portarum, Excubiarum, Durbonis, Syluæ benedictæ, Maioreui, & Arueriæ. Domus quoq; montis Dei anno vitæ eius vltimo; conſilio eius exſtrui cœpit.* Compoſuit etiam, ac pulchro ordine digeßit Cartuſianorum ſtatuta, ipſasq; D. Hieronymi doctiſsimas epiſtolas emaculatiores in lucem promulgauit. De quo alio inſuper in loco ita præfatus Sutor: GVIGO, inquit, *quinquageſimum ætatis agens annum, conuerſionis verò trigeſimum, Prioratus autem ſui vigeſimũ ſeptimum, vel circiter, non ſine ſanctitatis opinione ſpiritum Domino reddidit, anno Domini trigeſimo ſeptimo ſupra milleſimum centeſimum, Ab inchoatione verò Ordinis tertio & quinquageſimo.*

** Harum earundem etiã Dorlandus meminit pag. 143. lin. 8.*

Quo ætatis ac regiminis anno obierit.

c Lib. 2. cap. 5. pag. 509.

Interim verò quàm ſanctæ f Conuerſationis laicos, re ac nomine Conuerſos, poſt ſe B. Guigo reliquerit, cõſtat non ſolùm ex ijs quæ Dorlandus lib. 4. cap. 3. pag. 148. commemorat, verũ etiam ex Petro Bleſenſi, qui eadem fermè ætate literarum monumentis perquam celebris extitit; ideoque ſuis quæ oculis coram conſpexit, ea ad omnem poſteritatis memoriam propagare haud quaquam dubitauit: Explanans etenim

Quàm inſignes pietate laici, & maximè Conuerſi, ſub B. Guigone in ordine Cartuſ. extiterint.

Vide vltimā editionem Petri Blesens. Moguntiæ, anno 1600. pag. 497.

secundum caput libri Iob, ita ait: *Nudiustertius vidi quendam* GERARDVM *nomine, Cartusiensis Ordinis fratrem. Qui super omnia desiderabilia sua iam per septennium desiderauerat mori; cupiens exire de carcere, & de vinculis huius carnis, &c. Hic singulis noctibus in principio vigiliarum surgebat, imo anticipabat vigilias noctis. Ego, & quidam alij, qui eramus cum eo, dabamus requiem temporibus nostris, & palpebris nostris dormitationem. Ipse autem pernoctabat in oratione, semper tamen cum fletu & gemitu. Vix aliqua hora comedebat panem sine lachrymis, sed & poculum suum cum fletu miscebat. In omni opere suo suspirabat ad Christum, despiciens terram, suspiciens cœlum; vtens mundo quasi non vtens*, &c. *Et licet laicus esset, & literas non nouisset, habebat tamen scriptam in corde suo digito Dei scientiam vitæ & disciplinæ. Sanè docuerat eum, qui docet hominem scientiam: & vtinam literati omnes sic essent docibiles Dei, & infudisset illis gratia, quod non contulit disciplina. Deum testor, non minus circumspectè & sanè, de articulis fidei Christianæ respondebat, quàm si maximam vitæ suæ partem in scholis Parisiensibus expendisset. In schola siquidem illius eruditus fuerat, qui docuit & inflammauit Apostolos.* Hæc ille. Cæterum de insigni quoque pietate alterius istius Gerardi (nisi fortè hic vnus idemque cum illo sit) Comitis nimirum Niuernensis; vide Dorlandum capite 14. huius libri quarti. Item de Petro Frecoldi,

Eximia sanctitas laici cuiusdam Cartus. Gerardi.

Nulla literarum præditus cognitione, accuratissimè de Christianæ fidei articulis respondet.

coldi, patre nimirum Clementis IV. Rom. Pontific. Ordinis nostri Conuerso, vide eundem Dorlandum lib. 4. ca. 3. pag. 156. in margine, nec non & Petrum Sutorem lib. 2. vitæ Cartus. Tractatu 3. cap. 5. pag. 524.

Porro quod hoc eodem capite, pagina nimirum 153. Dorlandus adserit, anno vicesimo sexto prioratus B. GVIGONIS; procurante humani generis hoste, aliquot religiosorum cellas tanta niuium mole obrutas fuisse; vt nonnulli illorum miserè sint extincti; id etiam referunt æui illius scriptores. E quorum numero cum primis est Petrus Venerabilis; Cluniacensis doctissimus Abbas. Qui ad B. Guigonem, reliquosque maioris istius Cartusiæ fratres consolatoriam super hac re scribens epistolam, inter cætera ita a ait: *Audita, dilectissimi, & vix credita Apostolici numeri; & cælestis collegij vestri tam subita & inopinata immunitione, fateor quasi in extasi raptus, diu stupui,* &c. Concludens deinde epistolam; *quoniam,* inquit, *supremo Iudici ea via tentationis vos ex parte aggredi placuit, qua Iob iustus tentatus est* (suppressis nimirum ædium mole liberis) *& quia tanti vos habuit cælestis censura, vt ad tanti viri flagella perferenda vos idoneos iudicaret, libeat in subuersione cellarum, & oppressione fratrum; omni cordis tranquillitate clamare; quod ille à vento deserti domo subuersa; à filijs ac filiabus eius ruina extinctis; adorans dixit;* Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit; ita factum est: sit nomen Domini benedictum. Hæc ille. Recenset quoque hanc cladem Sutor, licet eam anno tertio & vicesimo Prioratus B. GVIGONIS dicat acci-

Quo pacto aliquot Maioris Cartusiæ Patres ingenti niuium mole sint oppressi, extinctique.

a *Epist.* 12. *lib.* 4.

Iob. 1. *vers.* 19.

disse. b *Tunc enim niues de altissimis* (inquit) *montibus impetu subito incredibilique mole ruentes, cellasq; omnes præter vnam vasta congerie operientes, sex Monachos, vnumque Nouitium, horrendo turbine obruerunt.* Illum verò Lotharingum, quem c Dorlandus dicit post diem duodecimum spirātem adhuc repertum, Sutor Auduinum nominat; vsus, vti opinor, Chronico Priorum Maioris Cartusiæ, quod penes nos manu scriptū adseruamus. Verùm nos solitæ studentes breuitati, tam de hac horrenda niuali strage, quàm eximijs B. Guigonis virtutibus, auidum lectorem ad vitam S. d Anthelmi remittimus; in qua vtriusque rei fit commemoratio.

At verò quod pag. 154. Dorlandus dicit, Lotharingum istum fratrem, meritis sanctissimæ BARBARAE Virginis, id à Deo obtinuisse, vt non nisi sacrosanctis Ecclesiæ Sacramentis probè munitus, hinc ad aliam vitam emigrauerit, non debet cuiquam vel lectu mirum, vel creditu impossibile videri; consideranti nimirum, quàm mirabili euentu hæc eadem Beatissima Christi Martyr BARBARA Henricum Kockium, Gorcomiēsem istum lanionem, qui se eius tutelæ commiserat, anno Domini 1448. miserabili incendio ambustum, ne dicam exustū, tam diu in vita conseruauerit, vt non nisi facta exomologesi, sacroque percepto viatico, diem obiret suum.

CAP. VI. pag. 157. Incipit hic Dorlandus recensere vitam sanctissimi Viri ANTHELMI, ex VII. Maioris Cartusiæ Præfecto, Bellicensis Ecclesiæ Episcopi celeberrimi, plurimorumq;

b *Lib. 2. Tractat. 3. cap. 5. pag. 5. pag.*

c *Pag. 153. in medio.*

d *Extat Tom. 3. Surij, die 26. Iunij, §. 5.*

Surius Tom. 6. 4. Decemb. Et post illum Bredenb. lib. 4. Collat. c. 1.

rumque miraculorum gloria præstantissimi. Cuius vitam, ac res præclarè gestas, à quodam eius æquali, ac populari amico, qui nomẽ suum modestiæ caussa subticeri voluit, in lucem prolatas, eleganti stylo recensuit Surius, Tomo nimirum 3. de Probatis Sanctorum historijs, die 26. Iunij. Ad quam lectorem remittimus.

Cæterum quod hic dicitur pag. 157. linea 6. à fine, Anthelmum hunc rogatu Hugonis Episcopi Gratianopolitani, ex Domo Portarum, nouitiatus sui tempore, ad Maiorẽ fuisse translatum Carthusiam, non arbitrandum est, hunc Hugonem fuisse primum illum Gratianopol. Antistitem, quo iuuante ac comitante D. BRVNO Ordinis huius fundamenta iecit; de quo nimirum toto secundo libro Dorlandus agit, verum alterum illum, de quo §. 2. lib. secundo NOTARVM mentionem fecimus, quod scilicet seniori illi in eodem Gratianopolitano Episcopatu succeesserit, tandemque etiam Viennensis Archiepiscopus effectus sit. Anthelmus namque vixit sub Alexandro III. Rom. Pontifice, circa annum 1160. senior verò Hugo obijt anno Domini 1131. vti superius à nobis commemoratum est. Neque vero etiam Anthelmus GVIGONI in regimine Cartusiæ immediate succesșit, vti Dorlandus videtur innuere, cap. 4. lin. 2. sed alius quidam * Hugo, Guigonis nimirum discipulus intermedius fuit: qui tamen post biennium, vltro petijt isto se onere releuari, sicuti & factum. Hunc ergo B. subsecutus Anthelmus, ad annos circiter bis senos Cartusiæ Maiori, imò Ordini vniuerso magna cum

Dorlandus lib. cap. 8.

**De eodem cap. 15. NOTARVM mentio quoq; habetur.*

laude ac vitæ sanctimonia præfuit. de quo nimirum a legitur, quod CARTVSIAE terminos dilatauerit, itaq; obstruxerit, vt nullus mulieribus pateret ingressus: structuras quoq; nónnullas meliores reddiderit; nec non & aquæ ductus multo labore prolixis spacijs ad culinā cellasq; fratrum deriuauerit. Quibus verò claruerit miraculis, non est hîc nostri instituti dicere; quippe cùm ea non solum apud Surium capite 27. vitæ illius ad longum reperiantur, verum etiam apud Dorlandum cap. 7. huius eiusdem libri, pag. 174.

a Auctor vitæ apud Surium, cap. 7.

CAP. VIII. pag. 180. Hîc iam agitur de alio illo HVGONE, ex Episcopo Gratianopol. Viensis Ecclesiæ designato Archiepiscopo: quem tamen non constat vllo vnquam tempore maioris Carthusiæ Prioratum gessisse, sed alium quendam Hugonem, discipulum nimirum S. GVIGONIS, adeò vt in argumēto seu inscriptione f capitis huius, ob eandem nominis claturam seu synonymiam, librariorum vitio erratum sit.

f Pag. 180. lin. 2.

CAP. IX. 81. Bernardi Prioris Cartusiæ Portarum eximia laudum præconia non solū Dorlandus hoc capite summatim perstringit, verū etiam auctor vitæ B. Antelmi apud b Surium ca. 10. & 10. nec non & cap. 2. adeo vt dicat eius solius opera innumeros à deuijs vitiorum callibus ad diuinæ seruitutis obsequium esse perductos. Hic est enim ille qui duos illos insignes Christianæ plebis antistites ad Ordinis gremium admisit: nempe B. Anthelmum Bellicensem, & Stephanum Diensem, de quo capite sequenti.

b Tom. 3. 26. Ianij.

quenti. Hic inquam ille est Bernardus, quem eius synchronus ac synonimus Clareuallensis Abbas, INNOCENTIO II. Romano Pontifici, hisce per epistolam verbis commendat: a *Dilectum Deo & hominibus Bernardum de Portu, Pater Venerande, vocatione vestra cogi ad opus, & onus Episcopale audiuimus. Probabilis res, ac digna planè vestro Apostolatu; ponere in lumine lumen absconditum, ne sibi soli viuat, qui & alios ad vitam trahere possit. Vsqueque namque latet & ardet tātummodò, qui & lucere valet?* Porrò vtrum in Gallia Cisalpina, seu Lombardia, an verò alibi Episcopus exstiterit, incompertum habeo, nisi quod Petrus Canisius suo in Martirologio ita de eo scriptū reliquerit: b *Cōmemoratio B.* BERNARDI, *qui ex Carthusiæ* (Portarum) *Priore, Diensis factus Episcopus, varijs claruit miraculis:* addens in margine annum Domini 1140. Cæterum de eius miraculis c Bostius nōn immeritò, vsurpat hosce Baptistæ Mantuani versiculos:

Qui venit ægrotus, redit ad sua limina liber,
Et miseros homines ossa sepulta iuuat.
Loripedes, oculis capti, nodisq; podagræ,
Diuinam illabi testificantur opem.
Summa virum probitas, simul & miracula Sanctum.
Esse probant, fidei si sit habenda fides.

CAP. X. STEPANI huius Diensis Episcopi vitam tribus conscriptam folijs, apud d Surium licet videre. à puero namque cœpit manifesta edere indicia, se ad sacrum Carthusianorum

a Epist. 155.

b Die 16. Kalend. Ianuar.

c Lib. de viris illust. Ord. Cartus.

De B. Stephano Diensi.

d Tom. 5. die 7. Septem. de quo etiam Canisius in Germanico suo Martyrolog. eodem die.

VIII. multa scientia praclarus, eximijsq; virtutibus tumulatus, domum CARTVSIAE *Maioris, cui tres & viginti annos (Dorlandus nonnihil superaddit) prafuit, totumque Ordinem prudentissimè gubernans, in spiritualibus temporalibusq; non parum ampliauit. Multas etenim constitutiones ad ordinis conseruationem pertinentes, edidit, Multos quoq; lingua calamoq; ad mundi contemptum aternamq; vitam incitauit: & demum multos ad ordinem, qui suo tempore plurimũ incrementi accepit. Deniq; cum praclari regiminis exemplum, & sua quoq; vita monumenta posteritati dimisisset, tandem deficiẽs in senectute bona, post labores sudoresq; sacra militia peracta, migrauit ad Christum, circa annum Domini millesimum centesimum septuagesimum tertium, sepultusq; est cum miraculorum splendore multo, qua sanctitati illius testimonia perhibuerunt.* Hæc ille; cui etiam adstipulatur Martyrologium Canisij, 18. Kalend. Iulij. Refert quoque Dionysius Carthusianus, articulo octauo de præconio ordinis Carthusiensis, B. DOMINICVM Prædicatoriæ familiæ primum initiatorem, ad hunc nostrum venisse BASILIVM, atque ab eodem consilium accepisse de modo prædicandi aduersus hæreticos, nec non & de institutione ac habitu ordinis sui: adeo vt hinc forsitàn factum sit, quod tanta inter Dominicanos ac Cartusianos vestium reperiatur conformitas. Quod vero Dorlandus c dicit, hũc Basilium nostrum præter alia facũdam scripsisse solitariæ vitæ Epito-

B. Basilius obijt circa annũ Domini 1173. 14. Iunij.

c pag. 201. in fine.

CAETERVM quod eodem hoc capite pag. 202. prædicatur insignis virtus Gerardi cuiusdā laici, qui ex Niuernensi Comite Conuersus est effectus, nescio an hic idem ille sit, de quo supra cap. 3. ex Petro Blesensi meminimus. Vt vt est, præclarum sanè exhibuit humilitatis exemplū, quando opibus honoribusque relictis, libenter se omnium minimum fecit, vt Christum lucrifaceret; occurrens nimirum filio suo in sordidissimo habitu velleraque ouium recenter tonsarum ceruicibus deferens. Quemadmodum consimile ferè exemplum de quodam Adolpho Holsatiæ Comite d Krantzius cōmemorat, qui mundo circa annum Domini quadragesimum post mille ducentos nuntium remittens, Minorum est ingressus Ordinem; non erubescens ostiatim lac in hydria emendicare. Cui cùm quodam tempore filij in equis sublimes publica via vbi declinare non poterat, casu occurrissent, iamq; humanitus aliquid sentiret, ita vt rubore perfundi inciperet, tādem robur mentis aduocans, cùm adhuc in conspectu esset filiorum, hydriam super caput leuatam euertens, totum se à vertice lacte perfudit, dixitque: *Infælix, erubuisti Christi paupertatem, baiulare lac in manibus, nunc vel in capite ostende quid portaueris.* Quis non iure miretur, inquit Krantzius, tantam humilitatem, patientiam mansuetudinem?

Dorlandus pag. 204. in princip.

d *In Saxonia lib. 8. cap. 7.*

Verum mirari Comitis huius exemplum definimus, quando nimirum nostra ætate etiam in Ducibus eiuscemodi licuit spectare exempla, maximè autem in Francisco Borgia, tertio Societatis IESV Præposito Generali, qui cùm

esset

esset Gothalaniæ Prorex, ac Gandiæ Dux, post Societatis ingressum non detrectauit neq; erubuit etiam vilissimas obire functiones, nempe ligna & aquam in culinam deferre ignem accendere, verrere pauimentum, lances olasque mundare, cæteraque id genus. Imo Calensi in collegio Lusitaniæ, quod oppidum vulgo *Portum* appellant, Belgæ verò kalys Malys, ostiarij officio perfunctus, cùm porcũ iugulatum, eleemosynæ vice obtulissent, humeris sublatum tacitusq; in superiorem domus partem, per gradus non sine labore portauit. Quod alij cùm mirarentur, facti commendationem sic elusit: *Quid mirum, inquit, si porcum porcus commodè tulerit?* Non dissimile nimirum est, quod de Carlomanno Cassinenses referunt annales. Qui Imperio se abdicans, regnumque Pipino fratri relinquens, Romam, Zacharia Pontifice Maximo clauium tenente, venit, atque, in Cassino monte Benedictinis se Sodalibus iunxit. Oues verò, Abbatis iussu, fortè pascens, claudicantem vnam, quod gregem consequi non posset, humeris summa cum animi voluntate sustulit: quemadmodum & Gerardus noster libens in filij sui conspectum prodijt, exornatus scilicet aurei loco torquis, exuuijs ouium recenter tonsarum, quarum stillantia in humeros vellera lubenter sustulit baiulauitque; nedum quod scatens vermibus, vel vnum ex ijs adimi sibi à filio permitteret: exẽplo nimirum sanctissimæ illius solitariæ fœminæ, re ac nomine BONAE, cuius ex pectore cùm innumeri prodirent vermes, B. Dominicus ex animo illi compassus, obnixè

Lib. 2. vitæ eius, ca. 1. pa.

Ibidem lib. 4. cap. pa. 221

Ioan. Nauclerus Tom. 2. Generat. 25. in fine. Et Hieron. Platus li. 2. de bono status relig. cap. 26.

Quo pacto hic idem Carlomannus, nouitiatus tempore, insigni sit exceptus alapa à coquo vide apud Regin onẽ Pruniẽs. ad ann. Domini 1246.

Faciunt hæc ad elucidationem pa. 204. in fine.

cibus diuini numinis gratiam implorantem, visus est adire Angelus, qui eum ita emascularet, vt de cætero ab huius generis tentationibus alienus omninò existeret, ac si sexum in corpore circumferre non videretur. Quod & Sereno Abbati accidisse, apud Cassianum collatione septima legitur.

CAP. XV. pag. 206. B. IANCELINVS, qui hic dicitur Basilio successisse, decimus fuit Generalis, vnde vnus solummodò fuit intermedius, nempe Hugo quidam, de quo ita in Cathalogo PRIORVM Maioris Cartusiæ scriptum reperi: *Circa annum Domini millesimum septuagesimum quartum, in* PRIORATV *Basilio successit D. Hugo, Monachus dicta domus. Qui vtrum fuerit ille, de quo a supra narratum est, an verò alius eiusdem nominis, incompertum habetur. Nam non nisi duobus annis* PRIOR *existens, contemplationi ac quieti impense deditus, à Capitulo Generali absolutionē petijt, & accepit.* Itaque hoc Magistratu sese abdicante, subsequutus est. Vir eximijs maximarum virtutum ornamentis præditus, IANCELINVS, vel vt alij vocant Ancelinus: De cuius præclaris virtutibus vide Anthoninum parte 2. Tit. 15. ca. 22. §. 2. Illic enim idem hoc miraculum refertur, quod hic apud DORLANDVM reperitur pa. 205. quo pacto nimirum B. IANCELINVS in virtute obedientiæ defuncto cuidam Cartusiano præceperit, ne vlla amplius ederet miracula: quod putat accidisse circa annum Domini millesimum centesimum septuagesimum quintum.

a De eodem Hugone etiā nos supra in Notis diximus, paulo ante cap. 8. ad signum ✱

tum. Porrò cùm hic IANCELINVS Maiori præesset Cartusiæ, contigit Stephanum Diensem ab eodem compelli; Ecclesiæ istius Episcopatum suscipere, vti habes in eius vita Tom. 5. Surij, 7. Septemb. §. 8. De quo quidem IANCELINO, in huncmodum Sutor: *g* IANCELINVS *Maioris Cartusiæ* PRIOR X. *tam eximiæ sanctitatis, tantiq; meriti ac præstantis virtutis extitit, vt vnus de antiquis Sanctis Patribus deputaretur. Hic (quod dictu quoq; mirum est) sarcinam* PRIORATVS *Maioris Cartusiæ ad annos circiter sexaginta tam laudabiliter gessit, vt in stuporem videntes, audiētesq; omnes verterentur. Hic quoq; sacri Ordinis habitu Petrum Frecoldi, Patrem,* CLEMENTIS *IV. Summi Pontif. donauit.* De quo DORLANDVS lib. 4. cap. 4. pag. 156. Verum hic IANCELINVS post diuturnos ærumnosæ huius vitæ labores tandem in senectute sancta deficiens, anno Domini millesimo ducentesimo trigesimo tertio perpetuam quietem habiturus, paradisianas adiuit sedes. Cuius equidem laudabilem mentionem facit suo in Martyrologio Canisius, quarto Kalend. Martij.

g Lib. 2. vitæ Cartus. tract. 3. c. 5. p. 524.

Sutor. ibidem pag. 526.

CAP. XVI. pag. 211. Fuit hic Martinus huius nominis primus, qui Iancelino successit; præfuitque annos circiter tredecim: sub cuius regimine referunt maioris Cartusiæ annales accidisse Toleti in Hispanijs id, quod Dorlandus habet pag. 214. de libro illo triplici idiomate conscripto: quem postquam Iudæis in rupe delitescentem reperisset, inibique Christi Saluatoris

toris haberi mentionem comperisset, Baptismatis Sacramento confestim initiatus est.

CAETERVM quod pag.212.commemoratur exemplum istius anachoretæ in extasin rapti, illud idem quoque reperitur apud Dionys. Rickelium art.7. de Præconio Ord.Cartus.

CAP.XVII.pag.215. Quod hic Dorlandus dicit, BOSONEM, paucis intermedijs, successisse P.Martino, sciendum est, quatuor inter hunc & illum Generales extitisse: nempe Bernardum, Risferium, * Gerardum, & Guilielmum: quorum primus præfuit annis circiter octonis, secundus vndenis, tertius senis, quartus plus minus quinis. * al.Girardus

PORRO, quod pag.217. huius eiusdem capitis in Templarios inuehitur Dorlandus, quasi qui Iudæis ac paganis peiores, vna nocte internecione deleti sint, atque ad tartara relegati à quibusdam in dubium vocatur; adeo vt nonnulli tam horum quam antiquorum temporum scriptores reperiantur, qui eos iniustè de superficis terræ sublatos opinentur: Inter quos cum primis videtur esse B.a Antoninus, b Nauclerus, Volaterranus, in vita Clementis V. Sabellicus in historiarum rhapsodia, Ioannes Bocatius libro de ruina Principum, nec non & Papirius Massonius lib. 3. annalium Francorum pag. 365. & Ioannes Villaneus. Cæterum Templarij, seu templaris militiæ Ordo, cœpit anno Domini vicesimo supra millesimum centesimum: indeque nomen traxit, quod iuxta templum Domini Hierosolymis, in palatio regio à prima eorum institutione commorandi domicilium haberent.

a part. 3. tit. 21.cap.3. in princip.
b Tom.2.gener. 44. ann. 1307. p. 873. Templari qui fuerint, & quando exorti, delet ique.

berent. Quemadmodum auctor est Guilielmus Tyrensis Archiepiscopus, in sua belli sacri c historia. Quos varijs equidem Sermonibus D. Bernardus ad benè beateque viuendum est cohortatus. Verum cùm iam immodicis aucti opibus, etiam de hæresi suspecti haberentur, summi Pontificis CLEMENTIS V. Patrumque decreto, ad Regis Francorum Philippi Pulchri instigationem, in Oecumenica Viennensi Synodo, à trecentis Episcopis anno Domini millesimo trecentesimo vndecimo celebrata, damnati, flammisque adiudicati sunt; eorumque institutum, quod iam ducentis fermè annis perdurauerat, abrogatum: adeo vt bona ipsorum Rhodijs adsignarentur militibus, quod In primis ad Sarracenos defecisse dicerentur. De quo ita Platina in principio vitæ CLEMENTIS V. Rom. Pontif. *Refertum quoq; eodem ferè tempore est, Templarios olim Christi milites, à nostris ad Sarracenos defecisse. Hanc ob rem interfecti illi sunt, qui comprehendi potuère; eorumq; bona partim Rodijs militibus, qui insulam paulò ante occupauerant; partim verò nouis Religionibus sunt attributa.* De Templarijs quoque conquestus est Alexander III. in Concilio Lateranensi part. 1. c. 9. & potissimum quòd abutentes priuilegijs à Sede Apostolica sibi concessis, robur Episcopalis authoritatis eneruarent. Hinc Aluarus Pelagius de planctu Ecclesiæ: *Templarij*, inquit *propter eorum flagitia ab Ecclesia reprobati sunt.* Quæ verò hæc eorum flagitia hæresesque fuerint, videat Lector apud Gabrielem Prateolum Marcosium, pag. 459.

c Lib. 12. c. 7.

In Concili Viennensi 300. Patrib. damnantur.

Ad Sarracenos eos defecisse constat.

d Lib. 2. cap. 23. paulo post princip. capitis.

CAETE-

CAETERVM de Beato BOSONE consule Petrū *e* Sutorem, confirmantem idem quod hic à Dorlando pag. 218. adferitur; nempe super eius sepulchro herbam quandam enasci, varijs medentem ægritudinibus, maximè verò febricitantibus. Obijt verò circa annum Domini tertium decimum post mille trecentos. Quem & *f* Canisius suo inserens Martyrologio, dicit tam in vita, quàm post obitum, insigni miraculorū gloria resplenduisse.

e Lib. 2. vitæ Cartus. tract. 3. ca. 5. pag. 536.

f quarto nonas Martij.

CAP. XVIII. pag. 218. BOSONI in regimine successit Haymo siue Aymo, sub quo miserè deflagrauit ipsa alma mater CARTVSIA, quę diuersis temporibus quinā sustinuit incendia. *Primò* quidem quando hic HAYMO præfuit, sicuti habet Dorlandus, pag. 219. *Deinde* sub Guilhelmo Rainaldi, vigesimo quarto Ordinis Generali, circa annum Domini 1372. De quo idem Dorlandus pag. 252. *Tertiò* sub Francisco Maresme, vigesimo octauo Generali, anno circiter Domini 1444. *Quartò* sub Patre Anthonio, trigesimo Generali, circa annum Domini plus minus 1474. *Vltimum* verò incendium contigit sub R. Patre HIERONYMO MARCHANT, anno vt puto Domini 1593. in peruigilio omnium SS. manifestè cōstet, humani generis hostem adeò vt hinc tam eximię sanctitatis locum vehementer odisse, quem voracibus flammis tam libenter abolitum videret.

Quinquies exusta fuit domus Maioris Cartusiæ.

I. II. III. IV. V.

CAP. XIX. De eximia PETRI FAVERII sanctimonia, vide Petrum Sutorem libr. 2. vitæ Cartus. tract. 3. ca. 5. pag. 527. nec non & Petrum Canis. suo in Martyrolog. 3. Kalend. Maij.

CAP.XX. De Patre CLARO, decimo nono Ordinis Generali, itemque † Ioanne Tornerio, miraculis claro, vide eundem Sutorem, loco iã nominato, pag. 529.

† Canis. in Mart. die 15. Decemb.

CAP.XXI. Similiter & de hoc P. Iacobo, pa. 530. quem dicit multis clarum miraculis, obijsse circa annum Domini sexagesimum secundum supra millesimum trecentesimum.

CAP.XXII. De Ioanne Birellio eadem quoq; commemorat a Sutor, quæ & Dorlandus: nempe quo pacto, cùm maior purpuratorum Patrũ numerus, post obitum CLEMENTIS VI. (hic autem apud Auinionem anno Dominicæ Natiuitatis 1352. vitam cum morte commutauit) eum ad Pontificiæ dignitatis culmen euehere cogitaret, à Petragoricensi Cardinali aliter persuasi, sententiam mutauerint. Quem quidem eundem reor esse Cardinalem, pro cuius animæ refrigerio Ordo Cartusiensis in singulis domibus peculiare annuatim persoluit Tricenariũ. De quo ita M. Anthonius Ciaconius in vitis Summorum Pontificum, Romæ anno 1601. editis: b *Talairandus Comes Petragoricensis, Vasco, Gallus, Presbyter, Cardinalis S. Petri ad Vincula tt. Eudoxiæ, Prior Presbyterorum.* Itaq; huic Talairando debetur, quod magno totius Christianæ Reip. bono INNOCENTIVS VI. Clementi in Pontificatu successerit: qui etsi BIRELLIVM nostrum in Cardinalium referre numerum voluerit, is tamen suæ & humilitatis & professionis memor, summo studio hunc à se Cardinalitiæ dignitatis gradũ reiecit. Cæterum

a Lib. 2. pag. 532.

b Pag. 711. Obijt hic Cardinalis Auinione anno Dom. 1364.

Recusat Cardinalatum P. Birellius.

terum, quæ de Pontio, Decretorum Doctore, Dorlandus pa. 233. commemorat, eadem quoq; Sutor suô confirmat testimonio, pa. 532. qui hūc Patrem Birellium miraculis clarum obijsse dicit in ipsa Epiphaniæ solennitate; anno nimirū virginei partus sexagesimo post mille trecētos.

Porrò, quàm rigidus sibi ipsi hic S. Pater fuerit, cōstat ex hirsuto hispidoq; illo cilicio, quo vsum eum fuisse Dorlandus pagina 240. commemorat: *Erat enim*, inquit, *nodosum, asperrimo pilo contextū, & instar Camisiæ vndequaq; clausum, atq; vsq; ad poplites descendens.* Quēadmodum etiam de B. Thomæ Cantuariens. Archiepiscopo eius refert contemporaneus c Eduardus, dicens sanctissimi huius viri cilicium ad genua vsque prominuisse, ac strictè admodum femur coarctasse. Tale quid etiam in vita d Gerardi Magni reperitur; licet de Lanspergio nostro fide digni referant scriptores, eum loricam ferream aliquandiu ad nudam carnem gestasse. Verum quale cilicij genus sibi effinxerit B. Edmundus Cantuariens. Archiep. videat Lector Tom. 6. Surij 16. Nouembr. ca. 9. vitæ eius. Et Tom. 5. die 14. in vita Dominici Loricati c. 4.

c *Tom. 6. Surij, die 29. Decemb. cap. 25.*

d *Thom. Campensis cap. 7. vitæ eius.*

Pag. 240. circa finem; Lapidis, super quo defunctorum aluuntur corpora, frequens est mētio apud Cæsarium Heisterbacensem; auctoréque *speculi* istius *Monachorum*, quod sub nomine D. Bernardi inter opera eius reperitur, vbi inter cætera etiā monemur, vt *tædio affecti, componamus nos meditando supra petram, in qua lauantur mortui, cogitemusque apud nos, quo pacto tractentur ibi sepeliendi, qui nunc in tergum, nunc in faciem versantur*, &c.

Adeo vt non solùm apud Cartusianos, verum etiam alios passim religiosos hæc defunctorum lauandorum corporum consuetudo in vsu olim fuerit.

CAP. XXIII. Helisarij, siue Elisarij res gestas licet apud a Sutorem videre: quem Dorlandus pa. 242. dicit asperrima hyeme semper ferè discalceatum, detectoque capite incessisse, in magnis nimirum quæ illic in Maiori Cartusia rigent frigoribus, ac perpetuis quasi niuibus. Quemadmodum colligi potest ex ijs, quæ libr. 1. NOTARVM diximus, §. 6. pag. 19.

a Lib. 2. vitæ Cartus. pag. 537.

PORRO, quod pag. 246. dicitur, fratres, pro more Ordinis, feria sexta, qua & Helisarius ad Dominum migrauit cum pane & aqua refecti essent, facto per tabulam signo, ad ægrotantis cellam conuenisse; sciendum, olim in vsu fuisse, vt b qualibet secunda, quarta, & sexta feria pane duntaxat & aqua contenti essemus. Quod quia nostris temporibus in dissuetudinem abijt, idcirco Ordinis statuta volunt, vt semel ad minus in septimana qualibet abstinentia seruetur: non prohibendo interim illos, qui pro laudata veteri consuetudine ternam possunt ac volunt obseruare, modò superiorum accedat consensio, approbatioque.

b 2. parte nouæ Collect. Statutor. cap. 10. n. 1.

Pag. 244. lin. 7. Querenti mihi, quis nam hic fuerit Mimatensis Cardinalis, qui huius P. Helisarij, propinquus extitisse dicitur, occurrit id quod apud Ciaconium legitur in rebus gestis VRBANI PAPAE V. hisce nimirum verbis: c *F. Anglicus Grimaldi, de Grisaco, diœcesis Mimatensis, Gallus, Papæ fratris filius, Canonicus regularis,*

c pag. 747. lin. 1. Rom. editiun. anno 1601.

laris, monasterij S. Rufi prope Valentiam, ex Episcopo Auinionensi, Presbyter Cardinalis S. Petri ad Vincula tt. Eudoxiæ, postea Episcopus Albanus, Piceni, Vmbriæ, Hetruriæ, Campaniæ maritimæ Legatus, & Vicarius Generalis in temporalibus, ab Vrbano V. patruo creatus, quum in Italiam venisset, obijt Auinione XVI. Kalend. Maij, anno 1387.

Itaq; verisimile est, hunc Mimatensem Cardinalem, nepotem P. Helisarij extitisse: quippe qui annis viginti post auunculum seu patruum suum vita functus sit. Nam Helisarius obijt anno Domini 1367. in festo S. Barnabæ Apostoli.

CAP. XXIV. pag. 247. De Patre Guilielmo * Rainaldi ita Sutor: a *Fuit hic*, inquit, *Maioris Cartusiæ Prior vicesimus quartus, scientia, moribus, multisq; virtutibus perornatus, tantaq; opinionis, vt Cardinalatus ei oblatus sit, quem tamen recusauit. In electione quoq; summi Pontificis vndecim habuit suffragia. Porrò eius industria iugiq; solicitudine domus* CARTVSIAE *fortuito incendio combusta, & ad nihilum ferè redacta, longè melius quàm antea fuerat, instaurata est. In qua & triginta quinq; annos laudabiliter viuens, totius Ordinis habenas strenuè prudenterq; moderatus est.* Obijt verò anno Domini millesimo quadringentesimo secundo.

* *al. Rainaldi.*
a *Lib. 2. vitæ Cartus. Tract. 3. cap. 7. pag. 564.*
Guilielmi Reinaldi virtutes.
Recusat Cardinalatum.
Habet 11. voces ad Pontificatum.
Reædificat Maiorem Cartus.
De eius scriptis vide ibid. Sutorem.
Obijt anno 1402.

PORRO quod pag. 253. lin. 3. à fine dicitur sub hoc Patre Guilielmo Rainaldi horrendum in Ecclesia exortum fuisse schisma; de eo in nostri Ordinis Chronicis ita scriptum reperio: *Anno decimo Prioratus huius Reuerendi Patris, qui fuit*

annus Christi millesimus trecentesimus septuagesimus septimus, post obitum D. GREGORII *Papa XI. exortum fuit schisma satis durum. Nam ex violentia ciuium Romanorum quidem Bartholomaus Barensis intrusus est ad Papatum. Contra quem de communi Cardinalium consensu electus est* D. CLEMENS *Papa VII. Cuius schismatis occasione circa annum millesimum trecentesimum septuagesimum nonum Ordo noster fuit diuisus, ita vt vna pars præfato Bartholomeo, tunc* VRBANO *VI, altera* D. CLEMENTI *VII. adhæreret. Et sic remansit Ordo diuisus spatio annorum triginta & vnius, vsq; post celebratum Concilium Pisanum, tunc enim anno Domini 1410. denuò fuit reunitus.* Atque hoc est quod Dorlandus hic ait, præfatum Patrem Reinaldi tum ratione schismatis, tum etiam exustæ Cartusiæ, plurimas sui regimis tempore sustinuisse molestias. Cæterum de hoc diutino molestoque schismate

d In vita Clemēt. VII, antipapæ ad annum Dom. 1378. pag. 789.

Ita Ciaconius, *d* CLEMENS VII. *Antipapa contra* VRBANVM *VI. creatus, Auinione annos nouendecim, menses vndecim, dies viginti nouē, VVēceslao Cæsare, summi sacerdotij iura in schismate vsurpauit: quo nullum aut deterius, aut prolixius, quoue maioribus odijs, & acrioribus dissensionibus certatum sit, humana potest memoria recordari.* Hæc Alphonsus Ciaconius, qui deinde aliquantò post prosequens res gestas Antipapæ Petri de Luna, Benedicti XIII. nomen sibi malè vsurpantis, dicit, illum anno 15. sui Antipontificatus, qui fuit annus Domini 1409. tredecim creasse

creasse Cardinales; inter quos ait fuisse etiam Cartusianum quendam, quem vti sine nomine in medium producit, sic fortasis etiam sine auctoritate. Quippe cùm Ordo Cartusiensis è coetu suo non nisi vnicum duntaxat S. R. E. Cardinalem habuerit, nempe Nicolaum Albergatiū; de cuius insigni praeconio capite primo libri septimi agendum nobis erit. Interim tamen ipsius Ciaconij verba haec sunt: *e F. N. Monachus Cartusianus, Hispanus, Presbyter Cardinalis tt. S.... Hunc cum Iuliano Dobla*(qui & ipse ab hoc eodem Benedicto Antipapa Cardinalis creatus erat)*schisma eiurare negantes, Petrus Fuxius Cardinalis legationis Hispanicae, carcere inclusit, vbi miserè perierunt, adeo vt potius Anticardinales quam veri Catholicae Ecclesiae cardines censendi sint.* e pag. 838.

CAP. XXV. pag. 254. Huius XXV. GENERALIS laudes ac res gestas ita breuiter commemorat Sutorius: a *Bonifacius Ferrarius B. Vincentij famosi Praedicatoris frater, vir in diuinis scripturis eruditus, & secularium quoque literarum non ignarus, Iuris Canonici Doctor percelebris, & sanctimoniae sublimitate egregius, vnus de septem Regentibus regnum Valentiae fuit, postea verò Cartusianus effectus, à sancto fratre suo vita & conuersatione non degenerans, post quatuor annos PRIOR CARTVSIAE effectus, tantum zelum habuit, vt statuta Ordinis ferè semper in manibus haberet,* &c. *Tanta denique prudentia extitit, vt Benedictus 13. Papa dictus, eum, quā-*

a Lib. 2. vitae Cartus. tract. 3. cap. 7. pag. 564.

Bonifacius Ferrarius 25. Generalis.

uis renitentem pro se Legatum ad Concilium Pisanum (ad quod citatus fuerat) mittendum curauerit. At verò cùm venire tardaret, Generale Cōcilium tantas moras non ferens, tam Benedictum ipsum, quàm Gregorium (qui de Papatu contendebant) deposuit. In Concilio namque Pisano, anno Domini 1409. celebrato, tam Benedictus XIII. quàm Gregorius XII. veluti collusores ac præuaricatores, à suis absoluti sunt officijs, tertiusque in vtriusq; locum suffectus, nempe Alexander Papa V.

De hoc Rom. Pontif. schismate vide vitam B. Vincentij Ferrarij, lib. 2. cap. 2. Tom. 3. Surij, 5. Aprilis.

Pag 255. lin. 9. à fine. [Hæc est ille magnus Vincentius, Apostolica sublimitate nō impar.] Quàm eximiæ sanctitatis hic Vincentius, Bonifacij nostri germanus frater fuerit, quamque Apostolicæ conuersationis, scire cupientibus constare potest ex tribus istis libris, quos Petrus Rauzanus Panormitanus de reb' eius sanctissimè gestis conscripsit *Fuit enim*, inquit, *vir Apostolicus; qui veluti Sol cæteras stellas claritate, sic ipse vitæ sanctimonia verbi Dei præconio, ac variorum miraculorum fulgore cæteros superauit.* Illud siquidem constat, ipsius duntaxat prædicationē supra viginti quinque Saracenorum millia ad Christum fuisse adducta; Christianorum verò perditorum, qui se ad bonam frugem receperunt, plus quam centum millia. Quòd non parum facit ad laudem totius Ferrarianæ prosapiæ, ex cuius stirpe duo tam præclaræ religionis ornamenta prodière: nempe Vincentius ac Bonifacius: quorum vti primus Dominicanam suis concionibus illustrauit familiam, sanctéque

Reperiuntur Tomo 2. Surij die 5. Aprilis.

Hieron. Platus de bono stat. Relig. li. 2. cap. 30. pag. 614.

que in Domino anno 1418. obdormiuit, sic alter totius, Carthusiensis Ordinis præfecturam ad annos circiter octo diligenter prudenterque administrauit, plurimosque monasticæ professionis habitu donauit. Quos enim frater suus prædicando ad pœnitentiam prouocabat, hoc Bonifacius Ordinis gremio libenter inserebat. Scripsit autem hic BONIFACIVS inter cætera nobilem quendam tractatum, *Cur in ordine* CARTVSIENSI *pauci reperiãtur Canonizati, & miracula publicè non fiant*. Item, *de Confirmatione & approbatione Ordinis Cartusiensis*, vti ex Eisengrenio citat sacro suo in apparatu Anton. Possevinus.

Lucubrationes huius P. Bonifacij.

Pag. 259. [Hæc enim tunc graui schismate laborabat.] Quam graui schismate Ecclesia annorum aliquot spatio laborauerit, quidve in hoc consopiendo conatus sit hic Pater noster BONIFACIVS efficere, diximus supra ca. vigesimoquinto.

CAP. 26. pag. 260. Quandoquidem Dorlandus confusè in hoc capite nonnullos in mediũ profert, nostri Ordinis GENERALES, idcirco operæ pretium me facturum credidi, si breuem eorundem hic CATALOGVM pertexã: incipiendo nimirum ab ipso Diuo BRVNONI, primario tanti Operis architecto, atq; ad modernum R. Patrem nostrũ BRVNONEM, etiamnum fideliter fœliciterque Cartusianæ huic familiæ præsidentem, perducendo; addito semper Disticho numerali, ex quo cognosci queat, quando quisque eorum Ordini præesse cœperit.

BREVIS ET SVCCINTVS OMNIVM AC SINGVLORVM GENERALIVM, QVOS sacer Cartusiensis Ordo in vniuersum habuit,

CATALOGVS

I. Generalis. DIVVS BRVNO patria Coloniensis ordinem cœpit fundare Cartusiensem circa annum Domini, 1048. obijtque miraculorum gloria illustris; adeo vt iam olim in Beatorum sit adscriptus consortium. Eius scripta non nisi semel ante annos circiter nonaginta in lucem prolata, iam nunc denuò in eius natali solo recudenda veniunt. Migrauit ad Dominum, anno 1101. Cartusianum verò solitudinem incolere cœpit anno Domini circa solemnitatem S. Ioannis Baptistæ, anno scilicet salutis nostræ millesimo octogesimoquarto, prout sequẽs Carmen numerale indicat:

Est annus Domini 1084.

BrVno seCessVs Gantatos DoCtVs agones
RegVLa & arChItypon CartVsIense fVIt.

II. LAVDVINVS patria Thuscus (Lucã namque oriundus fuit) B. BRVNONE Romã Apostolica authoritate euocato, CARTVSIAM ad annos circiter decem administrauit, rediensque ex Calabria, vbi D. BRVNONEM cõsilij caussa inuiserat, in Guiberti antipapæ manus incidit, à quo in carcerem vinculaque coniectus, paulo post obijt anno nimirum Domini 1100. Quando verò Cartusiæ præfici cœperit, sequens indicat Distichon.

Pre-

Protogenos LaVDVInVs pletatIs Vt hæres,
OffICIj, aCtItVLI patrIa ſanCta oLIt.

PETRVS cognomento Franciſcus, ſucceſſit anno Domini milleſimo centeſimo primo, diciturque fuiſſe Flandria, ſeu potius Arteſia oriundus, nempe Bethunia: qui cum anno duntaxat præfuiſſet vno, Rachelis amplexus Liç deformitati præferens, ad optatæ ſolitudinis portum eſt regreſſus. III.

In CLYtVs eX IſtoPetrVs ſpeCIoſVs honore
PLenIVs eX Iſto ſi Dere VeLLe LoCo.

IOANNES I. qui & ipſe natione Thuſcus fuit, annis circiter octo præfuit. Cuius regiminis tempus, ex hoc poteſt colligi Diſticho, IV.

VIVIDA IoannIs CeLebrIs GVLtVra ſVbactos,
SVbſeqVItVr SALtVs Cogere raſtra patI.

GVIGO. De huius beatiſſimi ſcriptis, moribus, ac vitæ conuerſatione, copioſius diximus in NOTIS huius eiuſdem lib. 4. c. 3. Obijt verò non ſine inſigni vitæ ſanctimonia anno nimirũ Domini trigeſimo ſeptimo ſupra milleſimum centeſimum, Præfecturæ autem ſuæ viceſimo ſeptimo, aut præter propter. Vnde quando præeſſe cœperit patet ex ſequenti Diſticho. V.

GVIgo Sacer VICtV, LIterIs, VrenteqVe ZeLo,
AC VIrtVte VaLens, BrVno ſecVnDVs erat.

HVGO I. De hoc diximus paulo ante caput 8. NOTARVM quarti huius libri, quo pacto nimirum cum biennio præfuiſſet, abſolui ab officio petierit, atque alium ſibi ſubſtitui; quod accidit circa annum Domini milleſimum trigeſimum nonũ, vt & ſequenti liquet Verſiculo. VI.

EH

1098. *Est pIa CartVsIæ generatIo, orIgo benIgna;*
ILLInC floresCens sVrCVLVs HVgo fVIt.

ANTHELMVS Episcopus Bellicensis (de quo ad longum Dorlandus lib.4. pag.157.cap.4. & sequentibus, item Surius Tom.3. die 26.Iun.) præfuit ad annos circiter duodecim, obijtque plurimis clarus miraculis, anno Domini 1131. Quando verò Maioris Cartusiæ Prioratum inire cœperit, sequens indicat Distichon:

Disticha numeralia continent annorum tempus, quando praeesse cæperint.

An. 1139. FœLIX HVgo SILes, qVIa In arDVa qVæqVe VoCatVr
VIrtVs, CVIVs apex InfVLa BeLLoVaCI?

VIII. BASILIVS. De huius sanctissimi Patris rebus præclarè gestis copiosius egimus paulo ante, capite 14. Fuit verò GENERALIS ordinis ad annos circiter tres & viginti, obijtque circa annum Domini millesimum centesimum septuagesimum tertium.

An. 1152. RegIVs est VIgor & noMen tIbI, regIa VIta,
CorqVe tenaX æqVI, IVre præsto tVIs.

IX. HVGO II. successit anno Domini millesimo septuagesimo plus minus tertio, nempe post obitum Basilij. Vtrum verò fuerit ille, quē in hoc Catalogo sexto loco posuimus, atque ab officio absolui petijsse diximus, iamque denuò ad eandem functionem reuocatus sit, pro incomperto habetur.

Antropos IrrIsa est, fLorentes fVppetIt orDo
HVgones, per qVos nec perIVnDo perIt.

An. 1175.
X. IANCELINVS circa annum Domini millesimum cētesimum septuagesimū sextum Hugoni succedens, ad annos plus minus sexaginta non sine insigni laude, ac vitæ sanctimonia præfuit,

fuit, vti constare potest ex ijs quæ diximus ad caput 15. obijt verò circa annum Domini millesimum ducentesimum trecesimum tertium.

SVb tanto neget *An CeLIno Patre qVIs esse? *Al. Tercerus.
ManIbVs æthereIs IVsta IVbere potest.

MARTINVS I. De hoc Dorlandus cap. 16. pag. 211. præfuitque annis plus minus tredecim. De quo hoc numerale Distichon. Ann 1177. XI.

GLorIa Vera VIros fVerat MartIne, tot Inter Ann. 1235.
SanCtos atqVe pIos VIVere soLe SVo.

BERNARDVS I. Anno Domini millesimo ducentesimo quadragesimo octauo, vel circa, successit in regimine P. Bernardus, qui ad annos circiter octo ordinis tenuit gubernacula. XII.

QVI Vepres Inter Boreæ qVoqVe saXa Laresqve An. 1248.
NarDVS oDoratIs ante LoCata IVgIs.

*RIFERIVS per annos circiter vndecim maiorem Cartusiam gubernauit, obijtque ad annum plus minus Domini millesimum ducentesimum sexagesimum septimum. XIII. * alias Rifferius.

ProprIa RIferIVM sat gesta LoqVVntur VbIVIs, An. 1256.
QVI Leges & IVs CartVsIense noVat.

Quod vt melius intelligatur, ponemus hic verba Petri Sutoris: quæ ita habent. *Rifferius tertius decimus maioris Cartusiæ* PRIOR, *vir recolendæ memoriæ, omnibus literis tam diuinis quàm humanis admodum eruditus, doctrina, ingenio, & exhortatione efficacissimus*, CARTVSIENSIS *propositi* CONSVETVDINES (*quæ modò antiqua Statuta dicuntur*) *ampliauit, correxit, in vnum* a lib. 2. vitæ Cartus. Tract. 3. c. 7. pa. 561.

vnum cōgeßit, ternasq; in partes aptißimè distinxit: Tanta deniq; styli venustate grauitateq; scripsit, vt & Casareas Leges ad viuum referre, & omnes sui temporis scriptores, styli nobilitate superasse non dubitetur.

XIV. GERARDVS hic cùm sex admodum annis ad ordinis clauum concedisset, laudabiliterque maiori Cartusiæ pręfuisset, beato in Dómino fine quieuit.

An.1267. Et nostro narratVs erIs pater aLMe Labore;
AptVs es haC Læta se De GerarDe frVI.

XV. GVILIELMVS I. Hic cùm per annos circiter quinque præfuisset, obijt anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo octauo.

An.1273. PastorI referēs IVsto GVILIeLMe reposta;
Annona Lenes hVbere pascis oVes.

XVI. BOSO. De hoc superius in NOTES nostris ad cap. 17. Dorlandi: obijt verò non sine eximię sanctitatis opinione circa annum Domini tertium decimum post mille trecentos: cùm iam ordinem vniuersum rexisset ad annos circiter quinque supra triginta.

An.1278. Argento pretIoVe egeas aVroVé, qVID [InDe?
FraCta Boso *ParCæ IVngere FILa potes.

** Suscitauit extim mortuum*

XVII. HAYMO, siue Aymo. De hoc quoque vide caput 18. Quindecim enim annis cum præfuisset, ad cellæ quietem redire petens, compos factus est voti. Cùm prius magnas habuisset cum nobilibus quibusdam, de quibus tamen fœliciter triumphauit, difficultates controuersiasq;, Ad quod etiam sequens alludit.

SVnt

SVnt nIhILo fVrIæ,robVr ſæ CLIqVe poten- *Anno* 1304.
tes; *XVIII.*
FortIor eXosIs VIrIbVs HaYMo potes.

IACOBVS de Viuiaco. De hoc refert Sutor lib.2.tract.3.cap.7.pag.530.quod tantę fuerit ſapientię,diſcretionis,conſilij,atque iſtum in modum cõtemplationi deditus,vt qui cùm eo verba facerent,Angelum ſe Dei reperiſſe crederẽt, vnde & imis ſummisq; precibus ſemel iterũq; obtinuit, vt ab officij ſarcina poſſet amoueri: quod licet difficulter,conſecutus eſt tamen. Ad quod ſequens alludit Deſtichon.

QVIs ferat aVre bona, qVoD CeLLas ſeDIbVs IpsIs
Antehabeo? Veras res IaCobe probo.

CLARVS (de quo Dorlandus cap.20.) obijt anno Domini,fuitque antea PRIOR Cartuſiæ Parjenſienſis,Verum GENERALIS conſtitutus,præfuit ordini annis quinque vel ſex. *XIX.*

AnnIs CognItIone CLaro prænoMIne VIta
Vrens & præIens ergo qVoVſqVe Lates?

IACOBVS ſecundùm Generalis,qui tamen poſt quinquenium denuò abſolutionem petijt, & accepit;vti ſequens innuit Deſtichon. *XX.*

VnDe IaCobe reDIs?perqVIrIt gLorIa par Vos
SIC rapVIſſe nefas,Vt repVLIſſe nefas.

HENRICVS cognomento Poleti antea Prior Pariſienſis,ſucceſsit Iacobo Viuiaco anno Domini milleſimo trecenteſimo quadrageſimo tertio, rexitque Cartuſianam familiam tribus annis,& poſtmodum Lutetiam Pariſiorum reuerſus,ibidem obijt;iuxta id quod habet Deſtichon. *XXI.*

Fratri-

Anno 1343. FratrIbVs HenrICVM ternos LargItVr In annos

Ἀουρετία at rVrsVs pIgnVs aVara rapIt.

XXII. IOANNES II. cognomento Birellius (de quo capite 22. dictum) aliquot habuit ad Pontificatum suffragia, vtpote eximiæ sanctitatis vir, qui plurimum ordini prosint annis istis quatuordecim quibus & præfuit: obijt verò nō sine miraculorum gloria anno Virginei partus sexagesimo post mille trecentos, ipsa Epiphaniæ solennitate.

Anno 1346. *SVaVIter & LaVtè Grates nVtrIere BIreLLVM;*

EffLVIt hInC IVsto gratIa tanta VIro.

XXIII. HELISARIVS (de quo similiter capite 23. diximus) postquam annis circiter quinque magna cum laude sanctitatisque opinione Cartusiā rexisset, obijt anno Domini millesimo trecentesimo sexagesimo septimo in die S. Barnabæ Apostoli, hoc est XI. Iunij.

Anno 1360. *ELYsIa soboLes Patet est HeLIsarIVS ore.*

Corporea horresCens, æthera Mente ferIt.

XXIV. GVILIELMVS II. cognomento Reinaldi (de quo Dorlandus capite 24. pag. 247. & nos in NOTIS) ex Priore vallis bonæ factus ordinis totus Generalis, Cardinalatum sibi oblatum recusauit. Quin immo etiam summum ad Pontificatum vndecim habuisse suffragia dicitur: sed malens in sua delitescere Cartusiana quiete, cum ad annos circiter triginta quinque prudēter laudabiliterq; ordinis negotia administrasset, piè sancteque in Domino obdormiuit, anno simi-

nimirum partæ salutis millesimo quadringentesimo secundo, die quinta mensis Iunij.

AnnosIs pLaCItIs sCItè noVa sIngIs, & aptI An. 1366.
IngenII stabILes Das RaynaLDe notas.

BONIFACIVS ex nobili Ferrariorum oriundus familia celebre sibi per ordinem vniuersum consciuit nomen, quemadmodum ex Dorlando & Sutore superius fuit indicatum. Egerat enim antea PRIOREM in domo Portæ cœli prope Valentiam, nobilem scilicet Hispaniarum Vrbem. Verum in GENERALATV ad annos circiter octo constitutus, vltro cessit officio, anno nimirum Redempti Orbis decimo supra millesimum quadringentesimum celebris Iuris vtriusque Doctor: ad quod sequens alludit Distichon. XXV.

(IpsI
IVre In VtroqVe VaLens DoCtVs BonIfaCIVs An. 1403.
LaVs fVIt, aLter IVs seDe abI Isse bono.

IOANNES III. de Griffomonte, natione Saxo, ex Priore domus Parisiensis, sedente capitulo Generali, anno millesimo quadringentesimo decimo, electus est in totius Ordinis GENERALEM, fecitq; officio suo, toto decem annorum curriculo, satis; sepultus cum Patribus suis anno millesimo quadringentesimo decimo. XXVI.

SoLVs Iohannes CœLestIs gratIa soLa, An. 1410.
Læsa Integra feret paCis aMata bona.

GVILERINVS (quē Sutor & alij Gulielmū de Mota nuncupant, fuitq; istius nominis III.) admirandæ humilitatis, summæq; pietatis extitit, adeo vt vna cōtentus tunica, in victu potuq; magnum frugalitatis præberet exemplum. De XXVII.

cuius eximijs virtutib. cōsulat Lector Sutorē li. 2. de vita Cart trac. 3. c. 5. p. 541. Ibi nāq; reperiet, quanta miraculorum gloria ante, & post obitū (hic autem fuit anno supra millesimum quadringentesimum trigesimo septimo, 18. Iunij.) floruerit: quod & sequens innuit Distichon:

Anno 1420. *QVantVs eras VIVens, qVantVs GVILerIne sepVLtVs,*

TeMporIs eLapsI faCtaVtrIVsqVe CanVnt.

XXVIII. FRANCISCVS huius nominis I. cognomento *Maresme* ex Priore montis hilaris, quæ Cartusia iuxta Barcinonem in Valentiæ regno sita est, in GENERALEM adsumptus, vir fuit non solùm pietate clarus, verum prudentiæ opinione, & eruditionis laude cum primis celebris, ita vt tempore Concilij Basileensis decem habuisse ad Pontificatum suffragia dicatur. Hic etiam ædificauit in maioris Cartusiæ confinio in honorem Deiparæ Virginis pulcherrimam Capellam, quæ etiamnum magno illic in pretio habetur, vocaturque B. Mariæ de Casalibus. Obijt autem die S. Vincentij Martyris, Anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo tertio cum annis circiter viginti quinque Ordinis curam gessisset.

Anno 1438. *FranCIsCo frVstra Ingestos qVIs CreDIt honores?*

QVID nIsI VIrtVtes asperarVra CreantI

XXIX. IOANES IV. patria Neomagensis (quæ insignis Geldriæ vrbs est) cognomento Rœsendal, cum esset professus ac Prior domus Vallis benedictionis propè Auinionē, electus est anno Domini 1463. mēse Februario, in totius ordinis Genera-

neralem. Obijtq; senex ac plenus dierum anno reparatæ salutis millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo in festo S. Annæ, quod est 26. Iulij, AEtatis autem suæ ferè nonagesimo, regiminis verò nono: qui à multis *Angelicus* vocabatur, ad quod sequēs quoque alludit Distichō.

VIVat Ioannes VIta hVnc teVerentIa, VILIs
**EXpers fœtorIs nVnCVpat AngeLICVM.* *Anno 1463.

ANTONIVS I. Hic quoq; ex eiusdem Auinionensis domus Priore creatus est maioris Cartusiæ, seu totius ordinis PRAEFECTVS; idque anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo, obijt autem istius eiusdē seculi octogesimo primo, die quarta decima mensis Februarij, ita vt annis plus minus nouem præfuerit. XXX.

ProDIIt oCCasVs Abbas AntonIVs orIs, Anno 1472.
AEgyptVs sILeat GaLLIa Docta praIt

Huc vsq; se extendebat Chronicon PRIORVM *maiorū Cartusiæ, siue* GENERALIVM *quod penes nos manuscriptum habemus: vnde iā reliquorū potius nomina, quàm vel patria, vel vita conuersatio enumeranda erunt.*

ANTONIVS II. Quo anno hic regiminis habenas susceperit, constat ex numerali, quod sequitur, Disticho. XXXI.

Læta ter hVbertas, sI Magno AntonIVs aLter Anno 1481.
SVffeCtVs, FLores frVCtIFICantIs agrI.

PETRVS II. cognomēto Rufus scripsit in Psalterium & in Cantica cuius Præsulatus tempus, sequens indicat versus: XXXII.

Anno 1495. *PLVs reLIqVIs aLIIs foCIos nI PetrVs a Maffet Cartufiæ neqVe sIC enVtrIIffet oVes.*

Obijt verò an. 1503. De quo vide Sutorem lib.
XXXIII. 2. vitæ Cart. pag. 527.

FRANCISCVS II. Hic eſt ille celebris I.V. Doctor à Puteo trahens nomen de quo Sixtus Senenſis libro quarto Bibliothecæ ſanctæ ita ſcribit: *Franciſcus Puteanus*, CARTVSIAE *Prior 33. vtriuſq; iuris* DOCTOR *praſtantiſſimus. & in ſacris Scripturis exercitatus, compoſuit ad imitationem Diui Thomæ Aquinatis Auream Cathenam ſuper Pſalmos. In qua explanationes Patrũ Latinæ Eccleſiæ in Pſalterium, adiectis etiam eorum nominibus, maxima diligentia, miroq; artifitio congregauit* Prodijt hęc cathena Pariſijs in folio, anno 1529. Curauit etiam imprimi Baſileæ apud Amorbachium antiqua ordinis ſtatuta, anno Domini 1510. Quin & Diui Brunonis canonizationem vt vocant, anno 1514. ſtudioſè procurauit, recuperauitque ordini domum SS. Stephani & Brunonis in Calabria ſitam. Fuit verò patria Lugdunenſis, & duorum Epiſcoporũ, Valentiæ ſcilicet & Gratianop. à multis annis Officialis. Verum cùm ætate iam quinquagenarius eſſet, relictis rebus omnibus mundanis, diuino ſe, maiori in Cartuſia famulatui adduxit. Neque longè poſt, ad domus eiuſdem Prioratũ eſt euectus. Quam quidem octodecim annorũ curriculo tanta quum prudentia gubernauit, vt poſteris omnib. perpetuã ſui memoriã reliquerit. Exceſſit verò rebus humanis anno viceſimo primó poſt ſeſquimilleſimum, menſe Sept. Qui, quo-

quoniã ſtatuta ſuo tẽpore typis mandari præcepit, hinc eiuſcemodi meruit numerale Diſtich. *Anno 1504.*

CartVsIanVs hIC eſt, qVI sVppLeat arte retrVſa,

Et ſanè eXCVtIat ſanCta ſtatVta patrVM.

GVLIELMVS III. cognomento Bibaucius, *XXXIV.* honeſto imo &ſplẽdido loco in Flandria natus, cùm eſſet puer annorũ nouem, Louanium à parentibus ſtudiorum cauſſa miſſus tantos ibidẽ in literis fecit progreſſus, vt ingẽtem omnibus admirationẽ excitaret. Erat enim ingenio acri ac vehemẽti, memoria vero tam tenaci, vt quidquid ſemel apprehendiſſet, nulla temporis diuturnitate euaneſceret. Quã verò dulcis eloquio fuerit, diuinarumq́; peritus literarum, Conciones illæ Capitulares, quas in præcipuis quibuſdam anni Solemnitatibus publicè in Conuentu habuit, liquido teſtantur, impreſſæ nimirũ anno 1539. ſtudio Iudoci Heſsi, Erphordianæ domus Priore, quibus etiamnum ordo pleriſq; in Domibus vtitur. Cęterum Bibaucius adulta iam ętate beneficio Principis, cuius liberos erudiebat, ad ſummos honores ac dignitates euectus, ſoli Deo placere deſiderãs, Cartuſianæ ſe familiæ Gandaui addixit: & tandem Generalis ordinis deſignatus, ad maiorem ſe conferre Cartuſiam, obedientiæ compellente præcepto, debuit: cui ad annos circiter tredecim magna cum laude præfuit.

EffICIt æternos pLeroſqVe ſCIentIa parta, Anno 1521.

VeL regnantIs honos, haC GVILIeLMe tenes.

IOANNES V. cognomento Gailhardus, eſt *XXXV.* idem ille, cui anno Domini 1539. dedicauit P. Iu-

docus Hessus conciones Capitulares Guilhelmi Bebauci; cœpitq; præesse circa annum Domini 1534, iuxta id quod habet Distichon,
Anno 1620. *Os CanĒs* soLVM, CeLebrata sCIentIa, VIrtVs*
Ioannes tItVLI nobILItatVs erat.
XXXVI. PETRVS III. Huius quoque regiminis tempus, sequens indicat Versus.
An. 1541. *ECCe thronVs Petro est eX fortI peCtore posCVnt.*
IrreqVIeta patrIs MVnIa CartVsIæ.
XXXVII. IOANNES VI. Similiter, & de hoc deuotissimo patre nihil habemus aliud, nisi vt sequẽti eum condecoremus Disticho.
Ann. 1594. *CVr eSt præLatVs, qVaLIs, qVantVsqVe VeL apto.*
NoMIne IoanneS VatICInare pLaCet?
XXXVIII. DAMIANVS, consimili quoque honore & hunc R. Patrem dignabimur: Huic quippe anno Dom. 1553. dedicauit P. Bruno à Loer Conciones Lanspergij de Sanctis.
An. 1553. *HVbere VatIs eget Vena, reVerentIa VIta,*
Interea eXIgVI te DaMIane nVtrI.
XXXIX. PETRVS IV. cognomento Sardenus, præesse cœpit anno Domini 1554. cui deinde anno sequenti epistola quadam dedicatoria, minoribus Ioannis Lanspergij operibus præfixa, publicè congratulatus est præfatus P. Bruno Loherius, huius nostræ domus Vicarius doctissimus iuxta ac pientissimus.
Anno 1554. *CrIspentVr VentI, MoVeatVr tVrba proCeLLæ,*
SaXo eXCIsa Petro CartVsIana petra eSt.
XL. BERNARDVS II. cognomento *Carrassiu*, cuius supra mentionem fecimus lib. 1. Notarum §. p. Hic ad annos circiter viginti maiori prçfuit Cartusiæ, neq; solũ prçfuit, sed & plurimũ profuit,

fuit. Dedit nãque operã, vt Homiliaria Ordinis, quibus nocturnis plerumque temporibus in diuino officio vtimur, & hactenus non nisi manu scripta extabant, regali folio magnificentissimè Lugduni Galliarum, maioris Cartusiæ expensis, ann. Domini 1585. imprimerentur, adhibitis exquisitissimis elegantissimisque iconibus Theobaldi Ancelini. Quin & Lutetiæ Parisiorum spectabili charactere, chartaque probatissima Nouam Cartusiensium Statutorum Collectionem an. 1582. prælo mandari curauit, apud Henricum Theoderici, via Iacobea, sub Sole aureo. Taceo de nostri instituti Breuiarijs ac Diurnalibus: in quibus reuidendis reuidendisque magnam præfatus Pater diligentiam posuit: quoad vsq; graui pressus senio, vitam pientissimè finiret, anno nimirum Domini 1587.

NesCIo sI reDeat CœLo BernarDVs ab aLto, *An. 1566.*
SIVe reCens aLter prosILIt arce poLI.

HIERONYMVS I. cognomento Lignanus, præter alia quæ vniuerso præstitit Ordini commoda, curauit expensis maioris Cartusiæ in magno folio cum cantu imprimi HYMNOS omnes, quibus per totius anni circulũ vtimur; idque per Theobaldum Ancelinum an. Do. 1588. quo & mortuus est, adeo vt vix biennio præfuerit. *(parCe,* XLI.

Fert LIteraVnanoCens, Vt egens Vate hVbere *An. 1588.*
HoC qVoqVe neC VaLeat noMen habere stYLo.

HIERONYMVS II. cognomento *Marchãt*, ex Priori Cartusiæ Lugdunensis ob eximiam pietatem, insignemque vitæ sanctimoniam an- XLII.

no Domini 1588. in totius Ordinis GENERALEM est electus, cui præfuit vsque ad annum nonagesimum quartum.

Anno 1594. *TaLIs CartVs Iæ soboLes HIeronYMVs aCtIs CVLtIs, Vt rapIat, VeL VIoLenter, epos.*

XXXIII. IOANNES Michael, istius nominis VII. patria Constantiensis cum antea plurimis annis laudabiliter Cartusiæ Pariensi præfuisset, tandem ad totius ordinis præfecturam promoueri meruit. Cui nō minus piorum scriptione librorum, quām integerrimę vitæ cōuersatione profuit. Edidit enim *Exercitia spiritualia Triplicis viæ.* Item *Enchiridion quotidianorum spiritualium exercitiorum:* nec non & *Decachordum Psalterium.* Cuius celeberrimo quoque nomini inscripta est ante annos decem Gregoriana Confessio: adeo vt si quis tanti Patris virtutum breue quoddam cupiat habere compendium, dedicatoriam huius Confessionis queat cōsulere epistolam: vel potius pientissima huius deuotissimi Patris scripta, quæ calamo exarauit, publicique iuris effecit ad quæ sequens alludit numerale Distichon.

Anno 1594. *Noster pLenus bonos Ioannes fVLget In alto. SVaVIVs hVnC oCVLIs, aC ManV arante Leges.*

BRVNO II. BRVNO II. cognomento Daffringues, patria Audomaropolitanus, fœlici nomine an. iubilei proximo, qui fuit humanę salutis 1600. communi Patrum conscriptorum suffragio, ex priore Auinionensi in totius ordinis GENERALEM est adscitus; cùm antea in seculo degens ob insignem iuris peritiam aliquamdiu Auinionensis

ſis, Curiæ fuiſſet OFFICIALIS. Qui tamen exemplo Bonifacij Ferrarij, nec non & Franciſci Puteani, celeberrimorum Iuris vtriuſq; Doctorum integerrimorum nimirum prędeceſſorum ſuorum, ſpretis mundi honoribus, dignitatumque titulis, ad horrendam maioris Cartuſię heremum, quaſi ad tutiſsimum ſalutis portum libens volenſque confugit, In qua etiamnum, tanquam in ſublimi ſpecula ANTISTES conſtitutus, ordini præeſt vniuerſo, grauiter primi anteceſſoris ſui DIVI BRVNONIS veſtigijs inſiſtens, vti olim hiſce luſimus verſiculis.

BRVNO DAFFRINGVES *hoc ſanctum claudit ouile.*
Moribus antiquis ſe ſuoſq; regens.

Verum vt etiam numerali carmine eiuſdem Reuerendi Patris (cui vitam apprecamur longæuam, ac valetudinem tantis laboribus parē) electionis annum, vti in ſuperioribus omnibus Generalibus Ordinis Miniſtris fecimus, exprimamus, ac primum ſacri ordinis SANCTITISSIMVM Præſulem ſecundo, huius eiuſdem fœliciſsimi nominis iungamus, eccum hoc.

NVnC CIto, nVnC eXeCta petO naVaLe CarIna. *Anno* 1600.
Prora MIhI BrVno, BrVnoqVe pVppIs arat;

FINIS LIBRI IV. NOTARVM.

ELVCIDATIONES IN LIBRVM QVINTVM Chronici Cartusiensis.

An verum sit B. Euangelistam Marcum seipsum pollice truncasse.

CAP. I. pag. 267. B, Euangelista Marcum ferro sibi ipsi pollicem ademisse, & si non solùm Dorlandus hic referat, ipseque Marcus Marulus lib. 1. rerum memorabilium, cap. 6. allegando nimirum testimonium D. Hieronym, in Prolog. ante Marcum, tame(si Baronio fides habetur) non nisi mera est fabula: hæc namque formalia ipsius sunt verba: a *illa vulgi ore potius decantata, quàm maiorum authoritate adserta fabella reijcitur, qua dicitur, Marcum adeò repugnasse ne Episcopus fieret, quantumlibet esset rogatus à Petro, vt ea de caussa pollicem sibi ipse præsciderit: hoc etenim quod à quodam Anachoreta factum esse constat, Marco Euangelistæ imprudēter nimis adscribitur*; In eadem quoque sententia est doctissimus ille Louaniensis Theologus D. Ioannes Molanus, dum ait; b *Si quis cupiat Marcum Euangelistam absq; dextro pollice pingere, picturam hanc Episcopalis forcè authoritas reijciet. Quia non tantùm primo Canone Nicæni Concilij prohibitum est seipsum mutilare, sed etiam Sacræ Scripturæ authoritate.* Tum quoque c Isidorus id non tam adserit, quàm ab alijs referri dicit. Quod quidem desumpsisse putatur ex præfatione non Hieronymi, sed Græci cuiusdam in Marcum; quæ sic habet: *Amputasse autem sibi post fidem pollicem Marcus dicitur, vt sacer-*

a Tom. I. Annal. an. Domini 45. in fine.

b Lib. de Picturis & Imaginibus, in fine cap. 38.

c Cap. 8. de Patribus Testamenti.

Sacerdotio reprobus haberetur. Hæc ibi. Ceterum * Ammonium heremitam, quod attinet cuius hic etiam Dorlandus meminit, de eo sic passim refertur, quod Originis Didymiq; discipulus cùm esset, aurem sibi præsciderit, ne Episcopali idoneus officio haberetur, qui cùm nihilominus ad eandem vrgeretur functionem, respondisse, se linguam quoque sibi amputaturum ni missum eam facerent. Sic namque habet d aurelius Cassiodorus, nec nô & Lausiaca e Palladij Historia. Interim verò Petronij huius, quem Dorlandus putat pollicem sibi abscidisse fit mentio Tom.3, Surij, 20. Maij, in vita nimirum f Bernardini Senensis. Vbi cùm recensentur eximiæ aliquot sanctitatis Viri, qui ex celebri illa hospitali Domo *de la Scala*, prodierunt inter cæteros etiã hic B. Petronius de Petronijs connumeratur, Vnde cõstat illũ vixisse circa an. Do. 1420. Obijt namque præfatus Bernardinus sub Eugenio IV, anno scilicet Virginei partus 1444.

* *Dorlandus eadem pagina 267. lin. pen. ult.*

De Ammonio heremita, auriculam sibi præscindente.

d *Lib.* 8 *c.* 1.

e *Histor.* 12.

f § 6.

CAP. III. & IIII. Agitur duobus hisce capitibus de duabus admirandæ pietatis Virginibus, ac nostri instituti Monialibus, de quibus nihil præterea apud alios reperire licuit, nisi quod Canisius suo in Martyrologio vtriusque meminerit; dicens: S. Margarethæ obitus diem incidere in 30. Aprilis; Beatricis verò in 13. Februarij.

CAP. V. pag. 272. Ne cui mirum fortè videatur, quod pius hic Ruræmundanæ Cartusiæ religiosus viderit Diuam Virginem cum filio ex altari ad se discendentem, referam hic consimile exem-

le exemplum, quod circa annum Domini quadragesimum supra millesimum ducentesimum in Lusitania contigisse PP. Dominicanorum referunt Annales. Idque hisce verbis. *Circa annum Domini 1240. claruit cur vita inculpata & probatissima F Bernardus, qui in Portugallia in Conuentu Sanctere nensi Sacristam agens, pueru-los aliquot nostra religionis habitum gestantes, post Missarum peracta mysteria, literis informabat ac moribus. Qui ex domibus maternis ientacula secum ferentes, postquam sacris aliquot inseruierant, ad Capellam quandam in eadem Ecclesia diuertêre, & ientaculum ibidem sumere consueuerant. Porrò erat illic in alteri posita B. Virginis imago, & in sinu eius paruulus* IESVS, *qui semper paruulorum humilitate delectatur & simplicitate, qui è sinu matris descendens, cum illis ientaculum sumebat. Quod cùm aliquot vicibus fecisset, paruuli ad Magistrum rem queruli deferunt, narrantes quod ille paruulus ad eorum ientaculum semper descenderet, nihilq; in symbolum secum adferret. Verum prudens ac religiosus Pater, re ista ab innocentium ore percepta, eos instruxit vt puerulo ad se denuò descendenti dicerent, quatenus & se & Magistrum vicissim ad suum inuitaret ientaculum. Qui cùm solennem Ascensus sui diem, ijs adsignasset, tam pueri quàm eorum instructor innocentem Deo spiritum, post Missarum peracta solennia reddentes, ad eum læti peruenêre, qui iubet paruulos venire ad se, dicens talium esse regnum cœlorum.*

Inuenitur in Chronico P. Anthonij Senens. impresso Paris. apud Niuellium anno 1585. & ad finem Miraculor. Petri Venerab. recusorum Duaci. an. 1595. apud Bellerũ.

Matth. 19. v. 14.

CAP.

CAP.VI. pag. 277. fit hic mētio Stephani cuiusdam insignis peccatoris, natione Flandri qui intercedente B.Maria Magdalena, suorum obtinuit veniam delictorum: de quo Iacobus de Voragine in festo S.Mariæ Magd. Quin & *a* Syluester Prieras Eliam Dominicanum quendam dicit ab eadem confortatum, ne suæ desereret habitationis domicilium.

a *Tom.4. Surij 22 Iulij.*

CAP.IX.pag. 281. redditur hic ratio, cur Ordo Cartusiensis post lectam Primam de Sanctissima Dei Genitrice, nudum subiungi officium voluerit; nempe, *Salue sancta parens*, quod quilibet priuatim in sua persoluit cella sine vllo solenni ritu aut consecratione. De quo ita etiam Ioannes Molanus in Natal.SS.Belgij, in vita S.Aiberti Confessoris, quæ est 2.Maij. *Meminerint*, inquit, *hac in parte imperitiores, Cartusianos Patres singulis noctibus officium Missæ, citra tamen celebrationem de B. Maria dicere.* Cuius etiam Petrus Sutor meminit lib.2.vitæ Cartus. Tract.4.cap.pag.701.

CAP. XIII. pag.286. Arnhemiensis hæc Cartusia, cuius hic meminit Dorlandus, à Duce Geldriæ olim sumptuosè ædificata, in hoc Belgico tumultu funditus est euersa: licet quondā eximios aliquot habuerit & pietate & eruditione præstantes Viros. Cuius idcirco magna cū laude meminit *b* Thomas Campēsis, in vita Gerardi Magni, dicēs illum loci istius pietate captum, eo se contulisse, cellamq́ue Cartusianorū more incoluisse, carnemque ferocientem sat rigido cilicio spiritui subiugasse. Fuit autem hæc Cartusia *Domus Monachorum* ideo vocitata, quod eius fundator cùm esset maximarum opum vir,

b *cap.4. & 7.*
Domus Monachorum, vnde vocitata Arnhemiensis Cartusia Germanicè Mōnickhaussen.

&

& mirè compatiens ijs, qui ab hominũ conuersatione seiuncti, in solitariæ vitæ quiete Regi Regum arctius famulantur, largiora voluerit ijsdem adsignare habitandi domicilia; adeo vt pro regia magnificentia loci illius Monachis domos potius, quam cellulas fabricari iusserit: quæ tamen iam oẽs (proh dolor) in fauillã cineresq; redactę. Loci verò huius fundator fuit Reinaldus 1. Geldriæ Dux qui obijt anno 1343. & vxor eius Eleonora, Eduardi Angliæ Regis filia.

CAP. XXIII. in fine. Cur B. Gregorius Papa pingatur passim celebrans corã Dominicæ passionis imagine, videat Lector apud Ioannẽ Molanũ, cap. 61. de picturis & imaginibus; dicitur namq; Christus tali schomate B. Gregorio sacris operanti apparuisse.

CAP. XXVI. pag. 302. Videtur hoc exemplum diuersum esse ab illo, quod Petrus Sutor lib. 2. vitæ Cartusianæ hisce verbis enarrat. *a Romæ*, inquiens, *puerulus quidam materna egressus domo, dum per vicos vrbis vagaretur, & gurgitẽ seu puteum quendam despiceret, cadens in præceps submersus est. Quem anxia mater sollicitè perquirens, tandemq; fortè in gurgitem prospiciẽs, charissimi pignoris sui pileum super vndas natitantem animaduertit: tum grauissimis adfecta laboribus, maximisq; singultibus plena, eiulare, aurasq; implere. Cœpit & prudentius feruentissimis precibus B. Nicolaum pulsare, totaq; illi mente extinctum filiũ cõmendare. Res mira: resedit qui erat mortuus. Qui, inquam, obrutus aquis miserabiliter fuerat deploratus, super aquas viuus hilari vultu prospecta-*

a Tract. 3. cd. 4. pag. 561.

ſpectabatur. Quid plura? diligenter extractus ſine læſione inuenitur, gratiæ ingentes aguntur, rumor per vrbem volitat, qui & Pontificis aures pulſat, ſolennis proceſſio pro gratiarum actione inſtituitur, concurritur, atq; in loco edito puer collocatur. Qui vagis oculis omnia luſtrans, CARTVSIANVM *quendam qui tum aderat, inter cæteros animaduertens, citato greſſu eũ adijt, cucullamq; illius arripiens, in hæc verba prorupit:* De iſtis eſſe volo, de iſtis eſſe volo; in ſupernã etenim patria immenſum iſtorũ numerum vidi, æterna illa gaudia iſtis plena coruſcant. *Quibus dictis, ſub cuculla deliteſcens, fortiterq; manu retinens vix dimoueri potuit.* Subdit deniq; Sutor hæc palàm in omnium oculis Romæ eſſe geſta, dicitq;: *hæc autem cùm in villula vel oppidulo acta non ſint, ſed in Vrbe clariſſima, in Vrbe, inquam, illa quæ (ſi Poetæ creditur)*

——— tantum alias inter caput extulit vrbes,
Quantum lenta ſolent inter viburna cupreſſi,

ſatis oſtendunt, quàm ſit Deo Cartuſiana vita grata.

Mirum teſtimonium de Cartuſianæ vitæ ſanctimonia.

Virgil. in Bucol. Ecloga 1.

CAP. XXXVII. pag. 318. lin. 2. Quàm periculoſa ſit procraſtinatio, maximè ijs qui taciti ſecũ priuatum aliquod ſeu ſimplex conceperunt votum, vel alias diuino inſtinctu ad religionis ingreſſum ſe pertrahi animaduertunt, patet euidenter ex epiſtola D. Bernardi centeſima octaua: in qua grauiter increpat Thomam de S. Audomaro, qui tranſgreſſus terminum quem poſuerat, religionis ingreſſum procraſtinans, annuas adhuc flagitabat inducias: quem idcirco vir Sanctus hiſce alloquitur verbis; *Terminum poſuiſti, quem non oportuit tranſgredi. Tranſgreſſus es, quid*

ad

ad me? Tuo Domino stas, aut cadis. Obsecro redi ad cor, & aduerte hunc annuum terminum, quem tu tibi indulsisti in iniuriam Dei, non esse annum placabilem Domino; sed discordiæ seminarium, iræ fomitem, nutrimentum apostasiæ, qui spiritum extinguat, gratiam intercludat, teporem adferat illum, qui Deo solet vomitum prouocare. Heu, heu, videris mihi vno spiritu ambulare, sicut & vno censeri nomine cum altero illo Thoma, olim scilicet Præposito de Beuerle, qui cùm se similiter nostro Ordini, & nostræ Domui toto desiderio deuouisset, cœpit induciari, & ita paulatim refrigescere, donec subita, & horrenda morte præreptus, factus de medio est secularis, & præuaricator & duplo filius gehennæ. Rectè ergo B. Gregorius olim dixit: b *Qui pœnitenti veniam spopondit, peccanti diem crastinum non promisit.* Quod ita se habere terribili admodum Chrisaurij cuiusdam comprobat exemplo, qui cum agone ac dæmonum cateruis acriter conflictans, horrenda voce proclamabat: *Inducias vel vsque mane, inducias vel vsq; mane.* Sed eheu, in ipsis suis vocibus, de habitaculo carnis anima confestim euulsa est. Quàm ergo prudenter nos præmonet Ecclesiastes, dum ait: c *Quodcunque facere potest manus tua, instanter operare; quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas.* Et cœlestis ille Legifer; d *cùm votum voueris Domino Deo tuo, non tardabis reddere: quia requiret illud Dominus Deus tuus; & si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum.*

Exstat epistola D. Bernardi ad hunc Thomam de Beuerle, & est q; 107.

b *Homil. 12. in Euangel.*

Ibidem.

c *Cap. 9. v. 10*

d *Deut. 23. 21*

CAP. XLI. Disceptat hoc loco Dorlandus cũ illis, qui arbitrantur Cartusianos propriæ obesse valetudini, dum ab esu vsq; carnium penitus abstinent; dicitq; e vitellis ouorum non minus posse consulere valetudini, quàm carnium esu; quæ

e *pag. 326. Ku 6.*

quæ etiam insignium aliquot medicorum est sentētia. Quemadmodum latius probat Petrus Sutor lib.1.vitæ Cartusianę,pag.182.maximè verò cap.8.Tract.3. Vbi materiam hanc ex professo pertractans, insignes aliquot adducit rei Medicæ Doctores, huic Dorlandi sententiæ subscribentes,probatq; ex ipso D.Hieronymo ante diluuium (cuius etiam Dorlandus hac eadem pag.326. lin. 10. meminit) non fuisse in vsu apud primæuós illos Veteris Testamēti Patres (quorum tamen nonnulli ad tam longæuum peruenêre ætatem, vt ipsam Mathusalem haud procul a millesimo ætatis suæ anno abfuisse f facere contestentur literæ) carniū esum. Hinc est quod B.Hieronymus contra Iouinianum inter cætera sic ait: g *Ab exordio conditionis humanæ nec carnibus vescebamur, nec dabamus repudium, nec præputia nobis tripiebantur in signum. Hoc cursu vsq; ad diluuium peruenimus. Post diluuium autem cum datione Legis, quam implere nullus potuit, carnes ingestæ sunt ad vescendum.* Imò & Philosophorum nonnulli, adeoq; & gētes natione Barbaræ, vt rerum difficilium contemplationi commodius possent vacare, non nisi vel agrestibus herbis, vel alio vulgaris cibi genere famem voluere depellere, adeo, vt omnem carniū esum vltrò à se profligauerint. Quēadmodum de Pythagora, celebri inprimis Philosopho constat: quem hoc pacto super hac re differentem ac cum ijs qui carnibus animalium vescebantur expostulantem, Naso introducit:

Explicatur alter Dorlandi locus, quo dicit ante diluuium carniū esum vsitatū non fuisse.

f Genes.5.27.

Ante diluuium homines non comedisse carnes.

g lib.1.contr. Iouin.cap.10

Heu quantum scelus est in viscere viscera condi,
Congestumq; auidum pinguescere corpore corpus,
Alterius; animantem animantis viuere letho?

Lib. 15. Metam. 2.

Scilicet in tantis opibus, quas optima matrum
Terra creat; nil te nisi tristia mandere sæuo
Vulnera dente iuuat? ritusq́; referre Cyclopum?

Sed vt videas quibus nos velit cibis vesci, quò ad philosophandum instructiores animoque sagaciores reddamur; audi eundem, & si potes sequere:

Ibidem.

——sunt fruges, inquit, *sunt deducentia ramos*
Pondere poma suo, tumidæq́; in vitibus vuæ;
Sunt herbæ dulces, sunt quæ mitescere flamma,
Molliriq́; queant, nec vobis lacteus humor
Eripitur, nec mella thymi redolentia flore.
Prodiga diuitias, alimentaq́; mitia tellus
Suggerit, atq; epulas sine cæde, & sanguine præbet.

Cum hac cibi frugalitate vitam tolerasse iucundam videtur Dydimus ille, Brachmanarum Rex, qui in epistola ad Alexandrum Magnum ita scribit. *Habebis maximas cum voluptate opes, si ita mecum viuere voles: non vescor animalium visceribus vt leones, nec intra pectus meum inclusa quadrupedum aut volatilium carnes putrescunt, nec sum mortuorum sepulchrum, sed prouidentia naturalis omnes mihi fructus, vt lac mater infundit.* Persarum quoq; à Xenophonte victus exponitur, quos negat ad panē adhibere quidquam, præter nasturtium: *quanquam, si quædam etiam suauiora natura desideret,* inquit h Cicero, *quàm multa ex terra, arboribusq́; gignuntur cùm copia facili, tum suauitate præstantia? adde siccitatem, quæ consequitur hanc victus continentiam, adde integritatem valetudinis, confer sudanteis, refertos epulis, tanquam opimos boues, &c.* Atque hinc est quod venter pinguis,

Vide Francisc. cū Petrarch. lib. 2 de vita solitaria, sect. 6. cap. 1.

h Cicero libr. 5. Tusc. quæst. haud procul à fine.

ac

ac carnis edulio benè saginatus, non solùm non gignat sensum tenuem, sed in Venerem despumet: adeo vt rectè D. dixerit Bernardus: *i Abstineo à carnibus, ne dum nimis nutrium carnem, simul & carnis nutriam vitia.* k Qui autem in carne sunt, Deo, inquit Apostolus, placere non possunt. i Serm. 66. in Cant. k Rom. 8. 8.

Sed forsitan cum Iouiniano obijciet quis Cartusiano, cur carnes igitur à Deo creatæ sint, an non iam munda mundis? an non opera Domini vniuersa bona valdè? Huic paucis cum l D. Hieronymo responde, vt nimirum milites & athletæ, nautæ, fvctores, metallorumque fossores, & cæteri duro operi mancipati homines; cibos haberent competentes; quibus corporis possent fouere fortitudinem. m *Quid autem necesse est,* inquit idē, *viro sapienti, & Philosopho* CHRISTI; *tantam habere fortitudinem, quā athletis & militibus necessaria est; quam cùm habuerit, ad vitia prouocetur? Illi arbitrantur carnes sanitati congruas, qui volunt abuti libidine; & in cœnum diuersi voluptatum ad coitum semper exæstuant: Christiano* (& præcipuè Cartusiano) *sanitas absq; viribus nimijs necessaria est.* Itaque cùm religiosis maximè incumbat mortificare membra sua quæ sunt super terram; carnemque spiritui subijcere, ac semper mortificationem IESV Christi in corpore suo circumferre; hinc non solùm CARTVSIANI; sed & Benedictini, imò & Cluniacenses, Cistercienses, aliæque complures religiosorum familiæ, ab esu carnium abstinentes, leguminibus plerumque atque oleribus vitam parcè frugaliterque olim tole- OBIECTIO. Tit. 1. 15. Eccl. 39. 21. SOLVTIO. l Hieron. lib. 2. aduersus Iouinian. cap. 5. m Ibid. cap. 8. in fine. 2. Cor. 4. 10.

rabant: quæ vti libidinis seminarium minus inflammant, sic & facilioris sunt digestionis. De quibus vnumquemque nostrum salubriter monens Hieronymus, iubet ne tales accipiamus cibos, quos aut difficulter concoquere, aut comesos, magno partos, & labore perditos doleamus: n. *Holerum verò*, inquit, *pomorum, ac leguminum, & facilior apparatus est, & arte impendijsq; coquorum non indiget; & sine cura insuper humanum sustentat corpus, moderateq; sumptus (quia nec auidè deuoratur, quod irritamenta gulæ non habet) leuiori digestione concoquitur. Nemo enim vno aut duobus cibis, hisq; vilibus, vsq; ad inflationem ventris oneratur; quæ diuersitate carnium, & saporis delectatione pecipitur.*

n Ibidem in princip. eiusdem 8. cap.

CAETERVM, quàm seuerè diuina animaduerterit vindicta in illos, qui contra Legislatoris sui decretum, ad ollas redierint carnium, ijsq; non sine ingenti monasticæ religionis dispendio sese ingurgitauerint, posset varijs comprobari exemplis. Nam Beatus Odo primus Cluniacensis Abbas, duo reuerà terribilia Ioanni discipulo suo, qui eius vitam literis bona fide consignauit, exempla in hunc modum retulit. o *Per hos dies*, inquit, *duo fratres admodum repentina extincti morte sunt, non tamen eodem vel loco, vel tempore. Alter eorum venit ad domum sororis suæ, aitq; se mirum in modum esurire. Illicò respondet soror, magnam sibi piscium copiam suppetere; comederet quos, & quando vellet. Ille propè indignabundus, ait se fastidire pisces,*

o Tom. 6. Surij 18. Nouembr. lib. 3. cap. 2. vitæ B. Odilonis.

Horrenda duorum Monachorum mors carnes contra regulæ præscriptum edere volentium

ces, quibus tot annis perpetuò vsus esset, nec iam illis vesci se posse. Tum soror; en, inquit, in promptu nobis carnes sunt, ede quantum libet. Iussit ergo ille assari armum: sed interim tamen moræ impatiens, particulam eius misit in prunas, & vino allato, auidè illam in os coniecit. Mox adest vltio cœlestis. Particula petulanter sumpta, hæret in gutture, nec glutiri potest, nec reijci, strangulat hominem, & cogit infœlicem exspirare animam.

p *Alter manè ad patris sui ædes veniens, rogat num quid habeant, quod possint ipsi edendum apponere. Illis dicentibus, nondum esse edendi tempus, respondet iratus; hem tota nocte equitaui, vt explerem quod iussus sum, & vos ieiunare me cogitis? Afferte, si quid habetis. Aiunt illi se habere pisces. At miser acrioribus etiam iracundiæ stimulis percitus, & fastu tumidus, huc illuc circumfert oculos, videtq; gallinarum gregem ad pedes suos. Mox non sine furia quadam, arrepto baculo vnam ex eis, quæ ei arrideret, percussit, oreq; rabido; hæc mihi, inquit, modo piscis erit. Qui tunc illic aderant, non sine rubore aiunt ad eum: fortassis licet tibi, pater, vesci carnibus. At ille; volatilia, inquit, non sunt caro. Vnam enim habēt cum piscibus originem, parisq; cum illis conditionis sunt, sicut habet quidam hymnus noster. Ad has eius verba conticuerunt omnes. Deinde apposita est illi assa gallina, ex qua cùm morsellum accepisset. Eum nec traijcere in stomachum, nec exspuere potuit, repentè è medio sublatus:* Eheu, quam graue est, inci-

p Refertur quoq; hoc exemplum à Petro Abbate Cluniacens. cognomento venerabili lib. 6. Epist. 17.

O nequam Monachum, ac petulantem instituti sui præuaricatorem, irrisoremque.

Epist. 17. lib. 6. in qua ex professo probat carnium esum duplici ratione Cluniacens. inhibitū.

incidere in manus Domini. *Hæc est certè*, inquit, Petrus Cluniacensis, loco ad marginem citato, *primi & sancti Patris tui Odonis de carnibus Monachorum sententia, hæc doctrina.* Sed quid mirum si Benedictini, Cluniacenses, ac Cistercienses olim à carnium esu abstinuerint, cū etiam D. Athanasius fateatur sui temporis Monachos idem factitasse? sic enim in vita B. Anthonij ait: q *sumebat panem & sal. potumq́, aquæ perparuum; de carnibus verò & vino tacere melius puto, quàm quidquam dicere: quoniam nec apud plurimos quidem Monachorum istiusmodi escæ in vsu haberentur.*

q cap. 2. circa finem.

Cartusianus, carnibus vescens, an mortaliter delinquat?

Porrò, peccetne mortaliter, an verò venialiter Cartusianus, agens nimirum contra hoc tā laudabile ac peruetustum sacri Ordinis institutum, inde vel facilè cōstare posse videtur, quod olim à priscis nostri instituti Patribus sancitum fuerit, vt qui hoc de non edendis carnibus præceptum violasse deprehensus fuisset, totius Ordinis societate excluderetur. Quod etsi hoc tépore in vsu non sit, grauis tamen Nouis Statutis de talibus sumitur pœna, qui huius tam laudabilis institutionis transgressor extiterit, carnes scilicet comedendo, seu alicui Ordinis personæ ministrando, aut comedentibus aut ministrantibus consentiendo, vel non prohibendo, prohibere cùm potuerit; *adeo vt si Prior, vel Vicarius, aut Procurator hoc fecerit, ipso facto tanquam suæ professionis calumniator & transgressor* (sunt ipsissima Statutorum verba) *obedientiam*, se officium quod ratione obedientiæ admi-

Ita quoq; sentit Nauarrus lib. 3. Consil. consil. 19. § 6. licet Emanuel Sa, in verbo Religio cōtrarium teneat: quem arbitror nostri Ordinis statuta non legisse.

2. parte Nouæ Collect. statutor. ca. 10. §. 4.

administrat, *perdat, & vocibus, ac locis debitis, cæterisq; obedientijs Ordinis careat in æternum. Si verò simplex Monachus, aut alia quæuis persona Ordinis extiterit, voce, loco, ac obedientijs carens perpetuò, ad Capituli Generalis voluntatem, carceri mancipetur.* Et quis dicere audeat, pro veniali delicto, religiosum quempiam solennibus, obligatum votis, ab Ordine cum perpetua nominis sui infamia profligari, aut in carcerem conijci, omnique officij honore spoliari posse? Quid, an non & ipsa plurimorum annorum inueterata, atque à multis sanctis Patribus commendata, cœlestique insuper miraculo comprobata consuetudo, pro lege meritissimo iure censenda habendaque est? Anno namque Domini quinquagesimo quarto supra millesimum ducentesimum Patres illi qui ad Generale conuenerant Capitulum sponte in duorum qui tum aderant Præsulum præsentia, carnium esui perpetuò renuntiarunt, volueruntque huius rei publicum aliquod literarum extare monumentum huiuscemodi conscriptum verbis: *Nouerint vniuersi præsentē paginam inspecturi, quod G. tunc temporis Prior CARTVSIAE, & cæteri Priores vniuersi eiusdem Ordinis ad Generale Capitulum in CARTVSIA simul congregati, & in ipso Capitulo existentes, præsentibus Venerabilibus Patribus Rod. Dei gratia Tarentasiensi Archiepiscopo, & F. eadem gratia Episcopo Gratianopolitano, spontanei & voluntarij, non coacti tam pro se quàm pro suis Con-*

Originale adseruatur in archiuo maioris Cartusiæ, signatum per C. I.

uentibus vnanimiter & concorditer in pleno & Generali Capitulo & esui carnium perpetuò abrenuntiauerunt: adijcientes, quod si quis illorum siue Prior, siue Monachus contra huiuscemodi statutum præsumptione temeraria (quod absit) venire præsumpserit, à societate & communione totius Ordinis, & ab ipso Ordine amotum se nouerit penitus, & exclusum.

a *Eccl. 2.* HAEC illi, & prudēter quidē. Nā si a Salomō vir sapientissimus, idemq; Rex potentissimus, & Propheta Dei, proposuit à vino carnem suam abstinere, quò tantò liberius animam suā transferre posset ad sapientiam. Si Daniel & b tres alij pueri escis Regijs vesci noluerunt vt essent ad cælestes hauriendas illustrationes magis idonei. Si denique c Rechabitæ paterno parentis iussui, à perpetuo vini vsu abstinuerūt, ipseq; vas electionis constanter pronūciet, d *non se manducaturum carnem in æternum, si per escam fratrum quispiam scandalizetur*, quis culpare Cartusianos meritò queat, si à delicatiori carnium esu in omne æuum abstinentes diuinarum se cupiant rerum commentationi aptiores reddere, carnemque spiritui commodius subijcere? Quin potius ob has, aliasque rariores pœnitentiæ exercitationes, id ordo promeruit Cartusiensis, vt Primatum inter reliquas religiosorum hominum familias non immeritò teneat. Nauarrus namque sacrorum Canonum interpres peritissimus, ac summi ingenij iudicijque vir, consultus à nonnullis, vtrum Cartusianorum religio strictior sit, arctiorque Minimorum quorum Statu-

b *Dan. 1.*
c *Hierem. 35.*
d *1. Cor. 8. 13*

ta

ta habent, vt semper ab omni lacticiniorum vsu abstinentes, nullis alijs quàm Quadragesimalibus vtantur cibis, excepto ęgritudinis tempore, quatuor potissimum rationes, cur fratres Minimi (huius autem sanctissimi instituti initiator D. Franciscus Paulanus circa annum Domini MCCCC.L. extitit) inferiores minoresque nobis sint. Quarum *primam* eam esse dicit, quod Cartusiana religio nullovnquam tempore permittat carnium esum, etiam in grauissima, ac conclamata corporis ægritudine. *Secunda*, inquit, est, quod Cartusianæ religionis iuge silentium, maximum ac quasi intorabile censeatur onus: vnde Mantuanus Baptista silentia eorum, *æterna* vocauit *silentia*. Addit & hoc, quod cùm homo sit animal sociale, seu politium, vt inquit Philosophus, ipsi contra humanæ naturę procliuitatem; sibi vim inferentes, soli in cellulis suis delitescant. *Deinde* quod eorum clausura quasi perpetuus quidem reputetur carcer. Cæterum Cartusianos in nullo penitus casu vesci posse carnibus, Minimis verò toties, quoties aduersa eos valetudinę conflictari contingat, ex vtrorumque statutis constat. Vnde si in extrema morbi necessitate Cartusianis carnibus vesci ex ordinis indulto permitteretur, non dubium quin successu temporis paulatim (natura etenim hominum ad deteriora semper procliuis) inciperent superiores dispensare in casibus minus periculosis. Cumque Medici de industria plerumque augeant opinionem ac timorē mortis in ægritudinibus, passim liberior omnium esus apud malè habentes introduceretur, vti in

Nauarrus lib. 3. consiliorum, consilio 10. pag. 228. col. 2.

Eius insignis vita Tom. 2. Surij, die 2. April. reperitur.

Quatuor Nauarri rationes, cur Minimos Cartusianis esse minores censeat.

Prima.

Secunda.

Tertia.

alijs ordinibus, maximè Benedictinorum, ac Cistercienſium factum, in confeſſo eſt. Vbi cùm primū liceret in infirmarijs duntaxat carnes comede, poſtea ad ipſum Refectorium commune poteſtas hæc translata fuit, non ſine ingenti totius Monaſticæ religionis iactura. Verum de non edendis carnibus in Ordine Cartuſienſi; Ioannes Gerſon integrum anno Domini 1410. Tractatum conſcripſit; nec non & P. Bartholomæus, Ruremundanæ olim Cartuſiæ Prior, qui vixit circà annum reparatæ ſalutis 1446. Conſulat etiam Lector Dionyſium Ryckeliū artic. XI. De Præconio ordinis Cartuſienſis, ſimiliter & Petrum Sutorem copiosè hac de re diſſerentem lib. 1. Vitæ Cartuſianæ, Tractatu 3. cap. 7. 8. & 9. Item Richardum Hallum Theologum Duacenſem, in præclaro iſto * opere de quinq; partita conſcientia, libr. 3. cap. 47. & præcedenti. Franciſcum quoq; Victoriam in relect. 9. de temperãtia, & relect. 10. de homicidio.

*Prodijt Duaci apud Ioannem Bogardum anno 1598.

ELV-

ELVCIDATIONES IN LIBRVM VI. CHRONICI CARTVSIENSIS.

ARGVMENTVM HVIVS LIBRI.

In hoc libro sexto tractat Dorlandus, quo pacto nouelli nonnulli tyrones ad sacri Cartusiensis ordinis institutum sese recipientes, ac leuitate deinde ducti, pedem referre incipientes, vel Diuinitus in sua sint confirmati proposito, vel (quod horribilius est:) cœlesti perurgente vindicta, seuerè puniti: quorum tamen pleraque in Scala religiosorum Dionysij Cartusiani reperiuntur. In altera verò libri parte, de miraculosa Cartusiarum quarundam ædificatione agitur, de quo vide Petrum Sutorem lib. 1. vitæ Cartusianæ, tractatu 3. c. 2. pag. 65.

CAP. IV. pag. 33. Inter cætera quæ Nouitijs Cartusiensem ingredi ordinem cupientibus à Priore Statuta proponi volunt, etiam illud est, *si tantum literaturæ habeat quantum sufficiat religioso ad Sacerdotium promouendo, & si cantare potest*: atque hoc est, quod Dorlandus hic insinuare intendit, dum ait, Priorem ab hoc Flandro adolescente percontatũ, an sufficientis esset literaturæ, peritusque cantus. *2. parte Statut. cap. 17. §. 10.*

CAP. XXI. pag. 362. Colon. Cartusia, in qua hæc scribimus, fundationem suam acceptam refert D. VValramo Coloniensi Archiepiscopo, Gerardi Iuliacensis Comitis (nec dum enim

Du-

Duces ista tunc nouerat ditio) filio. Qui duplici excitatus stimulo, hanc tam celebre Cartusiano Ordini cœpit ædificare domicilium. Dolebat namque eximius Præsul, quod cùm Colonia plurimis esset Diuorum exornata Ecclesijs Monasterijsque, nullum tamen illic publicum pietatis monumentum B. BRVNO illic haberet, maximè cùm Coloniæ oriundus, sanctissimi Ordinis esset initiator, ac primarius institutor. Deinde etiam locum illum, in quo D. Seuerinus, Vbiorum Præsul olim celeberrimus, vna cum B. Euergislo cœlestem de S. Martini Turonensis transitu harmoniam auida aure perceperat, insigni aliquo Martinianæ victoriæ trophæo illustrandum condecorandumque operæ pretium existimabat, quo tantæ rei memoria nullus æui vetustate ex hominum animis elaberetur. Cùm enim die quodam Dominico loca sancta orandi gratia, matutinalibus expletis officijs, circuiret, suauissimus Angelorum concentus repentè auribus illius insonuit. Aderat autem tunc illi Archidiaconus eius Euergislus, qui postmodum in Pontificatu eidem successit. Quem cùm rei huius ignarum admonuisset, attentam præbere aurem, iamque etiam ipse psallentium audire voces occiperet, subiunxit Præsul, *Dominus meus* MARTINVS *corporeis solutus vinculis, Angelico comitatus ministerio, latus ad cœlum migrat.* Harum itaque rerum præfatus memor VValramus, empto à D. Seuerini Canonicus fundo, hunc quem modo incolimus locum, perpetuò

Diuinitus edocetur S. Seuerinus de felici D. Martini ad superos transitu. Vide hæc apud Suriū To. 5. de rebus gestis S. Seuerini, 23. Octob.

nobis

nobis pietatis studio excolendum adsignauit. Qui quidem etiam cœlesti visione (ne quid de Cartusiæ construendæ loco ambigeret, iam ante fuerat edoctus: cùm nimirum cœlitus vocem illam inaudisset: S. MARTINVS *vult hic ædificari*: vt vbi quondam illius ad cœlum conscensum Angelico concentu perceperat, illic postmodum talis commoraretur hominum religiosorum cœtus; qui Angelicam humana in carne vitam degentes, Regi Angelorum peruigiles die noctuque laudes concinerent. Itaque circa annum Domini millesimum tricentesimum trigesimumsextum erecta hæc Coloniensis Cartusia, præstantes deinde aliquot in omni pietatis ac eruditionis genere produxit Viros, literarum monumentis apud omnem posteritatis memoriam celebres. Ex quorum numero (vt cæteros interim missos faciamus) in primus sunt D. HENRICVT Kalkat, ante ingressum Ordinis insignis Parisiensis Theologus, atque ad Diuum Georgium Coloniæ Canonicus, qui in eiusd. Vrbis Cartusię anno Domini millesimo quadragesimo octauo, in B. Thomæ Apostoli peruilegio creatori suo spiritum reddidit, ætate octogenarius. Cui non immeritò subiungimus Henricum de Piro, qui alias HENRICVS BRVNONIS patria, ac professione Coloniensis ac Iuris vtriusque DOCTOR celeberrimus, qui floruit anno Domini millesimo quatringintesimo septuagesimo. Quem sequitur VVERNERVS Larius, cognomento Roeleuinck, vir in diuinarum

Petrus Sutor li. 1. vitæ Cartus. tract. 3. ca. 2. pag. 66.

De horum illustrium Scriptis Virorum consulat lector Tritemium, et Possevinum in apparatu suo sacro.

In Cathalogo Scriptor. Eccles.

commentatione literarum exercitatissimus; dicit Trithemius se in sua inuisisse cella, agentem nimirum annum septuagesimum; in Ordine verò Cartusiensi octauum supra quadragesimum. Eandem quoque Cartusiam florent ætate anno Domini millesimo quatragentesimo octogesimo nono, ingressus est D. Petrus Blomenvenna Lugduno Batauorum oriundus, qui cum sanctis suis prædecessoribus in pace conquieuit anno Domini millesimo quinquagesimo trigesimosexto ipso Diui Hieronymi, cùm iam longè ante ad Ordinis habitum suscepisset P. Ioannem Lanspergium; re ac nomine Iustini, qui & ipse obijt anno Domini millesimo quinquagesimo trigesimo nono. Cuius vestigijs, vtpote Præceptoris ac directoris sui vigilanter admodum institit D. Laurentius Surius; quem post plurimos exantlatos labores abripuere hinc crudeles illæ Parcæ, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, vigesimotertio Maij, ætatis quinquagesimosexto, professionis verò trigesimo sexto.

Quæ celebris Diuorum vita quæ reliq. nobiliter texit hæc eadem Colon. Cartus. videat Lector in Sacrario Agrippinæ, edito Col. apud Bern. Gualteri. an. 1667. pag. 206. vt sequentibus.

SED ne interim ingratissimus duobus germanis istis, DD. Theodorico, ac Brunoni à Loen, scire operæ prætium fuerit, assiduis eorum laboribus id effectum, vt Dionysij Rickelij opera in lucem, non sine ingenti Christianæ Reipublicæ emolumento prodierint: quibus idcirco plurimum hoc nomine debet posteritas.

Theodoricus Loerius scripsit præter alia vitam P. Dionysij Cartus.

CAP. XXII. pagin. 354. Recenset hic Dorlandus

Cœpta est hæc Cartus. ædifi-

dus fundationem Cartusiæ Arnhemiensis, de qua superius nonnulla diximus ad caput decimi tertij libri quinti. Et Reuerendus Dominus Aubertus Miræus, Scholasticus Cathedralis Ecclesiæ Antuerp. in opusculo *de Originibus Cartusiarum.* Do.1340.

CAP.XXIII. pag.356. Redditur Ruremundanæ origo Cartusiæ, quæ & ipsa Viros aliquot olim habuit scriptis celebres. Inter quos primas facilè tenent P. Dionysius Rickelius, de quo libro sequenti prolixius agitur, & P. Bartholomæus, vterque natione Theuto; quorum vti primus anno Domini 1471. hinc ad superos emigrauit, ita alter sub Friderico III. Imperatore, secundum Trithemij sententiam floruit, hoc est; anno 1446. Qui etiam librorum ipsius Catalogum pertexit; & ex illo Eisengreinius ac Posseuinus. Accedit etiam ad commendationem huius eiusdem Bethleemiticæ Domus, quòd sicuti in Anglia sub Henrico Octauo octodecim Cartusianæ familiæ religiosi ob CHRISTI confessionem mortem intrepidi anno millesimo quingentesimo trigesimo tertio & millesimo quingentesimo trigesimo septimo subierunt, ita & hic sub Guilhelmo Auraico Comite Nassouio; anno nimirum Domini millesimo quingentesimo septuagesimo secundo, die 23. Iulij, eandem ob caussam duodecim sint interempti. Quorum Martyrij palmam eleganti stilo prosecutus est Venerab. P. D. ARNOLDVS HAVENSIVS, S. Theologiæ DOCTOR perquam eximius, ac Gandensis Cartusiæ Prior integerrimus.

Patris Bartholomæi elucubrationes omnes nos singulatim percensuimus li. 7. Notarum cap. 5.

QVOD

QVOD verò hic dicitur Bethleemitica Domus lupanare olim fuiſſe contubernium, atque impudicitiæ officina; nunc verò caſtiſsimæ Dei Genitrici, ſimul ac Virgini; dedicata, ad inſtar Romani iſtius Panthei, de eo in Martyrologio Romano ita ſcriptum legitur. *Romæ dedicatio*

23. *Maij.* *Eccleſiæ* S. MARIAE *ad Martyres, quam B. Bonifacius Papa IV. expurgato Deorum omnium veteri ſano, quod Pantheon vocabatur, in honorem B. ſemper Virginis* MARIAE, *& omnium Martyrum dedicauit, tempore Phocæ Imperatoris.* Vocatur autem hoc templum;

Pantheon quã do, & à quo ædificatum. ob figuram orbicularem, S. MARIA rotunda, eſtque ædificatum Auguſti Cæſaris tempore à M. Agrippa tertio Conſule; anno decimo ab ab Vrbe condita viceſimo ſeptimo ſupra ſeptingenteſimum, ante CHRISTI SALVATORIS aduentum anno viceſimo quinto. De quo hunc in modum Dio, libr. 53. hiſtoriæ Romanæ: *Pantheum,* inquit, *quod perfecit Agrippa, id ſic dicitur fortaſsis, quod in ſimulachris Martis & Veneris multas Deorum imagines acciperet. Vt verò mihi videtur, quod forma connexa faſtigiatam cæli ſimilitudinem oſtenderet.* Addit quo-

pag. 3506. Lin. 9. que Dorlandus; * aram Apollinis à S. Benedicto deſtructam; in Diui Baptiſtæ Ioannis honorem fuiſſe conſecratam. Quemadmodum conſtare poteſt ex libr. 2. Dialog. B. Gregorij, cap. 8.

CAP.

CAPVT XXIV. Pag. 356. De erectione Cartusiæ Confluentinæ, BEATO Confessori dicatæ, deque eius fundatore, ita in annalibus Archiepiscorum Treuirensium, à Petro Cratepolio Coloniæ editis, scriptum repperi. *Balduvinus Comes Lutzenburgensis, Henrici V I I. Imperatoris frater, vnanimi totius summi Canonicorum Senatus consensu. Anno Domini* 1307. *Hic non solùm pontem illum lapideum super Mosellam prope Confluentiam construxit, verùm etiam duo PP.* CARTVSIANORVM *Cœnobia erexit: vnum nimirum iuxta Treuirim* (in honorem D. Albani martyris:) *alterum in monte S.* BEATI *propè Confluentiam; quibus & de victualibus abundè prospexit.* Habet autem inter cęteras eximias aliquot Diuorum reliquias Confluentina hæc Carthusia etiam corpus S. †Noitburgis Virginis; quæ cum Coloniæ in æde D. Petri summo coram altari humata foret, acerescentibus miraculorum signis adeò illam condecorauit Ecclesiam, vt S. Noitburgis nomine vocitaretur. Floruit hęc sacra Virgo anno Christi plus minus septingentesimo, fuitque neptis B. Plectrudis, vxoris Pipini Ducis: quarum Coloniæ in Capitolinâ Diuę Virginis æde omnipotenti Deo seruiuit, conuertitq; celebre hoc a Agrippinensium ac Lotharingorum Ducum palatium in claustrum nobilium Virginum, quæ etiamnum hâc tempestate inibi conspiciuntur. Verùm corpus Noitburgis ad Cartusiam postmodum Confluentinam est delatum. De qua ita in Natalibus SS. Belgij Molanus; b *Colonia depositio S. Nortburgis vir-*

Ponitur hic inter Archiepisc. Treuirenses XCIII.

S † al. Nortburgis.

Tom. 5. Surij, die. 31. Octobr. paginâ vltima.

a Marcellinus in vita S. SWitberti, cap. 22. Tom. 2. Surij, 1. Martij & Tom. 5. Surij, 31. Octob.

b Pag. 241. vlt. Octobr.

gis virginis, quæ translata est ad montē S. BEATI, propè Confluentiam. Hæc inter Belgicas Sanctas celebranda foret, si verè eam c Barlandus filiam Pipini Heristalij Brabantiæ Ducis, ex Plectrude nominaret. Sed propria Ecclesia, quæ natalem eius celebrant, affirmant claruisse Coloniæ, in monasterio B. Mariæ: quod Plectrudis non mater, sed matertera construxit. Hæc ille.

c Berlandus de ducibus Brabantiæ.

Argentinensis Cartusiæ constructio & destructio.

CAP. XXV. pag. 358. Argentinensem hanc Cartusiam, cuius hic Dorlandus meminit, ciuium liberalitate diuino monitu constructā, quis Catholicorū nupero Argentoratensi bello destructā funditus non doleat? quippe cum fama nominis sui Germaniā impleuerit vniuersam, inclytaq; diuitijs non tantū religionis sanctitate fuerit. Quanta etenim illic liberalitate Christi pauperes sustentari soleant, patet ex eo, quod Ioannes Eckius, qui isto in loco popularis ac gratiosus erat, liberâ voce fateatur, ante hanc Lutheranam pestem, maiorem fuisse egenis datam eleemosynā in vnicâ hac Argentoratensi Cartusiâ, quàm modo fiat per amplam (verbis vtor auctoris) & ditissimā ciuitatem Argentinam. Et quis iam illic vel vnā panis micam percipit, quando nimirū omnia in cinerem flammasque ita sunt redacta, vt istius loci religiosi Molshemium confugere sint coacti? Hic fructus est noui Euangelij, hæc reformatæ Religionis deformitas, euertere scilicet sinceræ pietatis domicilia, ipsosque venerandos Christi Sacerdotes foras exulatum protrudere. De quorum conuersatione ac moribus iam olim Erasmus, qui in isto Germaniæ

In replica aduersus scripta 2 Buceri pag. 20. Ingolstadij apud Alexand. Weissenhorn. anno. 1543.

manîæ

maniæ tractu (Friburgi nimirum ac Basiliæ) vitam egit, imò & finiuit, ita in quadam loquitur epistola: *Video*, inquit, *genus hominum exoriri, à quo meus animus vehementer abhorret. Neminem video fieri meliorem, deteriores sanè omnes quotquot ego sanè nouerim, vt vehementer doleam me quondam in libris meis prædicasse libertatem spiritûs. Ciuitates enim aliquot Germaniæ implentur desertoribus Monasteriorum, sacerdotibus coniugatis, plerisq́ue famelicis ac nudis, nec aliud quã saltatur, editur, bibitur, cubatur: nec docent, nec discunt, nulla vitæ sobrietas, nulla sinceritas; vbicunque sunt, ibi iacent omnes bonæ disciplinæ cum pietate.*

Exstat huius epistolæ fragmentum in Commentario P. Surij, & fine anni 1536. quo Erasmus obijt.

CAETERVM quia Argentinensis Cartusiæ meminimus, debemus & Basileensis aliquam hîc mentionem facere. Quam quidem circa annum Domini 1406. fundatam, a Cratepolius anthor est. Dicit enim floruisse tunc Basileæ quendam eximiæ pietatis, ac prudentiæ opinione præstantem virum Iacobum Zybel, qui Tribunus plebis cùm esset, elatâ vxore, liberisque orbatus, cœperit mundo nuntium remittere, diuinoque se seruitio siapte sponte addicere. Quod vt quietius commodiusque præstaret, in Basileensi vrbe suis ex facultatibus, quæ peramplę erant, Cartusiam construxit, in qua & non sine sanctitatis opinione vitam finijt. In eodem quoq; loco plurimi insignes viri, qui tempore Basileensis Concilij, anno Domini 1431. inchoati, obierunt, sepulturæ sunt mandati. Floruit etiam illic

Basileensis Cartusia, quando, & à quo fundata.

a In Catalog. Episcop. Moguntin.

Henricus Arnoldi scripsit chronicon Cartus. Basilien.

quidā Henricus Arnoldi, natione Saxo, professione Cartusianus, eruditione verò celebris. Quem præter alia insignia aliquot literarum monumenta, etiā chronicon Cartusiæ Basiliensis conscripsisse testis est Trithemius; asserens eum ex hac vita migrasse anno 1487. sub Friderico III. Romanorum Imperatore. Hæc autem Basiliensis Domus etsi à nostris modò non incolitur, integra tamen etiamnum perseuerat, estque in ipsa vrbe, loco prorsus amœno ac solitario: in qua, vti fama est, nocturnis horis ciues qui in mœnibus excubias agunt, voces psallentium nonnunquā se exaudire existimant, auitæ pietatis memoriā (nimis proh dolor illic consopitam) illis refricantes.

Tornacensis Carthusia.

CAP. XXVII. pag. 362. De constructione celeberrimæ Tornacensis Domus eadem habes apud Petrū Sutorem li. 1. vitæ Cartus. ca. 2. pag. 66. floretq; etiam nuńc monasticæ religionis feruore; habens nimirum Priorē tam morum humanitate, quàm eruditionis laude præstantem.

CAP. XXVIII. pag. 363. linea 3. à fine. Authorem iam nominat Dorlandus, vnde præcedentia, hæc de miraculosâ diuersarum Cartusiarum fundatione exempla deprompserit; nempe Henricum Kalkariensem Coloniensis olim Cartusiæ doctissimum non minus quàm sanctissimum Priorem, qui de exordio adeoque & progressu Cartusiensis Ordinis peculiarem quendam conscripsit Tractatum, quem etiamnum manu scriptum penes nos adseruamus, typis nunquam promulgatum.

In cuius frontiſpicio ita ſcriptum repperi: HENRICVS à *Kalkar fuit Magiſter Pariſienſis, & antea Canonicus ad S. Georgium Coloniæ; intrauit autem Ordinem Cartuſienſem ætatis anno 37. in quo vixit annos 43. Obijt verò anno 1408. in vigilia S. Thomæ Apoſtoli, cùm eſſet Octogenarius. Functus eſt Prioratu in Cartuſia Colonienſi, annis ſeptem, in Argentinenſi duodecim, in Ruræmundenſi quinque: exercens officium Viſitatoris Prouinciæ ad annos bis denos: adeò vt in quinque Generalibus Capitulis Diffinitor fuerit, trinaque vice capitularem illic in infrequentiſſimâ conſcriptorum Patrum coronâ Sermonem ſeu Orationem habuerit.* De illius verò ſcriptis conſule Tritthemium, Eiſengreinium, Poſſeuinum, & Surorem libr. 1. vitæ Cartuſ. pag. 563. Habetur verò etiamnum hic Coloniæ in honore locus ille, in quo Diua Virgo præfato P. Henrico apparuiſſe dicitur:

Ætas & obitus M. Henrici Kalkarienſis.

Henrici Kalkarienſis ſit mentio in martyrologio Petri Caniſij, 20. Decembr.

EODEM quoque hoc capite pag. 364. lin. 11. fit mentio iſtius imaginis, quam Saluator noſter Abagaro Edeſſæ Principi tranſmiſit, quæ vti non humana fuit arte elaborata, ſed ab ipſomet ſummo rerum architecto & opifice, ita plurimorum gloria, miraculorum perquam illuſtris extitit. Adeò vt Græci de eadem celebrent anniuerſariæ ſolemnitatis diem decimo ſeptimo Kalend. Septembris, vti ex eorum conſtat Menologio. De quo *a* Baronium conſule: Qui etiam meminit *b* Veronicæ ſudarij, in quo Chriſti facies expreſſa conſpicitur, Romæque ſummo

a Tom. 1. anno Domini 31. ferè circa finem.

b Ad annum 34.

mò cum honorè in Apoſtolorũ Principis Baſilicâ adſeruatur. Cuius fortè delineationem Monſtrolienſes Picardi conſecuti ſunt, quemadmodum hic Dorlandus videtur innuere.

De Domo Montis Dei.

CAP. XXIX. pag. 366. Habes hic fundationem famoſiſſimæ iſtius ac nobiliſſimæ Domus Montis Dei; quæ tempore GVIGONIS quinti Maioris Cartuſiæ Præfecti ædificata eſt. Quem quidem Guigonem conſtat ſecundùm *a* Sutoris ſententiam, anno Domini ſupra milleſimum centeſimo triceſimò ſeptimo; ab inchoatione verò Ordinis tertio & quinquageſimo, diem obijſſe ſuum. Adeo vt hinc loci huius queat colligi vetuſtas; cuius equidem virtutis fama Diuus excitus Bernardus continere ſe non potuit, quin copioſam ac ſanè diuinam ad eos de *Vita ſolitaria* conſcriberet Epiſtolam ſeu Tractatum: cuius initium; *Fratribus de Monte* DEI, *Orientale lumen, & antiquum illum in religione Aegyptium feruorem tenebris Occiduis & Gallicanis frigoribus inferentibus, vitæ ſcilicet ſolitariæ exemplar, & cœleſtis formam conuerſationis,* & cæt. Hanc verò epiſtolam etſi nonnulli videantur Guilielmo Abbati S. Theodorici velle adſcribere, tamen & temporis longinquitas, & præſtantiſſimorum Scriptorum authoritas aliter poſtulat. Nam B. *b* Vincentius, nec non Diuus Anthoninus ſemper eam Bernardi nomine citant: cuius poſterioris verba hæc ſunt: *c Bernardus in epiſtola ad Cartuſienſes, ſeu ad fratres de Monte Dei, quod idem eſt.* Similiter & Ioannes Gerſon, & Dionyſius Cartu-

a Lib. 2. vitæ Cartuſ. Tract. 3. c. 5. pag. 509.

An epiſtola de vita ſolitaria ad fratres montis Dei verè ſit D. Bernardi Claræuallenſ. Abbatis.

b Lib. 28. ſpecu'i hiſt. cap. 99.

c Anthon. parte 3. Tit. 18. c. 4. § 10.

ſianus

ſtanus artic. 5. de præconio Ordinis Cartuſienſis cui ſubſcribit Tritthemius, dum enumerat Diui Bernardi litterarum monumenta. Quin immò ipſemet author fatetur hanc à ſe epiſtolam ad Cartuſienſes conſcriptam, vti libro Bernardinæ Confeſſionis quarto comprobauimus, pagina nimirũ 466. in fine. Fuiſſe enim D. Bernardum iſtius Cartuſiæ Patribus valde familiarem, liquet ex epiſtola 290. vbi nonnulla Iordanis Cardinalis vitia recenſens, in fine ſic ait: *Decreueram iſta tacere; ſed venerabilis Prior Montis Dei ad hoc me impulit, & animauit vt ſcriberem.*

D. Bernard. in Tractatu de diligendo Deo circa finem.

CAP. XXXII. pag. 375. De admirandâ Pariſienſis Cartuſiæ conſtructione conſulat lector D. a Petrum Sutorem, qui vti antè Ordinis ingreſſum celerrimus extitit SS. Theologiæ Doctor, ſic poſtmodum annis aliquot iſtius præfatæ Cartuſiæ Moderator fuit, ſeſeque Eraſmo oppoſuit, ſcribendo contra eum Antapologiam. Hic itaque dicit, Diuum Ludouicum, ſanctiſſimum Francorũ Regem, qui ex hac vitâ migrauit anno Domini milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo, locum hunc Cartuſianis Patribus incolendum adſignaſſe. Hic eius nominis numeratur IX. & non V. vti alibi Typographorum errore poſitus reperitur. De quo non ſolum Gaufridus, ſed & Clichtouæus, ipſeque adeò Papirius Maſſonius, necnon & Paulus Aemylius, b grauiſſimus ſanè rerum ſcriptor Francorum, idque hiſce verbis. b *Qui numinis Diuorumque nomen nefariè aut iurando, aut execrando*

Pariſienſis Cartuſia.
a Lib. 1. vitæ Cartuſ. pag. 64.
Surius Tom. 4. die 25. Augusti.
b Lib. 7. hiſtoriæ Francor. fol. 311.

Vide etiam historiam verum Gallicarum Roberti Gaguini pag. 111. Francofurti apud Wechelis anno 1577. editã.

execrando vsurpabant, eorum fronti candenti lamina notam inurebat. Deprecantibus magnis viris pro quodam eius noxa conuicto, respondit se cupidè id monumentum in fronte gesturum, si ea ratione purgari Francia eo in DEVM *Opt. Max. scelere posset. Sacrorum Bibliorum lectione mirè delectabatur. Lutetiæ valetudinarium pro æde D. Virginis extruxit. Minoribus & Prædicatoribus nondum ad culmen perductas sacras ædes planè absoluit: cæcis egentibus ædem & domum;* CARTHVSIENSIBVS *item & cœnobium, eadem Carmelitis: hæc omninò Lutetiæ.* Solent ergo Christianissimi Francorum Reges quando Parisijs degunt, deuotionis caussa ad hanc subinde Cartusiam diuertere: adeò vt illic accidisse arbitrer lepidam illam ac iucundissimam historiolam, quam præfatus c Sutor de quodam Galliarum Rege commemorat. Apud quem dùm aulæ Proceres perperam detulissent, largiores suis in cœnaculis (refectoria verba parum, latino nominamus) Cartusianos habere dapes, seu vt ipsi aiebant, pitancias. Statuens ipse rei huius, proprio experimento periculum facere, Priorem adijt, eique animi sui intentionem patefecit. Qui cùm esset sagacis ingenij Vir, suasit Regi, vt priuatim ieiunando paucos transfigeret dies, cæteraque Ordinis onera ad breue saltem temporis spatium volens libensque subiret, sicque tandem cum reliquis communem refectionis locum accederet. Dictum factum. Adit Car-

c Lib. 1. vitæ Cartus. pag. 101. Lepida de Rege Francorum historiola.

Cartusiam, laudibus diuinis Dominico die interest, sacrum deuotè audit. Quo finito, rabidâ confectus fame, ad mensam mox properandum frustra sibi persuadet. Sed quia Sextam prius in Choro decantandam intelligit, multa secum tacitus submurmurare, atq; ægrè hanc delationem ferre. Quid plura? Refectorium ingressus, quidquid appositum fuit, tuburcinando ingerit, auidusque deuorat, adeoque & exigua nimis pitantia visa fuit, quam plus æquo largiorem esse, sui paulò antè purpurati persuaserant. Vnde ad eosdem conuersus; *Sinite*, inquit, *Cartusianos suas edere pitantias. Sinite*, inquam, *carpere, quæ vacuis intestinis nequaquam superflua esse, vel breui experientia ipsemet comprobaui.*

EODEM quoque hoc capite, maximè verò pag. 376. lin. 3. fit mentio non soleri olim in aliquâ Cartusiensis Ordinis domo vltra duodecim admitti. Cuius vetustissimi Statuti meminit etiam Petrus Cluniacensis Abbas, lib. 2. Miraculor. cap. 28. Dum ait; *Et vt non esset eis* (Cartusianos intelligit) *quandoque necessariũ, vel plus terræ, quàm dictum est, possessioni suæ addere, aut numerum iumentorum suorum vel pecorum augere, duodecim tantum Monachos, cum XIII. PRIORE, ac decem & octo Conuersis, paucisq; mercenarijs, nullo prorsus superaddito in sui Ordinis monasterijs esse perpetuò decreuerunt*. Verùm quandoquidem id nunc obsoleuit, permittitur, vt quotquot commodè queant ali, tot ad nostrum admittuntur consortium. Ita tamen vt nulla domus Ordinis de

cætero fundetur, nisi prius pro sustentatione Prioris ac XII. Monachorũ,proq; alijs oneribus portãdis dotetur sufficientib⁹ redditibus, vel prædiorum possessionibus. Cæterùm in iam ædificatis, tot licet admittere, quotquot pro Domorum facultate sustentari sine grauamine possint, Adeo vt in solâ Parisiensi Cartusia, cuius hic personarum frequentiam Dorlandus præ cæteris prædicat, quadraginta nonnunquam Religiosi (Coloniæ verò vt plurimum quinque suprà viginti, in almâ autem matre CARTVSIA interdum duplo plures) conspiciantur, diuinarum laudum præconijs die noctuque alacriter insistentes.

CAP. XXXIII. pag. 376. Nullatenus mirari debet secularium quispiam, si audiat propè Brugas, nobilem Flandriæ Vrbem Monialium nostri Ordinis (tamen iam in ipsa commorantur ciuitate) esse Cœnobium, Diuæ Annæ consecratum; cùm in Franciæ partibus istius generis frequentia admodum conspiciantur Monasteria: nempè Cartusia Poletarum, Saletarum, Prati mollis, Bertaudi, &c. Hinc etenim iam suprà capite tertio & quarto libri quinti, audisti insignes duarum istarum sanctissimarum Carthusiensis instituti Monialium, nempè Beatæ Margaretæ ac Beatricis, virtutis à Dorlando commemoratas.

CAPITE XXXIV. pag. 379. nonnulla, quasi Coronidis Conclusionisque loco auctor subnectit; excusans se non solùm quod Henricus Kalkariensis ex quo plæraque hæc se depromp-

prompsisse fatetur, omnes miraculosas Domorum nostrarum fundationes scire non potuerit, sed quod ipse quoque nihil ex vano haustum cupiens, nonnulla etiam, quæ ad hanc rem facere poterant, missa fecerit: remittens interim Lectorem ad Tractatum D. Ioannis * Louaniensis, quem de Louaniensis Cartusiæ exordio fœlicique progressu conscriptum esse dicit: licet nunquam mihi ante hac videre illum contigerit, sed potius Domũ ipsam; tam monasticæ religionis disciplina, quàm insigni prestantissimorum aliquot iuuenum frequentiâ sub Venerabili Patre Domino HERCVLE VVINCKELIO, loci istius Priore vigilantissimo, ac Belgicæ Prouinciæ Visitatore dignissimo egregiè florentem: adeò vt pro seminario totius istius Prouinciæ meritò haberi possit, ac debeat. Vt nihil hîc interim dicam de commodissima loci quiete, atq; insigni porticûs, seu ambitûs splẽdore ac magnificentiâ: De quo ita Lipsius eximius olim loci istius fautor & amicus: a CARTVSIANI, inquit, *Louanienses cœperunt circa annum Domini millesimum quadringẽtesimum octogesimum nonum: neque vnum auctorem operi inscribunt. Alij alias cellas dederunt; sed eminet Ioannes Ouerhoefius Antuerpiensis, Nassouiorũ Quæstor. Fuerunt & duæ fœminæ auxiliatrices, Margaretha, Eduardi Regis Angliæ soror, vidua nostri Caroli Audacis; & Maria Magdalena Hamalia, vidua itẽ Guilielmi Croÿ, vtraq; pietate, & liberalitate in pios, insignis. Est in hoc cœnobio spectabilis portic⁹, magnitudine, & opere, nec scio an hîc*

Hic Ioannis Louaniensis fuit professus domus S. Catharinæ propè Antuerpiam, egitq; aliquamdiu Vicarium ac Procuratorẽ in Carthus. Louaniens.

Commendatio insignis Cartusiæ Louaniensis.

a *In descriptione Louanij, pag. 89.*

an hic, aut finitimis in locis, alia comparanda. In hac Porticu, vti tabulis testamenti cauerat, sepultus est doctissimus ille Louaniēsis Theologus Martinus Dorpius, natione Batauus, qui obijt anno quinto & vicesimo supra millesimum.

ELVCIDATIONES IN LIBRVM VII. CHRONICI CARTVSIENSIS.

Argumentum huius Libri.

ENumerat Dorlandus septimo hoc libro nonnullos Cartusianæ familiæ Patres, qui vel eximiâ vitæ sanctimonia, vel egregijs literarum monumentis celebre sibi apud posteros nomen consciuêre. E quorum numero primum non immeritò locum occupat B. NICOLAVS ALBERGATVS S. R. E. Cardinalis præstantissimus, ac Bononiensis Ecclesiæ Episcopus famosissimus.

Nicolaus Albergatus Cardinalis speculū sine macula.

CAP. I. pag. 380. NICOLAI Albergati meminit B. Anthoninus in Chronico parte secunda Tit. 15. cap. 22. §. 2. in fine: idque hisce verbis; *Ex hac religione* (Cartusianorum) *assumptus est vix ille venerabilis* NICOLAVS *nomine, Bononiensis, ad Episcopatum Boniensem, & postea Cardinalatum à* MARTINO *Papa V. semper seruans rigorem suæ religionis, speculum sine macula omnibus curialibus & præsidentibus pater pauperū: Inter Principes seculi*

dissen-

dissidentes pacis reformator, schismatis impeditor. Demum sub Eugenio Papa Senis migrauit ad Christum, ex infirmitate calculi. Cui exenterato, repertus est lapis grossus ad modum oui in fundo vesica quasi incarnatus. Cæterùm quanto in pretio eundem hunc calculum habuerit Eugenius IV. Apostolicæ Sedis Antistes nèquaquã silet Carolus Sigonius, sic enim ait: a *Eugenius vt viuentem* (Albergatum) *magni fecerat, sic mortuum eximiè coluit. Nam & calculum eius exemptum pro sacro munere sibi habuit, & iusta ipse solennia soluit, corpusq; Cartusiam Florentia transferri iussit. Ciuitas autem non magnificis solùm exequijs, sed etiam dolore ac lachrymis, quanti illum æstimarit, ostendit.* Hunc b eundem Albergatum dicit Sutor rerum humanarum diuinarumque cognitione mirum in modum exornatum fuisse, adeò vt sanctimonia præcipuus, fama percelebris, prudentiæ opinione præstantissimus extiterit. Quippè qui varias ad diuersos Christiani Orbis Proceres obijt legationes. Destinatus namque fuit, vt c Mediolanenses inter ac Venetos fœdera pacis conciliaret, nec non & inter Angliæ Franciæque Reges. Quorum ille anno 1435. cranium S. Annæ dono ipsi obtulit: quod apud suos Bononienses Cartusienses reuerenter deposuit. Eugenius verò IV. qui Martino V. in Pontificatu successit, Legatum eum misit in Germaniam ad Albertum Cæsarem, anno 1438. Quin & Florentino subscripsisse Concilio legitur. Insuper & B. Bernardino Senensi (Sigonio teste) auctor fuisse dicitur, vt Bononiæ publicis

Grauissimè cum calculo conflictatur.

a *Lib. 4. de Episc. Bonon. est liber impressus in 4. Bononia, anno* 1586.

b *Lib. 2. vita Cartus. tract. 3. c. 7. pag.* 569.

c *Sigonius loco superius ad marg. citato.*

insti-

insisteret concionibus. Cuius eximias virtutes ac res præclarè gestas Alphonsus Ciaconius in insigni illo volumine, quo non solùm Romanorum vitas Pontificũ, sed & Cardinalium omnium nomina, insignia, obitumque recenset, hisce verbis commemorat.

fol. 179. *Fr.* NICOLAVS ALBERGATVS, *ciuis & Episcopus Bononiensis Ordinis Cartusianorum, Presbyter Cardinalis titul. Sancti Crucis in Hierusalem: qui humanioribus litteris instructus, quum postea iuri ciuili strenuè operam nauasset, religionis feruore stimulatus, quum esset vir bonis moribus, & vitæ integritate conspicuus, religionem Cartusianorum professus, ita in ea, dum vixit, excelluit, & morum sanctitate in cæterorum exemplum refulsit, vt per omnes gradus suæ religionis & dignitates ascendens, Bononiensi Ecclesiæ, clero & populo postulante, dignè præficeretur. Qua dignitate honestatus, non iam (vt plerumque efficere solent) suæ religionis aut habitum perosus, fratrum suorum consortia, aut familiaritates exhorruit, nec quicquam de prioris vitæ austeritate remisit, nec humilitati aut mansuetudini resignauit, sed eadem homini in conuersatione facultas, eadem vitæ perfectio, & si fieri potuit, peramplior, atque illustrior fuit. Nihil enim quod ad religionis (quam esset professus) dignitatem, quod ad mansuetudinem, quodque ad rerum humanarum contemptum attinere videretur, omisit: quin potius eo magis se vt virtutum omnium exemplar ac formam exhibuit,*

hibuit, quo iam non sui ipsius modo, sed vniuersi gregis sibi commissi rationem se nouerat domino redditurum. Quare & populum moribus optimis instituit, tranquillitati & paci studens, amplissimisqúe eleemosynis sua gratia & virtute fouit; ob quod omnibus charus & gratissimus fuit. Vnde Martinus Quintus audita tanti viri fama & sanctitate, ipsum Romam asciuit; quem Nuncium ad Regis Francorum & Angliæ bello certantes, vt pacem inter eos cōponeret, vt oratione sua, qua maximè pollebat, pacaret, misit: quod & fœliciter præstitit. Romam verò reuersus, Cardinalis à Martino creatur. † à quo legatus iterum fuit ad Venetos, Florentinos, & Ducem Mediolanum, vt eos inter se fœdere vniret. Mortuo aūt Martino V. à successore eius Eugenio IV. ad diuersos Principes & Prouincias pro fidei negotijs missus, omnia fideliter & strenuè gessit. Fuit vir pius & sanctus, & studiosorum amator: ex cuius contubernio & schola duò Romani Pontificis prodiere, nempè, Nicolaus V. & Pius II. ad Concilium Basileense legatus fuit cum plena potestate, vt locus pro futuro Concilio eligeretur, id maximè petentibus Græcis. Præfuit Legatus primæ Sessioni in Concilio Eugeniano Ferrariæ inchoato, & Florentiæ finito, vbi & Græci conuenerunt. A Rege Angliæ dono accepit craneum B. Annæ matris Beatæ Virginis, quod Cartusiensibus donauit. Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Camerarius fuit, ex calculo verò Senis in Tuscia obijt, corpus in Cartusianorum Cœnobio tumulatum. Hæc ille.

† Anno 1428.

PORRÒ

PORRò quando diem clauserit extremum idem quoque Ciaconius hisce quoque testatur verbis, dum enumerans Cardinales omnes qui sub Eugenio IV. Rom. Pontifice obiêre, inter cætera sic ait: *Fr.* NICOLAVS *a Albergatus Bononiensis, Ordinis Cartusianorum, Presb. Cardinalis Tituli S. Crucis in Hierusalem, obijt Senis septimo Idus Maij, anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo tertio, Pontificatus Eugenij XIII. sepultus apud Cartusianos.* Eiusdem verò post mortem sanctitatis (vti Sigonius testatur) plurima fuêre documenta. Singulare autem illud, quod in somnis Thomæ † Sarzeno alumno suo apparuit, illumq; Pontificem creandum prædixit, vti Frãciscus Philelphus scribit in oratione ad Xistum Pontificem. Hic etenim Sarzenus tantoperè Mœcenatem suum Nicolaum Albergatum dilexit, vt iam Pontifex designatus, eius quoque sibi nomen adsciuerit, vocatus nimirum Nicolaus V. Quemadmodum vberius liquet ex ijs quæ Ciaconius de vita sanctissimi huius Pontificis literarum monumentis consignauit, pag. 917. dicens eum ex Albergati disciplina profluxisse, eiusque & instructione & vitæ exemplo in talem virũ euasisse, vt nec pietate in DEVM, nec amore & beneuolentia erga pios, nec vllo virtutis genere religiosissimis quibusque Pontificibus inferior extiterit.

a Pag. 908. in fine.

† Fuit hic postea Nicolaus V. nuncupatus.

Pag. 383. lin. 11. [lege Bartholomæum Platinam.] Dorlãdum hoc loco Platinæ BARTHOLOMAEI tribuere prænomen, & non BAPTISTAE (vti Scriptorum nõ nulli faciunt) haud qua-

quaquàm mirãdum: sic enim ex proprijs ipsius subscriptionibus in Vaticana Bibliotheca adseruatis, & Cõmentarijs Cardinalis Papiensis liquet. Cæterùm quæ Platina in cõmendationem NICOLAI ALBERGATI, vnici Ordinis nostri CARDINALIS, scribit, reperiuntur apud eundẽ in principio vitæ Nicolai V. Pont. vbi ita ait: *Sunt qui hunc scribant Pisis natum, Lucæ educatũ, Bononiæ literas & bonas artes didicisse: maximè verò Philosophiã & Theologiã, adiutus beneficentia* SANCTISSIMI VIRI NICOLAI ALBERGATI *Cardinalis S. Crucis, adolescẽtis ingenio delectati. Hanc ob rem in Pontificatu hominis de se benè meriti nomen assumpsit. Cùm verò magistri nomẽ in Gymnasio cõsecutus esset, acerrimis disputationibus probatus, Cardinalem S. Crucis secutus, familiæ* TANTI VIRI *œconomus est factus.* Idem quoq; Platina fatetur PIVM II. ante Pontificatũ Aeneã Syluium nominatum ex disciplina huius eiusdẽ ALBERGATI prodijsse: Nicolaum *namq; S. Crucis Cardinalẽ,* inquit, *secutus est, Patrẽ certè optimũ, ac* OMNIVM OPINIONE SANCTISSIMVM, &c. Plura si quis de hoc NICOLAO desideret, Frãcisci Philelphi scripta perlegat, nec non in Anthonin. par. 3. ti. 22. c. 7. § 3.

Nicolaus V. ante Pontificatum fuit œconomus Nicolai Albergati Cardinalis.

In principio vitæ Pij secundi Pontif.

CAP. II. pag. 384. Hic DOMINICVS, natione Pruthen⁹, professione verò Cartusianus, & alumnus domus Treuerẽsis, non solùm pietate fuit celebris, sed & plurima haudquaquam contemnendæ eruditionis opera conscripsit. Inter quæ præcipuè liber experientiæ eminet, in quo suppresso suo nomine, varias recenset

reuelationes, diuinitus sibi factas, estq; manu scriptus penes eos. Item *sonus epulantis*, quem quia comedendo fermè & ruminando in cellæ solitudine composuit, tali condecorauit titulo. Scripsit proinde etiam *coronam B. Mariæ virginis*, in qua vitam ipsius lapidibus comparat pretiosis. Quin & *de vera humilitate, Obedientia* insignem quendã edidit Tractatum, estque etiam auctor Rhytmorum istorum de contemptu mundi, quorum initium est:

Homo Dei creatura,
Cur in carne moritura
Est tam parua tibi cura,
Pro æterna gloria? &c.

Obijt verò hic pater DOMINICVS ætatis suæ anno 73. ipso D. Thomæ Apostoli festo, reparatæ salutis 1461. Neque verò solus est, quem Treuerensis Cartusiã spectatæ pietatis iuxta ac eruditionis virum habuit: verùm etiam ibidem circa annum Domini vicesimum suprà millesimũ quadringẽtesimum floruit insignis iste IOANNES RODE, vir diuinarum humanarumque literarum cognitione adeò excultus, vt ad annos aliquot Treuerẽsis Curiæ OFFICIALIS fuerit, atque ibidem ad S. Simeonem DECANVS. Cùm autẽ mundo nuncium misisset, atque ad Cartusiam Treuirensem peragendæ pęnitentiæ caussa sese recepisset, non potuit tamẽ ita suas celare virtutes, quin Otho Archiepiscopus Treuirensis, authoritate Sũmi Põtificis, eum ex Cartusia, vbi Priorem agebat, extraheret, ac S. Matthiæ Apost. Monasterio, quod extra Treuiros est, Abbatẽ præficeret. Ex cuius labore

Commendatio Ioannis Rode.

labore & industria id Bened.ctino Ordini emolumenti accessit, quod Bursfeldiēsis reformatio in Germania per eum sit facta. De qua in suis Benedictinorū per Belgium Cęnobiorum † ORIGINIBVS optimè de Republ. Christiana ac re literaria meritus, D. AVBERTVS MIRAEVS, vir multis magnisq; animi dotib⁹ ornatissimus, atq; ob vitæ integritaté, morumq; humanitaté Cathedralis Antuerpiens. Ecclesię SCHOLASTICVS, vt vocant, meritissimus. Hic inquā Bursfeldēsis reformationis laudem præfato IOANNI RODIO tribuens, hisce eū commēdat verbis: a *Reformatio congregationis Bursfeldensis cœpit anno 1420. quo Constantiæ in Germania Synodus est congregata. Auctor verò reformationis huius fuit* IOANNES RODIVS, *Abbas cœnobij S. Matthiæ apud Treuiros, qui generalis Ordinis Visitator à Constantiensi Synodo constitutus, se ipsum in primis ac monasterium reformauit, &c.* Obijt verò hic IOANNES RODIVS in oppido diœcesis Argentinensis, vulgò Monthaber, reuectus tamen ad S. Matthiā an. Domini 1439. Kal. Decemb. ibidemq; sepulturæ tr. ditus ante aram Prothomartyris Stephani, in abside dextra ōdei; ad cuius tumulū rude huiuscemodi conspicitur epitaphium.

Hic iacet in tumba vas Ordinis, alta columna.
Abbas donatus, IOANNES RODE *vocatus:*
Collectis membris primo succumbo Decembris,
Tricesimo nono C. quater, M. quoque solo:

CAP. III. pag. 387. Carmen seu Hymnum illū dulcisonum, cuius deuotione tantoperè delectabatur Dominicus, quemq; ad imitationem

† Prodierūt Antuerpiæ, apud Hierō. Verdussium. An. 1606.

a In præfatione ad Lectorem.

Ambrosiani Cantici, quod *Te Deum Laudamus* vulgò nuncupamus, in honorem Reginæ Cœlorum composuit, visum fuit hic de verbo ad verbum inserere, ita namque habet:

TE COELI REGINAM LAVDAMVS, te mundi Dominam honoramus, TE laudant iure vniuersæ creaturæ, Matrem immensæ claritatis, Aulam Summæ Trinitatis, sole diuinitatis amicta, lunam supplantans benedicta, tota glorificata, his stellis es coronata: TV æterni Patris filia dilecta, tu filij Dei Genitrix electa; Sancta quoque sponsa Paracleti. Tibi omnes obediunt Angeli: TE cœli cœlorum inæstimabiliter ament; Tibi Cherubin & Seraphin ineffabili voce proclament, SALVE, SALVE, SALVE ô Domina gloriæ. Pleni sunt cœli & terræ suauitatis gratiæ tuæ. TV Apostolorum Regina, TV Euangelistarum doctrina; TE Prophetarum laudabilis numerus, TE Patriarcharum veneratur cuneus. TV Martyrum victoria, TV Confessorum es gloria. TE paradisi rosæ Virgines formosæ laudent, & continentes in choro suo canentes: AVE Regina dulcissima, gaude Domina nostra dignissima: quæ gratiam Sanctis infundis, quæ liberas animas de profundis. TE ERGO & rei rogamus ô Genitrix DEI, succurre populo isti, quem pretiosus filij tui redemit

san-

ſanguinis Iesv Chriſti. Supernâ fac cum Sanctis & nos gloria munerari. Per Te mereamur ô mater ſancta piè ſemper conſolari. Tot prærogatiuis ſanctitatis coronata in gloria Patris. Tot priuilegijs dignitatis, gaudens iure Matris; iucundare, lætare, gaude, maior omni laude. ô clemens, ô pia, ô dulcis Virgo Maria.

Capite IV. pag. 389. lin. penultima. [Eſt tractatus editus de vita, & cæt.] Tractatus hic quem Dorlandus adſerit editum, licet ſibi nunquam viſum, de vita nimirum ac rebus geſtis Patris Dominici, penes nos manuſcriptis in Colonienſi Cartuſia adſeruatur; continetque eximias aliquot reuelationes, quæ cœlitus Dominico obtigêre, etſi ipſe ſuo ſuppreſſo nomine eas recenſeat, ſicuti & alia nonnulla de vitæ ſuæ conuerſatione: vocauitque eum librum Experientiae.

Cap. V. pag. 391. in medio. Enumerantur hic à Dorlando aliquot P. Bartholomæi Prioris Ruræmundenſis litterarum monumenta, quæ poſteris reliquit: quorum non ſolùm Poſſeuinus atque Eiſengreinius, verum etiam Trithemius in Catalogo meminit. Etſi neuter eorum videatur omnia ac ſingula illius opera conſpexiſſe. Quæ etenim in Colonienſi noſtrâ bibliotheca Patris huius Bartholomæi ſcripta habemus manu exarata hæc ſunt: De paſſionibus animæ. De virtutibus. De ſeptē peccatis capitalibus. De Oratione. Oratio longa & deuota. Tractatus excitans ad deuotè

Scripta P. Bartholomæi Ruremund quæ in Coloniēſi Carthuſianor. bibliotheca m.ſ. adſeruantur.

uotè celebrandum. De excellẽtijs D.Virginis. De humilitate. De omnibus Sanctis. De fraterna correctione. Instructio quo pacto religiosus in publicis se habere tractatibus debeat. Liber collectaneorũ ex diuersis SS. dictis. De auctoritate Concilij supra Papam. Sermones septẽ vtilissimi de Obedientia, dilectione, humilitate, pęnitentia, oratione. De laudibus religiosorũ, obseruationeq; silentij. De non esu carnium apud Cistercienſ. Fuit hic religiosus pater Traiecto ad Mosam oriũdus, obijtq; Colonienſi in Cartusia an. Dñi 1446. IV. Id. Iulij. Sub quo Ruræmundæ Dionysius vixit Ryckelius: quo de sequenti cap. agendum nobis erit.

CAP. VI. pag. 391. in medio [Hi libri propriũ syntagma desiderãt.] Ipsemet Dionysius cùm adhuc sospes degeret, Elenchum librorũ à se editorum omniũ, aliorum rogatu conscripsit: quem quidẽ P. Theodoricus Loheri' adiecit ad vitã præfati Dionysij, editam nimirum Coloniæ Vbiorũ apud Iasparum Gennepæum an. Dñi 1532. Quam quidẽ, vtpotè non vtilitate duntaxat proficuã, sed & delectatione iucundam, haud longè post recudi, Deo benè volente, curabimus. Solus verò operum DIONYSII Catalogus ad duodecim sese extendit folia, in forma octaui (vt librarij vocant) impressus: adeo vt longè copiosior sit, quã is qui vel apud Trithemiũ, vel Posseuinum, aliosve passim reperitur. Ita vt propemodũ incredibile censeri posset, vnum hominẽ, maximè verò Cartusianum, prolixo horariarũ precum officio, aliarumq; priuatarum exercitationum studio pro-

fessio-

fessionis ratione obligatum, tot ac tantas quiuisse elaborare lucubrationes; nisi ipse eas oculis conspexissem meis, propriâ authoris manu exaratas.

CAP. VII. & sequentibus enumerantur reuelationes aliquot, DIONYSIO cœlitus patefactæ, de quibus in eius vita, cuius nuper meminimus, copiosius pertractatur.

CAETERVM quia linea prima huius eiusdẽ capit. 7. fit mentio festi Hypapantis; videat Lector nominis huius rationẽ in NOTIS BARONII ad Martyrol. Roman. IV. Non. Febr.

Pag. 399. lin. 7. [Hanc visionẽ videtur habuisse, quando Magnus Turcorũ Imperator, &c.] Constantinopolitanæ Vrbis excidium atq; ad Mahometistum defectionem, celeberrimique nominis S. SOPHIAE templi prophanationem hisce describit verbis Nauclerus: a *Anno Domini* M.CCCC.LIII. *quarto Kalen. Iunias Constantinopolis ciuitas Orientis, columen & vnicum Græcæ sapientiæ domicilium, à Mahumete Turco principe vltra* 50. *dies obsessa, expugnata est.* Vtrum verò talia illic designata sint flagitia, qualia iam ante DIONYSIO diuinitus reuelata erant, ex sequentibus quæ apud eundem reperiuntur authorem, liquido constat. b *In Constantinopoli namque*, inquit, *templum* SOPHIAE, *Iustiniani Cæsaris opus, toto Orbe famosum, cui comparari alterum nequeat; nudatum sacra suppellectili, ad omnes spurcitias patuit, ossa Martyrum quæ fuerant illa in vrbe potissima, canibus suibusq; obiecta. Sanctorum imagines aut luto fœdatæ, aut ferro deletæ.*

a *Tom. 2. Chronographiæ. Generat. 49. ad annum Domini* 1453.

b *Naucler. ibidem fol.* 957.

Hosce Mahumetanorũ mores in Ecclesijs demoliendis ad vnguẽ imitantur nostri æui Nouatores.

Altaria

Altaria in templis ipsis diruta, aut lupanaria meretricum facta, aut equorum stabula, &c. Itaque vt aliqua huius famosissimi Byzātini templi apud Brabantos perpetua extaret memoria, cœpta est ista tempestate haud procul à Buscoducensi Vrbe Carthusia in honorem S. SOPHIAE ædificari, cuius vti noster hic DIONYSIVS primus fuit moderator, ita eandem iam nunc regit V. P. Ioannes Stelant, vir non solùm natalium splendore generosus, sed & ingenij acumine, ac variarum cognitione linguarum, rerumque plurimarum experientia apprimè instructus.

CAP. XVI. pag. 420. Ioannes hic Hensbergensis, Antistes Leodicensis, quem Dionysius ob superbiam luxuriamq; grauiter à dæmonibus torqueri vidit, fuit istius Vrbis Episcopus 52. De quo ita Cratepolius. *a Ioannes Comes de Hennsberch ac Louwenburch, vir valdè magnificus, anno Domini 1419. in Episcopum electus est, cùm esset annorū 23. anno sequenti sacerdotio est initiatus. Ducentis equis albis magnificentiam suā ostendit. In coronatione verò Frederici Imperat. Romani Aquisgrani potentiam suā magnificentius declarauit.* Hæc ille: sed ehu potentes potenter tormenta patiuntur, sicuti euentus rei in hoc infœlici homine ostendit.

a In Catal. Episcopor. Leodicens. Coloniæ in 8. an. 1578.

Sap. 6. 7.

CAP. XXIV. pag. 435. in medio. Ponitur hic tempus obitus Patris Dionysij: quem constat vita functū anno Domini septuagesimo primo suprà millesimū quadringentesimū, ipso nimirū festo, B. Gregorio Magno dicato. Quemadmodū testatur non solū Trithemius in Catalo- go, ve-

Dionysius Ryckelius quando obierit: nempe an. Domini 1471.

go, verùm etiã Theodoricus Loerius, qui eius vitã ac res gestas insigni opusculo conscripsit: in cuius calce ita habet. *In festo igitur D. Gregorij* DIONYSIVS *virtutum ac meritorum plenus circa horam duodecimam superatis humanæ vitæ miserijs, sanctam* DEO *animam reddidit anno Domini* M.CCCC.LXXI. *postquam in ordine Cartusiano octo supra quadraginta annos Christo militauerat*, adeo vt plurimum hallucinatus sit D. Ioannes Molanus, & qui eũ sequuntur, ponentes obitum illius anno 1401. Ita namq; in Natalibus Sanctorum Belgij ait: *In festo die S. Gregorij Pontificis, anno millesimo qradringentesimo primo, obijt* DIONYSIVS *de Levv, natus in Richel, vico Hasbaniæ: qui eruditione, sanctitate & reuelationibus claruit in Cartusia Ruræmundensi* Qui quidem Hasbaniæ vicus in diæcesi Leodiensi cõstitutus distat ab oppido S. Trudonis stadijs non minus viginti. a *Pag.* 49.

CAETERVM libet admirari neoterici cuiusdam Theologi (cuius tamen nomini parco, ne personam insectari videar) præceps de DIONYSIO nostro iudicium; qui suo in Prooemio quod Malachiæ præfixit Prophetæ, non solum Dionysium negligentiæ socordiæque arguit, sed & Liranum aliosque nonnullos diuinarum literarum commentatores leui perstringens brachio, quasi in contemptum adducens; *Lirani*, inquit, *moralis expositio nõ placet doctis, subtilior mihi aliquanto videtur Cardinalis Hugonis. Sed breuior est, & ieiunior.* DIONYSIVS *Cartusianus, qui festinatione multa scribendi, nec in historiam, nec in allegoriam quidquam ac-* *Defenditur Dionysius à socordia negligentiaq;.*

curatius aut politius attulit. Sed ex eis quæ in Hieronymo,& in Lirano videbat, vel quæ properanti sine labore occurrebant, inelaboratos dictauit commentarios. Denique ex ijs quæ vel nostra, vel Patrum, aut etiam auorum memoria floruerunt, neminem habeo (quod meminerim) quem possim hoc quidē loco nominare. Hæc quidem ille: qui vt propria attolleret, aliena maluit deprimere, quàm (quod ingenui est animi) per quos profecerit, agnoscere. Porrò alij longè aliam de Dionysio ferentes sententiam, nō inuiti fatentur, cum in enodandis sacrarum codicibus scripturarum eximiam sanè ac sedulam posuisse operam. Vbi namque Scriptura est obscurior, aut sensus abstrusior (id quod in Prophetarum vaticinijs maximè vsu venit) ibi explicatiorem fusioremque adhibet interpretationem. Enimuerò familiare hoc illi vbique est, quo intellectu difficiliora occurrant, eadem accuratiori studio reddere clariora illustrioraque: nec vbi trepidant alij, in plerisque scripturæ locis hærere. Ipse namque quadruplici ferè vbique sensu (quod rari præstitere) scripturas elucidat. De quo eximius insignisque Coloniensis academiæ Theologus Ioannes Romberghius, Kirspensis, in diuinis litteris apprimè exercitatus eruditusque, huiuscemodi ante complures annos protulit sententiam. *b Noueritis velim hæc suauissima* DIONYSII *scripta, quibus carmina diuini Vatis clara interpretatione in omnem Scripturarum sensum enucleauit, non sine oblectatione animi me legisse. Porrò hoc mihi pecu-*

Sententia Doctoris Ioannes Romberg, de Dionysio Cartusiano.

b In epistola præfixa commentarijs Dionys. in Psal. Coloniæ anno 1531. [illegible]

peculiare videntur habere, quod non modò intellectum instruant, & mores componant, sed affectum vehementer inflamment. Quàm enim ad pietatem & deuotionem vltra omnigenam rerum Theologicarum scientiam valeat, vel is mihi testimonio erit, qui hac cœlesti ambrosia, & diuino nectare absque vllo fastidio satiatus fuerit. Is siquidem facilè testabitur in huiusmodi Commentarijs, sub cortice plus latentis energiæ esse, & secretorum mysteria & sacramenta, quam prima fronte in speciem proferant. Quin imò Thomas Bozius, vix reuera doctissimus, ac magni nominis Theologus, audacter pronunciat, DIONYSIVM Cartusianum inter eminentissimos connumerandum Theologos, esseque instar omnium: quippe qui septem vnus summa præstitit, quæ ab vllo Catholicorum hucusque præstita non videmus. c Primò namque *in singulos*, inquit, *diuinæ scripturæ libros* ERVDITA *composuit* COMMENTARIA, *quæ priscis haud cedant.* Secundò, *singulas quæstiones ad Theologiam spectantes, argumentis in vtramque partem doctissimè propositis disputans, Commentarijs editis in sententiarum libros.* Tertiò, *quidquid pertinet ad excolendos mores, omnium mortalium cuiuscunque sint illi conditionis, sexus ac status, singulatim genera illorum distinguens & informans, proprijs libris est complexus.* Quartò, *quæcunque pertinentia ad contemplationem cœlestium rerum varijs operibus est diligentissimè & latissimè persecutus.* Quintò, *aduersus Sarracenos & alios*

Itē Thomæ Bozij, dicentis, vnum Dionysium septem summa præstitisse.

c lib. 22. de signis Eccles. cap. 24. signo 51. pag 1051.

I.

II.

III.

IIII.

V.

alios quosuis fidei hostes volumina sua speciatim
VI. *composuit.* Sextò, *homilias, vt vocant, edidit in festos Sanctorum dies, Euangeliorumque occurrentium lectiones.* Septimò, *Apocalypsin dedit*
VII. *in lucem, qua sibi plurima diuinitus ostensa enarrat: & in his Germaniæ Septentrionisque, quem nunc lugemus, infœlicissimum casum. Decessit autem tantus vir anno millesimo quadringentesimo septuagesimo primo. Quid igitur haud mirificè glorietur Germania* TANTO VIRO, *quantum sanctimonia simul ornatum vix protulit vlla ætas, vlla gens ab Orbis ipsius fabricatione?* Hæc quidem Bozius, cumulans nimirum Dionysium multò ampliori eruditionis sanctitatisq; præconio, quàm nostrum quisquam facilè esset ausus attentare. Quin & Romanæ sedis antistes ac totius Christiani ouilis Pastor EVGENIVS IV. quando librorum Dionysij quendam sibi oblatum conspexit, dixisse fertur: LAETETVR MATER ECCLESIA, QVAE TALEM HABET FILIVM. Vnde & doctissimus ille Cardinalis Nicolaus Cusanus, eximiam illam eruditionem insigni cum pietate coniunxisse animaduertens, è monasterio abstractum, socium sibi legationis suæ aliquádiu adhibuit. Vnde talem tantumq; virum & CARTVSIANA religio, & Ecclesia omnis Catholica, acceptũ referre meritò debet percelebri AGRIPPINENSI Academiæ: in qua Philosophicis Theologicisque studijs præclarè imbutus, tantus euasit, vt in Heremo etiam Cartusiana intra angustæ cellę conseptum delitescens, notus fieret orbi vniuerso. Vti præ-

Eugenij IV. Pontif. sententia de Dionys. Cartus.

Item Nicolai Cusani Cardinalis.

clarè

clarè nobis Cartusianis omnibus inculcat V. Pater ARNOLDVS HAVENSIVS, Cartusiæ Gandensis Prior humanissimus; vir nimirum ob integritatem vitæ ac prudentiam singularem, aliasque eximias animi dotes isto officij genere dignissimus: idque in illa prædulci atque eleganti exhortatione seu parænesi de obseruantia disciplinæ regularis, vitæque solitariæ commendatione: quam Coloniæ apud Bernhardum Gualtherium hoc eodem anno typis per me promulgari voluit.

VERVM ne Apologiam in DIONYSII defensionem texuisse videar, missa libenter facio ea, quæ in illius commendationem apud Trithemium, Boetium, Posseuinum, Eisengreinium, aliosque passim reperiuntur; contentus nimirum testimonio duorum nostræ ætatis citra vllam controuersiam præstantissimorum doctissimorumque virorum. Quorum primus est Reuerend. P. Nicolaus Serarius, Societatis IESV Theologus perquā eximius: cuius equidem viri memoriam, ob varias quas edidit doctissimas lucrubrationes, insignemq; animi demissionem, simul ac morum humanitatem nulla vnquam delebit obliuio. Hic igitur talis tantusque vir accuratissimis suis in Tobiam Commentarijs, de peruigili DIONYSII nostri studio assiduoque labore sermonem instituens; *d Fuit*, inquit, *Patrum memoria* VIR DOCTRINA AC SANCTITATE *præstans* DIONYSIVS KICKELIVS. *Qui cum tam multa quanta ipsius in operibus videmus legeret, scriberet, parum* CARTVSIANO dig-

d *In cap. 8. Tob. quæst. 15. pag. 143*

dignam operam sumere, suorum nonnullis videbatur. Quibus tamen ille tractatulo vnico respondet, multa in literarum bonarum studio & cultu commoda inesse, hoc tamen vnum maximum, quod à carnis voluptatibus animum egregiè abstrahant. Alter est R. D. AVBERTVS MIRAEVS, Antvverpiensis Ecclesiæ Scholasticus dignissimus; ad quem diligendũm virtus singularis cum exquisita tam diuinarum quàm humanarum rerum scientia coniuncta, magnoperè me trahit; maximè cùm non solùm ELOGIA illustrium Belgij Scriptorum magna cũ nominis sui gloria in lucem protulerit, verùm nonnulla insuper quæ ad Ordinis nostri decorem ac commendationem faciunt etiamnum parturiat; adeò vt hoc nomine suspiciendus ac amandus nobis sit. Hic igitur dum suis in ELOGIIS authores illos per certas classium distinctiones eleganti orationis genere enumerat, qui Belgicâ ditione oriundi, orbem scriptis illustrarunt, hosce inter & DIONYSIO debitum adsignans locum, ita de eo ait: *e Tot tamque eximiæ virtutes nomen tuum* DIONYSII *commendant, vt difficilius sit in tuis laudibus exitum, quam principium inuenire. Quid enim in te primum mirer? Singularemne vitæ* SANCTIMONIAM, *qua* DOCTOR *apud omnes audis* EXTATICVS? *an solertem illam in illustrandis vniuersis Sacræ scripturæ libris industriam, laboremque inexhaustum, quo alter penè Dydimus Chalcenterus plura posteritati legenda reliquisti, quàm*

Item doctissimi Viri D. Auberti Miræi de eodem indicium.

Prodierunt hæc Elogia Antvverpiæ in 8. apud Bellerum, anno. 1602.

e Decade 4.

Dionysius solerter & industriæ laborauit in illustrandis S. Scripturæ libris.

vt

vt legere quidquam alienum inter tot diurnas nocturnasque monasticas exercitationes potuisse videaris: ac retrò plura legisse, quàm vt scribendi otium suppeditaret? An acerrimam illam ac propè diuinam ingenij vim, mentisque aciem, qua DIONYSIVM *tuum* AREOPAGITAM, *obscurum alijs atque inexplicabilem commentando planiorem reddidisti? Vincit nimirum omne labor & ingenium*, &c.

Ergo alter meritò, succensa luce, Promethus.
Dixeris, historiæ Solq; iubarq; sacræ.

PORRO quod huius extatici Doctoris scripta in lucem prodierint, Cartusiæ Coloniensi, Diuæ Barbaræ in Vbijs sacræ quàm maximè debetur, vti ex carmine D. Laurentij Petri Nouiomagensis, quod subiungimus, liquet: Hic enim Dionysium à B. Barbara sanctissimæ Dei genitrici cum codice oblatum introducens, ita Lectorem instruxit.

Qui geniclatur humi, DOCTOR *Dionysius ille est,*
Cartusiæ amplexus nomine req; statum:
DOCTOR, *ab ecstasibus, quas pertulit ipse frequentes,*
Haud sanè immeritò dictus & ECSTATICVS.
Sed quæ virgo suis geniclantem amplectitur vlnis,
A dextris, & cui mystica turris adest?

Quæ-

Quaque volumen, vti meditans, obtendit IESVS
Est Cartusiacæ summa patrona domus,
Agrippinatum celebri notissima in Vrbe:
Cui domui, primum quod datus Author hic est — *B. Barbara est Cartusiæ Coloniensis patrona.*
In lucem, acceptum soli referatur oportet,
Hæc nisi enim egisset, fortè laterent adhuc.

Reperiuntur vltima pagina operum Ruysbrochij. Idem quoque author alijs versibus posteritati cõgratulans de operibus Ioannis Ruysbrochij, à Patre Laurentio Surio latinitate luceq; donatis, ita Agrippinensem alloquitur Cartusiam, vtpotè fertilem atque arsiduam doctorum virorum alumnam.

Euge beata Domus, sic sic nouitatibus horum
Nequaquam seculorum pergito ob-ire-viam.
Et similes post hac itidem sufferto labores,
Mercedem studijs dignam habitura tuis.

Verùm hæc in DIONYSII dixisse defensionem sufficiat. Non enim panegyrim adornamus, non nostra proferimus, non nouitia excogitamus: sed quæ boni iudicij viri scriptis & olim & iam nunc typis promulgarunt, eadem ipsissimis eorum verbis posteritati replicamus.

Tom. 2. Surij. 6. Febr. CAP XXV. pag. 440. [à qua & rosam paradisi pulcherrimã creditur accepisse.] Simile quid legitur in vita B. Dorotheæ Virginis, quæ cùm esset Theophilo cuidam caussarum patrono pollicita, se missuram ipsi ex sponsi sui paradiso rosas malaque, mox postquam martyrij palmam foret adepta, promisso suo abunde

abũdè fecit fatis. Verũ de hoc V. Patre Laurentio, eiusque scriptis consulendus erit Arnoldus Bostius, quem proximis nundinis cum alijs nonnullis in lucem edere statuimus. Item Petrus Sutor lib. 2. vitæ Cartus. tractat.3. ca.7.pag.578.

CAP. XXVII. pag. 444. Quid nam hic Gerardus Bredahus librorũ ad posteros transmiserit, vide apud eundem Sutorem, loco iam allegato, pag. 577. Sed & Anthonius Posseuinus in apparatu suo ponit, Gerardum quendam Cartusianum, N. quem dicit Tractatum de Oratione conscripsisse, eumque frequenter à Nauarro in Enchiridio de Oratione & horis Canonicis citari. Cæterum floruit isto sæculo & alius quidam in Belgio, Gerardus Cartusianus, patria Stredamus, qui cum esset domus Leodiensis Prior, nõnulla insignia reliquit opuscula, quæ à Trithemio, Bostio, Posseuino, Eisengreinio, necnon & Petro Sutore enumerantur. Verùm Stredamus hic obijt anno Domini 1443. sub Eugenio Papa IV. Bredanus verò anno 1474. De quo ita præfato loco Sutor: a GERARDVS *de Breda multa sacrarum literarum eruditione admirandus, vita sanctimonia præclarus, dulcis eloquio, sententijs plenus, tum lingua tum penna cunctis opem ferre studuit. Singulos namquè vt potuit adhortatus est ad benè, grauiter, castigateque viuendum, ad contemnenda fragilis fortunæ bona, ad virtutes æmulandas, ad superna bona iugiter expetenda.*

a pag. 577.

Scripta Gerard. Stredami.

da. Scripsit quoque præter alia multa, vitam Domini nostri IESV Christi insigni rithmo. De sacro quoque corporis eius sacramento suauiter complura modulatus est. Itidem super Psalmo *Exurgat Deus*, nobilem edidit tractatum.

CAP. XXVIII. pag. 445. linea quarta à fine. De litterarum monumentis ab hoc pio ac erudito Patre Guilielmo Apselo relictis, consulendus erit Arnoldus Bostius, qui ea nominatim enumerat. Obijt verò eodem anno quo & P. Dionysius Rickelius, nempe 1471.

a. Lib. 2. vitæ Cartus. Tract. 3. cap. 6. pag. 578.

CAP. XXXI. pag. 449. Henricus Loen, *a* sicuti de eo scriptum reliquit Petrus Sutor, Theologus fuit percelebris, pietateque ac prudentia cum primis insignis. Hic celebre illud Louaniense pædagogium, quod à Porco nomen trahit, primum instituit, atque annis aliquot rexit. Scripsit verò eleganter in totum Psalterium Dauidicum, in libros Ethicorum Aristotelis haud vulgaris eruditionis commentaria, & alia non pauca: de quibus consule Bostium ac Sutorem. Fatetur namque Bostius se vidisse aliquando eum Priorem domus Gratiæ iuxta Bruxellas, & comperisse tam ædificatorio abundare sermone, vt secundus ei necdum comparuisset. Hunc Possevinus ac Sixtus Senensis Henricũ Longen nominant, dicuntque eum in Psalterium scripsisse, obijt verò A. Domini. 1481.

CAP.

CAP. XXXV. pag. 461. in medio. De hoc Stephano Senensi ita scribit Sutor *a.* *Stephanus de Senis pater memorabilis, cuius omnes (vt Bostius refert) splendoris ac dignitatis plena fuerunt actiones, copiosam animarum messem horreis cœlestibus intulit. Qui & modestia, temperantia, ac prudentia (quæ virtutum auriga est) semper ita vsus fuit, vt ab omnibus egregia eius virtus celebraretur.*

a. *Lib. 2. vitæ Carthus. pag. 368.*

Pag. [Extat horum verborum sua manu conscriptus liber.] Hic Stephanus Cartusiæ Ticinensis Prior, ante Ordinis ingressum fuit Amanuensis Beatæ Catharinæ Senensis, qui sacratissimæ huius Virginis operâ à seculi curis blanditijsque; ad sanctioris vitæ propositum reuocatus, eius ex ore magnam Dialogorum, qui typis excusi leguntur, partem excipiens, literis consignauit, quemadmodum Dorlandus hic testatur; ipseque etiam Petrus *b* Sutor, dum ait: *Scripsit autem inter reliqua præclarum opus de vita & moribus sanctiss. Virg. Catharinæ de Senis, quam Pius II. Pontifex Maximus canonizationis honore est dignatus.*

b. *loco superius in margine adsignato.*

Pag. 463. lin. 3. [Tempore schismatis extitit hic Dei seruus Generalis Prior. De hoc schismate diximus superius ad caput 24. libri 4. Dorlandi: nempe non solùm in Romana Ecclesia magnam fuisse dissensionem ob nonnullos Pseudopontifices, verùm etiam in Ordine Cartusiensi nonnullam ex-

titiſſe animorum diſiunctionem, adeo vt ad annos triginta non ſatis inter Patres conueniret, qui cui adhærere vellent. Nonnulli etenim hunc Patrem Stephanum in totius Ordinis GENERALEM ſibi adſciuerant; alij verò, & maximè Hiſpani Bonifacio Ferrario, vtpote patria Valentino adhæreſcebant. De quo ita in antiquis Ordinis codicibus ſcriptum reperio. *D. Guilielmo* (fuit autem hic vigeſimus quartus Cartuſianorum Generalis) *qui noua Statuta compilauit, viam, vniuerſæ carnis fœliciter ingreſſo, Domum CARTVSIAE regendam ſuſcepit D. Bonifacius Ferrarius, Decretorum Doctor ſolemnis. Euocatur autem à Benedicto XIII. durante ſchiſmate in Eccleſia & Ordine; dum pars, & non minor D. Stephanum* † *Priorem domus vallis S. Ioannis Baptiſtæ in Seytz, tanquam Patrem Reuerendum* (hoc namque dignitatis titulo ſuum præcipuè Generalem Ordo condecorat) *haberet; & pars alia domui Maioris Cartuſiæ adhæreret. Sublato itaque ſchiſmate ab Eccleſia, laborauerunt etiam Patres Germanicæ nationis Ordinem vnire. Atque ideo cum præfato D. STEPHANO Cartuſiam maiorem intrantes, tractauerunt vt D. Bonifacius Prior Cartuſiæ abſens per literas; Dominus verò Stephanus Prior in Seytz præſens viua vocis oraculo abſolutionem ab officijs peterent, & acciperent.* † *Quo facto vnanimiter præfecerunt Cartuſiæ D. Ioannem de Griſomonte, natione*

Forſitan ex Priore domus Ticinenſ. factus fuit præfectus huius Carthuſiæ: nam Dorlandus putat vnum eundemque fuiſſe.

† *Factum eſt hoc in publico Generali*

tione Saxonem, virum verbis dulcem; moribus mitem ac mansuetum: Hæc ibi.

capitulo, anno Domini 1410. celebrato.

CAP. XXXVI. pag. 463. Huius Osvvini Becani meminit Arnoldus Bostius, dicens illum ex professo Cartusiæ Gandensis (hæc autem vti olim ab hæreticis diruta fuit, sic iam nunc in Vrbem translata, quotidiè magis magisque adsurgit studio ac industria Ven. Patris Domini ARNOLDI HAVENSII) designatum fuisse Priorem domus Diuionensis, quæ totius Burgundicæ Prouinciæ longè est celeberrima; addens insuper, nonnulla eum scripsisse in ius Canonicum, nec non & varios sermones, epistolas insigniter eruditas, vocans eum Gosvvinum. Cæterum de hoc eodem vide Petrum Sutorem lib. 2. trac. 3. cap. 7. pag. 568. vbi præclara ipsius reperitur commendatio.

Osvvinus Becanus quis qualisue fuerit.

CAP. XXXVII. pag. 464. Albertus Leander, ex insigni Dominicanorum Patrum familia vir eruditus æquè ac pius, in libro quem edidit de descriptione Italiæ, scribit Venetos habuisse Episcopos numero quatuor & quinquaginta, hoc est vsque ad Laurentium Iustinianum. Quem deinde Pontifex Max. Eugenius IV. primum Venetiarum Patriarcham, ac Dalmatiæ Primatem proclamauit. Itaque quotquot huic in regimine successere, Patriarchali nominis decore insigniti fuerunt. Vnde nostrum hunc ANTONIVM SVRIANVM (quem ipse Syrianum vocitat) adserit anno Domini † quarto supra mille-

† Dorlãdus putat fuisse Anno Domini. 1505.

 mille-

millesimum quingentesimum ad tantæ dignitatis apicem euectum, Patriarcharum fuisse octauum, ac Thomæ Donato, Prædicatorij Ordinis Monacho, in officio successisse. De cuius litterarum monumentis ita in sacro suo apparatu Posseuinus. ANTONIVS SVRIANVS *nobilis Venetus, & Patriarcha Venetiarum, Ordinis Cartusiani, librum reliquit de interiori informatione, & alterum de vita contemplatiua. Alium item de solitudine.* De cuius obitu Dorlandus nihil scribere potuit, cùm morte anteuertisse eum crediderim; quippe cùm hic vita functus sit A. Domini 1507. ille verò Venetis præfici cœperit triennio aut quadriennio ante. De quo tamen Venetum Patriarcharum chronologiam consulas percupio.

CAP. XXIX. pag. 446. De hoc Hugone nihil vel apud Sutorem, vel alios nostri Ordinis Scriptores reperio: licet Dorlandus dicat illum ex Monacho Egmundano Cartusianum, ac demum etiam Montis Dei Priorem factum fuisse. Quod quidem Egmundanum Monasterium apud Batauos Harlemum inter & Alckmariam olim constitutum (nunc quippe funditus excisum est) non solùm censu opulentum, sed & ditione amplum, atque antiquitate celeberrimum extitit.

CAP. XXXVIII. pag. 467. Hic iam author percenset exempla aliquot illorum, qui degeneri conuersatione sacrum Cartusiensem

ensem Ordinem dedecorarunt potius, quàm vitæ probitate exornarunt; humiliter contestans Lectorem, vt inde potius ædificationis sumat exemplum, quàm vt cum scandalo (quod paruulorum duntaxat est) ea vsurpet. Memor nimirum in sanctissimo illo duodecim Apostolorum consortio vnum extitisse Iudam, & inter septem ab Apostolis designatos Diaconos, Nicolaum repertum Antiochænum, impurissimæ scilicet sectæ inuentorem. Vnde pulchrè Gregorius: *Terrere*, inquit, *vos non debet, quod in Ecclesia & multi mali, & pauci sint boni; quia arca in vndis diluuij, quæ huius Ecclesiæ typum gessit, & ampla in inferioribus, & angusta in inferioribus fuit. Sic in tritura areæ grana sub paleis premuntur, sic flores inter spinas oriuntur; & rosa quæ redolet, crescit cum spina quæ pungit. Duos quippe filios habuit primus homo: vnus horum electus est, alter reprobatus fuit. Tres filios Noë arca continuit, sed duo ex his electi sunt, & vnus reprobus fuit. Duos Abraham filios habuit, sed vnus electus est, alter reprobatus. Duodecim filios habuit Iacob, sed ex his vnus per innocentiam venditus est, alij verò per malitiam venditores fratris fuerunt.* & cæt. quæ eleganter ibidem prosequitur. Quid igitur mirum si etiam in famosa hac Cartusianorum PP. familia nonnunquam homines reperiantur minus religiosè viuentes, atque à primo pietatis feruore resilientes? Imò de hoc olim quidam hosce lusit versiculos:

Homil. 38. in Euang.

Præditus est tali genio Cartusius Ordo,
Vt cito fucatos homines eliminet à se,
Inuitosque diu nulla ratione reseruet,
Olla bona est spumis, quæ se vacuauerit vltrò.

a lib. 4. Dial. cap. 55.

CAP. XXXIX. pag. 479. lin. 8. [Pecunia tua tecum sit in perditionem.] Eodem modo ob tres aureos nummos, Iustum Monachum iussit B. Gregorius (in ipsius quippe Monasterio accidit) in sterquilinium vna cum pecunijs proijci. Nec non & D. Hieronymus consimile memorat exemplum, subiungens tandem: b *nec hoc crudeliter quispiam putet factum: Tantus quippe per totam AEgyptum terror inuasit, vt vnum dimisisse solidum, criminis sit.* Dici quippe solet; Monachus habens obulum, non valet obulo.

b Epist. 22. ad Eustoch. cap. 14. in fine.

CAP. XLVIII. Appendicis quasi loco subiungit iam auctor duo exempla, quorum vnum vti in Prædicatorum Ordine, sic alterum in Cruciferorum accidisse commemorat. Qui quidem generalia sua solent Capitula in diœcesi Leodiensi celebrare; in oppido nimirum Hoiensi, medio Namurcum inter & Leodium itinere, vbi ad Mosæ fluenta primarium sui Ordinis habent Cœnobium.

Pero-

Peroratio Auctoris.

HAEC habui, Lector humanissime, quæ rogatu plurimorũ ad CHRONICON DORLANDI adÿcerem. In quibus raptim concinnandis (neque enim paulò plus quàm bimestre habuimus) sicuti festinandum magnopere nobis fuit, ita confidimus plerisque nostri Ordinis Primatibus rem cordi futurã, vt quæ hic rudi sunt incepta calamo, ea emendatius aliquando auctiusq́ue ad Ordinis incrementum ornamentumq́ in lucem queant proferri. Quando nimirum quisque suarum quibus praeest Origines Cartusiarum, ac subditorum suorum res per Orbem præclarè gestas, liberali nobis manu communicare cœperit. Alioquin ad præsens vsque tempus nulla mihi Ordinis domus in ratione dati & accepti communicauit nisi sola GANDAVENSIS. Cuius PRAEFECTVS, nempe Ven Pater ARNOLDVS HAVENSIVS, cum sit vir literis tam diuinis quàm humanis egregiè excultus, ac literatorum hominum fautor integerrimus, rara quadam ac præ-

clara hac eadem, horâ sua nobis transmisit Cartusia monumenta; digna profectò quæ meliori data oportunitate (hoc etenim momento quo hæc scribimus, librarij manum de tabula tollentes, nouißimum producunt folium) in lucem eant. interim verò his fruere lector ac vale.

Omnia S. Romanæ Ecclesiæ, Ordinisque cui me deuoui iudicio ac correctioni submissa sunto.

SOLI DEO HONOR ET GLORIA.

ERRA-

Errata quæ irrepſerunt, ſic corrigantur.

PAg. 14. lin. 12. poſſent. p. 16. l. 2. ſuo. p. 17. lin. 2. à fine. *vt*. p. 18. l. 1. magnas. p. 24. l. 21. efficitur. p. 25. l.23. ipſa. p. 40. lin. vlt. *dele*, in. p. 41. l. 10. omnium. p. 42. lin. 16. Dumque. p. 49. l. 17. *deeſt*, deſpero. p. 51. l. 5. tantum. Ibid. lin. 6. atrijs. p. 51. l. 21. faciebat. p. 53. l. 6. dedecore. p. 53. l. 23. magiſtra. p. 54. l. 7. *deeſt*, qui. Ibid. l. 11. contemptibilium, pag. 54. lin. 17. *deeſt*, ei. pag. 55. l. 8. literatus. p. 55. li. 13. *deeſt*, ab. Ibid. l. 16. mouebantur. p. 56. l. 16. complurima. p. 57. lin. 12. prouenerant. p. 58. l. 13. gratanter. p. 58. 3. ſententia. p. 63. l. 7. abit. p. 63. l. 20. multa. p. 64. l. 22. exigat. pag. 70. l. 13. quidam. pag. 72. lin. 1. tuæ. pag. 76. lin. 12. in opus. pag. 76. lin. 22. erat. p. 91. lin. 7. ipſa. pag. 100. lin 13. ſancti p. 100. lin. 26. Ciuis. p. 101. l. 16. rediens. pag. 104. lin. 20. roborabat. pag. 105. lin. 7. apprimè. pag. 106. lin. 4. quondam. pag. 107. lin. 24. tenacius. pag. 108. l. 21. abiectu. pag. 113. lin. 12. *dele*, in. Ibid. lin. 18. procidens. pag. 112. lin. 20. exiguas. pag. 118. lin. 29. ſacramento. p. 119. l. 5. perditus. 121. l. 30. quia. p. 125. l. 16. miſeriam. p. 130. l. 25. ad. p. 147. lin. 20. Abbatis. p. 159. l. 14. *deeſt*, ob. p. 161. l. 2. negandum. p. 184. lin. 28. *dele*, eſt. p. 148. l. 6. Deo. p. 199. l. 22. arbore. p. 201. l. 28. ſermone. p. 204. l. 18. intuetur. p. 204. lin. 26. *deeſt*, per. p. 205. l. 26. execuiſſe. p. 207. lin. 15. infudit. p. 210. l. 19. *deeſt*, occidunt. pag. 211. l. 17. *dele*. Hinc factum eſt. p. 214. l. 4. à fine, ligneis. p. 227. l. 12. *deeſt*, vt. p. 235. lin. 5. à fine. *deeſt*, qui. p. 242. l. 14. frigoribus. p. 245. l. 26. euocari. p. 248. l. 17. *deeſt*, ad. p. 252. l. 9. inſtituitis p. 252. l. 2. ſolitus. p. 253. l. 10. egit. p. 254. lin. vlt. ludis. p. 256. l. 10. munerarctur. Ibid. l. 7. trahens. p. 259. l. 3. vt. p. 261. l. 19. *dele*.

19.*dele*, vt. p 262.l.3. *deest*, viguerit.p.265. l.18.erat p 267.l.12.collectos.p 269. lin. 7.à fine, *deest* Florem.p.272.l.3.nate.p.277.l.20.sperno.p.286. l.1.meminerint.p.288.l.12.*dele*, exuens. p. 291. l. 19.*deest*, cubitum.p.292.l.11 *deest*, à, & ibid lin.13. *deest*, aut.p.293.l.3 Missam.p.293.l.29.*dele*, vt.p. 304.l.2.præconium p 313 l.18.sonum.p.319.l.9. *deest*, ne.p.326 l.22.Hieronymo.p.330. l. 3. *deest*, hunc vidit p.340.l.5.lenocinijs.p.343.l.14. qua. p.440.l.6.à fine, sibimetipsi.p.443 l. 3. Raso.p. 344. l. 23 leuitate.p.351.l.1.renes.p.374. l.2.opitulator.p 428.l 5 narraturum.p.460 l.6. Valencenarũ.p.381.l.4 à fine, toti.p.387.l.17.raptus. p 376.l.10. à fine, sacrarum Virg.



